Mötesbok: Byggnadsnämndens sammanträde (2025-12-10)

Byggnadsnämnden

Datum: 2025-12-10

Plats: Saluten, Länken

Kommentar:

Dagordning

Fastställande av föredragningslista och fråga om jäv

275/25 Fastställande av föredragningslista och fråga om jäv december 2025 4

Namnsättning

276/25 Namnsättning av gator Guldskrinet 1, Haga - efter återremiss 8

277/25 Namnsättning av gator, torg och park, Verkstaden 18-19, Haga 11

Förvaltningsärenden

278/25 Förvaltningschefen informerar, december 14

279/25 Information från planeringsutskottets sammanträden 15

280/25 Yttrande över remiss: Riksarkivets föreskrifter om gallring av handlingar och uppgifter inom informationsutbyten mellan myndigheter 17

281/25 Yttrande över remiss: Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna 34

282/25 Information: Detaljplan för Ängslyckan 17 och del av Stadsliden 2:1 - Yttrande i mål P 3521-25 55

283/25 Norrmjöle 1:210 - Yttrande i mål P 13064-25 58

284/25 Obbola 23:144 - Yttrande i mål P 3280-25 60

285/25 Ändring av datum för byggnadsnämndens sammanträde i december 2026 65

Detaljplan

286/25 Godkännande: Detaljplan för del av Södervik 1:7 66

287/25 Godkännande: Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (etapp 2) 190

Planbesked

288/25 Planbesked för Täfteå 2:14 - inleda planläggning 752

Förhandsbesked

289/25 Bygglovsavdelningen informerar 758

290/25 Ersmark 1:8 - Förhandsbesked för nybyggnad av två enbostadshus med friliggande garage. Beslutsförslag: bifall

Bygglov

291/25 Holmsund 6:160 - Bygglov för nybyggnad av enbostadshus, rivning av befintligt hus och tre komplementbyggnader samt installation av eldstad - efter återremiss. Beslutsförslag: avslag

292/25 Kåddis 4:14 - Bygglov i efterhand för solenergianläggning på enbostadshus. Beslutsförslag: avslag

293/25 Innertavle 14:2 - Bygglov för nybyggnad av fritidshus och carport, rivning av befintliga byggnader samt installation av eldstad - efter återremiss. Beslutsförslag: avslag/bifall

294/25 Ström 3:10 - Bygglov i efterhand för solenergianläggning på garage. Beslutsförslag: avslag

Tillsynsärenden

295/25 Forsete 4 - Tillsynsärende. Beslutsförslag: byggsanktionsavgift

Anmälningsärenden

296/25 Redovisning av delegationsbeslut och anmälningsärenden november 2025 759

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-26
Byggnadsnämnden

Diarienr: BN-2025/00004

Fastställande av föredragningslista och fråga om jäv 2025

Förslag till beslut

1. Byggnadsnämnden fastställer föredragningslistan/ändrar föredragningslistan på följande sätt:

2. Byggnadsnämnden noterar att ingen ledamot eller ersättare är jävig/jäv föreligger för:

Ärendebeskrivning

Fastställande av föredragningslista för byggnadsnämndens sammanträde den 10 december 2025 och fråga om jäv. En ledamot eller en ersättare som är jävig får inte delta i handläggningen av ärendet och inte heller närvara när ärendet avgörs.

Beslutsunderlag

Kallelse/föredragningslista 2025-12-10

Beredningsansvarig/Föredragande

Hannele Häkkinen, nämndsekreterare

Hannele Häkkinen
nämndsekreterare

UMEÅ KOMMUN

Kallelse/Föredragningslista

Byggnadsnämnden

Tid: Onsdagen den 10 december 2025 kl. 09:00
Plats: Saluten, Länken

Presskonferens kl. 15:30

Fastställande av föredragningslista och fråga om jäv

1/275 Fastställande av föredragningslista och fråga om jäv december 2025

Namnsättning

2/276 Namnsättning av gator Guldskrinet 1, Haga - efter återremiss
– Anna Berglund

3/277 Namnsättning av gator, torg och park, Verkstaden 18–19, Haga
– Anna Berglund

Förvaltningsärenden

4/278 Förvaltningschefen informerar, december
– Rune Brandt

5/279 Information från planeringsutskottets sammanträden
– Rune Brandt

6/280 Yttrande över remiss: Riksarkivets föreskrifter om gallring av handlingar och uppgifter inom informationsutbyten mellan myndigheter
– Rune Brandt

7/281 Yttrande över remiss: Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna
– Anna Hedqvist Herzog

8/282 Information: Detaljplan för Ängslyckan 17 och del av Stadsliden 2:1 - Yttrande i mål P 3521–25
– Sara Fritzon

9/283 Norrmjöle 1:210 - Yttrande i mål P 13064–25
– Sara Fritzon

10/284 Obbola 23:144 - Yttrande i mål P 3280–25
– Sara Fritzon

11/285 Ändring av datum för byggnadsnämndens sammanträde i december 2026

Detaljplan

12/286 Godkännande: Detaljplan för del av Södervik 1:7
– Anne Friedrich

13/287 Godkännande: Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (etapp 2)
– Magdalena Blomquist

Planbesked

14/288 Planbesked för Täfteå 2:14 - inleda planläggning
– Kajsa Jacobsson

Förhandsbesked

15/289 Bygglovsavdelningen informerar
– Nicklas Fryksten

16/290 Ersmark 1:8 - Förhandsbesked för nybyggnad av två enbostadshus med friliggande garage. Beslutsförslag: bifall
– Anna-Karin Risnert

Bygglov

17/291 Holmsund 6:160 - Bygglov för nybyggnad av enbostadshus, rivning av befintligt hus och tre komplementbyggnader samt installation av eldstad - efter återremiss. Beslutsförslag: avslag
– Anna-Karin Risnert

18/292 Kåddis 4:14 - Bygglov i efterhand för solenergianläggning på enbostadshus. Beslutsförslag: avslag
– Jesper Lundmark

19/293 Innertavle 14:2 - Bygglov för nybyggnad av fritidshus och carport, rivning av befintliga byggnader samt installation av eldstad - efter återremiss. Beslutsförslag: avslag/bifall
– Magdalena Salmi

20/294 Ström 3:10 - Bygglov i efterhand för solenergianläggning på garage. Beslutsförslag: avslag
– Magdalena Salmi

Tillsynsärenden

21/295 Forsete 4 - Tillsynsärende. Beslutsförslag: byggsanktionsavgift
– Mary Pettersson

Anmälningsärenden

22/296 Redovisning av delegationsbeslut och anmälningsärenden november 2025

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-27
Byggnadsnämnden

GULDSKRINET 1

Diarienr: BN-2022/01655

Namnsättning av gator Guldskrinet 1, Haga - efter återremiss

Förslag till beslut
Byggnadsnämnden beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsen att fastställa gatunamnen till *Guldskrinsstigen*, *Simhallsgatan* och *Klubbhusgränd*.

Ärendebeskrivning
Ärendet var tidigare uppe för beslut den 10 september 2025 men återremitterades för vidare beredning. Tre nya förslag på gatunamn har därför tagits fram för fastställande. Namnförslagen har utformats i enlighet med ortnamnsprinciper och med hänsyn till områdets historik och lokala anknytning.

Guldskrinsstigen:
Namnet har anknytning till den tidigare odlingen Guldskrinet, som tillhörde Umeå stad och har gett namn åt kvarteret i planområdet. Enligt ortnamnsregistret framgår att marken där var bördig. Namnarkivet i Uppsala beskriver namnet som *ett berömmande namn som innehåller appellativet Guldskrinet*.

Simhallsgatan:
Gatan leder fram till platsen där stadens simhall på Haga tidigare låg. Simhallen byggdes 1970 och var vid invigningen en av Sveriges modernaste anläggningar med en 25-metersbassäng som kunde förlängas till 33,25 meter. Den stängdes våren 2016 i samband med att den nya simhallen Navet öppnade i centrala Umeå.

Klubbhusgränd:
Gränden är belägen intill platsen där Umeå IK:s klubbstuga låg. Umeå IK har haft en framträdande roll inom svensk och europeisk damfotboll under 2000-talet, med sju segrar i Damallsvenskan (2000–2008) samt två raka titlar i UEFA Women's Cup (nuvarande Champions League) 2003 och 2004.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse, återremiss daterad 2025-11-27

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2022/01655

Karta, återremiss

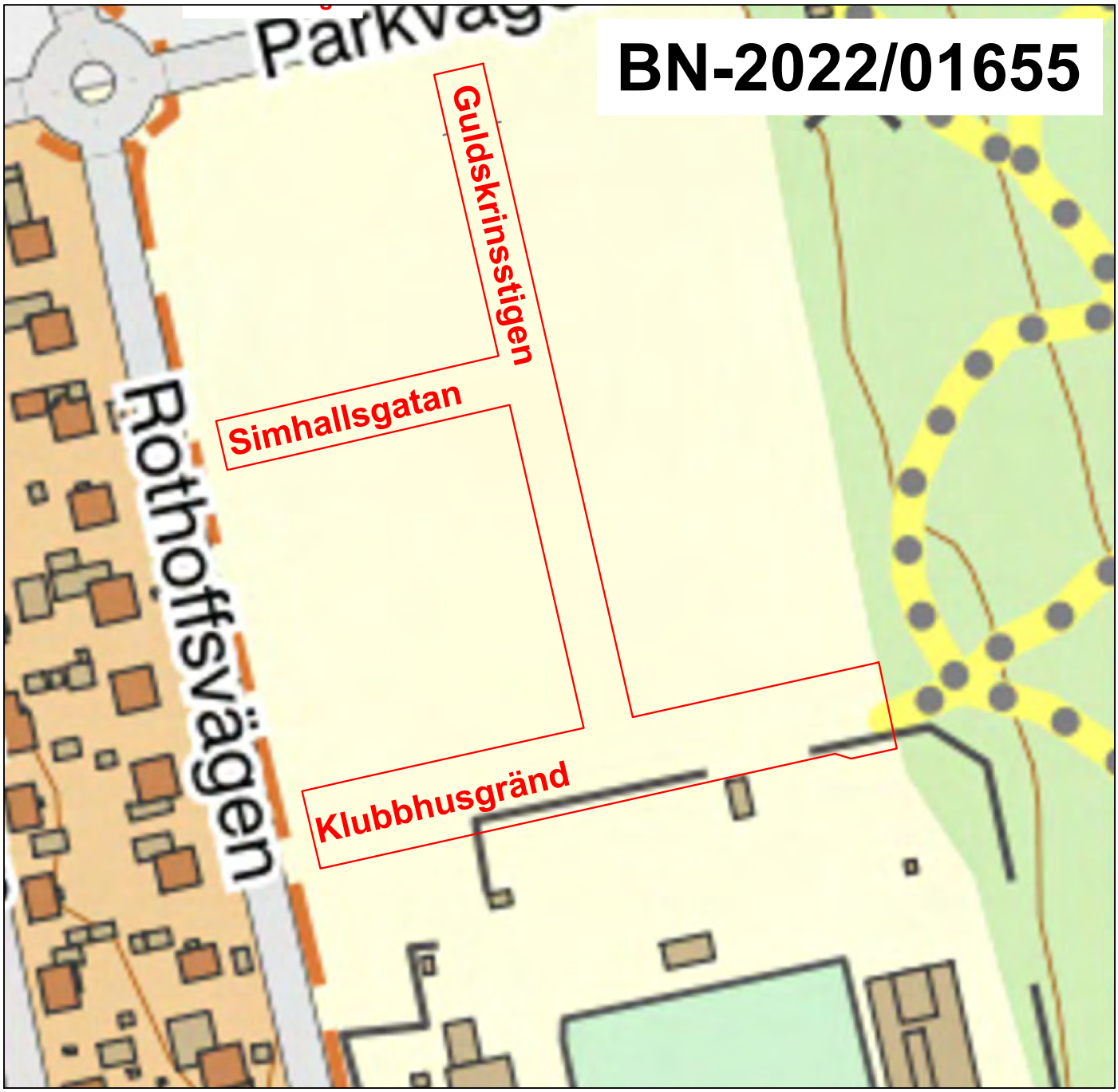
Beredningsansvarig/Föredragande

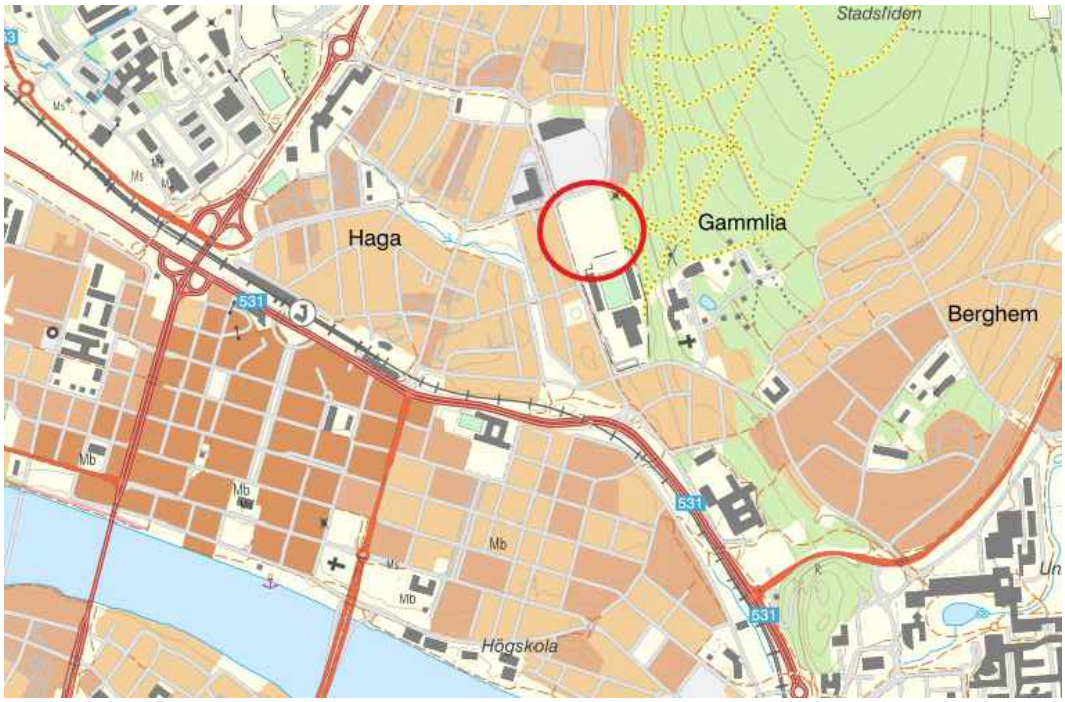
Anna Berglund, ortnamnshandläggare

Beslutet ska skickas till

Lantmäteri, Umeå kommun

Anna Berglund
Ortnamnshandläggare

BN-2022/01655
Parkvägen
Guldskrinsstigen
Simhallsgatan
Rothoffsvägen
Klubbhusgränd

Stadsfiden
Haga
Gammlia
Berghem
531
Mb
Högskola

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-27
Byggnadsnämnden

Diarienr: BN-2025/00506

Namnsättning av gator, torg och park, Verkstaden 18–19, Haga

Förslag till beslut
Byggnadsnämnden beslutar att fastställa följande gatu-, torg- och parknamn:
Adolfslundsgatan, Hästhägnadsgatan, Arbetaregatan, Arbetaretorget samt *Adolfslundstorget*.

Beslutsunderlag
Ärendet avser namnsättning av gator och torg i ett nytt bostadsområde. Namnförslagen har utformats i enlighet med ortnamnsprinciper och med hänsyn till områdets historik och lokala anknytning. Syftet är att:

- bevara kulturhistoriska kopplingar,
- skapa tydliga associationer till områdets agrara och sociala historia,
- säkerställa en enhetlig namnsättning.

Adolfslundsgatan
Namnet har anknytning till den historiska gården Adolfslund, som låg norr om det aktuella området. I närheten fanns även gårdarna Rosenborg och Erikslund, vilka båda sedan tidigare har både kvarter och gator uppkallade efter sig (Rosenborgsvägen är idag en del av Lövstigen).

Hästhägnadsgatan
Namnet syftar på de hägnader som historiskt användes för att hålla hästar i området. Hästhägnaden finns markerad på Vretkartan över Umeå stad från 1793, och låg där det föreslagna gatunamnet placeras.

Arbetaregatan
Haga blev Umeås första förstad med oreglerad bebyggelse – små trähus med trädgårdar, ofta byggda av arbetare och hantverkare. Efter stadsbranden 1888 ökade tomtpriserna i centrala Umeå, vilket gjorde att människor med lägre inkomster sökte sig till stadens utkanter. Många arbetare valde att bygga hus på Haga eftersom det var för dyrt att bo inne i staden. Under 1900-talet växte området snabbt i samband med etableringen av järnvägen, militära förläggningar och industriell expansion.

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2025/00506

Arbetaretorget
Torget kompletterar Arbetaregatan och förstärker temat kring arbetarrörelsen och stadens industriella arv.

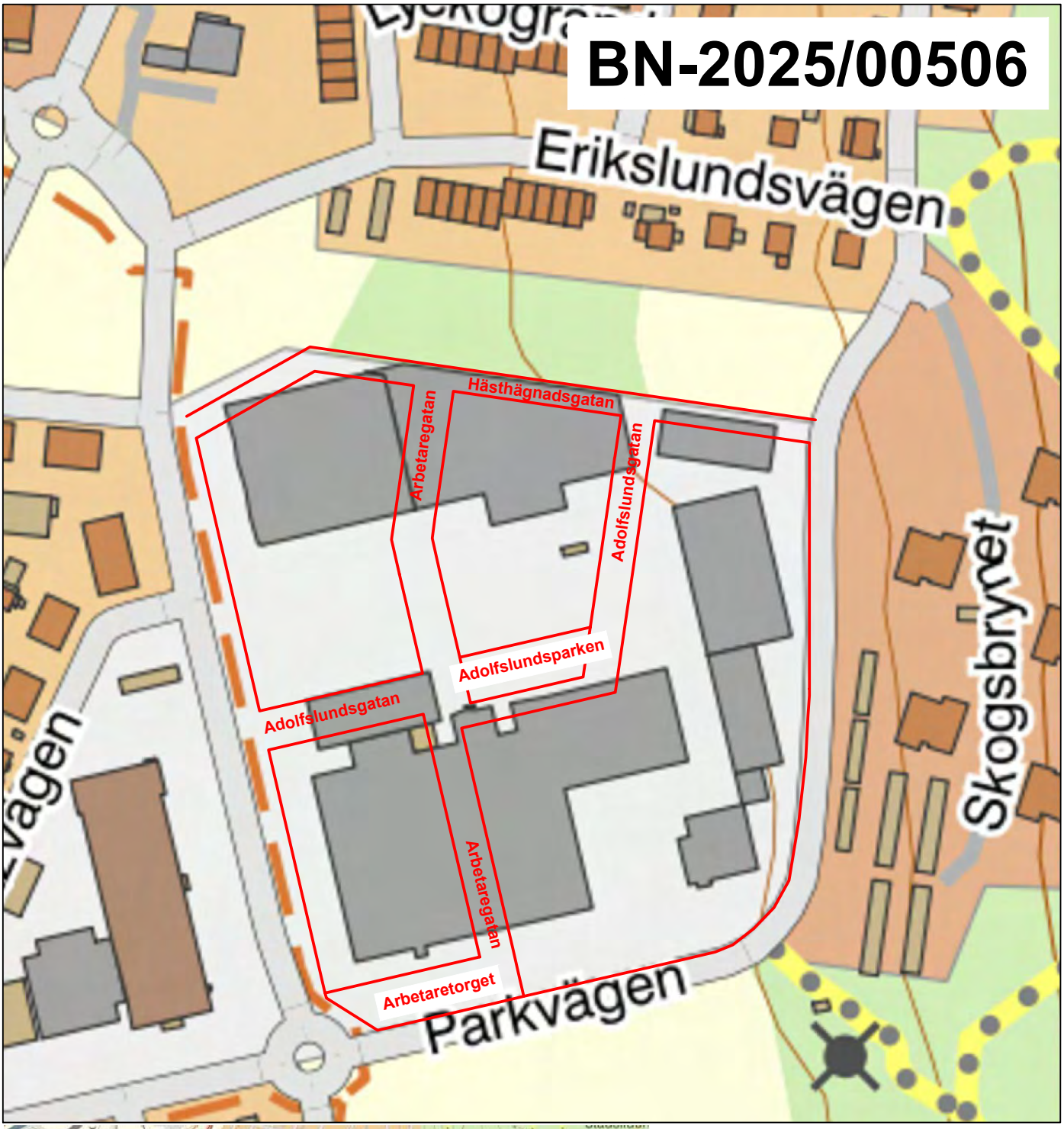
Adolfslundstorget
Namnet anknyter till Adolfslundsgatan och den historiska gården Adolfslund.

Beredningsansvarig/föredragande

Anna Berglund, ortnamnshandläggare

Beslutet ska skickas till
Lantmäteri, Umeå kommun

Anna Berglund
Ortnamnshandläggare

BN-2025/00506
Erikslundsvägen
Hästhägnadsgatan
Arbetaregatan
Adolfslundsgatan
Adolfslundsparken
Adolfslundsgatan
Arbetaregatan
Arbetaretorget
Parkvägen
Skogsbryret

Haga
Gammlia
531
Mb

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2025-11-24

Byggnadsnämnden

Diarienr: BN-2025/00006

Förvaltningschefen informerar

Förslag till beslut

Byggnadsnämnden godkänner informationen.

Ärendebeskrivning

Byggnadsnämnden får övergripande information om ekonomin och verksamheten på Stadsbyggnad bland annat gällande:

Beredningsansvarig/Föredragande

Rune Brandt, stadsbyggnadsdirektör

Hannele Häkkinen
nämndsekreterare

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-24
Byggnadsnämnden

Diarienr: BN-2025/00007

Information från planeringsutskottets sammanträden

Förslag till beslut
Byggnadsnämnden godkänner informationen.

Ärendebeskrivning
Byggnadsnämnden får information från planeringsutskottets sammanträden den 25 november och 9 december 2025 bland annat gällande:

- Yttrande över förslag till riksintresseanspråk för land- och havsbaserad vindkraft samt drivmedelsdepåer
- Markanvisningsavtal Olofsdal - Stadsliden 6:2
- Markanvisningsavtal, del av Smörjaren 1
- Remiss: Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Fonden för ett sammanlänkat Europa för perioden 2028–2034, om ändring av förordning (EU) 2024/1679 och om upphävande av förordning (EU) 2021/1153. Dnr LI2025/01628
- Motion 20/2025: Utred flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt; Anders Sellström (KD)
- Umeåregionens samt Umeå kommuns yttrande över förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037
- Förslag till yttrande: Umeå kommuns yttrande över förslag till Länstransportplan för Västerbotten 2026–2037
- Motion 27/2025: Akutboenden för studenter; Hanna Lundin Jernberg (L)
- Antagande: Detaljplan för Kökstäppan 1 med flera
- Informationsärenden
    - Redovisning av landsbygdsdag 2025 samt landsbygdsutvecklingsrådets verksamhetsår
    - Stadsdirektören informerar
    - Information: redovisning av projektet ”Med ön som katalysator”, SustainGov

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2025/00007

Beredningsansvarig/Föredragande
Rune Brandt, stadsbyggnadsdirektör

Hannele Häkkinen
nämndsekreterare

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-27
Byggnadsnämnden

Diarienr: BN-2025/00483

Yttrande över remiss: Riksarkivets föreskrifter om gallring av handlingar och uppgifter inom informationsutbyten mellan myndigheter

Förslag till beslut
Byggnadsnämnden tillstyrker förslaget.

Ärendebeskrivning
Utredning behandlar ett förslag till nya föreskrifter om gallring av handlingar och uppgifter inom informationsutbyten som görs mellan myndigheter för att effektivisera det brottsbekämpande arbetet i syfte att särskilt förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och ingripa mot fusk, felaktiga utbetalningar, regelöverträdelser och brottslighet.

Föreskriften omfattar två handlingar:

- *handlingar och uppgifter som myndigheten tar emot eller lämnar ut genom ett informationsutbyte som görs med stöd av lag eller förordning,*
- *handlingar och uppgifter som myndigheten lämnar till en annan myndighet för att fullgöra en uppgifts- eller underrättelseskyldighet som följer av lag eller förordning.*

Gemensamt för båda handlingarna är att det är informationsinbyten som har stöd i lag eller i förordning och som görs i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka och utreda brott, fusk, regelöverträdelser och felaktiga utbetalningar. Det blir den nya föreskriftens inriktning. Föreskriften gäller inte informationsutbyten med stöd i lag eller förordning generellt.

Byggnadsnämnden i Umeå kommun har beretts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till Riksarkivets föreskrifter om gallring av handlingar och uppgifter inom informationsutbyten mellan myndigheter.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse daterad 2025-11-27
Promemoria
Förslag till föreskrifter

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2025/00483

Beredningsansvarig/Föredragande
Rune Brandt

Beslutet ska skickas till
Kommunstyrelsen, ksdiarium@umea.se

Rune Brandt
Stadsbyggnadsdirektör

Riksarkivet

Promemoria
2025-11-03

Dnr RA-KS 2025/01320

Förslag till Riksarkivets föreskrifter om gallring av handlingar och uppgifter inom informations-utbyten mellan myndigheter

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning 2
2. Handlingar och uppgifter vid informationsutbyten 3
2.1 Allmänt om informationsutbyten 3
2.2 Lagar och lagändringar 4
2.3 Riksarkivets föreskrifter 5
3. Värdering och gallring 7
3.1 Ökat informationsutbyte som utgångspunkter för nya föreskrifter 7
3.2 Förutsättningar för gallring 7
3.3 Om gallringsmedgivandet 8
3.4 Dokumentation om informationsutbyten 9
4. Konsekvensutredning 11
4.1 Problemet, bemyndigandet och vad som ska uppnås 11
4.2 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser 11
4.3 Alternativa lösningar och effekterna av utebliven reglering 12
4.4 Överensstämmelse med EU-rätten 12
4.5 Vilka som berörs av regleringen 12
4.6 Ikraftträdande 13

1. Sammanfattning

Följande utredning behandlar ett förslag till nya föreskrifter om gallring av handlingar och uppgifter inom informationsutbyten som görs mellan myndigheter för att effektivisera det brottsbekämpande arbetet i syfte att särskilt förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och ingripa mot fusk, felaktiga utbetalningar, regelöverträdelser och brottslighet.

Föreskriften omfattar två handlingar:

- *handlingar och uppgifter som myndigheten tar emot eller lämnar ut genom ett informationsutbyte som görs med stöd av lag eller förordning,*
- *handlingar och uppgifter som myndigheten lämnar till en annan myndighet för att fullgöra en uppgifts- eller underrättelseskyldighet som följer av lag eller förordning.*

Gemensamt för båda handlingarna är att det är informationsinbyten som har stöd i lag eller i förordning och som görs i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka och utreda brott, fusk, regelöverträdelser och felaktiga utbetalningar. Det blir den nya föreskriftens inriktning. Föreskriften gäller inte informationsutbyten med stöd i lag eller förordning generellt.

Flera lagar och lagändringar är på gång med syfte att öka informationsutbyten mellan myndigheter och regleringarna berör många statliga myndigheter. Det innebär sannolikt att mängden kopior och likalydande handlingar och uppgifter i myndigheternas arkiv kommer att öka, åtminstone om resultatet av förändrad reglering blir i enlighet med förslagen i betänkanden och propositioner.

För att undvika dubbelarkivering tar Riksarkivet fram föreskrifter med förslag på gallring utifrån den förändring som regleringarna innebär för informationshanteringen inom staten, i enlighet med bevarandeändamålen i 3 § tredje stycket arkivlagen (1990:782).

Den här föreskriften reglerar uppkomsten av likalydande handlingar och uppgifter hos flera myndigheter. Föreskriften avser inte bara handlingar som typiskt sett är kopior, utan omfattar informationsmängder som i praktiken innebär en kopiebildning och duplicering av information inom statsförvaltningen som helhet.

I det följande definieras kopia som en duplicering av information – helt eller delvis – oavsett form eller medium. Det kan vara en fixerad handling, en datamängd eller enstaka eller flera uppgifter som återger samma innehåll som de ursprungliga handlingarna eller uppgifterna.

2. Handlingar och uppgifter vid informationsutbyten

2.1 Allmänt om informationsutbyten

Flera myndigheter är skyldiga och delaktiga i att göra informationsutbyten av handlingar och uppgifter mellan myndigheter i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka och utreda brott, fusk, regelöverträdelser och felaktiga utbetalningar. Det finns flera lagar som reglerar informationsutbyten och uppgifts- och underrättelseskyldighet, till exempel:

- lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen,
- lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet,
- lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
- lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten,
- lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet,
- förordningen (2024:333) om fullgörande av underrättelseskyldighet enligt lagen (2024:326) om hemliga tvångsmedel i syfte att verkställa frihetsberövande påföljder.

Informationsutbyten kan göras genom strukturerad samverkan, enligt former och tider som är bestämda i en överenskommelse. Informationsutbyten kan även göras utan att det finns en formell samverkan eller överenskommelse, på begäran eller på eget initiativ, till exempel i enlighet med utlänningsförordningen (2006:97) eller förordningen (2001:590) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

En uppgifts- och underrättelseskyldighet är ett slags informationsutbyte men som framförallt går i en riktning. Förslaget till föreskrifter om informationsutbyten mellan myndigheter omfattar handlingar och uppgifter som lämnas både som ett led i ett informationsutbyte och till följd av en uppgiftsskyldighet eller underrättelseskyldighet.

Skillnad mellan att göra ett informationsutbyte och att fullgöra en uppgifts- eller underrättelseskyldighet

Informationsutbyten kan enbart göras med stöd i lag eller i förordning, men själva utbytet behöver inte vara tvingande, det beror på sammanhanget och respektive lagstöd. Med uppgifts- eller underrättelseskyldighet avses att det i lag eller av förordning följer att uppgift ska lämnas till en annan myndighet, därmed är de bestämmelserna tvingande.

2.2 Lagar och lagändringar

Det finns flera aktuella utredningar som har analyserat behovet av ett ökat informationsutbyte mellan myndigheter för att effektivisera det brottsbekämpande arbetet i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och ingripa mot fusk, felaktiga utbetalningar, regelöverträdelser och brottslighet.

Ny skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna

Betänkandet *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen – en ny huvudregel* (SOU 2023:69) och den efterföljande propositionen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen* (prop. 2024/25:65) ledde fram till lagen (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna som trädde i kraft den 1 april 2025. Lagen ger ett antal statliga myndigheter, kommuner, regioner och skolor en skyldighet att lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter.

Enligt 2 § avses med brottsbekämpande myndigheter Ekobrottsmyndigheten, Kustbevakningen, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten. Enligt 4 § gäller skyldigheten att lämna uppgifter bland annat även för yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet på socialtjänstens område samt enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården. Av 5 § framgår vilka myndigheter som omfattas av uppgiftsskyldigheten.

Aktuella betänkanden och propositioner

Ytterligare betänkanden är delbetänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – behov och föreslagna förändringar* (SOU 2024:63) och slutbetänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – några anslutande frågor* (SOU 2025:45).

Betänkandena har handlat om att myndigheterna bör få bättre möjligheter att utbyta information med varandra – både av offentliga uppgifter och av uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för enskilda – för att fullgöra sina uppdrag. Utredningarna har föreslagit att det i ännu större utsträckning ska vara möjligt att lämna uppgifter till andra myndigheter på begäran såväl som på eget initiativ.[1]

I propositionen *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse* (prop. 2024/25:180) beskrivs att möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter behöver bli större generellt. Uppgifter som finns hos en myndighet kan vara avgörande för att en annan myndighet ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Myndigheterna behöver ha tillgång till uppgifter som är korrekta, aktuella och relevanta.

[1] *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – behov och föreslagna förändringar*, SOU 2024:63, s. 15–17, samt *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – några anslutande frågor*, SOU 2025:45, s. 19–21.

Uppgifter ska kunna lämnas om det behövs för att:

- förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet,
- utreda och lagföra brott,
- förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen,
- förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda fusk och olika typer av regelöverträdelser.

De lagar som hittills har införts innebär att flera myndigheter har fått väsentligt större förutsättningar att ta del av uppgifter från andra myndigheter, men de är begränsade till uppgiftslämnande mellan vissa myndigheter och aktörer samt för vissa avgränsade behov. Bestämmelserna är också utformade på olika sätt och förutsättningarna för ett utlämnande av uppgifter skiljer sig åt mellan de olika regleringarna.

Förslaget i prop. 2024/25:180 är att införa en ny sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Syftet med den nya bestämmelsen är att myndigheter ska kunna utbyta sekretessbelagd information med varandra. Sekretess till skydd för enskilda ska inte hindra att uppgifter lämnas mellan myndigheter om det behövs för vissa syften. Den nya sekretessbrytande bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 december 2025.[2]

Det finns fler förslag på nya eller ändrade bestämmelser – vilka framgår av SOU 2025:45 – för att bland annat göra det möjligt för myndigheter att på eget initiativ även lämna ut offentliga uppgifter till andra myndigheter. Eftersom det inte finns någon generell bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen om att myndigheter på eget initiativ får lämna uppgifter som inte är sekretessbelagda till en annan myndighet föreligger i praktiken ett hinder även mot ett sådant utlämnande, trots att det inte finns några sekretesshinder. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2026.[3]

2.3 Riksarkivets föreskrifter

Riksarkivets generella föreskrifter

Enligt Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2021:6) om gallring av handlingar av uppenbart ringa betydelse och handlingar som är generiska för styr-, stöd- och kärnverksamheter får *dubbletter och kopior* gallras. Det gallringsmedgivandet gäller dubbletter och kopior inom den egna myndigheten och avsikten är att motverka kopiebildning i verksamheten – under förutsättning att handlingarna inte får ett nytt syfte och ny betydelse i en annan process. Det gäller inte kopiebildning mellan myndigheter.

---

[2] *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse*, prop. 2024/25:180, s. 1, 5 och 14.
[3] SOU 2025:45, s. 19, 20 och 367.

Inte heller *handlingar som inkommit för kännedom och som inte föranlett någon åtgärd, om de även i övrigt saknar betydelse* i RA-FS 2021:6 gäller för handlingar och uppgifter inom informationsutbyten. Även om ett informationsutbyte inte leder till någon åtgärd behöver informationsutbytet eller uppgifts- eller underrättelseskyldigheten dokumenteras och kunna spåras i efterhand.

Eftersom informationsutbytet enbart kan göras med stöd i lag eller förordning, och eftersom det antingen är en tvingande skyldighet eller en lagstadgad uppmaning, behöver myndigheterna visa att de har gjort vad som följer av lag eller förordning. Det behövs även för uppföljning och granskning, både internt och externt.

Enligt Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2021:7) om gallring av handlingar inom stödverksamheter får *handlingar i ärenden rörande utlämnande av allmänna handlingar* gallras när de inte behövs för verksamheten. Bestämmelserna i RA-FS 2021:7 gäller gallring av handlingar i ärenden rörande utlämnande av allmänna handlingar enligt tryckfrihetsförordningen (TF). I det här sammanhanget likställs inte ett informationsutbyte eller en uppgifts- eller underrättelseskyldighet med en begäran om allmän handling mellan myndigheter.

Riksarkivets myndighetsspecifika föreskrifter

Några av Riksarkivets myndighetsspecifika föreskrifter (RA-MS) reglerar informationsutbyten men de omfattar specifika utbyten inom viss lagstiftning, och ibland enbart utbyte av pappershandlingar.

Det gäller till exempel RA-MS 2022:14 och RA-MS 2022:15 om gallring i beskattningsverksamheten respektive folkbokföringsverksamheten hos Skatteverket av handlingar och uppgifter som utbyts i samarbetet enligt lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.

Om kvittenser

I samband med att handlingar eller uppgifter lämnas till en annan myndighet genom formulär eller blanketter för att fullgöra en uppgifts- eller underrättelseskyldighet kan också en kvittens på mottagen handling genereras. Kvittenser kommer inte omfattas av det här förslaget till föreskrifter om informationsutbyten mellan myndigheter. Istället kommer Riksarkivet att utreda om automatiskt genererade kvittenser i allmänhet bör kunna gallras och därmed omfattas av RA-FS 2021:6.

3. Värdering och gallring

3.1 Ökat informationsutbyte som utgångspunkter för nya föreskrifter

Med anledning av att informationsutbyten mellan flertalet myndigheter sannolikt kommer att öka framöver – särskilt eftersom utbyten ska kunna göras på eget initiativ – tar Riksarkivet fram ett förslag till nya föreskrifter om informationsutbyten mellan myndigheter.

Utgångspunkten för gallringsmedgivandet är de handlingar och uppgifter som myndigheten tar emot eller lämnar ut genom informationsutbyten och som görs med stöd av lag eller förordning i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka och utreda brott, fusk, regelöverträdelser och felaktiga utbetalningar. Se föreskriftsförslaget, 1 kap. 3 §. Förslaget omfattar både informationsutbyten genom strukturerade former för samverkan och uppgiftslämnande på begäran eller på eget initiativ, samt skyldigheten att lämna uppgifter eller underrättelser till andra myndigheter.

Den förändrade lagstiftningen ökar mängden kopior och likalydande handlingar och uppgifter inom statsförvaltningen som helhet genom att den mottagande myndigheten tar emot en kopia av en handling från den avlämnande myndigheten. Myndigheten kan ta emot uppgifter från ett källsystem eller genom att handlingar och uppgifter förmedlas via åtkomst till en yta eller del av att system. Uppgifter kan också lämnas genom att den avlämnande myndigheten fyller i formulär eller blanketter på andra myndigheters webbsidor. Då kan i vissa fall även en handling som motsvarar det ifyllda formuläret genereras.

Informationsutbytet behöver inte innebära att det skapas kopior av handlingar och uppgifter, men det innebär en duplicering av likalydande information inom statsförvaltningen. I praktiken tar myndigheter emot motsvarande kopior av handlingar eller uppgifter som ursprungligen hör till andra myndigheter. Det lämnas också ut handlingar och uppgifter som utgör kopior av den avlämnande myndighetens ursprungliga handlingar.

Exempel på handlingar som kan förekomma inom ramen för utbyten kan vara underrättelser, protokoll, rapporter, sammanställningar och många olika slags uppgifter. Eftersom handlingar inom utbytet utgörs av kopior och likalydande uppgifter och inte myndigheternas ursprungliga handlingar, bör gallringen inte påverka bevarandeändamålen i 3 § tredje stycket arkivlagen. Tvärtom bör gallringsbestämmelsen motverka dubbelarkivering och öka effektiviteten i hanteringen av myndigheternas arkiv.

3.2 Förutsättningar för gallring

En myndighet får inte gallra handlingar och uppgifter som utgör den myndighetens ursprungliga handlingar – om inte handlingarna och uppgifterna i sig får gallras enligt andra bestämmelser om gallring. Det framgår av föreskriftsförslaget, 3 kap. 4 §.

Det är den avlämnande myndigheten som ansvarar för bevarande och gallring av de ursprungliga handlingarna och uppgifterna. De handlingar och

uppgifter som ursprungligen hör till myndigheten gallras utifrån samma bestämmelser som andra handlingar hos myndigheten enligt föreskrifter eller beslut av Riksarkivet, eller särskilda bestämmelser om gallring i lag eller förordning. Det innebär att även ursprungliga handlingar eller uppgifter potentiellt kan komma att gallras hos avlämnande myndighet.

Det är endast handlingar som har kopierats eller duplicerats och som tagits emot eller lämnats ut som ett led i ett informationsutbyte eller till följd av en uppgifts- eller underrättelseskyldighet som får gallras, i enlighet med föreskriftsförslaget, 3 kap. 1 och 2 §§. Det gäller även då uppgifterna har lämnats genom formulär eller blanketter som genererar en handling som motsvarar det ifylla formuläret.

Eftersom det enbart är kopior eller likalydande handlingar eller uppgifter som överförs inom ramen för ett informationsutbyte eller till följd av en uppgifts- eller underrättelseskyldighet, bör myndigheten kunna gallra den information som har överförts genom informationsutbytet när den inte längre behövs för verksamheten. De handlingar och uppgifter som utbyts och som behövs för deltagande i samverkan eller som lämnas utifrån en uppgifts- eller underrättelseskyldighet, bör framförallt vara aktuella för den mottagande myndigheten under den tid som samverkan pågår eller tills dess att åtgärd har vidtagits.

Gallringsmedgivandet gäller under förutsättning att myndigheten dokumenterar vad informationsutbytet eller uppgifts- och underrättelseskyldigheten har inneburit, vilka åtgärder som har vidtagits och vilka handlingar eller uppgifter som har förmedlats. Se föreskriftsförslaget, 3 kap. 3 §.

Däremot omfattar gallringsmedgivandet inte handlingar och uppgifter som tillförs ett ärende – om inte handlingarna och uppgifterna i ärendet i sig får gallras enligt andra bestämmelser om gallring. Handlingar och uppgifter som ingår i ett ärende kan ha ett helt annat syfte än informationsutbytet. Se föreskriftsförslaget, 3 kap. 5 §.

Föreskrifterna gäller inte heller om det inte finns avvikande bestämmelser om bevarande eller gallring i lag eller förordning eller i föreskrifter eller beslut som grundar sig på lag eller förordning. Det framgår av föreskriftsförslaget, 1 kap. 2 §.

3.3 Om gallringsmedgivandet

Gallringsmedgivandet innebär att Riksarkivet har bedömt att handlingarna och uppgifterna i förslaget till föreskrifter om informationsutbyten mellan myndigheter generellt inte har någon betydelse utifrån arkivlagens bevarandeändamål.

Myndigheten behöver ändå göra en bedömning om handlingar och uppgifter ska bevaras för forskningens behov i det enskilda fallet och fastställa frister för att säkerställa allmänhetens rätt till insyn och rättskipningens och förvaltningens behov. Det framgår av föreskriftsförslaget, 2 kap. 1–3 §§.

Gallringsmedgivandet är inte tvingande. Alternativet till gallring är att de handlingar och uppgifter som myndigheten tar emot eller lämnar ut genom informationsutbytet bevaras.

3.4 Dokumentation om informationsutbyten

Det behöver finnas handlingar i myndigheternas arkiv i sådan omfattning att reformen och följderna av ett förändrat och ökat informationsutbyte mellan myndigheterna kan studeras i efterhand. Därför är förutsättningen för gallringsmedgivandet av handlingar och uppgifter som överförs genom informationsutbyten att myndigheten dokumenterar vad informationsutbytet har inneburit, vilka åtgärder som har vidtagits och vilka handlingar eller uppgifter som har förmedlats.

Ett syfte med att myndigheterna dokumenterar vad informationsutbytet har inneburit är att säkerställa förvaltningens, rättskipningen och forskningens behov av information om informationsutbytet för att kunna redovisa, granska och utvärdera resultatet av informationsutbytet. Ett annat syfte är att kunna följa upp vilka utbyten som har gjorts för att kunna spåra de ursprungliga handlingar och uppgifter som finns hos respektive myndighet.

Ett ytterligare syfte är att handlingar som dokumenterar informationsutbytet behövs för att myndigheterna ska kunna visa att de har gjort rätt och följt lag eller förordning. Myndigheterna kan bli granskande i efterhand och behöva bevisa att de har varit en del av ett informationsutbyte.

Myndigheter är också skyldiga att registrera handlingar eller hålla dem ordnade enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det ska inte kunna misstänkas att myndigheten har gallrat vissa handlingar eller uppgifter som kunde varit till fördel för en enskild eller påverkat en eventuell granskning negativt.

Bestämmelsen innebär inte ett krav på att upprätta specifika handlingar som dokumenterar informationsutbytet. Däremot är det en förutsättning för att kunna gallra handlingar och uppgifter som tagits emot eller lämnats ut genom informationsutbyten att det finns dokumentation bevarad om vad informationsutbytet inneburit, i enlighet med exempel nedan.

Handlingar och uppgifter som dokumenterar informationsutbyten är till exempel:

- Handlingar som visar hur och i vilken omfattning myndigheten har samarbetat med andra brottsbekämpandemyndigheter och aktörer, vilka andra som har deltagit, samt vilka överenskommelser och villkor för informationsutbyten som har beslutats, och enligt vilket lagstöd. Det vill säga, de handlingar som beskriver och utgör grund för en samverkansinsats, organisationen av arbetet – som också behövs för att påvisa att de rättsliga förutsättningarna för informationsutbytet inom ramen för samverkan är uppfyllda.

- Dokumentation av metoder, sökbegrepp och resultat är forskningsmässigt intressant för att beskriva informationsutbytet, även rapporter och utvärderingar. Handlingar som gör det möjligt att jämföra analyser och vilka sökbegrepp som har använts, studera och utvärdera resultat och utfall, vilka åtgärder som har vidtagits i olika situationer eller jämföra en äldre analys med en ny. Dokumentation som i förlängningen visar frekvens och genomslag av reformen.
- Redovisning av vilka handlingar och uppgifter som har överförts genom informationsutbytet, dokumentation som visar vad utbytet handlade om. Även om kopior och likalydande handlingar och uppgifter gallras hos den mottagande myndigheten ska det vara möjligt att spåra de ursprungliga handlingarna hos den avlämnande myndigheten om sådana forskningsbehov finns – under förutsättning att uppgifterna inte har gallrats hos den avlämnande myndigheten enligt andra bestämmelser om gallring.

Det här är en större samhällelig förändring och reform för att förebygga, förhindra, upptäcka och utreda brott, fusk, regelöverträdelser och felaktiga utbetalningar som behöver kunna beforskas. Både effekterna av politiska beslut, påverkan för myndigheternas verksamhet och arbetssätt, och betydelsen av informationsutbytet och den förändrade lagstiftningen för samhället i stort. Till exempel om den förändrade lagstiftningen påverkade den totala brottsligheten och skyddet av den enskildes sekretess och integritet.

Det är värdefullt att dokumentera det ökade informationsutbytet mellan myndigheterna för att kunna bedöma resultat och konsekvenser och spåra de ursprungliga handlingarna och uppgifterna vid behov – både utifrån offentlighets- och forskningssynpunkter. Själva företeelsen är intressant i ett större perspektiv. Det finns ett stort forskningsvärde i större samhällsförändringar.

I Riksarkivets gallrings- och bevarandepolicy, *Bevarandet av nutiden,* anges att arkivhandlingar kan användas som information dels om den verksamhet där handlingarna har uppkommit, dels om förhållanden i organisationens omvärld. Båda dessa användningssätt ska beaktas i lika stor utsträckning vid bedömningen av vad som ska gallras respektive bevaras.[4]

[4] Riksarkivets gallrings- och bevarandepolicy, *Bevarandet av nutiden*, Uppsala 1995, s. 6 och 7.

4. Konsekvensutredning

Enligt förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar ska en konsekvensutredning genomföras för att kunna bedöma effekterna av olika förslag och för att kunna fatta välgrundade beslut.

4.1 Problemet, bemyndigandet och vad som ska uppnås

Både befintliga lagar och förslag till nya lagar och lagändringar medför ökade möjligheter till informationsutbyten mellan myndigheter och regleringarna berör många statliga myndigheter. Därför är det påkallat att Riksarkivet utreder behovet av bevarande och gallring. Särskilt utifrån att det sannolikt medför att mängden kopior och likalydande handlingar och uppgifter i myndigheternas arkiv kommer att öka genom ökade informationsutbyten, åtminstone om resultatet av förändrad reglering blir i enlighet med förslagen i betänkanden och propositioner.

Det är problematiskt om arkiven växer genom en stor tillökning av kopior av handlingar och uppgifter som redan finns på andra myndigheter där handlingarna har sitt ursprung. För att undvika dubbelarkivering tar Riksarkivet fram ett förslag till nya föreskrifter utifrån den förändring som regleringarna medför gällande informationshanteringen inom statsförvaltningen.

4.2 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Myndigheternas arkiv ska bevaras, hållas ordnade och vårdas vilket innebär kostnader. Handlingar som inte behövs för att tillgodose rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättskipningen, förvaltningen och forskningen, bör därför gallras. Anledningen är att arkiven inte ska överösas med information. Det bör därför finnas en möjlighet att gallra ut handlingar med lågt informationsvärde eller begränsad betydelse över tid.

Genom gallring styrs framtidens tillgång till erfarenheter och kunskap. Såväl forskningens krav som insynsrätten förutsätter största möjliga bevarande, vilket framgår av Riksarkivets gallrings- och bevarandepolicy. Gallring är ett aktivt ingrepp som ska motiveras.[5] I detta fall utgörs motiveringen av att handlingar och uppgifter som myndigheten tar emot eller lämnar ut genom informationsutbyten eller till följd av en uppgifts- eller underrättelseskyldighet är kopior eller likalydande handlingar. Respektive myndighet har ansvar för de handlingar och uppgifter som ursprungligen hör till den myndigheten.

Egentligen ingår inte kopior i myndighetens arkiv och behöver därmed inte heller omfattas av myndighetens arkivredovisning, med undantag för om de tillförts ett ärende. Det finns en lång tradition av gallringsregler för kopior inom arkivsektorn, till exempel i gallringsråden för kommun, landsting och region som den tidigare Samrådsgruppen (SKA) har tagit fram tillsammans med Riksarkivet och Sveriges kommuner och regioner (SKR).

[5] *Bevarandet av nutiden*, s. 1.

Det framgår även av arkivlagens förarbeten att gallringen syftar till att arkiven inte ska tyngas av handlingar som saknar påtagligt informationsvärde, som bara utgör en dubblering av information som bättre kan sökas i ett annat arkiv eller som har ett informationsvärde som är markant begränsat i tiden.[6]

Dock får gallringen av handlingar och uppgifter som myndigheten tar emot eller lämnar ut genom informationsutbyten enbart genomföras under förutsättning att myndigheten dokumenterar vad informationsutbytet har inneburit, vilka åtgärder som har vidtagits och vilka handlingar eller uppgifter som har förmedlats.

Det är nödvändigt att myndigheterna dokumenterar vad informationsutbytet inneburit för att tillgodose arkivlagens bevarandeändamål. Konsekvensen skulle annars bli att det inte skulle vara möjligt att i efterhand få insyn, bedöma resultat och konsekvenser eller forska om en samhällelig förändring och reform i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka och utreda brott, fusk, regelöverträdelser och felaktiga utbetalningar.

4.3 Alternativa lösningar och effekterna av utebliven reglering

Om inte Riksarkivet tar fram en föreskrift om gallring av handlingar och uppgifter inom informationsutbyten mellan myndigheter i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka och utreda brott, fusk, regelöverträdelser och felaktiga utbetalningar, kommer sannolikt många statliga myndigheter att behöva framställa om myndighetsspecifika föreskrifter (RA-MS). Det är inte effektivt eller ändamålsenligt när förutsättningarna såväl som handlingarna och uppgifterna är likartade mellan myndigheterna.

Om Riksarkivet inte skulle besluta om gallring av handlingar och uppgifter inom informationsutbyten skulle det medföra en dubbelarkivering av kopior och likalydande handlingar och uppgifter, med risk för minskad effektivitet i hanteringen av myndigheternas arkiv. Det skulle i sin tur innebära potentiellt stora kostnadsmässiga konsekvenser för myndigheterna, genom att även kopior av handlingar behöver bevaras, hållas ordnade och vårdas.

4.4 Överensstämmelse med EU-rätten

Föreskrifterna står i överensstämmelse med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU. Behandlingen av personuppgifter är nödvändig för arkivändamål av allmänt intresse.

4.5 Vilka som berörs av regleringen

Samtliga myndigheter som enligt lag eller förordning är skyldiga och delaktiga i att utbyta handlingar och uppgifter mellan myndigheter eller fullgöra en uppgifts- eller underrättelseskyldighet som följer av lag eller förordning, i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka och utreda brott, fusk, regelöverträdelser och felaktiga utbetalningar, berörs av de nya föreskrifterna.

---

[6] *Om arkiv m.m.*, prop. 1989/90:72, s. 39-40.

I förlängningen kan även kommuner och regioner påverkas av att Riksarkivet tar ställning gällande bevarande och gallring av handlingar och uppgifter inom informationsutbyten mellan myndigheter. Riksarkivet kan ge råd till kommuner och regioner i generella frågor, och även kommuner och regioner kan omfattas av informationsutbyten eller uppgifts- och underrättelseskyldigheten med stöd i lag eller förordning.

4.6 Ikraftträdande

Det är angeläget att föreskrifterna träder i kraft så snart som möjligt. Ett ökat informationsutbyte mellan myndigheterna för att förebygga, förhindra, upptäcka och utreda brott, fusk, regelöverträdelser och felaktiga utbetalningar är en högst aktuell fråga. Lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna trädde i kraft den 1 april 2025 och fler lagförslag är på gång.

Några ytterligare konsekvenser enligt förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar, än de ovan beskrivna, har inte identifierats.

Manda Gabrielsson

Riksarkivets författningssamling

ISSN
Ansvarig utgivare: Jens Västberg

RA-FS 2026:XX

Riksarkivets föreskrifter om gallring av handlingar och uppgifter inom informationsutbyten mellan myndigheter

beslutade den XX 2026.

Riksarkivet föreskriver följande med stöd av 12 § första stycket arkivförordningen (1991:446).

1 kap. Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter gäller för
- statliga myndigheter, med undantag för riksdagens myndigheter, regeringen, Regeringskansliet och utrikesrepresentationen,
- sådana organ som avses i 2 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) till den del de allmänna handlingarna härrör från den verksamhet som avses i bilagan till den lagen, och
- sådana organ som förvarar allmänna handlingar med stöd av lagen (2015:602) om överlämnande av allmänna handlingar för förvaring.

Med myndighet avses i föreskrifterna sådana myndigheter och organ som anges i första stycket.

2 § Föreskrifterna gäller om det inte finns avvikande bestämmelser om bevarande eller gallring i lag eller förordning eller i föreskrifter eller beslut som grundar sig på lag eller förordning.

3 § Föreskrifterna gäller gallring av handlingar och uppgifter inom informationsutbyten som görs mellan myndigheter i syfte att
- förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet,
- utreda och lagföra brott,
- förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen,
- förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda fusk och olika typer av regelöverträdelser.

2 kap. När handlingar får gallras

1 § En myndighet får gallra handlingar och uppgifter med stöd av dessa föreskrifter under förutsättning att allmänhetens rätt till insyn inte åsidosätts och att handlingarna eller uppgifterna saknar betydelse för rättskipningen, förvaltningen och forskningens behov.

UTKAST

2 § Myndigheten ska fastställa fristen för gallring och då särskilt beakta att handlingarna inte gallras innan
– föreskriven bearbetning, redovisning eller kontroll har slutförts,
– tidsfrist för revision och preskription har gått ut, eller
– betydelse för styrkande av rättigheter och skyldigheter har upphört.

3 § Myndigheten ska dokumentera sin bedömning enligt 1 och 2 §§.

3 kap. Vilka handlingar och uppgifter som får gallras och villkoren för gallring

1 § En myndighet får gallra handlingar och uppgifter som den enligt 1 kap. 3 § tar emot eller lämnar ut genom ett informationsutbyte som görs med stöd av lag eller förordning.

2 § En myndighet får gallra handlingar och uppgifter som den enligt 1 kap. 3 § lämnar till en annan myndighet för att fullgöra en uppgifts- eller underrättelseskyldighet som följer av lag eller förordning.

3 § En förutsättning för gallring är att myndigheten dokumenterar vad informationsutbytet eller uppgifts- eller underrättelseskyldigheten har inneburit, vilka åtgärder som har vidtagits och vilka handlingar eller uppgifter som har förmedlats.

4 § Myndigheten får inte gallra de ursprungliga handlingarna och uppgifterna som har använts för informationsutbytet eller för att fullgöra en uppgifts- eller underrättelseskyldighet, om inte handlingarna och uppgifterna får gallras enligt andra föreskrifter eller beslut av Riksarkivet, eller särskilda bestämmelser om gallring i lag eller förordning.

5 § Myndigheten får inte gallra handlingar och uppgifter som tillförs ett ärende, om inte handlingarna och uppgifterna i ärendet får gallras enligt andra föreskrifter eller beslut av Riksarkivet, eller särskilda bestämmelser om gallring i lag eller förordning.

Dessa föreskrifter träder i kraft den XX 2026.

Karin Åström Iko

Manda Gabrielsson

UTKAST

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-25
Byggnadsnämnden

Diarienr: BN-2025/00429

Yttrande över remiss: Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna

Förslag till beslut
Byggnadsnämnden fastställer svar på förslaget till *Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna* enligt nedan.

Ärendebeskrivning
Den 1 januari 2019 trädde nya bestämmelser i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft. Lag (2009:724). Kommunerna blev skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete och dessa ska på begäran kunna lämnas ut till den myndighet som har uppföljningsansvar för lagen.

Umeå kommun har tidigare haft beslutade Mål och riktlinjer för perioden 2020–2024.

Från och med 2025 ska dokumentet uppdateras och det är inte tidsbestämd längre. Innehållet är uppdaterat och innehåller även lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket. Till ärendet hör också två checklistor, en för samråd och en för konsultation.

Ärendet har samrådts med de nationella minoriteterna och konsulterats med urfolket samerna under maj månad 2025.

Kommunstyrelsen beslutade vid sammanträdet den 16 september 2025, § 160, att skicka förslaget till Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna på remiss till kommunens styrelser och nämnder samt till rättighetsbärarna: nationella minoriteterna och urfolket samerna.

Byggnadsnämndens yttrande
Allmänt
Byggnadsnämnden har fått möjlighet att yttra sig på remiss från Kommunstyrelsen gällande ”Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna” samt bilagorna ”Checklista för konsultation med urfolket samerna” och ”Checklista för samråd med nationella minoriteter”. Byggnadsnämnden ser positivt på att dokumentet

uppdaterats och särskilt på framtagandet av checklistan för konsultation med samerna.

Då detaljplanering rör kommunens mark- och vattenanvändning samtidigt som hela Umeå kommun är renbetesland är samarbetet med urfolket samerna viktigt. Vissa detaljplaner berör samernas rennäring mer påtagligt, vilket medfört att Detaljplaneavdelningen tagit fram en rutin för konsultation. Hitills har denna rutin endast tillämpats i ett detaljplaneärende.

Byggnadsnämnden ser dock ett stort behov av att få stöd i hur dialog med urfolket kan förbättras. Policydokumentet och tillhörande checklistor är en första del i att förbättra dialogarbetet.

Mål- och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna
Generellt sett skulle delar av dokumentets textstycken behöva struktureras om för att skapa bättre tydlighet. Det är svårt att förstå vad policydokumentets konkreta innebörd är och påverkan på byggnadsnämndens verksamhet. Vissa meningar är onödigt långa vilket gör att innebörden går förlorad.

Redan i dokumentets bakgrund borde minoritets- och konsultationslagstiftningen samt dess koppling till europeiska ramkonventionen nämnas. Det borde även framgå att Umeå kommun är förvaltningsområde för minoritetsspråken finska, meänkieli och de samiska språken, på grund av språkens historiska och geografiska koppling till kommunen. Utifrån hur texten är formulerad nu nämns kommunens roll som förvaltningsområde första gången i dokumentets syfte utan någon bakgrund. Detta blir därför svårt för den som inte är insatt att förstå vad som avses.

I avsnittet om kommunens arbete med nationella minoriteter borde det framgå tydligare att en viktig del i arbetet med minoriteter är att främja möjligheter att utveckla och behålla språk och kultur. Det är även viktigt att de framgår att de minoriteter som pratar finska, meänkieli eller någon av de samiska språken har rätt att använda sitt språk. Byggnadsnämnden förutsätter att detta innebär att medborgare kan använda sitt minoritetsspråk vid kontakt med de kommunala verksamheterna. Samtidigt måste erforderlig tolkning kunna erbjudas. Även detta borde framgå av policydokumentet, vilket det inte gör i nuläget.

Byggnadsnämnden ser positivt på samverkansgruppen mellan kommunala verksamheter som möter minoriteter regelbundet.

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2025/00429

Sammantaget behöver dokumentet tydligare beskriva syfte, mål, krav på kommunen och vad detta innebär konkret för nämnder och förvaltningar. Slutligen måste det också beskrivas hur kommunen i verksamheterna ska bistå medborgare som väljer att kontakta kommunen på något av förvaltningsområdets minoritetsspråk.

Checklista för konsultation med urfolket samerna

Detaljplaneavdelningen har tidigare kontaktat samebyarna Ran, Ubmeje, Vapsten, Svaipa och Gran i samband med detaljplanesamråd. Utifrån erfarenhet är samrådet ett sent skede i planprocessen, eftersom markanvändningens struktur oftast är fastlagd. Exploateringen kan därför vara svår att förena med rennäringens intressen.

När konsultationslagstiftningen började gälla för kommuner år 2024 tog detaljplanering fram rutinerna 1.20 ”Rutin för att genomföra konsultation i planärenden som rör samiska frågor” och 1.21 ”Rutin för hantering av rennäringens intressen i detaljplaneprocessen”. Dessa rutiner innebär att varje handläggare ansvarar för att bedöma om en detaljplan kan få särskild betydelse för samerna. Bedömningen ska göras tidigt vid planbesked och undersökning av betydande miljöpåverkan. Denna bedömning behöver stämmas av senare under processen eftersom rennäringen inte är en statisk areell näring.

Ifall detaljplanen bedöms få särskild betydelse för samerna ska handläggaren tidigt kontakta berörda samiska företrädare för konsultation. Företrädarna ges minst tre veckors svarstid, och material skickas helst via e-post och diarieförs. Uteblivet svar inom tidsfristen tolkas som avstående från konsultation enligt rutinen.

Detaljplanering bestämmer konsultationsform, men önskemål från företrädarna ska beaktas. Konsultationen kan ske skriftligt eller muntligt; vid muntlig konsultation ska en skriftlig redogörelse lämnas. Under konsultationens gång ska alla parter ange motiverade ståndpunkter och bemöta varandras. Konsultationen pågår tills enighet eller samtycke uppnås, eller tills någon part konstaterar att detta inte är möjligt.

1. Material skickas till de samiska företrädare som begärt konsultation och registreras innan samråd.
2. Konsultation sker via Teams om inget annat önskas.
3. Resultatet sammanställs och diarieförs.
4. Samebyar hörs i samråd även om konsultation avböjts; sammanställningen bifogas.

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2025/00429

I stort bedömer byggnadsnämnden att rutinen 1.20 är lik den checklista angående konsultation med urfolket samerna som medföljer remissen. Det behöver avgöras om checklistan ska integreras i befintliga rutiner eller om en ny rutin tas fram.

Byggnadsnämndens synpunkter på checklistan för konsultation är:

1. **Checklistans tydlighet**: Lista parter och kryssrutor i samma tabellruta för att undvika sidbrytningar. Klargör om kommentarer krävs vid uteblivet svar.
2. **Kontakt via e-post**: Hur avgörs berörda parter? Finns kontaktlista för parter och samebyar?
3. **Mejlrubrik**: Ange ”Konsultationsförfrågan gällande XXX, Umeå kommun” för tydlighet.
4. **Svarstid**: Utveckla vad som är skäligt, med hänsyn till årstider och samebyarnas arbetsbelastning.
5. **Handlingar**: Förtydliga att kartmaterial ingår och handlingar bör skickas som PDF.
6. **Lista parter**: Skriv ut alla fem samebyar och kända föreningar.
7. **Dokumentation**: Klargör om utskick sker via mejl, brev eller båda.
8. **Förvaltningslagen:** Förtydliga vad handläggning med förvaltningslagen innebär ifall Sametinget inte svarar inom tidsfristen.
9. **Umeå kommuns riktlinjer för lagen om konsultation:** Hänvisa tydligare till vilket dokument som avses samt beslutsdatum.
10. **Rätten till konsultation:** Klargör vad rätten till konsultation innebär och vad som menas med ett enskilt ärende och ge exempel.
11. **Kontaktuppgifter i riktlinje:** Klargör vilken riktlinje för konsultation med kontaktuppgifter avses, vem ansvarar och hur ofta den uppdateras.

Checklista för samråd med nationella minoriteter

Sammantaget har byggnadsnämnden inga större synpunkter på checklistan inför samråd med nationella minoriteter då checklistan inte bedöms få någon större betydelse för avdelningens verksamhet eftersom särskilda samråd med minoriteter inte brukar hållas för detaljplaner, lantmäteriförrättningar eller bygglov. Det som byggnadsnämnden ställer sig mer frågande till är vad det innebär för Stadsbyggnadsförvaltningen och byggnadsnämnden att ha en kontaktperson för minoritetsfrågor? Byggnadsnämnden anser det positivt med en kontaktperson utifrån att kommunen utgör förvaltningsområden för minoritetsspråk samt att personen kanske kan bevaka urfolksfrågor för nämnden.

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2025/00429

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-11-25
Missiv: Remiss - Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna
Mål och riktlinjer rev 20250617 (002) med uppdaterade lagarna
Protokollsutdrag KS 2025-09-16 § 160
Bilaga 1. Checklista för konsultation med urfolket samerna
Bilaga 2. Checklista för samråd med nationella minoriteter

Beredningsansvariga/Föredragande

Rune Brandt, stadsbyggnadsdirektör
Anna Hedkvist Herzog, planarkitekt

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen, ksdiarium@umea.se

Rune Brandt
Stadsbyggnadsdirektör

UMEÅ KOMMUN

2025-10-03

Missiv: Remiss – Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna

Kommunstyrelsen i Umeå kommun erbjuder er att lämna svar på rubricerad remiss: Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna.

Dokumentet är uppdaterat och innehåller även Lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket. Till ärendet hör också två checklistor, en för samråd och en för konsultation.

Kommunstyrelsen har beslutat att återremittera ärendet till förvaltningen och ge dem uppdraget att skicka ut förslaget på remiss till Umeå kommuns styrelser och nämnder samt till rättighetsbärarna: nationella minoriteterna och urfolket samerna. Underlaget har samrådts med de nationella minoriteterna och konsulterats med urfolket samerna under maj månad 2025.

Svar skickas till ksdiarium@umea.se senast 10 januari 2026, märk ämnesraden med KS-2025/00374.

Skickas till:
Umeå kommuns nämnder
Nationella minoriteter och urfolket samer

Umeå Kommun

Postadress 901 84 Umeå
Besöksadress Skolgatan 31A
Tel växel 090-16 10 00 (växel)

Kommunstyrelsen

Tomas Jakobsson
090-16 13 71
tomas.jakobsson@umea.se

UMEÅ KOMMUN

Mål och riktlinjer

– för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna

Innehåll

Inledning 3
Syftet och målsättning 3
Rättslig reglering 3
Europarådets ramkonvention 3
Nationell lagstiftning 4
Umeå kommuns arbete med nationella minoriteter 5
Styrning, genomförande och uppföljning 6
Källor 7

Bilaga 1: Checklista för konsultation enligt lag 2022:66
Bilaga 2: Checklista för samrådet enligt lag 2009:724

Inledning

Enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ansvarar Umeå kommun för att anta mål och riktlinjer för kommunens minoritetspolitiska arbete samt att informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och lagens innehåll.

I Umeå kommuns mål och riktlinjer för arbetet med Sveriges fem nationella minoriteter framgår hur kommunen ska arbeta för att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter i relation till gällande lagstiftning. De nationella minoriteterna utgörs av judar, romer, sverigefinnar, tornedalingar och urfolket samer. De nationella minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, finska, meänkieli och de samiska språken.

För att avgöra vem som tillhör en nationell minoritet i Sverige tillämpas principen om självidentifikation. Denna innebär att det är individen som själv bestämmer om hen tillhör någon av de nationella minoritetsgrupperna eller inte.

Syftet och målsättning

Syftet med mål och riktlinjerna är att säkerställa de nationella minoriteternas och urfolket samernas rättigheter inom förvaltningsområdet.

Mål och riktlinjer ska vara vägledande för kommunens nämnder, förvaltningar och verksamheter i att efterfölja lagstiftningen och därmed säkerställa skyddet för att främja de nationella minoriteterna och urfolket samernas rättigheter.

Målet är att utveckla och säkerställa hållbara arbetsformer för det nationella minoritetsarbetet inom Umeå kommun i samverkan med de nationella minoriteterna och urfolket samerna. För att nå målet förutsätts dialog med de nationella minoriteterna inom förvaltningsområdet genom bland annat samråd och konsultation i enlighet med gällande lagstiftning.

Rättslig reglering

Europarådets ramkonvention

Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter utgör ett centralt styrdokument när det gäller insatser kopplade till nationella minoritetsgrupper. I ramkonventionen framgår att skyddet av de nationella minoriteternas rättigheter ska betraktas som en viktig del i att realisera de mänskliga rättigheterna. Av minoritetslagen framgår att Sverige har gjort åtaganden om att leva upp till bestämmelserna i ramkonventionen för de nationella minoriteterna och urfolket samerna. Det innebär att minoritetslagen ska tolkas och tillämpas i enlighet med ramkonventionens bestämmelser om mänskliga rättigheter för nationella minoriteter. Syftet med bestämmelserna är att personer som tillhör nationella minoriteter ska uppnå effektiv jämlikhet med personer som tillhör majoriteten (artikel 4.2 ramkonventionen).

Sverige ratificerade Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk år 1999. År 2000 utsågs minoritetspolitiken till specifikt politikområde i Sverige. Under 2009 lades en ny minoritetspolitisk strategi fram av regeringen med fokus på bevarande av minoritetsspråken, förstärkning av de nationella minoriteternas inflytande och aktivt arbete för att motverka utsatthet och diskriminering.

Nationell lagstiftning

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och språklagen (2009:600) anger vilka de nationella minoriteterna och minoritetsspråken är samt de nationella minoriteternas rättigheter. Enligt lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket är Umeå kommun ansvarig för att konsultera urfolket samer innan beslut fattas som kan få särskild betydelse för samerna. Regeringen, statliga förvaltningsmyndigheter, regioner och kommuner ska konsultera samiska företrädare innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna.

Det finns även bestämmelser om nationella minoriteter i skollagen (2010:800) och i socialtjänstlagen (2025:400) samt i förordningen (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Vidare utgör diskrimineringslagen (2008:567) och barnkonventionen en viktig del i arbetet med att säkerställa de nationella minoriteternas och urfolket samernas rättigheter.

Enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ansvarar Umeå kommun för att anta mål och riktlinjer för kommunens minoritetspolitiska arbete samt att informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och lagens innehåll.

Umeå kommun ingår i förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska och i enlighet med gällande lagstiftning har kommunen ett särskilt ansvar för de minoritetsspråk som ingår i förvaltningsområdet.

Av lagstiftningen framgår att Umeå kommun har ett ansvar för:

- att motverka diskriminering av och utsatthet för de nationella minoriteterna i enlighet med diskrimineringslagen (2008:567).
- att skydda och främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sitt språk och sin kultur i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) samt språklagen (2009:600).
- att ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande och delaktighet i frågor som berör dem i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724).
- att främja utvecklingen av barns kulturella identitet och användningen av minoritetsspråket i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724).
- att genomföra samråd med de nationella minoriteterna utifrån en strukturerad dialog att i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens

beslutsfattande i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724).
- att särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724).
- att erbjuda äldreomsorg och förskola helt eller i väsentlig del på de nationella minoritetsspråk som Umeå kommun ingår förvaltningsområde för i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724).

Umeå kommuns arbete med nationella minoriteter

Framtagande av mål och riktlinjer för Umeå kommuns arbete med att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter sker dels genom konsultation med urfolket samerna, dels genom samråd med minoriteterna i enlighet med bestämmelserna om konsultation om frågor som rör det samiska folket (2022:66) samt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724).

- Riktlinjerna gäller för samtliga nämnder, förvaltningar och verksamheter inom Umeå kommun.
- Riktlinjerna omfattar alla folkbokförda medborgare i Umeå kommun som identifierar sig med någon av de nationella minoriteterna och urfolket samerna (så kallad självidentifikation).

Umeå kommun verkar vidare för att tillsammans med de nationella minoriteterna utveckla formerna för strukturerad dialog genom samråd. Ett syfte med samråden är att ta reda på vilka behov de nationella minoriteterna har så att kommunen aktivt kan främja de nationella minoriteterna möjlighet att bevara sina språk och kulturer. Ett särskilt viktigt område för Umeå kommun är att främja barn och ungas möjlighet till inflytande i frågor som berör dem i egenskap av nationell minoritet och anpassa samrådsformerna till målgruppen.

Utifrån att Umeå kommun ingår i förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska innebär det att kommunen har särskilda skyldigheter vad gäller att informera om förskoleplats samt bistånd inom äldreomsorgen på de nationella minoritetsspråken. Umeå kommun ska inom ramen för sådan service och omsorg som erbjuds även beakta äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

Vidare ska kommunen erbjuda förskola och äldreomsorg på något av de tre nationella minoritetsspråken finska, samiska språken och meänkieli.

De nationella minoriteterna har förstärkta rättigheter avseende modersmålsundervisning som regleras i skollagen (2010:800). Rätten innebär att det inte finns krav på förkunskaper eller att språket används dagligen. Umeå kommun är som skolhuvudman skyldig att anordna modersmålsundervisning om en elev efterfrågar undervisning på sitt minoritetsspråk. Umeå kommun har därmed skyldighet att erbjuda

barn tillhörande de nationella minoriteterna modersmålsundervisning samt att informera vårdnadshavare om denna rättighet.

Mål och riktlinjerna innebär vidare att:

- Samtliga nämnder, förvaltningar och verksamheter ska ge de nationella minoriteterna och urfolket samerna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem, och så långt som möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.
- Samtliga nämnder, förvaltningar och verksamheter ska i enlighet med lagen (2022:66) om konsultation i frågor som det samiska folket, konsultera urfolket samer i ärenden som kan få särskild betydelse för dem.
- Samtliga nämnder, förvaltningar och verksamheter ska främja de nationella minoriteternas möjlighet att behålla och utveckla sitt språk och sin kultur.

Styrning, genomförande och uppföljning

Mål och riktlinjerna för det nationella monoritetsarbetet beslutas av Umeå kommuns kommunstyrelse. Nämnderna har inom sina respektive områden ett ansvar för att verksamheten bedrivs enligt bestämmelser i lag och annan författning liksom kommunens mål och riktlinjer för arbetet med de nationella minoriteterna och urfolket samerna. Kommunstyrelsen ansvarar för att ha uppsikt över att så sker.

I arbetet med att säkerställa att lagstiftningen följs har kommunstyrelsen beslutat att det inom Umeå kommun ska anställas samordnare med ett specifikt uppdrag att verka för att det inom Umeå kommun bedrivs ett aktivt arbete i enlighet med lagstiftningen och beslutad riktlinje. I och med att kommunen ingår i förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska har kommunstyrelsen fastslagit att det ska finnas en samverkansgrupp i syfte att beakta att de särskilda rättigheterna som följer med minoriteterna enligt lagen (2009:724) om minoriteter och minoritetsspråken efterlevs. Samverkansgruppen består av representanter från utbildningsförvaltningen, äldreomsorgsförvaltningen, fritidsförvaltningen och kulturförvaltningen. Samverkansgruppen leds av samordnarna.

Samordnarna ansvarar för att dokumentation som begärs in av de uppföljande myndigheterna, Länsstyrelsen (MUFC 2026-01-01) och Sametinget, inkommer till respektive myndighet.

Uppföljning av riktlinjernas följsamhet görs vid ett tillfälle per år. Samordnarna leder detta arbete.

Översyn av riktlinjerna genomförs av kommunstyrelsen i slutet av varje mandatperiod för att identifiera om det finns behov av revidering. Lagändringar och organisationsförändringar som berör riktlinjerna kan medföra ett behov av revidering inom en mandatperiod.

Översyn, samt eventuell revidering, görs i samråd med de nationella minoriteterna.

Källor

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2)

Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3)

Språklagen (2009:600)

Förordningen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:1299)

Skollagen (2010:800)

Socialtjänstlagen (2025:400)

Biblioteksslagen (2013:801)

Propositionen (2017/18:199) En stärkt minoritetspolitik

Propositionen (2008/2009:158) Från erkännande till egenmakt

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Lag om konsultation i frågor som rör det samiska folket (2022:66)

Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197)

Diskrimineringslagen (2008:567)

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-09-16

§ 160

Diarienr: KS-2025/00374

Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att återremittera ärendet till förvaltningen och ge dem i uppdrag att skicka ut förslaget till *Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna* på remiss till styrelser och nämnder, samt till rättighetsbärarna.

Ärendebeskrivning

Den 1 januari 2019 trädde nya bestämmelser i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft. Lag (2009:724). Kommunerna blev skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete och dessa ska på begäran kunna lämnas ut till den myndighet som har uppföljningsansvar för lagen.

Umeå kommun har tidigare haft beslutade Mål och riktlinjer för perioden 2020–2024.

Från och med 2025 ska dokumentet uppdateras och det är inte tidsbestämd längre. Innehållet är uppdaterat och innehåller även Lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket. Till ärendet hör också två checklistor, en för samråd och en för konsultation.

Ärendet har samrådts med de nationella minoriteterna och konsulterats med urfolket samerna under maj månad 2025.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna enligt bilaga.

Beslutsunderlag

Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna. Bilaga 1.
Checklista för samråd.
Checklista för konsultation.
Redogörelse över nämndernas remissvar. Bilaga 2.

Propositionsordning som godkänns
Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden
Tomas Wennström (S) – Att återremittera ärendet till förvaltningen och ge dem i uppdrag att skicka ut förslaget till *Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna* på remiss till styrelser och nämnder, samt till rättighetsbärarna.

Propositionsordning som godkänns
Bifall mot avslag till återremissyrkandet. Ordföranden finner att kommunstyrelsen bifaller återremissyrkandet.

Beslutet ska skickas till
Aino Dahl och Klara Lundgren för hantering enligt beslut.

Dokumentansvarig: Minoritetssamordnare, Strategisk utveckling	**Dokumentdatum:** 2025-06-27
Godkänd av: Magnus Burvall (ej godkänt än)	**Reviderad:** 2025-06-27

Checklista för konsultation med urfolket samerna

Kontrollpunkt	Ja	Nej	Kommentar	Ansvar
Krävs konsultation?				
• **Initiera konsultation** • **Skicka konsultationsförfråga via e-post till alla parter i ärendet** • **Samebyarna bör även kontaktas via telefon**			**Måste anges i e-post:** - Rubrik: Konsultationsförfrågan - Kontaktuppgifter till ansvarig tjänsteperson/handläggare. - En skälig svarstid, som huvudregel minst en månad, men kan justeras utifrån ärendets komplexitet. - Relevanta och översiktliga handlingar (t.ex. beslutsunderlag, ansökningar, ärendebeskrivning).	
Sametinget (obligatorisk part)				
SSR (Svenska Samernas Riksförbund)				

Samebyar				
Föreningar				
Genomförande av konsultation			Boka ett möte (digitalt, fysiskt eller hybrid – anpassa efter parternas önskemål). Om fler möten krävs bokas detta under sittande möte. Konsensus krävs inte, men allas synpunkter ska dokumenteras och beaktas vid beslut.	
Dokumentation			Dokumentera hela konsultationsförfarandet noggrant: - Från inledande förfrågan till avslut. - Inkludera alla synpunkter, även vid oenighet. - Ange om konsultation initierats av samiska företrädare.	
Efter avslutad konsultation			- Fatta beslut med hänsyn till de dokumenterade synpunkterna. - Diarieför hela dokumentationen. - Skicka dokumentationen till berörda parter. Om Sametinget inte svarar inom tidsfristen, eller avstår konsultation, kan ärendet handläggas enligt t.ex. förvaltningslagen. Detta utesluter dock inte konsultation med andra samiska företrädare.	

Observera			Om konsultation skett utan att Sametinget deltagit, ska detta meddelas till Sametinget.	

Checklistan är ett komplement till Umeå kommuns riktlinjer för lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket.

Rätten till konsultation är en grupprättighet och kan inte appliceras i enskilt ärende, tex frågor som går under lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Denna checklista bör även användas om Urfolket begär konsultation.

Om osäkerhet kring ärendet finns, kontakta sametinget (kansli@sametinget.se 0980-780 30)

En komplett lista över kontaktuppgifter och samiska företrädare som SSR, samebyar och föreningar finns i riktlinjer för konsultation.

Dokumentansvarig: Minoritetssamordnare, Strategisk utveckling	**Dokumentdatum:** 2025-06-27
Godkänd av: Magnus Burvall (ej godkänt än)	**Reviderad:** 2025-08-06

Checklista för samråd med nationella minoriteter

1. Planering och förberedelser inför samråd

Kontrollpunkt	Ja / Nej / Ej aktuellt	Kommentar / Ansvar
Har datum och lokal för samrådet fastställts (andra tisdagen i september, eftermiddag)?		
Har marknadsföring och information om samrådet gått ut i god tid via interna och externa kanaler?		
Har minoritetssamordnarna skickat kallelser tillsammans med kommunikationsfunktionen?		
Finns utsedda kontaktpersoner inom varje förvaltning/nämnd med kunskap om minoritetslagarna?		
Är dessa kontaktpersoner inbjudna till och förberedda på sin roll i samrådet?		
Har nödvändig utrustning för samrådet förberetts		

(möblering, pennor, blanketter, informationsmaterial, presentkassar)?		
Har personer som ska leda dialogerna utbildats i ett lyssnande och utforskande arbetssätt?		
Har deltagare från kommunen fått introduktion om syfte och roll i samrådet?		

2. Genomförande av samråd

Kontrollpunkt	Ja / Nej / Ej aktuellt	Kommentar / Ansvar
Finns bord/platser för varje verksamhet/nämnd bemannade av både tjänstepersoner och politiker?		
Finns en fysisk förslagslåda tillgänglig?		
Finns det utsedda personer vid varje bord som noterar behov, önskemål och frågor från deltagarna?		
Har deltagarna möjlighet till utcheckning/reflektion i slutet av mötet?		
Har dokumentation (minnesanteckningar/protokoll) skett enligt rutin?		

3. Efter samråd – uppföljning och återkoppling

Kontrollpunkt	Ja / Nej / Ej aktuellt	Kommentar / Ansvar
Har samtliga deltagare fått ta del av minnesanteckningarna med möjlighet att föreslå justeringar?		
Har inkomna synpunkter sammanställts av minoritetssamordnarna och förmedlats till ansvarig verksamhet?		
Har återkoppling skett direkt till deltagarna (t.ex. via e-post eller nyhetsbrev)?		
Har samlad rapport publicerats på kommunens webbplats?		
Har varje kontaktperson i förvaltning/nämnd återrapporterat till sin enhet?		
Har en intern och extern utvärdering av samrådet genomförts (vad fungerar bra/mindre bra)?		
Har samrådets innehåll, metod och resultat analyserats för förbättringar till nästa gång?		

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-26

Ängslyckan 17

Diarienr: BN-2019/00758

Detaljplan för Ängslyckan 17 och del av Stadsliden 2:1

Förslag till beslut
Byggnadsnämnden godkänner informationen.

Ärendebeskrivning
Byggnadsnämnden beslutade den 24 september 2025 att anta en detaljplan för fastigheten Ängslyckan 17 med flera. Beslutet överklagades till mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt som, genom föreläggande daterat den 6 november 2025, har begärt att Umeå kommun ska yttra sig över överklagandet.

Jurist inom Stadsbyggnadsförvaltningen Sara Fritzon har begärt anstånd å byggnadsnämndens vägnar för att yttrandet ska kunna avges av byggnadsnämnden under sammanträdet i december. Mark- och miljödomstolen har beslutat om anstånd endast till och med den 4 december 2025. Detta eftersom Umeå kommun ska yttra sig över en begränsad fråga och angiven orsak inte utgör tillräckliga skäl till att begärt anstånd behövs.

Yttrandet ges därför in till domstolen med stöd av delegation, i stället för att beslutas under sammanträdet.

Beslutsunderlag
Yttrande i mål nr P 3521-25

Beredningsansvarig
Sara Fritzon

UMEÅ KOMMUN

Umeå kommun 2025-12-01
Diarienummer: BN-2019/00758

Umeå Tingsrätt, Mark- och miljödomstolen

Yttrande, mål nr P 3521–25

Byggnadsnämnden i Umeå kommun (nämnden) avger följande yttrande i rubricerat mål.

Inställning

Nämnden motsätter sig ändring av det överklagade beslutet.

Översiktsplan, fördjupningar och tematiska tillägg

Nämnden konstaterar att detaljplanen följer översiktsplanens och den fördjupade översiktsplanens intentioner.

Stads- och landskapsbild

Den exploatering detaljplanen medger innebär att en byggnad högre än de intilliggande skulle få uppföras. Åtgärden skulle därför komma att påverka stadsbilden, men det i sig innebär inte att åtgärden inte är godtagbar.

Nämnden konstaterar att planområdet inte ingår i någon av de värdefulla bebyggelsemiljöer som pekats ut i byggnadsordningen för Haga-Sandbacka. I närområdet är det är inte heller fråga om bebyggelse av en viss särart som från ett allmänt perspektiv kan ses som särskilt värdefull. Som ovan anförts överensstämmer också åtgärden med översiktsplanens intentioner. Den påverkan som skulle uppstå ligger därför väl inom ramen för nämndens handlingsutrymme att besluta om.

Geoteknik

Marken inom planområdet består av lera och silt och planområdet är redan i nuläget delvis bebyggd. Det som är klarlagt om markförhållandena genererar inga behov av fördjupade geotekniska undersökningar inom ramen för detaljplaneärendet. Nämnden bedömer därför att underlaget är tillräckligt för att säkerställa att detaljplanen är genomförbar.

Det kan noteras att det ankommer på byggherren att i genomförandeskedet utföra riskanalyser för grundläggningsarbeten (inklusive vibrationer), samt vid behov vidta åtgärder i syfte att skydda befintlig bebyggelse.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Detaljplanering
Telefon: 090–166490
Mejladress: detaljplanering@umea.se
Webbplats: www.umea.se/detaljplanering

Motorfordonstrafik, parkering, snöröjning

Nämnden har bedömt och vidhåller att antalet parkeringar inom fastigheten är tillräckliga för att tillgodose den tillkommande bebyggelsen som detaljplanen medger. Om samfällighetens parkeringar och sopkärl olovligen skulle nyttjas av närboende är inte aspekter som hanteras inom ramen för detaljplanen.

Snö och dagvatten ska som utgångspunkt hanteras inom den egna fastigheten. Bebyggelse i enlighet med detaljplanen medger att så sker, men reglerar inte på en detaljerad nivå vilka åtgärder som behöver vidtas för hanteringen. Det ankommer istället på byggherren att exempelvis uppföra snörasskydd på tak för att motverka att snö faller in på intilliggande fastigheter.

Vad gäller snöröjning saknas skäl att anta att snö skulle behöva styras över på intilliggande fastigheter då det finns upplagsytor inom planområdet. Vid behov ansvarar fastighetsägaren för att ordna bortförsel av de massor som inte ryms inom den egna fastigheten.

Hälsa och säkerhet

Parkeringsytorna längs med planområdets södra gräns är av begränsad omfattning i både yta och antal, varför det saknas skäl att anta att nyttjandet av parkeringarna skulle generera annat än begränsade olägenheter för klagandena.

Vad gäller skyddsrum konstaterar nämnden att det inte finns något lagkrav på att tillskapa skyddsrum vid nybyggnad.

Vad gäller störningar under byggtiden och en eventuell ökning av kriminalitet är det inte frågor som hanteras inom ramen för detaljplanen.

Sol- och skuggförhållanden

Med beaktande av att planområdet är beläget norr om klagandenas fastigheter och att avståndet mellan tillkommande bebyggelse och klagandenas fasader skulle uppgå till cirka 10-12 meter skulle eventuell påverkan på ljusförhållandena bli av begränsad omfattning. De byggrätter inom planområdet som inte ingått i solstudiens modellering är inte av sådan omfattning eller har en sådan lokalisering i förhållande till klagandenas fastigheter att de skulle kunna medföra annat än mycket ringa påverkan på ljusförhållandena.

Klagandenas förslag till anpassning

Med beaktande av vad nämnden anfört under respektive rubrik ovan saknas skäl för att bedöma att det saknas erforderliga utredningar. Nämnden bedömer inte heller att vad klagandena anfört föranleder skäl till att förändra den i detaljplanen reglerade markanvändningen.

För Byggnadsnämnden

Sara Fritzon, jurist

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2025-11-26

Byggnadsnämnden

Norrmjöle 1:210

Diarienr: BN-2022/02128

Yttrande i mål P 13064–25

Förslag till beslut

Byggnadsnämnden beslutar att avge yttrande i enlighet med förslaget till yttrande daterat den 26 november 2025.

Ärendebeskrivning

Byggnadsnämnden beslutade den 13 juni 2024 att ta ut en dubbel byggsanktionsavgift om totalt 7 438 kr från ägaren till fastigheten Umeå Norrmjöle 1:210. Fastighetsägarens överklaganden till Länsstyrelsen Västerbotten och Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt avslogs. Efter överklagande till Mark- och miljööverdomstolen har domstolen beviljat prövningstillstånd och förelagt Byggnadsnämnden att yttra sig i målet (mål nr P 13064–25).

Beslutsunderlag

Förslag till yttrande mål nr P 13064–25, daterat den 26 november 2025.
Föreläggande från Mark- och miljööverdomstolen, daterat den 21 november 2025.

Beredningsansvarig/Föredragande

Sara Fritzon

Beslutet ska skickas till

Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt

Sara Fritzon
Jurist

UMEÅ KOMMUN

Umeå kommun 2025-11-26
Dokument: BN-2022/02128-59

Mark- och miljööverdomstolen

Norrmjöle 1:210

Ärende: Tillsynsärende - eventuell överträdelse av PBL

Diarienummer: BN-2022/02128

Förslag till yttrande, mål P 13064–25

Byggnadsnämnden avgränsar sitt yttrande över överklagandet till det som är föremål för prövning i målet, d.v.s. nämndens beslut den 13 juni 2024 att ta ut dubbel byggsanktionsavgift.

Byggnadsnämnden är av uppfattningen att den lydelse av 9 kap. 15 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, som träder i kraft den 1 januari 2025 kommer att medföra att den vidtagna åtgärden inte längre kommer att vara en sådan fasadändring som omfattas av lovplikt.

I enlighet med vad som framgår av punkten 2 i övergångsbestämmelserna ska de nya bestämmelserna tillämpas om åtgärden inte längre är en överträdelse, eller leder till en lindrigare påföljd. Byggnadsnämndens uppfattning är att åtgärden alltjämt kommer att vara en överträdelse, med stöd av den nya lydelsen i 10 kap. 2 § punkten 2 PBL, eftersom åtgärden medför att detaljplanens byggrätt kraftigt överskrids. Däremot kommer åtgärden fr.o.m. den 1 december 2025 inte att vara en sådan åtgärd som det finns förutsättningar att ta ut byggsanktionsavgift för. Byggnadsnämnden medger därför att beslutet fattat den 13 juni 2024 att ta ut dubbel byggsanktionsavgift upphävs.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2025-11-24

Byggnadsnämnden

OBBOLA 23:144

Diarienr: BN-2023/01110

Yttrande i mål P 3280-25

Förslag till beslut

Byggnadsnämnden beslutar att avge yttrande i enlighet med förslaget.

Ärendebeskrivning

Byggnadsnämnden beslutade den 21 augusti 2024 att ta ut en byggsanktionsavgift av ägaren till fastigheten Umeå Obbola 23:144, samt att förelägga denne att vidta rättelse genom att riva den olovligt uppförda tillbyggnaden.

Fastighetsägaren överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen Västerbotten som den 29 augusti 2025 beslutade att avslå överklagandet.

Fastighetsägaren har överklagat länsstyrelsens beslut till Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt som nu har berett byggnadsnämnden tillfälle att yttra sig i målet.

Beslutsunderlag

Förslag till yttrande
Underrättelse från Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt

Beredningsansvariga

Sara Fritzon
Björn Nyström

Beslutet ska skickas till

Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt

Sara Fritzon
Jurist

Björn Erik Nyström
tillsynsinspektör

UMEÅ KOMMUN

Umeå kommun 2025-12-03
Dokument: BN-2023/01110-25

Umeå Tingsrätt, Mark - och miljödomstolen

Obbola 23:144

Ärende: Tillsynsärende - eventuell överträdelse av PBL

Diarienummer: BN-2023/01110

Yttrande, mål P 3280–25

Inställning

Byggnadsnämnden motsätter sig ändring av det överklagade beslutet och anger nedanstående grunder.

Rättelseföreläggandet

Tillbyggnaden

En tillbyggnad definieras i 1 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, som en ändring av en byggnad som innebär en ökning av byggnadens volym. Av foto taget av byggnadsnämnden den 4 november 2019 framgår att någon byggnadsdel inte vid den tidpunkten var sammanbyggd med huvudbyggnaden. Tillbyggnaden har därför tillkommit vid ett senare tillfälle.

Byggnadsnämnden konstaterar att det av fasadritningarna i ärendet där bygglov beviljades 20 november 2019 framgår att den tillbyggnad som nu finns på platsen inte överensstämmer med den carporten i fråga om utformning, placering eller byggnadshöjd. Dessa skillnader är så omfattande att det inte är aktuellt att bedöma att det är fråga om samma åtgärd.

Genom nämndens fotodokumentation och åberopade flygfoton framgår det också att den carport med kombinerat förråd som kan ha funnits på fastigheten enligt 2008 års bygglov samt den tälthall som tidigare funnits på platsen är rivna. Även om visst material skulle ha återanvänts är tillbyggnaden så väsentligt annorlunda i utförande, form och storlek att den är att anse som en ny åtgärd (jfr. Mark- och miljööverdomstolens avgöranden MÖD 2015:34 och 2022:17).

Tillbyggnaden omfattas av lovplikt och saknar bygglov.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Byggnadsnämnden
Telefon:
Mejladress:
Webbplats:

Preskription

Bedömningen av preskription utgår tidpunkten då åtgärden är färdigställd (jfr. Mark- och miljööverdomstolens avgörande i mål P 13738-19 och Högsta domstolens avgörande i NJA 2022 s. 934). Vid byggnadsnämndens besök på platsen den 8 maj 2024 kunde nämnden konstatera att tillbyggnaden då inte var färdigställd, varför preskription inte utgjort ett hinder för de överklagade besluten.

Som ovan redovisats är också den tillbyggnad som nu är föremål för prövning en ny åtgärd i förhållande till carport/förråd samt tälthall som tidigare funnits på fastigheten.

Lovföreläggande

Byggnadsnämndens uppfattning är att bestämmelsen om lovföreläggande aktualiseras i en situation då någon vidtagit en lovpliktig åtgärd utan lov och nämnden bedömer att det är sannolikt att lov kan ges i efterhand. Prövningen ska inte utgöra en fullständig prövning av bygglov, utan närmast en bedömning om lov överhuvudtaget kan komma att ges.

Byggnadsnämnden är av uppfattningen att fritidshuset inte färdigställts i enlighet med byggloven meddelade 2008 respektive 2010. Vad gäller byggloven från 2017 respektive 2019 har inte slutbesked meddelats. Eftersom huvudbyggnaden saknar slutbesked är det enligt byggnadsnämndens uppfattning inte möjlighet att bevilja bygglov för en tillbyggnad (jfr. Mark- och miljööverdomstolens resonemang i MÖD 2019:28 och MÖD 2021:16).

Därutöver kan konstateras att gällande detaljplan för området begränsar den sammanlagda bruttoarean för byggnader på fastigheten till 150 kvadratmeter. Den nu uppförda tillbyggnaden omfattar i sig självt ca 180 kvadratmeter och strider alltså mot planen, även utan att vara sammanbyggd med huvudbyggnaden. Det saknas därför förutsättningar för bygglov även utifrån hur åtgärden förhåller sig till detaljplanens bestämmelser.

Föreläggandets utformning

Klagande anger i sin komplettering av överklagandet att föreläggandet inte kan omfatta sådana delar av byggnaden för vilket det finns lagakraftvunna bygglov som har följts och att det t.ex. finns ett tidigare bygglov för carport som ingår i tillbyggnaden.

Byggnadsnämnden anser inte, som ovan redovisats, att tillbyggnaden eller någon del av den omfattas av något lagakraftvunnet bygglov. Det finns inte heller någon otydlighet i fråga om vilken åtgärd som ska vidtas för att efterkomma föreläggandet.

Proportionalitet

Klagande har vid flera tillfällen, däribland genom beslutet att avslå ansökan om bygglov den 27 januari 2010 (LOV 09-1623), informerats om de begränsningar detaljplanen innebär.

Byggnadsnämndens uppfattning är att den som inte följer lagstiftningen inte ska hamna i ett bättre läge än den som efterlever det gällande regelverket. Tillbyggnaden är olovligt uppförd och det saknas förutsättningar för att bevilja bygglov i efterhand. Det finns därför både

förutsättningar för och är motiverat att förelägga om att den olovligt uppförda tillbyggnaden ska rivas.

Byggsanktionsavgiften

Såsom framgått ovan var tillbyggnaden inte färdigställd 8 maj 2024 och det förelåg därför inget preskriptionshinder när nämnden den 21 augusti 2024 fattade beslut om att ta ut byggsanktionsavgift. Ingen del av tillbyggnaden omfattas av ett bygglov och den skulle inte kunna beviljas bygglov i efterhand. Byggnadsnämnden vidhåller att avgiften är beräknad på korrekt area och anser inte att det finns skäl för nedsättning av avgiften.

Bevisning

Byggnadsnämnden åberopar följande bevisning i målet.

1. Fasadritningar och beslut om bygglov i ärende BN-2019/01879, till styrkande av vad det senaste lagakraftvunna bygglovet omfattar.

2. Sammanställning av foton från byggnadsnämndens ärenden och sammanställning flygfoton, till styrkande av att det inte funnits någon byggnad inuti tälthallen samt att huvudbyggnaden inte varit sammanbyggd med någon annan byggnad före i vart fall år 2020. Sammanställningen styrker också att tillbyggnaden inte funnits på platsen före år 2020.

3. Tillsynsprotokoll den 8 maj 2024 i ärende 2023/01110 till styrkande av att åtgärden inte var färdigställd vid den tidpunkten.

Tidslinje

För att förstå bakgrunden i fråga om vilka åtgärder som prövats på fastigheten har byggnadsnämnden sammanställt en tidslinje enligt nedanstående.

2008-04-25 Byggnadsnämnden beviljar bygglov för nybyggnad av fritidshus samt carport/förråd (LOV 08-70)

2009-08-20 Efter tillsyn beslutar byggnadsnämnden att stoppa arbetena på platsen då byggnadsåtgärderna inte överensstämmer med bygglovet (LOV 08-70)

2009-09-11 Byggnadsnämnden beslutar vid vite om ett förbud mot fortsatta byggnadsåtgärder på fastigheten (LOV 09-1227)

2010-01-27 Byggnadsnämnden avslår ansökan om bygglov för fritidshus och carport på grund av att åtgärden i allt för hög grad avviker från detaljplanens bestämmelser (LOV 09-1623)

2010-08-25 Byggnadsnämnden beviljar ett nytt bygglov för fritidshus på fastigheten (LOV 10-160)

2017-12-13 Byggnadsnämnden beviljar bygglov för fritidshus. (BN-2017/0176)

2017-12-13 Byggnadsnämnden beviljar tidsbegränsat bygglov till och med den 4 september 2019 för uppställning av tälthall inom fastigheten (BN-2017/01777)

2019-11-20 Byggnadsnämnden beviljar bygglov för fritidshus och carport (BN-2019/01879)

2020-11-18 Byggnadsnämnden förelägger klagande att vid vite riva den numera olovliga tälthallen (BN-2019/01751)

2024-08-21 Byggnadsnämnden beslutar att ta ut en byggsanktionsavgift för att klagande påbörjat en tillbyggnad utan startbesked, samt förelägger klagande att riva den olovligt uppförda tillbyggnaden (BN-2023/01110)

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-17

Byggnadsnämnden

Diarienr: BN-2022/00912

Ändring av datum för byggnadsnämndens sammanträde i december 2026

Förslag till beslut
Byggnadsnämnden beslutar att ändra datumet för nämndens sammanträde i december från den 16 till den 10 december 2026.

Ärendebeskrivning
På förekommen anledning behöver datumet för byggnadsnämndens sammanträde i november ändras. Förslag på nytt datum är torsdagen den 10 december 2026.

Sammanträdet börjar kl. 9:00, lokal KS- sammanträdesrum.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse, daterad 2015-11-17

Beredningsansvarig/Föredragande
Hannele Häkkinen, nämndsekreterare

Beslutet ska skickas till
Byggnadsnämndens
Byggnadsnämndens verksamheter

Hannele Häkkinen
nämndsekreterare

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-21

SÖDERVIK 1:7

Diarienr: BN-2019/01978

Detaljplan för del av fastigheten Södervik 1:7

Förslag till beslut

1. Byggnadsnämnden godkänner detaljplanen för del av fastigheten Södervik 1:7

2. Byggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att anta detaljplanen för del av fastigheten Södervik 1:7 enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

Syfte

Syftet med detaljplanen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning. Vidare är syftet att möjliggöra en yta för förråd, sjöbod eller ställplats.

Ärendebeskrivning

Arbetet med att upprätta detaljplanen påbörjades av Umeå kommun, Detaljplanering 2022-03-29. Detaljplanen handläggs med utökat förfarande då planen innebär mindre avsteg från översiktsplanen vilket redovisas och motiveras i planbeskrivningen.

Totalt möjliggör detaljplanen för 20 bostäder i form av småhus. Detaljplanen möjliggör för 3600 m^2 bruttoarea för bostäder. Planförslaget skapar förutsättningar för en hållbar avloppshantering genom möjlighet till uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning.

Planområdet omfattas av strandskydd. För delar av området avsett för spillvattenreningsanläggning, transformatorstation, teknikhus samt för bostadsändamål belägna söder och öster om Söderviksvägen föreslås strandskyddet upphävas. Planförslaget skapar även förutsättningar för uppförande av förråd, sjöbod eller ställplats.

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2019/01978

Övriga frågeställningar som har haft betydande inverkan på detaljplanens utformning är planförslagets påverkan på närliggande sjö Täfteträsket kopplat till MKN vatten.

Detaljplanen bedöms inte medföra någon betydande miljöpåverkan.

Samråd/granskning

Länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, berörda sakägare, kommunala och statliga instanser har haft möjlighet att framföra synpunkter på förslaget.

Samråd hölls under perioden 2023-10-06 till 2023-10-27. Granskning hölls under perioden 2025-09-16 – 2025-10-07.

Av de synpunkter som har inkommit under samråds- och granskningstiden har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Planförslaget har efter granskning, utöver redaktionella ändringar och förtydliganden, reviderats på följande punkter:

- Befintligt E-område för transformatorstation i plankartans västra del har utökats och plankartan har kompletterats med bestämmelse **[E_3]** – Teknikhus.
- Naturmark – har utgått från planförslaget då användningen i huvudsak syftade till att bekräfta befintlig markanvändning vilket inte bedöms vara nödvändig för planens syfte och genomförande.
- Kvartersmark **[B]** - bostäder med korsmark har ersatts med **[Y_1]** - förråd, sjöbod eller ställplats, regleringen och markanvändningen har samma syfte som i granskningen men användningen har justerats för att säkerställa att detaljplanen är juridiskt och tekniskt genomförbar vid dess genomförande.
- Egenskapsbestämmelser för **[Y_1]** har lagts till för att reglera utformning, begränsning av markens utnyttjande, höjd och utnyttjandegrad.

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Inkomna synpunkter från sakägare har främst berört byggrättens omfattning och storlek, man har lyft önskemål om en utökad byggrätt även för befintliga fastigheter utanför planområdet, så som planförslaget var utformat under samrådet. Planområdet justerades efter samrådet till granskningen till att enbart omfatta tillkommande tomter i området på grund av påverkan på MKN vatten. Det har även inkommit synpunkter

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2019/01978

gällande kulturmiljöns betydelse, frågor gällande vatten och avlopp samt trafik. Se bemötande av inkomna synpunkter i granskningsutlåtandet.

Antagande av detaljplanen överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-11-21
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad november 2025
- Planbeskrivning daterad november 2025

Övriga handlingar

- Granskningsutlåtande daterat november 2025
- Samrådsredogörelse daterad maj 2025

Beredningsansvariga

Villiam Brännström, planarkitekt
Anne Friedrich, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Beslutet ska skickas till
Kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktiges beslut skickas till
detaljplanering@umea.se

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till:

- Sökande
- Länsstyrelsen
- Sakägare som har yttrat sig

UMEÅ KOMMUN

Detaljplan för del av fastigheten Södervik 1:7 inom Södervik i Umeå kommun, Västerbottens län

Planbeskrivning – antagandehandling November, 2025			Aktnummer:	Diarienummer: **BN-2019/01978**
Gällande lagstiftning: BFS 2020:5 BFS 2020:8	Planbesked: BN § 392 2019-12-11	Detaljplan påbörjad: 2022-03-29	Antagen:	Laga kraft:

Detaljplaneprocessen

Om detaljplaner

En detaljplan reglerar hur mark och vatten får användas och hur bebyggelse och byggnadsverk får se ut. Detaljplanen reglerar rättigheter och skyldigheter. Plankartan är bindande vid prövning av exempelvis bygglov. Planbeskrivningen beskriver detaljplanens syfte och hur plankartan ska tolkas.
Under arbetet med detaljplanen tar kommunen ställning till hur marken får användas, utifrån en avvägning av allmänna och enskilda intressen. En detaljplan kan handläggas med standardförfarande, begränsat standardförfarande, utökat förfarande eller samordnat förfarande. Aktuell detaljplan handläggs med utökat förfarande eftersom förslaget till detaljplan inte är förenligt med översiktsplanen. Detaljplaneprocessen för utökat förfarande beskrivs nedan.

Kungörelse

Vid utökat förfarande ska kommunen inför samrådet kungöra förslaget till detaljplan. Kungörelsen ska göras i en ortstidning och anslås på kommunens anslagstavla.

Samråd

Samråd av planförslaget sker med länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, kända sakägare och andra berörda. Syftet med samrådet är att samla in information och synpunkter, förankra förslaget och få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt. De skriftliga synpunkter som inkommit under samrådstiden redovisas och bemöts i en samrådsredogörelse. Därefter justeras förslaget utifrån inkomna synpunkter. Samrådstiden är minst tre veckor.

Granskning

Planförslaget ska därefter tillgängliggöras för granskning i minst tre veckor. Om detaljplanen antas medföra betydande miljöpåverkan gäller minst 30 dagar. Granskningen är ytterligare ett tillfälle att lämna synpunkter på planförslaget.

Antagande

Detaljplanen antas genom ett politiskt beslut av kommunfullmäktige.

Laga kraft

Om detaljplanen inte överklagas får beslutet att anta detaljplanen laga kraft, vilket innebär att detaljplanen får rättsverkan. Därefter kan genomförandet av detaljplanen påbörjas.

Innehållsförteckning

Planens syfte 5
Beskrivning av detaljplanen 5
Plandata 5
Planens huvuddrag 6
Genomförandetid 6
Planförfarande 7
Planhandlingar 7
Planeringsunderlag 7
Motiv till detaljplanens regleringar 7
Allmän platsmark 7
Kvartersmark 9
Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden 16
Kommunala ställningstaganden 16
Undersökning av miljöpåverkan 18
Hushållningsbestämmelser 19
Miljökvalitetsnormer 23
Strandskydd 27
Täfteträskets närområde och svämplan 28
Andra särskilda områdesskydd 29
Planeringsförutsättningar 29
Mark- och vattenanvändning 29
Stads- och landskapsbild 30
Kulturmiljö 31
Naturmiljö 32
Geotekniska förhållanden 34
Social miljö 36
Kommunikationer 38
Teknisk försörjning 38
Hälsa och säkerhet 42
Förändringar och konsekvenser 45
Mark- och vattenområde 45
Stads- och landskapsbild 45

Kulturmiljö 46
Fornlämningar 47
Natur 47
Geotekniska förhållanden och grundvatten 48
Social miljö 49
Kommunikationer 50
Teknisk försörjning 50
Hälsa och säkerhet 52
Genomförandefrågor 53
Organisatoriska frågor 53
Fastighetsrättsliga frågor 56
Tekniska frågor 59
Ekonomiska frågor 60
Upplysningar 60
Samrådskrets 61
Medverkande 61
Källor 62

Planens syfte

Syftet med detaljplanen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning. Vidare är syftet att möjliggöra en yta för förråd, sjöbod eller ställplats.

Beskrivning av detaljplanen

Under detta avsnitt beskrivs detaljplanen mer översiktligt. Här redovisas detaljplanens huvuddrag såsom användning, lägesbestämning, huvudmannaskap och genomförandetid. Mer ingående information finns under "*Förutsättningar, förändringar och konsekvenser"* under berörd rubrik.

Plandata

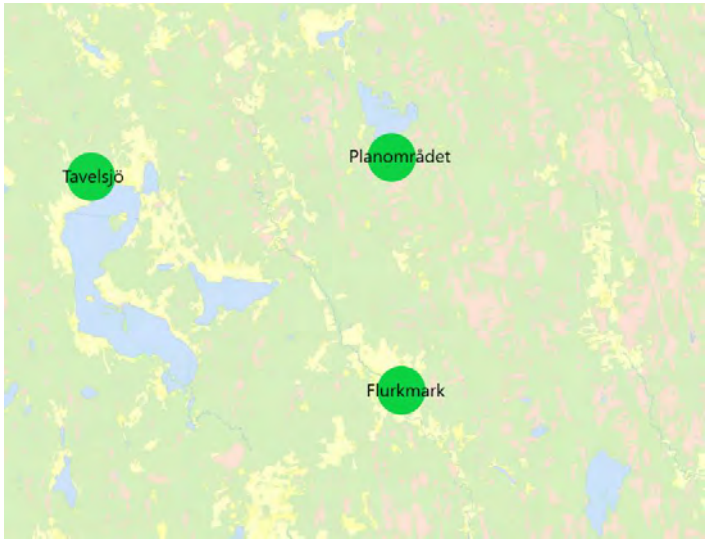
Ort: Södervik

Planområdets area: 5,7 ha

Avstånd till Rådhustorget: 27 km

Markägoförhållanden: Privat ägo

Vattenområden: Täftesträsket i privat ägo

Figur 1. Planområdets lokalisering i förhållande till Tavelsjö och Flurkmark.

Planens huvuddrag

Planområdet är beläget i Södervik strax norr om Flurkmark, cirka 27 km norr om Umeå. Detaljplanen möjliggör en förtätning kring Täftesträsket med upp till 20 tillkommande bostadsfastigheter, vilket omfattar 3600 m^2 bruttoarea (BTA) för bostadsändamål. Detaljplanen möjliggör även förråd, sjöbod eller ställplats. Förråd och sjöbod får uppföras med en maximal byggnadsarea om 80 m^2. Tillkommande bebyggelse anpassas till befintlig bebyggelse och områdets befintliga bebyggelsestruktur. Genom en hänsynsfull utformning, omfattning och lokalisering av tillkommande etablering begränsas påverkan på Söderviks kulturmiljö och naturmiljövärden samt närliggande riksintressen (vindbruk och rennäring).

Detaljplanen avviker delvis från Umeå kommuns översiktsplan *Tematiskt tillägg för landsbygden*[1]*,* då planområdet ligger utanför utpekat tillväxtstråk. Översiktsplanen ser dock generellt sett positivt till utveckling av bebyggelse och komplettering av befintlig bebyggelse på landsbygden, vilket överensstämmer med detaljplanen. För områden utanför de utpekade tillväxtstråken är riktlinjen att enstaka lokaliseringar kan vara aktuellt. Planområdet är beläget strax utanför tillväxtstråket längs väg 365 vilket medför att detaljplanen kan anses strida mot översiktsplanen då antalet tillkommande bostadsfastigheter bedöms vara fler än enstaka.

Detaljplanen skapar förutsättningar för en hållbar avloppshantering genom möjlighet till uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning.

Planområdet omfattas av strandskydd. För delar av området avsett för spillvattenreningsanläggning, transformatorstation samt för bostadsändamål belägna söder och öster om Söderviksvägen föreslås strandskyddet upphävas.

Allmän platsmark

Planen reglerar allmän platsmark i form av gata **[GATA]**.

Kvartersmark

Planen reglerar kvartersmark i form av användningarna bostäder **[B]**, förråd, sjöbod eller ställplats **[Y_1]** teknisk anläggning för spillvattenrening **[E_1]**, transformatorstation **[E_2]** och teknikhus **[E_3]**.

Vattenområde

Planen berörs inte av något vattenområde.

Genomförandetid

Genomförandetiden är 60 månader från den dag planen får laga kraft. Bedömningen är att genomförandetiden är lämplig utifrån planområdets syfte och avgränsning.

[1] *Tematiskt tillägg för landsbygden, antagen av kommunfullmäktige år 2018.*

Planförfarande

Detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Aktuell detaljplan handläggs med utökat förfarande eftersom förslaget till detaljplan inte är förenligt med översiktsplanen.

Planhandlingar

- Plankarta
- Planbeskrivning

Planeringsunderlag

- Undersökning av betydande miljöpåverkan, 2022-01-11.
- Samrådsredogörelse, september 2025.
- Granskningsutlåtande, oktober 2025.
- Grundkarta, september 2025.
- Fastighetsförteckning, september 2025.
- Arkeologisk avgränsande förundersökning, juni 2022.
- Kulturmiljöbeskrivning, november 2022.
- VA-utredning, januari 2023.
- Naturvärdesbedömning, juli 2023.
- Pm kompletterande VA-utredning, november 2024.

Motiv till detaljplanens regleringar

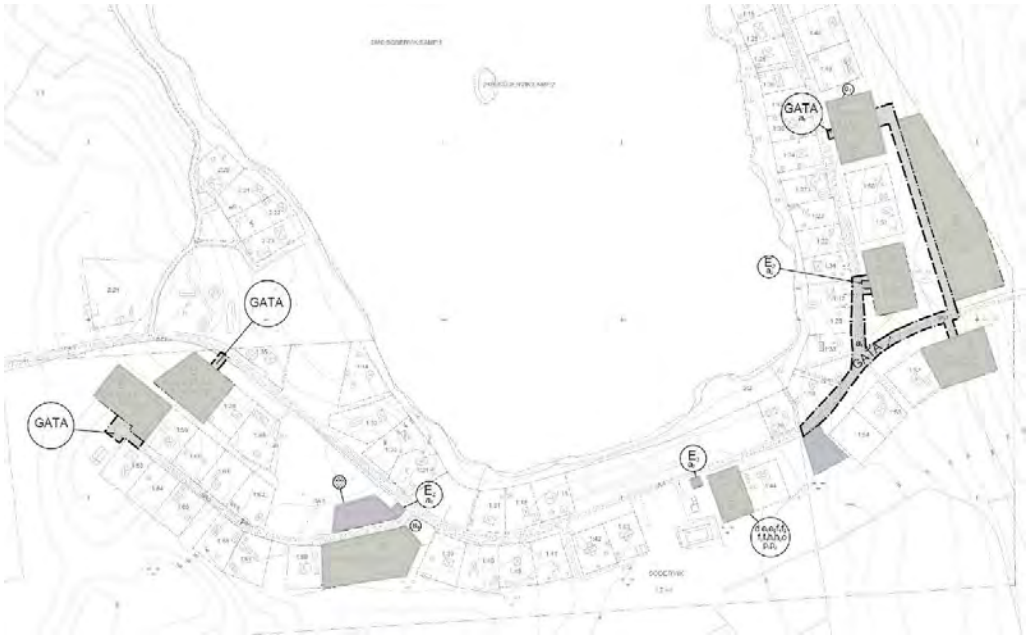
Allmän platsmark

Allmän plats är områden som i detaljplaner är avsedda för ett gemensamt behov. Kommunen ska reglera vilka områden som ska vara allmän plats. En allmän plats kan till exempel vara en gata, ett torg eller en park.

Nedan redogörs motiven till regleringen av allmän plats i aktuell detaljplan.

Användningsbestämmelser för allmän plats

GATA, se figur 2. Delar av befintlig gata bekräftas för att kunna ge utrymme åt allmännyttiga ledningar. Ny lokalgata behöver anordnas för att angöra kvartersmark i området. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 7 § 1p plan- och bygglagen (PBL) nämligen att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns gator och vägar.

Figur 2. Utdrag ur plankartan. Användningen gata illustreras.

Egenskapsbestämmelser för allmän plats

Upphävande av strandskydd

a_1 – Strandskyddet är upphävt, se figur 3. Syftet med bestämmelsen är att upphäva strandskyddet för den befintliga gatan. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 5 § 3p PBL nämligen för att möjliggöra att byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna trafik.

Figur 3. Utdrag ur plankartan. Egenskapsbestämmelsen strandskydd är upphävt illustreras.

Huvudmannaskap

Huvudmannaskapet är enskilt för den allmänna platsen. Bestämmelsen reglerar att huvudmannaskapet för den allmänna platsen är enskilt. Bestämmelsen gäller för all allmän platsmark inom planområdet. Som särskilt skäl för planläggning av enskilt huvudmannaskap på samtliga ytor som utgör allmän plats beaktas den omfattning allmänheten förväntas nyttja de allmänna platserna samt för att bevara en enhetlig förvaltning. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 1 § PBL nämligen att hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen.

Kvartersmark

Kvartersmark är mark som i detaljplan är avsedd för bebyggelse för enskilt ändamål eller allmänna verksamheter. Kommunen ska alltid ange användningen av kvartersmark. Användning av kvartersmark kan till exempel vara bostäder, detaljhandel eller industri.

Nedan redogörs motiven till regleringen av kvartersmark i aktuell detaljplan.

Användningsbestämmelser för kvartersmark

B - Bostäder, se figur 4. Bestämmelsen har viss grund i riktlinjerna som presenteras i *Tematiskt tillägg för landsbygden*, att inställningen till utveckling av bebyggelse på landsbygden är positiv. Syftet med regleringen är att möjliggöra för uppförandet av villor. I användningen bostad ingår även olika bostadskomplement som förråd och garage. Användningen har reglerats inom samtliga områden som utifrån områdets sammanvägda förutsättningar bedömts lämpliga för bostadsbebyggelse. Genom reglering av minsta fastighetsstorlek, se motiv nedan, medför det att maximalt 20 bostadsfastigheter kan tillkomma inom planområdet. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 3 § 5p. PBL nämligen att med hänsyn till natur- och kulturvärden främja bostadsbebyggelse och utveckling av bostadsbeståndet.

E_1 – Teknisk anläggning för spillvattenrening, se figur 4. Regleringen används för att möjliggöra för gemensam avloppsanläggning. Syftet med bestämmelsen är att uppnå en hållbar spillvattenrening. Reglering sker med stöd av 2 kap. 5 § 3p. PBL nämligen för att möjliggöra att byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna avlopp.

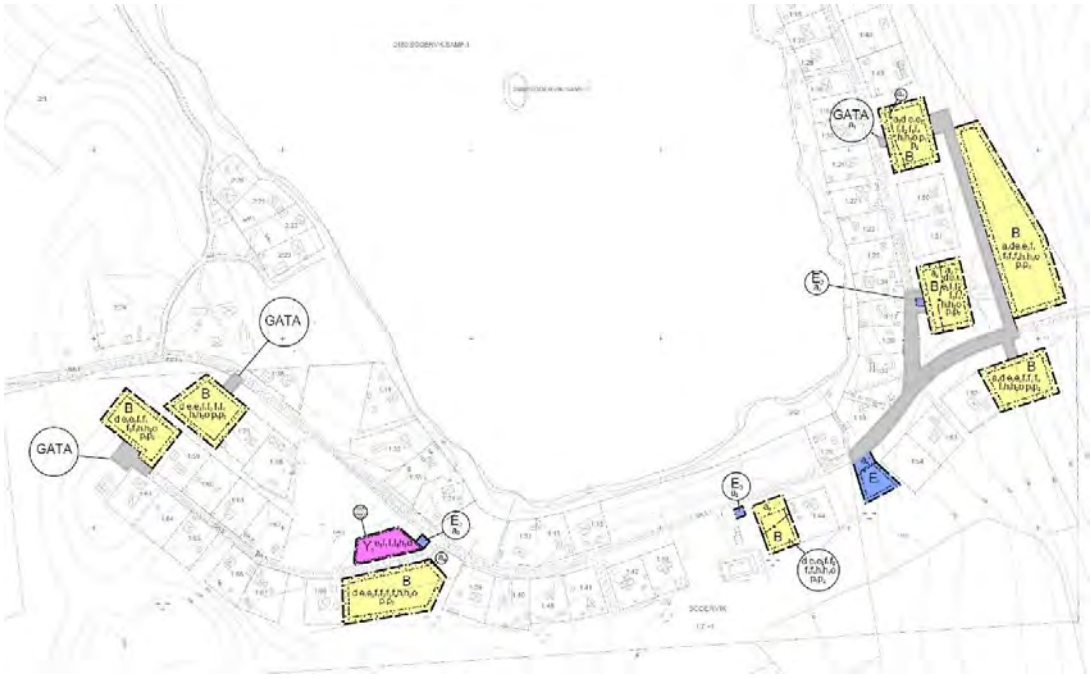
E_2 – Transformatorstation, se figur 4. Bestämmelsen används för att bekräfta befintlig yta för transformatorstation. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 5 § 3p. PBL nämligen för att möjliggöra att byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna samhällsservice.

E_3 – Teknikhus, se figur 4. Bestämmelsen används för att bekräfta befintligt teknikhus men även säkerställa ett robust fibernät. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 5 § 3p. PBL nämligen för att möjliggöra att byggnadsverk lokaliseras till mark

som är lämplig för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna samhällsservice.

Y_1 – Förråd, sjöbod eller ställplats, se figur 4. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra byggrätt för förråd, sjöbod eller ställplats inom användningsområdet. I användningen avses byggnader vars funktion inte kräver avlopp för spillvatten då användningsområdet ligger i närhet till den gemensamma dricksvattentäkten Södervik GA:2. Användningen möjliggör för exempelvis vinterförvaring av fritidsbåtar samt övriga förvaringsmöjligheter. Förråd och sjöbodar kan tillgodose behov hos fastighetsägare som saknar möjlighet att uppföra sådana byggnader på sin egen tomt. Genom reglering av utformning och utnyttjandegrad, se motiv nedan, anpassas ny byggrätt till områdets befintliga bebyggelsestruktur och kulturhistoriska värden.

Ställplats avser uppställning av fritidsbåtar och omfattar inte övernattning eller camping då det inte bedöms vara lämpligt på platsen eftersom det saknas förutsättningar för att anordna avloppslösningar för spillvatten. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 3 § 3p. PBL nämligen att med hänsyn till en långsiktigt god hushållning av mark.

Figur 4. Utdrag ur plankartan. Användningarna bostäder, teknisk anläggning för spillvattenrening, transformatorstation, teknikhus samt förråd, sjöbod eller ställplats illustreras.

Egenskapsbestämmelser för kvartersmark

Begränsning av markens utnyttjande

Prickmark - Marken får inte förses med byggnad, se figur 5. Bestämmelsen syftar till att säkerställa ett bebyggelsefritt område för bygglovspliktiga byggnader mellan bebyggelse och allmän plats i enlighet med befintlig bebyggelsestruktur. För majoriteten av reglerade områden med prickmark medför regleringen ett avstånd på

minst 6 meter mellan allmän plats och eventuell bebyggelse. Prickmarkens utbredning för området reglerat med E_1 – Teknisk anläggning för spillvattenrening utökas mot allmän plats gata för att säkerställa de allmänna råd och skyddsavstånd för anläggning av enskilt avlopp som gäller i Umeå kommun. Kvartersmarken för bostäder direkt väster om området reglerat med E_1 utökas mot allmän plats gata med hänsyn till utbredning av prickmark för närliggande bostadsfastighet i enlighet med befintlig byggnadsplan. Prickmark på 2 meter runt område Y_1 - Förråd, sjöbod eller ställplats avser säkerställa ett bebyggelsefritt område mot allmän plats. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till landskapsbilden.

Figur 5. Utdrag ur plankartan. Egenskapsbestämmelsen prickmark illustreras.

Fastighetsstorlek

d – Minsta fastighetsstorlek är 1700 m², se figur 6. Majoriteten av befintliga fastigheter i området är cirka 1700 m² eller större. Bestämmelsen av minsta fastighetsstorlek regleras med syfte att säkerställa fastighetsstorlekar som förhåller sig till områdets befintliga karaktär. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

Höjd på byggnadsverk

h_1 – Högsta byggnadshöjd för huvudbyggnad är 4 meter, se figur 6. Höjdbestämmelsen samspelar med kringliggande bebyggelse som varierar mellan 3,5 och 4 meter. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

h_2 – Högsta byggnadshöjd för komplementbyggnad är 3 meter, se figur 6. Höjdbestämmelsen samspelar med kringliggande bebyggelse då komplement-byggnader historiskt i området reglerats till en lägre höjd än huvudbyggnader. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

h_3- Högsta byggnadshöjd är 3 meter, se figur 6. Gällande byggnadsplan i området reglerar maximal tillåten byggnadshöjd för komplementbyggnad till 2,5 meter. För tillkommande bostadsfastigheter som möjliggörs i denna detaljplan regleras högsta byggnadshöjd för komplementbyggnad till 3 meter. Bestämmelsen används för att anpassa höjden på tillkommande bebyggelse (förråd, sjöbod) till både befintliga och tillkommande komplementbyggnader i området. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

Placering

p_1 – Huvudbyggnad ska placeras minst 4 meter från fastighetsgräns, se figur 6. Syftet med bestämmelsen är att huvudbyggnader ska placeras minst 4 meter från fastighetsgräns med hänsyn till områdets landsbygdskaraktär samt för att samspela med omgivande bebyggelse. Placeringsbestämmelsen gäller främst mot fastighetsgränser som inte omfattas av regleringen prickmark (då prickmarkens bredd generellt sett är minst 6 meter) för att säkerställa avstånd mellan byggnader över fastighetsgränser inom kvartersmark för bostäder. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

p_2 – Komplementbyggnad ska placeras minst 2 meter från fastighetsgräns, se figur 6. Syftet med bestämmelsen är att komplementbyggnader ska placeras minst 2 meter från fastighetsgräns med hänsyn till områdets landsbygdskaraktär samt för att samspela med omgivande bebyggelse. Placeringsbestämmelsen gäller främst mot fastighetsgränser som inte omfattas av regleringen prickmark (då prickmarkens bredd generellt sett är minst 6 meter) för att säkerställa avstånd mellan byggnader över fastighetsgränser inom kvartersmark för bostäder. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

Takvinkel

o – Största takvinkel är 37 grader, se figur 6. Befintlig bebyggelse i området har en maximal takvinkel på 30 grader i enlighet med befintlig byggnadsplan. Bestämmelse om största takvinkel används för att anpassa tillkommande byggnader med hänsyn till befintlig bebyggelse men samtidigt skapa ökade förutsättningar för permanent boende genom att reglera en största takvinkel som möjliggör för en något högre

invändig takhöjd. Inom område för förråd, sjöbod och ställplats är syftet att samspela med omgivande bebyggelse genom att anpassa nya byggnader (förråd och sjöbod) till de byggnader som möjliggörs inom nya bostadsfastigheter i området. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

Utformning

f_1 – Fasad ska utgöras av trä, se figur 6. Bestämmelsen används för att anpassa byggnader till befintlig bebyggelse. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

f_2 – Huvudbyggnad ska förses med sadeltak, se figur 6. Bestämmelsen används för att anpassa byggnader till befintlig bebyggelse. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

f_3 – Endast en huvudbyggnad per fastighet, se figur 6. Bestämmelsen används för att anpassa tillkommande bebyggelse till befintlig byggnadstradition i området, Regleringen sker med stöd av 2 kap. 3 § 1p. PBL nämligen att med hänsyn till kulturvärden främja en ändamålsenlig struktur.

f_4 – Byggnad ska uppföras fristående, se figur 6. Bestämmelsen används för att anpassa tillkommande bebyggelse till befintlig byggnadstradition i området. Att byggnader ska uppföras fristående innebär att rad- och kedjehus inte får uppföras och att byggnader, exempelvis enbostadshus och carport, inom respektive fastighet inte får sammanbyggas. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till landskapsbilden.

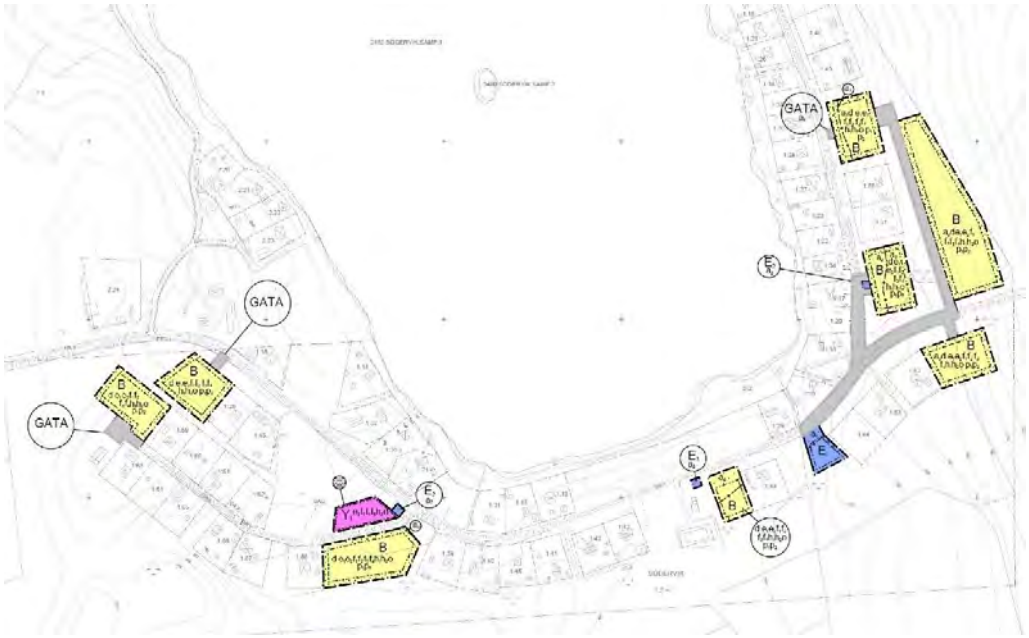
f_5- Byggnad ska förses med sadeltak, se figur 6. Bestämmelsen används för att anpassa förråd och sjöbod till befintlig bebyggelse i området. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

Utnyttjandegrad

e_1 – Största bruttoarea för huvudbyggnad är 180 kvadratmeter per fastighet, se figur 6. Bestämmelsen syftar till att säkerställa yta för bostadsbebyggelse och samtidigt säkerställa en gles karaktär i området. Bruttoarean utgörs av den sammanlagda arean för alla våningsplan som har en rumshöjd över 1,9 meter (vid snedtak räknas bruttoarean 0,6 meter utanför den linje där rumshöjden är 1,9 meter). Regleringen sker med stöd av 2 kap. 3 § 2 och 5p. PBL nämligen att med hänsyn till natur- och kulturvärden främja bostadsbyggande och en från social synpunkt god livsmiljö.

e_2 – Största sammanlagda byggnadsarea för komplementbyggnad är 80 kvadratmeter per fastighet, se figur 6. Bestämmelsen syftar till att säkerställa yta för bostadsbebyggelse och samtidigt säkerställa en gles karaktär i området. Bestämmelsen säkerställer även att komplementbyggnader tydligt underordnas huvudbyggnaden. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 3 § 2 och 5p. PBL nämligen att med hänsyn till natur- och kulturvärden främja bostadsbyggande och en från social synpunkt god livsmiljö.

e_3 – Största byggnadsarea är 80 m^2 per fastighet, se figur 6. Bestämmelsen syftar till att möjliggöra byggrätt för förråd och sjöbod, och samtidigt tillsammans med utformningsbestämmelser säkerställa en anpassning till områdets befintliga bebyggelsestruktur och kulturhistoriska värden. Detaljplanen möjliggör uppförande av komplementbyggnader med en maximal byggnadsarea om 80 kvadratmeter inom områden för bostäder [**B**]. Samma storlek har bedömts vara lämplig för tillkommande förråd eller sjöbod för att bidra till en enhetlig skala i området. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

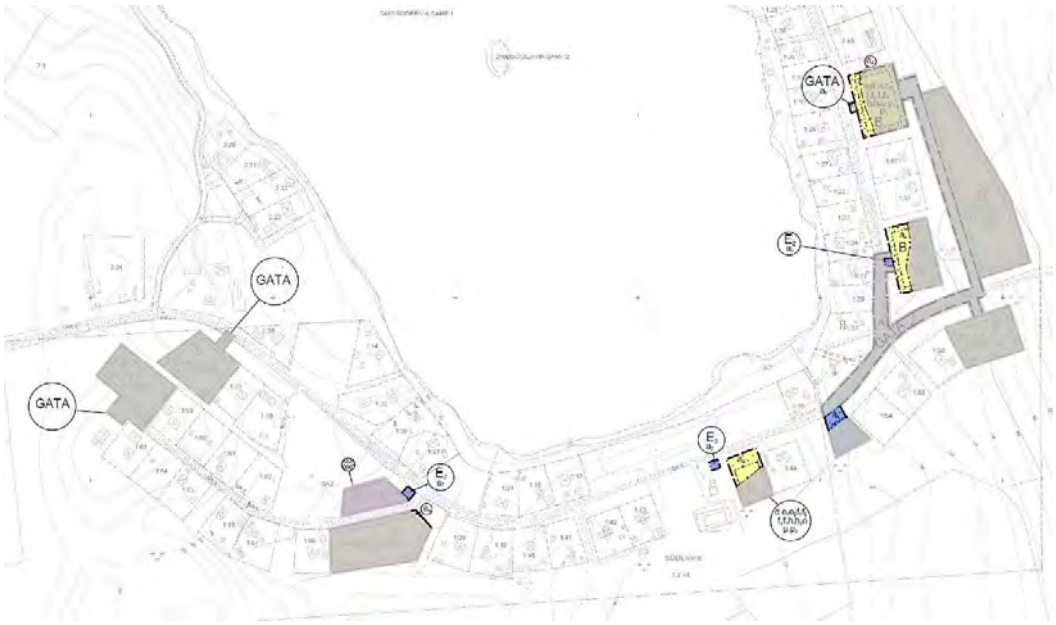

Figur 6. Utdrag ur plankartan. Egenskapsbestämmelserna för kvartersmark illustreras. Observera att dessa ej gäller inom prickmark.

Upphävande av strandskydd

a_2 – Strandskyddet är upphävt, se figur 7. Syftet med bestämmelsen är att upphäva strandskyddet för befintlig kvartersmark för transformatorstation, teknikhus och teknisk anläggning för spillvattenrening. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 5 § 3p PBL nämligen för att möjliggöra att byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna samhällsservice.

a_4 – Strandskyddet är upphävt (avgränsas av sekundär egenskapsgräns), se figur 7. Syftet med bestämmelsen är att upphäva strandskyddet för tillkommande kvartersmark. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 3 § 5p PBL nämligen att med hänsyn till natur- och kulturvärden främja bostadsbebyggelse och utveckling av bostadsbeståndet.

Figur 7. Utdrag ur plankartan. Egenskapsbestämmelserna strandskyddet är upphävt illustreras.

Villkor för startbesked

a_3 – Startbesked får inte ges för bostadsbebyggelse förrän gemensam spillvattenreningsanläggning har kommit till stånd, se figur 8. Detta för att säkerställa att möjlighet till anslutning till gemensam spillvattenreningsanläggning finns tillgänglig vid tillfälle för uppförande av bostad som kräver gemensam avloppshantering. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 5 § 3p. PBL nämligen för att möjliggöra att byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna avlopp.

Figur 8. Utdrag ur plankartan. Egenskapsbestämmelsen startbesked får inte ges för bostadsbebyggelse förrän gemensam spillvattenreningsanläggning kommit till stånd.

Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden

Kommunala ställningstaganden

Översiktsplan, fördjupningar och tematiska tillägg

Planområdet omfattas av Umeå kommuns översiktsplan *Tematiskt tillägg för landsbygden*[2], antagen augusti år 2018. Översiktsplanen ser generellt sett positivt på utveckling av bebyggelse och komplettering av befintlig bebyggelse på landsbygden. Målsättningen är att landsbygden ska växa i takt med staden och att samtidigt skapa attraktiva livsmiljöer på landsbygden genom en hållbar bebyggelsestruktur som stöttar lokal utveckling, service och kollektivtrafik. Södervik ligger strax utanför översiktsplanens utpekade tillväxtstråk. För områden utanför de utpekade tillväxtstråken är riktlinjen att enstaka lokaliseringar kan vara aktuellt.

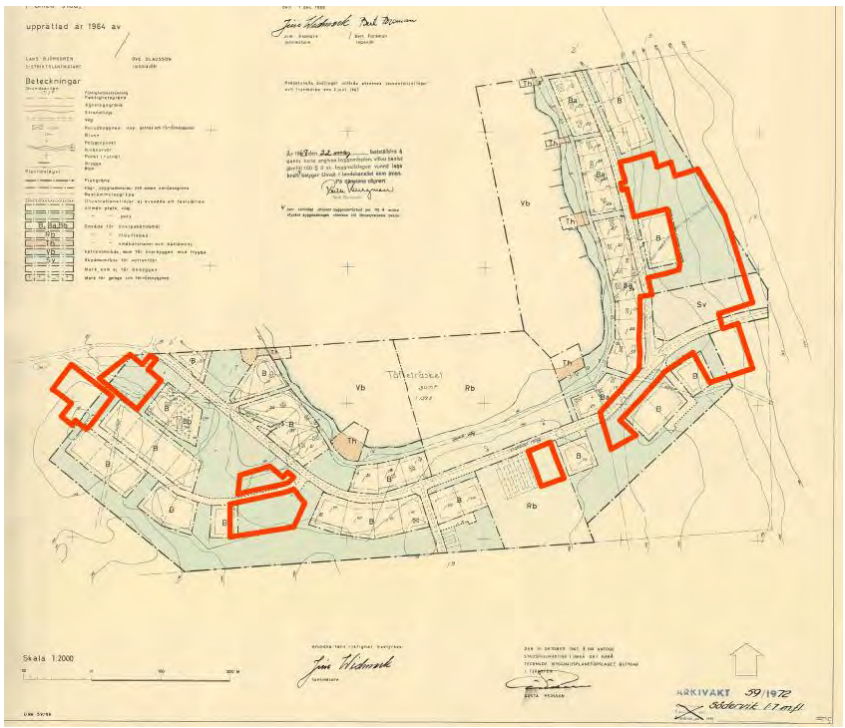
Planområdet är beläget strax utanför tillväxtstråket längs väg 365 vilket medför att detaljplanen kan anses strida mot översiktsplanen då antalet tillkommande bostadsfastigheter bedöms vara fler än enstaka. Ny bebyggelse i Södervik genom en förtätning kring Täftesträsket, bedöms trots avvikelsen från översiktsplanen, utgöra en värdefull utveckling på landsbygden. I områden utanför tillväxtstråk förutses enskilda lösningar för teknisk försörjning bli aktuellt i högre utsträckning vilket kan medföra krav på större tomtstorlekar, vilket detaljplanen tar i beaktning.

[2] *Tematiskt tillägg för landsbygden, antagen av kommunfullmäktige år 2018.*

Detaljplaner och områdesbestämmelser

Planområdet berörs av *Förslag till byggnadsplan för fritidsändamål över del av fastigheten SÖDERVIK 1:7 m.fl. fastigheter i Umeå stad (2480K-P59/1972)*. Den befintliga byggnadsplanen medger i huvudsak bostadsändamål på båda sidor av Söderviksvägen som löper genom planområdet. Befintlig byggnadsplan reglerar en maximal tillåten byggnadsarea (BYA) för huvudbyggnad till mellan 80 och 100 m^2 samt en maximal tillåten BYA för komplementbyggnader till 40 m^2. Byggnadshöjden är reglerad och varierar mellan 3,5 och 4 meter. Maximal tillåten byggnadshöjd för komplementbyggnad är reglerad till 2,5 meter. Takutformningen är reglerad med en maximal tillåten lutning på 30 grader. Utöver utformningen på bostadsbyggnaderna regleras även att byggnader ska uppföras fristående, endast en huvudbyggnad per fastighet, bostad får inte inredas i komplementbyggnad och områden med prickmark som avstånd mellan byggnad och fastighetsgräns.

Byggnadsplanen medger även område för friluftsbad kring Täftesträskets södra strand, område för småbåtshamn och båtlänning längs delar av strandkanten samt ett område reglerat som skyddsområde för vattentäkt. Grönområden är reglerade som allmän plats park, vilket sedan upprättandet av byggnadsplanen har ändrat innebörd och motsvarar idag användningen natur. Byggnadsplanen inkluderar vattenområden reglerade som vattenområden som får överbyggas med brygga. Delar av den gällande byggnadsplanen ersätts i samband med aktuell planläggning.

Figur 9. Gällande byggnadsplan med detaljplaneförslagets ungefärliga plangräns (röd markering).

Planbesked

Planbesked är ett kommunalt beslut som lämnas för att formellt meddela om kommunen tänker inleda eller inte inleda planläggning. Planbeskedet är inte bindande och kan inte överklagas. Kommunen kan också inleda planläggning utan att planbesked lämnats.

Byggnadsnämnden beslutade 2019-12-11 § 392 att inleda planläggning för fastigheten Södervik 1:7.

Kommunala beslut i övrigt

- Utvecklingsstrategi för vatten och avlopp (2022). *Syftet med strategin är att minska påverkan på våra vattendrag samt att säkerställa att kommunen tillhandahåller vatten och avlopp i tillväxtområden.*
- NOA (2018). *Råd och anvisningar vid ny- och ombyggnad av plats för avfallshämtning av alla avfallsslag som uppkommer i hushållen. Dessa säkerställer att avfallshanteringen ska kunna hanteras med framkomlighet för hämtningsfordon och hämtningspersonal.*
- Parkeringsnorm (2024). *Genom parkeringsnorm anger kommunen det lägsta antal parkeringsplatser som ska tillföras fastigheten vid ny- och tillbyggnad av bostäder, verksamheter samt vid ändrad användning. Parkeringsbehovet ska tillgodoses på ett hållbart och godtagbart sätt samt bidra till att främja minskat bilanvändande. Hur parkeringsbehovet ska lösas redovisas vid ansökan om bygglov, där den vid tidpunkten gällande parkeringsnormen tillämpas.*
- Dagvattenstrategi (2022). *Programmet ger en helhetsbild av hur Umeå kommun och de kommunala bolagen jobbar tillsammans för att uppnå en hållbar dagvattenhantering. Det beskriver också hur Umeå ska kunna växa utan att vattendrag och sjöar förorenas och inte minst; att begränsa riskerna för skador orsakade av översvämningar.*

Undersökning av miljöpåverkan

När en detaljplan upprättas eller ändras ska kommunen ta ställning till om dess genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Planförslaget ska genomgå en undersökning enligt 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966), där omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan ska identifieras. Om undersökningen resulterar i att en betydande miljöpåverkan kan antas ska planförslaget utredas i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). En MKB ska redovisa kommunens bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan få. Det som framkommer i en MKB ska integreras i planarbetet och handlingen ska samrådas i samband med planprocessen.

Enligt kommunens bedömning kan detaljplanens genomförande inte antas innebära en betydande miljöpåverkan, varför ingen MKB har upprättats.

- Det finns inte anledning att anta att planen medför påverkan på riksintresse för rennäring under förutsättning att samråd sker med berörd sameby.
- Det finns inte anledning att anta att planen medför betydande påverkan på Natura 2000-område.
- Det finns inte anledning att anta att planen medför att miljökvalitetsnorm kommer att överskridas.
- Det finns inte anledning att anta att planen äventyrar eller hindrar uppfyllande av kvalitetskraven för någon vattenförekomst.

Länsstyrelsen har tagit del av beslutet och delar kommunens bedömning att planen inte innebär någon betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen vill tillägga att de delar kommunens bedömning om att en vatten- och avloppsutredning samt en landskaps- och kulturmiljöstudie krävs för projektet.

Om det blir aktuellt med ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark ska detta kunna motiveras i enlighet med 3 kap. 4§ miljöbalken. Länsstyrelsen delar även kommunens bedömning att det inom planprocessen ska säkerställas att inte riksintresset för rennäringen påverkas negativt av planförslagets genomförande och att denna bedömning ska göras i dialog med berörd sameby.

Länsstyrelsen belyser även att planförslagets genomförande inte får försämra Täftesträskets ekologiska status, att miljökvalitetsnormerna inte får överskridas och att hänsyn ska tas vid utformning av dagvattenhanteringsåtgärder med fokus på exempelvis en förväntad ökad risk för översvämning som resultat av rådande klimatförändringar.

Avslutningsvis vill Länsstyrelsen framföra att det finns ett riksintresse för vindbruk cirka 600 meter öster om planområdet och att ömsesidig påverkan ska utredas inom ramen för planprocessen.

Ett särskilt beslut om betydande miljöpåverkan har fattats 2022-01-11 och därefter offentliggjorts på kommunens digitala anslagstavla under tre veckor.

Hushållningsbestämmelser

När kommunen arbetar med att ta fram en ny detaljplan ska hushållningsbestämmelserna i 3 kap. och 4 kap miljöbalken tillämpas. Enligt miljöbalkens tredje kapitel ska mark- och vattenområden användas för det ändamål för vilka de är mest lämpade, utifrån dess nuvarande användning eller potentiella framtida användning. Företräde ska ges åt sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Mark- och vattenanvändningarna som skyddas av tredje kapitlet miljöbalken utgör både bevarandeintressen och mark- eller vatten som är lämplig för en viss typ av exploatering. I den paragraf som berör naturvård, kulturmiljö och friluftsliv finns ett tillägg om att skydda fysisk miljö i övrigt. Detta

tillägg syftar på att planeringen ska hushålla även med den bebyggda miljön och landskapsbilden.

Användningsområden som skyddas av hushållningsbestämmelserna är

- stora mark- och vattenområden som är orörda eller endast i liten grad är påverkade av mänsklig aktivitet eller exploatering.
- mark- och vattenområden som anses vara särskilt ekologiskt känsliga.
- jord- och skogsbruk.
- mark- och vattenområden av betydelse för rennäringen eller yrkesfisket eller för vattenbruk.
- mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse på grund av deras naturvärden, kulturvärden eller förfriluftslivet. Även behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter ska beaktas.
- mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material.
- mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering.
- mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret.

Vissa av ovan nämnda mark- och vattenanvändningar utgör även riksintressen och ska skyddas särskilt.

Ekologiskt särskilt känsliga områden

Varken kommunal kartering eller genomförd naturvärdesbedömning inom planområdet visar på ekologiskt särskilt känsliga områden inom planområdet.

Jordbruk

I 3 kap. 4 § miljöbalken anges att jordbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Väsentligt samhällsintresse som avses i 3 kap. 4 § miljöbalken kan bland annat vara att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet i en kommun.

När detaljplanering påverkar jordbruksmark måste en bedömning ske ifall jordbruksmarken är brukningsvärd och i så fall om syftet med exploateringsföretaget är att möjliggöra en exploatering som inte kan tillgodoses på annan plats. Brukningsvärd jordbruksmark avser enligt proposition 1985/86:3, mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion. Med läge avses att marken ingår i ett större sammanhängande område av jordbruksmark.

Inom planområdet finns det mindre delar jordbruksmark där marken, vid genomförd naturvärdesinventering, bedöms ha upphört att vara brukningsbar för jordbruk, se figur 10 nedan. Anledningen till att jordbruksmarken bedöms vara obrukbar är att den är isolerad från annan sammanhållen jordbruksmark, den är uppsplittrad i mindre områden mellan gatunät och bebyggelse och igenvuxen av lövskog. Delar av den jordbruksmark som bedöms vara obrukbar ianspråktas av bostadsbebyggelse i detaljplanen.

Figur 10. Illustration som redovisar jordbruksmark som upphört att vara brukningsbar (markerad med orange linje) i förhållande till det ungefärliga planområdet (markerad med grön linje).

Skogsbruk

I miljöbalkens 3 kap. 4 § anges att skogsbruk är av nationell betydelse. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Bebyggelsen i detaljplanen omfattar främst mindre solitära områden lokaliserade i mellanrummet mellan befintlig bebyggelse, frånskilt från sammanhållen skogsmark. Detaljplanen bedöms därmed inte påtaglig försvåra ett rationellt skogsbruk.

Riksintressen

Riksintressen är geografiska områden som på grund av sina speciella förutsättningar är av nationellt intresse. Områdena avser såväl olika bevarandeintressen som områden som är viktiga för exploatering för ett visst ändamål. Bestämmelserna om riksintressen finns i 3–4 kapitlen miljöbalken (MB).

Kapitel 3 miljöbalken

Mark- och vattenområden enligt 3 kap. 5–9 §§ miljöbalken som också utgör riksintressen ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada de utpekade intressena.

Inom och i närheten av planområdet finns riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken i form av rennäring och vindkraft.

Genomförandet av detaljplanen bedöms inte innebära en negativ påverkan på berörda riksintressen. Bedömningen kring detaljplanens påverkan på nämnda riksintressen förtydligas under respektive rubrik nedan.

Riksintresse för vindkraft

Strax öster om planområdet finns ett större område utpekat som riksintresse för vindkraft. Att ett område är utpekat som riksintresse för vindkraft innebär att Energimyndigheten har gjort bedömningen att platsen är lämplig för storskalig elproduktion utifrån nedan angivna förutsättningar (på land)[3]:

- Vindförutsättningar – I vindområdet ska det blåsa mer än 7,2 m/s i årsmedelvind 100 meter ovan mark (MIUU 2011)
- Området ska vara större än 5 kvadratkilometer (undantaget elområde 4)
- Avstånd till bebyggelse (hus och kyrkor) – Avståndet mellan vindkraftverk och bebyggelse ska vara mer än 800 meter (Undantag för de områden som kvarstår sedan 2008 där 400 meter är gällande)

Områdesgränsen för riksintresset ligger idag cirka 700 meter från befintlig bebyggelse, vilket utgör en begränsning för riksintresset i den grad att vindkraftverk inte kan placeras i det utpekade riksintresseområdets yttre gräns.

Detaljplanen kan till viss del begränsa riksintresset ytterligare då ett fåtal bostäder planeras cirka 680 meter från riksintressets yttre gräns det vill säga cirka 35 meter närmre riksintresset än befintlig bebyggelse. För övriga delen av detaljplanen planeras ny bebyggelse med större avstånd från riksintresset än befintlig bebyggelse vilket bör ses som skäl nog att inte utgöra risk för påverkan på riksintresset.

I kommunens översyn av Tematiskt tillägg för vindkraft (2016) finns riktlinjer om att vindkraftverk inte bör uppföras närmre än 1 000 meter från bostäder, eller sex gånger totalhöjden på planerade vindkraftverk från sammanhållen bebyggelse. Utifrån att befintlig bebyggelse är lokaliserad inom dessa hänsynsavstånd bedöms detaljplanens påverkan på riksintresset som försumbar då tillkommande bebyggelse planeras inom samma område som befintlig bebyggelse.

Riksintresse för rennäring

Planområdet ligger inom riksintresse för renskötsel. Renskötselområdet tillhör Rans sameby. Detaljplanen bedöms inte begränsa nyttjandet av riksintresset. Detaljplanens intrång i riksintresset redovisas i figur 11. Detaljplanen möjliggör för nybildande av bostadsfastighet inom det område där den gröna och den blå linjen tangerar i figuren nedan, vilket motsvarar en yta på ungefär 20 m^2. Med hänsyn till detaljplanens marginella omfattning samt utifrån befintlig utbredning av bostäder, är

[3] Riksintresse för vindbruk (energimyndigheten.se)

bedömningen att ett genomförande av detaljplanen inte försvårar för berörd sameby att bedriva rennäring.

Figur 11. Riksintresse för rennäring markerat i blått. Planområdesgränsen markerat med grön linje.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel, vars syfte är att komma till rätta med miljöpåverkan från mer diffusa utsläppskällor såsom trafik och jordbruk. En MKN kan anges som en halt eller ett värde (högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark, eller vatten) men kan även beskrivas i ord. Normen ska avspegla den lägst godtagbara miljökvaliteten eller det önskade miljötillståndet, men tar vanligtvis sikte på hur mänsklig verksamhet ska utformas. Ett genomförande av en detaljplan får inte medföra att en norm överträds.

MKN kan ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen. Det finns idag MKN för olika föroreningar i utomhusluften (SFS 2010:477), olika parametrar i vattenförekomster (SFS 2004:660), olika parametrar i havsmiljön (SFS 2010:1341), olika kemiska föreningar i fisk- och musselvatten (SFS 2001:554) samt för omgivningsbuller (SFS 2004:675).

Miljökvalitetsnorm för utomhusluft

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft syftar till att skydda människors hälsa och miljön genom att ange föroreningsnivåer som inte får överskridas (gränsvärden) och nivåer som inte bör överstigas (riktvärden) och dessa regleras i luftkvalitets-förordningen (2010:477).

Det finns svenska MKN för den högsta tillåtna halten i utomhusluft av kvävedioxid och kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon, bensen, fina partiklar (PM10 och PM2,5), bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och bly.

Luftkvalitetsproblem i svenska städer i relation till normer är främst kopplat till trafiken och då i form av kvävedioxid (NO_2) och partiklar (PM10).

I delar av centrala Umeå överskrids gränsvärdena för luftföroreningar (kvävedioxid). Kommunen arbetar därför med ett åtgärdsprogram för att uppfylla normen, med syftet att uppfylla miljökvalitetsnormen som anger lägsta godtagbara miljökvalitet.

Tillkommande trafik i och med detaljplanens genomförande bedöms inte innebära betydande luftutsläpp som leder till att MKN riskerar att överskridas.

Miljökvalitetsnorm för vatten

Vattenmyndigheterna har det övergripande ansvaret att se till att EU:s ramdirektiv för vatten (vattendirektivet) genomförs i Sverige. Grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten har delats in i vattenförekomster för vilka bedömning har skett vilken ekologisk, kemisk eller kvantitativ status som vattnet har och vilka krav som ställs för att kunna upprätthålla och förbättra denna status.

Bottenvikens vattendistrikt är Sveriges nordligaste vattendistrikt och omfattar hela Norrbottens län samt större delen av Västerbottens län. Länsstyrelsen i Norrbottens län har utsetts till vattenmyndighet i distriktet. Vattendistriktet beslutade i december 2016 om (nya) MKN, åtgärdsprogram och förvaltningsplan för åren 2016–2021. Beslutande MKN innebär kortfattat att alla ytvattenförekomster ska uppnå eller behålla hög eller god ekologisk status och god kemisk ytvattenstatus samt att alla grundvattenförekomster ska uppnå eller behålla god kvantitativ status och god kemisk grundvattenstatus (om inte undantag har meddelats). Yt- och grundvattenstatusen får generellt inte försämras.

Inget av distriktets vatten uppnår god kemisk status till följd av storskalig och långväga spridning av kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE, används bland annat som flamskyddsmedel), vilka sprids till miljön via läckage från varor, avfallsupplag med mera. Bortsett från dessa är det ett femtiotal vattendrag, sjöar och kustvatten som inte uppnår god kemisk status på grund av påverkan från olika tungmetaller och tributyltenn (TBT).

Vattenkvaliteten är överlag god inom distriktet, men vissa utmaningar finns att särskilt ta hänsyn till i samband med samhällsutvecklingen:

- Fysiska förändringar, exempelvis utvinning av energi, vägar, ökad produktionen inom jord- och skogsbruk som påverkar vattnen negativt. Fysisk påverkan är den vanligaste orsaken till att god ekologisk status inte nås i distriktet.
- Bearbetning, schaktning och dikning av sulfidjordar som gör att sulfidmineralen oxiderar i kontakt med syre. Vid oxidering av sulfidmineral sänks markens surhetsvärde pH, vilket medför att metaller utlakas och kan spridas till vattendrag
- Storskalig påverkan från areella näringar, exempelvis genom gödsling, utdikning, ökad solinstrålning vid avverkning samt effekter från körskador i marken.
- Läckage av metaller från avslutad och pågående gruvverksamhet.

- Vattentäkter som saknar vattenskyddsområde eller där föreskrifter och skyddsområdets avgränsningar behöver revideras. I Bottenvikens vattendistrikt är det bara drygt 10 % av de allmänna vattentäkterna som har fullgott skydd.

Ett genomförande av en detaljplan får inte medföra att statusen försämras för någon av kvalitetsfaktorerna (ekologisk och kemisk).

Detaljplaneområdet avvattnas mot Täftesträsket.

Nuvarande status och MKN för berörda vattenförekomster redovisas i tabell nedan (www.viss.lansstyrelsen.se, 2023-04-21).

Vattenföre-komst	EU-CD	Ekologisk status/ potential	Kemisk status	MKN Ekologisk status	MKN Kemisk status	Miljöproblem
Täftes-träsket	SE711365 -171748	*God*	Uppnår ej god	God ekologisk status 2027	Uppnår ej god kemisk ytvattenstatus 2027 Bly och blyföreningar, kadmium och kadmiumföreningar samt nickel och nickelföreningar är ej klassade.	Transporterna inom planområdet bedöms öka i viss omfattning vilket i sig utgör en påverkanskälla.
VISS är en databas som utvecklats av Vattenmyndigheterna och Länsstyrelserna i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten. VISS innehåller information om Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten.						

Under hösten 2024 genomfördes en VA-utredning med syftet att bedöma detaljplanens påverkan på MKN i Täftesträsket. Utgångspunkten i utredningen var att använda parametrar som gav ett konservativt resultat för att betrakta som ett ”worst case”-scenario. Förutsättningarna för utredningen var att Täftesträsket har god ekologisk status men mätdata från perioden 2020–2023 visade att kvalitetsfaktorn näringsämnen (fosfor) är att betrakta som hög ekologisk status.

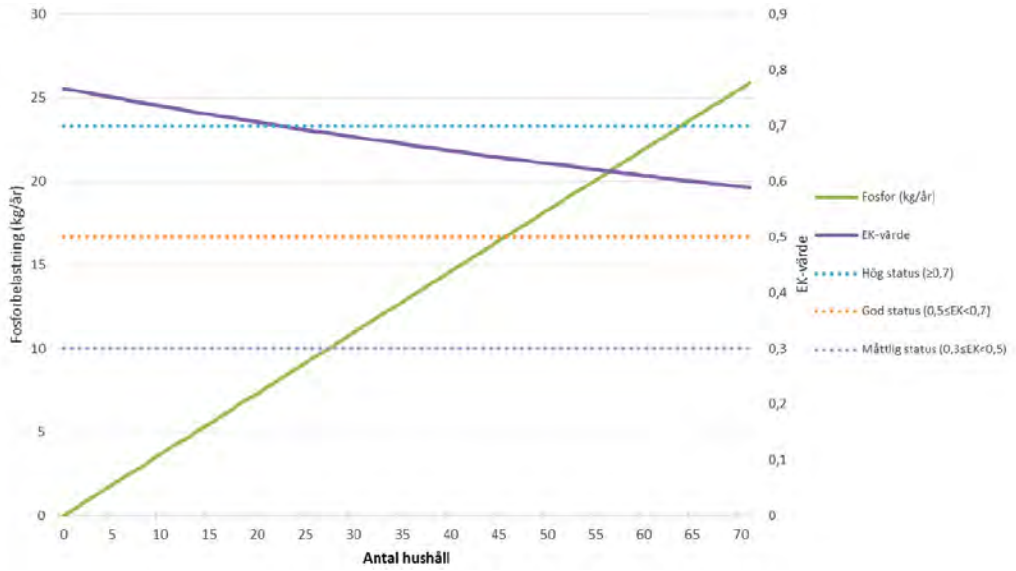
I dagsläget belastas Täftesträsket främst av de befintliga avloppen kring sjön men även Kroksjön, en liten sjö strax norr om Täftesträsket som avvattnas till Täftesträsket. Både Kroksjön och Täftesträsket omfattas av krav om normal skyddsnivå för avlopp vilket betyder att avloppen ska klara minst 70 % rening av fosfor.

Den parameter där det utifrån utredningen bedömts finnas en risk för försämring är kvalitetsfaktorn näringsämnen. För att inte riskera en försämring av kvalitetsfaktorn har kompletterande beräkningar utförts utifrån hög skyddsnivå, vilket innebär 90 % reningsgrad av total-fosfor. Total-fosfor är den totala mängden fosfor som finns i avloppsvatten, inklusive både löst och bundet fosfor. Det är en miljöparameter som

används för att mäta och kontrollera utsläpp, eftersom för mycket fosfor leder till övergödning som kan skada vattenmiljön.

Referensvärdet har beräknats enligt den formel som finns beskriven i HVMFS 2019:25 med indata från SLU avseende medeldjup på sjön och andelen sankmark i avrinningsområdet. Mätvärdena för absorbans, SO4 och magnesium har tagits från SLU datavärd för provtagningspunkten i utloppet av Täftesträsket och utgörs av medelvärden för provtagningar mellan åren 2020 – 2023. Använt värde för total-fosfor utgörs av medelvärdet för samma period och antal mätvärden som övriga parametrar. Utifrån detta har referensvärdet beräknats till 9,0 och EK-värdet till 0,77 (hög status) för nuvarande förhållanden.

Figur 12 nedan visar hur många hushåll som kan tillkomma innan EK-värdet går under 0,7, vilket är gränsen mellan hög och god status, vid 90 % fosforreduktion (hög skyddsnivå). I beräkningarna har det antagits 5 personer/hushåll som bidrar med 2 g/p, dygn totalfosfor. Grafen visar att upp till 24 hushåll kan ansluta innan EK-värdet går under 0,7, vilket innebär att vid 20 hushåll så finns viss säkerhetsmarginal och att det därigenom inte bedöms finnas någon risk för försämring av kvalitetsfaktorn näringsämnen.

Figur 12. Fosforbelastning (kg/år) samt EK-värde utifrån antalet tillkommande hushåll.

Beräkningarna visar att de tillkommande fastigheterna i enlighet med detaljplanen kan byggas ut, utan att Täftesträskets status försämras för någon av kvalitetsfaktorerna om tillkommande avloppsanordningar inom planområdet dimensioneras enligt kraven för hög skyddsnivå med avseende på fosfor.

Detta innebär att tillkommande avlopp i området ska uppfylla kraven på hög skyddsnivå med avseende på fosfor.

Miljökvalitetsnorm för fisk- och musselvatten

Umeälvens mynning (30 km) är en utpekad vattenförekomst med fisk- eller musselvatten enligt Naturvårdsverkets förteckning (NFS 2002:6).

Vattenförekomsten bedöms inte beröras av detaljplanens genomförande.

Miljökvalitetsnorm för omgivningsbuller

MKN (miljökvalitetsnorm) för buller bygger på ett EG-direktiv för buller som infördes i svensk lagstiftning i Förordning om omgivningsbuller (2004:675). Enligt förordningen ska omgivningsbuller kartläggas och åtgärdsprogram upprättas för vägar och järnvägar inom kommuner med fler än 100 000 invånare eller från vägar med en trafiktäthet på mer än tre miljoner fordon per år. Därtill ska strategiska bullerkartor tas fram som visar bullersituationen under det närmast föregående kalenderåret. Med förordningen infördes även en MKN för buller. Målet är att sträva efter att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa.

Kommunen och myndigheter ansvarar för att MKN följs, men det fråntar inte verksamhetsutövare att genom sin egenkontroll sträva efter att begränsa bullerstörningar. Som en del i arbetet med att uppnå MKN för buller har Umeå kommun antagit ett åtgärdsprogram mot buller för år 2019–2023 som innefattar buller från vägtrafik, järnvägstrafik, flygtrafik och viss industriell verksamhet. Under år 2023 ska ett nytt reviderat åtgärdsprogram för buller tas fram. Syftet med åtgärdsprogrammet är att förbättra ljudmiljön och minska antalet boende som är exponerade av buller genom att vidta åtgärder som leder till att ljudmiljön förbättras Syftet är också att vidareutveckla former för ett strukturerat och kontinuerligt arbete med ljud- och bullerfrågor i kommunen.

Trafikverket ansvarar för statliga vägar och broar, exempelvis dimensionering, hastighetsbegränsning, skick, slitage och bullerskyddsåtgärder på och längs statliga vägar. Trafikverket ska, på samma sätt som kommunen enligt kraven i Förordning om omgivningsbuller (2004:675), kartlägga omgivningsbuller från vissa vägar. Kommunen för en kontinuerlig dialog med Trafikverket i dessa frågor.

För mer information, se rubrik *Hälsa och säkerhet – Buller*.

Strandskydd

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Strandskyddet omfattar normalt land- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen vid medelvattenstånd. Det gäller generellt vid kuster, sjöar större än 1 hektar och vattendrag bredare än 2 meter. För mindre vattenmiljöer kan strandskyddet gälla om länsstyrelsen bedömer att särskilda skäl föreligger. Före år 1975 upphörde strandskyddet automatiskt när en detaljplan (då stads- eller byggnadsplan) fastställdes av länsstyrelsen och kunde inte heller senare införas inom planområdet.

Detta innebär att strandområden, som ingår i planer fastställda före år 1975, i regel inte omfattas av strandskydd. Tidigare bestämmelser om att strandskydd inte skulle gälla inom planområde togs sedan bort och för planer som antagits från och med den 1 juli år 1975 gäller strandskyddet inom detaljplaneområdet om inte annat angivits.

Området omfattas i nuläget inte av strandskydd då befintlig byggnadsplan för området uppfördes före år 1975, men strandskyddet träder i kraft (inom detaljplaneområdet) vid tillfälle då ny detaljplan får laga kraft. För att möjliggöra ett genomförande av detaljplanen krävs ett upphävande av strandskyddet. Om det föreligger särskilda skäl enligt 7 kap. 18 e § miljöbalken och intresset att ianspråkta området väger tyngre än strandskyddets syften, kan strandskyddet upphävas i samband med att detaljplanen får laga kraft.

Som särskilt skäl åberopas 7 kap. 18 e § första stycket 1 miljöbalken, nämligen att området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Bedömningen är att område för befintlig transformatorstation och gata inom 100 meter från strandskyddet är ianspråktaget för bostadsändamål och att strandskyddet ska upphävas för transformatorstation och gata. Tillkommande bostadsfastigheter som följd av detaljplanen är alla lokaliserade söder och öster om Söderviksvägen och på ett fåtal platser sträcker sig strandskyddet in i föreslagen placering av kvartersmark för bostäder. Strandskyddet föreslås upphävas för föreslagen placering av kvartersmark då dessa områden genom Söderviksvägen är väl avskilda från området närmast strandlinjen, i enlighet med 7 kap. 18 e § andra stycket 2 miljöbalken.

I utredningen av lokalisering för gemensam spillvattenreningsanläggning bedömdes optimal placering vara ett område beläget inom 100 meter från strandlinjen, med hänsyn till största möjliga anslutningsgrad via självfall. Gemensam spillvattenreningsanläggning är en åtgärd som kan vara positiv för miljön och bidra med långsiktiga fördelar för allmänheten, främst genom minskad risk för förorening av Täftesträsket i och med att antalet utsläppskällor (tillkommande enskilda avlopp) i området begränsas. För att minimera intrånget i strandskyddet föreslås anläggningen placeras på den södra sidan intill Söderviksvägen, vilket medför goda möjligheter till fri passage och att närområdet fortsatt kan vara allmänt tillgängligt. Strandskyddet föreslås upphävas inom byggrätt för spillvattenreningsanläggning i enlighet med 7 kap. 18 e § femte stycket 5 miljöbalken nämligen att området behöver ianspråktas för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området.

Täfteträskets närområde och svämplan

Planområdet omfattar inte Täftesträskets närområde. Detaljplanen innebär inga nytillkomna fastigheter inom 30 meter från sjön. Det som inte är genomfört inom 30 meter från sjön omfattas endast av den befintliga byggnadsplanen och är till viss del småbåtshamnarna samt en obebyggd fastighet. Status är i dagsläget god (8 % för svämplan och 6 % för närområde enligt modellering från 2019, VISS).

Andra särskilda områdesskydd

Vid genomförd naturvärdesinventering identifierades inga naturvärdesträd men däremot ett antal träd som bedöms ha bevarandevärden. Dessa träd består till största del av asp men även sälg förekommer. Utpekade träd finns redovisade med orange markering i figur 13 nedan. Det krävs ingen dispens för fällning av dessa träd och det ligger inom fastighetsägarens rätt att besluta om hur träden hanteras. Detaljplanen tar hänsyn till de utpekade träden genom att i så stor utsträckning som möjligt inte inkludera dessa i planläggningen för att öka incitamenten för att bevara träden. Kvartersmark för bostäder föreslås kring de fyra utpekade träden i den nordvästra delen av planområdet då föreslagen lokalisering utgör lämpliga ytor för bostadsändamål, trots risk för påverkan på de utpekade träden.

Figur 13. Utpekade träd med bevarandevärden markerade med orange punkt. Gul linje utgör avgränsning för inventeringen.

Planeringsförutsättningar

Under respektive rubrik i detta avsnitt beskrivs förutsättningarna på platsen.

Mark- och vattenanvändning

Den reglerade markanvändningen består idag till största del av bostäder med stort inslag av naturmark i enlighet med befintlig byggnadsplan *Förslag till byggnadsplan för fritidsändamål över del av fastigheten SÖDERVIK 1:7 m.fl. fastigheter i Umeå stad (2480K-P59/1972)*. Intill planområdet finns en populär badplats vid sjön Täftesträsket och ett mindre område med en tennisplan, bouleplan samt en samlingslokal. Utöver bostäder och friluftsbad finns även ytor för båtlänning och småbåtshamn.

Genom området löper Söderviksvägen som förbinder området med väg 364. Planområdets mittersta och västra delar är relativt flacka medan den östra delen av planområdet är något mer kuperad. Barrskog är vanligast förekommande med inslag av blandskog, främst längst med Söderviksvägen. På ett antal platser finns större gröna släpp mellan byggnaderna som skapar siktlinjer ner mot Täftesträsket.

Figur 14. Till vänster: Söderviksvägen från Täftesträskets badplats. *Till höger: Täftesträskets badplats.*

Stads- och landskapsbild

Södervik är en mindre ort som präglas av fritidsbebyggelse intill sjön Täftesträsket. Den byggda miljön i Södervik består i majoritet av bostadsbebyggelse i form av villor och fritidshusbebyggelse i småskalig karaktär med tillhörande komplementbyggnader. Bebyggelsestrukturen kännetecknas till viss del av mindre grupperingar av bostadsfastigheter som delas upp genom gröna släpp. Huvudbyggnaderna är uppförda i en till en och en halv plan och all bebyggelse är uppförd fristående.

Majoriteten av byggnaderna i området har röd fasadkulör med vita knutar i stående träpanel, med undantag för vissa inslag av byggnader målade i grå, vit och gul fasadkulör. Takutformningen kännetecknas av sadeltak.

Fastigheternas storlek i närområdet varierar och de minsta fastigheterna (mellan cirka 1100 m^2 upp till 1700 m^2) är belägna närmast Täftesträsket norr om planområdet. Övriga fastigheter, vilka är en övervägande majoritet, har en storlek mellan cirka 1700 m^2 och strax över 2000 m^2. Storleken på fastigheterna i kombination med skalan på bebyggelsen skapar ett förhållandevis glesbebyggt intryck vilket är ett karaktärsdrag för området. Generellt sett är bebyggelsen i området från 1970-talet men med inslag av nyare bebyggelse. Det finns inga verksamheter inom planområdet eller i dess närhet.

Figur 15. Småskalig och förhållandevis gles bebyggelse intill Söderviksvägen, kännetecknande för området.

Figur 16. Bebyggelse belägen söder/öster om Söderviksvägen som delats upp genom gröna släpp, kännetecknande för bebyggelsestrukturen i området.

Kulturmiljö

Hösten år 2022 genomfördes en kulturmiljöbeskrivning inom planområdet. Arbetet utfördes av Umeå kommun med syftet att identifiera värdefull bebyggelse, bebyggelsemönster, landskapsrum och eventuella andra värdebärare.

I Södervik finns bebyggelsemönster och landskapsrum som är typiska för småstugeområden. Historiskt sett byggdes småstugeområden på planmark i dalgångar, på äldre jordbruksmark, och med sparade höjdpartier insprängda i fritidshusbebyggelsen vilket överensstämmer med Södervik. Utanför planområdet finns delar av den öppna jordbruksmarken kvar tillsammans med igenvuxen odlingsmark och skogsmark.

Bebyggelsen i området är förhållandevis enhetlig och småskalig. Förutom bebyggelsens skala och omfattning är fasadutformning i form av stående träpanel med tunn lockläckt ett karaktärsdrag i området. Fasadkulör har inte reglerats i

befintlig byggnadsplan men en övervägande majoritet av byggnaderna är målade i faluröd nyans med vita knutar. Takmaterial varierar och består främst av plåt, papp eller i vissa fall tegel. Områdets enhetliga karaktär i omfattning, skala, höjd, kulör och grupperade placering, förstärks ytterligare av naturen och grönskan som ges utrymme mellan bebyggelsen.

En viss variation i bebyggelsemönstret går att urskilja mellan bebyggelsen norr respektive söder om Söderviksvägen, där båda sidor omfattar bevarandevärda strukturer. För området norr om Söderviksvägen beläget närmast Täftesträsket är bebyggelsen mer tät och tomtstorlekarna något mindre. Huvudbyggnaderna är i regel vända med långsidan mot Täftesträsket. På ett fåtal platser finns passager mellan tomterna från Söderviksvägen ner till Täftesträsket, vilka utgör värdefulla tillgångar. Söder och öster om Söderviksvägen återfinns den mer öppna och glesa bebyggelsen med gröna släpp, i regel belägen på en högre höjd vilket skapar en större utblick mot sjön. De ytor som detaljplanen avser att komplettera med nya tomter är belägna söder och i vissa fall öster om Söderviksvägen vilket ger goda möjligheter till att bevara och utveckla de värdefulla kvalitéer som återfinns i respektive område i dagens läge.

Fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkligt kulturarv

Fornlämningar utgör lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som tillkommit genom äldre tiders bruk och är varaktigt övergivna. Normalt är en lämning en fornlämning om den tillkommit innan år 1850. Fornlämningar är skyddade av kulturmiljölagen och runt dem hör ett fornlämningsområde som behövs för dess bevarande.

Utanför planområdet finns i dagsläget ett registrerat fornminnesområde för boplats. Områdets lokalisering och omfattning redovisas i figuren nedan.

Figur 17. Fornlämningsområdets utbredning markerat med röd linje (Länsstyrelsen).

Naturmiljö

Planområdet och dess närområden består till stor del av barrskog med inslag av lövskog och blandskog där lövträd så som björk, asp, sälg och rönn förekommer. Terrängen i området är förhållandevis flackt med undantag för den nordöstra delen

som är mer kuperad. Marken består till största del av postglacial sand med inslag av morän och torv. I närhet till planområdet ligger sjön Täftesträsket. Inom och utanför planområdet finns skogsbruksmark.

Hösten år 2022 genomfördes en naturvärdesbedömning med tillhörande inventering i området av Umeå kommun med syftet att undersöka om och vart det finns värdefull natur som detaljplanen behöver ta hänsyn till. Naturvärdesbedömningen redovisar ett antal naturobjekt (se figur 18) med prioritering från 1 (högst) där objekten bör bevaras, till 3 (lägst) där delar eller vissa element av objekten bör bevaras om det är möjligt, vilket speglar den hänsyn som bör vidtas i området. Vid inventeringen identifierades inga naturvärdesträd men däremot ett antal träd som bedöms ha bevarandevärden.

Det finns mindre delar jordbruksmark som ianspråktas i detaljplanen men där marken, vid genomförd naturvärdesinventering, bedömdes som inte brukningsvärd. Anledningen till att jordbruksmarken bedömdes vara obrukbar är att den har en sämre arrondering vilket försvårar ett rationellt jordbruk, det är ett mindre område som ligger avskilt från annan sammanhållen jordbruksmark, den är uppsplittrad i mellan gatunät och bebyggelse och igenvuxen av lövskog.

I Södervik finns en populär badplats belägen vid Täftesträskets södra del, som lockar många besökare under sommarperioden. I området finns även en tennisplan samt en bouleplan och på vintern dras ett oupplyst skidspår upp. I och med planområdets närhet till skog, finns goda möjligheter till rekreation.

Närmast Täftesträsket finns ett antal släpp med grönytor mellan vissa av de befintliga bostadsfastigheterna som skapar siktlinjer ner mot sjön och tryggar allmänhetens tillgång till naturområden närmast sjön.

I den östra delen av planområdet har fridlysta skogsödlor observerats i ett dike vid en befintlig bostadsfastighet. Skogsödlorna är fridlysta men vanliga i hela landet och förekommer i öppna, fuktiga miljöer. Umeå kommun har gjort bedömningen att skogsödlorna vistas i diket för födosök då ödlornas ”boplatser” utgörs av håligheter i mark, berg och stenrösen. Inom planområdet finns inga stora områden med öppna fuktiga miljöer som skulle vara av betydelse för skogsödlan. Det finns däremot miljöer med öppna sandmarker, våtmarker, samt gröna stråk med god konnektivitet som gynnar skogsödlan och gör det möjligt för dem att vistas i området.

Bedömningen är att detaljplanen inte påverkar skogsödlans bevarandestatus och att det finns viktigare våtmarksområden för skogsödlan i anslutning till planområdet.

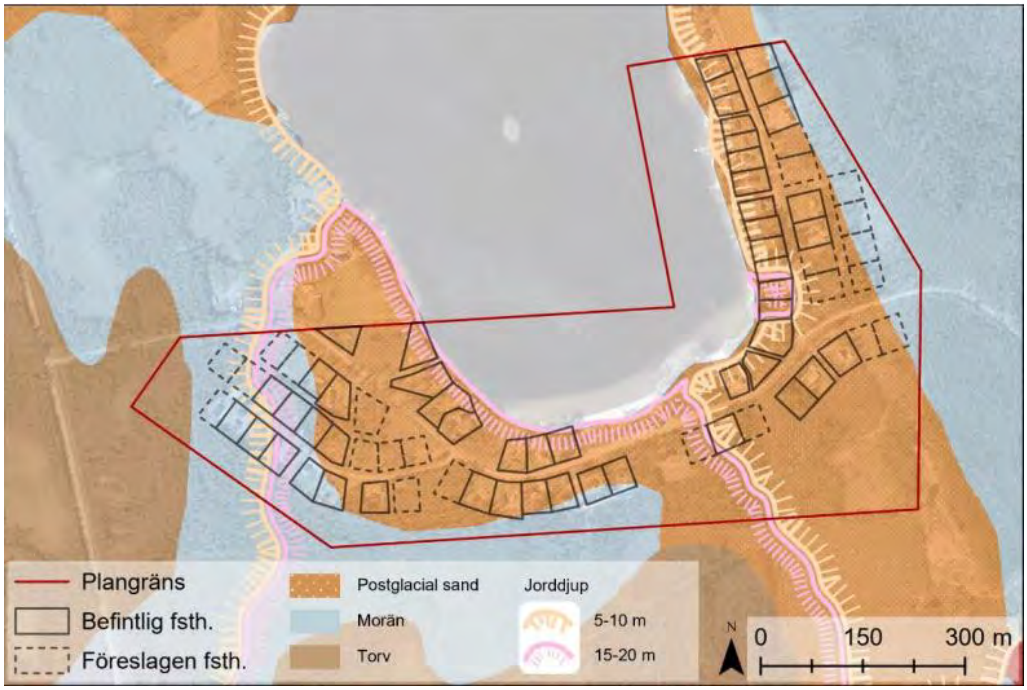

Figur 18. Naturobjekt inom planområdet. Röd linje utgör avgränsning för inventeringen.

Geotekniska förhållanden

Enligt Sveriges geologiska undersökning (SGU) består planområdet till största del av postglacial sand och till viss del av morän. I planområdets västra hörn finns ett mindre område med torv. Jorddjupet från markyta till fast berg bedöms variera från cirka 5–10 meter i den östra delen av planområdet till cirka 10–20 meter i den västra delen. Jordarternas och jorddjupens utbredning redovisas i figuren nedan. Genomsläppligheten i marken varierar från medelhög till hög, där postglacial sand bedöms ha högre genomsläpplighet än morän.

Enligt Naturvårdsverkets markfuktighetsindex råder normal markfuktighet inom planområdet och för föreslagen ny bebyggelse ligger majoriteten inom vad som klassas som torr mark.

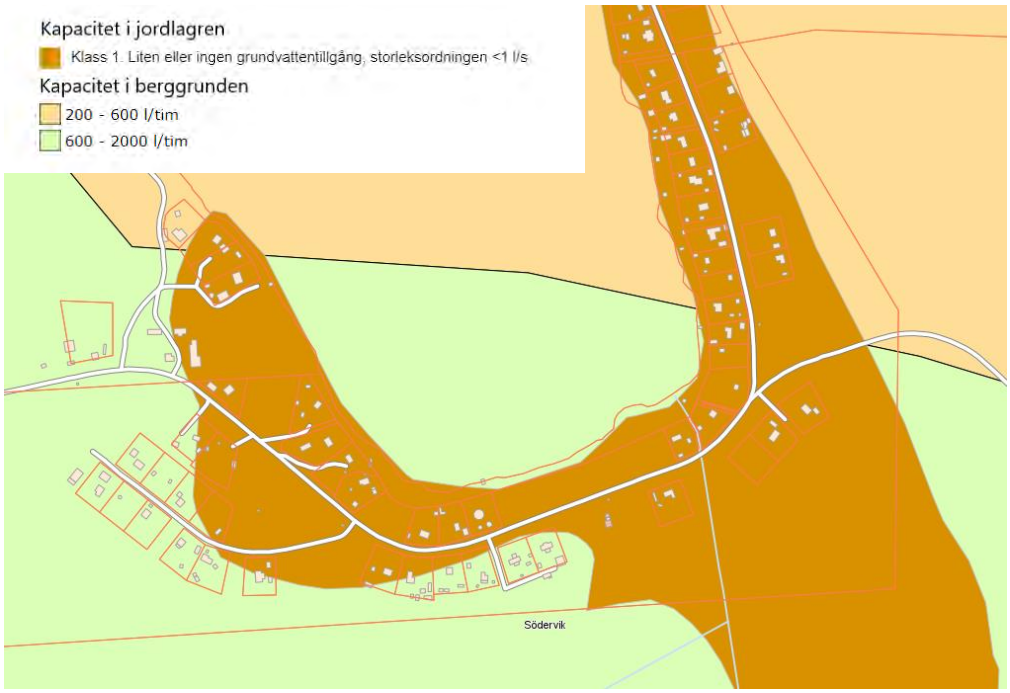
Figur 19. Jordarterna och jorddjupens utbredning. Observera att föreslagen fastighetsplacering (streckad linje) och plangräns (röd linje) har justerats sedan underlaget i figuren togs fram.

Grundvatten

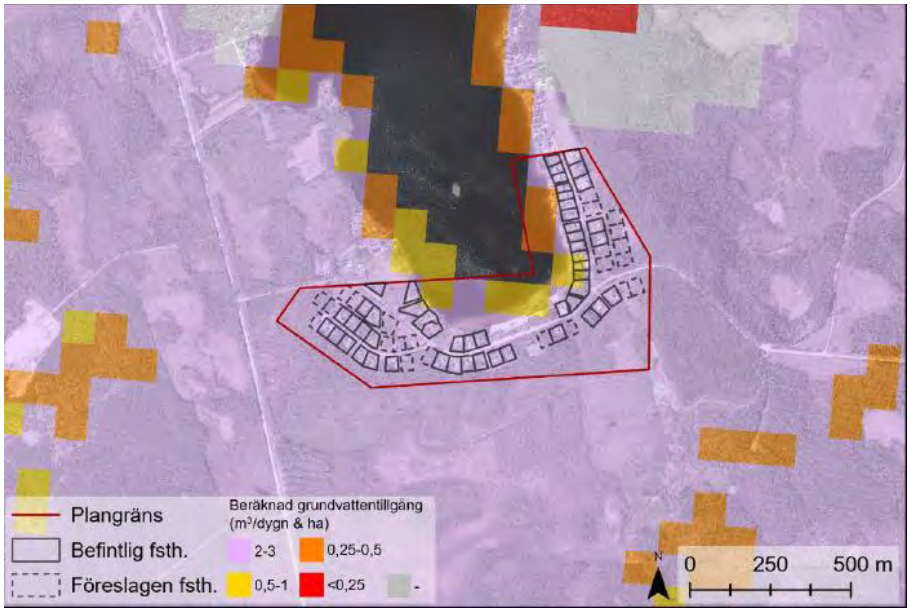
Dricksvattenförsörjningen i området tillgodoses genom uttag av grundvatten.

Kommunal kartering visar en generell grundvattenkapacitet i berggrund mellan 600 till 2000 liter per timme (ungefär 15 till 50 m^3 per dygn) vilket är en tillgång att betrakta som tämligen god. I den nordöstra delen av planområdet är uttagsmöjligheterna något lägre enligt kommunal kartering med en kapacitet på mellan 200 till 600 liter per timme (ungefär 5 till 15 m^3 per dygn). Karteringen redovisar liten (mindre än 1 liter per sekund) eller ingen grundvattentillgång i jordlagren inom planområdet. Figur 20 redovisar utbredningen av grundvattenkapaciteten i berggrund och jordlager från den kommunala karteringen. För övriga områden kan grundvattenförekomst i jordlagren betraktas som obefintlig.

Vid bedömning av uttagsmöjligheterna av grundvatten, genomförd av Tyréns hösten år 2022 inom ramen för vatten-, avlopp och dagvattenutredningen (VA-utredningen), bedömdes uttagsmöjligheterna som goda inom planområdet. Beräkning av grundvattentillgång i små magasin visar att planområdet generellt har en grundvattentillgång på mellan 2 och 3 m^3 per dag och hektar, se figur 21 nedan. Resultatet från beräkningen är i sin grund konservativ för att minimera risken för att grundvattentillgången överskattas. Grundvattentillgången i små magasin är att betrakta som god. Grundvattentillgången avser uttagsmöjligheterna från bergborrad brunn.

Figur 20. Grundvattentillkomst i berggrund och jordlager enligt kommunal kartering.

Figur 21. Beräknad grundvattentillgång i små magasin. Observera att föreslagen fastighetsplacering (streckad linje) och plangräns (röd linje) har justerats sedan underlaget i figuren togs fram. (Tyréns).

Social miljö

Service

Inom Södervik finns ingen tillgänglig offentlig eller kommersiell service och detaljplanen medför inga ändrade förutsättningar för service inom planområdet. I Flurkmark, cirka 9 km söder om Södervik finns två förskolor och en grundskola upp till årskurs 6. Närmaste livsmedelsbutik finns i Bodbyn cirka 2 mil (transportsträcka) sydöst från Södervik och övrig service som exempelvis vård finns närmast i Umeå.

Rekreation och friytor

För bostäder, lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet, ska det enligt 8 kap. plan- och bygglagen inom fastigheten eller i närheten av den finnas tillräckligt stor friyta, det vill säga utemiljöer som är lämpliga för lek och utevistelse. I friytan inräknas inte ytor avsedda för byggnader eller trafikanläggningar, exempelvis cykel- och bilparkering eller angöringsväg. Takterrasser har begränsad tillgänglighet och betraktas därför som kompletterande ytor och kan därmed bara delvis ingå i friytan. Om det inte finns tillräckliga utrymmen att ordna både friyta och parkering ska friyta anordnas i första hand.

Friytan bör kännetecknas av varierande terräng- och vegetationsförhållanden, goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet. Vid placering och anordnande av friytan bör särskilt beaktas friytans tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna för att friytan kan användas till lek, rekreation samt fysisk och pedagogisk aktivitet för den verksamhet som friytan är avsedd för.

Barnperspektiv

Barn och unga under 18 år utgör en femtedel av Sveriges befolkning. De har inte rösträtt, inte körkort och är beroende av vuxnas engagemang och arbete för att deras livsvillkor ska bli så bra som möjligt. Hur vi planerar, utformar och förvaltar den byggda miljön har stor betydelse för barns och ungas livsmiljöer. Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag. Det ökar behovet av fokus på arbetet med barns rättigheter i fysisk planering och stadsutveckling. Enligt barnkonventionen är barn självständiga individer och de ska ges möjlighet att medverka och få sina behov tillgodosedda i den fysiska planeringen. Att miljöer och lämpliga ytor är tillgängliga, upplevs trygga och är av god kvalitet främjar barns utveckling och är viktiga komponenter för barns uppväxt.

Tillgänglighet, trygghet och jämställdhet

Att känna sig trygg och kunna röra sig fritt är en demokratisk rättighet för alla människor. Alla ytor ska göras tillgängliga, trygga och användbara för alla grupper av människor så långt det är möjligt, inom rimliga kostnader. Hinder för tillgänglighet kan, beroende på vem du är, finnas i allt från den fysiska miljön till platsens upplevda trygghet. Det är viktigt att identifiera aspekter som kan skada tillgängligheten för vissa för att skapa rum för så många som möjligt.

Byggnader och lokaler ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Vid nybyggnation av bostäder ska alla lägenheter belägna högre upp än två våningsplan ha tillgång till hiss. Nybyggda entréer ska vara tillgängliga och angöringsavstånden får inte överstiga 25 meter. Markplaneringen ska utföras så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan nå målpunkter som entréer och liknande utan problem.

Kommunikationer

Gång- och cykeltrafik

Det finns inga gång- och cykelvägar inom eller i anslutning till planområdet.

Kollektivtrafik

Närmaste hållplats för kollektivtrafik finns längs länsväg 364 och är lokaliserad precis vid infarten från väg 364 in till Söderviksvägen cirka 250 meter från planområdets västra gräns. Väg 364 trafikeras av regional bussförbindelse med en låg turtäthet på cirka 2–3 turer per dag till och från Umeå. Busshållplatsen utgörs av en mindre busskur som skyddar mot nederbörd.

Fordonstrafik

Genom planområdet löper Söderviksvägen som ansluter från länsväg 364 och leder runt mot Täftesträskets norra del. Söderviksvägens körbana är 5 meter bred, med ett slitlager bestående av grus.

Parkering, varumottagning och angöring

Enligt plan- och bygglagen är det fastighetsägaren som bär ansvaret för att anordna parkering för sin fastighet. Kommunen har ingen skyldighet att ordna parkering. Däremot har kommunen ett övergripande ansvar för parkeringsplaneringen och ska ange vilket parkeringsbehov fastighetsägaren eller byggherren ska tillgodose. Som stöd för bedömning av parkeringsbehovet tar kommunen fram en parkeringsnorm med riktlinjer för vilka krav som ska ställas på fastighetsägaren/byggherren för att uppnå en rimlig tillgång på parkering.

Området är beläget inom parkeringszon C. Enligt gällande parkeringsnorm[4] vid upprättandet av detaljplanen krävs det inom denna zon 1,4 parkeringar per enbostadshus samt 0,1 besöksparkeringar. Detta innebär enligt riktvärdet ett behov av 2 parkeringsplatser per fastighet.

Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

Planområdet ingår inte i kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp och har inte för avsikt att anslutas till kommunalt vatten och avlopp.

Under hösten år 2022 genomfördes en vatten-, avlopp och dagvattenutredning (VA-utredning) av Tyréns för planområdet[5]. Syftet med utredningen var att undersöka förutsättningarna och möjligheterna att tillgodose en hållbar hantering av spill- och dagvatten samt försörjning av dricksvatten. Befintliga fastigheter i området har idag

[4] Parkeringsnorm för Umeå kommun, antagen av kommunfullmäktige 2018-03-06.
[5] Södervik 1:7 VA-utredning, Tyréns, år 2022

enskilda dricks- och spillvattenlösningar. Grundvattentillgången i området bedöms vara tillräcklig för att försörja samtliga fastigheter med dricksvatten.

I västra delen av planområdet finns en befintlig dricksvattentäkt med tillhörande gemensamhetsanläggning (Södervik GA:2), se punkt A i figur 22, med tillräcklig kapacitet för att förse samtliga tillkommande fastigheter väster om badplatsen med dricksvatten.

Hösten 2024 genomfördes en kompletterande VA-utredning[6] som utredde påverkan på miljökvalitetsnormerna för Täftesträsket med avseende på dag- och spillvatten. Utredningen analyserade även om enskilda avlopp kan anläggas vid föreslagna tillkommande fastigheter med hänsyn till befintliga dricksvattentäkter samt om föreslagen gemensam avloppsanläggning kan komma att påverka nuvarande status för Täftesträsket eller utgöra en risk för badvattenkvalitén vid den närbelägna badstranden.

Utredningen visade att kvalitetsfaktorn näringsämnen (fosfor) är att betrakta som hög. Då ett genomförande av detaljplanen inte får försämra statusen ställer statusändringen höga krav på utformningen av avloppsanordningar.

Utredningen visade att samtliga (20) tillkommande fastigheter kan exploateras, om krav om hög skyddsnivå (90 % reningsgrad av total-fosfor) ställs på tillkommande avloppsanordningar.

Anslutningspunkt anges av huvudman.

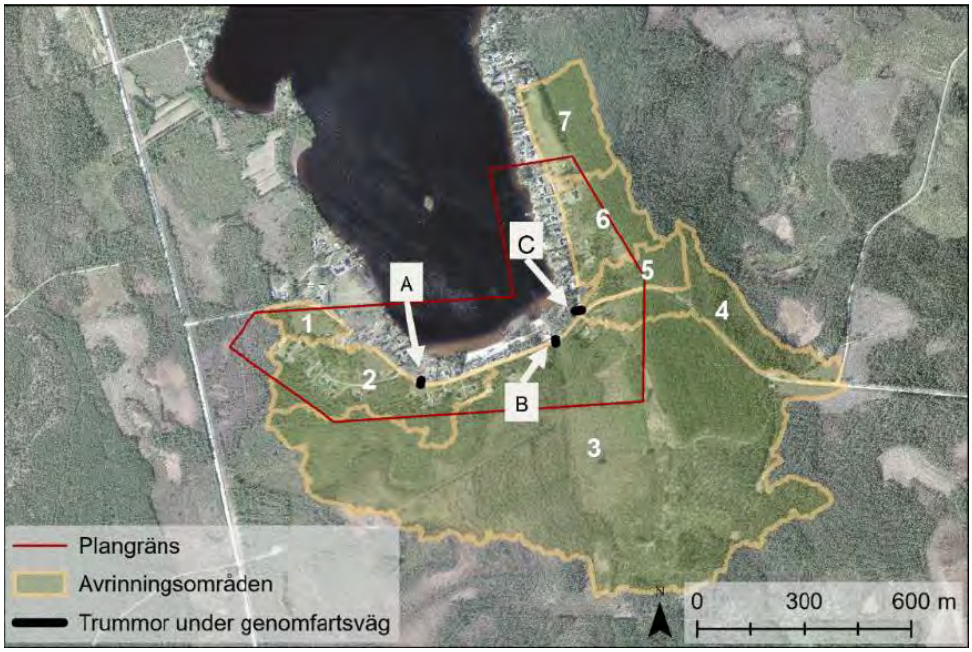
Figur 22. Befintliga kända dricksvattentäkter i området. Observera att föreslagen fastighetsplacering (streckad linje) och plangräns (röd linje) har justerats sedan underlaget i figuren togs fram. (Tyréns).

[6] PM kompletterande VA-utredning, år 2024

Dagvatten

Dagvatten är regn- och smältvatten som tillfälligt avrinner på markytan. Under naturliga förhållanden infiltreras större delen av vattnet i marken, innan det når vattendrag. I takt med att oexploaterade ytor hårdgörs minskar möjligheterna till naturlig infiltration i marken vilket ökar risken att dagvattnet avleds direkt till närliggande vattendrag. Ett dagvattensystem i gles bebyggelse ska kunna avleda ett regn med 10 års återkomsttid (10-årsregn) utan att marköversvämning uppstår. Ny bebyggelse ska planeras på så sätt att den varken tar skada eller orsakar skador vid översvämning från ett regn med 100 års återkomsttid.

Dagvattnet inom planområdet hanteras ytligt och diken längs vägkanterna samlar upp dagvattnet från uppströms liggande områden. Trummor leder vattnet under Söderviksvägen som sedan mynnar ut i Täftesträsket, som är recipient för dagvattnet inom planområdet. Planområdet kan delas upp i sju avrinningsområden i enlighet med figur 23. Den mest påtagliga befintliga belastningen för planområdet kommer söder ifrån från avrinningsområde tre bestående av myr- och skogsmark, som svarar för det största flödet av dagvatten inom området.

Figur 23. Avrinningsområden som bidrar med avrinning inom planområdet. Observera att plangräns (röd linje) har justerats sedan underlaget i figuren togs fram (Tyréns)

Detaljplanens förväntade påverkan på dagvattenflödena och hur dagvattnet bör hanteras har undersökts och presenteras i vatten-, avlopp- och dagvattenutredning (VA-utredning) genomförd av Tyréns. Under hösten år 2022 inventerades vägtrummorna A-C enligt figuren ovan för att kunna beräkna dess teoretiska kapacitet. Tabell 1 redovisar trummornas teoretiska kapacitet, vilket avrinningsområde respektive trumma berörs av och vilken mängd dagvatten som avrinningsområdena förväntas generera vid ett 10-årsregn med beaktande för detaljplanen. Beräkningen visar att det finns god kapacitet i trummorna att avleda dagvatten vid kraftigt regn.

Tabell 1. Trummornas teoretiska kapacitet och belastning. Avrinningsområde som respektive trumma berörs av. (Tyréns)

Trumma	Teoretisk kapacitet	Uppströms avrinningsområde	Q_{dim}, 10 års återkomsttid [l/s] Torr mark	Frusen/mättad mark
A	900 l/s	2	40	380
B	1 200 l/s	3, 4, 5	620	920
C	800 l/s	(5)*	(20)	(140)

** Avrinningsområde 5 avvattnas primärt mot trumma B, då inloppet till trumma C ligger högre och mer blockerat än den trumma som leder vidare mot trumma B.*

Trumma C har enligt tabell 1 ovan, god kapacitet och belastas av det lägsta flödet vatten vilket medför utrymme att avleda dagvatten från befintliga och tillkommande fastigheter inom avrinningsområde 5 och 6. I övriga delar av planområdet avleds dagvatten från befintliga och tillkommande fastigheter samt naturmark, mot trummorna A och B, vilka båda har kapacitet att hantera tillkommande flöden med god marginal.

I tabell 2 och 3 redovisas de dimensionerande flödena för 10- respektive 100-årsregn för respektive avrinningsområde, både för nuläge och med hänsyn till planförslaget. I beräkningen av dimensionerande flöden har det antagits att detaljplanen inte kommer förändra de totala förutsättningarna nämnvärt då den hårdgjorda marken utgör så pass liten del av respektive avrinningsområde. Naturmarken förväntas fortsatt bli styrande för de dimensionerande flödena. Beräkningen visar en förhållandevis liten ökning av dagvattenflöde för respektive avrinningsområde som följd av genomförande av detaljplanen.

Tabell 2. Dimensionerande flöden för planområdet i nuläget.

Nuläge	Q_{dim}, 10 år (l/s)		Q_{dim}, 100 år (l/s)	
	Tinad mark	Frusen mark	Tinad mark	Frusen mark
1	10	130	30	270
2	30	290	60	610
3	430	430	1 000	1 000
4	20	170	30	350
5	10	100	20	220
6	20	180	40	380
7	20	220	50	480

Tabell 3. Dimensionerande flöden för planområdet i enlighet med planförslaget.

Framtid	Qdim, 10 år (l/s)		Qdim, 100 år (l/s)	
	Tinad mark	Frusen mark	Tinad mark	Frusen mark
1	20	170	270	360
2	40	380	610	800
3	570	570	1 000	1 300
4	30	220	350	450
5	20	140	220	290
6	30	240	380	500
7	30	300	480	620

Vid genomförd lågpunktsanalys konstateras i utredningen att fastigheterna i planområdet inte riskerar att ha stående vatten inom fastigheterna eller intill byggnaderna vid kraftigt regn som konsekvens av detaljplanen.

Snöhantering

Snöhanteringen av Söderviksvägen och tillfartsvägar samt gemensamma ytor inom planområdet sköts av befintlig samfällighetsförening. Fastighetsägaren ansvarar för snöhanteringen inom den enskilda fastigheten.

El, värme, fiber och tele

Möjlighet finns för tillkommande bebyggelse att anslutas till Umeå energis el- och fibernät.

Avfall

Ytor för utsortering av samtliga fraktioner av avfall som uppkommer ska finnas. Det innebär att det ska finnas plats för hushållsavfall (restavfall och matavfall), förpackningar och eventuellt verksamhetsavfall. Vakins gällande anvisningar för ny- och ombyggnationer av plats för avfallshämtning (NOA) ska följas vid bygglovsprövning.

Avfallsutrymmet ska placeras så att det är tillgängligt för avfallslämnarna och hämtningspersonal. Vägen ska vara framkomlig och sikten ska vara god. Körning på gång- och cykelväg är inte tillåten. Väghållaren är ansvarig för vägens utformning, skyltning, skötsel och framkomlighet.

Hälsa och säkerhet

Detaljplanen får inte leda till störningar som kan innebära olägenheter för människors hälsa (vilket definieras i 9 kap. 3 § miljöbalken). Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan ha en menlig inverkan på hälsan. Även de störningar som i första hand påverkar välbefinnandet kan vara olägenheter för människors hälsa, exempelvis buller. Bedömningen av om en störning inverkar menligt på hälsan beror på hur människor i

allmänhet uppfattar situationen. För att störningen ska omfattas av miljöbalkens bestämmelse krävs att den har en viss varaktighet, antingen genom att den pågår under en sammanhängande tid eller att den återkommer, regelbundet eller oregelbundet.

Kommunen har skyldighet att betala ersättning för skador (exempelvis värdeminskning av fastigheter) som uppkommer till följd av beslut enligt plan- och bygglagen. Bedömning sker från fall till fall enligt lag och rättspraxis. En viktig utgångspunkt för lagstiftningen är att samhället har förbehållit sig rätten att besluta om ändrad markanvändning.

Två begrepp som är viktiga att känna till är planskada och plannytta. Begreppen finns inte definierade i lag, men med planskada menas värdeminskning och andra kostnader till följd av en detaljplan och med plannytta menas följaktligen värdeökning till följd av en detaljplan. Utgångspunkten i lagen är att en planskada får tålas och att en plannytta tillfaller fastighetsägaren. En planskada ska beaktas vid den intresseprövning som görs när en detaljplan antas. Om planskadan blir alltför stor kan detaljplanen inte antas. De undantag som finns från denna grundprincip, det vill säga de planskador som ska ersättas, anges uttömmande i plan- och bygglagens 14:e kapitel.

Den negativa påverkan som kan uppstå på grund av detaljplanen bedöms vara acceptabel utifrån ett allmänt och kommunalt samhällsbyggnadsperspektiv. Kommunen gör bedömningen att planens genomförande inte leder till sådan skada som beskrivs i 14 kap. plan- och bygglagen.

Miljöfarlig verksamhet

Det finns ingen miljöfarlig verksamhet inom eller i närheten av planområdet.

Transporter av farligt gods

Planområdet är inte beläget inom påverkansområde för transportled för farligt gods.

Brandsäkerhet

I Umeåregionens brandförsvar finns det totalt tio brandstationer. På Umeå brandstation jobbar heltidsanställda brandmän. Övriga nio är deltidsstationer som bemannas av brandmän i beredskap, bland annat i Holmsund.

Närmaste sjukhus finns i Umeå (Norrlands universitetssjukhus), cirka 28 km söder om detaljplaneområdet.

Framkomligheten för ambulans och räddningstjänst till och från detaljplaneområdet bedöms vara god.

Buller

Buller från trafik och andra verksamheter kan påverka boendemiljön negativt. I en detaljplan ska hänsyn tas till gällande riktvärden för buller för att säkerställa en god ljudmiljö.

Planområdet bedöms inte vara bullerutsatt då Söderviksvägen är lågt trafikerad och det inte finns någon bullergenererande industri eller verksamhet i närheten av området. Buller från väg 364 bedöms inte heller påverka planområdet då ekvivalent ljudnivå från väg 364 ligger cirka 15 dBA under riktvärdena för bostäder över 35 m^2.

Ett genomförande av detaljplanen bedöms inte bidra till någon förändring avseende buller som kräver att bullerdämpande åtgärder behöver vidtas.

Elektromagnetiska fält

Inga elektromagnetiska fält finns i närheten av planområdet. Detaljplanen bedöms därmed inte kräva att några åtgärder vidtas.

Ljusförhållanden

Sol- och dagsljusförhållanden är en viktig miljöfaktor i ett övervägande kallt klimat och solvärmen är en god energitillgång under sommarhalvåret. Vid nybyggnation ställs krav på tillgång till dagsljus för rum eller avskiljbara delar av rum där människor vistas mer än tillfälligt.

Förorenad mark och vatten

Enligt kommunal kartering finns det inga kända föroreningar inom planområdet.

Radon

Radon är en radioaktiv gas som finns naturligt i mark och grundvatten och som, beroende på markens genomsläpplighet och husgrundens täthet, kan sippra in i hus och skapa en ohälsosam inomhusmiljö. Eftersom förhöjda radonhalter inomhus är en olägenhet för människors hälsa så finns det gränsvärden som ska följas för nybyggda bostäder.

Enligt kommunal kartering utgör planområdet normalriskområde för markradon.

Risk för översvämning

Enligt kommunal kartering finns ingen risk för översvämning inom planområdet.

En detaljplan får inte medföra skador på tillkommande eller befintlig bebyggelse orsakade av översvämning som följd av detaljplanens genomförande. Dagvattnet i området hanteras ytligt och avleds från uppströms liggande områden mot Täftesträsket via diken och trummor under Söderviksvägen. Inom ramen för vatten-, avlopp och dagvattenutredningen (VA-utredningen) genomförd av Tyréns hösten år 2022, inventerades de trummor som avleder dagvattnet under Söderviksvägen för att beräkna deras teoretiska kapacitet. Samtliga trummor beräknades ha god

marginal att avleda regn med 10 års återkomsttid både vid torr och frusen eller mättad mark.

I VA-utredningen genomfördes en lågpunktsanalys för att identifiera eventuella områden där vatten riskerar att samlas och bli stående. Beräkningen visade att ingen av fastigheterna riskerar att få stående vatten inom tomten eller intill byggnaderna vid kraftiga regn, som följd av detaljplanens genomförande.

Tillkommande bebyggelse planeras på mark med medelhög till hög genomsläpplighet med goda möjligheter till infiltration.

Risk för ras, skred och erosion

Enligt kommunal kartering finns det ingen risk för skred inom planområdet eller i dess närhet.

Totalförsvaret

Försvarets intressen berörs inte av detaljplanen.

Förändringar och konsekvenser

Mark- och vattenområde

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för fler bostäder och att möjliggöra för en yta med förråd, sjöbod eller ställplats. Detaljplanen möjliggör för användningen bostäder samt användningen förråd, sjöbod eller ställplats. För att skapa förutsättningar för bostäder så möjliggör detaljplanen även en ny tillfartsgata.

Detaljplanen möjliggör även för område för anläggning för spillvattenrening för att möjliggöra för gemensam avloppshantering.

Inom planområdet finns två befintliga transformatorstationer och ett teknikhus vars lägen bekräftas.

Detaljplanen bekräftar delar av befintlig gata för att säkerställa yta för allmännyttiga ledningar.

Huvudmannaskapet är enskilt för all allmän platsmark, se rubriken *”Huvudmannaskap”* för redogörelse av val av huvudmannaskap.

Stads- och landskapsbild

Detaljplanen möjliggör avstyckning av upp till 20 bostadsfastigheter om minst 1700 m^2. Regleringarna medför uppförandet av fristående villor med en bruttoarea (BTA) upp till 180 m^2 per fastighet. Byggnadshöjden regleras till 4 meter för att överensstämma med befintlig bebyggelse i området. För att möjliggöra en högre invändig takhöjd och därigenom skapa bättre förutsättningar för permanent boende, medges en något brantare maximal takvinkel (37 grader) än vad som traditionellt

kännetecknar bebyggelsen i området (30 grader). Denna justering bedöms bidra till ökad boendekomfort och flexibilitet i byggnaders utformning, utan att påtagligt påverka områdets övergripande karaktär.

Reglerad exploatering för huvudbyggnader motsvarar ett bostadshus i ett till ett och ett halvt plan per fastighet.

Komplementbyggnader ges en lägre maximalt tillåten byggnadshöjd och en mindre byggrätt än huvudbyggnad för att komplementbyggnad ska vara tydligt underordnad huvudbyggnaden.

Exploateringen innebär att landskapsbilden påverkas då tillkommande bebyggelse (huvudbyggnad och komplementbyggnad) ges en större byggrätt än befintlig bebyggelse. Exploateringen bedöms dock inte generera påtagligt negativa konsekvenser avseende landskapsbilden med anledning av att byggnadshöjden överensstämmer med befintlig bebyggelse och att fastigheternas minsta storlek är stor i förhållande till medgiven byggrätt vilket skapar ett glest och mer öppet intryck.

Inom en yta i den västra delen av planområdet möjliggörs avstyckning av tomter med tillhörande byggrätt för uppförande av förråd, sjöbodar eller ställplats för båtar. För att säkerställa en enhetlig skala och en god anpassning till både befintlig och framtida bebyggelse tillåts förråd och sjöbodar uppföras med samma byggrätt som komplementbyggnader inom tillkommande bostadsområden, det vill säga maximalt 80 kvadratmeter byggnadsarea. Byggrätten har bedömts lämplig för att tillgodose funktionella behov samtidigt som den bidrar till att bevara en småskalig karaktär.

Vidare reglerar detaljplanen förgårdsmark mellan bebyggelse och allmän plats, i enlighet med omkringliggande bebyggelsestruktur.

Kulturmiljö

Detaljplanen tar hänsyn till Söderviks befintliga karaktär genom att reglera tillkommande bebyggelse vad gäller omfattning, placering och utformning. Syftet är att säkerställa att ny bebyggelse samspelar med den befintliga bebyggelsen och bidrar till att följa den struktur som kännetecknar området.

För att anpassa tillkommande bebyggelse till befintlig bebyggelse regleras samtliga bostadsfastigheter med bestämmelse om att fasad ska utgöras av trä, huvudbyggnad ska förses med sadeltak, största takvinkel samt att byggnad ska uppföras fristående. Att byggnader ska uppföras fristående innebär att rad- och kedjehus inte får uppföras och att byggnader, exempelvis enbostadshus och carport, inom respektive fastighet inte får sammanbyggas. Även förråd och sjöbodar ska anpassas till den befintliga kulturmiljön i linje med principerna för tillkommande bostadsbebyggelse. Förråd och sjöbodar ska utformas med träfasad, sadeltak, uppföras fristående och största tillåtna takvinkel regleras, vilket sammantaget bidrar till en traditionell och platsanpassad gestaltning. I kombination med begränsningen av byggrätten bedöms

dessa bestämmelser säkerställa att förråd och sjöbodar harmoniserar med den befintliga miljön och områdets kulturhistoriska värden.

Vid lokalisering av tillkommande fastigheter har släpp med naturmark bevarats för att värna om områdets enhetliga karaktär av grupperad placering med grönska som ges utrymme mellan bebyggelsen.

Fornlämningar

Planområdet omfattas inte av någon fornlämning.

Om en fast fornlämning som inte tidigare varit känd påträffas under grävning eller annat arbete, ska arbetet omedelbart avbrytas. Den som leder arbetet ska utan dröjsmål anmäla förhållandet hos länsstyrelsen.

Natur

Detaljplanen har utformats med hänsyn till de utpekade naturvärdesobjekt som klassats som *prio 1* enligt figuren nedan. Ny bostadsbebyggelse har lokaliserats utanför dessa områden för att undvika negativ påverkan på naturvärdena. Område 2 i figuren nedan omfattar myrmark där orre observerats. Kanterna runt myren är viktiga för orrkycklingarna och i naturvärdesbedömningen föreslås att en kantzon på minst 20 meter med skogsvegetation bör lämnas runt området för att minimera störning för fågellivet på myren. Hänsyn till föreslagen åtgärd tas i detaljplanen genom att placera tillkommande bebyggelse utanför föreslagen skyddszon.

Stora delar av naturvärdesobjekt med klassning *prio 2* omfattas inte av detaljplanen men inom objektet möjliggörs för en spillvattenreningsanläggning som är av stor betydelse för planområdets östra del. Utöver spillvattenreningsanläggningen planläggs även för en byggrätt med sparsam utbredning för en bostad samt utrymme för att möjliggöra för förråd, garage eller ställplats som komplement till bostadsbebyggelsen i området.

För naturvärdesobjekt med klassning *prio 3* har detaljplanen utformats så att vissa delar av dessa objekt undantas från planläggning i syfte att bevara delar av naturvärdena. Samtidigt medges exploatering inom andra delar av samma områden, där påverkan bedöms vara begränsad och där bevarandeintresset är lägre. Denna avvägning har gjorts för att möjliggöra en utveckling med hänsyn till både naturvärden och planens syfte.

Figur 24 redovisar vilka delar av naturvärdesobjekten som ianspråktas av eventuell exploatering i enlighet med detaljplanen.

Figur 24. Naturvärdesobjekten i förhållande till föreslagen bebyggelse. Ungefärlig planområdesgräns markerad med grön linje

Detaljplanen tar hänsyn till de utpekade träd med bevarandevärden genom att i så stor utsträckning som möjligt exkludera dessa från planläggning för att öka incitamenten för att bevara träden. Fyra av de utpekade träden i den nordvästra delen av planområdet är belägna inom föreslagen kvartersmark för bostäder då dessa träd på grund av platsens förutsättningar inte kan stöttas med naturmark utan att strida mot intresset för bostäder.

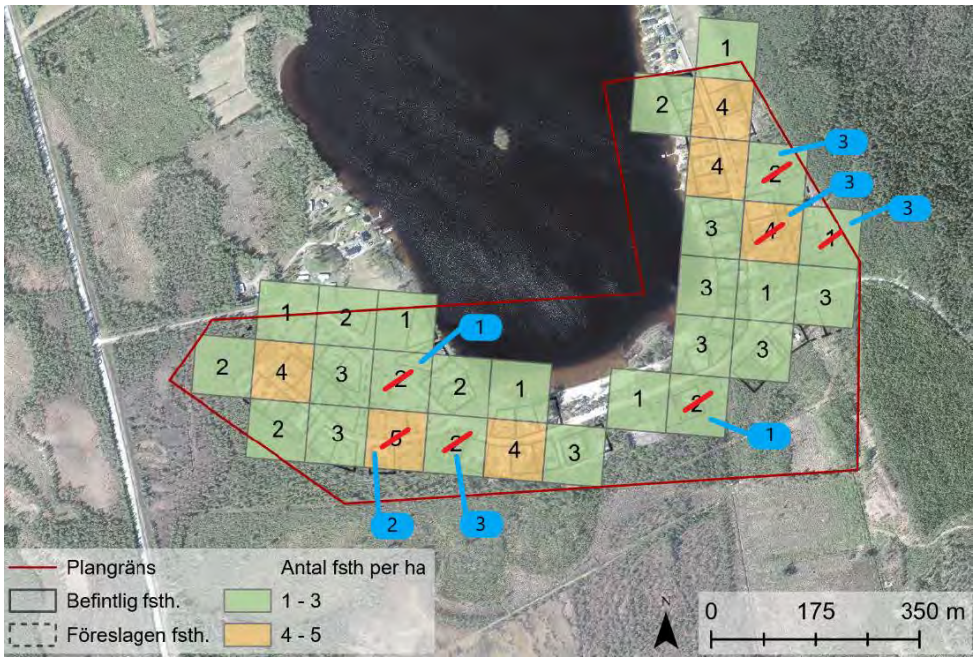
Markområden avsedda för tillkommande bostäder ianspråktar naturmark som i dagsläget kan nyttjas för bland annat rekreation. Detaljplanen medför en försumbar påverkan på både närhet och tillgång till rekreation i skog och natur då planområdet angränsar till stora områden med naturmark.

Geotekniska förhållanden och grundvatten

För detaljplanen bedömdes inga geotekniska undersökningar vara nödvändiga för att säkerställa en god bebyggd miljö. En eller flera geotekniska undersökningar kan komma att krävas i bygglovsskedet.

I genomförd VA-utredning föreslås upp till 15 personer per hektar, vilket motsvarar ungefär 4 fastigheter per hektar, kunna försörjas med dricksvatten genom bergborrad brunn. För uttag större än 2 m^3 det vill säga planområdets beräknade grundvattentillgång i små magasin per dag och hektar, behöver grundvattentillgången utredas ytterligare.

I figur 25 redovisas unika fastigheter per hektar inklusive tillkommande fastigheter i enlighet med detaljplanen. Grundvattentillgången bedöms vara tillräcklig för att försörja samtliga fastigheter i området det vill säga befintliga och tillkommande fastigheter.

Figur 25. Antalet unika fastigheter per hektar. Observera att planförslaget har justerats sedan upprättandet av VA-utredningen där bilden är hämtad ifrån. Av den anledningen har bilden justerats med korrekt information angående antalet unika fastigheter per hektar. Siffra i blå markering motsvarar justerat antal unika fastigheter per markerad hektar. Grundvattentillgången bedöms fortsatt vara tillräcklig. Observera att plangräns (röd linje) har justerats sedan underlaget i figuren togs fram. (Tyréns)

Social miljö

Service

Detaljplanen medför ingen förändring avseende service.

Rekreation och friytor

Detaljplanen tillgodoser utrymme för friyta på respektive bostadsfastighet genom att begränsa maximal tillåten byggrätt i kombination med att reglera minsta tillåtna fastighetsstorlek.

Friytan ska ha ett skyddat läge, innehålla grönska samt ge en god rumsverkan och möjlighet för de boende att följa årstidsväxlingarna.

Barnperspektiv

Detaljplanen tillgodoser utrymme för friyta inom respektive bostadsfastighet vilket ger utrymme för miljöer för lek och utevistelse. Även utanför den enskilda bostadsfastigheten finns närhet till grönska i stor omfattning vilket utgör goda möjligheter till utevistelse och rekreation. I närhet till planområdet finns en badplats samt en tennisplan och en bouleplan.

Tillgänglighet, trygghet och jämställdhet

Planområdet är relativt flackt vilket skapar förutsättningar för god tillgänglighet till och från platsen. Fler bostäder i området kan höja känslan av trygghet, då det generellt skapar mer liv och rörelse till platsen. Fler bostäder innebär även fler ljuskällor, vilket även det gynnar den upplevda tryggheten.

Kommunikationer

Gång- och cykeltrafik

Detaljplanen medför inga förändrade förutsättningar för gång- och cykeltrafik.

Kollektivtrafik

Detaljplanen medför inga förändrade förutsättningar för kollektivtrafik.

Fordonstrafik

Detaljplanen medför att en vändplan i planområdets västra del och en tillfartsväg med vändplan i planområdets nordöstra del möjliggörs. Tillfartsvägen får ett vägområde om 10 meter för att säkerställa trafikflöden inklusive diken för dagvattenhantering. Båda vändplanerna ges ett mått på 21x21 meter vilket uppfyller kraven i Vakins avfallshanteringsanvisningar NOA18.

Vid genomförande av detaljplanen förväntas mängden biltrafik öka i området men inte i en sådan grad att den bedöms utgöra risk för störning.

Parkering, varumottagning och angöring

Parkeringsbehovet ska lösas inom den egna fastigheten. Hur parkeringsbehovet ska lösas redovisas vid ansökan om bygglov, där den vid tidpunkten gällande parkeringsnormen tillämpas. Planhandlingarna säkerställer endast att yta finns för att kunna tillämpa nu gällande parkeringsnorm.

Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

Dricksvattenförsörjningen bedöms kunna tillgodoses genom uttag av grundvatten, se fördjupning i avsnitt *Grundvatten.* Dricksvattenförsörjningen för tillkommande fastigheter föreslås lösas genom flera mindre dricksvattentäkter som försörjer upp till 15 personer per hektar. För att det ska vara genomförbart kan borrning/uttag av grundvatten behöva ske koordinerat och/eller utanför den enskilda fastigheten. Exploatören ansvarar för att säkerställa åtgärder för anläggande av anläggningar för dricksvattenförsörjning i de fall dricksvattenförsörjning behöver ske utanför den enskilda fastigheten för att dricksvattenförsörjningen ska vara genomförbar. Att säkerställa åtgärder innebär framför allt att möjliggöra för uttag av dricksvatten utanför den enskilda fastigheten.

Spillvattenhanteringen föreslås lösas gemensamt genom anslutning till ett mindre antal spillvattenreningsanläggningar med hög anslutningsgrad, men kan där kommunen bedömer det möjligt, lösas enskilt inom fastigheten.

Förutsättningarna för att uppnå en hållbar spillvattenhantering i planområdet skiljer sig något mellan den västra och den östra delen av planområdet. Den östra delen består av tätare bebyggelse med mindre fastigheter och fler befintliga dricksvattentäkter vilket medför att krav på säkerhetsavstånd mellan avlopp och dricksvattentäkt/brunn inte bedöms kunna uppnås genom enskilda spillvattenlösningar. I den västra delen av planområdet är fastigheterna något större med mer gles bebyggelse och med en större andel fastigheter anslutna till gemensamma dricksvattentäkter. I den västra delen av planområdet gör kommunen bedömningen, utifrån platsens förutsättningar, att spillvattenhanteringen kan lösas enskilt inom respektive fastighet.

Detaljplanen möjliggör för etablering av en gemensam spillvattenreningsanläggning. Föreslagen placering av anläggningen möjliggör att merparten av de tillkommande fastigheterna i öst kan leda spillvatten till anläggningen med självfall och att anläggningen inte utgör en risk för förorening av nerströms liggande dricksvattentäkter/brunnar. Användningsområdet är utformat för att klara de allmänna råd och skyddsavstånd för anläggning av enskilt avlopp i Umeå kommun.

Tillkommande fastigheter som är beroende av anslutning till gemensam spillvattenreningsanläggning, se orange markering i figur 26, regleras med bestämmelse om att startbesked får inte ges för bostadsbebyggelse förrän gemensam spillvattenreningsanläggning kommit till stånd. För eventuella fastigheter som inte kan anslutas med självfall kan ledning av spillvatten lösas genom LTA-system (Lätt Trycksatt Avlopp).

Figur 26. Föreslagen avloppshantering inom planområdet

Tillkommande fastigheter som bedöms kunna lösa spillvattenhanteringen genom enskilda anläggningar redovisas med grön markering i figuren ovan.

Inom område som regleras med användningen Y_1 – Förråd, sjöbod eller ställplats avses uppförande av byggnader vars funktion inte kräver avlopp för spillvatten då användningsområdet ligger i närhet till den gemensamma dricksvattentäkten Södervik GA:2.

Krav på rening och drift behandlas vid tillståndsansökan av Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Bedömningen görs då både utifrån miljöaspekter och hälsoskyddsaspekter.

Eftersom planområdet inte ingår i verksamhetsområde för dricksvatten eller spillvatten behövs en gemensamhetsanläggning för den gemensamma spillvattenreningsanläggningen, som sköts av en samfällighetsförening.

Dagvatten

Dagvattenhanteringen bedöms inte utgöra ett problem så länge inte befintliga förutsättningar i diken och trummor försämras samt att diken och trummor underhålls. Detaljplanen medför inga ändringar för befintliga vägar vilket medför att diken och trummor kan finnas kvar i ursprungligt läge och omfattning.

Dagvatten får inte avledas till närliggande fastigheter. Inför eventuell exploatering är det viktigt att säkerställa vattnets framkomlighet i diken och trummor.

Dagvattenhanteringen ska redovisas vid bygglovsprövning.

Snöhantering

Detaljplanen medför inga ändrade förutsättningar för snöhantering.

El, värme, fiber och tele

I den östra och västra delen av planområdet finns befintliga transformatorstationer vars lägen bekräftas i detaljplanen.

I den mittersta delen av planområdet finns ett befintligt teknikhus för fiber som bekräftas i detaljplanen.

Avfall

Tillkommande vägområden inom detaljplanen ges en bredd och utformning som följer Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning, NOA. Även för tillfartsväg i den nordöstra delen av planområdet möjliggörs för en vändplan som följer måtten i anvisningarna.

Hälsa och säkerhet

Brandsäkerhet

Brandvatten tas från sjön Täftesträsket som är belägen intill planområdet.

Byggnaders utformning och blåljuspersonals behov av åtkomst, framkomlighet till brandposter och brandvatten beaktas därutöver i samband med bygg- och markprojektering i enlighet med gällande regler.

Buller

Enligt kommunal övergripande kartläggning är planområdet utsatt för bullernivåer som med marginal understiger gällande riktvärden vid bostadsbebyggelse, varför ingen bullerutredning utförts.

Elektromagnetiska fält

Avståndet till närmsta elektromagnetiska fält är tillräckligt för att planerad bebyggelse inom planområdet inte kommer att påverkas av elektromagnetisk strålning i någon större utsträckning.

Ljusförhållanden

Då planområdet är stort och förhållandevis plant i kombination med fastigheternas storlek, antas inte ny bebyggelse i ett till ett och ett halvt plan riskera att skugga eller skuggas av befintlig bebyggelse.

Radon

Eftersom planområdet ligger inom ett område som är karterat som normalriskområde krävs ett radonskyddat utförande.

I samband med bygglovgivning fastställs grundläggningsmetod för att säkerställa att radonhalten i den färdiga byggnaden inte blir för hög.

Genomförandefrågor

Under detta avsnitt redovisas de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som behövs för att detaljplanen ska kunna genomföras på ett samordnat och ändamålsenligt sätt. Även konsekvenserna av dessa åtgärder redovisas.

Organisatoriska frågor

Tidplan

Målsättningen är att detaljplanen ska antas under kvartal 4 år 2025. Den preliminära tidplanen baseras på att inga större förändringar sker under planprocessen. Vid ett överklagande kan tidpunkten för detaljplanens laga kraft förskjutas upp till två år framåt i tiden, vilket medför motsvarande förskjutning av genomförandet.

Genomförandetid

Genomförandetiden är 60 månader från den dag planen får laga kraft.

En detaljplan får enligt 4 kap. 39 § plan- och bygglagen (2010:900) inte ersättas, ändras eller upphävas före genomförandetidens utgång om någon fastighetsägare som berörs motsätter sig det. Undantag kan göras om det behövs en ny detaljplan på grund av nya förhållanden av stor allmän vikt som inte har kunnat förutses vid den ursprungliga planläggningen. Undantag kan även ges för införande av bestämmelser om fastighetsindelning eller vissa rättigheter (exempelvis servitut). Om planen ersätts, ändras eller upphävs under genomförandetiden kan berörda fastighetsägare ha rätt till ersättning av kommunen.

Under genomförandetiden har fastighetsägare en garanterad byggrätt i enlighet med detaljplanen. Efter genomförandetidens utgång kan kommunen ändra eller upphäva detaljplanen utan att fastighetsägare får någon ersättning för byggrätt som inte kan utnyttjas. I övrigt ligger detaljplanen fast och fortsätter gälla till dess att den ersätts, ändras eller upphävs.

Avtal

Planavtal

Planavtal har skrivits mellan sökande och Umeå kommun, Detaljplanering 2022-03-29. Avtalet syftar till att reglera kostnader för arbetet med att upprätta en detaljplan.

Exploateringsavtal

Ett exploateringsavtal (enligt 6 kap. plan- och bygglagen) syftar till att reglera villkoren för genomförandet av detaljplanen. Åtgärderna som regleras i ett exploateringsavtal ska vara nödvändiga för att detaljplanen ska kunna genomföras. Innan kommunen antar detaljplanen ska exploateringsavtal vara beslutat/godkänt.

Umeå kommun avser att teckna exploateringsavtal.

Denna detaljplan avser ett område med enskilt huvudmannaskap vilket innebär att exploatören svarar för åtgärder inom såväl kvartersmark som allmän platsmark. I exploateringsavtalet behandlas bland annat:

- Anläggande av ny lokalgata.

- Vatten- och spillvattenhantering.

- Eventuella återställningsarbeten till följd av bygg- och anläggningsarbeten.

- Inrättande av gemensamhetsanläggningar samt drift och underhåll av gemensamhetsanläggningar.

- Anslutning av nya bostadsfastigheter till Södervik ga:1 (Söderviksvägen) och eventuellt Södervik ga:2 (dricksvattentäkt).

- Förrättningskostnader.

Huvudmannaskap

Huvudmannaskap för allmän plats

Alla allmänna platser ska ha en huvudman. Huvudmannen för de allmänna platserna är ansvarig för att ställa i ordning och förvalta de allmänna platserna, till exempel för att bygga ut och sköta gator. När kommunen är huvudman för allmänna platserna ska kommunen, efter hand som bebyggelsen färdigställs enligt detaljplanen, ordna de allmänna platserna så att de kan användas för avsett ändamål i enlighet med planen. Om kommunen anser att allmänhetens tillträde till platsen är viktig bör kommunen planlägga med kommunalt huvudmannaskap.

Om det finns särskilda skäl kan kommunen med en planbestämmelse reglera att huvudmannaskapet för de allmänna platserna ska vara enskilt. Kommunen behöver dock motivera varför huvudmannaskapet ska vara enskilt. Vid enskilt huvudmannaskap åligger ansvaret för allmän plats på fastighetsägarna gemensamt.

Huvudmannaskapet i planområdet är enskilt, vilket innebär att exploatören svarar för åtgärder inom såväl kvartersmark som allmän platsmark. Exploatören står för alla kostnader som berör utbyggnad såsom utbyggnad av vägar inklusive upprustning av befintlig väg samt drift innan eventuell samfällighet har bildats. Fördelning av driftkostnader och regler för skötsel kan fördelas mellan deltagande fastighetsägare genom samfällighetsförening eller i beslut om bildande av gemensamhetsanläggning.

Huvudmannaskapet är i dagsläget enskilt för all allmän plats inom planområdet. Som särskilt skäl för planläggning av enskilt huvudmannaskap på samtliga ytor som utgör allmän plats beaktas den omfattning allmänheten förväntas nyttja de allmänna platserna samt för att bevara en enhetlig förvaltning.

Huvudmannaskap för vatten, avlopp och dagvatten

Planområdet ingår inte i kommunalt verksamhetsområde för dricks-, spill- och dagvatten.

Dricksvattenförsörjningen kan hanteras gemensamt inom området genom nybildande av flertalet mindre gemensamhetsanläggningar.

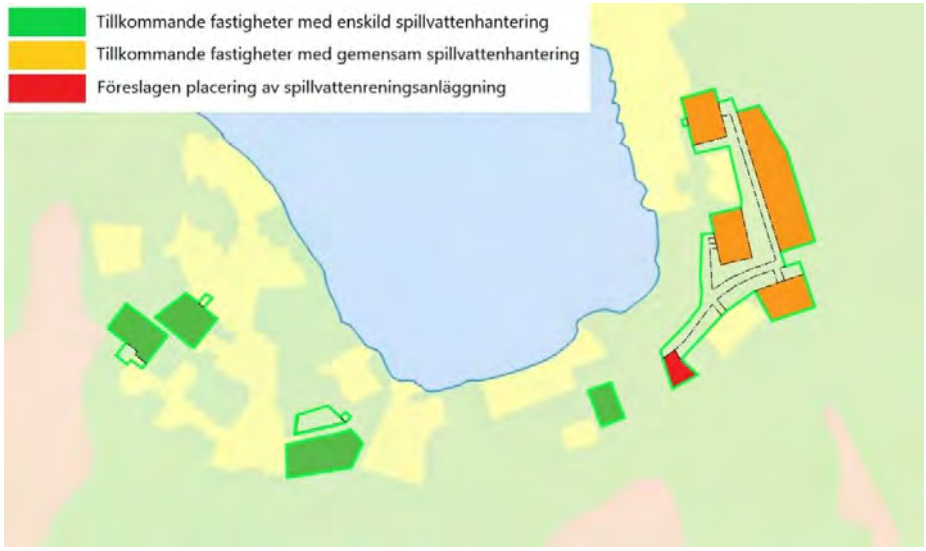
För att dricksvattenförsörjningen ska vara genomförbar kan anordnande av dricksvatten behöva ske samordnat och/eller utanför den enskilde fastigheten. Exploatören ansvarar för att säkerställa åtgärder för anläggande av anläggningar för dricksvattenförsörjning i de fall anläggningar behöver uppföras utanför den enskilde fastigheten för att dricksvattenförsörjningen ska vara genomförbar. Framtida fastighetsägare eller samfällighetsförening(ar) ansvarar för drift.

I de fall dricksvattenförsörjningen löses inom den enskilde fastigheten ansvarar fastighetsägaren för utbyggnad av enskilda lösningar och för drift.

I västra delen av planområdet finns en befintlig dricksvattentäkt med tillhörande gemensamhetsanläggning (Södervik GA:2), med tillräcklig kapacitet för att förse

samtliga tillkommande fastigheter väster om badplatsen med dricksvatten. Gemensamhetsanläggningen har gett sitt medgivande att tillåta fler anslutningar till dricksvattenanläggningen. Anslutning till Södervik GA:2 sker på den enskilde fastighetsägarens begäran.

För tillkommande fastigheter i den östra delen av planområdet, se figur 27, ska spillvatten hanteras gemensamt genom nybildande av gemensamhetsanläggning. Exploatören står för kostnader och ansvar för utbyggnad av spillvattenreningssanläggning med tillhörande ledningssystem och framtida GA ansvarar för drift. För västra delen av planområdet kan spillvattenhantering lösas enskilt inom respektive tillkommande fastighet.

Figur 27. Tillkommande fastigheter som ska ansluta till gemensam spillvattenreningsanläggning. Röd markering motsvarar område avsatt för anläggningen och orange markering motsvarar berörda tillkommande fastigheter.

Lovplikt

Enligt 4 kap. 14–15 §§ plan- och bygglagen kan kommunen inom visa ramar besluta att minska eller utöka bygglovspliktens omfattning. En utökad bygglovsplikt kan vara lämpligt i vissa kulturmiljöer för att bevara nuvarande struktur och gestaltning. Lättnader i bygglovsplikten får emellertid inte beslutas om bygglov krävs för att tillvarata grannars intressen eller allmänna intressen. Detta gäller även riv- och marklov.

Det bedöms i aktuell detaljplan inte finns anledning att besluta om förändrad lovplikt.

Fastighetsrättsliga frågor

Fastighetsbildning

Detaljplanen medför att nya bostadsfastigheter kan styckas av från fastigheten Södervik 1:7 och ska omfatta minst 1 700 m² i enlighet med plankarta. Detaljplanen

möjliggör även för avstyckning av tomter för uppförande av förråd, sjöbod eller ställplats. Fastighetsbildning sker efter ansökan om lantmäteriförrättning. Ansökan inlämnas till Umeå kommun, Lantmäterimyndigheten.

Fastighet	**Förändringar och konsekvenser**
Södervik 1:7	Avstyckning för fastigheter med friliggande villor eller för förråd, sjöbod eller ställplats. Bildande av samfällighet(er) för allmän platsmark kan bli aktuellt. Bildande av gemensamhetsanläggning för rening av spillvatten kan bli aktuellt. Bildande av gemensamhetsanläggning för dricksvatten kan bli aktuellt. Bildande av gemensamhetsanläggning för skötsel och underhåll av allmän plats kan bli aktuellt.

Gemensamhetsanläggning

En gemensamhetsanläggning är en anläggning som är gemensam för flera fastigheter, ofta vägar eller vatten- och avloppsledningar. I gemensamhetsanläggningen deltar flera fastigheter och de bekostar både anläggandet och driften enligt andelstal som fastställs av lantmäterimyndigheten.

En gemensamhetsanläggning kan, efter prövning av ansökan, bildas genom en så kallad anläggningsförrättning. Det kan bli aktuellt när det finns gemensamma behov hos flera fastigheter som behöver lösas i ett gemensamt sammanhang, exempelvis tillfartsvägar och avloppsledningar. I en lantmäteriförrättning bedöms vilka som ska ha behov av en gemensamhetsanläggning. Här kan exempelvis avstånd till anläggningen och möjligheten till andra lösningar ha en inverkan på behovet.

Fördelning av kostnader och regler för skötsel beslutas i förrättningen och fördelas på deltagande fastigheter. Vid bildande, omprövning eller upphävande av gemensamhetsanläggning kan det bli aktuellt med ersättningar till fastighetsägare som upplåter utrymme alternativt ersättning till deltagande fastigheter vars rättigheter påverkas. Lantmäterimyndigheten beslutar om den eventuella ersättningens storlek. Gemensamhetsanläggningar kan förvaltas av samfällighetsförening vilket bildas genom ansökan till lantmäterimyndigheten.

För att fördela kostnader och ansvar för den allmänna platsmarken vilket motsvarar befintliga vägområden inom fastigheten Södervik 1:7, bör en eller flera gemensamhetsanläggningar bildas och/eller omprövas. Skötsel och underhåll av grönområde närmst strandkanten hanteras av befintlig samfällighet Södervik S:2. Söderviksvägen som löper genom delar av planområdet består av befintlig

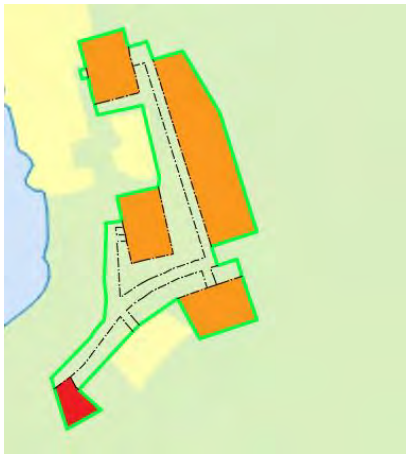
gemensamhetsanläggning Södervik GA:1. Eventuellt tillkommande fastigheter behöver ha del i Södervik GA:1.

I de fall dricksvattenförsörjning behöver lösas utanför den enskilde fastigheten kan servitutsavtal behöva bildas mellan fastigheten Södervik 1:7 och berörd fastighet. Gemensamhetsanläggning för dricksvattenanläggning kan bildas för tillkommande fastigheter.

Detaljplanen möjliggör för etablering av en vändplan i västra delen av planområdet och en ny tillfartsväg för tillkommande fastigheter i östra delen av planområdet samt en anläggning för gemensam spillvattenrening inom fastigheten Södervik 1:7. Gemensamhetsanläggning kan bildas för respektive anläggning och eventuellt tillkommande fastigheter som bedöms nyttja anläggningen bör anslutas när eller om gemensamhetsanläggning bildas.

Gemensamhetsanläggning	**Förändringar och konsekvenser**
Södervik GA:1	Inom gemensamhetsanläggningen inryms väg. Vid genomförande av detaljplanen kan GA:1 behöva omprövas. Nybildade fastigheter behöver ha del i GA:1.
Södervik GA:2	Inom gemensamhetsanläggningen inryms dricksvattentäkt med pumphus. Vid genomförande av detaljplanen kan GA:2 behöva omprövas. Nybildade fastigheter i västra delen av planområdet kan behöva ha del i GA:2.
Södervik S:1	Inom samfälligheten inryms skötsel och underhåll av väg. Samfälligheten påverkas inte av detaljplanen.
Södervik S:2	Inom samfälligheten inryms skötsel och underhåll av grönområde närmast strandkanten. Bildande av gemensamhetsanläggning för spillvattenreningsanläggning kan bli aktuellt för nybildade fastigheter i öst, berörda fastigheter redovisas i figur 28. Bildande av

Eventuella tillkommande gemensamhetsanläggningar inom Södervik 1:7	gemensamhetsanläggning för tillfartsväg i östra delen av planområdet kan bli aktuellt för nybildade fastigheter. Bildande av gemensamhetsanläggning(ar) för gemensamt dricksvatten kan bli aktuellt för nybildade fastigheter. Bildande av gemensamhetsanläggning för skötsel och underhåll av allmän plats kan bli aktuellt.

Figur 28. Tillkommande fastigheter markerade i orange föreslås bilda gemensamhetsanläggning för spillvattenreningsanläggningen (markerad i rött)

Ledningsrätt

Avloppsledningar förläggs i regel inom allmän platsmark, exempelvis inom naturmark eller gatumark, där tekniska och juridiska förutsättningar för ledningsdragning bedöms vara goda. Förläggning inom allmän plats kan medföra behov av att upprätta ledningsrätt eller annan form av nyttjanderätt, särskilt i de fall där ledningarna ska förvaltas av huvudman eller annan ansvarig aktör. Beroende på ledningarnas funktion och placering kan även servitut eller gemensamhetsanläggning aktualiseras.

Tekniska frågor

Tekniska åtgärder

För tillkommande fastigheter kan anläggning av nya tillfartsvägar behövas.

Etablering av teknisk anläggning och tillhörande ledningsnät krävs för bostadsfastigheter där spillvattenhantering ska lösas gemensamt.

Behov av ytterligare utredningar eller tillstånd

Inför exploatering kan särskilda utredningar eller tillstånd komma att krävas, till exempel tillstånd för vattenverksamhet vid uttag av dricksvatten.

Ekonomiska frågor

Ekonomiska konsekvenser för fastighetsägare

Kostnader som belastar berörda fastighetsägare och/eller exploatören:

- Projektering och anläggning av vatten och avlopp med tillhörande ledningsnät.
- Projektering och anläggning av lokalgator inom planområdet.
- Byggnation och åtgärder inom kvartersmark.
- Eventuella förrättningskostnader.
- Eventuell drift och underhåll av allmän platsmark, vatten, avlopp och dagvatten.
- Övriga kostnader vid uppförande av byggnad. Exempelvis lösning för uppvärmning.

Ekonomiska konsekvenser för övriga berörda

Respektive ledningsbolag får kostnader för utbyggnad av deras ledningsnät. De får intäkter genom anslutningsavgifter när fastighetsägarna ansluter till nätet och löpnade intäkter från årliga driftsavgifter.

Planavgift

Planavgift regleras i ett särskilt planavtal.

Upplysningar

Plankartan och dess bestämmelser är juridiskt bindande enligt plan- och bygglagen (PBL). Plankartan har tagits fram i AutoCAD med FocusDetaljplan 2022 och ”BFS_2021_10_14_bestammelsekatalog.”

Planbeskrivning är ett vägledande och förtydligande dokument till hur detaljplanen ska förstås och genomföras.

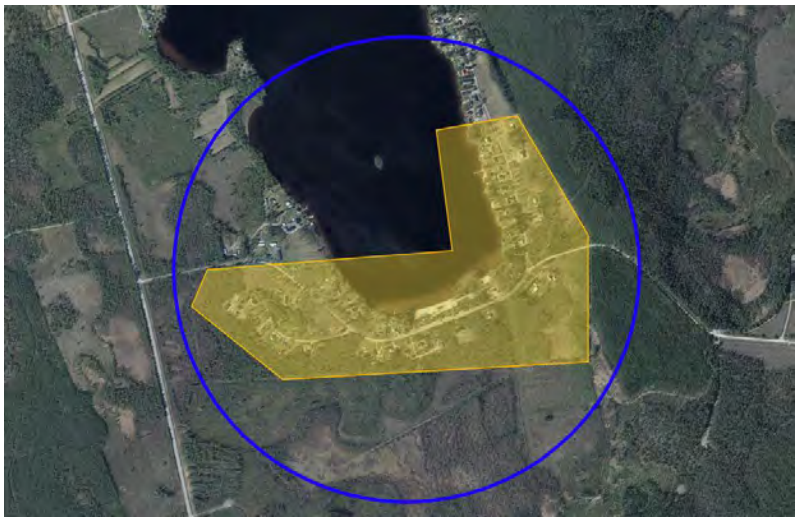
Grundkartan är ett underlag för detaljplanearbetet som redovisar topografi och fastighetsförhållanden inom planområdet och dess närmaste omgivning.

Fastighetsförteckningen utgör kommunens bedömning av vilka som ingår i samrådskretsen. Därför anger fastighetsförteckningen vilka fastigheter, fastighetsägare och andra rättighetsinnehavare som berörs av detaljplanen. Fastighetsförteckningen måste samordnas med grundkartan för att båda dokumenten redovisar samma uppdaterade fastighetsinformation. Under

detaljplaneprocessen används fastighetsförteckningen som en adresslista för att skicka ut underrättelse om när detaljplanen är på samråd eller granskning.

Samrådskrets

Detaljplanens samrådskrets består av närliggande fastighetsägare, rättighetsinnehavare, närboende och lokalhyresgäster som bedöms beröras direkt av ett genomförande av detaljplanen. I figuren nedan redovisas detaljplanens bedömda samrådskrets. Under planprocessens gång blir fastighetsägare och andra rättighetsägare som bedöms ingå i samrådskretsen underrättade genom brevutskick inför samråd och granskning. De som lämnat synpunkter under samråd och granskning blir underrättade om antagande.

Figur 29. Den bedömda samrådskretsen är markerad med blå linje.

Medverkande

Deltagande kommunala verksamheter:

Detaljplanering

Lantmäteri

Mark och exploatering

Miljö- och hälsoskydd

Deltagande kommunala bolag:

Umeå Energi AB

Källor

Fotografier: Umeå kommun, om inte annat anges
Ortofoton: Lantmäteriet, om inte annat anges
Kartor och illustrationer: Umeå kommun, om inte annat anges

UMEÅ KOMMUN

Granskningsutlåtande

Diarienummer: BN-2019/01978
Datum: 2025-11-20

Detaljplan för del av fastigheten Södervik 1:7 inom Södervik i Umeå kommun, Västerbottens län

Ett förslag till detaljplan för del av fastigheten Södervik 1:7 har upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Syftet med detaljplanen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning. Vidare är syftet att möjliggöra en yta för förråd, sjöbod eller ställplats.

Samråd och granskning

Planen handläggs med utökat förfarande och har varit föremål för samråd under tiden **2023-10-06 – 2023-10-27** samt granskning under tiden **2025-09-16 – 2025-10-07**. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. Nedan görs en sammanfattning av inkomna synpunkter, vilka kan begäras ut i sin helhet.

Följande skriftliga synpunkter har inkommit under granskningen:

LÄNSSTYRELSEN

Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen bedömer - med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden - att det fortfarande kvarstår vissa oklarheter kring påverkan på status för miljökvalitetsnormer. Detta gör att det inte i nuläget går att utesluta att Länsstyrelsen kan komma att överpröva planen. Det finns otydligheter gällande risken för en överträdelse av det s.k. försämringsförbudet (en sänkning av status från hög till god för näringsämnen innebär en försämring) som behöver tydliggöras i planhandlingarna.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Detaljplanering
Telefon: 090-16 64 90
Mejladress: detaljplanering@umea.se
Webbplats: www.umea.se/detaljplanering

Miljökvalitetsnormer (MKN)
I genomförd kompletterande VA-utredning dras slutsatsen att Täfteträsket kan klassas till hög status avseende kvalitetsfaktorn för näringsämnen. Täfteträsket har god ekologisk status för cykel 3, och styrande för bedömningen av ekologisk status har varit kvalitetsfaktorn för konnektivitet som bedömts till måttlig status. Detta på grund av en vandringshindrande tröskel i sjöutloppet. I cykel 3 var kvalitetsfaktorn för näringsämnen hög, men det framgår inte i VISS. Den ekologiska statusen beskriver en sammanvägning av flera kvalitetsfaktorer och, något förenklat, där den sämsta styr. Försämringsförbudet gäller på kvalitetsfaktornivå, vilket betyder att det på grund av planerad exploatering inte får ske en försämring för någon kvalitetsfaktor.

Kommunen anger i planbeskrivningen att ”*Ett genomförande av en detaljplan får inte medföra att statusen försämras för någon av kvalitetsfaktorerna (ekologisk och kemisk*)". Detta är riktigt. Alltså behöver bedömning av detaljplanens påverkan göras för status avseende alla relevanta kvalitetsfaktorer. En sänkning av status från hög till god för näringsämnen är en försämring, och är därmed inte tillåten. Av den kompletterade VA-utredningen framgår att utbyggnad av de 20 bostadsfastigheter som detaljplanen omfattar skulle innebära att statusen för kvalitetsfaktorn för näringsämnen skulle sjunka från hög till god. Vilket alltså inte är tillåtet.

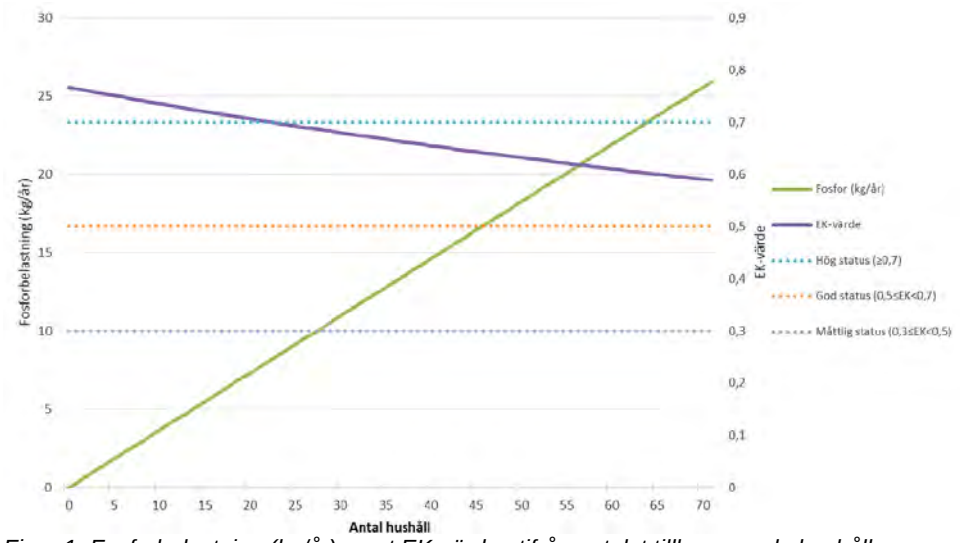
Vad gäller utgångspunkterna för bedömningen i VA-utredningen är det inte tydligt om beräkningarna gjorts utifrån lösningar för spillvattenhantering som klarar normal eller hög skyddsnivå, för befintlig respektive tillkommande bebyggelse. Länsstyrelsen delar den bedömning som kommunen gjort i planbeskrivningen, att tillkommande avloppsanläggningar ska klara hög skyddsnivå med avseende på fosfor. Detta för att inte riskera en försämring av status för kvalitetsfaktorn för näringsämnen.

För att inte aktualisera en prövning av planen behöver kommunen innan antagande ha tydliggjort sin bedömning och motivering av att planförslaget inte riskerar en försämring av kvalitetsfaktorn för näringsämnen. Nödvändiga åtgärder för att klara detta behöver också säkerställas med detaljplanen, exempelvis genom införande av villkor för lov.

Kommentar

Miljökvalitetsnormer
För att förtydliga bedömningsgrunderna i VA-utredningen har konsulten tagit fram ett tillägg till slutrapporten. Tillägget klargör att beräkningarna utgår från hög skyddsnivå, med antagandet om 90 % fosforreduktion. Detta har visualiserats i en kompletterande graf som visar hur många hushåll som kan tillkomma innan EK-värdet understiger 0,7, vilket är gränsen mellan hög och god status.

I beräkningarna har det antagits 5 personer/hushåll som bidrar med 2 g/p, dygn totalfosfor. Denna visar att upp till 24 hushåll kan ansluta innan EK-värdet går under 0,7, vilket innebär att vid 20 hushåll så finns viss säkerhetsmarginal och att det därigenom inte bedöms finnas någon risk för försämring av kvalitetsfaktorn näringsämnen.

Figur 1. Fosforbelastning (kg/år) samt EK-värde utifrån antalet tillkommande hushåll.

Planbeskrivningen har kompletterats med en tydligare redovisning av beräkningsgrunderna och antagandena i VA-utredningen. Kommunen bedömer att planförslaget inte medför någon försämring av status för kvalitetsfaktorn näringsämnen, och därmed inte strider mot miljökvalitetsnormerna eller försämringsförbudet enligt miljöbalken.

Villkor för lov i detaljplanen
Södervik är inte en del av kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. För detaljplaneområden som ligger utanför verksamhetsområde för vatten och avlopp gäller miljöbalkens regler vilket innebär att den enskilde fastighetsägaren ansvarar för den verksamhet som denne bedriver inom fastigheten och den miljöpåverkan eller de risker verksamheten medför.

Inom den östra delen reglerar detaljplanen villkor för startbesked **[a_3]** - *Startbesked får inte ges för bostadsbebyggelse förrän gemensam spillvattenreningsanläggning har kommit till stånd*. Detta för att säkerställa att möjlighet till anslutning till gemensam spillvattenreningsanläggning finns tillgänglig vid tillfälle för uppförande av bostad som kräver gemensam avloppshantering. Att införa ytterligare bestämmelser på plankartan såsom villkor för lov bedöms utgöra en ”dubbelreglering”, det vill säga krav på något som redan regleras i lag (miljöbalken).

I planbeskrivningen förtydligas att utredningen visar att de tillkommande fastigheterna i enlighet med detaljplanen kan byggas ut, utan att Täftesträskets status försämras för någon av kvalitetsfaktorerna om tillkommande avloppsanordningar inom planområdet dimensioneras enligt kraven för hög skyddsnivå med avseende på fosfor. För den gemensamma avloppsanläggningen regleras det även i exploateringsavtalet.

Krav på rening och drift behandlas i genomförandeskedet vid tillståndsansökan av Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Bedömningen görs då både utifrån miljöaspekter och hälsoskyddsaspekter.

LANTMÄTERI

Generellt kring ga som kan förtydligas: I en lantmäteriförrättning bedöms vilka som ska ha behov av en gemensamhetsanläggning (ga). Här kan avstånd till ga, möjligheten till andra lösningar mm. ha en inverkan på behovet.

Vad gäller utlagt markreservat g för garage, förråd, ställplats kan sägas att ga inte kan bildas för exempelvis ändamål "ställplats". Vedertagna ändamål blir i sådana fall garage eller parkering. Det är inte heller troligt att alla fastigheter inom planområdet kommer ha ett behov av att vara med i sådan ga. Osäkert överlag vilka som har ett behov av planlagd yta korsmark, B och g. Vad är syftet med planläggningen i dessa bitar? Det behöver säkerställas att planen kan genomföras här och att det är möjligt att fastighetsbildning kan ske inom området. Planen behöver ses över gällande detta.

Det är inte heller säkert på förhand vilka fastigheter som kommer att ha del i eventuell ga för naturmark. Frågan prövas vid bildande av eventuell gemensamhetsanläggning för grönområde.

Vad gäller ga för VA, utlagt E1 område bygger det på att lokaliseringen är lämplig och att det är möjligt att ansluta fastigheter till denna. Behovet av ga styrs i övrigt delvis av möjligheten till egna lösningar inom fastigheten och även av vilka tillstånd, vilken kapacitet som är möjlig att genomföra efter tillståndsprocessen då anläggningen för ny VA kräver tillstånd av miljö och hälsa. För att säkra rättigheten till ledningar behöver höjd även tas för att ga/servitut kan bildas för ledningar från ny avloppsanläggning. Frågan är om ga/servitutsledningar ska förläggas i vägområde eller i naturmark för att nå bebyggelse. Vid det tidigare fallet bör planläggningen möjliggöra ledningar inom kvartersmark och där det säkerställs att det saknas hinder för att bilda rättigheter för ändamålet.

Vid en omprövning av ga:1 och ga:2 är nuvarande delägare sakägare då de påverkas av att ytterligare fastigheter kan tillkomma. Förutom förrättningskostnader kan vissa ersättning och inlösenfrågor kan aktualiseras när ga:1 och ga:2 omprövas då exempelvis ga:2 i dagsläget ligger på naturmark. I planbeskrivningen sägs att förvaltande förening är positiv till nyanslutna fastigheter och att nybildade fastigheter kan begära att få del av ga. Det stämmer till viss del att frågan kan regleras mellan förening och nybildad fastighet. Däremot sägs också att ga kan komma att omprövas, vid en sådan omprövningsförrättning bedömer Lantmäterimyndigheten vanligtvis vilka fastigheter som bedöms ha ett väsentligt behov av ga.

Södervik s:2 är inte en gemensamhetsanläggning och kan således inte omprövas. Delägarna i s:2 kommer alltså att vara intakt även om ytterligare fastigheter tillkommer. Denna skrivelse ska alltså tas bort.

Kommentar

Planbeskrivningen har förtydligats med att det i en lantmäteriförrättning bedöms vilka som ska ha behov av en gemensamhetsanläggning utifrån olika förutsättningar exempelvis avstånd till gemensamhetsanläggningen.

Gällande markreservat g för garage, förråd, ställplats inom användningen bostäder så har det reviderats inför antagande, det är i detaljplanen fortsatt planlagt som kvartersmark men med den specifika användningen **[Y_1]** - *förråd, sjöbod eller ställplats*. Detta innebär att området inte längre är avsett för gemensamhetsanläggning (ga), utan istället möjliggörs enskild fastighetsanvändning inom kvartersmark. Ändringen föranleddes av att det bedömdes som svårt att hantera juridiskt i ett genomförandeskede, bland annat utifrån det som lyfts i

yttrandet, när det var planlagt som bostäder med korsmark som reglerade att enbart komplementbyggnader var tillåtna. Att istället använda **[Y_1]** annan kvartersmark och att specificera användningen till *förråd, sjöbod eller ställplats* bedömdes som mer lämpligt för att uppnå syftet som är att möjliggöra för förråd, sjöbod eller ställplats som komplement till bostadsbebyggelsen i området.

Vidare har den mark som i granskningsförslaget var planlagd som natur utgått, då den i tidigare plan främst syftade till att bekräfta befintlig markanvändning. I den aktuella planläggningen bedöms detta inte längre vara nödvändigt för planens syfte. Reglering av naturmark sker istället genom den gällande detaljplanen (byggnadsplanen), där markanvändningen redan är fastställd. Det innebär att det område som i tidigare planförslag var reglerat som **NATUR** fortsatt regleras enligt gällande detaljplan (byggnadsplanen) som reglerar området som allmän plats park, vilket sedan upprättandet av byggnadsplanen har ändrat innebörd och motsvarar idag användningen natur och ett område som är reglerat som skyddsområde för vattentäkt.

Planbeskrivningen har förtydligats med att avloppsledningar föreslås förläggas inom allmän platsmark, exempelvis inom naturmark eller gatumark, där tekniska och juridiska förutsättningar för ledningsdragning bedöms vara goda. Förläggning inom allmän plats kan medföra behov av att upprätta ledningsrätt eller annan form av nyttjanderätt, särskilt i de fall där ledningarna ska förvaltas av huvudman eller annan ansvarig aktör. Beroende på ledningarnas funktion och placering kan även servitut eller gemensamhetsanläggning aktualiseras.

Beskrivningen av Södervik s:2 har justerats i enlighet med yttrandet.

TEKNISKA NÄMNDEN

Trafik och gata

Inga synpunkter.

Drift och underhåll

Berörs ej.

Park och natur

Inga synpunkter då planen endast hanterar enskilt huvudmannaskap för allmän platsmark.

MILJÖ OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker planförslaget.

Nämndens synpunkter i samrådet har beaktats på ett tillfredsställande sätt inför granskningsskedet.

Bakgrund
Planens syfte är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning.

Syftet är också att dels utöka byggrätter för befintliga fastigheter för att möjliggöra för permanent boende samtidigt som områdets karaktär bevaras, dels att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning.

Planförslaget syftar också till att samtliga fastigheter inom planområdet får samma byggrätt.

I samrådsskedet framförde miljö- och hälsoskyddsnämnden att strandskyddsbestämmelserna inte bör upphävas inom område som pekats ut som Friluftsbad. Denna geografiska del har helt plockats bort från planen och omfattas därmed inte av detaljplanens granskningsversion.

I samrådsskedet framförde miljö- och hälsoskyddsnämnden också att mer detaljerade bedömningar för hur miljökvalitetsnormerna (MKN) påverkas av planförslaget behövs, särskild med hänseende till spillvatten och avloppslösningar. Miljö- och hälsoskyddsnämnden förordade också att dricks-och spillvattenförsörjningen kan anordnas genom gemensamma lösningar. I synnerhet för de tillkommande fastigheterna. Detta för att gemensamma lösningar bidrar till att minimera riskerna för områdets dricksvattentäkter och för miljön i sjön.

Ytterligare VA-utredningar har genomförts som visar att risken för negativ påverkan på MKN vatten är liten. Utredningen undersökte också möjligheten till spillvattenhantering och dricksvattenförsörjning. Gemensamhetsanläggning för spillvattenrening är nu inarbetade i planen för de östra bostadsytorna genom villkor för startbesked i dessa områden.

Umeåregionens brandförsvar

En liten punkt: I kapitlet Brandsäkerhet under Hälsa och säkerhet står det att "Släckvatten tas från sjön Täftesträsket..."
Släckvatten är vatten som avrinner från branden och är kontaminerat med diverse brandrester, *Brandvatten* är det vatten som ska påföras branden för att släcka med. Det ska alltså stå att det är brandvatten som tas från sjön, då det tas upp för att användas för att släcka branden.

I övrigt har brandförsvaret inga synpunkter på detaljplaneförslaget för Södervik 1:7, dnr BN- 2019/01978.

Kommentar

Planbeskrivningen har justerats genom att ordet ”släckvatten” byts ut mot ”brandvatten” i enlighet med yttrandet.

VAKIN

AVFALL
Avfall och återvinning

Eftersom det inte är angett vart avfallsutrymmena kommer lokaliseras lämnas ett generellt yttrande. För hämtning av kommunalt avfall eller avfall under kommunalt ansvar måste transportvägar, mått och anvisningar enligt Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning följas, tidigare kallat NOA.

Det behöver redogöras för hur avfallshämtning för sophämtning och slamtömning ska ske från fastigheterna. Enligt planhandlingarna finns inget förslag på hur sophämtning ska utföras i det nuvarande skedet på planområdet.

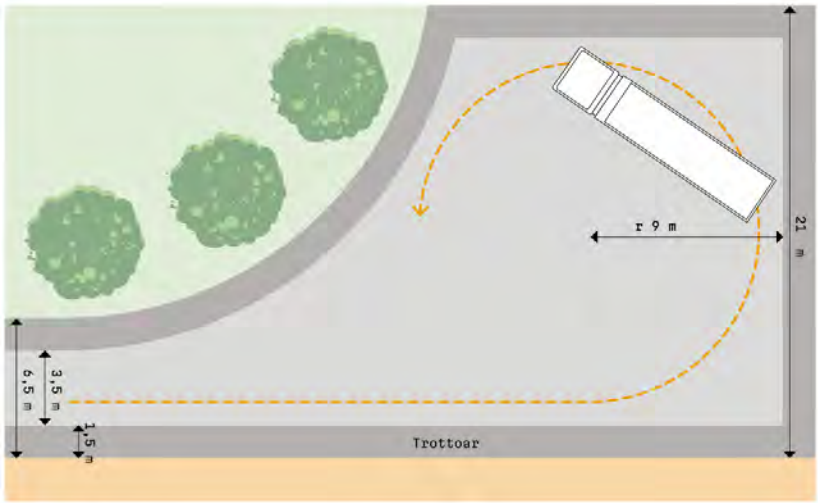
Soptunnor ska placeras på närmsta farbara väg och vid hämtning placeras nära hus, vilket är viktigt att ha i beaktande från ett tidigt skede. Vägen bör vara minst 5,5 meter bred om körning i båda riktningarna förekommer, om parkering tillåts måste vägen vara bredare. Detta eftersom sophämtningen kräver att vägen är tillräckligt bred för att ha plats för soptunnorna samt att mötande trafik kan åka förbi. Om vägen är mötesfri och det inte finns parkerade fordon kan vägen vara smalare men minst 3,5 meter.

Slamtömning kräver vändmöjlighet inne på fastighet om genomfart saknas, samt lämpliga uppställningsplatser utifrån det skrivet i Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning.

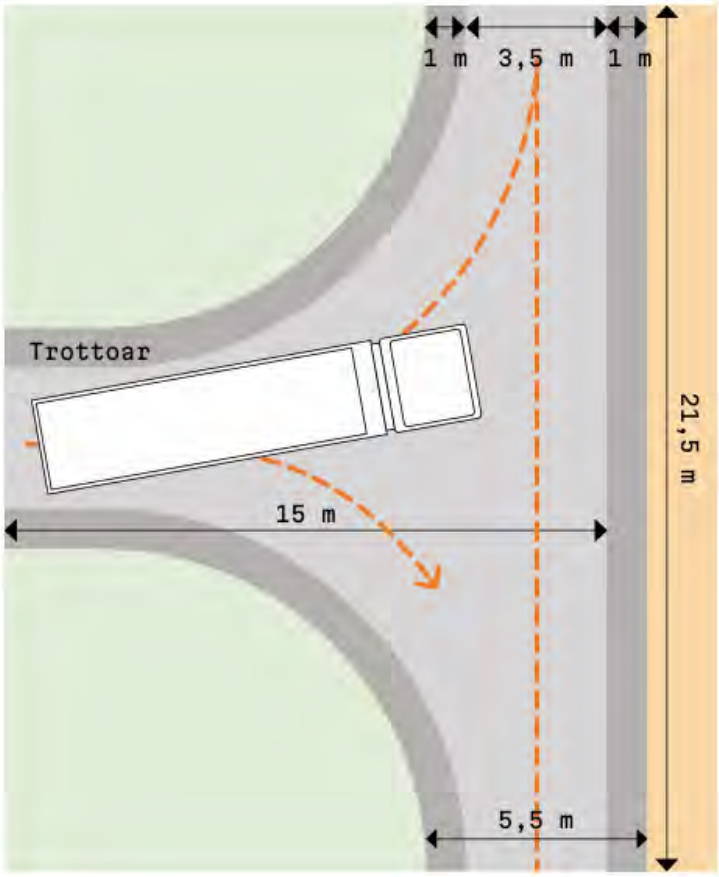
Om hämtningspersonalen drar eller skjuter tunnan från utställnings-plats fram till sopbilen ställer detta krav på jämna hårdgjorda ytor utan kanter samt att dragvägen snöröjs och halkbekämpas vintertid och i övrigt är obehindrad. Det får inte finnas trottoarkanter, trösklar eller andra ojämnheter som kan påverka avfallshämtarnas arbets-miljö. Dragvägen från utställningsplats till sopbilen ska vara så kort som möjligt, max 10 m.

Träd och annan växtlighet får inte inkräkta på vägens bredd eller den fria höjden. Snövallar får inte inkräkta på transportvägens bredd och transportvägen ska vara halkbekämpad vintertid. Längs hela trans-portvägen, fram till hämtningsfordonets uppställningsplats, ska det vara fri höjd på minst 4 meter.

Vid uppställningsplatsen ska det vara en fri höjd på 4,7 meter. Ge-nomfart eller tömning ska av säkerhetsskäl inte ske utanför entréer eller lekplatser. Vid transport, tömning och eventuell vändning ska det vara fri sikt och god framkomlighet. Om sophämtning ska ske inne på fastighet måste det finnas genomfart eller vändmöjlighet för sopbilen. Vändplan ska ha en diameter på minst 18 meter. Alternativ till detta kan vara en vändplats eller en trevägskorsning som möjlig-gör en T-vändning, se figur 1 och 2.

Figur 2

Figur 3

Från 1 januari 2027 är det obligatoriskt för alla fastigheter att sortera ut förpackningsavfall. De fraktioner som ska sorteras ut är matavfall, restavfall samt förpackningar så som papper, plast, metall, färgat glas och ofärgat glas. Dimensionera avfallsutrymmena för varannan veckas hämtning. Dimensionera gärna soprummen för att inrymma möjligheter för återbruk samt utrymme för andra fraktioner som på grund av framtida lagkrav kan bli aktuella att samla in i framtiden.

VATTEN OCH AVLOPP

Detaljplanen ligger långt från verksamhetsområde för alla Vakins vattentjänster. Vakin har därmed inget att erinra.

Kommentar

Avfall
I planbeskrivningen finns beskrivet att Vakins gällande anvisningar ny- eller ombyggnation av avfallsutrymmen (NOA) ska följas.

Inom planområdet finns tillräckligt med utrymme för att följa gällande anvisningar, att redogöra för avfallshämtning och slamtömning

mer detaljerat bedöms inte nödvändigt i detaljplaneskedet. Vid ansökan om bygglov ska det redovisas hur avfallshantering sker i enlighet med Vakins gällande anvisningar.

Umeå Energi

Fjärrvärme-, fjärrkyla- och elledningar

Inget att erinra.

Bredband

Umeå Energi Bredband har inte deltagit i denna plan, enligt mina uppgifter finns ett lokalt bredbandsnät i området, ser i planbeskrivningen att det ska finnas möjlighet att ansluta till Umeå Energis fibernät, inget som jag kan bekräfta inga kontakter har tagits.

Min bedömning är att det behövs ett E område för teknikhus, säg i närheten av E2, även om UE inte blir inblandade i detta bedömer jag det lämpligt att avsätta en yta för detta för att i framtiden kunna uppfylla robusthetskrav. I första hand bör exploatören kontakta det lokala fibernätet att tillgodose behovet av fiber till nya fastigheter.

Kommentar

Befintligt E-område för transformatorstation utökas och plankartan kompletteras med bestämmelse E_3 – Teknikhus i enlighet med yttrandet.

VÄSTERBOTTENS MUSEUM

Detaljplaneförslaget för Södervik 1:7 inom Umeå kommun är ute på granskning från 2025-09-16 till 2025-10-07. Handlingar finns att läsa hos Umeå kommun.

Umeå kommun beskriver syftet med planen:
” Syftet med detaljplanen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att utöka byggrätter för befintliga fastigheter för att möjliggöra för permanent boende, samtidigt som områdets karaktär bevaras. Planförslaget medför att samtliga fastigheter inom planområdet får samma byggrätt. Syftet är också att säkerställa en hållbar

vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning."

Historik och beskrivning
Södervik är en by i Umeå kommuns inland med en särpräglad och småskalig bebyggelsestruktur, huvudsakligen bestående av fritidshus. Denna karaktär är särskilt tydlig i området kring badplatsen och norrrut längs Söderviksvägen. Området började utvecklas efter krigsåren, främst under 1960-talet, och har fram till 2015 klassificerats som fritidshusområde- Trots att vissa byggnader idag används som permanentboende har områdets småskaliga karaktär i stort sett bevarats.

Bakgrund
En kulturmiljöbeskrivning för området har utförts år 2022. Den kulturvärdesbeskrivning som tagits fram av Umeå kommun innehåller dock ingen antikvarisk värdering. Avsaknaden av en sådan bedömning försvårar möjligheten att fullt ut ta ställning till planförslagets påverkan på kulturmiljön. Beskrivningen ger visserligen en i huvudsak tillfredsställande karaktärisering av området ur ett bebyggelse- och landskapsperspektiv, men saknar en analys av kulturhistoriska värden.

Vid samrådet 2019 framförde Västerbottens museum följande synpunkter:

"Utanför planområdet Södervik 1:7 finns en registrerad fornlämning, vilket innebär att ytterligare förhistoriska lämningar kan förekomma inom planområdet. Vi anser därför att en arkeologisk utredning bör genomföras inför eventuell exploatering. Eftersom området tidigare inte har inventerats saknas kunskap om vilka kulturvärden som finns och hur dessa kan påverkas av förändringar i miljön. Det är därför angeläget att en landskaps- och kulturmiljöstudie genomförs för att säkerställa att hänsyn till landskapsbilden tas innan planläggning inleds."

Museet vidhåller att dessa synpunkter fortsatt är relevanta i det aktuella planarbetet.

Museets synpunkter
Omvandlingen från fritidshus till permanentbostäder innebär en påtaglig förändring av områdets karaktär, då dessa typer av boende nyttjas på olika sätt. Permanentbebyggelse medför ofta tillkommande anläggningar och strukturer som påverkar landskapsbilden.

Det är dock viktigt att understryka att användningen för bostadsändamål i sig inte är problematisk. Det är snarare den förändrade skalan riskerar att påverka områdets kulturhistoriska värden negativt.

Västerbottens museum rekommenderar att kommunen omarbetar planförslaget med större hänsyn till Söderviks småskaliga karaktär och dess betydelse som ett sammanhängande fritidshusområde med kulturhistoriskt värde. Vi ser gärna att området ges ett tydligare skydd i planeringen, även begränsningar i byggnadsvolym för tillkommande bebyggelse. Exempelvis att minska bruttoarean som i planförslaget 180 kvadratmeter per fastighet.

Förslag på åtgärder
Västerbottens museum belyser behovet av att ta fram genomtänkta gestaltningsprinciper för området och att minska byggnadsvolymen för tilltänkt bebyggelse.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter.

Kulturmiljö
Kommunen gör fortsatt bedömningen utifrån genomförd kulturvärdesbeskrivning att området inte utgör någon betydande eller värdefull kulturmiljö.

Fornlämning

Inom planområdet finns inga kända fornlämningar registrerade enligt Riksantikvarieämbetets fornminnesregister. Den närliggande registrerade fornlämningen utanför planområdet bedöms inte påverkas av den föreslagna planläggningen. Om fornlämningar ändå skulle påträffas under byggnation eller markarbeten, gäller enligt kulturmiljölagen att detta omedelbart ska anmälas till Länsstyrelsen, och arbetet ska avbrytas i berört område tills vidare beslut fattas. Mot denna bakgrund bedömer kommunen att det inte finns behov av att genomföra en arkeologisk utredning inför planläggning.

Byggnadsvolym

De föreslagna byggrätterna för de nya tomterna har utformats med hänsyn till områdets karaktär och är delvis anpassade efter landskapsbilden och byns struktur samtidigt som den ska möjliggöra för

ett långsiktigt boende med god kvalitet. Planförslaget medger en utökad byggrätt i förhållande till byggnadsplanen för att till viss del överensstämma med den skala som kommunen möjliggör för i likvärdiga området idag, men även för att människors behov har ändrats över tid. Kommunen gör bedömningen att föreslagen maximal tillåten byggrätt i förhållande till den minsta tillåtna fastighetsstorleken om 1700 m^2 säkerställer ett förhållandevis glest intryck även om skalan skiljer sig jämfört med byggnader som uppförts enligt nu gällande byggnadsplan.

Gestaltningsprinciper

En detaljplan bör inte vara mer detaljerad än vad som är nödvändigt med hänsyn till planens syfte, i enlighet med plan- och bygglagen. Syftet med aktuell detaljplan är att möjliggöra en viss utveckling inom området, utan att i onödan begränsa framtida utformning eller byggnation. I planförslaget regleras: byggnadshöjd, takutformning, takvinkel, fasadmaterial samt att endast en huvudbyggnad tillåts per fastighet och att den ska uppföras fristående. Att införa ytterligare utformnings- eller gestaltningsregleringar bedöms inte vara lämpligt i detta sammanhang. En sådan reglering skulle riskera att begränsa den flexibilitet som krävs för att kunna anpassa byggnader till olika behov och tekniska lösningar över tid. Kommunen anser att den nivå av reglering som föreslås i planförslaget är tillräcklig för att uppnå planens syfte, samtidigt som den ger utrymme för en god arkitektonisk utformning inom ramen för bygglovsprövningen.

Yttrande 1

Vi anser att planförslaget blivit mycket bättre, men vi anser fortfarande finns möjligheter att denna plan borde utformas på ett mer varsamt sätt.

Kulturmiljö:

Varför bedömer kommunen att den småskaliga fritidshusbebyggelsen i Södervik inte utgör någon betydande eller värdefull kulturmiljö? Den befintliga miljön borde anses illustrera den utveckling som tog fart under 1960-talet och fortsatte under följande årtionden, då det blev populärt att uppföra små sommarstugor längs sjöar och vid kusten. Fram till 2015 var detta det enda och största fritidshusområdet i Umeå kommuns inland, vilket det fortfarande är idag. Ett motsvarande område med sommarstugor finns inte heller

inom Västerbottens inland. Även om definitionen av Södervik som område har ändrats till by (övrig bebyggelse), så har inte miljön gjort det. Nybyggnation har varit begränsad och den småskaliga karaktären har bevarats. Mot denna bakgrund framstår det som märkligt att området inte anses ha något kulturmiljövärde och att kommunen inte tar mer hänsyn till den. Vi önskar därför en tydligare redogörelse för grunderna till denna bedömning.

Tillväxtmål och småskalig bebyggelse:

Vi anser att det är rimligt att möjliggöra fler än enstaka fastigheter i området, som ni gjort enligt denna plan. Däremot ser vi ingen tydlig koppling mellan kommunens tillväxtmål och den föreslagna boarean för huvudbyggnader och byggnadsarea för komplementbyggnader. Den föreslagna maxnivån 180 m² (BOA) överstiger den genomsnittliga boarean för småhus i Umeå kommun, där samboende med 1–3 barn enligt statistik i genomsnitt har en boarea på omkring 130 m². Kan kommunen förklara på vilket sätt en boarea på 140 till 180 m² i praktiken skulle bidra mer till tillväxten än exempelvis boarea på 120 till 140 m²? En boarea som överstiger 140 m² riskerar i stället att, i denna plan, främja enskilda intressen snarare än de allmänna intressena, som bör vara att bevara områdets landskapsbild och småskaliga bebyggelsekaraktär och att befolkningstillväxt skapas även på landsbygden. Vi menar att en påtagligt negativ påverkan på områdets småskalighet uppstår när stora villor tillåts uppföras på olika platser och omringar befintliga små bostäderna inom den nuvarande byggnadsplanen. Den enhetliga småskaliga karaktären blir isåfall väldigt spretig. Om syftet hade varit att undvika sådan påverkan borde planen i större utsträckning utformats i linje med den befintliga byggnadsplanen – exempelvis med en byggnadsarea (BYA) på 120 m² + 40 m² – eller enligt angränsande detaljplan, där den sammanlagda byggnadsarean är begränsad till 150 m². Vi anser att det är mycket märkligt att kommunen inte bevarar sitt enda större inlandsområde med småskalig bebyggelse, vilket också utgör ett allmänt intresse och är en tydlig riktlinje i det tematiska tillägget för landsbygden. För att följa gällande riktlinjer föreslår vi att byggnadsarean (BYA) begränsas till högst 120 m² och att komplementbyggnader begränsas till högst 40 m². Men om kommunen anser sig ha rätt att frångå flera av de riktlinjer som finns, bör BOA begränsas till högst 140 m² och komplementbyggnader till högst 40 m². Detta förslag möjliggör permanentboende för många olika typer av hushåll och stödjer samtidigt kommunens tillväxtmål, utan att områdets småskaliga karaktär går helt förlorad eller att ni gynnar enskilda intressen.

Skogsödlor:

Kommunen bör granska sitt utlåtande om skogsödlor, då det innehåller felaktigheter. Skogsödlor har inga bon och lägger inte ägg, utan föder levande ungar – vilket vi har observerat och dokumenterat att de gör på och öster om vår fastighet. De vistas alltså inte enbart i området för att söka föda, vilket tidigare har påtalats. Vi anser däremot att flytten av vägen innebär en rimlig skyddsåtgärd för en plats som de uppenbart nyttjar.

Kommentar

Kulturmiljö och småskalig bebyggelse

Den gällande byggnadsplanen möjliggör för bostadsbebyggelse och inte specifikt fritidshusbebyggelse, vilket innebär att även om det historiskt sett har uppförts fritidshus i Södervik finns det ingenting som hindrar uppförande av hus för permanent bruk.

Planförslagets reglering av byggrätt förhåller sig till den skala som kommunen möjliggör för i likvärdiga områden idag och inte nödvändigtvis till vad som historiskt sett har uppförts i och med att behovet förändras över tid. Kommunen gör bedömningen att föreslagen maximal tillåten byggrätt i förhållande till den minsta tillåtna fastighetsstorleken om 1700 m^2 säkerställer ett förhållandevis glest intryck även om skalan skiljer sig jämfört med byggnader som uppförts enligt nu gällande byggnadsplan.

Skogsödlor

Felaktigheter i planbeskrivningen angående skogsödlan har reviderats.

Yttrande 2

Säkerställ framkomligheten för blåljustrafik förbi badstranden även sommardagar när badgäster parkerar på ömse sidor om vägen 2) Säkerställ att Söderviksvägen tål den tillkommande trafiken som de nya fastigheterna medför. Vägen är redan i dag undermålig vissa delar av året, med frekventa "potthål" alternativt mindre "leråkrar" 3) Säkerställ att hastigheten på Söderviksvägen sänks till 30 km/h från infarten från väg 364 och bort mot den bortre lilla badstranden 4) Säkerställ att Länstrafiken möjliggör arbetspendling med buss och då även

under skolornas log 5) Säkerställ att motions-/skidspåret som går genom planområdets östra del bevaras/flyttas

Kommentar

Blåljustrafik, skick och hastighet

Berörd samfällighet/vägförening för Söderviksvägen hanterar frågor kring ansvar och skötsel/drift av vägen. Skyltning eller annan reglering på vägen är inget som kan säkerställas i detaljplan.

Kollektivtrafik

Gällande kollektivtrafik längs väg 364 har yttrandet förmedlats vidare. Bedömningen är att det i dagsläget inte är prioriterat att öka busstrafiken. Dock medför fler boenden, i och med detaljplanen, att underlag underbyggs för att i framtiden eventuellt omvärdera behovet.

Motions-/skidspår

Avseende motions-/skidspåret är avsikten att dessa kan ges en ny sträckning som fungerar med planförslaget. Detta är en fråga för aktuell markägare. Sträckningen är inget som kan säkerställas i detaljplanen

Yttrande 3

Synpunkter på föreslagen placering av spillvattenreningsanläggning intill tomtgräns. Vi är fastighetsägare till en i dagsläget obebyggd tomt i Södervik som gränsar till föreslagen spillvattenreningsanläggning. Vill härmed framföra följande synpunkter på planerad placering av reningsanläggningen:

1) Miljö- och hälsoskydd - Placeringen intill tomtgräns innebär risk för lukt och störningsproblem för vår fastighet. - Risk för att utsläpp kan påverka vår mark och ev framtida grundvattentäkter.

2) Framtida markanvändning - Placeringen gränsar till en obebyggd tomt som i framtiden kan bebyggas. En spillvattenreningsanläggning alldeles intill gränsen kan inskränka på möjligheterna att nyttja denna mark.

3) Underhåll och tillgänglighet - Service och slamtömning kan innebära intrång eller olägenhet för vår fastighet.

4) Estetik och trivsel – Anläggningen kan ge negativ visuell påverkan och försämrad trivsel vid vår tomt.

5) Regelverk och avståndskrav - Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd bör avloppsanläggningar inte placeras direkt vid tomtgräns, utan med ett visst skyddsavstånd. Uppfyller den föreslagna placeringen dessa råd? Mot bakgrund av ovanstående anser vi att den föreslagna placeringen är olämplig. Vi yrkar därför att man inte godkänner föreslagen placering av anläggningen, utan att en alternativ placering utreds som bättre tar hänsyn till grannar och framtida marknyttjande.

Kommentar

Miljö och hälsoskydd

En anläggning som fungerar som den ska ger inte upphov till störande lukt med undantag vid eventuella driftstörningar. Den kompletterande VA- och dagvattenutredningen som utrett placering av spillvattenanläggningen visar att anläggningen inte bedöms utgöra en risk för vare sig befintliga eller framtida dricksvattentäkter.

Framtida markanvändning

Användningsområdet för E1 – *Teknisk anläggning för spillvattenrening* är placerad 4 meter från fastighetsgräns. Inom användningsområdet regleras 4 meter prickmark mot användningsgräns vilket innebär att ingen byggnad får anläggas inom det prickade området. Sammantaget innebär detta att en byggnad eller anläggning inom E1-området som närmast kan placeras 8 meter från aktuell fastighetsgräns. Denna reglering syftar till att säkerställa tillräckligt avstånd till angränsande fastighet och möjliggöra en god teknisk och funktionell utformning av anläggningen.

Underhåll och tillgänglighet

Den planerade anläggningen är ska placerad inom användningsområdet E1 - *Teknisk anläggning för spillvattenrening*, där nödvändig yta för drift, service och slamtömning ingår. Åtgärder kopplade till service och underhåll kommer att hanteras inom detta område och kommer därmed inte att innebära intrång på angränsande fastighet.

Estetik och trivsel

Val av teknik för spillvattenreningsanläggningen regleras inte i detaljplanen. Det finns i dagsläget alternativ för spillvattenreningsanläggningar ovan och under mark och det är upp till exploatören att välja lämplig anläggning.

Regler och avståndskrav

Det är inte möjligt att placera anläggningen direkt vid tomtgräns, den kan som närmast placeras 8 meter från fastighetsgränsen vilket uppfyller gällande krav och råd.

Yttrande 4

Punkt 4: Avloppsspridning och dricksvattenrisk 4.3 Dricksvattenbrunnar inom påverkansområde för enskilda avlopp Dricksvattenbrunnar på fastigheterna Södervik 1:27 och 1:30 finns inte markerade.

Kommentar

Aktuella brunnar finns inte med på kartunderlaget, exakt information om befintliga byggnationer och markanvändning behöver i vissa fall inhämtas direkt från berörda fastighetsägare. Aktuella brunnar är placerade nedanför det område där avloppsvatten ska hanteras i en gemensam spillvattensreningsanläggning. Det innebär att dessa brunnar inte bedöms påverkas av avloppsspridning då spillvattnet från tillkommande fastigheters avlopp leds bort.

Yttrande 5

Hej! Intressant läsning detta. Först och främst – det övergripande syftet med förändringarna i planen utifrån bevarande av Täftesträsket är bra. I egenskap av fastboende i byn anser vi att sjön är viktig och det är bra att varningsflaggor om påverkan på sjön spelar roll och påverkar utfallet av detaljplanen. Det är uppskattat! Emellertid, genomförandet av det genom att de nya tomterna ges extremt generös byggrätt på 180+80 medan befintliga förblir på 100+40 känns, åter i egenskap av idag fastboende, konstigt. Detta särskilt som den rejält tilltagna byggrätten motiveras av att kommunen med detta önskar säkra att det lockar permanentboende på de nya tomterna. Medan vi håller med om att byn gärna skulle få ha fler permanentboende borde en lika viktig del i den kalkylen vara att se över befintliga tom-

ters möjligheter att utveckla och bättre anpassa sina befintliga fastigheter till att kunna husa permanentboende, redan nu och i framtiden.

En stor lockelse för oss när planen presenterades i första vändan var potentialen i en utökad byggrätt, särskilt när det då var tal om extremt generös byggrätt för samtliga tomter, och vilka utvecklingsmöjligheter detta skulle ge oss på vår fastighet. Vår känsla utifrån det här utfallet är med allt det sagt en stor besvikelse, främst grundad i att nya tomter anses ”behöva” den stora byggrätten för att möjliggöra permanentboende, medan vi som idag är permanentboende istället får lov att ”klara oss” på den mindre byggrätten. Det blir en konstig känsla i byn när vissa mer ’utvalda’ tomter (om vi får kalla det så) som är del i den nya planen bygger bostadshus närmast dubbelt så stora som befintliga grannar och garagebyggnader som är lika stora som sagda grannars primära bostadshus. Två exempel på hur detta skulle kunna ha fallit ut som hade lämnat en bättre känsla hos oss som idag är permanentboende med intresse för att bevara bilden av och intresset för byn:

1. De nya fastigheterna går in på samma byggrätt som befintlig detaljplan, 100+40. Sanningen är ju egentligen att denna yta gott och väl räcker för ett dugligt permanentboende (bevisligen eftersom vi redan idag är ett antal permanentboende i byn!) och det särskilt vid nybyggnation där planlösning, tomt och annan anpassning kan göras redan vid anläggning och uppbyggnad. Det känns i allmänhet orimligt att byggrätter på tomter efter samma väg/gata ska kunna skilja så väsentligt som 180+80 vs 100+40 utifrån om det är en ”nyare” tomt eller en ”äldre” tomt. Det skulle ge ett konstigt utseende på byn som helhet.

2. Som ett räkneexempel – istället för att ca 20 nya tomter ges den extremt generösa byggrätten på 180+80 vilket över 20 fastigheter potentiellt skulle motsvara 80*20=1600 kvm boyta och 40*20=800 kvm garage/förrådsyta extra jämfört med om de gick in på rådande detaljplan på 100+40, kunde dessa ”extra” 1600+800 kvm som en kompromiss fördelas över både de nya och de befintliga tomterna. Exempelvis genom att alla tomter, befintliga såväl som nya, i detaljplansområdet skulle ges en byggrätt på 120+50. Detta förslag skulle säkra en jämnhet bland alla tomter i byn och absolut samtidigt kunna bjuda in både nya och befintliga tomtägare att anlägga, bygga, utveckla och anpassa sina fastigheter för permanentboende.

Det är väl mycket att hoppas på att få något av detta tillgodosett men det är lätt att känna att vi som idag bor i byn helt blir bortglömda/förbisedda i det här nya förslaget såsom det ser ut idag. Men hoppas kan man ju alltid… :)

Kommentar

Befintliga fastigheter i Södervik

Genomförd VA-utredning visar att Täftesträsket har en hög ekologisk status, särskilt med avseende på fosfornivåer. Utredningen visade även att ytterligare tillskott av fosfor – vilket kan uppstå vid ökad bebyggelse – riskerar att försämra sjöns ekologiska tillstånd. Att utöka byggrätten för befintliga fastigheter inom den gällande byggnadsplanen för en övergång till permanentboende skulle innebära att statusen för kvalitetsfaktorn näringsämnen försämras. Detta medförde att kommunen efter samrådet beslutade att inte inkludera befintliga fastigheter i detaljplanen.

Utredningen visade dock att samtliga tillkommande fastigheter kan exploateras utan att planförslaget riskerar att försämra statusen eller påverka möjligheten att följa MKN, om krav om hög skyddsnivå ställs på till kommande avloppsanordningar. Mot bakgrund av ovanstående har detaljplanens syfte justerats efter samrådet. Detaljplanens syfte är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning genom avstyckning av upp till 20 nya bostadsfastigheter, samt att säkerställa en hållbar VA-lösning. En gemensam spillvattenreningsanläggning planeras för att minimera miljöpåverkan och möjliggöra långsiktig hållbarhet. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter utanför planområdet kommer därav inte bemötas.

Byggrätt

Se kommunens svar under Yttrande 1.

Ändringar efter granskning

Planhandlingarna ändras på följande punkter:

Plankartan

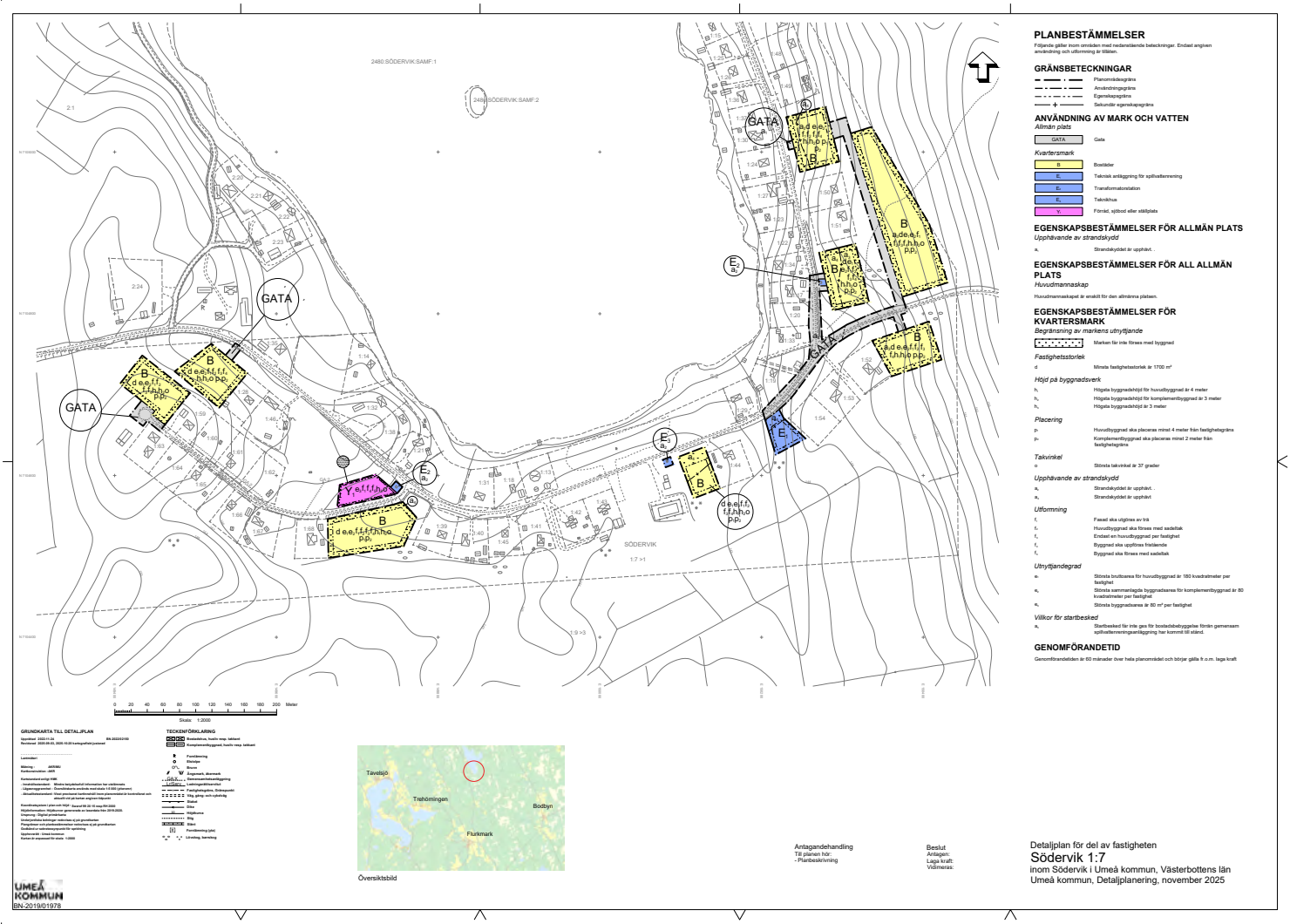
- Befintligt E-område för transformatorstation i plankartans västra del har utökats och plankartan har kompletterats med bestämmelse **[E_3]** – Teknikhus.

- Naturmark – har utgått från planförslaget då användningen i huvudsak syftade till att bekräfta befintlig markanvändning vilket inte bedöms vara nödvändig för planens syfte och genomförande.
- Kvartersmark **[B]** - bostäder med korsmark har ersatts med **[Y_1]** - förråd, sjöbod eller ställplats, regleringen och markanvändningen har samma syfte som i granskningen men användningen har justerats för att säkerställa att detaljplanen är juridiskt och tekniskt genomförbar vid dess genomförande.
- Egenskapsbestämmelser för **[Y_1]** har lagts till för att reglera utformning, begränsning av markens utnyttjande, höjd och utnyttjandegrad.

Planbeskrivning

- Reviderats avseende miljökvalitetsnormer för vatten.
- Reviderats angående avlopp och hög skyddsnivå.
- Kompletterats med beskrivning och motiv för användningen **[Y_1]** - förråd, sjöbod eller ställplats samt och de egenskapsbestämmelser som gäller inom området.
- Kompletterats avseende ledningar inom allmän plats.
- Planbeskrivningen har justerats genom att ordet ”släckvatten” bytts ut mot ”brandvatten”.
- Felaktigheter i planbeskrivningen angående skogsödlan har reviderats.
- Ändringar av redaktionell karaktär.

Detaljplanering, Umeå kommun, november 2025

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns
- Sekundär egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

- GATA — Gata

Kvartersmark

- B — Bostäder
- E — Teknisk anläggning för spillvattenrening
- E — Transformatorstation
- E — Tekniskhus
- Y — Förråd, sjöbod eller ställplats

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Upphävande av strandskydd

- a_1 — Strandskyddet är upphävt .

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALL ALLMÄN PLATS

Huvudmannaskap

Huvudmannaskapet är enskilt för den allmänna platsen.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

- Marken får inte förses med byggnad

Fastighetsstorlek

- d — Minsta fastighetsstorlek är 1700 m²

Höjd på byggnadsverk

- h_1 — Högsta byggnadshöjd för huvudbyggnad är 4 meter
- h_2 — Högsta byggnadshöjd för komplementbyggnad är 3 meter
- h_3 — Högsta byggnadshöjd är 3 meter

Placering

- p — Huvudbyggnad ska placeras minst 4 meter från fastighetsgräns
- p — Komplementbyggnad ska placeras minst 2 meter från fastighetsgräns

Takvinkel

- o — Största takvinkel är 37 grader

Upphävande av strandskydd

- a_1 — Strandskyddet är upphävt .
- a_2 — Strandskyddet är upphävt

Utformning

- f — Fasad ska utgöras av trä
- f_1 — Huvudbyggnad ska förses med sadeltak
- f_2 — Endast en huvudbyggnad per fastighet
- f_3 — Byggnad ska uppföras fristående
- f_4 — Byggnad ska förses med sadeltak

Utnyttjandegrad

- e_1 — Största bruttoarea för huvudbyggnad är 180 kvadratmeter per fastighet
- e_2 — Största sammanlagda byggnadsarea för komplementbyggnad är 80 kvadratmeter per fastighet
- e_3 — Största byggnadsarea är 60 m² per fastighet

Villkor för startbesked

- s_1 — Startbesked får inte ges för bostadsbebyggelse förrän gemensam spillvattenreningsanläggning har kommit till stånd.

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är 60 månader över hela planområdet och börjar gälla fr o.m. laga kraft

GRUNDKARTA TILL DETALJPLAN

Upprättad: 2022-11-24 — Bn 2022/01430
Reviderad: 2025-09-03, 2025-10-23 kartografiskt justerad

Lantmäteri

Mätning: AKNMU
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Kartekvidistans enligt NMK
- Detaljkvidistans: Relativ lantmäteriteknisk information har utelämnats
- Utgångsgrundkarta: Ekonomiska kartverket, skala 1:2 000 (planområde)
- Situationsinformation: Visad situation kontrollerad/till inom planområdet är kontrollerad och aktuell/vid upprättandet/uppdaterad

Koordinatsystem i plan och höjd - Gavrel 99 20 15 enligt RH 2000
Höjdinformation: Höjdkurvor genererade av kvarnlinka från 2019-2020.
Ursprung - Digital produktkarta
Fastighetsgränser: Fastighetsgränser ej på gränsmärken
Planglinser och planbestämmelser redovisas ej på grundkartan
Grundkarta av nedanstående kartblad är upprättad

Upplåtelse till - Umeå kommun
Kartan är anpassad för skala 1:2000

TECKENFÖRKLARING

- Komplementbyggnad, huvilv resp. lekkstuga
- Komplementbyggnad, huvilv resp. lekkstuga
- Fornlämning
- Stenåtgärd
- Brunn
- Ångmark, skarmark
- Gemensamhetsanläggning
- Ledningsrättsområde
- Fastighetsgräns, Gränspunkt
- Mkg gärup och vybredd
- Stakad
- Diken
- Häckhäck
- Stig
- Elnät
- Fornlämning (övr)
- Lövskog, barrskog

Översiktsbild

Antagandehandling
Till planen hör:
- Planbeskrivning

Beslut
Antagen:
Laga kraft:
Vidimeras:

Detaljplan för del av fastigheten
Södervik 1:7
inom Södervik i Umeå kommun, Västerbottens län
Umeå kommun, Detaljplanering, november 2025

UMEÅ KOMMUN
BN-2019/01978

UMEÅ KOMMUN

Samrådsredogörelse

Diarienummer: BN-2019/01978
Datum: 2024-05-21
Handläggare: Villiam Brännström

Detaljplan för del av fastigheten
Södervik 1:7
inom Södervik i Umeå kommun, Västerbottens län

Ett förslag till detaljplan för fastigheten Södervik 1:7 med flera har upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Syftet med planen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att utöka byggrätter för befintliga fastigheter för att möjliggöra för permanent boende, samtidigt som områdets karaktär bevaras. Planförslaget medför att samtliga fastigheter inom planområdet får samma byggrätt. Syftet är också att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning

Samråd
Planen handläggs med utökat förfarande och har varit föremål för samråd under tiden **6–27 oktober 2023**. Sakägare, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Följande skriftliga synpunkter har inkommit under samrådet:

LÄNSSTYRELSEN

Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att det kvarstår oklarheter kring påverkan på status för miljökvalitetsnormer, vilket gör att det inte i nuläget går att utesluta att Länsstyrelsen kan komma att överpröva planen. Inför granskning behöver nedan beskrivna oklarheter avseende miljökvalitetsnormer tydliggöras i planhandlingarna.

Miljökvalitetsnormer (MKN)

Planbeskrivningen saknar en motivering till kommunens bedömning att genomförandet inte försämrar status samt möjlighet att följa MKN för Täftesträsket. För att klarlägga möjligheten att kunna följa MKN behövs bl. a. en bedömning av dag- och spillvattnets påverkan på Täftesträsket.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Detaljplanering
Telefon: 090-16 64 90
Mejladress: detaljplanering@umea.se
Webbplats: www.umea.se/detaljplanering

Länsstyrelsens synpunkter - råd enligt 2 kap. PBL

Dagvatten och spillvatten

Kommunen planerar inte några ytterligare system för dagvattenhantering utöver befintlig hanteringen i diken, trummor och avvattning till Täftesträsket. Det behövs en bedömning av dagvattnets påverkan på Täftesträsket för att klarlägga om dagvatten från planområdet riskerar att försämra status eller möjlighet att följa MKN i sjön. Sjöns ekologiska status är idag god, och en utökad exploatering får inte medföra en försämring av status eller möjlighet att följa MKN.

I SLU:s databas MVM finns mycket data från provtagning av vattenkemi i Täftesträsket. Det vore önskvärt att kommunen gör en bedömning av påverkan från dagvatten och spillvatten på halten av näringsämnen i sjön utifrån befintliga provtagningsdata.

Spillvatten och avloppslösningar

Syftet med detaljplanen är bl a utöka byggrätten för befintliga bostäder och därigenom möjliggöra för permanent boende. De tillkommande fastigheterna kan också förväntas att till stor del användas för permanent boende. Genomförandet av planen innebär en förtätning som - maximalt utbyggt - skulle kunna omfatta uppemot 70 bebyggda fastigheter.

En majoritet av planområdets fastigheter kan antas komma att använda sig av enskilda avloppslösningar, även om en del av tillkommande fastigheter i östra delen förutsätts ansluta till en gemensam spillvattenanläggning. Kommunen har inventerat elva av det 50-tal anläggningar som är belägna inom planområdet. Av övriga fastigheter har flertalet för närvarande enklare avloppslösningar utan ansluten vattentoalett, och där finns ett latent behov av förbättrade avloppslösningar. Det behövs en bedömning av den sammantagna påverkan från befintliga och tillkommande spillvattenanläggningar på Täftesträskets status och möjlighet att följa MKN. Beroende på den påverkan de enskilda avloppslösningarna kan tänkas ha, så kan det vara aktuellt att ställa krav på att fler fastigheter ansluts till gemensam spillvattenreningsanläggning. Detta kan exempelvis gälla fastigheter som idag inte har godkända avloppslösningar samt tillkommande fastigheter i den västra delen av planområdet

För närvarande finns sammanlagt minst åtta olika dricksvattentäkter inom planområdet samt en central belägen badplats. Att inrätta ytterligare enskilda avloppsanläggningar med åretruntbelastning av wc-vatten runt badplatsen eller i närhet till befintliga dricksvattentäkter innebär potentiella risker för hälsa och miljö.

Om inte spillvatten inom planområdet på annat sätt kan hanteras utan risk för människors hälsa och miljö, är det tänkbart att den planerade

förtätningen och den utökade byggrätten kan innebära att kriterierna enligt § 6 Lag om allmänna vattentjänster (2006:412) uppfylls. Det innebär att kommunen blir skyldig att tillgodose behoven genom en allmän anläggning.

Täftesträskets närområde och svämplan

Då planförslaget gäller exploatering nära Täftesträsket så kan sjöns närområde och svämplan påverkas. Dessa är kvalitetsfaktorer som ingår i klassningen av morfologiskt tillstånd i sjöar. Det behövs alltså även en bedömning av planförslagets påverkan på kvalitetsfaktorn i närområde Täftesträsket (från sjöns strandlinje till 30 meter i omkringliggande markområde) samt en bedömning av påverkan på kvalitetsfaktorn svämplan (det område längs strandlinjen som bildas genom återkommande översvämningar vid höga vattenstånd).

Naturvärden och strandskydd

Livsvillkor för djur- och växtliv i strandzonen kan komma att beröras på ett negativt sätt av planförslaget: De gröna släppen allra närmast Täfteåträsket bevaras, men den tillkommande kvartersmarken för bostäder i områdets sydvästra del förminskar ett befintligt grönt stråk i nord-sydlig riktning.

Det finns ett antal naturvårdsträd inom planområdet, men flertalet av dessa ser ut att kunna komma att påverkas av tillkommande byggrätter (ny kvartersmark för bostäder) samt breddning av väg.

Stenrösen i området omfattas eventuellt av det generella biotopskyddet för jordbruksmark, dispens söks hos länsstyrelsen.

Lupiner förekommer inom området. Massor som kan innehålla växtdelar eller frön från dessa får inte spridas utan bör - om de måste hanteras - läggas tillbaka på platsen eller köras till deponi.

Fornlämning

Den avgränsande arkeologiska förundersökning som företogs sommaren 2022 utgick ifrån förutsättningen att tre nya tomter skulle styckas av från Södervik 1:7. Nuvarande planförslag medger bl.a. ytterligare kvartersmark för bostäder, en breddning av vägen och nya byggnader/komplement till idrottsplatsen. Detta tillägg var inte utgångspunkt för den arkeologiska förundersökningen från 2022, och den nu föreslagna (utökade) exploateringen var heller inte känd för Länsstyrelsen när den avgränsande arkeologiska förundersökning företogs.

Eftersom förekomsten av fornlämningar kan påverka planens genomförbarhet finns det skäl att klara ut fornlämningsförekomsten i tidigt skede av planprocessen.

Resultatet från förundersökningen 2022 blev en viss avgränsning i anslutning till de då kända tomterna, men mark mellan boplats L1937:2732 och undersökningsområde 1 & 2 har inte undersökts på samma sätt. Nya ingrepp inom detta markområde kan kräva tillstånd enligt Kulturmiljölagen. Exempelvis har Idrottsplats R1 försetts med egenskapsbestämmelser h1 och h2 för att begränsa höjd på byggnadsverk, men tycks inte ha fått någon (på plankartan angiven) bestämmelse om maximal utnyttjandegrad. Att medge obegränsad byggnadsarea på mark som kan utgöra en del i fornlämning för boplats är inte lämpligt. Ytterligare undersökning krävs för att ta reda på om områdets fornlämning berörs.

Det saknas också en markering för boplatsen som ligger på stranden samman med den utlöpare som registrerades efter att förundersökningen genomfördes. Det finns en streckad linje som motsvarar den äldre utsträckningen av fornlämningen men den saknar (run-) R-markering och beskrivning. Vid ytterligare precisering av avgränsning för boplats bör streckad linje justeras.

Riksintresse för rennäringen

Planbeskrivningen bör kompletteras med redogörelse för hur riksintresset för rennäringen kan påverkas av planförslaget samt en tydlig motivering till varför planförslaget är förenligt med riksintresset. Rans sameby har störst kännedom om sina betesmarker och hur de använder området. Det är därför viktigt att Umeå kommun involverar samebyn och samråder med dem om hur rennäringen kan påverkas av planförslaget.

Kommentar

Miljökvalitetsnormer

Hösten 2024 genomfördes en utredning i syfte att bedöma planförslagets påverkan på Täftesträsket med hänsyn till möjligheten att följa MKN och vidta åtgärder för att undanröja risken att försämra statusen. Utredningen visade utifrån mätdata mellan perioden 2020 – 2023 att kvalitetsfaktorn näringsämnen (fosfor) är att betrakta som hög. Då ett genomförande av detaljplanen inte får försämra statusen ställer statusändringen höga krav på utformningen av avloppsanordningar och dagvattenhantering. Statusändringen medförde att de befintliga fastigheterna inte längre kan inkluderas i planförslaget, då en övergång till permanentboende skulle medföra att statusen för kvalitetsfaktorn näringsämnen försämras.

Utredningen visar däremot att samtliga tillkommande fastigheter kan exploateras utan att planförslaget riskerar att försämra statusen eller påverka möjligheten att följa MKN. Genomförd beräkning visar att 24 fastigheter kan tillkomma i området utan att statusen förändras och utan att kvalitetsfaktorn näringsämnen försämras, om krav om hög skyddsnivå ställs på tillkommande avloppsanordningar.

Planbeskrivningen har reviderats med motivering gällande planförslagets påverkan på möjligheten att följa MKN och påverkan på statusen. Planförslaget har reviderats genom att endast inkludera de tillkommande fastigheterna.

Dagvatten och spillvatten

I den reviderade VA-utredningen bedöms dagvattnet inte utgöra risk för försämring av status eller möjlighet att följa MKN i sjön.

Planbeskrivningen har reviderats med motivering gällande dagvattnets påverkan på möjligheten att följa MKN och påverkan på statusen.

Täftesträskets närområde och svämplan

Planområdet har justerats och inkluderar inte längre Täftesträskets närområde.

Planförslaget innebär inga nytillkomna fastigheter inom 30 meter från sjön. Det som inte är genomfört inom 30 meter från sjön inryms inom befintlig byggnadsplan och är till viss del småbåtshamnarna och en obebyggd fastighet, som eventuellt skulle innebära att ytterligare yta tas i anspråk. Status är i dagsläget god (8% för svämplan och 6% för närområde enligt modellering från 2019, Källa: VISS). Småbåtshamnarna och den obebyggda fastigheten innebär inte en ökning från 8% (svämplan) respektive 6 % (närområde) till över 15% vilket innebär att statusklassningen för svämplan och närområde kommer att vara densamma efter planens genomförande.

Planbeskrivningen har kompletterats med information gällande Täfteträskets närområde och svämplan i enlighet med yttrandet.

Naturvärden och strandskydd

Söderviksvägen har inte för avsikt att breddas. Detaljplaneförslaget bekräftas befintlig vägbana med tillhörande vägområde till och med släntkrön.

Beskrivna naturvärdesträd är enligt ”standarddefinition” inte naturvärdesträd utan snarare träd med bevarandevärden. Flertalet av dessa träd inryms inom naturmark och avses att vara kvar. Vidare bekräftar planförslaget befintliga förhållanden i Täfteträskets närhet med släpp av natur mellan fastigheter. Föreslagna tillkommande fastigheter tar naturmark i anspråk men bedömningen är inte att naturmark med påtagliga värden tas i anspråk.

För kommunen kända stenrösen tas inte i anspråk i planförslaget utan inryms inom naturmark.

I enlighet med yttrandet ska förekomst av Lupin hanteras på ett säkert sätt för att undvika spridning. Hanteringen av dessa behandlas inte i planprocessen.

Planbeskrivningen har reviderats med förtydligande om att det inte är naturvärdesträd utan träd med bevarandevärden.

Fornlämning

Avgränsningen för den arkeologiska undersökningen stämdes av med arkeolog på Länsstyrelsen som endast pekade ut det undersökta området utifrån föreslagna tomtplaceringar.

Sedan samrådet har planområdet justerats vilket har resulterat i att fornlämningsområdet inte längre ingår i planförslaget och utgör därmed ingen påverkan på fornlämningen.

Inför granskning har grundkartan reviderats i plankartan med reviderad avgränsning och symbol inom fornlämningsområdet.

Rennäring

Planbeskrivningen har kompletterats avseende påverkan på rennäring. Kommunen har involverat Rans sameby för dialog gällande planförslaget vid flertalet tillfällen utan respons.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget

POSTNORD

PostNord har i uppdrag att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten vilket bland annat innebär att det är Postnord som ska godkänna placeringen och standarden på postmottagningsfunktionen. I denna roll representerar Postnord samtliga postoperatörer som är verksamma i det aktuella området.

Post ska kunna delas ut miljövänligt, kostnadseffektivt och med hänsyn till arbetsmiljön för chaufförer och brevbärare. För att det ska kunna genomföras i praktiken behöver utdelningen standardiseras.

Vid nybyggnation av villor och radhus placeras postlådan i en lådsamling vid infarten till området. I flerfamiljshus ska man ta emot sin post i en fastighetsbox på entréplan.

Kontakta PostNord i god tid på utdelningsforbattringar@postnord.com för dialog gällande godkännande av postmottagning i samband med nybyggnation.

En placering som inte är godkänd leder till att posten inte börjar delas ut till adressen.

Kommentar

Yttrandet bedöms kunna tillgodoses i planförslaget.

VATTENFALL

Inget att erinra.

LANTMÄTERI

Plankarta med bestämmelser

Södervik 1:28 får ingen anslutning till allmän plats Gata utan att servitut ska bildas över grannfastigheterna.

Södervik 1:36 har en areal på 1096 kvm kontra planbestämmelse d_2 om 1100 kvm.

Storleken på Naturmarken som ska vara enskilt kan bli svårt att motivera vid en anläggningsförrättning. Dvs vad har bostadsfastigheterna för användning av så mycket naturmark. Specifikt i sydöstrahörnet av planområdet samt allra längst västerut. Se planområdesgräns för byggadsplan.

Planbeskrivning

Inom området finns två ledningsrätter 2480K-04/172.19 och .43 som båda lokaliseras inom Södervik 1:33 och avser rätt till Tele. Ena ledningsrätter ger rätt att ha byggnad för teleanläggning vilket inte fysiskt finns på området idag. Om avsikt från förmånshavaren vill att rättigheten ska leva kvar bör E-område läggas i plankartan.

Delar av planen som bör förbättras

Plankarta med bestämmelser

Befintliga infarter till fastigheterna Södervik 1:32 och 1:38 har i byggnadsplan planlagts med väg. I samrådskartan har man istället lagt Natur och utformningen på området är lite märklig med spetsar. Se över detta.

Allmän plats Gata har lite märklig utformning vid Södervik 1:35. Enligt ortofotot ser området ut att vara anlagt med häck för bostadsfastigheten.

Nya byggrätters anslutning till befintliga vägar är inte riktigt konsekvent utlagda. Även viss inkonsekvens gällande utformningar av nya byggrätter t.ex. byggrätt väst om Södervik 1:44 kontra 1:42-1:44.

För att undvika att ange a_1 på samtlig allmän plats i plankartan bör man istället ange generellt. Likaså för strandskyddets upphävande.

Noggrannheten på planområdets nordöstra gräns är inte helt bra och kan komma påverka fastighetsbildningen. Bra här om man har lite marginal på bestämmelse d_1 och hur många fastigheter det möjligen skulle kunna bli inom byggrätten.

Svårt att se någon skillnad på prickmarksbestämmelser.

Planbeskrivning

Sida 52, bild 20 saknas.

Övrigt
I de frågor där planen enligt Lantmäterimyndighetens mening måste förbättras är Lantmäterimyndigheten berett att som ett särskilt uppdrag vara en diskussionspartner i detta arbete.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter i enlighet med yttrandet har därför utelämnats.

Planområdesgränsen har justerats för att minska mängden naturmark i enlighet med yttrandet.

Beskrivna ledningsrätter för Tele omfattar inaktivt nät och är inget som behöver säkras i detaljplan.

Kvartersmark för tillkommande bostadsfastighet i angränsning till Södervik 1:44 har som nämnt en avvikande form. Syftet med formen är att uppnå en fastighetsstorlek om minst 1700 m^2 i enlighet med samtliga tillkommande fastigheter.

Generella bestämmelser gäller inom hela planområdet och blir därför inte användbara för bestämmelser som endast kan gälla inom specifika områden.

Nordöstra fastighetsgränsens noggrannhet har justerats och ingår i grundkartan för granskningsförslaget.

Planbeskrivningen har kompletterats med bilden som saknats.

Yttrandet bedöms kunna tillgodoses i planförslaget.

VAKIN

AVFALL
Avfall och återvinning

Transportvägar, mått och anvisningar enligt gällande NOA ska efterlevas. Transportvägen ska vara minst 5,5 meter bred om körning i båda riktningarna förekommer, om parkering förekommer måste vägen vara bredare. Om vägen är mötesfri och det inte finns parkerade fordon kan vägen vara smalare, dock minst 3,5 meter bred. Längs hela transportvägen, fram till hämtningsfordonets uppställningsplats, ska det vara fri höjd på minst 4,7 meter, detta gäller för både sop - och slamtömning.

Träd, annan växtlighet och snövallar får inte inkräkta på vägens bredd eller den fria höjden. Transportvägen ska vara halkbekämpad vintertid. Vid transport, tömning och eventuell vändning ska det vara fri sikt och god framkomlighet.

Sopkärl ställs ut vid närmsta större väg som uppfyller anvisningarna i gällande NOA.

Vid anläggande av enskilt avlopp bör inte avståndet mellan uppställningsplatsen för slamtömningsfordonet och slamtömningspunkten överstiga 10 meter.

Genomfart eller vändmöjlighet för sop- och slambil ska finnas. Vändplan ska ha en diameter på minst 18 meter. Alternativ till detta kan vara en vändplats eller en trevägskorsning som möjliggör en T-vändning. Se gällande NOA för ytterligare anvisningar.

Från 2027-01-01 ställs krav på fastighetsnära insamling av förpackningsmaterial. Det innebär att utöver plats för mat- och restavfall ska även plats insamlingsbehållare för förpackningsmaterial av plast, papper, färgat och ofärgat glas samt metall tas med i planeringen. Förpackningsmaterial ska samlas in i direkt anslutning till mat- och restavfall. För att möjliggöra tillräckliga utrymmen för avfallshantering och transportvägar är det viktigt att detta tas med i planeringen i ett tidigt skede.

VATTEN OCH AVLOPP

Inget att erinra.

Kommentar

Yttrandet bedöms kunna tillgodoses i planförslaget.

TEKNISKA NÄMNDEN

Trafik och gata

Inga synpunkter.

Drift och underhåll

Berörs ej.

Park och natur

Berörs ej.

MILJÖ OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser det positivt att strandskyddsområdet bibehålls som allmänrättsligt tillgängligt i en hög omfattning, samt att kvarvarande områden låts utgöras av naturmark. Kvarvarande naturmark inom strandskyddsområdet är positivt för att skapa kopplingar mellan sjön och omkringliggande naturområden.

Strandskyddsbestämmelserna bör inte upphävas inom område för planbestämmelsen Friluftsbad; alternativt bör detta område minskas ner i storlek. Om syftet är att få till stånd allmänna anordningar så som omklädningshytter bedömer nämnden att ett dispensförfarande enligt strandskyddslagstiftningen är en möjlig hantering av frågan. Allmänt tillgängliga anordningar kan ges dispens om de är allmänt tillgängliga. Ett upphävande strandskyddet inom friluftsbadet riskerar de värden som finns där.

Mer detaljerade bedömningar för hur miljökvalitetsnormerna påverkas av planförslaget behövs, särskild med hänseende till spillvatten och avloppslösningar.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden förordar att dricks- och spillvattenförsörjningen kan anordnas genom gemensamma lösningar. I synnerhet för de tillkommande fastigheterna. Gemensamma lösningar bidrar till att minimera riskerna för områdets dricksvattentäkter och för miljön i sjön.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter i enlighet med yttrandet har därför utelämnats.

Planbeskrivningen har reviderats med motivering gällande planförslagets påverkan på möjligheten att följa MKN och påverkan på statusen.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget.

UMEÅ ENERGI

Inga synpunkter avseende bredbands- eller fjärrvärmeledningar.

För elledningar: Umeå Energi Elnät AB har en till befintlig nätstation inom planområdet som behöver skyddas med ett e-område för teknisk anläggning. Ett e-område 10*10m läggs ut i plankartan centrerat över nätstationen. Se kartbild för info.

I övrigt inget att erinra.

Kommentar

Plankartan har försetts med E-område om 10x10 meter enligt yttrandet.

Yttrandet bedöms kunna tillgodoses i planförslaget.

VÄSTERBOTTENS MUSEUM

Museets synpunkter

Kulturvärdesbeskrivningen som Umeå kommun utfört innehåller ingen kulturhistorisk värdering. Avsaknaden av antikvarisk bedömning i ärendet gör det svårt att yttra sig i frågan. Den gör dock ett i stort sett tillfredsställande arbete med att karaktärisera området ur ett bebyggelse och landskapsperspektiv.

Ansatser görs för att bevara småskaligheten i området. Det bör dock påpekas att utöka bruttoarean till 180 m^2 innebär en fördubbling och därtill kommer komplementbyggnader i samma skala som befintliga huvudbyggnader. Begreppet småskaligt kan ifrågasättas.

Omvandling från fritidshus till bostadshus innebär också en påtaglig förändring av karaktären då dessa brukas på vitt skilda vis. Vid bostadsbebyggelse tillkommer flertalet anläggningar och ger således en ändrad bild. Det ska dock understrykas att bostadsändamålet i sig inte är problematiskt.

För att tillvarata karaktärsdragen finns det en rad andra åtgärder som kan regleras. Förhållandet mellan fönster- och fasadyta, färgsättning och tillbyggnader är några exempel. Det vore önskvärt att ta fram gestaltningsprinciper för området.

Rekommendation

Västerbottens museum motsätter sig inte planförslaget men belyser behovet av att ta fram genomtänkta gestaltningsprinciper för området.

Kommentar

Kulturvärdesbeskrivning

Kommunen gör bedömningen utifrån genomförd kulturvärdesbeskrivning att området inte utgör någon betydande eller värdefull kulturmiljö.

Småskalighet

Kommunen delar åsikten om att begreppet småskalighet kan bli missvisande och har därför tagits bort som motiv i planbeskrivningen. Kommunen gör bedömningen att det kommunala tillväxtmålet och syftet att möjliggöra för permanent boende väger tyngre än småskaligheten.

Karaktärsdrag

En detaljplan får inte göras mer detaljerad än vad som behövs med hänsyn till planens syfte. Att reglera förhållandet mellan fönster- och fasadyta, färgsättning och tillbyggnader i detta område vore således inte lämpligt.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses i planförslaget.

BRAND- OCH RÄDDNINGSNÄMNDEN/BRANDFÖRSVAR

Inget att erinra.

YTTRANDE 1

Hej! Den preliminära detaljplanen för Södervik ser ut att öppna upp stora möjligheter för Södervik och kan utveckla byn i en positiv riktning. Men jag har funderingar i mitt fall kring den eventuella utökade byggytan samt den

prickade delen på fastigheten. Huset är ju färdigt och står ju där det står, så det är inte så mycket att göra åt. Men för att kunna bo kvar här är vi i behov att bygga garage och då föll det ju sig väldigt lägligt att detaljplanen för området väntar en förändring. För att kunna ta del av den föreslagna utökade byggytan och bygga garage måste vi kunna placera dessa kvm på garage nere på den prickade ytan på södra delen av tomten, givetvis med hänsyn med det generella avståndet på 4,5 meter från tomtgräns. Är det något ni tar hänsyn till i den nya förändringen av detaljplanen? Skickar gärna bilder på fastigheten som beskriver situationen.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 2

Hej! Vi ställer oss positiva till projektet i stort men har några åtsikter kopplade till projektet: 1) Vi är sju hushåll som har en dricksvattentäkt i det område där bostäder och väg skall dras. Ungefär här: https://maps.app.goo.gl/omrJJvKreG58tgsY8 Det finns dokumentation att denna vattentäkt togs i drift någon gång mellan 1968-1970. En tänkbar lösning är att som ersättning för vår vattentäkt så kopplas vi in till den nya vattentäkten med bibehållen kostnadsnivå som nu. 2) Det hade varit positivt ifall även befintliga fastigheter har möjlighet att ansluta sig till den nya avloppsanläggningen. 3) Stilmässig takvinkel i området ligger mellan 10-27 grader. Ett sadeltak på 10 grader skiljer sig väldigt mycket i karaktär mot ett sadeltak på 30 grader. Därför anser jag att man inte behöver begränsa sig till sadeltak, utan även tillåta pulpettak.

Planområdet omfattas i nuläget inte av strandskydd då befintlig byggnadsplan för området uppfördes före år 1975, och efter denna nya plan så kommer ju strandskyddet att avskaffas manuellt eftersom det automatiskt hade blivit aktiverat. Dvs. strandskyddet gäller fortsättningsvis inte efter denna nya plan har verkställts. Finns det några andra konsekvenser som automatiskt aktiveras i och med att det blir en ny plan som reducerar möjligheten att ersätta befintligt fritidshus med en åretruntvilla?

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till

länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Dricksvattentäkt

Planförslaget har justerats på så sätt att den tänkta tillfartsvägen samt kvartersmarken för bostäder har flyttats för att den befintliga dricksvattentäkten ska kunna finnas kvar. Det finns i dagsläget inga beslutade riktlinjer kring säkerhetsavstånd för dricksvattentäkter i förhållande till gata men i granskningsförslaget tillskapas ett avstånd på cirka 20 meter mellan täkten och den planerade tillfartsvägen men även minst 16 meter till närmsta bebyggelse. Detta medför en cirka 35 meters bebyggelsefri zon kring den befintliga vattentäkten.

Plankartan har justerats så att den planerade tillfartsvägen reglerad GATA samt närliggande tillkommande kvartersmark för bostäder, flyttas cirka 20 meter från den befintliga dricksvattentäkten.

Gemensam spillvattenreningsanläggning
Befintliga fastigheter har möjlighet att ansluta till gemensam spillvattenreningsanläggning.

Takvinkel och pulpettak
I befintlig byggnadsplan regleras maximal tillåten takvinkel till 30 grader, skillnaden mellan byggnadsplanen och detaljplanen motsvarar därför endast 7 grader. Syftet med att detaljplanen tillåter en högre takvinkel än byggnadsplanen är för att skapa ytterligare förutsättningar för permanent boende genom en högre invändig takhöjd som ett brantare tak medför.

Pulpettak bedöms vara främmande i området då befintlig byggnadsplan reglerar att samtliga byggnader ska uppföras med sadeltak. Med hänsyn till befintlig kulturmiljö tillåts inte pulpettak.

Strandskydd
Planförslaget medför inga konsekvenser i likhet med strandskyddet som skulle medföra en reducerad möjlighet till att ersätta ett befintligt fritidshus med en åretruntvilla.

Yttrandet bedöms delvis kunna tillgodoses.

YTTRANDE 3

Hej! Jag har två funderingar som jag önskar få svar på:

1) Den spillvattenreningsanläggning som enligt förslaget ska anläggas mot vår tomt: - blir det en byggnad ovan mark, annars vad kommer synas ovan mark? - Får man räkna med att lukt från anläggningen kommer upp mot vår tomt? - Hindrar placeringen av anläggningen ev framtida uppfart från

vägen till tomten? Skulle önska att anläggningen placerades en bit bortanför vår tomt.

2) Vattenfrågan: Vår stuga tar dricksvatten från en gemensam grävd brunn som ligger i det planerade tomtområdet "C". Vad händer med den brunnen, blir den kvar? Ifall den blir kvar känns det viktigt att föroreningar från byggnation, parkeringsplatser mm inte kontaminerar brunnen. Om brunnen måste stängas, får vi något annat alternativ? Nuvarande brunn som använts i säkert minst 40 år, har bra vatten till väldigt låg kostnad, enbart elen för pumpen, som vi delar med de andra stugorna.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Gemensam spillvattenreningsanläggning

Plankartan har reviderats genom att användningsområdet för E_1 – Teknisk anläggning för spillvattenrening flyttas 4 meter från fastighetsgräns i enlighet med yttrandet.

Val av teknik för spillvattenreningsanläggningen regleras inte i planförslaget. Det finns i dagsläget alternativ för spillvattenreningsanläggningar ovan och under mark och det är upp till exploatören att välja lämplig anläggning. Gemensamt för respektive anläggning är det troligtvis tillkommer ett mindre teknikhus för anläggningen.

En anläggning som fungerar som den avses ska inte ge upphov till störande lukt med undantag vid eventuella driftstörningar.

I granskningsförslaget har användningsområdet flyttats 4 meter från den berörda bostadsfastigheten och 4 meter prickmark regleras inom användningsområdets ytterkanter vilket innebär att ingen byggnad får anläggas inom det prickade området. Ändringen medför att anläggningen flyttas åtminstone 8 meter bort från bostadsfastigheten jämfört med planförslaget som presenterades i samrådet.

Uppfart från Söderviksvägen

Anläggningen i sig hindrar inte en eventuell uppfart, däremot finns det inget planstöd i varken den befintliga byggnadsplanen eller detaljplaneförslaget att uppföra en tillfartsväg till fastigheten i enlighet med yttrandet.

Dricksvattentäkt

Se kommunens svar under yttrande 2.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget.

YTTRANDE 4

Hej, Jag har tagit del i detaljplanen och har två synpunkter som jag vill delge.

1. Angående Södervik 1:12s Samfällighetsförening org nr 717907-5830 vill jag poängtera att vi sedan 2005 haft en väl fungerande förening där samtliga medlemmar har skött förvaltningen av S2 stranddelen på ett mycket bra sätt och inte haft ett enda ärende/incident sedan starten 2005.
Då förvärvade vi och köpte loss marken både för den gällande gamla vägen som styckades in i våra tomter och S2 som vi köpte av Holmen och bildade strandsamfälligheten för att underlätta access runt sjön som vi nu äger tillsammans. Vi vill naturligtvis fortsätta med detta precis som vanligt utan förändringar. Jag noterade att S2 inte var inritad i den karta som tillhör ärendet vilket bör vara fallet.

Vi har även ett förbättringsförslag gällande småbåtshamnen nedanför fastighet 1:29 som i praktiken aldrig har använts i detta syfte pga att nedsläppet mellan fastighet 1:29, 1:19 är på fel sida om bäcken och man behöver komma över den för att nå småbåtshamnen som även ligger en bra bit på sidan av nedsläppet. Dessutom ligger småbåtshamnen rak ner från fastighet 1:29 och som ägare så skulle det inte vara roligt att få många människor springande tätt nedanför tomten. Och som brukare av småbåtshamnen skulle det kännas konstigt att vara så nära tätt inpå en fastighet. Stranden är också mycket grund och opraktisk för ändamålet. Därför föreslår vi att flytta småbåtshamnen rakt nedanför nedsläppet till höger om bäcken från vägen sett samt minska området såsom det ser ut mellan fastighet 1:24 och 1:27.

Kommentar

Samfällighet Södervik S:2

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Samfälligheten Södervik S:2 ingår inte längre i planförslaget. Planförslaget medför ingen begränsning i samfällighetens möjlighet att fortsättningsvis förvalta området på samma sätt som i dagsläget.

Grundkartan i plankartan har reviderats inför granskningen med information kring samfälligheten Södervik S:2.

Småbåtshamn

Områdena för småbåtshamn ingår inte längre i planförslaget och behandlas därav inte längre.

Yttrandet bedöms delvis kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 5

1) I o m den ökade trafikmängden som planen, om den realiseras, kommer att innebära måste hastigheten längs Söderviksvägen (Gränsviksvägen?) begränsas till 30 km/h. I dag finns ett anvisningsmärke (märke för rekommenderad högsta hastighet) något hundratal meter in från väg 364 men denna bör ersättas med en hastighetsbegränsningsskylt.

2) Åsikt måste inhämtas från räddningstjänst/ambulans/polis om man anser att det skall införas ett parkeringsförbud på övre sidan av Söderviksvägen, vid stora badstranden, i syfte att säkerställa framkomlighet vid utryckning. Vid vackert väder sommartid parkeras det ofta på båda sidor av vägen och det blir emellanåt småtrångt på sträckan och omöjligt för två fordon att mötas. I o m byggplanen kommer trafikintensiteten att öka och därmed även risken för att vägen "korkar igen".

3) Säkerställ lättillgänglig åtkomst för allmänheten till gångstigen/motions-/skidspåret som i dag börjar vid korsningen Söderviksvägen/Täfteåvägen. Stigen, som korsar skoterspåret vid Södervik 1:7s östra gräns, ansluter bl a till den s k "Konststigen" som går norrut till Södervik 337/lilla badstranden och som varje år attraherar besökare av varierande ålder. Ett alternativ kan vara att bereda marken längs skoterspåret, från Täfteåvägen till korsningen med stigen, så att marken blir framkomlig till fots vilket den inte direkt är för närvarande.

4) I o m det förväntade tillskottet av permanentboende måste kollektivtrafikens turtäthet efter väg 364 utökas så att det blir möjligt att arbetspendla även under skollov. Föreslår att kommunen tar en dialog med Länstrafiken ang detta.

5) Den planerade ytan för en småbåtshamn vid Södervik 257 (Sv1:29) bör minskas och flyttas i nordöstlig riktning så att den blir tillgänglig för båtsläp längs "släppet" mellan fastigheterna Södervik 261 och 265. Med den nu inritade placeringen finns ingen möjlighet till transport av båtar med bil till hamnen.

Kommentar

Trafik och säkerhet

Berörd samfällighet/vägförening för Söderviksvägen hanterar frågor kring ansvar och drift för den enskilda vägen som omfattas av detaljplanen. Skyltning eller annan reglering på vägen är inget som kan säkerställas i detaljplan.

Stigen

Avseende gångstigen och även skoterleden är avsikten att dessa kan ges en ny sträckning som fungerar med planförslaget. Detta är en fråga för aktuell markägare. Sträckningen för stigen och skoterleden är inget som kan säkerställas i detaljplanen.

Kollektivtrafik
Gällande kollektivtrafik längs väg 364 har yttrandet förmedlats vidare. Bedömningen är att det i dagsläget inte är prioriterat att öka busstrafiken. Dock medför fler boenden, i och med detaljplanen, att underlag underbyggs för att i framtiden eventuellt omvärdera behovet.

Småbåtshamn

Se kommunens svar under yttrande 4.

Yttrandet bedöms delvis kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 6

Angående småbåtshamn så har området aldrig använts som det. Det finns flera utmarkerade platser runt sjön för att ta kunna ta ner och förvara båtar i sjön. Platsen är olämplig att nyttja på det sättet av flera skäl som anges enligt nedan, bl a att den inte är kopplad till befintlig nerfart som ligger på andra sidan bäcken en bra bit från platsen, nära tomt 1:29 med stor påverkan samt att området är väldigt långgrunt. Jag stödjer det ändringsförslag som finns angivet nedan och som bygger på befintlig lösning med tydligt markerade nerfarter runt sjön för båtar.

1. Angående Södervik 1:12s Samfällighetsförening org nr 717907-5830 vill jag poängtera att vi sedan 2005 haft en väl fungerande förening där samtliga medlemmar har skött förvaltningen av S2 stranddelen på ett mycket bra sätt och inte haft ett enda ärende/incident sedan starten 2005. Då förvärvade vi och köpte loss marken både för den gällande gamla vägen som styckades in i våra tomter och S2 som vi köpte av Holmen och bildade strandsamfälligheten för att underlätta access runt sjön som vi nu äger tillsammans. Vi vill naturligtvis fortsätta med detta precis som vanligt utan förändringar. Jag noterade att S2 inte var inritad i den karta som tillhör ärendet vilket bör vara fallet.

2. Vi har även ett förbättringsförslag gällande småbåtshamnen nedanför fastighet 1:29 som i praktiken aldrig har använts i detta syfte pga att nedsläppet mellan fastighet 1:29, 1:19 är på fel sida om bäcken och man behöver komma över den för att nå småbåtshamnen som även ligger en bra bit på sidan av nedsläppet. Dessutom ligger småbåtshamnen rak ner från fastighet 1:29 och som ägare så skulle det inte vara roligt att få många människor springande tätt nedanför tomten. Och som brukare av småbåtshamnen skulle det kännas konstigt att vara så nära tätt inpå en fastighet. Stranden är också mycket grund och opraktisk för ändamålet. Därför föreslår vi att flytta småbåtshamnen rakt nedanför nedsläppet till höger om bäcken från vägen sett samt minska området såsom det ser ut mellan fastighet 1:24 och 1:27.

Kommentar

Småbåtshamn
Se kommunens svar under yttrande 4.

Samfällighet Södervik S:2
Se kommunens svar under yttrande 4.

Yttrandet bedöms delvis kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 7

Samfällighet S:1 finns ej redovisad i förslaget för ny detaljplan Södervik 1:7. För att det inte ska bli några oklarheter framgent så bör samfällighet S:1 redovisas i förslaget för ny detaljplan.

Kommentar

Samfällighet Södervik S:1

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Samfälligheten Södervik S:1 ingår inte längre i planförslaget. Planförslaget medför ingen begränsning i samfällighetens möjlighet att fortsättningsvis förvalta området på samma sätt som i dagsläget.

Grundkartan i plankartan har reviderats inför granskningen med information kring samfälligheten Södervik S:1.

Planbeskrivningen har kompletterats med information gällande att samfälligheten Södervik S:1 inte påverkas av planförslaget.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget.

YTTRANDE 8

Jag har en egen borrad brunn med automatisk rening av dricksvattnet och en tank för toaletten och en tvåkammarbrunn för BDT. Jag har lite svårt att förstå om förslaget påverkar mig, men jag vill inte att något av det jag nämnt påverkas.

Kommentar

Ett genomförande av planförslaget kommer inte påverka er borrade brun eller avlopp.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget.

YTTRANDE 9

Hej! Vi anser att det nya sydöstra området för gata och bostäder ska utgå helt från planen pga det påverkar pågående markanvändning, naturvärden och oss befintliga fastighetsägare. Om det nya området inte stryks helt ska området enligt oss få samma karaktär (utformningen) som övriga områden inom planen.

Kommunen ersätter nu gällande plan pga att ni ändrar syftet. Ni anser att området ska förvandlas till ett bostadsområde än fast översiktsplanen säger att detta område är lämpligt att komplettera med enstaka tomter och gällande plan anser att det är ett fritidshusområde.

Idag är det 22 bebyggda fastigheter i den sydöstra delen, av de har 2 st de senaste 5 åren blivit permanent boende inom gällande plans gränser. Det är fortfarande ett fridishusområde enligt oss men vi förstår att fler vill bosätta sig här, en mindre ökning av byggrätterna bör därför tillåtas. För oss låter det ändå lite märkligt att ni har ”beaktat” karaktären i området när ni samtidigt dubblerar storleken på byggrätter och gör en helt ny gata för villor. Vi anser att detta är ett fritidshusområde och vi önskar att det får fortsätta att främst vara just det.

Det finns som ni vet en del vattentäkter nedströms det nya östra område. Ni tar hänsyn till dessa när ni föreslår gemensam spillanläggning men samtidigt ökar ni risken för att det sker utsläpp av förorenade ämnen. Ökad trafik och användning av fordon och maskiner mm. inom området medför ändå ökad risk för utsläpp. T.ex. i gällande plan ansåg man att det krävdes ett skyddsområde för den gemensamma vattentäkten men ni anser att den kan utgå och att befintliga och nya vattentäkter ej behöver skyddas?

Det finns också pågående markanvändning inom området. Vandringsleden/skidspåret ska väl även i framtiden rymmas inom planen och vara lättillgänglig för fastigheter i norr och söder? Skoterleden bör väl även den rymmas inom planen?

Vi har även fridlysta arter på och runt vår fastighet som ni missat. Vi anser att planen kan påverka deras övervintringslokal. Ni bör därför utreda och beskriva hur de påverkas samt ska Länsstyrelsen ge tillfälle att yttra sig om de accepterar konsekvensen som uppstår.

Vid utformning av det nya östra området har område för gata placerats i direkt anslutning till vår fastighetsgräns. Det ser ut som att ni gjort det på grund av att någon vill maximera antalet byggrätter. Riksintresset kan även det ha påverkat ert beslut men som ni beskriver så är några meter ”försumbart” med tanke på era egna krav. Utformningen tar däremot ingen hänsyn till hur den påverkar oss befintliga fastighetsägare.

Om det östra området ändå tillkommer anser vi att utformningen av den nya gatan ska följa gällande plans utformning. Med det menar vi att samtliga fastigheter har en fastighetsgräns som är en form av ”baksida” av fastigheten. Alla inom planen har endera sjö, skog eller minst en 7 m bred skiljeremsa av naturmark innan nästa område för gata eller bostäder. Om vägen placeras intill vår fastighetsgräns kommer vi och vår granne vara de enda befintliga fastighetsägare som inte haft möjligheten att placera våra byggnader utifrån hur väg och bebyggelse på granntomten hamnar. Vi blir väldigt orättvist behandlade inom denna plan om gata läggs i direkt anslutning till våra östra tomtgränser.

Ert förslag innebär ökad insyn, buller och damm från vägen som hamnar nära två av våra tre uteplatser. Ni avser även att ta bort den direktkontakt vi idag har med naturen. Vi vet att vi inte kan påpeka att detta skadar vår hälsa men det är dessa faktorer som ger oss bättre hälsa. De skapar ett enormt lugn och tystnad på vår fastighet, vilket vi behöver. Vidare kommer fastighetsvärdet att falla rätt mycket pga att dessa kriterier utgå. Vår stuga går från att vara en charmig liten röd stuga med skogen runt knuten till en felplacerad liten stuga i ett villakvarter. För oss blir den ekonomiska skadan stor för rimligen innebära den en värdeminskning på mer än 20%.

För att leder och skiljeremsa av naturområde ska rymmas samt för att behålla karaktären inom planen borde det östra området utformas mer som detta exempel. Om det medför för stor påverkan på vindkraftverksområdet kan de 3 längst österut placeras intill gatan.

Tills sist, man kan fortfarande kan skapa >50 nya byggrätter, i första och andra led mot sjön, med sjöutsikt, som ansluter till en befintlig väg utan att det påverkar befintliga fastigheter runt Täfteträsket. Varför ska ni då skapa dessa utan sjöutsikt?

Vi anser att planbeskrivningen ska kompletteras med följande:

Markanvändning

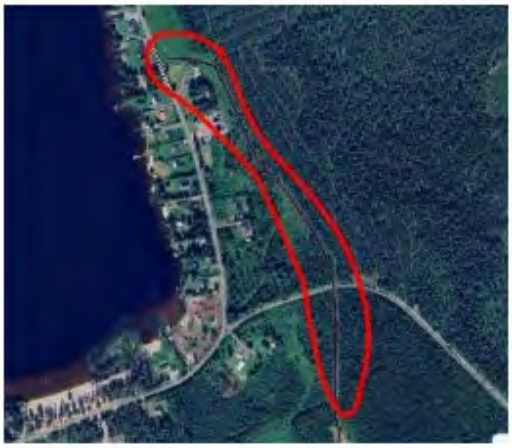
Det nya området påverkar en gammal vandringsled som av ”hävd” borde få vara kvar. Den nyttjas dagligen av boende och besökare i området. Idag ansluter även den nya konststigens södra del ca 200 m utanför plangräns. Den har enligt oss ett historiskt värde då den är gammal, väldigt fin och bred när man kommer upp inom och bortom området för dessa östra tomter. Den fanns här långt innan gällande plan skapades och enligt oss ska den få vara kvar. Ortofoto från 1960 resp. 2020. Fram tills år 2019 var även detta en skidspårsslinga som gick vidare ut på sjön. Det är en sträcka som då vi önskar att man drog upp igen för nu måste vi ta bilen till skidspåret.

Så här ser leden ut strax utanför plangräns, en bred och fin vandringsled.

Vidare finns det en utmarkerade skoterled inom planen. Berörs inte den av det nya området? Det ser då ut som ni stänger den helt. Den ansluter till den större skoterleden söder om kartan och är troligen den enda utmarkerade leden som ansluter till sjön.

Landskapsbild

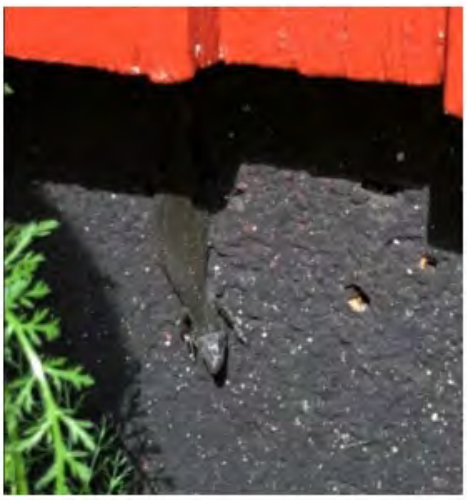
För oss låter det lite konstigt att ni ”beaktat” småskaligheten i området när ni anser att hela 180 +80 m2 ska tillåtas och samtidigt förtäta och skapa nya områden för permanenta bostäder. Hur har ni egentligen kommit fram till att ni beaktat småskaligheten med erat förslag. Vad ryms inom begreppet ”småskalig”?

Ni nämner ofta dessa siktlinjer som redan finns och de nya som nu skapas. Ibland låter det som att ni skapar fri sikt mot sjön i de ”gröna släppen”. När man läser beskrivningen kan man tro att det nya östra området får sjöutsikt men i själva verket är det väl bara en eller två av byggrätterna som får begränsad sjöutsikt? Än om det inte är ett krav så önskar vi att det framgår om de får sjöutsikt eller ej för vi tycker att ni skönmålar det nya östra området och ger de ett falskt värde för allmänheten. De flesta av de kommer enligt oss aldrig att se sjön och vi vill att ni utreder och beskriver vilka som egentligen får sjöutsikt. Vår tomt är t.ex. öppen nu pga att den avverkades för 8 år sedan. Träden är redan 4 m hög och snart står det rätt höga björkar, granar och tall på vår mark vilket gör att ingen fastighet öster om oss kommer se sjön.

Naturmiljö

Vi vill uppmärksamma er på att det finns håligheter i de två stora asparna som finns nedanför oss, de ni har med i planbeskrivningen och skriver att de får avverkas. De har vid flertal tillfällen varit boplats för större hackspetten. Det finns även spillkråka här än om vi bara sett den vid enstaka tillfälle, dvs den har troligen ingen boplats inom planen.

Eftersom vår tomt fortfarande är i direkt anslutning med relativt torr blockrik skogsmark finns det väldigt gott om skogsödlor men även kopparödla och orm i mindre omfattning. Vi vet att båda ödlorna nedan är skogsödlor än fast den ena är brun och den andra svart. Bruna är däremot vanligast förekommande och de kan man ofta se på och intill vår fastighet. Svarta är mer sällsynta för oss och vi har nästan bara sett de i dikeslänten intill vår östra fastighetsgräns. På bilden nedan satt en på vår vägg men vi ha även filmat en i dikesslänten. Detta är som ni vet fridlysta arter och vi har inte kunskapen om att bedöma var de har sina vinterlokaler. Vi anser däremot att ni är skyldiga att bedöma detta och även undersöka om det krävs dispens från artskyddsförordningen pga den nya exploateringen öster om oss. För oss är det trist om ni orsakar skador på deras vinterlokal och medför att vi får färre ödlor. Den nya vägen är t.ex. placerad i vår östra dikesslänt, dvs där vi oftast sett svarta skogsödlor.

Dricksvatten

Det är såklart bra för oss och andra med enskild/gemensam vattentäkt att ni inte tillåter nya spillvattenanläggningar uppströms våra vattentäkter. Men med det östra området ökar ni ändå risken för att grundvattnet kan förorenas av utsläpp samt kan t.ex. insaltning av väg också ha negativa konsekvenser på dricksvatten. Vår täkt (djupborrad brunn med pumphus inkl filteranläggning mm) finns i vårat sydöstra tomthörn. Den kommer hamna 2 m utanför gräns för ny gata. Finns det något krav på att det ska finnas ett säkerhetsavstånd mellan en ny enskild väg och en enskild vattentäkt?

Fråga om markanvändning enligt nya planen.

Ni klassar vägar ned till båtplatser som naturmark än fast det egentligen är en form av väg som årligen kräver underhåll och inte får blockeras. Är det rätt? Rent ”juridiskt”, betyder inte det att den enskilde huvudmannen bestämmer över ytan och kan låta den växa igen? För oss är vägar ned till båtplatser också någon form av yta som bör vara en gemensamhetsanläggning.

Om det östra området inte minskas eller stryks ur planen enligt vårat förslag vill vi ha följande ändringar.

Vi anser som sagt att det ska vara en minst 7 m bred skiljeremsa av naturområde mellan vår fastighet och område för gata i östra tomtgränsen, precis som det finns på andra ställen inom denna plan. Vi ser inte att riksintressen för vindkraftverk medför att den ytan ej kan skapas här. Om ni anser att den östra yttre gränsen ej får hamna närmre riksintresset kan den behållas. Byggrätter kan utföras ”bredare” men inte lika ”djupa” vilket medför att ev. en byggrätt utgår och övriga blir större än 1700 m2 . Om detta område på minst 7 m ej läggs in i planen kommer vi att överklaga att planförslaget fastställs.

Vidare anser vi att det ska fastställas/framgå vilken maxhöjd vägen får ha förbi vår fastighet. För att vi ska kunna skapa ett insynsskydd får den inte hamna för högt i förhållande till vår gräsmatta. Utan skiljeremsa ovan får den rimligen inte vara mer än 0,5 m ovan marknivån intill vår stuga, vilket i stort innebär att körbanan hamnar i befintlig nmarknivå men ev. något under när man passerar förbi våran vattentäkt. Med skiljeremsa bör vägens körbana hamna max 0,2 m ovan i befintlig marknivå. Av granskningshandling vill vi att detta krav framgår så att vi vet vilken ökad insyn vägen medför.

Ett permanent boden på vår fastighet kräver troligen en annan typ av avloppsanläggning. Om ni nu drar en ny spillvattenledning intill vår

fastighetsgräns är det därför bra om anläggningen dimensioneras för vår och grannens fastighet samt att man redan nu gör anslutningspunkter för oss. Vi ser med andra ord gärna att fastigheten har rätten men inte skyldigheten att kunna ansluta sig.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Småskalighet

Se kommunens kommentar under Västerbottens museums yttrande.

Dricksvattentäkt

Se kommunens svar under yttrande 2.

Inom det i byggnadsplanen reglerade skyddsområdet för vattentäkt finns idag endast en vattentäkt och bedömningen är att den täkten kan finnas kvar med förutsättningen att tillkommande fastigheter inte får ha enskilda avlopp.

Stigen/skoterled

Se kommunens svar under yttrande 5.

Fridlysta arter

Skogsödlorna är fridlysta men vanliga i hela landet och förekommer i öppna, fuktiga miljöer. Det är förbjudet att ta bort eller skada ödlornas bon och ägg. Umeå kommun gör bedömningen att skogsödlorna vistas i diket för födosök då ödlornas boplatser utgörs av håligheter i mark, berg och stenrösen. Inom planområdet finns inga stora områden med öppna fuktiga miljöer som skulle vara av betydelse för skogsödlan. Det finns däremot miljöer med öppna sandmarker, våtmarker, samt gröna stråk med god konnektivitet som gynnar skogsödlan och gör det möjligt för dem att vistas i området. Bedömning är att det finns viktigare våtmarksområden i anslutning till planområdet och att planförslaget inte påverkar skogsödlans bevarandestatus

Naturvärden
Flertalet av de beskrivna träden med bevarandevärden ingår inte längre i planförslaget. Föreslagna tillkommande fastigheter tar naturmark i anspråk men bedömningen är inte att naturmark med påtagliga värden tas i anspråk.

”Östra områdets” utformning

Plankartan har justerats så att den planerade tillfartsvägen reglerad GATA, flyttas mellan 15-18 meter från den i yttrandet berörda bostadsfastigheten, i enlighet med yttrandet.

I granskningsförslaget tillskapas ett område med NATUR mellan fastigheten och GATA för att tillfartsvägen inte ska ligga i direkt anslutning till fastigheten. Avståndet mellan fastigheten och den planerade tillfartsvägen är i granskningsförslaget som minst 15 meter.

Siktlinjer/släppen

Att bevara ett antal släpp med regleringen NATUR mellan bebyggelse säkerställer allmänhetens tillgång till närliggande naturmark. Användningen NATUR kräver ingen omfattande skötsel utöver eventuell befintlig skötselplan men kan röjas och avverkas. Det kan självklart vara så att röjning och avverkning krävs för att skapa tydliga siktlinjer, men det kan inte regleras detaljplanen utan ansvaret ligger hos den berörda fastighetsägaren. I planförslaget skapar vi förutsättningar siktlinjer och allmänhetens tillgång till närliggande naturmark.

Aspar

Närområdena till träd med bevarandevärden har i så stor utsträckning som möjligt reglerats med NATUR eller inte planlagts för att öka incitamenten för att bevara träden. Det ligger inom fastighetsägarens rätt att besluta om hur träden hanteras.

Väg till småbåtshamn/Gemensamhetsanläggning

Områdena närmast Täftesträsket ingår inte längre i planförslaget.

Gemensam spillvattenreningsanläggning

Se kommunens svar under yttrande 2.

Yttrandet bedöms delvis kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 10

Hejsan
Vad kul, hoppas denna detaljplan går igenom, väldigt seriöst och väl genomfört. Jag m. familj ser väldigt positivt på detta. Har varit i kontakt med fastighetsägaren och hört att det finns ett område på den västra delen av detaljplanen (GA2) där det finns ett förslag på bebyggelse av eventuella

garage eller förrådsbyggnader. Då i princip samtliga fastighetsägare har båt och/eller brygga som behöver förvaras och samt i vissa fall traktor m. redskap och andra typer av maskiner som används för att sköta våra gårdar och ta hand om byns vägar och snöröjning så anser jag att det vore lämpligt att den möjligheten att få bygga enskilt eller gemensamt med de fastighetsägare som har behov av garage eller förrådsbyggnader. Tror det skulle gynna bygden positivt.

Kommentar

Förrådsbyggnader

Önskemål om förrådsbyggnader tillgodoses i det reviderade planförslaget.

Plankartan har reviderats med område avsatt för förrådsbyggnader/garage/ställplats i enlighet med yttrandet.

Planbeskrivningen har reviderats för att överensstämma med justeringen i plankartan.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget.

YTTRANDE 11

Hej Ser väldigt positivt till den nya detaljplanen i området. Har haft en dialog med fastighets ägare i området som är berörda för detaljplanen, bla. några som funderar på att bygga om befintlig byggnad och nybyggnation. Tycker att byggnadshöjden kunde vara högre än 4m alternativt justera taklutning mer än dom 37 grader som är föreskrivna.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Byggnadshöjd
För att värna om befintlig kulturmiljö och siktlinjer bedöms det inte lämpligt med en byggnadshöjd för huvudbyggnad som överskrider 4 meter.

Takvinkel
Se svar för yttrande 2

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 12

Har i det stora hela inga invändningar till detaljplanen. Bra att tomterna är stora så karaktären på området behålls. Det som berör vår fastighet och sex andra (varav en är samlingslokalen Myrstacken) är att vi har en vattentäkt som kommer att påverkas. Har dokument som kan visa på att den har funnits i mer än 50 år. Att vi kompenseras på något sätt genom att anslutas till den gemensamma vattenlösningen för de nya fastigheterna. Ser med viss oro att projektet startas och vi blir av med vattentäkt och få tomter säljs. Att vattenlösningen måste vara klar innan vattentäkten försvinner. Tycker också att i planering av avloppen till de nya fastigheterna tas hänsyn till att äldre fastigheter i framtiden kan ges möjlighet att ansluta sig till gemensamma lösningar.

Kommentar

Dricksvattentäkt

Se kommunens svar i yttrande 2.

Gemensam spillvattenreningsanläggning

Se kommunens svar i yttrande 2.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget.

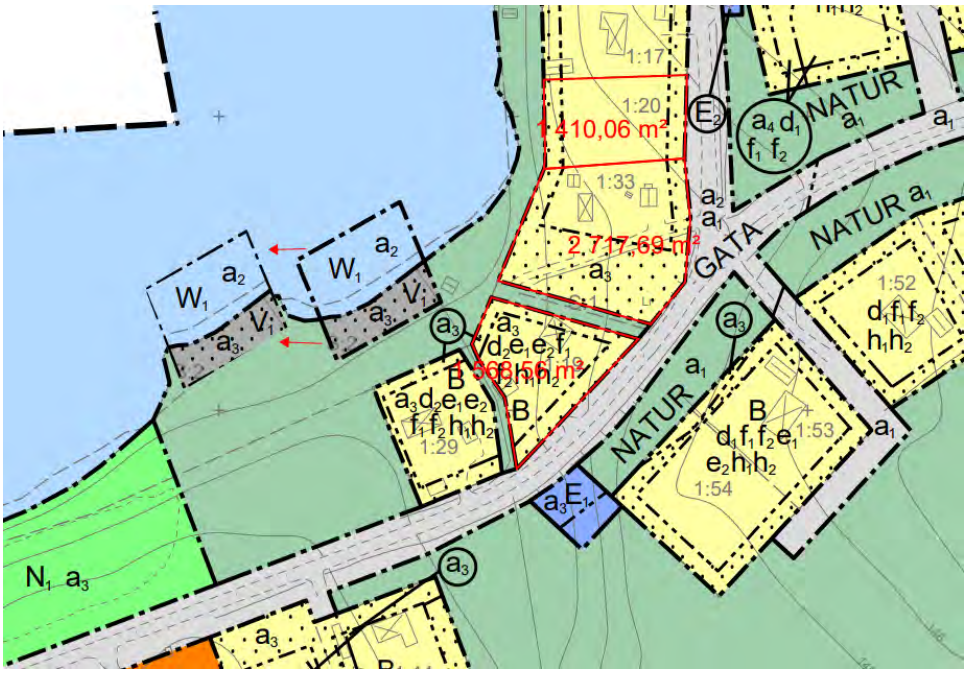
YTTRANDE 13

Om man tar en helhets bild kring hur geografin ser ut runt Täfteträsk, så ser man att det finns en mängd olika nedfarter mot vattnet eller det Ni kallar ”Släpp”. Det råder ingen brist på antalet anser vi.

Tillgängligheten och genomförande möjligheten bör vara något som man bör ta i beaktan vid förslagsritningar. Vi anser att det absolut minsta mark & miljöåverkan torde vara som vi markerat i bifogad ritning. Dvs i direkt / nära anslutning till den befintliga badplatsen. Dels att med bilar o evt båttrailers finns väg tillgång där samt OM man beslutar sig för att göra en korrekt urförd båtplats/ brygga där så behövs det ingen muddring av stranden då ett djup uppnås i klar närhet till den plats som finns där att ta i anspråk. De förslag som inlämnats från Ovan person innebär att det är ca 30-40 meter ett vattendjup som ej överstiger 40 cm och man behöver då åsamka rejäl bottenförändring om man skulle försöka uppnå en funktionell båtplats/ båtbrygga utan att båtarna ”suger fast” i sanden.

Vår ambition är att dess eventuella framtida placering av ngn småbåtsanläggning bör ske så miljö vänligt/ funktionsmässigt / tillgänglighetsmässigt som möjligt & de förslag vi sett hitentills inte är det optimala förslagen enligt vår mening. Vi tar gärna ett möte gällande detta med

Strandsamfälligheten, då de inte verkar vilja bjuda in så gör vi det istället. Då kommer vi säkert fram till en bra lösning för ALLA berörda parter.

Kommentar

Småbåtshamn
Se kommunens svar under yttrande 4

Kommunen vill även uppmärksamma att muddring kan innebära vattenverksamhet och kräva tillstånd.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 14

Vi har noterat att detaljplanen inte tagit hänsyn till den befintliga kärrvägen från Österåkerskorsningen över Nyverksbrånet till Nyverket. Kärrvägen måste betraktas vara av kulturhistorisk värde. Den är t ex utmärkt på Ekonomisk karta från 1959, se bif utdrag från kartan. Kärrvägen har bevarats som kulturminne av Holmen Skog vid deras senaste avverkning. Kärrvägen nyttjas idag frekvent av sommarstugeägare och gäster som promenad- och jogging stråk, cykelväg, och vintertid för skidspår och snöskoterväg. Den är även en naturlig väg in till naturen för den som är intresserad av skogsvandring och bäreller svampplockning, samt kulturupplevelse av mina konst-alster. Enligt detalplanförslaget kommer det inte att finnas någon enkel och naturlig access till Kärrvägen (som vi kallar Blåbärsstigen för den är blå-snitslad; och inritad i vår orienteringskarta) då den kommer att blockeras av tomtmark och bebyggelse.

Jag vill skicka bilder för att visa min konst som finns längs omtalade stig (och även överallt för övrigt i skogen). Tyvärr är de målade figurerna intagna för vinterförvaring. Familjer uttrycker stor glädje och blir fyllda med egen fantasi! Stigen måste få vara kvar orörd och som nu lätt-tillgänglig

Kommentar

Stigen
Se kommunens svar under yttrande 5.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 15

Vi har noterat att detaljplanen inte tagit hänsyn till den befintliga kärrvägen från Österåkerskorsningen över Nyverksbrånet till Nyverket. Kärrvägen måste betraktas vara av kulturhistorisk värde. Den är t ex utmärkt på Ekonomisk karta från 1959. Kärrvägen har bevarats som kulturminne av Holmen Skog vid senaste avverkning. Kärrvägen nyttjas idag frekvent av sommarstugeägare och gäster som promenad- och jogging stråk, cykelväg, och vintertid för skidspår och snöskoterväg. Den är även en naturlig väg in till naturen för den som är intresserad av skogsvandring och bär- eller svampplockning. Enligt detalplaneförslaget kommer det inte att finnas någon enkel och naturlig access till kärrvägen då den kommer att blockeras av tomtmark med bebyggelse. Vi föreslår att kärrvägen bevaras inom planområdet på sånt sätt att den fortsatt kan komma att nyttjas på samma sätt som idag. Vi noterar att det på sidan 36 under Fordonstrafik nämns att Södervikvägen leder runt Täftesträsket för att sedan återansluta till väg 364 i Kroksjö. Det senare är inte korrekt. Södervikvägen slutar vid Täfteträskets

norra ände. De vägar som leder vidare mot Kroksjö är skogsbilvägar och därmed inte ämnade för allmän trafik.

Kommentar

Stigen
Se kommunens svar under yttrande 5.

Planbeskrivningen har reviderats avseende Söderviksvägens dragning.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses i planförslaget.

Ändringar efter samråd

Planhandlingarna ändras på följande punkter:

Plankartan

- Planförslaget har reviderats genom att endast inkludera dem tillkommande fastigheterna.
- Fornlämningens avgränsning och symbol har kompletterats i grundkartan.
- Planområdesgränsen har justerats för att minska mängden naturmark.
- Plankartan har försetts med E-område om 10x10 meter för befintlig nätstation.
- Plankartan har justerats så att den planerade tillfartsvägen reglerad GATA samt närliggande tillkommande kvartersmark för bostäder, flyttas cirka 20 meter från den befintliga dricksvattentäkten.
- Användningsområdet för E_1 – Teknisk anläggning för spillvattenrening har justerats och flyttats 4 meter från närliggande bostadsfastighet. Längs användningsgränsen skapas en buffert med 4 meter prickmark.
- Grundkartan i plankartan har reviderats inför granskningen med information kring samfälligheten Södervik S:2.
- Grundkartan i plankartan har reviderats inför granskningen med information kring samfälligheten Södervik S:1.
- Plankartan har reviderats med område avsatt för förrådsbyggnader/ställplats

Planbeskrivningen

- Beskrivning av Täfteträskets närområde och svämplan har lagts till.
- Planbeskrivningen har reviderats med motivering gällande planförslagets påverkan på möjligheten att följa MKN och påverkan på statusen.
- Planförslaget har reviderats genom att endast inkludera de tillkommande fastigheterna. Planbeskrivningen revideras för att överensstämma med ändringen.
- Formulering av träd med bevarandevärden har ändrats.
- Beskrivning av bedömning av påverkan för rennäring har lagts till.
- Planförslaget har reviderats genom att GATA har flyttats på grund av dricksvattentäkt. Planbeskrivningen revideras för att överensstämma med ändringen.
- Saknad bild på sidan 52 i enlighet med yttrandet har lagts till. I och med justeringar i planbeskrivningen finns nu bilden på sida 58.

- Planbeskrivningen har kompletterats med information gällande att samfälligheterna Södervik S:1 och Södervik S:2 inte påverkas av planförslaget
- Planbeskrivningen har kompletterats med information gällande område avsatt för förrådsbyggnader/garage/ställplats.
- Beskrivning av Söderviksvägens dragning har reviderats.

Tillkommande/reviderade utredningar efter samrådet

- VA- och dagvattenutredning

Detaljplanering, Umeå kommun, september 2025

Denna handling har godkänts av planchef Johanna Söderholm med planarkitekt Villiam Brännström som handläggare. Handlingen är godkänd i kommunens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-21

HOLMSUND 2:65

Diarienr: BN-2022/01126

Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl., Umeå hamn - etapp 2

Förslag till beslut

1. Byggnadsnämnden godkänner detaljplanen för Holmsund 2:65 m.fl., Umeå hamn, etapp 2.

2. Byggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att anta detaljplanen för Holmsund 2:65 m.fl., Umeå hamn, etapp 2.enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

Syfte

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Ärendebeskrivning

Arbetet med att upprätta detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl., Umeå hamn etapp 2, påbörjades av Umeå kommun detaljplanering i maj 2022. Byggnadsnämnden godkände, 2022-05-18 § 129, delning av detaljplanen i en första och andra etapp, där etapp två har hanterats i den här detaljplanen.

Underlag och utredningar har arbetats om i enlighet med gjorda avgränsningar för etapp 2.

Planerade ut- och ombyggnationer i hamnen avses ske etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks för både åtgärder i vattenområdet (vattenverksamhet) och hamnverksamheten.

Samråd/Granskning

Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 2021-10-04 – 2021-10-24 samt granskning under tiden

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2022/01126

2022-03-04 – 2022-04-03 samt förnyad granskning under tiden 2025-06-17 – 2025-08-15. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Av de synpunkter som har inkommit under tiden för den förnyade granskningen har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Av utlåtandet framgår bl.a. att plankartan kompletterats med genomförandetid och egenskapsbestämmelser samt att planbeskrivningen kompletterats och reviderats med anledning av inkomna yttranden.

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Detaljplanen bedöms stämma överens med och bidra till att förverkliga intentionerna i kommunens översiktsplan. Antagande av detaljplanen överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att detaljplanen är av stor betydelse för kommunen samt handläggs med utökat planförfarande eftersom genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-11-21
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad november 2025
- Planbeskrivning daterad november 2025

Övriga handlingar

- Utlåtande förnyad granskning daterat november 2025
- Granskningsutlåtande nr. 2 daterat november 2022
- MKB för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl., etapp 2, daterad november 2025

Beredningsansvariga

Magdalena Blomquist, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Föredragande

Magdalena Blomquist, planarkitekt

Beslutet med handlingar ska skickas till

- Kommunfullmäktige, Umeå kommun

Tjänsteskrivelse

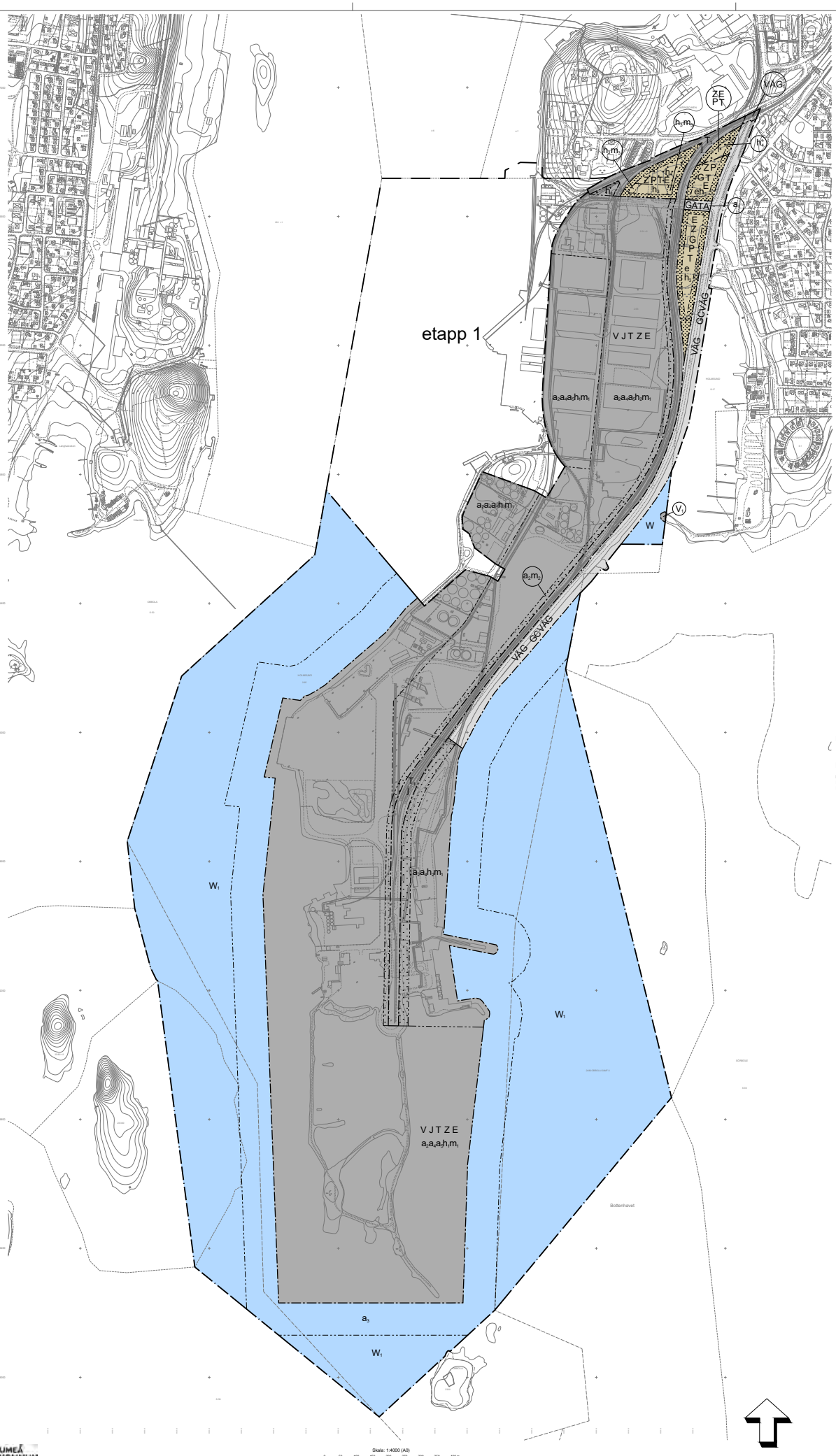
Dnr: BN-2022/01126

Kommunfullmäktiges beslut ska skickas till

detaljplanering@umea.se

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Sakägare som yttrat sig
- Länsstyrelsen

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

GATA	Gata
GCVÄG	Gång- och cykelväg
VÄG	Väg
VÄG$_1$	Väg som får överbyggas med järnväg

Kvartersmark

E	Tekniska anläggningar
G	Drivmedel
J	Industri
P	Parkering
T	Trafik
T$_1$	Järnväg
V	Hamn
V$_1$	Småbåtshamn
Z	Verksamheter

Vattenområde

W	Vattenområde
W$_1$	Hamn

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Huvudmannaskap

a_6 Huvudmannaskapet är enskilt för den allmänna platsen.

Upphävande av strandskydd

Strandskyddet är upphävt inom allmän platsmark

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

- Marken får inte förses med byggnad
- Marken får endast förses med komplementbyggnad

Höjd på byggnadsverk

h_1	Högsta nockhöjd är 50 meter
h_2	Högsta nockhöjd är 25 meter
h_3	Högsta nockhöjd är 15 meter
h_4	Högsta nockhöjd är 5 meter

Skydd mot störningar

m_1	Erosionsskydd utanför kajkant ska placeras inom kvartersmark
m_2	Endast etablering av ej känslig verksamhet
m_3	Skyddsåtgärder krävs i närhet till farligt gods-led vid etablering av mindre- och normalkänslig verksamhet.

De vid prövningstillfället gällande riktvärdena beträffande buller får inte överskridas för verksamheter som inte kräver särskilt tillstånd enligt miljöbalken

Plank/stängsel för skydd mot störningar och inträng får uppföras i stöd mot annan reglering

Stängsel, utfart och annan utgång

j In- och utfarter får anordnas över och under järnvägsområdet

Upphävande av strandskydd

Strandskyddet är upphävt inom kvartersmark

Utnyttjandegrad

e Största byggnadsarea är 30 % av fastighetsarean inom användningsområdet

Villkor för startbesked

a_4 Startbesked får inte ges för byggnad förrän anläggning för hantering av dagvatten har kommit till stånd.

a_5 Startbesked får inte ges för byggnad förrän mark/förorening är avhjälpt till att inskärma understiget riktvärden för mindre känslig markanvändning.

Ändrad lovplikt

a_7 Bygglov krävs inte för upplag och materialgårdar. Bestämmelsen gäller under den tid detaljplanen gäller.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR VATTENOMRÅDE

Upphävande av strandskydd

a_8 Strandskyddet är upphävt

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är 5 år och börjar gälla r.r.o.m laga kraft

ILLUSTRATION

- Gräns för detaljplan etapp 1

INFORMATION

Detaljplaneområdet medger verksamheter som kan innebära risker och störningar. Krav på att lämpliga åtgärder vidtas för att minimera risker och störningar måste ställas vid kommande lovgivningtillstånd i enlighet med gällande lagstiftning.

TECKENFÖRKLARING

Fastighetsgräns
Kvartersmarksgräns
Trädgräns
Tillämpningsgräns
Fastighetsbeteckning
Gemensamhetsanl. (linjeobj)
Gemensamhetsanl. (punkt)
Officialitetsgräns (linjeobj)
Officialitetsgräns (punkt)
Höjdkurva
Väg
Vägkant
Dike
Damm
Vägbarrier
Vägtrumma
Vattendrag
Mur
Stödvall/Pank
Mast
Luftledning
Belysningsstolpe
Vindkraftverk

GRUNDKARTA TILL DETALJPLAN

Upprättad 2021-02-03 BN-2021/00202
Reviderad 2025-05-27

Mätning: AKR, SS & JÖ
Kartkonstruktion: AKR & JÖ

Kartstandard enligt HMK
- Innehållsstandard: Mindre betydelserikt information har utelämnats
- Lägesnoggrannhet: Objekten är digitaliserade (Ekvidistanskärta)
- Aktualitetsstandard : Visst precisenat kartinnehåll inom planområdet är kontrollerat och aktualitet vid på kartan angiven tidpunkt

Koordinatsystem i plan och höjd : Sweref 99 20 15 resp RH 2000
Höjdinformation: Höjdkurvor genererade av laserdata från 2018-2020.
Ursprung : Digital primärkarta
Underjordiska ledningar och avtalsenvilket redovisas ej på grundkartan
Plangränser och planbestämmelser redovisas ej på grundkartan
Godkänd ur sekretessynpunkt för upprättning
Upphovsrätt : Umeå kommun
Kartan är anpassad för skala 1:4000

Översiktsbild

Antagandehandling	Beslut
Till planen hör:	Antagen:
- Planbeskrivning	Laga kraft:
	Vidimeras:

UMEÅ KOMMUN
BN-2022/01126

Skala: 1:4000 (A0)
0 50 100 150 200 250 300 350 400 m

Detaljplan för fastigheten
Holmsund 2:65 m.fl. Umeå hamn - etapp 2
inom Holmsund, Umeå kommun, Västerbottens län
Umeå kommun, Detaljplanering, november 2025

UMEÅ KOMMUN

Detaljplan för fastigheten Holmsund 2:65 m.fl., Umeå hamn – etapp 2, Holmsund i Umeå kommun, Västerbottens län

Planbeskrivning-Antagandehandling			Aktnummer: 4	Diarienummer: **BN-2022/01126**
Gällande lagstiftning: PBL 2010:900 BFS 2020:5 BFS 2020:6 BFS 2020:8	Planbesked: BN § 129 2022-05-18	Detaljplan påbörjad: 2022-05-18	Antagen:	Laga kraft:

Detaljplaneprocessen

Om detaljplaner

En detaljplan reglerar hur mark och vatten får användas och hur bebyggelse och byggnadsverk får se ut. Detaljplanen reglerar rättigheter och skyldigheter. Plankartan är bindande vid prövning av exempelvis bygglov. Planbeskrivningen beskriver detaljplanens syfte och hur plankartan ska tolkas.

Under arbetet med detaljplanen tar kommunen ställning till hur marken får användas, utifrån en avvägning av allmänna och enskilda intressen. En detaljplan handläggs med begränsat förfarande, standardförfarande eller utökat förfarande. Denna detaljplan handläggs med ett utökat förfarande, processen beskrivs nedan.

Kungörelse

Vid utökat förfarande ska kommunen inför samrådet kungöra förslaget till detaljplan. Kungörelsen ska göras i en ortstidning och anslås på kommunens anslagstavla.

Samråd

Planförslaget samråds med länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, kända sakägare och andra berörda. Syftet med samrådet är att samla in information och synpunkter, förankra förslaget och få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt. De skriftliga synpunkter som inkommit under samrådstiden redovisas och bemöts i en samrådsredogörelse. Därefter justeras förslaget utifrån inkomna synpunkter.

Granskning

Planförslaget ska därefter tillgängliggöras för granskning i minst tre veckor. Om detaljplanen antas medföra betydande miljöpåverkan gäller minst 30 dagar. Granskningen är ytterligare ett tillfälle att lämna synpunkter på planförslaget.

Antagande

Detaljplanen antas genom ett politiskt beslut av kommunfullmäktige.

Laga kraft

Om detaljplanen inte överklagas får beslutet att anta detaljplanen laga kraft, vilket innebär att detaljplanen får rättsverkan. Därefter kan genomförandet av detaljplanen påbörjas.

Innehållsförteckning

Planens huvuddrag 6
Planhandlingar 7
Upplysningar 7
Underlag och utredningar 7
Planens syfte 8
Plandata 8
Markägoförhållanden 9
Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden 10
Umeå hamn 10
Historia 10
Hamnen idag 10
Planerade åtgärder i närtid 13
Hamnen i framtiden 15
Översiktsplan, fördjupningar och tematiska tillägg 16
Detaljplaner och områdesbestämmelser 17
Pågående planprocesser 21
Masterplan Umeå hamn 21
Riksintressen 21
Riksintresse för kommunikationer 22
Riksintresse för yrkesfisket 25
Riksintresse för kulturmiljövård 27
Avvägning riksintressen 32
Förändringar och konsekvenser 33
Strandskydd 34
Allmänt om strandskydd 34
Förändringar och konsekvenser 34
Andra särskilda områdesskydd 35
Natura2000 35
Biosfärsområde 35
Undersökning av betydande miljöpåverkan 36
Kommunala beslut 37
Delad detaljplan 37
Planförfarande 37
Samrådskrets 37

Förutsättningar och förändringar 38
Mark- och vattenanvändning 38
Förändringar och konsekvenser 38
Stads- och landskapsbild 42
Förändringar och konsekvenser 42
Kulturmiljö 43
Förändringar och konsekvenser 43
Fornlämningar 43
Förändringar och konsekvenser 43
Naturmiljö 44
Förändringar och konsekvenser 47
Rekreation och friyta 47
Förändringar och konsekvenser 47
Service 47
Förändringar och konsekvenser 47
Tillgänglighet och trygghet 48
Förändringar och konsekvenser 48
Kommunikationer 48
Gator och fordonstrafik 48
Järnväg och transporter i hamnen 51
Parkering, varumottagning och angöring 52
Gång- och cykeltrafik 53
Kollektivtrafik 54
Geotekniska förhållanden 54
Förändringar och konsekvenser 55
Risker och störningar 56
Miljöfarlig verksamhet 57
Närhet till väg E12 58
Transporter av farligt gods 59
Totalförsvaret 62
Framkomlighet för utryckningsfordon 63
Buller 63
Vibrationer 68
Elektromagnetiska fält 70
Lukt och damning 70
Förorenad mark och vatten 71

Radon ... 74
Risk för översvämning ... 75
Risk för ras, skred och erosion ... 77
Barlastvatten ... 77
Teknisk försörjning ... 78
Markledningar ... 78
El och bredband ... 78
Vatten och avlopp ... 79
Dagvatten ... 80
Snöhantering ... 84
Avfall ... 85
Miljömål ... 86
Miljökvalitetsnormer ... 87
MKN för utomhusluft ... 88
MKN för omgivningsbuller ... 88
MKN för vattenförekomster ... 90
Genomförandefrågor ... 93
Organisatoriska frågor ... 93
Huvudmannaskap för allmän plats ... 93
Huvudman för vatten och avlopp ... 93
Genomförandetid ... 94
Avtal ... 94
Tidplan ... 94
Fastighetsrättsliga frågor ... 94
Fastighetsbildning ... 94
Gemensamhetsanläggningar ... 98
Servitut och ledningsrätter ... 98
Ekonomiska frågor ... 99
Planavgift ... 100
Tekniska frågor ... 100
Medverkande ... 100
Källor ... 100
Bilaga ... 101
Planbestämmelser med lagstöd ... 101

Planens huvuddrag

Umeå hamn behöver utvecklas för att möta framtidens behov. Därav behöver flertalet åtgärder göras, varav vissa inte är förenliga med gällande detaljplaner. Avsikten med detaljplanen är att göra en översyn av hamnområdet och ta ett helhetsgrepp för den utveckling som behöver ske i hamnen inom de närmsta åren med målbild 2050.

I enlighet med Sveriges klimatmål och regeringens nationella godstransportstrategi behöver utsläppen från transportsektorn minska. Ett sätt att minska utsläppen från transporter är att flytta över gods från vägtransporter till järnväg och sjöfart som har lägre klimatpåverkan. Utbyggnaden av Umeå hamn, i enlighet med denna detaljplan, möjliggör en ökad kapacitet för intermodala järnvägs- och sjöfartstransporter, vilket i sin tur skapar förutsättningar för att en större mängd gods kan flyttas över från vägtrafiken.

Detaljplanen möjliggör främst för hamn [**V**], industri [**J**], trafikändamål [**T**], verksamheter [**Z**] och tekniska anläggningar [**E**] samt för parkering [**P**] och drivmedel [**G**] på vissa platser. Avsikten är att möjliggöra en flexibel användning av hamnen för framtida behov. Föreslagna användningar och avgränsningar av dessa bedöms lämpliga med hänsyn till hamnens och berörda intressen.

Detaljplanen medger att bebyggelse och anläggningar inom området kan anpassas till olika verksamheter och behov. Byggrätten regleras i utbredning och höjd.

Hamnen är en verksamhet som innebär möjlighet till etablering av miljöfarlig verksamhet som kan innebära störningar för närområdet av exempelvis buller. Frågorna beskrivs i detaljplanen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning och utredningar. Vissa miljöfarliga verksamheter, som detaljplanen möjliggör för, ska därefter tillståndsprövas enligt miljöbalken. Vid en sådan prövning prövas den enskilda specifika verksamheten med dess risker och störningar till omgivningen. I tillståndsprocessen säkerställs också att erforderliga skyddsåtgärder finns på plats.

Området berörs av flera riksintresseanspråk. Riksintressena för kommunikationer bedöms komplettera och stärka varandra. Riksintresseområdena för kulturmiljövården respektive kommunikationer utgör en viss intressekonflikt. Hamnändamålet bedöms vara den verksamhet som är lämpligast på platsen och som bäst främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt.

Detaljplanen bedöms stämma överens med och bidra till att förverkliga intentionerna i kommunens översiktsplan.

Planhandlingar

- Plankarta
- Planbeskrivning

Upplysningar

Detaljplanen har tagits fram i enlighet med Boverkets föreskrifter om detaljplan (BFS 2020:5) och allmänna råd om redovisning av reglering i detaljplan (BFS 2020:6). Plankartan har ritats i AutoCAD med Focus detaljplan 2019 och BFS_2020_10_01_Bestämmelsekatalog.xml.

Underlag och utredningar

- Undersökning BMP, 2021-03-17
- MKB (strategisk miljökonsekvensbeskrivning) för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl. etapp 2, Tyréns Sverige AB, 2025-06-10.
- Utredningar (bilaga nr.):
    1. Riksintresseanalys, Umeå kommun, 2021-09-24 reviderad 2021-11-18 samt 2022-07-04
    2. Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021, Pelagia Nature & Environment AB, 2021-08-31 reviderad 2021-12-08
    3. Påverkan på Naturmiljö brackvatten & MKN ytvattenförekomster, Tyréns Sverige AB, 2025-02-24
    4. Dagvattenutredning DP Umeå hamn – etapp 2, Sweco Sverige AB, 2021-09-15 reviderad 2023-03-06
    5. Detaljerad riskbedömning – Transport av farligt gods på väg och järnväg, WSP, 2020-12-15, reviderad 2022-10-13. Bilaga: Detaljerad riskbedömning för planprogram Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6, WSP, 2020-12-07
    6. Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24 reviderad 2022-02-10
    7. Transportutredning detaljplan Holmsund 2:65 – etapp 1, Tyréns Sverige AB, 2021-08-30 reviderad 2022-02-10 samt 2023-07-03
    8. Sammanställning geotekniska utredningar Umeå hamn, WSP 2022-01-26
    9. Åtgärdsutredning Umeå hamn, WSP Sverige AB, 2022-02-28
    10. Artskyddsutredning i området kring Umeå hamn, 2021, Pelagia Nature & Environment AB, 2022-06-14
    11. Handlingsplan dagvatten, 2025, Umeå Hamn
- Grundkarta upprättad 2021-03-03, reviderad 2025-05-27
- Fastighetsförteckning upprättad 2021-09-13, reviderad 2025-05-12

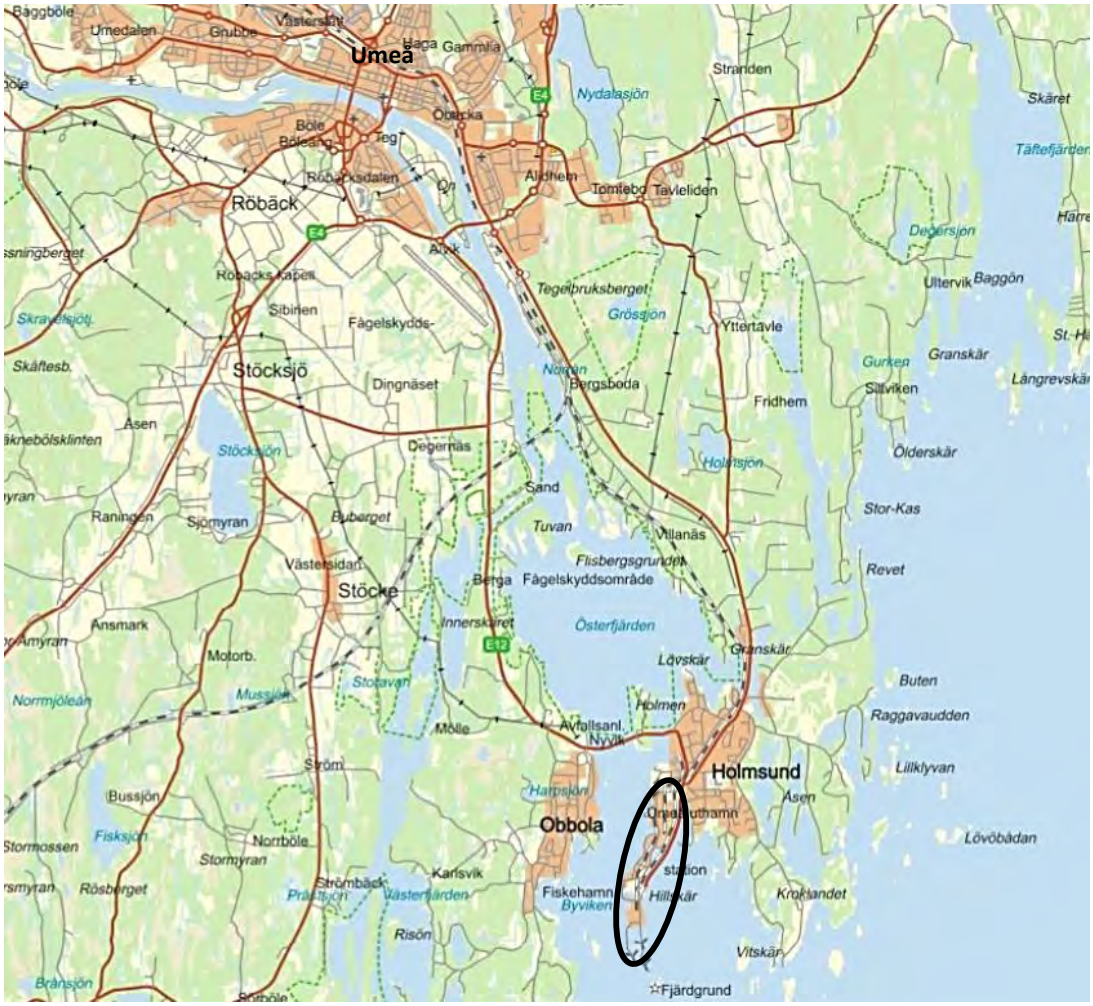
Planens syfte

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Plandata

Detaljplaneområdet är cirka 380 ha (3808323 m^2) stort varav cirka hälften utgörs av vattenområden som delvis kan omvandlas till landområden i framtiden, se Figur 1.

Detaljplaneområdet (Umeå hamn) ligger i Holmsund, cirka 16 km söder om centrala Umeå.

Figur 1 Översiktskarta. Detaljplaneområdet markeras ungefärligt med svart ring.

Markägoförhållanden

Detaljplaneområdet utgörs till största del av fastigheten Holmsund 2:65. Inom området finns ett mindre antal avstyckade fastigheter. Större delen ägs av Umeå hamn AB. Umeå kommun eller andra kommunägda företag äger angränsande mark samt större delen av järnvägsspåren i området. Del av fastigheter och byggnader inom området har upplåtits genom olika former av arrende eller hyra.

För mer information, se rubrik *Fastighetsbildning*.

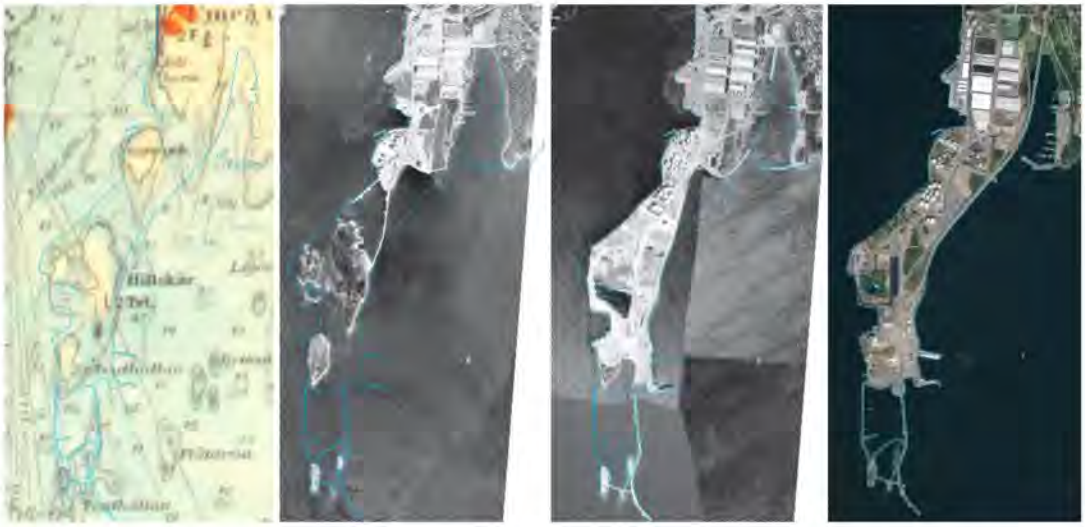
Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden

Umeå hamn

Historia

Umeå hamn har historiskt förändrats över tid. Hamnen, som från början låg inne i Umeå, flyttades ut till Holmsund i mitten av 1800-talet på grund av att landhöjningen gjorde älven svårare att ta sig fram på. I Holmsund låg hamnområdet på norra och västra sidan av Holmsund samhälle där också sågverksindustrierna låg. Med tiden uppstod behov av en hamn med bättre djupförhållanden och Umeå uthamn skapades på aktuell plats i början av 1900-talet.

Med åren har vikar och sund fyllts ut så att de tidigare fristående öarna har bundits samman till en udde. Kartor och ortofoton nedan, Figur 2, visar hur hamnen utvecklats över tid.

Figur 2 Kartbilder från vänster till höger. 1.Sjökort från 1949 med rättningar till 1957, 2.Ortofoto från 1963, 3.Ortofoto från 1975, 4.Ortofoto från 2020. Källa: Masterplan.

Hamnen idag

Umeå hamn är idag en strategisk logistiknod som sedan 2015 drivs av hamnbolaget Kvarken Ports Ltd. Bolaget ägs av Umeå Hamn AB, och syftar till att stärka hamnens marknadsposition och transportstråk. Umeå Hamn AB äger hamnens fasta anläggningar, kajer, järnvägsspår med mera.

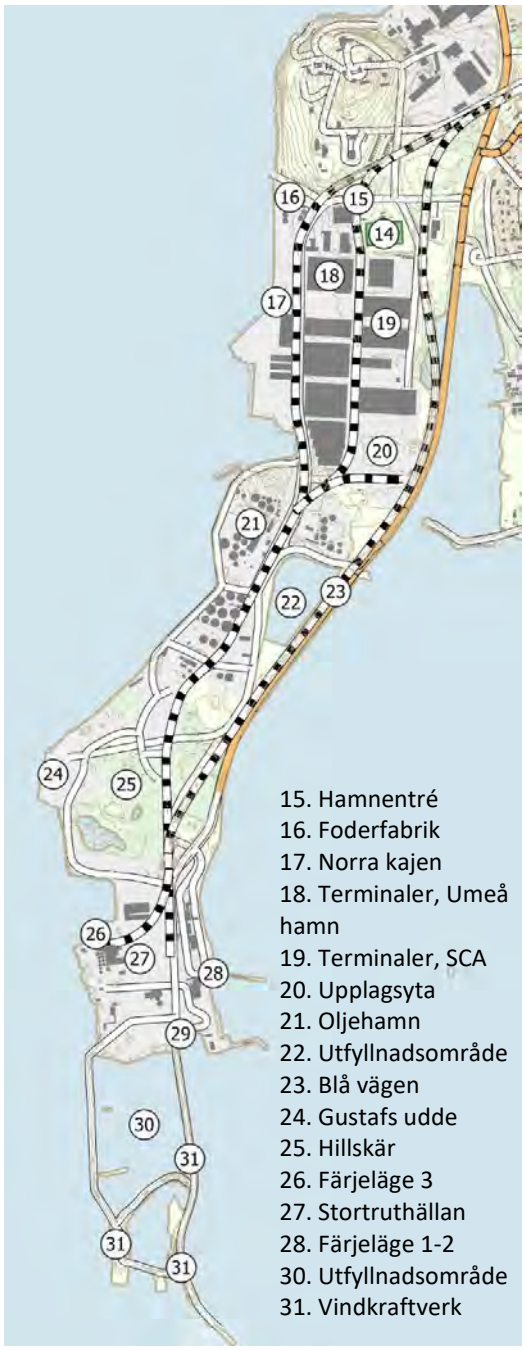
I området finns flertalet olika verksamheter, Figur 3, - hamnanknutna respektive fristående. De flesta har kopplingar till sjötransporter, men det finns också verksamheter med helt landbaserade transporter. Huvudverksamheterna utgörs av skogs- och petroleumprodukter, enhetsgods på trailer och container samt färjetrafik Umeå-Vasa. I Umeå Hamn bedrivs också en omfattande terminalverksamhet med lagring, montering och vidareförädling. Verksamheten pågår dygnet runt.

Umeå Hamns upptagningsområde sträcker sig från Kiruna i norr till Sundsvall i söder och Mo i Rana i väster. Färjetrafiken Umeå-Vasa tjänar som en länk över havet för väg E12 genom Finland, Sverige och Norge. Färjan hanterar både gods och passagerartransporter.

Umeå hamn är en internationell hamn med tät linjetrafik till och från kontinenten och den hamn med flest anlöp i norra Sverige. Hamnen har ett gynnsamt strategiskt läge, där de stora Europavägarna E4 i nordsydlig riktning och E12 i östvästlig riktning möts. E12-stråket, som är det största godsstråket i östvästlig riktning i Västerbotten, går från väg E6 i Mo i Rana via Umeå hamn över till Vasa i Finland och vidare mot sydost. Färjeförbindelsen till Vasa är den enda färjeförbindelsen mot Finland norr om Stockholm. Umeå hamn är därmed så kallad brohamn och en viktig länk i E12-stråket.

Väg E12, järnväg och anslutning mot öster (färja) ansluter hamnen och i hamnområdet finns ett omfattande nät av transportvägar (på väg och järnväg).

Holmsundsvägen slutar vid hamnens Huvudentré (**15**). Rakt västerut från entrén reser sig Lantmännens foderfabrik (**16**) och söder om denna finns Norra kajen (**17**) samt Umeå hamns och SCA:s terminalbyggnader (**18, 19**). Längst ned på SCA:s industrimark finns en uppläggningsyta för returpapper (**20**). På Stormskär ligger oljehamnen (**21**), med kaj och ett stort antal cisterner. På andra sidan järnvägen ligger Nynäs AB:s bitumendepå. Utfyllnadsarbete pågår mellan Stormskär och den nya väg- och järnvägssträckningen mot Hillskär (**22**). Hillskär (**25**) är till del skogbevuxet och utgör disponibel yta för framtida etableringar. Längst västerut på Hillskär ligger kajen *Gustafs udde* (**24**), där containergods hanteras. På Stortruthällan (**27**) finns flera verksamheter etablerade, bland annat Fodercentralen, Sjöfartsverket, Kustbevakningen och Västerbottens Fisk AB. Från färjeterminalen (**28**) avgår färjan till Vasa,

Figur 3 Hamnens fuktioner. Källa: Avvägning av riksintressen, Holmsund (Umeå kommun, 2020).

Finland. På pirerna ut till Lilltruthällan finns ett antal vindkraftverk (**31**) och mellan dessa ett framtida utfyllnadsområde (**30**). Nummer 14 och 29 i kartbilden ovan finns inte kvar längre (maj 2025).

Figur 4 Flygfoton från hamnen. Källa: Masterplan

Karantänshamn

I Sverige finns åtta karantänshamnar, varav Umeå hamn är en av dessa. Syftet med en karantänshamn är enligt Folkhälsomyndigheten att ”[…] upptäcka och hantera internationella hot mot människors hälsa.” Hanteringen av upptäckter av internationella hot mot människor regleras av *lag (2006:1570) om skydd mot internationella hot mot människors hälsa*. Det är regering alternativt ett av regeringen utsett organ som tillsammans med kommuner och regioner beslutar om vilka hamnar som ska fungera som karantänshamnar. De uppgifter som omfattas av karantänshamnar är bland annat att diagnostisera samt vårda sjuka resenärer, säkerställa avskilda lokaler för djur och människor för undersökning och karantän samt tillhandahålla utbildad personal för inspektion av fartyg. Det är regeringen eller en annan av regeringen utsedd myndighet som får besluta om vad karantänshamnar ska tillhandahålla. Det är i sin tur kommunerna och regionerna som tillgodoser sådana resurser.

Planerade åtgärder i närtid

De hanterade godsvolymerna i hamnen har vuxit år från år och möjligheterna att vidareutveckla verksamheten är goda med stora ytor att tillgå. För att behålla och öka Umeå Hamns regionala, nationella och internationella betydelse planeras utbyggnad av verksamheten i form av kajer, lagrings- och hanteringsytor, väg och järnväg, se Figur 5, nedan.

Ut- och ombyggnationerna avses ske etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks fristående. För etapp Öster (färjeterminalen) erhölls dom den 26 juni 2020 i mål M 2004-19. För etapp 1 och 2, för bland annat åtgärder i vid Norra och Södra kajen samt Energipiren (se nedan) erhölls dom den 29 april 2025 i mål M 2242-24.

Figur 5 Översiktsbild som visar vart olika åtgärder avses genomföras i hamnområdet inom de närmsta åren. Källa: Masterplan

1. **Hamnentré**

Ny hamnentré avses anläggas vilket innebär behov av omläggning av väg och delvis järnväg. Nya parkeringsytor behövs som innefattar lastbilsuppställning med tillhörande servicebyggnad och tankstation. Området lämpar sig väl för servicefunktioner riktade mot vägtransporrter.

2. Norra kajen

Norra kajen, som är den äldsta delen av hamnen, fyller idag primärt en funktion som inlastning till Lantmännens och Cementas verksamheter i hamnen. Kajen är i behov av upprustning genom att befintlig kaj rätas ut och kajlinjen flyttas ut cirka 7 - 10 meter från befintlig linje. Genom de planerade åtgärderna ökas djupet i hamnbassängen med 2 meter till att klara 8,8 meter djupgående. En rak 350 meter lång kaj ersätter därmed den nuvarande som har ett veck på mitten. RoRo-kajen i södra änden utökas samtidigt och i den norra delen avses en kaj för hamnens verksamhetsbåtar anläggas.

3. Södra kajen

Södra kajen nyttjas för Umeå hamns stora, över tid stabila flöden bestående av RoRo-hanterad kraftliner från SCA:s anläggningar i Obbola och Munksund samt för containerhantering. Kajen hyser idag två kajer med begränsade längder - ”Piren” 170 meter lång med djup om 8,8 meter och ”Södra kajen” 160 meter lång med djup om 10,0 meter. Hanteringsytorna i anslutning till dessa är begränsade.

Södra kajen avses byggas ut och få en ny kajlinje om totalt cirka 600 meter. Djupet ökas samtidigt. Samtliga kajlägen vid Södra kajen kan på så sätt ta emot större fartyg. Utformning innefattar två RoRo-lägen som samtidigt medger containerhantering med kran.

Genom de föreslagna åtgärderna kommer ytorna att öka rejält, samtidigt som kajerna öppnar för en mer flexibel hantering.

4. Energipiren

För att bereda plats för utvecklingen vid Södra kajen och möjliggöra större tonnage (last) på tankbåtarna byggs en ny oljepir ett par hundra meter söder om den nuvarande. Ny energipir kommer att anläggas cirka 100 meter ut i vattnet med en brygga på cirka 200 meter. Dykdalber (bottenfast sammanbundet pålknippe för förtöjning) kommer även att behöva anläggas.

5. Väg E12 Pölen

Inom området avses verksamhetsyta anläggas för uppställning av projektlaster. Ytan kan även innehålla en sidoentré till hamnen.

6. Gustavs udde

I Gustafs uddes närhet finns stora ytor som passar för lagring av projektlaster. Genom att uppföra nya magasin (höglager) för bland annat virkeslagring kan området bli en naturlig plats för hantering av virke som ska skeppas utan att vara lastat i container. I området planeras även för hantering och upplag av förorenade massor.

Kajen vid Gustavs udde är idag 147,5 meter lång. Hamndjupet innebär att förutsättningar finns för att förlänga kajen både norrut och söderut om behov uppstår.

7. Hillskär

Inom området finns livsmedelshantering i form av spannmål/foder och ska fortsatt möjliggöra olika typer av lagring (höglager). I området finns idag möjlighet att lasta och lossa mindre fartyg, men det är idag ingen sammanhängande kaj och djupet är begränsat.

8. Färjeläge

Arbeten pågår för närvarande med att bygga kajer, ramper och uppställningsytor anpassade för ny färja som tagits i bruk under 2021. Färjeläget har anpassats så att lastning och lossning kan ske snabbt och landströmsanslutning möjliggörs till färjan. Åtgärderna genomförs bland annat med stöd av nyligen lagakraftvunnen detaljplan för området.

9. Lagunen

Det finns goda förutsättningar för att i framtiden anlägga kajer i detta område samt att muddra hamnlägen in i lagunen. Området ligger längst bort från bostadsbebyggelse och kan därför vara väl lämpat att reservera för en eventuell framtida torrbulkshantering, exempelvis om nya gruvetableringar i Västerbotten skapar behov av malmtransporter med mera.

Muddring av farled

Utöver förändringar på land behöver farleden (vattenområden som sjöfarten använder) in till Umeå hamn fördjupas och breddas för att klara av större fartyg. Den nuvarande Umeå-max är 215 meter långt, 33 meter brett med ett djupgående på 10,2 meter (i mörker 9 - 9,2 meter). Ytterligare begränsningar finns utifrån andra yttre omständigheter som strömförhållanden, vind med mera.

Ny Umeå-max avses bli 245 meter långt, 35 meter brett och 11 meter djupgående. Detta innebär drygt 30% större tonnage (lastförmåga) dagtid, och nästan 50% större i mörker, vilket ger lägre kostnader per transporterat ton.

Muddring i hamnområdet och anpassning av kajer med mera möjliggörs genom detaljplanen. Farleden och dess muddring och eventuell breddning hanteras inte i detaljplanen utan i särskilt tillstånd enligt miljöbalken.

Hamnen i framtiden

Med tanke på att hamnanläggningar byggs för en livslängd på cirka 70-100 år är det svårt att förutspå hur hamnverksamheten kommer se ut mot slutet av perioden. Fartygsstorlekar, hanteringsutrustning, miljöregler och arbetsmiljöregler har förändrats kraftig under hamnens livslängd och liknande förändringar kommer troligen ske framåt i tiden också, fast kanske även på andra områden.

Enligt Kvarken Ports prognos kommer godsvolymen i Umeå hamn (inklusive terminalgods) att öka från 2,5 miljoner ton år 2024 till 5 miljoner ton år 2040 respektive till 5,1 miljoner ton är 2050.

Stora volymökningar, 5 - 7 procent per år, förväntas för färjegods 2021 - 2026, kopplat till att den nya färjan togs i drift 2021. Därtill väntas stora volymökningar för

papper (kraftliner) 2023 - 2024 (15 procent per år) och returfiber 2023 - 2026 (10 - 15 procent per år), vilket hänger samman med SCA Obbolas utbyggnad. Även trävaror förväntas öka starkt 2021 - 2025, med fem till sex procent per år. Övrigt gods (inklusive terminalgods) prognoseras öka med två procent per år fram till 2050. Energiprodukter väntas ha en mer måttlig ökning med en procent per år under hela prognosperioden.

Som ett led av ovanstående behöver planmässiga förutsättningar ses över för en, så långt det är möjligt, flexibel hamnverksamhet.

Översiktsplan, fördjupningar och tematiska tillägg

Översiktsplanen beskriver hur kommunen önskar använda kommunens mark och vatten och hur bebyggelsen bör utvecklas i ett långsiktigt perspektiv.

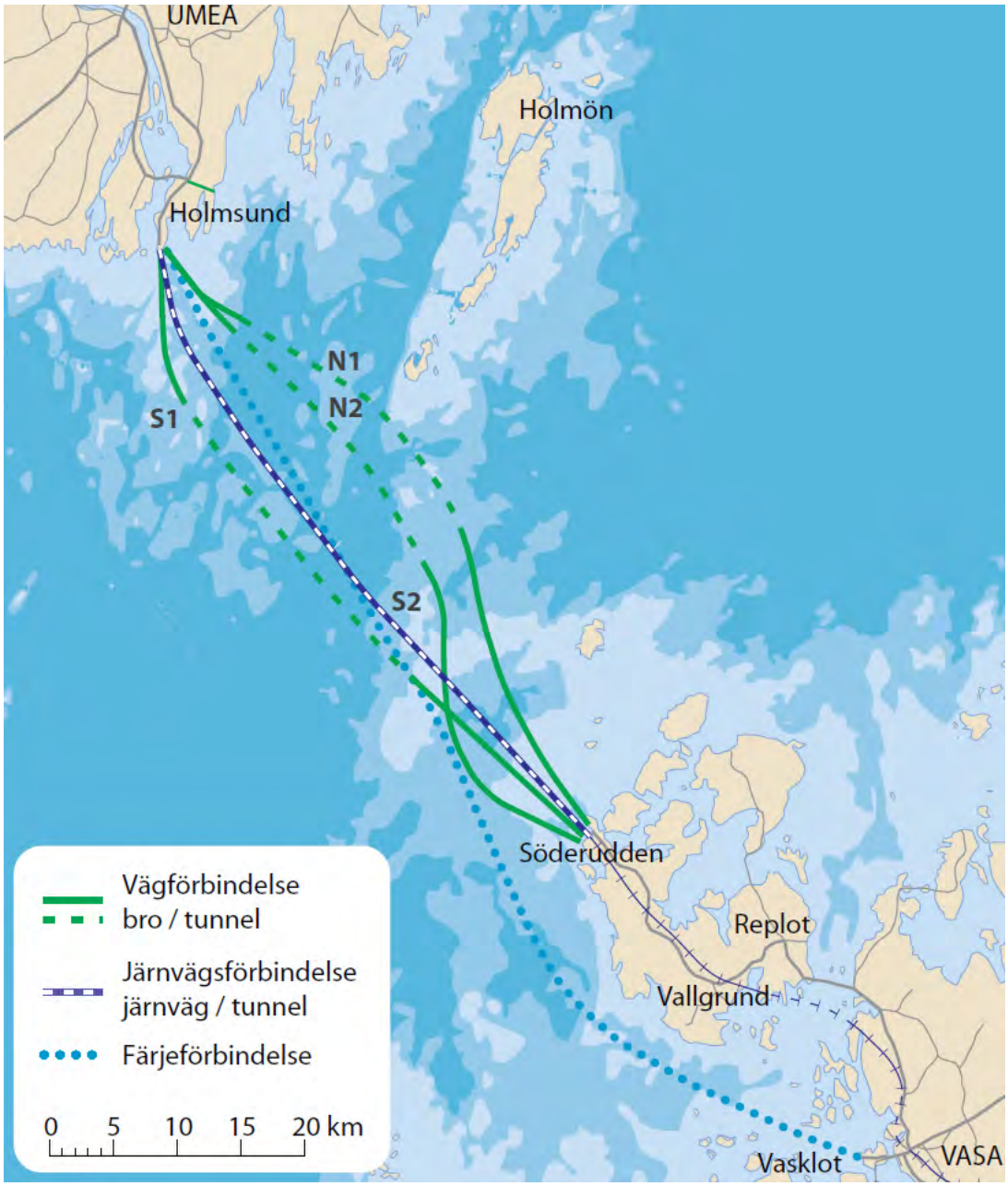
Umeå kommuns översiktsplan består av ett stort antal dokument. Dokumentet *Översiktsplan Umeå kommun* (2018) håller ihop översiktsplanens olika dokument och lotsar till de olika delarna, det vill säga fördjupningar av olika geografiska områden samt tematiska tillägg. För aktuellt planområde, Umeå hamn, hänvisas till *Fördjupning för Umeå* (antagen av kommunfullmäktige 2011, aktualitetsförklaring 2024).

I fördjupning för Umeå redovisas att hamnen i framtiden om möjligt kan utökas söderut mot och kan även omfatta Fjärdgrundet. Oljehamnen och depåområdet avses för verksamheter med brandfarliga varor där skyddsområde till annan verksamhet eller bebyggelse gäller om minst 100 meter. Genomförd rätning av väg E12 och tvärbanan nämns samt en förlängning av järnvägen till färjeterminalen. Den långsiktiga visionen är en fast förbindelse över Kvarken. Ett antal alternativ, via korridorer för en fast förbindelse, är studerade. Samtliga av dessa angör land i Umeå hamn för vidare anslutning till väg E12, Figur 6. Dessa korridorer får ses som reservat i FÖP och bör beaktas i fortsatt planeringsarbete.

Holmsund och hamnen ingår inte i översiktsplan, *Fördjupning för kusten* (antagen av kommunfullmäktige 2013), men Holmsunds framtida behov av expansionsområden beskriv dock inom ramen för ”delområde 6 Holmsund”. I övrigt hänvisas till kommande fördjupning för Holmsund och Obbola som är under framtagande.

Detaljplanen bedöms stämma överens med och bidra till att förverkliga intentionerna i kommunens översiktsplan.

För berörda riksintressen, se rubrik *Riksintressen*.

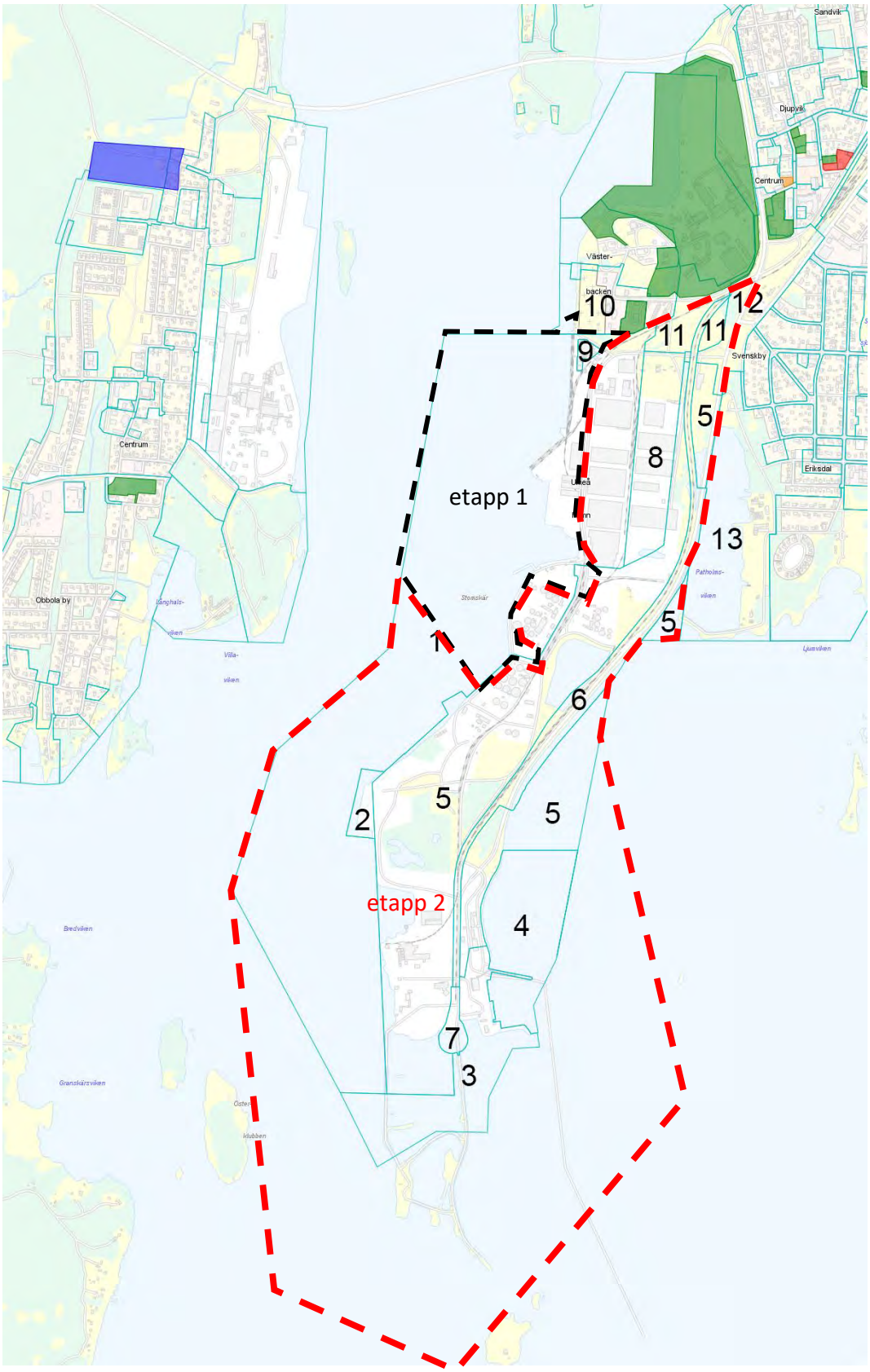
Figur 6 Alternativ för en fast förbindelse mellan Umeå och Vasa. Karta: ÅF Infraplan 2010, FÖP för Umeå.

Detaljplaner och områdesbestämmelser

Hamnområdet regleras idag genom flertalet detaljplaner framtagna från 1964 och framåt. Den senaste detaljplanen antogs år 2020 avseende hamnområdets sydöstra del (färjeterminalen). Två av detaljplanerna har genomförandetid kvar, men ingen förändring sker i reglering/användning av dessa.

I gällande detaljplaner regleras byggrätten företrädesvis genom reglering med mark som inte får bebyggas. Byggnadshöjder regleras till upp till mellan 3,5 - 15 meter samt upp till 52 meter i områdets nordvästra del (Lantmännens foderfabrik). I de flesta fall får taklutning inte överstiga 30 grader.

Gällande detaljplaner redovisas nedan, Figur 7 och Tabell 1.

Figur 7 Gällande detaljplaner (avgränsas med blå linjer). Aktuellt planområde (etapp 2) markeras ungefärligt med röd streckad linje. Etapp 1 markeras ungefärligt med svart streckad linje.

Tabell 1 Gällande detaljplaner inom planområdet

Laga kraft datum (*genomförandetid*)	**Nr. på karta**	**Namn (planbeteckning / diarienummer)**	**Huvudsaklig markanvändning**
			Byggrätt (inom gällande del)
1964-05-13	11	Detaljplan (stadsplan) för industriområdet samt järnvägsområdet (2480K-P-HO-A1-20)	storindustri
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan).
1967-10-16	8	Detaljplan (stadsplan) för industriområdet (2480K-P-HO-A1-31)	storindustri, allmänt ändamål, park
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan). Byggnaders (byggnads-)höjd regleras till max 15 meter samt en taklutning om max 30 grader.
1967-12-11	1	Detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde (2480K-P108-1968)	hamn, upplag, vattenområde, järnväg
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan). Inom område för hamnändamål får endast mindre byggnader uppföras och placeras så att de inte förhindrar eller försvårar för hamntrafiken eller underhåll av underjordiska allmänna ledningar. Byggnaders (byggnads-)höjd regleras till max 6-15 meter samt en taklutning om max 30 grader.
1971-07-26	13	Detaljplan (stadsplan) för området mellan Patholmsviken och Ljumviken (2480K-P-HO-A1-45)	vattenområde (småtbåts-)hamn
			Området ligger utanför/i anslutning till hamnområdet.
1974-05-13	5	Detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde samt södra delen av industriområdet (2480K-P85-1974)	allmänt ändamål, industri, vatten
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan). Inom område för hamnändamål får endast mindre byggnader uppföras och placeras så att de inte förhindrar eller försvårar för hamntrafiken eller underhåll av underjordiska allmänna ledningar. Byggnaders (byggnads-)höjd regleras till max 3,5-21 meter samt en taklutning om max 30 grader. Inom område för allmänt ändamål får byggnader uppföras med två våningar.

1983-03-23	10	Detaljplan (stadsplan) för kyrkogårdsområdet m.m. (2480K-P48-1983)	kyrka, begravning, allmänt ändamål, bostäder, samlingslokaler samt vattenområde som får överbyggas
			Vattenområdet får överbyggas med mindre bryggor och liknande. Området ligger utanför/i anslutning till hamnområdet för etapp 2.
1995-04-13	12	Detaljplan för ny E12/Sågverksgatan (2480K-P-95-8 / PLA 94-24)	natur, vägar
			Området ligger utanför/i anslutning till hamnområdet.
2003-06-04	3	Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl (2480K-P03-188 / PLA 01-33)	hamn, öppet vattenområde
			Byggnader får uppföras med en (byggnads-)höjd om max 15 meter. Undantag gäller för skorstenar, master och liknande.
2004-11-16	2	Detaljplan för del av Holmsund 2:65 (2480K-P04-235 / PLA 04-15)	hamn
			Byggnader får uppföras med en (byggnads-)höjd om max 15 meter.
2011-10-26	6	Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (2480K-P11-42 / PLA 10-53)	järnväg, väg
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan)/mark som ska vara tillgänglig för allmänna underjordiska ledningar.
2019-01-14 (2024-01-14)	7	Detaljplan för Holmsund 2:65 och del av 2:1 2480K-P2019-2 / BN-2017/01930)	hamn, trafik
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan)
2020-07-22 (2025-07-22)	4	Detaljplan för del av Holmsund 2:65 (2480K-P2020-11 / BN-2018/02233)	hamn (på land och vatten)
			Byggnader får uppföras med en (byggnads-)höjd om max 15 meter.
2024-06-17 (2029-06-17)	etapp 1	Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) – etapp 1	hamn (på land och vatten), industri, verksamheter, trafik, tekniska anläggningar
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan). Byggnader får uppföras med en nockhöjd på 50 resp. 52 meter.

Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) – etapp 1 har tagits fram och antogs av kommunfullmäktige den 28 november 2022 (§ 206). Detaljplanen överklagades upp till mark- och miljööverdomstolen. Detaljplanen fick därefter laga kraft från och med 2024-06-17.

Pågående planprocesser

Arbete pågår med en FÖP (fördjupad översiktsplan) för Holmsund och Obbola. FÖP:ens syfte är att beskriva hur Holmsund och Obbola bäst utvecklas enligt kommunens strategi för hållbar tillväxt och bidrar till att nå visionen om 200 000 Umeåbor. Scenariot är att Holmsund och Obbola ska växa hållbart med cirka 5 000 personer till år 2050. Arbetet kan följas på kommunens hemsida.

Masterplan Umeå hamn

En utvecklingsplan eller ”masterplan” för Umeå hamn är under framtagande (Afry, 2020) som beskriver hamnens utveckling historiskt och framtida utvecklingsbehov. Masterplanen bedöms, när den är klar, ha många olika målgrupper och har därmed lite olika syften. Det gemensamma är att planen ska vara en samlad kunskapsbank som skapar den förståelse som respektive målgrupp behöver för att på bästa sätt bidra till den nytta hamnen innebär för samhället och de företag som verkar där. Identifierade målgrupper är:

- hamnen internt
- beslutande och tillståndsgivande organ.
- planeringsfunktioner
- allmänheten

I masterplanen lyfts att det i planläggningssammanhang är viktigt att ta höjd för möjlig utveckling av hamnen. För trafikinfrastruktur, där kraven förändras över tid, är det särskilt viktigt att i planarbete tar höjd för denna utveckling. Hamnen är en sådan infrastruktur där beredskap måste finnas för relativt snabba förändringar av flödesmönster och behov.

Riksintressen

Riksintressen är geografiska områden som på grund av sina speciella förutsättningar är av nationellt intresse. Områdena avser såväl olika bevarandeintressen som områden som är viktiga för exploatering för ett visst ändamål. Bestämmelserna om riksintressen finns i 3–4 kapitlen miljöbalken. Utpekade områden som bedöms ha sådan betydelse för olika samhällsintressen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller möjligheterna att använda dessa för avsett ändamål.

Detaljplaneområdet omfattas/berörs av riksintresse för:

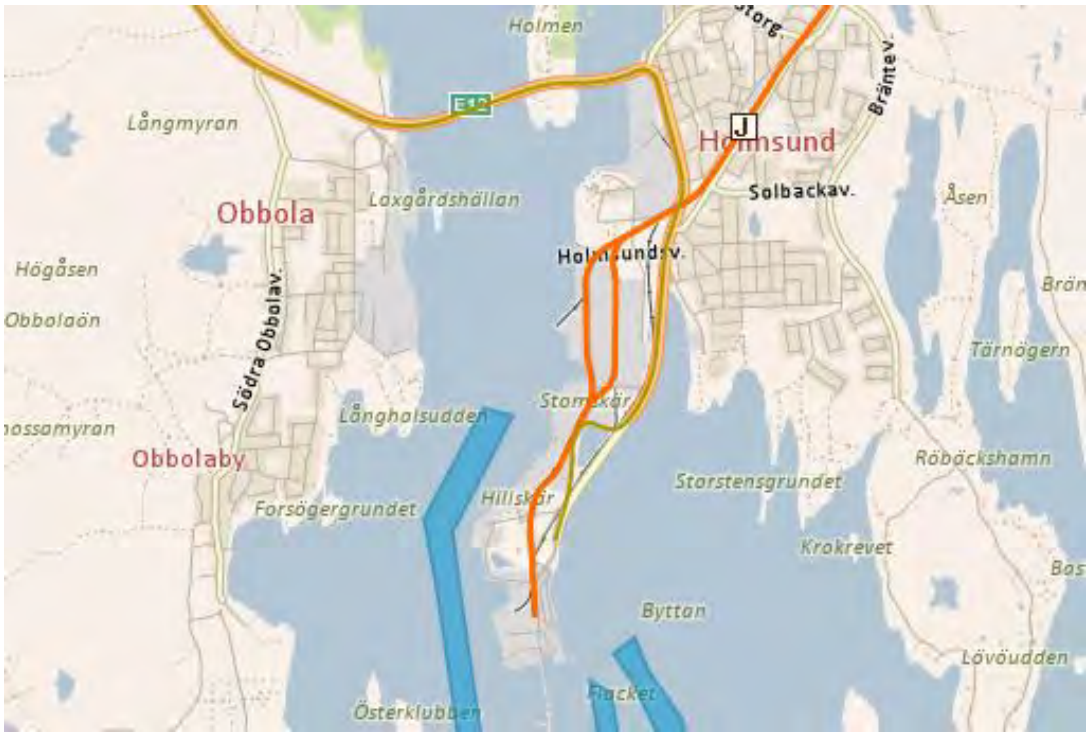
- kommunikationer – befintlig väg, E12, enligt 3 kap. 8§ miljöbalken.
- kommunikationer – befintlig järnväg enligt 3 kap. 8§ miljöbalken.
- kommunikationer – befintlig farled inkl. buffertzoner enligt 3 kap. 8§ miljöbalken.
- kommunikationer – msa-yta för Umeå Airport enligt 3 kap. 8§ miljöbalken.
- kommunikationer – befintlig hamn enligt 3 kap. 8§ miljöbalken.
- yrkesfisket (Umeå skärgård Täftefjärden) enligt 3 kap. 5§ miljöbalken

Detaljplaneområdet gränsar även i norr till riksintresseområde för kulturmiljövård (Västerbacken Holmsund) enligt 3 kap. 6§ miljöbalken.

Riksintresse för kommunikationer

Trafikverket avgör vilka områden som är av riksintresse för trafikslagens anläggningar, vilka är väg, järnväg, luftfart och sjöfart.

Detaljplaneområdet berörs av riksintresse för befintlig väg (väg E12), befintlig järnväg, befintlig farled inkl. buffertzoner, msa-yta för Umeå Airport samt befintlig hamn, se Figur 8.

Figur 8 Riksintressen för kommunikationer – riksintresse farled (blå områden), riksintresse järnväg (orange linje) och riksintresse väg (gul linje). Källa: Trafikverket (riksintressekartor)

Trafikverket arbetar för närvarande med en översyn av riksintressen för kommunikationer för de fyra trafikslagen. I augusti 2020 antogs nya kriterier för vilka anläggningar som bedöms vara av riksintresse. Trafikverkets arbete med revidering av riksintresseanspråk samt uppdatering av geometrier pågår. I väntan på reviderat kartmaterial är det viktigt att säkerställa riksintressenas funktion och möjligheten till godstransporter på järnväg samt gods- och persontransporter på väg E12 till och från hamnen. Riksintresset ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningarna.

Riksintresse för kommunikationer – befintlig hamn

Allmän hamn utpekas efter prövning och beslut från Trafikverket som hamn av riksintresse för sjöfarten. Detta i det fall hamnen antingen ingår i TEN-T-nätverket (Trans-European Transport Network), omsätter en godsmängd överstigande 100 000

ton per år eller 200 000 passagerare per år över en femårsperiod eller på annat sätt är så väsentlig för landets beredskap, försörjning, energiförsörjning eller godshantering att den inte utan olägenhet för det allmänna intresset kan ersättas med annat trafikslag eller annan hamn.

Umeå hamn är utpekat som riksintresse (enligt beslut av Trafikverket 2013-02-20, TRV 2013/10869) med motiveringen att hamnen ingår i TEN-T, att hamnen årligen omsätter en godsmängd på 2,4 miljoner ton samt har stor betydelse för godshanteringen i norra Sverige.

Riksintresset för Umeå Hamn är ännu inte preciserat av Trafikverket och har därför ingen fysisk avgränsning.

Syftet med detaljplanen är bland annat att inom området skapa planmässiga förutsättningar för utvecklad hamnverksamhet och säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Detaljplanens genomförande bedöms säkerställa hamnen och därmed riksintressets värden även på lång sikt.

Riksintresse för kommunikationer – befintlig farled

Detaljplaneområdet omges av flera farleder utpekade som riksintressen som leder in till Umeå hamn:

- Måsungen/Orions grund - Umeå hamn
- Gamla Finlandsfärjeleden - Umeå hamn
- Nya Finlandsfärjeleden - Umeå hamn
- Stygnet – Bredskärssund
- Trehövda - S Fjärdgrund (Petlandsleden)

Dessa är delvis också del av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T), det vill säga viktiga transportstråk inom Europeiska unionen.

Syftet med detaljplanen är bland annat att inom området skapa planmässiga förutsättningar för utvecklad hamnverksamhet och säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Detaljplanens genomförande bedöms säkerställa hamnens funktion och därmed värdena för riksintresset befintlig farled även på lång sikt.

Riksintresse för kommunikationer – befintlig järnväg

Järnvägen Umeå – Holmsund är av interregional betydelse samt av betydelse för den regionala utvecklingen. Av denna anledning är banan utpekad som riksintresse. Funktionen av riksintresseanspråket är att säkerställa för transporter med järnväg till/från Umeå hamn.

Aktuell del av banan (inom Umeå hamn) trafikeras idag enbart av godstrafik.

Det östra järnvägsstråket, som löper parallellt med väg E12, reserveras som järnväg [**T_1**] i detaljplanen. Övriga järnvägsspår ingår som del av kvartersmarken för hamn (se rubrik *Förutsättningar och förändringar - Mark- och vattenanvändning*). Syftet att inte reglera de senare särskilt är att järnvägsspåren vid behov ska kunna flyttas i samband med utveckling av hamnen för att passa verksamheten och logistiken inom hamnområdet. På detta sätt bedöms att funktionen kvarstå och tillgodoses från den

statliga anläggningen via den kommunala ut i hamnområdet. Riksintressets värden bedöms inte skadas av genomförandet av aktuell detaljplan. Riksintressets geografiska avgränsning bör dock ses över vilket åligger Trafikverket.

Riksintresse för kommunikationer – befintlig väg, E12

Väg E12, Umeå – Riksgränsen ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse och är därför utpekat som riksintresse. Vägen börjar i Umeå Hamn och sträcker sig längs hamnens östra sida strax norr om färjeterminalen och följer Umeälven upp till svensk-norska gränsen, öster om Mo i Rana. Vägen ansluter till hamnen och flygplatsen i Umeå vilka också är utpekade som riksintressen.

Väg E12 utgör ett viktigt stråk för godstransporter (rekommenderad väg för transporter med farligt gods) mellan kust och inland och är en viktig länk mot Norge, samt för arbetspendling mellan Holmsund-Umeå och vidare västerut.

Under 2019 förändrades Trafikverkets väghållaransvar för del av vägsträckningen av väg E12. Enligt avtal ansvarar numera Umeå kommun för de sista 900 metrarna av vägen fram till färjeterminalen inom Umeå hamn.

Väg E12 reserveras som väg [**VÄG**] i detaljplanen och riksintressets värden bedöms därmed säkras i genomförandet av aktuell detaljplan.

Riksintresse för kommunikationer – msa-yta för Umeå Airport

Trafikverket har pekat ut Umeå flygplats som riksintresse utifrån Umeås strategiska läge i norra Sverige. Riksintresset för Umeå flygplats omfattar riksintresseområdet i markplan samt flygplatsens så kallade influensområden. Riksintresseområdet utgör en markyta runt flygplatsen (1500x500 meter) vilket skyddar merparten av den luftfartsanknutna utrustning som krävs för att skydda flygplatsen funktion såväl idag som i framtiden. Riksintresseområdet utgör en kritisk zon vid start och landning och innebär att icke luftfartsanknutna etableringar inom denna zon ska behandlas ytterst restriktivt. Nya etableringar inom detta område kan endast göras utifrån bedömning av påverkan på riksintresset.

Influensområdena utgörs av markområden utanför riksintresseområdet inom vilka tillkomsten av höga anläggningar, bullerkänslig bebyggelse eller anläggningar som orsakar elektromagnetisk störning kan leda till restriktioner på flygverksamheten. Det i sin tur kan påtagligt försvåra eller omöjliggöra utnyttjandet av flygplatsen. Det finns tre typer av influensområden runt en flygplats:

- Influensområde med hänsyn till flyghinder
- Influensområde med hänsyn till flygbuller
- Influensområde med hänsyn till elektromagnetisk störning

Flygplatsens hinderyta innebär begränsning i högsta totalhöjd av höga anläggningar såsom vindkraftverk, master, torn och andra byggnader (även ventilationshuvar, master, hisstoppar på byggnader etc.) vilka kan innebära fysiska hinder för luftfarten. Hinderytan gäller inom centralorten och cirka 4 km runt flygplatsen. Denna

flyghinderyta gäller därmed inte i Umeå hamn och Holmsund. Flygplatsens influensområde med hänsyn till flygbuller och elektromagnetisk störning berör heller inte Holmsund och Umeå hamn.

Detaljplaneområdet innefattas i msa-yta (inflygningsyta till en instrumentflygplats) för Umeå flygplats (civilflyget) vilken sträcker sig med en radie om 55 km kring flygplatsen. Tillkommande anläggningar och bebyggelse inom detaljplaneområdet riskerar inte att generera en negativ inverkan på flygplatsens inflygningsyta.

Riksintresse för yrkesfisket

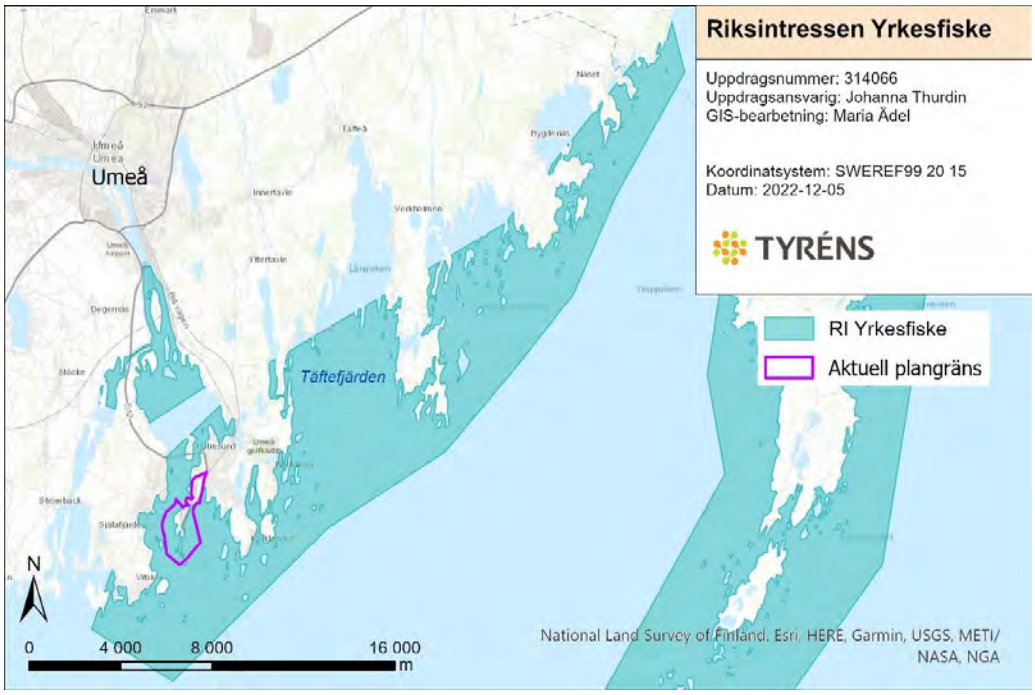
Vattenområdena kring hamnen berörs av riksintresse för yrkesfisket, se Figur 9. Riksintressanta områden för yrkesfisket är av Havs- och vattenmyndigheten utpekade inom havsområde, sjöar och vattendrag samt för fiskehamnar. Tillämpningen av miljöbalken innebär att planeringen för användning av mark- och vattenområden ska säkerställa fiskesektorns tillgång till fångstområden i både havet och inlandsvatten. Det är också avgörande att planeringen säkerställer nödvändig infrastruktur av hamnar med service för fiskefartygen och som erbjuder lämpliga möjligheter för landning av fångsten.

De områden som anges som riksintresse för yrkesfiske uppfyller sammantaget dessa kriterier:

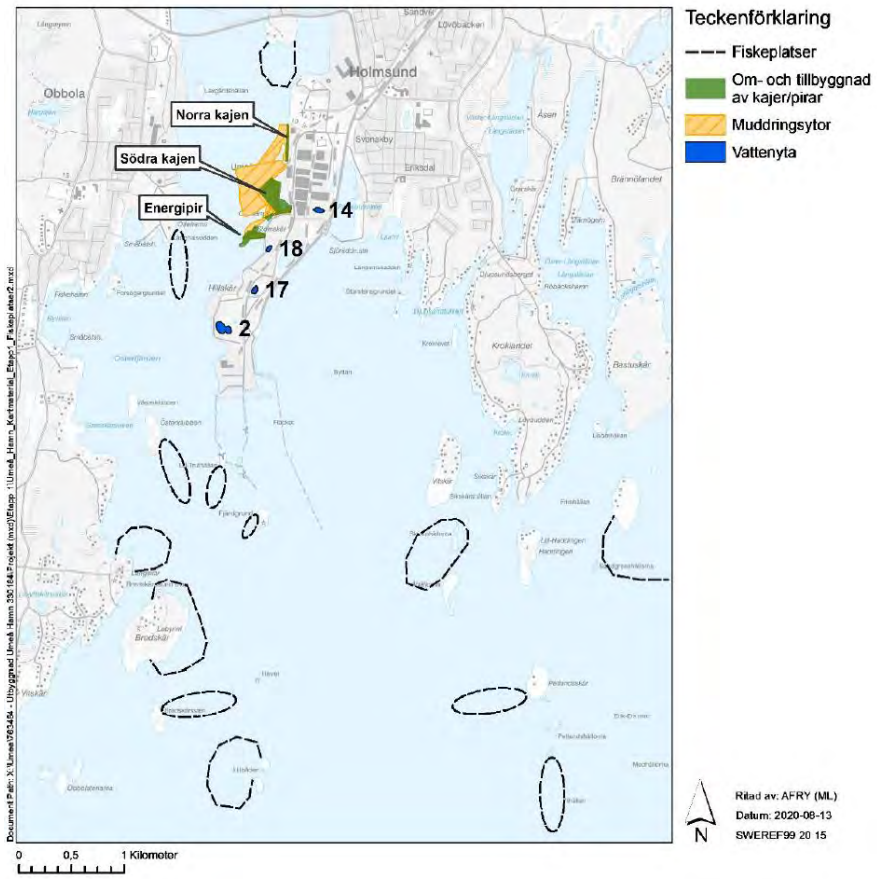
- området hyser värden av stor nationell vikt
- området behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden eller
- området behövs för att genomföra eller upprätthålla nationellt viktiga strukturer.

Fisket i Bottenviken domineras av siklöja, sik och lax. Värdet av detta fiske är här högre än inom andra områden inom svensk ekonomisk zon. I aktuellt vatten, i skärgården utanför Umeå/Holmsund samt kring Holmön/Ängesön, finns betydelsefulla fångstområden för främst lax och sik men också andra sötvattensarter, se Figur 10. Ume/Vindelälvens mynningsområde är vidare en viktig vandringsväg för lax, sik och havsöring. Lekområden för sik, siklöja, strömming och andra arter som fångas kommersiellt finns överallt i skärgårdarna och innerfjärdarna av Bottenviken.

Ingen riksintressant hamn för yrkesfisket finns utpekad i närområdet.

Figur 9 Riksintresseområde för yrkesfisket. Planområdet markeras ungefärligt i lila. Källa: MKB (strategisk miljökonsekvensbeskrivning) för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl. – etapp 2, 2022-03-24.

Figur 10 Områden som pekats ut som viktiga fiskeplatser av licensfiskare i Umeå hamns närområde (Afry 2020). Källa: MKB (strategisk miljökonsekvensbeskrivning) för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl. – etapp 2, 2022-03-24.

Påverkan från genomförandet av detaljplanen på yrkesfisket kan ske genom att grumlig från muddring och byggarbeten skulle kunna störa fiskar eller leda till igenslamning av fiskeredskap. Byggnationer som möjliggörs av detaljplanen skulle potentiellt kunna påverka strömförhållanden även utanför detaljplaneområdet. Fler och större fartyg innebär även att ett större geografiskt område tas i anspråk för fartygstrafik i farleden.

Grumling till följd av muddring och byggnation behöver tillståndsprövas som vattenverksamhet, varvid skyddsåtgärder såsom siltgardiner eller andra grumlingsskydd kan föreskrivas av mark- och miljödomstolen. Påverkan på strömningsförhållanden har inte utretts i detaljplaneärendet, men sannolikheten för en påtaglig påverkan bedöms som liten. Detta eftersom strömmen i området styrs av Umeälven som troligen inte påverkas av de i detta sammanhang relativt små utbyggnaderna i vattenområdet.

Då farleden redan idag trafikeras av ett relativt stort antal fartyg bedöms det mindre sannolikt att fiske förekommer så pass nära att de skulle störas även om antalet fartyg blir fler. En indirekt effekt av planförslaget är att det kan bli aktuellt med utökning av farleden. Eventuella konsekvenser av detta behöver hanteras vid en framtida tillståndsprövning. Sammanvägt bedöms planförslaget innebära liten eller mycket liten påverkan för yrkesfisket.

Genomförandet av detaljplanen bedöms sammanfattningsvis inte innebära en betydande negativ påverkan på värdena av riksintresse för yrkesfisket.

Riksintresse för kulturmiljövård

I den norra delen av hamnområdet, angränsande till riksintresse för hamnen, ligger området Västerbacken, vilket är ett utpekat riksintresseområde för kulturmiljövård (enligt beslut av Riksantikvarieämbetet, RAÄ 1997-11-17), Figur 11. Riksintresset Västerbacken - Holmsund [AC 7] utgörs enligt motiveringen i riksintressebeskrivningen av en industrimiljö från 1850-talet vid Baggböle sågverks dåvarande lastageplats. Riksintresset uttrycks genom att det i området finns ett tiotal väl bibehållna timrade arbetarbostäder från 1850-talet med senare uppförda uthuslängor. Kyrkan och prästgården uppfördes av företaget under 1860-1880-talen.

Länsstyrelsen Västerbotten lade 2017 fram ett förslag till revidering av riksintresset där motivering och gränsdragning utvidgats. Detta är ett arbetsmaterial som inte ännu inlämnats för formellt beslut till Riksantikvarieämbetet. Gränsen för riksintresseområdet föreslås utvidgas för att inkludera SCA:s f.d. huvudkontor (1952–53), den närmaste äldre industribebyggelsen, skolhuset, ”Kyrkskolan” med gymnastikhuset som uppfördes av Holmsunds bolag i början av 1900-talet, lärarbostaden (ursprungligen som skola, byggd 1885 av bolaget), arbetarbostäder i Kv. Spiken från 1947 samt idrottsplatsen Kamratvallen och byggnader på industriområdet. Motiveringen till riksintresset föreslås utvecklas med beskrivningen ”*Miljön speglar industrisamhällets etablering och framväxt med dess ekonomiska, sociala, religiösa och estetiska utveckling - från de patriarkala idealen vid skogsindustrins framväxt under 1800-talets andra hälft till folkbildningsidealen under*

första hälften av 1900-talet." Uttrycket för riksintresset föreslås också utvecklas med beskrivningen: *"Kuperat område i höjdläge med utblickar mot havet. Medvetet planlagd och grupperad bebyggelsestruktur med lummiga öppna ytor där emellan. Nio timrade och rödfärgade bostadshus i två våningar för arbetare och förmän, uppförda på 1850-talet samt senare uppförda uthuslängor. Inga tomtavgränsningar eller trädgårdsanläggningar. Kyrka uppförd 1860–63, gravkapell och prästgård i ljus oljefärg samt kyrkogård. Skola från 1900-talets början med gymnastikbyggnad i ljus oljefärg och lärarbostad med uthus. F.d. kontorsanläggning uppförd 1952–53 som huvudkontor för SCA. Idrottsplatsen Kamratvallen. Radhuslägenheter i Kv. Spiken, byggt 1947 för Holmsunds AB. På industriområdet ställverk från 1885 respektive mitten av 1900-talet, såghus från 1939 och verkstadsbyggnad från 1948."*

Riksantikvarieämbetets beslutade riksintressebeskrivning från 1997 är den som har juridisk status.

Figur 11 Avgränsning för riksintresse för kulturmiljö. Röd linje: Avgränsning 1997. Blå linje: Förslag till ny avgränsning 2017.

Beskrivning av området

Västerbacken ligger på en liten höjd som sluttar ned mot Österfjärden, Figur 12. Området avgränsas i öster av Axel Enströms väg och i norr av en brant, tätbevuxen slänt (**2**). Nedanför slänten ligger ett antal sågverksbyggnader från början av 1900-talet (**3**), vars tak och skorstenar är synliga från området. På området finns ett tiotal timrade arbetarbostäder (**1**) från 1850-talet, inordnade i en planlagd bebyggelsestruktur med tydliga gårdsbildningar. Husen innehåller idag hyreslägenheter, förutom ett, som inhyser ett museum för sågverksepoken. På en

gräsyta vid arbetarbostäderna finns skulpturen Stabbläggaren (**4**), utförd i armerad betong av studenter vid ABF:s konstskola 1981. Längst norrut på området ligger en konferensanläggning (**5**) som tidigare var kontorsbyggnad för sågverksbolaget. Byggnaden uppfördes på 1950-talet, men dess tidstypiska uttryck har försvagats i och med tillbyggnader på 70- och 80-talen i avvikande skala, tegelformat och takbeklädnad. Söder om arbetarbostäderna finns en kuperad naturyta (**6**) som karaktäriseras av nakna berghällar högt gräs. Västerut ligger Holmsunds kyrka (**9**), byggd 1860-tal, med tillhörande prästgård (**7**), kyrkogård (**8**) och gravkapell. Kyrkan har en tillbyggd församlingsgård från 1985. I bakgrunden reser sig Lantmännens foderfabrik (**16**) inom hamnområdet. Bredvid kyrkan finns två skolbyggnader (**10**) från början på 1900-talet, båda i relativt dåligt skick. Direkt norr om dessa skolbyggnader finns ytterligare en gammal skolbyggnad från 1885 som idag nyttjas som bostad (**17**). Längst sydost på området ligger kv. Spiken (**11**) med två radhuslängor från 1940-talet. Västerbacken avgränsas i söder av kraftiga barriärer (**12**) i form av järnväg, brant järnvägsvall, stängsel och tät växtlighet. Söder om järnvägen är marken betydligt flackare än på Västerbacken. Här finns en förbindelseväg (Axel Enströms väg) mellan Kyrkogatan och Holmsundsvägen (**13**). På båda sidor av vägen finns tomma, delvis bevuxna upplagsytor. Dessa ytor är planlagda för storindustriändamål i gällande detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde (1955). Holmsundsvägen slutar vid hamnens huvudentré (**15**). Idrottsplatsen *Kamratvallen* (**14**) från 1920-talet, med naturgräsplan och tillhörande publikläktare, avbytarbås, biljettbås med mera från mitten av 1900-talet är nu riven. Flertalet byggnader inom den norra delen av riksintresseområdet är skyddade som byggnadsminnen.

1. Arbetarbostäder
2. Barriär
3. Sågverksbyggnader
4. Konstverk
5. f.d. huvudkontor
6. Naturområde
7. Prästgård
8. Kyrkogård
9. Kyrka
10. Skolbyggnader
11. Radhus
12. Barriär
13. Industrimark
14. ~~Idrottsplats~~
15. Hamnentré
16. Foderfabrik
17. Bostäder (f.d. skola)

Figur 12 Byggnader och miljöer inom Västerbacken. Källa: Avvägning av riksintressen, Holmsund (Umeå kommun, 2020).

Tv: Västerbacken sedd från Axel Enströms väg (1). Th: Arbetarbostäder (1).

Tv: Sågverksbyggnad (3), sedd från Västerbacken. Th: Konstverk ”Stabbläggaren” (4)

Tv: Huvudkontor, f.d. konferensanläggning (5). Th: Naturyta (6).

Tv: Holmsunds kyrka (9) med foderfabriken i bakgrunden (16). Th: Prästgården (7) samt kyrkogården (8)

Skolbyggnader (10)

Tv: Radhus, kv. Spiken (11). Th: Järnvägskorsning vid Axel Enströms väg. Till höger kv. Spiken (11). Till vänster industrimark (13).

Bostäder (17)

Tv: Västerbacken sedd från industriområdet söder om järnvägen (13). Räls, dubbla stängsel och järnvägsvall utgör kraftiga barriärer (12). Th: Hamnentré (15).

Avvägning riksintressen

Enligt tredje kapitlet miljöbalken ska mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt bland annat på grund av) deras kulturvärden så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön. Även mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för bland annat anläggningar för industriell produktion och kommunikationer ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Om ett område berörs av flera riksintresseanspråk ska en avvägning göras mellan oförenliga riksintressen. Företräde ska då ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt.

I aktuellt fall berörs flera riksintresseanspråk. Riksintressena för kommunikationer är inte oförenliga, utan bedöms komplettera och stärka varandra. Riksintresseområdena för kulturmiljövården respektive kommunikationer (Umeå hamn och befintlig järnväg) utgör två skilda områden enligt Riksantikvarieämbetets beslutade riksintressebeskrivning. Den intressekonflikt, för idrottsplatsen Kamratvallen, som beskrivs i underlaget är inte aktuell längre då idrottsplatsen är riven.

Hamnändamålet bedöms vara den verksamhet som är lämpligast på platsen och som bäst främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Den planerade nya hamnentrén skulle ha en positiv inverkan på den väg- och rälsburna logistiken till och från Umeå hamn. Att behålla idrottsplatsen Kamratvallen på aktuell plats bedöms påtagligt försvåra utvecklingen och nyttjandet av hamnen. Det är sannolikt också mycket svårt att kombinera idrottsverksamhet för allmänheten med hamnens behov på ett säkert sätt. Kamratvallens immateriella kulturmiljövärde föreslås dock att dokumenteras och lyftas fram informationstavlor i anslutning till riksintresseområdets bebyggelsemiljö.

Se utförligare beskrivning och resonemang i *Riksintresseanalys - bedömning av detaljplanens påverkan på riksintressen − Bilaga till PLANBESKRIVNING och MKB*, Umeå kommun, 2021-09-24 reviderad 2025-06-10.

Fastighetsägaren (SCA) har som ett led av planerad utveckling sagt upp avtalet med föreningen för Kamratvallen. Förutsättningar att bygga upp verksamheten finns om behovet uppstår i detaljplan för vid Bräntevägen, öster om Holmsund.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanens genomförande bedöms inte innebära påtaglig skada på riksintresset Västerbacken - Holmsund [AC 7]. En genomgång av påverkansfaktorer har gjorts i *Riksintresseanalys - bedömning av detaljplanens påverkan på riksintressen − Bilaga till PLANBESKRIVNING och MKB*, Umeå kommun, 2021-09-24 reviderad 2021-11-18 samt 2022-07-04. Detaljplanens inverkan på riksintresset bedöms i huvudsak bli liten och begränsad. Hänsyn till att minska den visuella påverkan inifrån och utifrån riksintresset behöver tas i detaljplanen. Detta har hanterats genom att byggrätterna i möjligaste mån har begränsats i riksintresseområdets närhet.

Strandskydd

Allmänt om strandskydd

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Strandskyddet gäller generellt vid alla kuster, sjöar och vattendrag och omfattar land- och vattenområden 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. I aktuellt område råder inget utökat strandskydd.

Förändringar och konsekvenser

För stor del av den detaljplanelagda hamnen råder inget strandskydd idag. När en ny detaljplan upprättas återinträder dock strandskyddet (enligt 7 kap. 18 g § miljöbalken). För att möjliggöra ett genomförande av detaljplanen krävs ett upphävande av strandskyddet inom detaljplaneområdet.

Strandskyddet behöver upphävas inom hela detaljplaneområdets kvartersmark samt allmän platsmark (väg och gång- och cykelväg) för att reglerna om strandskydd inte ska strida mot planerad utveckling med nya byggnader, anläggningar med mera. Strandskyddet behöver även upphävas inom detaljplaneområdets alla vattenområden för att reglerna om strandskydd inte ska strida mot behövliga åtgärder och anläggningar i vattenområdena och att verksamheten avhåller allmänheten och till viss del djur- och växtliv från dessa områden.

För anspråken mark med allmän platsmark, verksamheter samt berörda vattenområden åberopas (1) att området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. För nya områden i söder samt gång- och cykelväg längs väg E12 åberopas att (4) området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området. För de obebyggda områdena i den nordöstra delen av detaljplaneområdet, som inte är beroende av vattenläge, åberopas att (2) området genom en väg och järnväg är väl avskilt från området närmast strandlinjen.

Strandskyddet inom kvartersmark upphävs enligt ovan genom en generell bestämmelse på plankartan.

Strandskyddet inom allmän platsmark upphävs enligt ovan genom en generell bestämmelse på plankartan.

Strandskyddet inom vattenområden upphävs enligt ovan genom bestämmelse [$\mathbf{a_3}$].

Enligt 7 kap. 18 f § miljöbalken ska ett beslut om att upphäva strandskyddet i en detaljplan inte omfatta ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna säkerställa fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Detta gäller inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion. Fri passage är inte aktuellt i hamnområdet på grund av

säkerheten inom hamnen. Längs den östra sidan av hamnen, där gång- och cykelväg möjliggörs längs väg E12, kommer dock fri passage för allmänheten råda ner till färjeterminalen.

Djur- och växtlivet i området och allmänhetens tillgång till strandområden bedöms inte påverkas på ett oacceptabelt sätt av beslutet.

Andra särskilda områdesskydd

Inom detaljplaneområdet finns inga kända värdefulla eller enligt lag skyddade naturområden eller objekt.

Natura2000

Umeälvens delta och område, cirka 1 km norr om hamnen, är utpekat som Natura2000 område (enligt habitat och fågeldirektivet) samt som Ramsarområde och naturreservat. Deltat är uppbyggt av sediment från Umeälven och de grunda områdena är bland annat viktiga reproduktionsområden för fisk och vattenområdena är även viktiga häcknings- och rastområden för fåglar.

En stor hamn har påverkan på sin omgivning. Med en utbyggnad skapas bland annat förutsättningar för större och fler fartyg att angöra hamnen. Utökad areal industrimark ger också förutsättningar för fler verksamheter som kan påverka vattenförekomsterna genom utsläpp till vatten och fysisk påverkan av vattenområdet. Påverkan sett ur ett detaljplaneperspektiv utgörs framför allt av miljöeffekter som ett led av byggnationer (skapandet av nya landområden). De verksamheter som i senare skede tar plats inom industriområdet är inte möjligt att bedöma i detaljplaneskedet, utan utreds och bedöms i tillståndsprocessen (enligt miljöbalken) för respektive verksamhet.

Då bedömningen i detaljplaneskedet endast kan hantera själva ianspråktagandet av havsbotten har det inte bedömts aktuellt att bedöma påverkan på skyddade områden inom Umeälvens delta då dessa ligger utanför detaljplaneområdet (*Påverkan på Naturmiljö brackvatten & MKN ytvattenförekomster*, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24).

Biosfärsområde

Området (Umeå hamn) ingår i av Unesco utsett biosfärsområde, Vindelälven-Juhtatdahka. Biosfärområden är områden som uppvisar goda exempel på hur nyttjande och bevarande kan gå hand i hand. Dessa områden är pilotområden där nya metoder och ny kunskap testas för att nå en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Biosfärprogrammets vision är att samhället säkerställer basen för mänsklig välfärd genom bevarande av biologisk mångfald och hållbart nyttjande av ekosystemtjänster. Biosfärsområdet Vindelälven-Juhtatdahka sträcker sig längs Vindelälven från norska gränsen i nordväst till Holmsund och Norra Kvarken i öster och är cirka 1,3 miljoner hektar stort. Området har ett unikt landskap med höga natur- och kulturvärden.

Fortsatt utveckling av hamnen, inom ramen för gällande lagstiftning, bedöms vara förenlig med biosfärsområdets syften.

Undersökning av betydande miljöpåverkan

När en detaljplan upprättas eller ändras ska kommunen ta ställning till om dess genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. För att ta reda på det ska detaljplaneförslaget genomgå en undersökning. Om undersökningen resulterar i att en betydande miljöpåverkan kan antas ska detaljplaneförslaget miljöbedömas. En MKB (miljökonsekvensbeskrivning) ska redovisa kommunens bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan få.

Enligt kommunens bedömning, vilken gjordes i inledningen av planarbetet (se rubrik *Delad detaljplan* nedan), kan detaljplanens genomförande antas innebära en betydande miljöpåverkan, varför en strategisk MKB har upprättats enligt 6 kap. miljöbalken. Enligt genomgången finns det för faktorer anledning att anta att det finns risk för betydande miljöpåverkan och planen kan därför antas medföra betydande miljöpåverkan.

- Det finns anledning att anta att planen medför negativ påverkan på riksintresse för yrkesfiske och kulturmiljövård.
- Det finns inte anledning att anta att planen medför betydande påverkan på Natura 2000-område.
- Det finns inte anledning att anta att planen medför att miljökvalitetsnorm kommer att överskridas.
- Det finns anledning att anta att planen äventyrar eller hindrar uppfyllande av kvalitetskraven för någon vattenförekomst.

Länsstyrelsen har tagit del av beslutet och delar kommunens bedömning att planen innebär betydande miljöpåverkan. Beslutet har offentliggjorts på kommunens anslagstavla från den 24 mars till den 14 april år 2021.

Vissa av planerade åtgärder som detaljplanen ska möjliggöra inom hamnen kräver tillstånd enligt miljöbalken. En eller flera miljöbedömningar kommer därmed även att krävas för åtgärderna. Eftersom dessa är specifika och inte berör hela detaljplaneområdet har det bedömts att miljöbedömningarna för detaljplanen respektive åtgärderna inte kan samordnas (enligt 6 kap. 46§ miljöbalken). Dock har flertalet utredningar för åtgärderna legat till underlag för den miljöbedömningen av detaljplanen.

Kommunala beslut

Byggnadsnämnden beslutade 17 februari 2021 (BN §46) att inleda planläggning av Holmsund 2:65 med flera.

Delad detaljplan

Byggnadsnämnden beslutade 18 maj 2022 (BN §129) att

1. Byggnadsnämnden godkänner delning av detaljplanen för Holmsund 2:65 med flera (Umeå hamn) i två delar där etapp 1 fortsatt hanteras i ärende BN-2020/02148.
2. Byggnadsnämnden fortsätter planläggning av resterande del av Holmsund 2:65 med flera (Umeå hamn), etapp 2 i ett nytt ärende.

Planerade ut- och ombyggnationer i hamnen avses ske etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks för både åtgärder i vattenområdet (vattenverksamhet) och hamnverksamheten. Åtgärderna vid Norra och Södra kajen samt Energipiren i hamnens nordvästra del är i huvudsak begränsade till åtgärder i vattenområde och kräver en ändring av gällande detaljplan endast avseende det vattenområde som får överbyggas. Mot denna bakgrund behöver detaljplaneområdet avgränsas till området för aktuell tillståndsansökan. Parallellt med detta avses återstående delar hanteras i en egen detaljplan.

Underlag och utredningar har arbetats om i enlighet med gjorda avgränsningar.

Planförfarande

Planen handläggs med utökat planförfarande eftersom genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Samrådskrets

Detaljplanens samrådskrets består av alla verksamhetsutövare inom och i direkt anslutning till hamnen, närliggande fastighetsägare samt andra aktörer som bedöms beröras direkt av ett genomförande av detaljplanen.

Kända sakägare ska meddelas under planprocessens skeden. Eftersom detaljplaneområdet är stort och berör många kommer detaljplanen kungöras både under samråd och granskning. Meddelande skickas även ut särskilt till de fastigheter som ligger närmast angränsande detaljplaneområdet. De som inte meddelas särskilt bedöms ha meddelats genom annonsering (kungörelse).

Förutsättningar och förändringar

Under respektive rubrik i detta avsnitt beskrivs och motiveras planens utformning mot bakgrund av rådande planeringsförutsättningar. Först beskrivs förutsättningarna och därefter förändringar och konsekvenser till följd av detaljplanens genomförande.

Mark- och vattenanvändning

Detaljplaneområdet Umeå hamn, är i huvudsak ianspråktaget för hamnverksamhet både på land och vatten. Inom området finns mindre grönytor som till del avses tas i anspråk för verksamheter i samband med hamnens utveckling, exempelvis utfyllnader i vattenområden.

Inom hamnområdet finns äldre bergrum som inte längre nyttjas. Vissa är sedan tidigare avslutade och plomberade medan andra är tomma och sanering pågår.

Hamnområdet regleras idag genom flertalet detaljplaner framtagna från 1960-talet och framåt med markanvändning som avser framför allt hamn (på land och vatten), industri, upplag samt trafikändamål som väg och järnväg.

Området består till stor del av utfylld mark mellan mindre öar och har idag en nivåskillnad från cirka +2-3 meter över havet (m.ö.h.). Området är relativt plant.

Se även under rubriken *Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden - Umeå hamn*.

Förändringar och konsekvenser

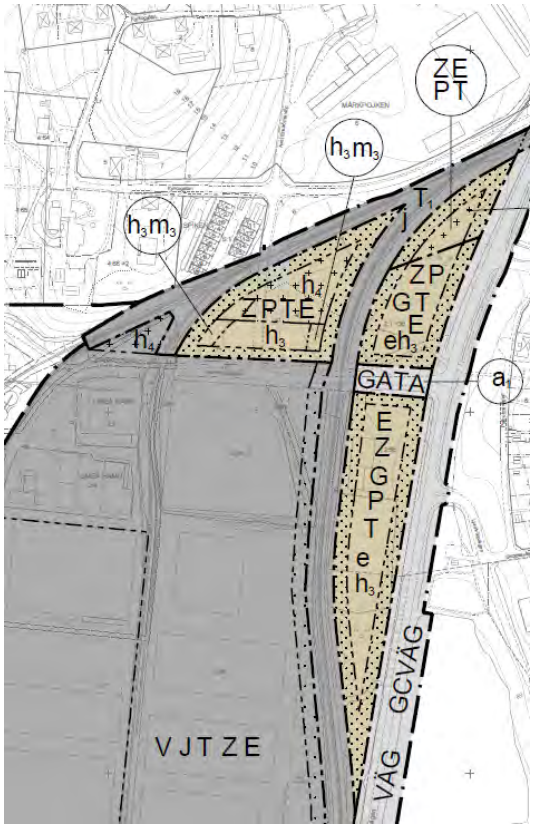
Detaljplanen möjliggör för hamn [**V**], industri [**J**], trafikändamål [**T**], verksamheter [**Z**] och tekniska anläggningar [**E**]. Syftet är att möjliggöra en flexibel användning av hamnen då framtida behov inte fullständigt säkerställts. Föreslagna användningar och avgränsningar av dessa, Figur 15, bedöms lämpliga med hänsyn till hamnens och berörda intressen.

Järnvägsspåren som leder in mot hamnen fastslås delvis för järnväg [$\mathbf{T_1}$]. Järnvägsspåret i öster, som går parallellt med väg E12 och ner till färjeterminalen, ligger fast och användningen är därmed låst till järnväg. Inom detta område inryms kompletterande spår åt väster. För att möjliggöra en förlängning av järnvägen söderut, bland annat utifrån en långsiktig visionen om en fast förbindelse över Kvarken, får mark inte förses med byggnad [*prickad mark*] i hamnens södra del. Övriga järnvägsspår och vägar i hamnområdet kan på sikt behöva justeras beroende av verksamheten varför trafikändamål [**T**], där järnvägsändamål ingår, möjliggörs inom hela hamnområdet, även entréområdet.

Figur 13 Järnvägsområde med kringområden

I hamnområdets nordöstra delar, närmast bebyggelsen inom Holmsunds samhälle, regleras mindre störande verksamheter [**Z**]. Vakins/Umevas befintliga återvinningscentral, befintliga transformatorstationer inom hamnområdet och behov av eventuella andra tekniska anläggningar som idag inte är kända säkerställs genom bestämmelse [**E**].

Umeå hamn har många återkommande transporter där både fordon och chaufförer är kända och har passerkort till hamnen. I takt med att verksamheten utvecklas kommer allt fler tillfälliga fordon/förare att leverera gods till eller från hamnen. För att hanteringen vid infarterna ska bli så smidig som möjligt behövs ett system för incheckning som inte hindrar efterkommande fordon om inpassage dröjer, exempelvis då handlingar saknas eller behöver kompletteras. Med fler långväga ekipage ökar också behovet av service och med en entréfunktion placerad i anslutning till väg E12. I områdets nordöstra del, vid infarten till hamnen, möjliggörs därmed för uppställning (parkering) [**P**] och tankning av fordon genom försäljning av drivmedel [**G**] med målpunkt Umeå hamn.

Figur 14 Detaljplanens reglering i hamnområdets nordöstra delar.

I området avses exempelvis service med incheckning, fordonsvåg, WC och dusch, enklare restaurang samt en trygg uppställningsplats för paus eller dygnsvila. Området ligger minst 100 meter från närmaste bostad i öster varför eventuella risker med hänsyn till hälsa och säkerhet bedöms bli små. Mot norr gränsar järnvägen som skapar en barriär mot bebyggelsen på Västerbacken samt utvecklingsområde för bostäder (fastigheten Märkpojken 6 m.fl.). Ingen anläggning för drivmedel eller annat än komplementbyggnader (korsmarkerad mark) får placeras inom 100 meter från fastigheten Märkpojken 6. Närmast järnvägen får inga byggnader uppföras [*prickad mark*].

Väg E12, längs hamnens östa sida, regleras som allmän platsmark, väg [**VÄG$_1$**]. Inom detta område inryms även gång- och cykelväg [**GCVÄG**] hela vägen ut till färjeterminalen. I den norra delen av planområdet, där väg och gång- och cykelväg passerar under en järnvägsbro, har användningen specificerats till väg som får överbyggas med järnväg [**VÄG$_2$**].

Vattenområdena avses till största del nyttjas för hamntrafiken och hamnens verksamheter [**W$_1$**]. I detaljplaneområdets östra del ska vattenområdets hållas öppet [**W**] för åtkomst till småbåtshamnen Patholmsviken.

Hamn [**V**]

Användningen hamn ska tillämpas för områden för hamnverksamhet och sjötrafik med kompletterande handel och service. Även komplement till verksamheten hamn ingår i användningen. Eftersom en liten del av småbåtshamnen i öster berörs av aktuell detaljplan regleras denna del som småbåtshamn [$\mathbf{V_1}$].

Industri [**J**]

Användningen industri ska tillämpas för områden för produktion, lager, partihandel och annan jämförlig verksamhet. Även komplement till verksamheten industri ingår i användningen.

Verksamheter [**Z**]

Användningen verksamheter ska tillämpas för områden för service, lager, tillverkning med tillhörande försäljning, partihandel och annan jämförlig verksamhet med begränsad omgivningspåverkan. Även komplement till verksamheten ingår i användningen.

Trafik [**T**]

Användningen trafik ska tillämpas för områden för väg- och spårtrafik med tillhörande anläggningar samt vägreservat. Här ingår spårområden och liknande anläggningar samt stations- och servicebyggnader. Även komplement till verksamheten trafik ingår i användningen. I området specificeras ändamålet delvis till endast järnväg [$\mathbf{T_1}$].

Tekniska anläggningar [**E**]

Användningen tekniska anläggningar ska tillämpas för områden för tekniskt ändamål. Även komplement till verksamheten tekniska anläggningar ingår i användningen.

Drivmedel [**G**]

Användningen drivmedel ska tillämpas för områden för hantering och försäljning av drivmedel och kompletterande handel och service i mindre omfattning. Även komplement till verksamheten drivmedel ingår i användningen.

Parkering [**P**]

Användningen parkering ska tillämpas för områden för parkeringsanläggningar. Även komplement till verksamheten parkering ingår i användningen.

Vattenområde [**W**]

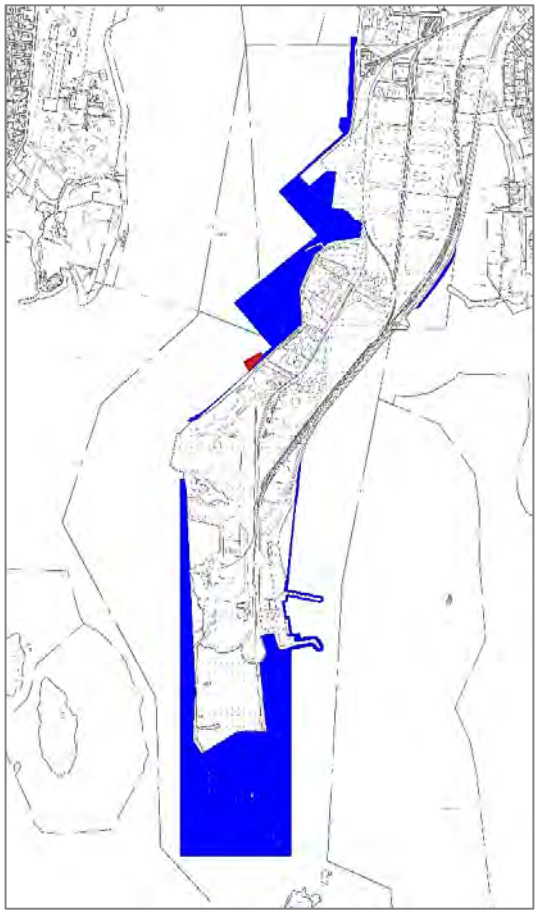
Vattenområde ska endast tillämpas för öppet vatten och vatten med mindre anläggningar där karaktären av öppet vatten avses bibehållas. I området specificeras ändamålet till att avse hamn [$\mathbf{W_1}$].

Väg [**VÄG**]

Användningen väg ska tillämpas för områden avsedda främst för trafik till, från och genom en ort samt mellan olika områden inom en ort. I användningen ingår även komplement som behövs för vägens funktion.

Gång- och cykelväg [**GCVÄG**]

Användningen gång- och cykelväg ska tillämpas för områden avsedda för gång-, cykel- och mopedtrafik. I användningen ingår även komplement som behövs för vägens funktion. I nordost specificeras ändamålet till gång- och cykelvägväg som får överbyggas med järnväg [**GCVÄG**].

Figur 15 Illustration (etapp 1 och 2) av tillkommande kvartersmark (blå ytor) respektive utgående kvartersmark (röd yta) för hamnverksamhet jämfört med gällande detaljplaner. Alla erosionsskydd i vatten utanför kajkanter etc. ska placeras inom kvartersmarken.

Då bergrum redan finns i området är avsikten att, om behov skulle uppstå och det är möjligt, ta dessa i drift igen. Ett bergrum kan exempelvis användas för lagring av olja och flytande naturgas.

Stads- och landskapsbild

Hamnens byggnader har tillkommit under en period på drygt 70 år, från 1949 fram till idag. Underhåll, ombyggnationer och andra modifieringar har utförts under åren, men byggåret ger en indikation på dess status.

Se mer utförlig beskrivning av hamnens olika verksamheter under rubriken *Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden – Umeå hamn*.

Förändringar och konsekvenser

Byggrätt

Detaljplanen medger att bebyggelse och anläggningar inom området kan anpassas till olika verksamheter och behov.

Byggrätten i aktuell detaljplan regleras, så som tidigare gjorts i hamnområdet, med mark som inte får bebyggas [*prickad mark*]. Kvarvarande markytor får bebyggas upp till 30% BYA (byggnadsarea) av fastighetsarean inom aktuellt användningsområde [**e**]. Syftet med det är att bibehålla viss luftighet i byggnationerna närmast omkringliggande bebyggelse. Det bedöms i övrigt ligga i verksamhetsutövarens intresse att bebygga marken på ett sätt som bäst fungerar för verksamheten.

Begränsning av byggrätten har, förutom hänsyn till landskapsbilden, till syfte att säkerställa viktiga kommunikationsspråk inom hamnområdet samt för att skapa säkerhetsavstånd mellan byggnader och kommunikationsstråk. I de östra delarna får marken inte bebyggas närmare än 30 meter från väg E12 [**VÄG**] och järnväg [$\mathbf{T_1}$] av säkerhetsskäl. Se mer om detta under rubriken *Förutsättningar och förändringar – Kommunikationer – Gator och trafik – Väg E12*. Inom riskzon avseende farligt gods längs järnvägen [$\mathbf{T_1}$] ligger bland annat byggnad för befintlig återvinningscentral. Befintliga byggnader kan tills vidare stå kvar inom område som inte får förses med byggnadsverk [*prickad mark*] och får underhållas [**s**], men eventuell ny byggnad inom detta område måste placeras utanför prickmarksområdet, längre från farligt gods-led.

Byggnaders och konstruktioners höjder

Högsta nockhöjd på byggnader begränsas i den östra delen av hamnområdet till 25 meter [$\mathbf{h_2}$]. Höjden är anpassad till tidigare reglering, som föreskrev 15 meter byggnadshöjd med tak om 30 graders lutning, med ett tillägg på 5 meter. I den västra delen tillåts upp till 50 meter nockhöjd [$\mathbf{h_1}$] med syfte att möjliggöra behövliga höglager (cirka 40 meter höga) inklusive viss handlingsfrihet i höjd inför framtiden.

Närmast omgivande bebyggelse i nord/nordost begränsas högsta nockhöjd till 15 meter [$\mathbf{h_3}$] då det i dessa delar krävs större hänsyn till omgivningen. Här begränsas också byggrätten med mark som inte får bebyggas [*prickad mark*] och områden som endast får bebyggas med komplementbyggnader [*korsmarkerad mark*] med nockhöjd om max 5 meter [$\mathbf{h_4}$].

Ingen totalhöjd regleras vilket innebär att andra anläggningar inte begränsas i höjd förutom att hänsyn måste tas till Umeå flygplats i msa-yta (inflygningsyta). Inom

MSA-ytan regleras lägsta flyghöjd, i aktuellt läge 183 meter över havet. Tillkommande anläggningar inom detaljplaneområdet bedöms inte riskera att generera en negativ inverkan på flygplatsens inflygningsyta. Om tveksamhet råder ska samråd ske med Trafikverket. Se även rubrik *Riksintressen, Riksintresse för kommunikationer – msa-yta för Umeå Airport*.

Ändrad lovplikt

För att underlätta för en föränderlig verksamhet har lovplikten undantagits för upplag och materialgårdar under hela den tid detaljplanen gäller [**a_2**]. Detta innebär att inget bygglov krävs för upplag eller exempelvis container som används för material vid industri eller avfall.

Kulturmiljö

Ingen utpekad kulturmiljö, så som byggnadsminnen och andra värdefulla byggnader eller bebyggelseområden, finns inom planområdet.

I den norra delen av hamnområdet, angränsande till riksintresse för hamnen, ligger området Västerbacken, vilket är ett utpekat riksintresseområde för kulturmiljövård [AC 7] enligt beslut av Riksantikvarieämbetet, RAÄ 1997-11-17. För utförlig beskrivning se under rubrik *Riksintresse kulturmiljövård.*

Flertalet byggnader inom den norra delen av riksintresseområdet är skyddade som byggnadsminnen.

Förändringar och konsekvenser

Se under rubrik *Riksintresse kulturmiljövård.*

Fornlämningar

Fornlämningar skyddas av kulturminneslagen (SFS 1988:950).

Det finns inga kända fornlämningar i detaljplaneområdet eller dess närhet.

Förändringar och konsekvenser

Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete, ska arbetet omedelbart avbrytas. Den som leder arbetet ska skyndsamt anmäla förhållandet till länsstyrelsen.

Naturmiljö

Detaljplaneområdet berörs inte av några kända värdefulla eller enligt lag skyddade naturområden. Växtligheten i området är till stor del påverkad av pågående verksamheter.

Landrelaterad naturmiljö

En naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter har gjorts som underlag till detaljplanen (*Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter inom detaljplanerat område av Umeå Hamn, 2019 och 2021*, Pelagia Nature & environment AB, 2021-08-31 reviderad 2021-12-08 avseende två felaktiga växtnamn).

Naturvärdesinventeringen resulterade i att två områden, Figur 16, bedömdes ha påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3). Det ena området utgörs av en örtrik sluttning i anslutning till järnvägsspåret i norra delen av hamnområdet (markerat med 1 på kartan nedan). Det andra området utgörs av en vattensamling, det vill säga en större damm som omgärdas av träd och buskar i södra delen av hamnområdet (markerat med 2 på efterföljande karta). Endast vattensamlingen berörs/ingår i detaljplaneområdet för etapp 2.

Aktuella vattenområden, med undantag av del av lagunen längst ner i söder, kan idag fyllas igen med stöd av gällande detaljplaner och även när aktuell detaljplan får laga kraft.

Figur 16 Tv: Två områden (1 och 2 i flygbilden) bedömdes ha Påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3). Th ovan: En sydsluttning (inom röd linje i flygfotot) med en karaktär av örtrik äng och i viss mån torräng. Th nedan: Vattensamling tillsammans med omgivande träd- och buskskikt (inom röd linje i flygfotot).

1. Örtrik sluttning intill järnvägsspår

Beskrivning: Järnvägsspåret har delvis skurits genom berggrunden i söder varför den södra delen av sluttningen är torrare jämfört med den norra delen. Området saknar träd och buskarna är låga vilket ger intryck av att området motsvarar en ängsmark. Ett flertal örter växer i sluttningen, dock ingen sällsynt eller hotad art. Däremot förekommer ett flertal arter förknippade med öppna marker och/eller ängsmarker som till exempel backskärvfrö, bergsyra, fårsvingel, gråfibbla, liten blåklocka, prästkrage, vanlig smörblomma och vanlig ögontröst. De många blommande arterna tilldrog sig vid inventeringstillfället ett större antal insekter däribland bin och humlor.

Bedömning: Sluttningen har en karaktär som påminner om äng och i vissa delar som näringsfattig torräng även om ingen egentligen slåtter existerar. Området präglas det vill säga av örtrik markvegetation som liknar ogödslade hävdade ängs- och gräsmarker, vilka under en lång följd av år minskat arealsmässigt (Naturvårdsverket 2021). Av denna anledning bedöms sluttningen ha påtagligt biotopvärde i och med att den representerar en mindre vanlig biotop. Då mer eller mindre vanliga arter och inga sällsynta, rödlistade arter eller arter upptagna i Artskyddsförordningen finns i sluttningen bedöms denna ha obetydligt artvärde. Sammantaget bedöms sluttningen ha påtagligt naturvärde (naturvärdsklass 3).

2. Vattensamling

Beskrivning: Vattensamlingen som är relativt grund omges av lövbärande arter som jolster, gråal, björk och diverse viden som skapar en lummig barriär mot omgivande verksamhetsområde i Umeå hamn. Vattensamlingen tillsammans med träd- och buskskiktet fungerar som en grön ö i det omgivande landskapet och utgjorde häckningsplats för grönbena (listad i bilaga 1 i Artskyddsförordningen) och sävsparv (rödlistad i kategorin nära hotad, NT). Dessutom fanns lekande åkergroda (listad i bilaga 1 i Artskyddsförordningen) och padda (fridlyst i Sverige enligt 6§ i Artskyddsförordningen) i vattensamlingen. Inom området växte den i Västerbotten ovanliga arten tiggarranunkel.

Bedömning: I och med förekomsten av grönbena, sävsparv, åkergroda, padda och den i Västerbotten ovanliga tiggarranunkeln bedöms området ha visst artvärde. Även om området är litet till ytan (cirka 3 ha) så fungerar vattensamlingen tillsammans med det omgivande träd- och buskskiktet som en grön ö i ett öppet landskap och bidrar till den biologiska mångfalden varför området bedöms ha påtagligt biotopvärde. Sammantaget bedöms området ha Påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3).

Havsrelaterad naturmiljö

Havsbottnarna i aktuellt område bedöms hysa låga naturvärden. Botten utgörs främst av mjukt substrat som inte bedöms hysa några täta bestånd av kransalger eller kärlväxter som vanligtvis förknippas med höga naturvärden och viktiga ekologiska funktioner. På hårda bottnar som främst förekommer i strandnära lägen växer troligen fintrådiga algsamhällen, vilka utgör livsmiljöer med förekomst av relativt triviala bottenlevande djur och växter.

Artskydd

Under perioden 2010-2020 har flertalet observationer av rödlistade arter gjorts i området och rapporterats in till Artportalen. Framför allt rör det sig om fågelarter, exempelvis havsörn som är nära hotad och Ejder som är starkt hotad. Därutöver har några nära hotade däggdjursarter observerats i området (utter, skogshare och igelkott) samt två arter av nära hotade kärlväxter (Höstlåsbräken och Klofibbla). Ingen art är akut hotad.

En naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter har gjorts som underlag till detaljplanen (*Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter inom detaljplanerat område av Umeå Hamn, 2019 och 2021*, Pelagia Nature & environment AB, 2021-08-31, reviderad 2021-12-08 avseende två felaktiga växtnamn). Därutöver har en kompletterande artskyddsutredning gjorts (*Artskyddsutredning i området kring Umeå hamn, Umeå kommun - år 2021,* Pelagia Nature & environment AB, 2022-06-14).

Figur 17 Undersökta vattensamlingar

Vid inventeringstillfällena har grodor och paddor påträffats inom vattensamling 2, se Figur 17. Äggsamlingar har påträffats i ett dike i anslutning till vattensamling 2 samt vid vattensamling 17a. Vanlig padda är fridlyst i Sverige enligt 6§ i Artskyddsförordningen (Svensk författningssamling 2007). Åkergroda är upptagen i bilaga 1 i Artskyddsförordningen och behöver noggrant skydd.

Vid inventeringstillfällena noterades 59 fågelarter förekomma inom hamnområdet, varav 28 arter bedömdes häcka och tre arter bedömdes som troligen häckande. Övriga arter bedömdes inte häcka inom området utan har endast nyttjat detta för födosök/övernattning eller för tillfälligt besök.

Vid inventeringstillfällena noterades 164 arter av kärlväxter inom hamnområdet. Inga av de noterade kärlväxterna är rödlistade eller finns listade i artskyddsförordningen.

Förändringar och konsekvenser

Den identifierade örtrika sluttningen (1) i norra delen av hamnområdet regleras i detaljplan för etapp 1 och omfattas inte av aktuell plan.

Detaljplanen medger omvandling av vattenområden till nya landområden, nya kajer med mera, vilket innebär förlust av havsbottenyta. Specifika miljöeffekter som uppstår i det framtida byggskedet eller av de verksamheter som i senare skede tar plats inom hamnområdet hanteras i kommande tillståndsprocesser för respektive verksamhet.

Del av befintliga vattenområden inom hamnområdet kan idag fyllas igen med stöd av gällande detaljplaner. Utredningar hur det är möjligt att undvika negativ påverkan, eventuella skyddsåtgärder och behov om att söka dispens från artskyddsförordningen sker parallellt med detaljplanearbetet. Med skadelindrande åtgärder för aktuella arter bedöms i detta skede planerade utfyllnader inte omfattas av förbuden i artskyddsförordningen. Frågan hanteras i kommande tillståndsprocesser.

Om arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen påträffas under exploatering ska samråd hållas med länsstyrelsen avseende vidare hantering för att säkerställa att bevarandestatusen för arterna inte påverkas och för att reda ut om dispens från förordningen krävs.

Rekreation och friyta

Detaljplaneområdet innehåller inga lämpliga ytor för rekreation. Området är heller inte lämpligt för utevistelse på sådant sätt.

Landmiljön har betydelse för fågellivet, främst som rastlokal och området är ett populärt utflyktsmål för bland annat ornitologer, även om tillgängligheten till området är begränsad av säkerhetsskäl.

Förändringar och konsekvenser

Tillgängligheten till området kommer sannolikt bli mer är begränsad för fågelskådning av säkerhetsskäl. Ytor för fåglar kommer även på sikt att försvinna.

Miljöer lämpliga för utevistelse kring arbetsplatser behöver anordnas i lämplig omfattning.

Service

Offentlig och kommersiell finns närmast i Holmsund, Obbola och Umeå centrum.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanens genomförande innebär ingen förändring avseende service.

Tillgänglighet och trygghet

Området består till stor del av utfylld mark (mellan mindre öar) och är relativt plant. Området har idag en nivåskillnad från cirka +2-3 m.ö.h. (meter över havet).

Förändringar och konsekvenser

Tillgängligheten kommer att säkerställs i kommande bygglovsskede.

För att säkerställa att obehöriga inte kommer in i verksamhetsområdet och till exempel skadar sig eller saboterar omgärdas hamnområdet av stängsel/yttre skalskydd. Detta kommer att kvarstå och utvecklas i och med att hamnen växer. Skalskydd kan kombineras med skydd mot buller, insyn, ljus och så vidare. Skalskyddet innebär lämplig typ av hägnad samt bevakade in- och utfarter. Plank/stängsel för skydd mot störningar och intrång får uppföras vid behov inom all kvartersmark i hela detaljplaneområdet [*generell bestämmelse*].

Kommunikationer

Gator och fordonstrafik

Väg E12 börjar i Helsingfors och går via Vasa över till Umeå hamn och sträcker sig längs hamnens östra sida strax norr om färjeterminalen och följer Umeälven upp till svensk-norska gränsen, öster om Mo i Rana. Vägen är utpekad som riksintresse. Se mer om det under rubrik *Riksintressen*.

Väg E12 är en viktig länk österut mot Finland med färjeförbindelsen till Vasa och västerut till Mo i Rana i Norge. E12 utgör ett viktigt stråk för godstransporter och är rekommenderad väg för transporter med farligt gods samt för arbetspendling.

Under 2019 förändrades Trafikverkets väghållaransvar för del av vägsträckningen av väg E12. Enligt avtal ansvarar numera Umeå kommun för de sista 900 metrarna av vägen fram till färjeterminalen inom Umeå hamn.

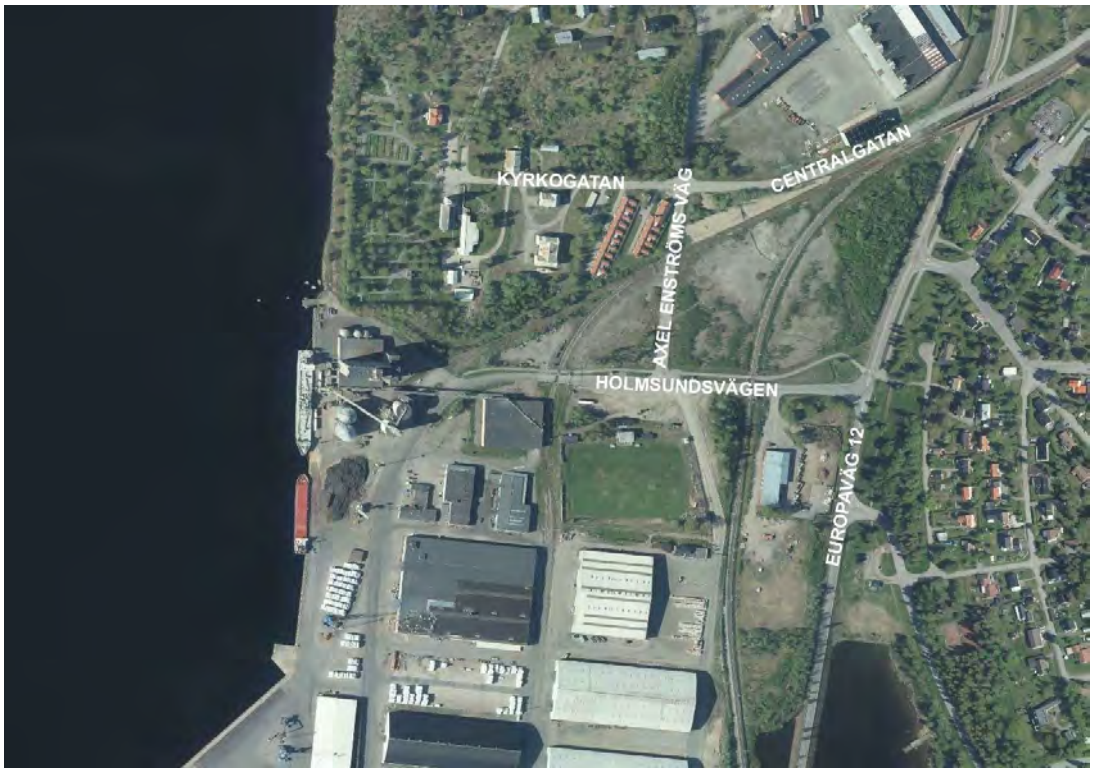
Vägtrafiksystemet i anslutning till Umeå hamn passerar genom samhället Holmsund. Huvudstråket är väg E12, men även Holmsundsvägen nyttjas. Trafikverket ansvarar för hastighetsbegränsningen, skicket och slitaget på väg E12 och Obbolabron.

Huvudinfarten till Umeå hamn utgörs av Holmsundsvägen, Figur 18. Från Holmsundsvägen, strax innan järnväg och bommar in mot hamnområdet, knyter Axel Enströms väg norrut till Kyrkogatan/Centralgatan och området Västerbacken. Via Centralgatan österut, samt via Holmsundsvägen, nås Holmsunds samhälle. För dessa vägar är kommunen huvudman, Figur 19. För övriga vägar inom hamnområdet är Umeå hamn AB enskild väghållare .

Ytterligare in-/utfarter till hamnområdet/väg E12 finns längre söderut, bland annat vid oljehamnen.

Figur 18 Vy mot söder väg E12 korsning Holmsundsvägen (entré till hamnen). Källa: Google maps.

Figur 19 Karta vägar.

Längs berörd vägsträcka av väg E12 begränsas hastigheten till 60 km/h fram till Holmsundsvägen, delen som leder mot nordost. Här uppgår trafikflödena mellan 4000 – 5000 ÅDT. Söder om denna korsning minskar trafikflödena ner till 1000 – 2000 fordon ÅDT. Hastigheten begränsas till 40 km/h ett par hundra meter före och efter korsningen väg E12-Holmsundsvägen in mot hamnen. Även Holmsundsvägen hastighetsbegränsas till 40 km/h. Av sammanlagd tung trafik på Holmsundsvägen plus väg E12 antas 90 % ha destination hamnen.

Längs Holmsundsvägen, från väg E12 in mot hamnområdet, finns en separerad gång- och cykelväg.

Axel Enströms väg är relativt smal med trottoar på den östra sidan. Vägen passerar järnvägen in mot hamnområdet i plan, utan bommar och signaler. Axel Enströms väg är idag den enda tillfarten som klarar skrymmande transporter in till hamnområdet.

En transportutredning har tagits fram som underlag till detaljplanen (*Transportutredning till detaljplan Holmsund 2:65*, Tyréns Sverige AB, 2021-08-30 reviderad 2022-02-10 samt 2022-06-30). Utredningen syftar till att sammanställa transportsiffror och prognoser för nuvarande och framtida transportmängder. Transportsiffrorna utgör bland annat underlag för bedömning av konsekvenser av trafikens påverkan på luftföroreningar och buller. I transportutredningen har persontrafiken (utifrån dagens trafikmängder) räknats upp/beräknats på samma sätt som godstrafiken, det vill säga med 50% för nollalternativet (om utvecklingen av hamnen sker i enlighet med gällande detaljplaner) respektive 100% (en dubblering) för prognosår 2040, det vill säga utvecklingen av hamnen i enlighet med ny detaljplan. Genom att dubblera persontrafikflödena bedöms trafikökningen grovt inkludera planerad befolkningsökning och övrig utveckling i Holmsund. Den samlade bedömningen av framtida trafikflöden kommer dock att göras i den kommande fördjupningen av översiktsplanen för Holmsund/Obbola.

Förändringar och konsekvenser

Det är viktigt att ta höjd för möjlig utveckling av hamnen, exempelvis kan behov och krav för trafikinfrastrukturen förändras över tid och beredskap måste finnas för relativt snabba förändringar av flödesmönster och behov. Av denna anledning har detaljplanen utformats flexibelt. Användningen trafik [**T**], där väg- och spårtrafik med tillhörande anläggningar ingår, möjliggörs därför inom all kvartersmark.

Väg E12 reserveras till största del som allmän platsmark, väg [**VÄG**] i detaljplanen. I den norra delen, där väg och gång- och cykelväg passerar under en järnvägsbro [$\mathbf{T_1}$] säkerställs allmännyttig passage med markreservat för allmännyttig körtrafik [**z**] samt allmännyttig gång- och cykeltrafik [**x**]. Närmast färjeterminalen i söder är vägområdet flexibelt genom användningen trafik [**T**]. Här säkerställs också en framtida förlängning av vägen söderut genom mark som inte får bebyggas [*prickad mark*]. För att säkra hamnens långsiktiga tillgänglighet och konkurrenskraft är ambitionen att hinder längs väg E12 successivt arbetas bort så att väg E12 kan nyttjas hela vägen även för skrymmande transporter. Detta kan dock inte hanteras i detaljplanen.

Axel Enströms väg, Figur 20, och del av Holmsundsvägen, delen söder om Västerbacken, inkluderas i hamnområdet och överförs till kvartersmark för hamnen. Syftet med regleringen är hamnens markanspråk och möjlighet till utveckling som tidigare beskrivits, bland annat behov av skalskydd och uppställning (parkering) och tankning av fordon med målpunkt Umeå hamn. Del av Holmsundsvägen som är huvudinfart till hamnen kvarstår som gata [**GATA**], men ges ett enskilt huvudmannaskap [$\mathbf{a_1}$]. Skälet till det enskilda huvudmannaskapet i det här fallet är att gatan ska kunna ingå i hamnens område och därmed få en enhetlig förvaltning. Axel Enströms väg norr om järnvägen förblir tills vidare kommunal gata för att

osäkerheter råder kring framtida markanvändning av vägavsnittet/marken fram till korsningen Centralgatan.

Utöver huvudinfart till hamnen i norr finns ytterligare in-/utfarter till hamnområdet via väg E12 längre söderut. För att möjliggöra en funktionell lösning för större fordon planeras korsningen i höjd med energihamnen att ses över och kompletteras med en parallellväg längs väg E12 söderut. Utrymmesbehov för detta, inklusive behövliga erosionsskydd i vattenområdet, säkerställs i detaljplanen. För nya anslutningar till väg E12 krävs tillstånd enligt väglagen. In- och utfarter för väg kan göras över och under järnvägsområdet [**T_1**] [**j**].

Personbilsflödena till och från färjeterminalen förväntas öka något mer än den allmänna trafiktillväxten. I anslutning till färjans ankomst respektive avgång förekommer flödestoppar som gör att det kan uppstå svårigheter för den tunga trafiken att ta sig ut från hamnen. Detta kan lösas med trafikljus eller att viss trafik styrs till planskildheter. Detaljplanen motverkar inte sådana lösningar.

Arbetsplatser genererar persontrafik till och från hamnen, både gång- och cykeltrafik och biltrafik. Det är önskvärt att inom hamnområdet separera flöden och undvika blandning av cyklister, fotgängare och personbilar bland de tunga fordon och maskiner som trafikerar området. Förbestämda trafikstråk med tydlig uppmärkning av körvägar och körriktningar är nödvändigt. Exempelvis behövs skyltning som går att begripa även för de som inte kan svenska eller engelska. Belysning och färgsättning ökar orienterbarheten. Utformningen regleras inte i detaljplanen då den behöver anpassas till pågående verksamhet. Detta bedöms vara i verksamhetsutövarens intresse.

Järnväg och transporter i hamnen

I hamnområdet finns ett omfattande nät av vägar och järnvägsspår.

Transporterna till och från hamnen via järnväg förväntas öka i framtiden och det är värdefullt med en nära koppling mellan spår och kaj. Samtidigt är hanteringen av tågsätt inne i hamnområdet problematisk på grund av de barriäreffekter det medför för andra flöden. Spåren i sig utsätts också för stora påfrestningar och slitage på grund av annan trafik.

Bangårdsfunktioner som idag finns vid Holmsunds station är under utredning och det finns anledning att se över vilken funktionalitet som ska finnas, var den ska lokaliseras och framför allt att se över arbetssättet och hur kopplingen mellan järnväg och fartyg kan bli snabb och effektiv. Vissa delar av järnvägsnätet kan behöva modifieras och andra delar kan eventuellt utgå.

Figur 20 Järnvägskorsning vid Axel Enströms väg.

Förändringar och konsekvenser

Kopplingen mellan land- och vattentransporter blir allt viktigare ju större upptagningsområde hamnen når. Det bedöms inte vara nödvändigt, eller på sikt hållbart, att i detaljplanen reglera annat än de östra järnvägsspåren [**T_1**] och Väg E12 [**VÄG**] i området. Detta eftersom verksamheten är föränderlig över tid och detaljplanens syfte är att möjliggöra hamnens utveckling.

Inom detta område inryms kompletterande spår åt väster. Övriga järnvägsspår och vägar i hamnområdet kan på sikt behöva justeras beroende av verksamheten, varför trafikändamål [**T**], där väg- och spårtrafik med tillhörande anläggningar ingår, möjliggörs i större delen av hamnområdet.

Parkering, varumottagning och angöring

Umeå hamn har idag en huvudentré, Figur 21, och flera grindar in till området. Fler in- och utfarter finns längre söderut via väg E12. I läge med järnvägsspåren vid huvudentrén finns en mindre kur för anmälan vid inpassage. Här finns i övrigt bara en bom, vilket inte räcker för att skydda anläggningen i perioder av höjd beredskap.

Servicefunktioner för tung trafik i form av mat, bränsle och uppställningsplatser vid behov av paus eller dygnsvila saknas. Incheckningsservicen och skyltning med mera är otydlig.

Personalparkering sker idag i anslutning till verksamheterna.

Figur 21 Hamnentré (vy mot väster, Holmsundsvägen).

Förändringar och konsekvenser

Umeå hamn har många återkommande transporter där både fordon och chaufförer är kända och har passerkort till hamnen. I takt med att verksamheten utvecklas kommer allt fler tillfälliga fordon/förare att leverera gods till eller från hamnen. För att hanteringen vid infarterna ska bli smidig som möjligt behövs ett system för incheckning som inte hindrar efterkommande fordon om inpassage dröjer, exempelvis då handlingar saknas eller behöver kompletteras. Med fler långväga ekipage ökar också behovet av service och med en entréfunktion placerad i anslutning till väg E12. I områdets nordöstra del, vid befintlighuvudentré till hamnen, möjliggörs därmed för uppställning (parkering) och tankning av fordon med målpunkt Umeå hamn [**Z**, **P** och **G**]. I området avses exempelvis service med incheckning, fordonsvåg, WC och dusch, enklare restaurang samt en trygg uppställningsplats för paus eller dygnsvila. I övrigt måste entrén tydliggöras och skalskyddet behöver stärkas.

Placering av personalparkeringar behöver utredas och säkerheten måste öka. Parkeringsbehovet ska fortsatt möjliggöras i anslutning till den egna fastigheten/verksamheten. Hur parkeringsbehovet ska lösas redovisas vid ansökan om bygglov, där den vid tidpunkten gällande parkeringsnormen/behovet tillämpas.

Gång- och cykeltrafik

Separerade gång- och cykelvägar finns idag längs väg E12:s östra sidan fram till korsningen väg E12-Holmsundsvägen samt längs Holmsundsvägen, där entrén till hamnen ligger. Inom hamnområdet finns inga utmärkta gång- och cykelvägar.

Förändringar och konsekvenser

En utbyggnad av gång- och cykelväg längs väg E12, hela vägen ner till färjeterminalen, möjliggörs genom att detaljplanen reglerar [**GCVÄG**]. För att

inrymma gång- och cykelväg behöver vägområdet breddas åt öster. Behövliga erosionsskydd inryms därför i tilltaget vägområde. Plats finns därutöver att inom hamnområdet anordna gång- och cykelvägar. Förslagsvis bör sådana anläggas från entréområdet i ett huvudstråk i nord-sydlig riktning.

Arbetsplatser genererar persontrafik till och från hamnen, både gång- och cykeltrafik och biltrafik. Det är önskvärt att separera flöden och undvika blandning av cyklister, fotgängare och personbilar bland de tunga fordon och maskiner som trafikerar området. Detaljplanen medger ytor för detta ändamål både längs nuvarande Holmsundsvägen, men också längs väg E12 ända ner till färjeterminalen.

Kollektivtrafik

Holmsund trafikeras med flera lokala busslinjer, flera turer i timmen med ett antal busshållplatser inom 500 meter från hamnens entré. Vid regionala resor krävs åtminstone ett byte.

Förändringar och konsekvenser

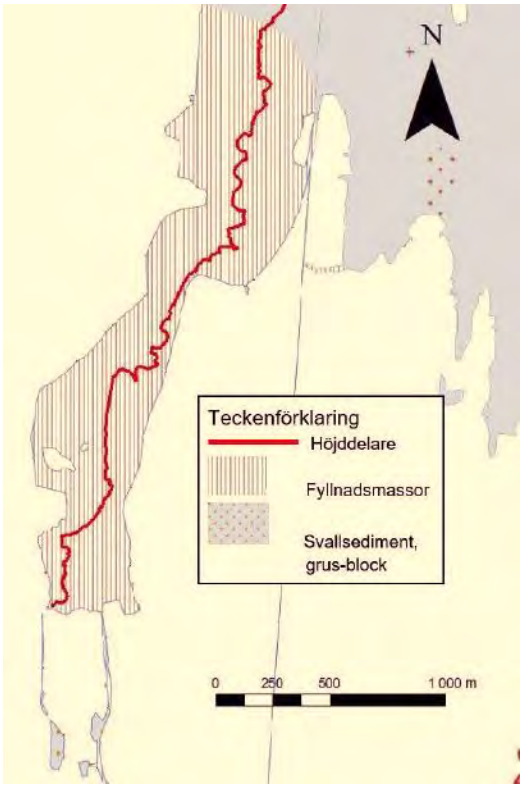
Detaljplanen innebär ingen förändring i kollektivtrafikförsörjningen. Kompletterande busshållplats närmare hamnen skulle stärka arbetspendlingen på sikt.

Geotekniska förhållanden

Umeå hamn består till stor del av utfylld mark (mellan mindre öar) och har idag en nivåskillnad från cirka +2-3 m.ö.h. Större delen av området är plan mark, men i norra delen finns en låg höjdsträckning bestående av morän.

Området närmast oljepiren och oljeterminalen utgörs av den tidigare ön Stormskär, därmarken sticker cirka 5 meter över omgivningen och berget går i dagen. Cisternerna på Stormskär står på berg och under mark finns äldre, numera nedlagda, bergrum för beredskapslagring av oljeprodukter.

Hamnområdes berggrund omfattas mestadels av paragnejs med inslag av basalt-andesit och granodiorit-granit. I avseendet jordarter består hamnområdet av fyllnadsmassor med undantag i söder där det förekommer svallsediment samt grus och block, Figur 22. Fyllnadsmassorna har skiftande innehåll men kommer främst från muddringar i älven samt byggmaterial.

Figur 22 Geotekniska förutsättningar för Umeå hamn. Detaljplanområdet markeras ungefärligt med en svart ring

Hamnens vattenområden har varierande djup. Utanför kajerna i norra hamnen, södra hamnen och vid oljepiren har det muddrats. Utanför Gustafs udde är det naturliga djupet större och botten sluttar undan snabbt.

Vattenståndet i havet har inverkan på grundvattennivån i hamnområdet särskilt i de delar som närmast gränsar mot havet. De geotekniska undersökningar som utförts visar att grundvattennivån mestadels ligger på nivåer mellan +0 och cirka +1 (i höjdsystemet RH2000) med ställvis högre nivåer strax under markytan. Grundvattennivån varierar med årstid och nederbörd.

Genom åren har ett stort antal geotekniska utredningar gjorts i hamnen, både på land och i vattnet.

En sammanställning med syfte att översiktligt redogöra för de geotekniska och geologiska förutsättningarna för detaljplaneområdet har tagits fram (*Sammanställning geotekniska utredningar Umeå hamn*, WSP 2022-01-26). I utredningen beskrivs de geotekniska förhållandena översiktligt tillsammans med grundläggningsrekommendationer för olika delområden av detaljplaneområdet.

Förändringar och konsekvenser

I utredningen har olika tänkbara scenarier som kan påverkas av de geotekniska förhållandena identifierats. Dessa scenarier kan exempelvis vara vid uppfyllnader och uppförande av byggnader på områden med lös jord, nybyggnad av kajer/utfyllnader i vatten, ökad belastning på mark på grund av påbyggnad av befintliga byggnader samt belastning av slänter nära vattnet.

Stabilitetsförhållanden i området ska, enligt utredningen, särskilt kontrolleras i följande fall:

- Då mark närmast strandlinjen/slänter mot vattnet belastas med byggnader, tung trafik eller uppfyllnad.

- Då områden med lösa sediment fylls ut eller belastas.
- Då nya utfyllnader i vattnet sker.
- Då uppfyllnad på befintliga vallar i Lagunen utförs.
- Vid utfyllnad av Lagunen.
- Då schaktning utförs under grundvattenytan eller mot befintlig byggnad/anläggning.

Sulfidjord förekommer på djupet inom delar av hamnområdet. Uppschaktad sulfidjord ska återplaceras under grundvattenytan eller omhändertas enligt gällande miljölagstiftning och kommunala anvisningar.

Inom de områden där lösa finkorniga sediment finns (muddrade som naturliga) uppstår sättningar om marken belastas med fyllning, nyttiga laster eller last från byggnad. Grundläggning i dessa områden måste därför ske med hänsyn tagen till dessa sättningar.

Inga ytterligare utredningar än vad som tidigare gjorts har genomförts som underlag till detaljplanen. Kommunen bedömer det inte kostnadsmässigt motiverat att göra mer utredningar eller att redovisa de geotekniska förutsättningarna ytterligare i detaljplanen. De geotekniska förutsättningarna har inte utgjort några anmärkningsvärda problem i samband med anläggande av de verksamheter som bedrivs i området idag, exempelvis stora cisterner för bränsle, farligt avfall och bitumen. Eftersom stor del av nuvarande hamnområde utgörs av utfylld mark mellan öar finns det därmed ingen anledning att misstänka att tillkommande områden inte skulle vara lämplig för ändamålet. Detaljerade utredningar ska dock vid behov genomföras inför kommande projekteringar i kommande tillståndsprocesser för utfyllnad i vattenområden med mera.

Risker och störningar

Detaljplanen får inte leda till störningar som kan innebära olägenheter för människors hälsa (vilket definieras i 9 kap. 3§ miljöbalken). Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan ha en menlig inverkan på hälsan. Även de störningar som i första hand påverkar välbefinnandet kan vara olägenheter för människors hälsa, exempelvis buller. Bedömningen av om en störning inverkar menligt på hälsan beror på hur människor i allmänhet uppfattar situationen. För att störningen ska omfattas av miljöbalkens bestämmelse krävs att den har en viss varaktighet, antingen genom att den pågår under en sammanhängande tid eller att den återkommer, regelbundet eller oregelbundet.

Kommunen har skyldighet att betala ersättning för skador (exempelvis värdeminskning av fastigheter) som uppkommer till följd av beslut enligt plan- och bygglagen. Bedömning sker från fall till fall enligt lag och rättspraxis. En viktig utgångspunkt för lagstiftningen är att samhället har förbehållit sig rätten att besluta om ändrad markanvändning.

Två begrepp som är viktiga att känna till är planskada och plannytta. Begreppen finns inte definierade i lag, men med planskada menas värdeminskning och andra kostnader till följd av en detaljplan och med plannytta menas följaktligen värdeökning till följd av en detaljplan. Utgångspunkten i lagen är att en planskada får tålas och att en plannytta tillfaller fastighetsägaren. En planskada ska beaktas vid den intresseprövning som görs när en detaljplan antas. Om planskadan blir alltför stor kan detaljplanen inte antas. De undantag som finns från denna grundprincip, det vill säga de planskador som ska ersättas, anges uttömmande i plan- och bygglagens 14:e kapitel.

Den negativa påverkan som kan uppstå på grund av detaljplanen bedöms vara acceptabel utifrån ett allmänt och kommunalt samhällsbyggnadsperspektiv. Kommunen gör bedömningen att planens genomförande inte leder till sådan skada som beskrivs i plan- och bygglagens 14:e kapitel.

Miljöfarlig verksamhet

Hamnen är en verksamhet som kan innebära störningar för närområdet av exempelvis buller, lukt och störande belysning av bland annat anslutande landtransporter på väg, järnväg och vatten. Verksamheten pågår dygnet runt, något som kan bli ännu viktigare i framtiden om sjötransporter ska kunna konkurrera med landtransporter och bidra till mer hållbara transporter. Landvägen finns särskilda behov avseende tunga eller skrymmande transporter. Detta medför att hänsyn behöver tas i utformning av korsningar, exempelvis avseende ökat utrymme. Idag är de längsta ekipagen för vindkraftvingar 94 meter långa och transformatorer för vattenkraft och andra stora elproducerande anläggningar väger flera hundra ton.

Detaljplanen möjliggör för miljöfarlig verksamhet som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Detta kan vara verksamheter som exempelvis bullrar, alstrar miljöfarligt avfall, föroreningar, lukt samt risk för miljö och hälsa. Vissa av de aktuella åtgärderna som detaljplanen ska möjliggöra kräver därmed tillstånd enligt 9 kapitlet miljöbalken. Eftersom dessa är specifika och inte berör hela detaljplaneområdet har det bedömts att miljöbedömningarna för detaljplanen respektive åtgärderna inte kan samordnas enligt 6 kap. 46§ miljöbalken.

Kvarken Portens har låtit upprätta en övergripande riskbedömning för sin verksamhet inom Umeå hamn. Riskanalysen inkluderar de ombyggnationer som verksamhetsutövaren nu planerar i hamnen och syftar till att kartlägga vilka olika skadehändelser som kan inträffa, bedöma hur sannolika dessa händelser är och vilka konsekvenser de medför om de inträffar. Övergripande risker kopplade till hamnverksamheten kan vara spill och läckage av flytande kemikalier, trafikolyckor, brand samt och eventuellt explosion eller gasbildning om det förekommer kemiska ämnen med sådana egenskaper.

Enligt genomförd riskbedömning bedöms det inte föreligga någon generell och överhängande risk för olycksfall eller miljöpåverkan inom hamnens verksamhetsområde. Den största risken återfinns kring hantering av brandfarliga varor i oljehamnen och verkstaden. Vidare finns risker för trafikolyckor i de allmänna

delarna av hamnområdet och risk för intrång i området. Det finns även risker kopplade till verksamheter inom hamnen, där brand och utsläpp kan ske.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanen möjliggör för att mängden gods som hanteras i hamnen ökar och att nya verksamheter kan etableras.

Generellt bedöms riskerna i framtiden komma att bestå av samma typer av händelser som idag, men frekvensen kan öka med ökad omfattning på verksamheterna. Framför allt risker kopplade till trafik kan komma att öka om vägar inte fullt ut dimensioneras för förekommande trafik.

Om verksamheter som klassas som miljöfarliga verksamheter ska etableras inom området kommer de att genomgå en anmälnings- eller tillståndsprocess enligt miljöbalken innan de kan starta sin verksamhet. I denna process säkerställs att erforderliga skyddsåtgärder finns på plats. Det bedöms därmed inte finnas behov av särskilda föreskrifter i detaljplanen kopplat till risker i verksamheter som prövas enligt miljöprövningsförordningen.

Skydd mot störningar

Nödvändiga plank och stängsel får uppföras inom all kvartersmark i hela detaljplaneområdet vid behov [*generell bestämmelse*]. Syftet är att möjliggöra skydd mot omgivningen mot buller och andra störningar samt som säkerhet mot intrång (skalskydd).

Närhet till väg E12

Vägens sidoområde behöver generellt utformas så att risken för svåra personskador vid avkörningsolyckor förebyggs. Normalt ska det finnas en så kallad säkerhetszon längs vägen, en zon med jämnt underlag, flack lutning och fri från oeftergivliga hinder (högre än 0,1 meter ovan marknivån), stup och djupt vatten (≥ 0,5 meter). Säkerhetszonens bredd är beroende av bland annat högsta tillåten hastighet och trafikflöde årsmedeldygnstrafik (ÅDT). Det finns också andra skäl till att det behövs ett fritt utrymme längs vägar, bland annat för snöupplag och för att få plats med vägmärken och belysning.

Säkerhetszon längs hela sträckan uppgår till mellan 2-3 meter mellan vägbanekant (avseende övergripande huvudväg/tätortsgenomfart med flack släntutformning) och närmaste hinder. Enligt § 47 väglagen (1971:948) om tillståndspliktig zon får därutöver inte, utan länsstyrelsens tillstånd, uppföras byggnader, tillbyggnader eller andra anläggningar som menligt kan inverka på trafiksäkerheten. Tillståndsplikten gäller inom ett avstånd av tolv meter från ett vägområde (körbana inklusive diken och slänter). Länsstyrelsen kan, om det är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten, föreskriva att avståndet utökas upp till 50 meter. Längs väg E12 (Holmsund-riksgränsen vid Umbukta) gäller utökad tillståndsplikt med krav på bebyggelsefritt avstånd om 30 meter från vägområdet. Särskild utredning kan dock motivera kortare säkerhetsavstånd. Detta kan medges med särskilt tillstånd, eller genom reglering i detaljplan.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanen tillåter ingen bebyggelse eller område för stadigvarande vistelse närmare vägområdet än 15 meter. Mellan körbanan och område som kan bebyggas är det som minst cirka 20 meter. I detta område finns dike för avvattning av vägen.

På grund av avståndet bedöms exploateringen inte hamna i konflikt med trafikanläggningen avseende säkerhet, drift med mera.

Transporter av farligt gods

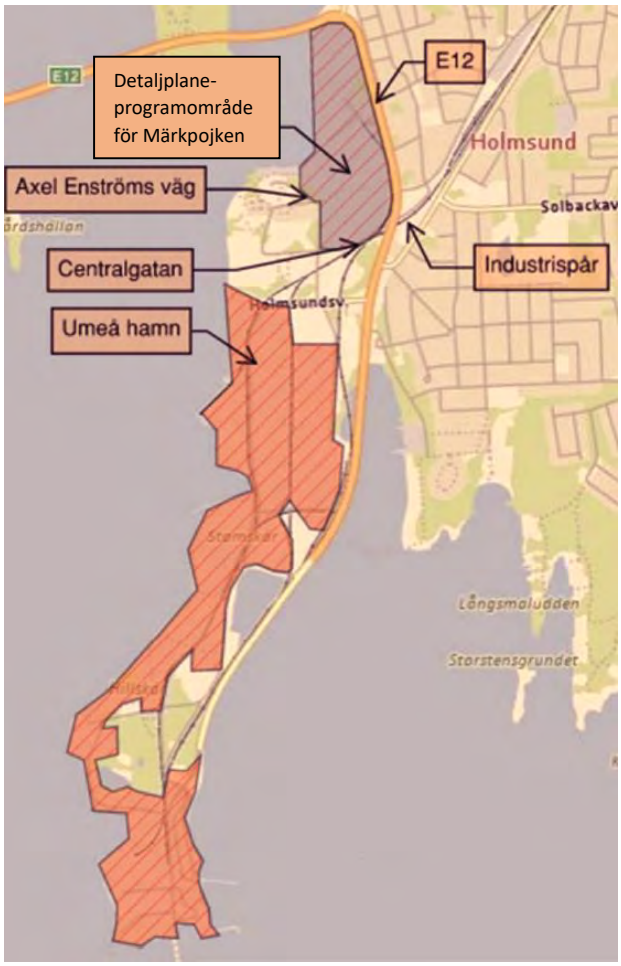
Vägtrafiksystemet i anslutning till Umeå hamn passerar genom samhället Holmsund. Huvudstråket är väg E12, men även Holmsundsvägen nyttjas. Båda vägarna är primär rekommenderad väg för farligt gods. Farligt gods transporteras även längs järnvägen.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet vid riskidentifiering i den kommunala planprocessen och har tagit fram regionala riktlinjer för skyddsavstånd till transportleder för farligt gods (*Riktlinjer för fysisk planering - Skyddsavstånd till transportleder för farlig gods i Norrbotten Västerbottens län*, Länsstyrelsen Norrbotten och Västerbotten, november 2019). Enligt de riktlinjer som presenteras bör ett riskhanteringsavstånd från transportled för farligt gods på 150 meter tillämpas. Om detta inte är möjligt behövs en riskbedömning med syfte att avgöra behov av skyddsavstånd eller säkerhetshöjande åtgärder.

En riskutredning i enlighet med i länsstyrelsens riktlinjer har genomförts för den utveckling som planeras i hamnen (*Detaljerad riskbedömning, transport av farligt gods på väg och järnväg*, WSP, 2021-12-15, reviderad 2022-10-13). Syftet med utredningen har varit att redovisa om åtgärder krävs inom hamnområdet så att hamnens expansion kan ske med tillräcklig hänsyn till risker från ökade transporter av farligt gods på väg och järnväg. Riskbedömningen hanterar endast transporter till och från hamnen via väg E12, Holmsundvägen och järnvägen. Ökning av antalet transporter med farligt gods förutsätts öka proportionerligt mot mängden hanterat gods i hamnen.

Risker förknippade med verksamheterna i hamnen har inte utretts. Nya verksamheter, eller ändring av befintliga verksamheter, som innebär förändring av olycksrisker hanteras i respektive tillstånd enligt miljöbalken.

En liknande riskutredning har tidigare även tagits fram, Figur 23, för detaljplaneprogram för fastigheterna Märkpojken 1 och 6 norr om Umeå hamn (*Detaljerad riskbedömning för planprogram Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6,* WSP, 2020-12-07). Slutsatserna i denna utredning bedöms delvis kunna tillämpas för aktuell detaljplan då Umeå hamn, söder om programområdet, är målpunkt för transporter med farligt gods via väg- och spårtrafik.

Figur 23 Schematisk bild över området för planprogram i relation till hamnen. Källa: Detaljerad riskbedömning för planprogram Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6, WSP, 2020-12-07.

Förändringar och konsekvenser

Baserat på förutsättningarna i riskutredningen bedöms relevanta åtgärder i första hand utgöras av skyddsavstånd tillsammans med hantering av brandfarlig vätska.

Enligt utredningen behöver skyddsavstånd om 30 meter säkerställas längs väg E12 och järnvägen inom detaljplaneområdet. Inom detta område kan ej känslig verksamhet/Zon A-verksamheter (se tabell nedan) placeras utan riskreducerande åtgärder.

I detaljerad riskbedömning för detaljplaneprogramområdet Märkpojken redovisas skyddsavstånd och förslag på lämplig markanvändning på olika avstånd vilket också kan appliceras inom hamnområdet, se Tabell 2 Kategorisering av markanvändning i bebyggelsezoner. Källa: Riktlinjer för fysisk planering - Skyddsavstånd till transportleder för farlig gods i Norrbotten Västerbottens län, Länsstyrelsen Norrbotten och Västerbotten, november 2019. Tabell 3 nedan.

Tabell 2 Kategorisering av markanvändning i bebyggelsezoner. Källa: Riktlinjer för fysisk planering - Skyddsavstånd till transportleder för farlig gods i Norrbotten Västerbottens län, Länsstyrelsen Norrbotten och Västerbotten, november 2019.

Zon A (Ej känslig verksamhet)	**Zon B (mindre känslig verksamhet)**
Alldeles intill transportleden för farligt gods kan ej känslig verksamhet placeras. Ej känslig verksamhet är sådan markanvändning som omfattar ett fåtal människor vilka inte upprätthåller sig stadigvarande på platsen: • Parkering (ytparkering) • Trafik • Odling • Friluftsområde • Tekniska anläggningar	Mindre känslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar få och vakna personer: • Detaljhandel (< 3000 m²) • Industri • Drivmedelsförsäljning • Lager • Parkering (parkeringshus) • Verksamhetsområde
Zon C (normalkänslig verksamhet)	**Zon D (känslig verksamhet)**
Normalkänslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar färre personer än känslig verksamhet, samtidigt som personerna får vara sovande, givet att de har god lokalkännedom: • Bostäder (småhusbebyggelse) • Detaljhandel • Kontor • Tillfällig vistelse (mindre hotell/camping) • Besöksanläggning utan betydande åskådarplats • Centrumverksamhet	Känslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar många eller särskilt känsliga personer (personer med nedsatt förmåga att själva inse fara och påverka sin säkerhet t.ex. vårdbehövande eller barn): • Bostäder (flerbostadshus) • Vård • Skola • Tillfällig vistelse (större hotell/konferens) • Besöksanläggning med betydande åskådarplats

Tabell 3 Tabell som visar krav på riskreducerande åtgärder för etablering inom 15 – 30 meter från farligt godsleder i området. Åtgärder för zon D, Känslig verksamhet, redovisas inte då någon sådan verksamhet inte tillåts inom hamnen. Källa: Detaljerad riskbedömning för planprogram Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6, WSP, 2020-12-07.

Zon A – Ej känslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerande åtgärder**
0 - 15	Skyddsavstånd. Marken kan exempelvis utgöras av grönområden eller cykelväg eller jordvall. Dike/invallning krävs för att inte utsläpp ska nå närmare planområdet
15 - 150	Inga riskreducerande åtgärder krävs för etablering av zon A.
Zon B och C – mindre känslig verksamhet och normalkänslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerande åtgärder**
0 - 15	Ingen etablering.
15 - 30	Etablering av zon B och zon C möjlig om följande riskreducerande åtgärder vidtas: ▪ Byggnadstekniskt brandskydd (se avsnitt 5.1.2) ▪ Ej oskyddad stadigvarande vistelse utomhus (se avsnitt 5.1.2) ▪ Säker utrymningsväg (se avsnitt 5.1.3) ▪ Placering av friskluftsintag och ev. nödstopp (se avsnitt 5.1.5)
30 - 150	Överväg placering av friskluftsintag och att förse mekanisk ventilation med nödstopp för personintensiva verksamheter. Inga övriga riskreducerande åtgärder bedöms nödvändiga.

I aktuell detaljplan medges endast kategori A - ej känslig verksamhet, 0-15 meter från farligt godsled [**m_2**].

Inom riskzon avseende farligt gods längs järnvägen [**T_1**] ligger bland annat byggnad för befintlig återvinningscentral. Befintliga byggnader kan tills vidare stå kvar inom område som inte får förses med byggnadsverk [*prickad mark*] och får underhållas, men eventuell ny byggnad inom detta område måste placeras längre från farligt gods-led.

Möjligheten till uppsamling av brandfarlig vätska längs med aktuella farligt gods-leder bör därutöver övervägas för att ytterligare reducera risknivåerna. Diken bör anordnas med syfte att samla upp utsläpp. Åtgärden kan med fördel kombineras med vall med syfte att tjäna som en fysisk barriär mellan farligt gods-led och verksamheter. Dikens djup och bredd och vallars höjd och utbredning bör utredas i detalj för att anpassa den riskreducerande effekten. Inom ett område upp till 150 meter från farligt gods-led bör också friskluftsintag generellt vändas bort från farligt godsled och förses mekanisk ventilation med nödstopp för personintensiva verksamheter.

Sammanfattningsvis bedöms att genomförande av detaljplanen kan göras med en risknivå som är acceptabel avseende farligt gods.

Påverkan från farligt gods genom Holmsund hanteras inte särskilt i denna detaljplan då farligt gods fortsatt ska ledas på vägar som är rekommenderade för farligt gods och tillstånd krävs för miljöfarlig verksamhet som etablerar sig inom hamnområdet. För nyetablering inom Holmsundområdet bör skyddsavstånd och förslag på lämplig markanvändning på olika avstånd som beskrivs i detaljerad riskbedömning för detaljplaneprogramområdet Märkpojken följas.

Totalförsvaret

Hänsyn till totalförsvarets intressen behöver tas i planeringen (enligt 3 kap. 9§ miljöbalken), exempelvis skyddsobjekt, utrymningsvägar och skyddsrum, tillgänglighet för utryckningsfordon och militär transport samt skydd av objekt och mark- samt vattenområden som är av betydelse för totalförsvaret. Hamnar är viktiga transportnoder för Sveriges försörjningsberedskap. Vid krig kan hamnen utgöra ett troligt mål för bekämpning av främmande makt.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, har det övergripande ansvaret för landets skyddsrum. Ytterst är det riksdag och regering som beslutar om skyddsrummen. MSB ansvarar inriktar och håller samman arbetet med att utveckla befolkningsskydd med varningssystem, skyddsrum och utrymning och inkvartering. MSB kontrollerar bland annat att mängden skyddsrum bevaras.

Förändringar och konsekvenser

Eftersom detaljplanen bland annat medger objekt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse, berör europaväg och tillståndspliktig hamn har detaljplanen remitterats Försvarsmakten.

Detaljplanen berör inga riksintressen eller andra kända intressen för totalförsvaret.

Inom detaljplaneområdet finns flertal registrerade skyddsrum som inrymmer cirka 300 personer. Skyddsrum och ljudsändare regleras inte i detaljplanen och kommunen gör ingen bedömning av behovet inom ramen för planarbetet. Kommunen bedömer att detaljplanen inte utgör något hinder om behov finns att utöka befolkningsskyddet med t.ex. skyddsrum och varningssystem inom planområdet. Fastighetsägaren ansvarar för befintliga skyddsrum och ljudsändare.

Skyddsrum finns i övrigt i både Holmsund och Obbola samhällen.

Framkomlighet för utryckningsfordon

I Umeåregionens brandförsvar finns det totalt tio brandstationer. På Umeå brandstation jobbar heltidsanställda brandmän. Övriga nio är deltidsstationer som bemannas av brandmän i beredskap, bland annat i Holmsund.

Närmaste sjukhus finns i Umeå (Norrlands universitetssjukhus), cirka 15 km norr om Umeå hamn.

Förändringar och konsekvenser

Framkomligheten för ambulans och räddningstjänst till och från detaljplaneområdet bedöms vara god. Flera infarter finns därtill in till hamnområdet samt parallellvägar ifall exempelvis väg E12 skulle bli blockerad.

Brandposter ska vid behov anordnas på lämpliga ställen i hamnområdet.

Byggnaders utformning och blåljuspersonals behov av åtkomst, framkomlighet till brandposter och släckvatten beaktas därutöver i samband med bygg- och markprojektering i enlighet med gällande regler.

Buller

Buller är oönskat ljud, vilket är ett stort folkhälsoproblem. När människan utsätts för buller är den vanligaste reaktionen en känsla av obehag. Därutöver anses buller också orsaka bland annat stressreaktioner, trötthet, irritation, blodtrycksförändringar och sömnstörningar.

Inom detaljplaneområdet medges och finns det verksamheter som leder till bullerstörningar, både i och från området, men även längs transportleder som till och från hamnområdet. Bullerpåverkan i området runt Umeå hamn har utretts vid flera tillfällen i samband med detaljplane- och tillståndsprocesser.

Nedan redovisas buller sammanfattat utifrån olika bullerkällor. För fördjupad information om riktvärden och beräkningar för detaljplaneområdet, se *Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65*, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24 reviderad 2022-02-10.

Industri- och verksamhetsbuller

Boverket har tagit fram allmänna råd och vägledning för omgivningsbuller utomhus från industriell och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär (BFS 2020:2), exempelvis rangerbangårdar, vid godshantering, fordonsrörelser med anknytning till verksamheter inom verksamhetsområden, hamnar och färjelägen.

Vägledningen, Tabell 4 och

Tabell 5, utgår från tre olika zoner (A, B och C) som bör användas vid planläggning för bostadsbebyggelse i områden som är utsatta för industri- eller verksamhetsbuller.

Tabell 4 Boverkets riktvärden för buller från industrier och andra verksamheter vid bostadsbyggnads fasad.

	Ekvivalent ljudnivå dagtid kl. 06-18	Ekvivalent ljudnivå kvällstid kl. 18-22	Ekvivalent ljudnivå nattetid kl. 22-06
Zon A. Bostadsbyggnader bör kunna accepteras upp till angivna bullernivåer utan bulleranpassad utformning av bebyggelsen.	**50 dBA**	**45 dBA**	**45 dBA**
Zon B. Bostadsbyggnader bör kunna accepteras upp till angivna bullernivåer förutsatt att tillgång till ljuddämpad sida finns och att byggnaderna bulleranpassas.	**60 dBA**	**55 dBA**	**50 dBA**
Zon C. Bostadsbyggnader bör inte medges över angivna nivåer.	**> 60 dBA**	**> 55 dBA**	**> 50 dBA**

Tabell 5 Boverkets riktvärden för buller från industrier och annan verksamhet vid ljuddämpad sida på bostadsbyggnad.

	Ekvivalent ljudnivå dagtid kl. 06-18	Ekvivalent ljudnivå kvällstid kl. 18-22	Ekvivalent ljudnivå nattetid kl. 22-06
Högsta bullernivå vid ljuddämpad sida och vid uteplats om sådan anordnas	**45 dBA**	**45 dBA**	**40 dBA**

Utöver ovan angivet gäller att maximala ljudnivåer från industri eller annan verksamhet som överskrider riktvärdet 55 dBA vid bostadsfasad inte bör förekomma nattetid (kl. 22-06) annat än vid enstaka tillfällen.

Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning, Tabell 6, om industri- och annat verksamhetsbuller (rapport 6538, april 2015) med riktvärden för bedömning enligt miljöbalkens hänsynsregler. Vägledningen syftar till att vara ett stöd för tillsyns- och prövningsmyndigheter och stämmer i stort överens med Boverkets allmänna råd för etablering av nya bostäder.

Tabell 6.Naturvårdsverkets riktvärden för ljudnivå från industri/verksamhet, frifältsvärde utomhus.

	Ekvivalent ljudnivå dagtid kl. 06-18	Ekvivalent ljudnivå kvällstid kl. 18-22 samt helgdag kl. 06-18	Ekvivalent ljudnivå nattetid kl. 22-06	Maximal ljudnivå
Utgångspunkt för olägenhetsbedömning vid bostäder, skolor, förskolor och vårdlokaler (utomhus vid fasad och vid uteplatser och andra ytor för utevistelse i bostadens närhet).	**50 dBA**	**45 dBA**	**40 dBA**	**55 dBA**
Friluftsområde[1]	**40 dBA**	**35 dBA**	**35 dBA**	**50 dBA**

1) Med friluftsområden avses i det här sammanhanget ett område i översiktsplan för det rörliga friluftslivet, eller andra områden som nyttjas mer frekventför friluftsliv, där naturupplevelsen är en viktig faktor och där en låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet.

Inom hamnområdet regleras buller från de flesta verksamheter genom tillstånd eller andra typer av beslut med stöd i miljöbalken. Även tillfälliga åtgärder som byggen och markarbeten får ofta gränsvärden för buller genom beslut av en tillsynsmyndighet.

I gällande tillstånd (2000-12-19) för att bedriva verksamhet vid Umeå hamn, finns bullervillkor. Buller från verksamheten inklusive transporter inom hamnområdet får utomhus vid bostadsbebyggelse inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå än följande riktvärden:

- 50 dBA dagtid vardagar kl. 07-18
- 45 dBA kvällstid kl. 18-22 och dagtid sön- och helgdag kl. 07-18
- 40 dBA nattetid kl. 22-07.
- Nattetid kl. 22-07 får den maximala ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiga 55 dBA som riktvärde.

Särskilt störande ljudkaraktärer

När buller från industriell verksamhet karaktäriseras av ofta återkommande impulser eller av ljud med tydligt hörbara tonkomponenter, bör värdena i Naturvårdsverkets tabell sänkas med 5 dBA.

Lågfrekvent ljud

Betydande förekomst av lågfrekvent ljud kan bedömas som särskilt störande. Lågfrekvent ljud bör därför beaktas vid lokalisering, placering och utformning av bostadsbyggnader.

Buller från väg- och spårtrafik

I *Förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader* (SFS 2015:2016), vilken tar stöd i 9 kap. 12§ miljöbalken (skydd mot olägenheter för människors hälsa), innehåller bestämmelser om riktvärden för buller utomhus för spårtrafik, vägar och flygplatser vid *nya* bostadsbyggnader. Bestämmelserna ska tillämpas vid bedömningen av om kravet på förebyggande av olägenhet för människors hälsa i plan- och bygglagen är uppfyllt i planläggning, bygglov och förhandsbesked. Vid beräkning av bullervärden vid en bostadsbyggnad ska hänsyn tas till framtida trafik som har betydelse för bullersituationen.

Buller från spårtrafik och vägar bör enligt förordningen inte överskrida:

- 60 dBA ekvivalentnivå (medelljudnivå under en given tidsperiod) vid fasad respektive 65 dBA ekvivalentnivå för en bostad om högst 35 m^2
- 50 dBA ekvivalentnivå vid uteplats i anslutning till bostad
- 70 dBA maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad

Om ljudnivån som anges i punkt 1 ändå överskrids vid en bostadsbyggnads fasad bör:

- minst hälften av bostadsrummen i en bostad vara vända mot en sida där 55 dBA ekvivalent ljudnivå inte överskrids vid fasaden, och
- minst hälften av bostadsrummen vara vända mot en sida där 70 dBA maximal ljudnivå inte överskrids mellan kl. 22.00 och 06.00 vid fasaden.

Om ljudnivå 70 dBA maximal ljudnivå vid uteplats överskrids, bör nivån inte överskrida med mer än 10 dBA maximal ljudnivå fem gånger per timme mellan kl. 06.00 och 22.00.

Dubbdäck kan öka ljudnivån från vägtrafik, men riktvärden, beräkningar och mätningar gäller för odubbade däck och torr vägbana.

Tabell 7 Ljudnivåer för att i normalfallet avgöra när skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått behöver övervägas för befintliga bostäder vid trafikbuller (frifältsvärden utomhus).

	1997 – 2015 ”nyare befintlig miljö”	Före 1997 ”äldre befintlig miljö”
Buller från väg, vid fasad	**55 dBA Leq**	**65 dBA Leq**
Buller från spår, vid fasad	**60 dBA Leq**	**55 dBA[1] Lmax inomhus under natt**
Buller från väg och spår, uteplats	**55 dBA[2] Leq**	**-**
	70 dBA[3] Lmax	

1) Värdet får överskridas maximalt 5 ggr/årsmedelnatt i rum för sömn och vila (sovrum), kl. 22-06.

2) Varken infrastrukturpropositionen eller praxis har någon tydlig angivelse för vägbuller vid uteplats. Enligt Naturvårdsverket är en tänkbar nivå för att nå en god miljökvalitet 55 dBA Leq, det vill säga samma som för buller från spår.

3) Tidsvägning Fast. Får överskridas maximalt 5 ggr/genomsnittlig maxtimme under dag och kväll, kl. 06-22.

Förändringar och konsekvenser

En bullerutredning har tagits fram som underlag för detaljplanen (*Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65*, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24 reviderad 2022-02-10) med syfte att visa på hur detaljplanens genomförande påverkar omgivningen. I utredningen redovisas beräknade ljudnivåer från verksamheter i Umeå hamn samt från transporter på de vägar som används till och från hamnen. Prognosåret har satts till 2050 där hela hamnområdet enligt detaljplanen har ianspråktagits. Utredningen redovisar dagens bullersituation, bullersituationen med gällande detaljplaner (”nollalternativet”) samt bullersituation med ny detaljplan (prognos 2050).

Verksamhetsbuller

Nollalternativet, det vill säga om hamnen byggs ut i enlighet med gällande detaljplaner, beräknas innebära i stort sett samma bullerpåverkan på närliggande bostäder från verksamheterna som nuläget (år 2021). Detta eftersom stor del av hamnen närmast befintliga bostäder redan är ianspråktagen. Skillnad uppstår framför allt i detaljplaneområdets södra del, där ny kvartersmark och därmed fler bullerkällor tillkommer. Detta buller påverkar befintliga bostäder i mindre grad.

Utifrån antaganden om hur mycket verksamheterna förväntas öka fram till 2050 med ny detaljplan beräknas bullernivåerna öka något vid befintliga bostäder jämfört med nollalternativet. Naturvårdsverkets riktvärden för ljudnivå från industri/verksamhet beräknas dock inte överskridas i dessa lägen under vardagar (kl. 06-18). Risk finns dock att ljudnivåer kan överstiga riktvärdena kvällar, helger och nätter för de bostäder som ligger absolut närmast hamnområdet och om alla verksamheter i hamnen är i gång samtidigt (värsta fall scenario).

För fördjupad information och illustrerande kartor, se *Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65*, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24 reviderad 2022-02-10.

Trafikbuller

Bullerberäkningar har utförts för trafik på järnväg och de vägar som används för transporter till och från hamnen (väg E12 och Holmsundsvägen). Nollalternativet, det vill säga om hamnen byggs ut i enlighet med gällande detaljplaner, beräknas innebära i stort sett samma bullerpåverkan vid närliggande bostäder som idag (år 2021). Enligt beräkningarna blir ekvivalent ljudnivå upp till 2 dBA högre för prognos 2050 jämfört med nollalternativet på grund av den ökade mängden gods som planeras att hanteras. De maximala nivåerna avseende tåg förblir oförändrade medan de maximala nivåerna för väg (maxtimme) ökar med upp till 1 dBA.

När hamnen är fullt utbyggd enligt detaljplanen beräknas bullernivåerna längs järnvägen, väg E12 och Holmsundsvägen vid närmaste bostäder (bottenplan) sammanfattningsvis leda till ekvivalenta nivåer upp till 64 dBA respektive maximala nivåer upp till 77 dBA. De högsta nivåerna berör de bostäder som ligger norr om

hamnen, relativt nära väg E12 och järnvägen. Riktvärdena i förordning om trafikbuller (SFS 2015:2016) riskerar därmed att överskridas för vissa bostäder i utsatta lägen. Riktvärdena överskrids i dessa lägen även idag. Eftersom denna förordning endast tillämpas på ny bebyggelse (uppförd efter år 2015) behöver nivåerna för respektive bostad jämföras med äldre riktvärden för befintlig miljö beroende av när bostaden är uppförd (se Naturvårdsverkets sammanställning ovan).

För fördjupad information och illustrerande kartor, se *Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65*, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24 reviderad 2022-02-10.

Åtgärder

För att nå acceptabla bullernivåer i utsatta lägen kan kompletterande bullerskyddsåtgärder komma att krävas om transporter, godsmängder och verksamheter ökar enligt vad som detaljplanen möjliggör. Detaljplanen tillåter plank som skydd mot bullerstörningar inom detaljplaneområdet och byggnader tillåts placeras så att bullerdämpning kan ske åt olika håll. Ljudnivåer bör med fördel sänkas vid källan, exempelvis genom användande av eldrivna fordon, ansluta fartyg till landström.

Om det finns särskilda skäl får kommunen i detaljplan bestämma högsta tillåtna värden för störningar som omfattas av 9 kap. miljöbalken. En förutsättning för en sådan reglering är att störningarna ska ha en viss varaktighet. Ett särskilt skäl kan vara att detaljplaneområdets lokalisering innebär att kommunen behöver ange en gränsnivå för den framtida miljöbelastningen. Syftet med bestämmelserna är att garantera att lokaliseringen även på sikt förblir lämplig. Bestämmelser om högsta tillåtna värden för störningar syftar dock inte till att minska befintliga störningar eller störningar i enlighet med tillstånd enligt miljöbalken.

För många verksamheter i hamnområdet (befintliga och nya) hanteras störningar i de miljötillstånd som krävs för verksamheten. För att säkerställa att riktvärden för buller hålls för verksamheter som *inte* tillståndsprövas enligt miljöbalken har plankartan försetts med bestämmelse som säkerställer gällande riktvärden för buller för de verksamheter som inte kräver tillstånd enligt miljöbalken. Bestämmelsen har bedömts vara nödvändig för att hamnens lokalisering ska vara lämplig avseende bullerstörningar på omgivningen även på sikt. Nya bostäder eller annan störningskänslig verksamhet ska samtidigt undvikas i lägen som utsätts för störningar från hamnen idag och i framtiden. Kommunstyrelsen har bland annat fastslagit att en generell försiktighetsprincip bör tillämpas i fråga om att tillåta ny bostadsbebyggelse inom hamnverksamhetens influensområden för att inte förhindra eller försvåra ett fullt utnyttjande av hamnen (KS-2015/00691 § 115).

För mer information, se rubrik *Miljökvalitetsnormer – MKN för omgivningsbuller.*

Vibrationer

Risk för störande vibrationer från exempelvis järnvägstrafik och tunga transporter föreligger framför allt i områden där både järnväg och närliggande bebyggelse är grundlagda på vibrationskänsliga jordar, det vill säga lösa finkorniga sediment av lera

och silt. Vid byggande på finkorniga sediment krävs i allmänhet förstärkningsåtgärder för att uppnå stabilitet och jämnhet. Grundförstärkningsåtgärder bidrar till att minska vibrationsstörningar och kan helt förhindra att problem uppstår om exempelvis pålning eller urgrävning väljs. Vid byggande på sådana jordar ska projektering även ske ur vibrationssynpunkt.

Umeå hamn består till stor del av utfyllnadsområden mellan ett antal mindre öar. Större delen av området är plan mark, men i norra delen finns en låg höjdsträckning bestående av morän. På vissa områden går berg i dagen.

Förändringar och konsekvenser

Området består inte av sådana jordar som är känsliga för vibrationer. Några särskilda åtgärder har därmed inte tagits i detaljplanen.

Elektromagnetiska fält

Kraftledningar och elektriska anläggningar kan ge upphov till elektromagnetisk strålning. Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att magnetfält upp till 0,2 µT i årsmedelvärde är normala för miljöer där människor varaktigt vistas (bostäder, skolor, förskolor, arbetsplatser m.m.).

Elanläggningar och vissa (elektrifierade) järnvägsspår inom detaljplaneområdet omges av elektriska och magnetiska fält.

Förändringar och konsekvenser

Ytterligare transformator-/fördelningsstationer kan behövas inom detaljplaneområdet samt en större fördelningsstation i område kring färjeläget. På grund av osäkerheten var dessa kan behöva uppföras och om befintliga stationer behöver flyttas, byggas om eller dylikt, har detta inte reglerats särskilt på plankartan. I reglerade användningar (se rubrik *Mark- och vattenanvändning*) ingår även de komplement som behövs för användningens funktion utan att det särskilt behöver anges i planen. Komplement kan utgöras av exempelvis transformator- och fördelningsstationer. Användningen tekniska anläggningar [**E**] möjliggörs även inom all kvartersmark för att garantera olika typer av anläggningar som behövs för verksamheten. Eftersom kraven på anläggningarna kan vara olika beroende av ändamål har denna typ av anläggning inte specificerats.

På 30 meters håll är påverkan från järnvägen svagare än det som förekommer i ett vanligt svenskt hem. Något skyddsområde har inte reglerats på plankartan. Områden närmast järnvägen bör dock nyttjas för funktioner där inte människor vistas mer än tillfälligt.

Det bedöms vara i verksamhetens intresse att anläggningarna utformas och placeras på sådant sätt att det fungerar för ändamålet och för användningen av området som helhet. Detta inkluderar tillräckligt avstånd till områden där människor vistas mer än tillfälligt i avseende av påverkan från elektriska och magnetiska fält.

Lukt och damning

Detaljplanen tillåter lagring och hantering av ämnen som kan innebära lukt och damning.

Lukt är en svår störning att mäta och är många gånger individuell. Om lukten kan bedömas vara påtaglig kan en så kallad organoleptisk bedömning utföras. Detta innebär att lukten värderas av det mänskliga luktsinnet. Ämnets lukttröskel bestäms först vilket innebär den koncentration vid vilken det mänskliga sinnet nätt och jämt kan förnimma lukt. Luktstyrkan (uttrycks i luktenheter) bestäms sedan genom hur många gånger ämnet måste spädas för att lukttröskeln ska underskridas. Med luktfrekvens beskrivs därefter den del av den totala tiden (angiven i procent) som lukttröskeln överskrids. Klagomål på lukt kan redan förekomma om lukttröskeln överskrids ett par procent av tiden och åtgärder kan då krävas.

Förändringar och konsekvenser

Det är viktigt att lagring av material som kan ge upphov till lukt och damning lokaliseras på ytor där påverkan för omgivningen minimeras. När skyddsåtgärder, exempelvis att materialet byggs in, och bästa möjliga teknik tillämpas bedöms att risken för betydande störningar kan minimeras.

Om verksamheter anläggs inom detaljplaneområdet som innebär att riktlinjer för partiklar i luft överskrids krävs omedelbara åtgärder (MKN för partiklar i luft gäller).

Förorenad mark och vatten

Hamnområdet har under lång tid använts för olika typer av verksamheter med miljöfarlig verksamhet. De större verksamheterna har utgjorts av hamnverksamhet och träimpregnering. Hamnverksamheten har bedrivits sedan 1900-talets början. Träimpregneringen var verksam mellan åren 1944 och 1981.

Hamnen är utpekat som industriområde, både i nuvarande detaljplaner och i denna detaljplan. Denna detaljplanen möjliggör även en expansion av hamnverksamheten söderut. Markanvändningen inom detaljplaneområdet är av typen mindre känslig markanvändning (MKM).

Utöver hamnverksamhet bedrivs även många andra typer av verksamheter inom hamnområdet. Här finns exempelvis stora olje-, bitumen- och avfallsverksamheter, tull och kustbevakning samt ett antal andra företag som inte ingår i hamnens verksamhet. Dessa bolag arrenderar mark eller hyr lokaler av hamnen och har vid behov egna tillstånd enligt miljöbalken. Bolagen ansvarar också för eventuella mark- eller grundvattenföroreningar som uppkommit inom deras verksamhetsområde, genom den egna eller tidigare verksamhet.

De flesta av de enligt miljöprövningsförordningen tillståndspliktiga verksamheterna har gjort egna miljötekniska utredningar av mark och grundvatten, dels genom så kallade MIFO Fas 2-utredningar, dels genom statusrapporter med mark- och grundvattenutredningar. MIFO Fas 2 omfattar en översiktlig undersökning av mark och grundvatten och riskklassning. I och med riskklassningen görs en översiktlig bedömning av de risker för människors hälsa och miljön som det förorenade området kan innebära idag och i framtiden. De bolag som genomfört MIFO Fas 2-utredningar är Nynäs AB, Preem Raffinaderi AB (finns inte längre kvar i hamnen), RagnSells AB, SAKAB (idag RagnSells depå 10), Svenska Statoil AB (idag Cirkle K AB), Norsk Hydro Olje AB (idag Cirkle K), Umeå Tank & Miljö (idag Stena Recycling AB) och Umeå hamn (idag Kvarkenhamnar). Information om dessa utredningar och riskklasser finns i länsstyrelsens Ebh-databas.

Idag finns det 17 MIFO-objekt (områden som Länsstyrelsen riskklassat som potentiellt förorenade områden) inom planområdet, Figur 24, varav två objekt är sanerade; oljedestruktionsområdet och träimpregneringsområdet. Vid ytterligare ett objekt, en ledning för bunkerolja, har delåtgärd skett.

Figur 24 Karta med de område Länsstyrelsen riskklassat som potentiellt förorenade områden. Källa: VISS.

En stor del av hamnområdet där det finns eller funnits verksamheter som kan gett upphov till föroreningar i mark eller grundvatten har undersökts. Utredningarna har visat att det förekommer föroreningar i mark och grundvatten hos vissa av dessa verksamheter. Föroreningar förekommer även i sediment utanför hamnen, bland annat områden som avses muddras eller fyllas igen, vilket hanteras i tillståndsansökan för vattenverksamhet. Föroreningarna utgörs i första hand av aromater och alifater som härrör från hantering av petroleumprodukter men även tungmetaller och PAH har påvisats. I de fall tillsynsmyndigheten har bedömt att det finns risk för hälsa eller miljö eller spridning av förorening har kontrollprogram upprättats med krav på grundvattenprovtagning med syfte att se om det finns behov av efterbehandlingsåtgärd eller inte. Det har även genomförts ett antal saneringar under åren, både av kända föroreningar och av sådana som inte tidigare varit kända och som upptäckts i samband med schaktning eller liknande aktiviteter. Exempel på stora saneringsprojekt är, som ovan nämnt, sanering av den före detta träimpregneringsanläggning i Holmsund (arsenik, zink, PAH med mera) och sanering

av Hillskär (olja och tungmetaller) och som utförts av Umeå kommun. Flera saneringar och delsaneringar, såväl mindre som större, har också genomförts av bolag som arrenderar mark av Umeå hamn. Saneringarna har genomförts huvudsakligen som schaktsaneringar där förorenade massorna körts på godkänd deponi men även behandling av massor in-situ har förekommit. De har genomförts i nära samråd med tillsynsmyndigheten som lämnat synpunkter på upplägg av åtgärder och förelagt om försiktighetsåtgärder.

Utöver verksamheter som kan ha gett upphov till förorenade områden inom detaljplaneområdet är området i sig utfyllt etappvis under hela 1900-talet. Utfyllnad av hamnens ytterdelar skedde huvudsakligen under 1960–1970-talen. Vilken typ av fyllnadsmassor som användes för utfyllnad av området är till viss del okänt men enligt miljötillståndsansökan för fortsatt och utökat tillstånd (som Umeå Hamn AB erhöll tillstånd för 2000-12-19) skedde markutfyllnaden genom att anlägga stenpirar mellan de skär som tidigare fanns där. Utrymmet mellan skären fylldes därefter ut med muddermassor från farleder samt överskottsmassor från vägbyggnationer och liknande.

Brandsläckningsskum har använts i slutna cisterner vid Fodercentralen på Hillskär och vid Foderfabriken i inre hamnen samt vid utlastningen vid Circle K (vid tidpunkten asfalterad yta med brunnar ut i havet). År 1978 brann det i en magasinsbyggnad närmast Kamratvallen. Skum användes då i ett hörn av byggnaden. Ett nytt magasin står här idag. Ett antal bilbränder har också skett inom hamnområdet genom åren, bland annat vid färjeterminalen, då begränsade mängder skum använts. Även bränder i fartyg har förekommit, men då har skum endast använts på själva fartygen. Övningsskum har till sist använts på älven/ute i vattnet.

Det är som ovan nämnt konstaterat att föroreningar finns inom hamnområdet och det finns en relativt stor mängd utredningar som beskriver föroreningssituationen. Det har, som tidigare nämnt, även genomförts ett antal saneringar under åren, både av kända föroreningar och av sådana som inte tidigare varit kända och som upptäckt i samband med exempelvis schaktning. Det finns dock inget samlat/fullständigt register över vilka utredningar och saneringar som genomförts. En åtgärdsutredning har dock tagits fram om underlag till detaljplanen (*Åtgärdsutredning Umeå hamn*, WSP Sverige AB, 2022-02-28) med syfte att redovisa resultat från kända miljötekniska utredningar som har gjorts inom Umeå hamn. I utredningen har åtgärder föreslagits för områden med påträffade föroreningar över riktvärden för aktuell/föreslagen markanvändning. För övriga områden har åtgärder inte bedömts vara nödvändiga. I de delar där utredningar inte har genomförts fastslås att utredning av jord och grundvatten ska göras innan aktuellt område exploateras i enlighet med gällande lagstiftning i 26 kap. 22 § miljöbalken.

För viss sorts verksamhet med hantering och lagring av farliga ämnen finns krav på invallning av motsvarande volymer ifall ett oavsiktligt läckage skulle inträffa, exempelvis för lagring av vissa kemikalier och petroleumprodukter. Många dagvattenanläggningar är strategiskt viktiga ur katastrofhänseende för skydd av

recipienten i anslutning till en eventuell olycka, exempelvis brand eller spill/läckage, då dagvattensystemet oftast utgör lågstråk eller lågpunkter inom området.

Förändringar och konsekvenser

Mot bakgrund av föroreningssituationen vidtas idag försiktighetsåtgärder vid alla grävningar och åtgärder inom hamnområdet. Påträffade föroreningar hanterats i enlighet med gällande lagstiftning, bland annat miljöbalken och förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Detta innebär bland annat att underrättelse till tillsynsmyndigheten och upprättande av saneringsanmälan alltid sker vid påträffande av förorening. Processen inkluderar miljötekniska markundersökningar för att avgränsa förorening och minimera risk för spridning i samband med efterbehandling. Arbetet sker och ska fortsatt ske i nära samarbete med tillsynsmyndigheten.

Kommunen bedömer det inte kostnadsmässigt motiverat att göra mer utredningar eller att redovisa föroreningssituationen ytterligare som underlag till detaljplanen. Hamnområdet är stort till ytan och det har här bedrivits många olika miljöfarliga verksamheter under lång tid. Det är därför inte rimligt att ytterligare utreda och redovisa exakt vilka områden som kan vara förorenade eller inte. Större delen av området används för samma syfte som ny detaljplan möjliggör. Detaljplanen bedöms vara genomförbar och det finns ingen anledning att misstänka att marken inte skulle vara lämplig för ändamålet.

En effekt av detaljpanen bedöms vara en ökad frekvens av markarbeten med risk att påträffa föroreningar i marken. Konsekvenserna av detta kan både vara positiv och negativ. En positiv konsekvens är att hittills okända föroreningar identifieras och åtgärdas, vilket i förlängningen ger en positiv inverkan på miljömålet giftfri miljö. En negativ konsekvens kan uppstå om markarbeten bidrar till spridning i miljön av föroreningar som i dagsläget är relativt orörliga i marken och därmed inte utgör någon risk. Den sammanvägda bedömningen är att en ökad expansion kommer att skynda på efterbehandlingstakten inom området vilket är positivt. Försiktighetsåtgärder och jord- och grundvattenundersökningar ska ske vid alla grävarbeten och åtgärder inom hamnen i tidigare ej undersökt mark. För att säkerställa att så sker regleras med egenskapsbestämmelse för de aktuella områdena att startbesked inte får ges för byggnad förrän ev. markföroreningar är avhjälpta till en nivå för riktvärden för mindre känslig markanvändning [**a_5**].

Det är av stor vikt att dagvattensystemet anpassas för att på ett bra sätt kunna uppsamla släckvatten och spill vid händelse av en olycka. In och utlopp bör om möjligt förses med möjlighet till snabb avstängning för att kunna fungera som katastrofskydd vilket då samlar spillet eller det mycket kraftigt förorenade vattnet vilket ger bra förutsättningar för en smidigare sanering.

Radon

Radon är en radioaktiv gas som finns naturligt i mark och grundvatten och som, beroende på markens genomsläpplighet och husgrundens täthet, kan sippra in i

huset och skapa en ohälsosam inomhusmiljö. Eftersom förhöjda radonhalter inomhus är en olägenhet för människors hälsa så finns det gränsvärden som ska följas för nybyggda bostäder.

Förekomsten av markradon har inte undersökts inom området specifikt i samband med framtagande av planhandlingarna. Eftersom det genom åren har gjorts ett stort antal geotekniska utredningar finns sannolikt uppgifter om risk för radon i hamnområdet.

Förändringar och konsekvenser
Frågan om radon ska hanteras i samband med bygglovgivning då grundläggningsmetod fastställs för att säkerställa att radonhalten i den färdiga byggnaden inte blir för hög.

Risk för översvämning

Området består till stor del av utfylld mark mellan mindre öar och har idag en nivåskillnad från cirka +2-3 m.ö.h. Området är relativt plant.

Havsytans nivå varierar mellan -1,17 och +1,47 i höjdsystemet RH2000, enligt SMHI:s vattenståndsuppgifter för mätstation Ratan:

Högsta högvattenstånd, HHW +1, 47
Medelhögvattenstånd, MHW +0, 85
Lägsta högvattenstånd, LHW +0, 41
Medelvattenstånd, MW +0, 05
Högsta lågvattenstånd, HLW -0, 22
Medellågvattenstånd, MLW -0, 65
Lägsta lågvattenstånd, LLW -1, 17

Risk finns att havet stiger som ett led av global uppvärmning. Hur mycket havet riskerar att stiga skiljer sig åt i landet och i världen. Detta beror i Sverige exempelvis på landhöjningen, vilken i vissa delar kompenserar för havsnivåhöjningen. Längs aktuell kust är landhöjningen cirka 9 mm per år.

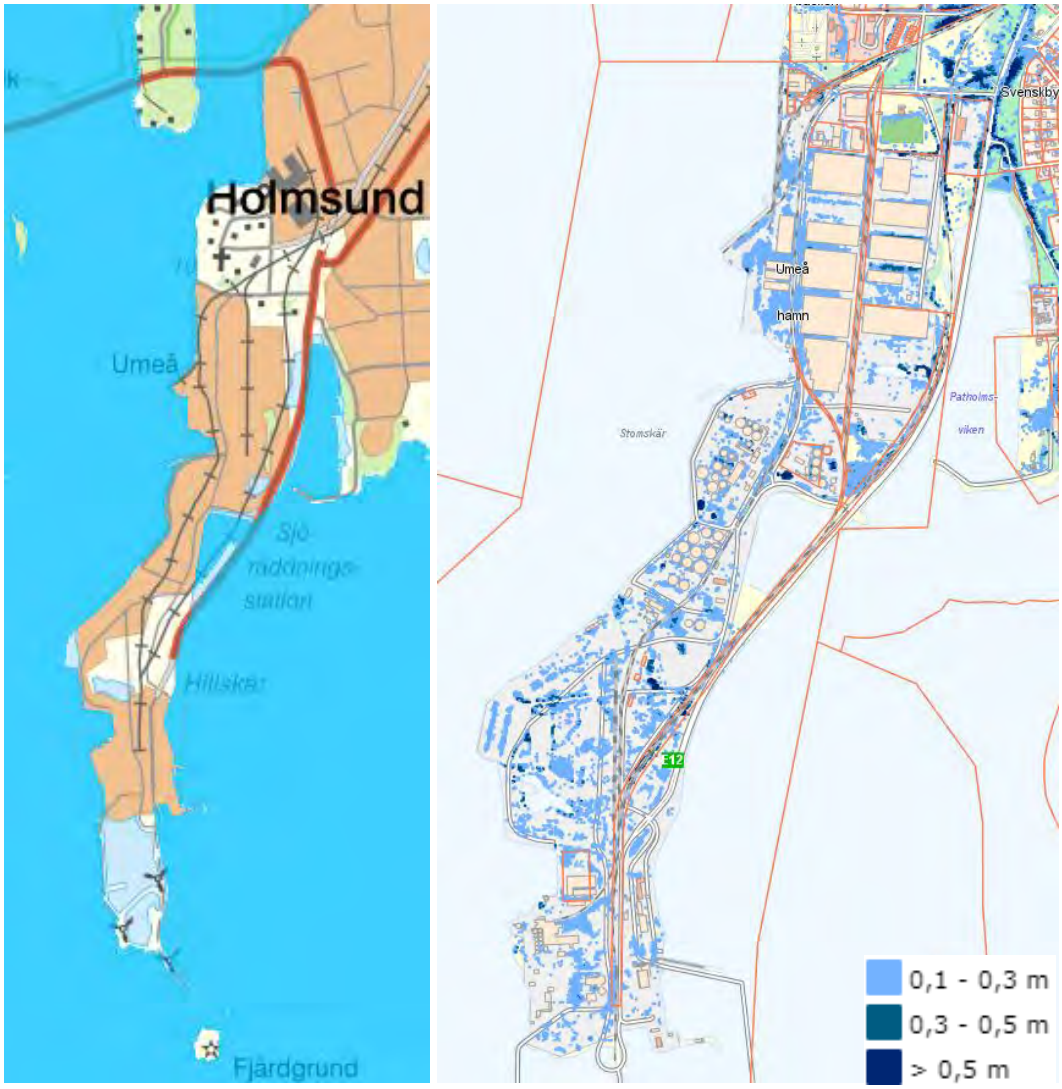
Hur mycket havet riskerar att stiga är inte möjligt att ange då olika faktorer spelar in. För att kunna planera för stigande hav finns intervaller framtagna på framtida medelvattenstånd utifrån olika flera framtida utsläpps-scenarier. Enligt beräknad framtida höjning av det globala medelvattenståndet kan havsnivån höjas upp till 1 meter till år 2100 i värsta fall. Under denna period innebär landhöjningen att aktuell kust höjer sig cirka 70 cm.

Risken med höjda havsnivåer är förutom översvämningar även exempelvis ökad erosion, att kvaliteten på dricksvatten i brunnar och vattentäkter i närheten av havet försämras om saltvatten läcker in och att grundvattennivåer påverkas.

Utöver höjda havsnivåer kan skyfall ställa till stora skador i form av översvämningar. Klimatförändringarna med höjda temperaturer väntas leda till allt fler och mer intensiva skyfall i framtiden. SMHI:s definition av skyfall är minst 50 mm nederbörd

på 1 timme eller minst 1 mm på en minut. I ett förändrat klimat kan skyfallen bli vanligare och mer intensiva vilket ökar risken för översvämningar. Förutom att översvämningar kan ha stor påverkan på samhällsviktiga funktioner kan de även innebära stora kostnader på grund av skador på fastigheter och infrastruktur.

Länsstyrelsens skyfallskartering (2017), Figur 25, visar att det finns risk för höga vattennivåer på många platser inom hela hamnområdet vid 100-års regn, företrädesvis mellan 10-30 cm. På några fåtal platser finns risk för höga vattennivåer upp till 0,5-1 meter.

Figur 25 TV: Illustration av 1 meter högre havsnivå (Källa: MSB – Översvämningsportalen). TH: Maxdjup vid framtida 100-årsregn (utdrag från Länsstyrelsens skyfallskartering, 2017).

Förändringar och konsekvenser

Värsta fall scenariot med höjda havsnivåer till år 2100 skulle inte påverka detaljplanens genomförande i någon större utsträckning. Kajer med mera kan dock behöva justeras. Eftersom detaljplanen inte reglerar höjdsättningen medger detaljplanen anpassning utifrån höjd havsnivå. Detaljplanen möjliggör även anläggande av erosionsskydd.

En genomtänkt markplanering och dagvattenhantering krävs för hela hamnområdet. Umeå hamn AB / Kvarken Ports Ltd ansvarar för den övergripande planeringen och dagvattenhanteringen inom detaljplaneområdet. Respektive verksamhet/fastighetsägare ansvarar för sin planering och dagvattenhantering. Ytterligare utredningar krävs i samband med att verksamheten förändras för att långsiktigt säkra en hållbar utveckling som bland annat kan hantera höga vattenflöden. Se även rubrik *Teknisk försörjning – Dagvatten*.

Risk för ras, skred och erosion

Umeå hamn har i Statens geotekniska institut (SGI) kartunderlag redovisats som aktsamhetsområde med förutsättningar för sked i finkorning jordart i strandnära områden. Området bedöms dock ha låg eroderbarhet. Underlaget kommer från Statens geologiska institut (SGU).

En sammanställning med syfte att översiktligt redogöra för de geotekniska och geologiska förutsättningarna för hamnområdet har tagits fram (*Sammanställning geotekniska utredningar Umeå hamn*, WSP 2022-01-26). I utredningen beskrivs bland annat stabilitetsförhållandena för området. Eftersom de befintliga hamnytorna byggts upp med fyllning av god kvalitet som täcker de lösa sedimenten på djupet bedöms inga stabilitetsproblem föreligga. Risk för stabilitetsproblem finns dock i strandzonen på de ställen där lösa sediment finns på djupet under fyllningen, särskilt om dess partier belastas. Vidare finns risk för stabilitetsproblem i Lagunen där lösa sediment förekommer i samband med att utfyllnad sker. Stabilitetsproblem kan även uppstå i gränsområdet mot de ytor i vattenområdena som muddras.

Förändringar och konsekvenser

Ingen större risk för ras, skred eller erosion bedöms finnas utifrån terrängens lutning och aktuella förhållanden. Erosionsskydd behövs dock för anläggande av kajer och andra utfyllnader i vattenområdet, exempelvis väg/gång-och cykelväg i öster.

Erosionsskydd ska placeras inom kvartersmark på plankartan genom bestämmelse [**m_1**] och får inte placeras i vattenområdet utanför kajer och liknande. Inom område för väg E12 [**VÄG**, **GCVÄG**] bedöms att erosionsskydd inryms inom den allmänna platsmarken och behöver således inte placeras inom vattenområdet. Syftet med regleringen är att på ett tydligt sätt avgränsa vattenområdet som ska hållas fritt från sådana ingrepp.

Barlastvatten

Ett av de främsta hoten mot den biologiska mångfalden i Östersjöområdet är spridning av främmande organismer genom tömning av barlastvatten. Beroende på barlastvattnets ursprung kan det innehålla ett flertal för Östersjön främmande arter som riskerar att försämra förutsättningarna för eller konkurrera ut ursprungsarter.

Förändringar och konsekvenser
Detaljplanen innebär inga förändringar när det kommer till hantering av barlastvatten.

Teknisk försörjning

Markledningar

Området för hamnen har ett omfattande ledningsnät under mark, bland annat el, opto/fiberledningar , vatten- och avloppssystem; dricksvatten, spillvatten och dagvattensystem. Systemen ska klara skiftande flöden och kraven blir allt större i takt med att fartyg ska kunna landanslutas, bland annat med el och olika typer av avloppsvatten kunna omhändertas.

Ledningssystemen i området har byggts i flera etapper under många år. De äldsta delarna kan redan ha passerat sin tekniska livslängd och behöver eventuellt bytas ut. Det pågår för närvarande en inventering av ledningssystemens status. I samband med inventeringen har det bland annat framkommit att markledningar inte följer de reservat som finns i gällande detaljplaner. För vissa ledningsstråk har ledningsrätt inrättats, men i vissa fall ligger inte ledningarna inom rättighetsområdet. För vissa ledningar finns servitut, men för andra saknas skydd.

Belastningar på ytorna i hamnen medför stora påfrestningar för ledningssystem i mark. Tunga transportutrustningar ger återverkningar långt ner i marken. En Reachstacker har exempelvis axellaster på 130 till 145 ton, motsvarande en jumbojet. Kranar har stora punktlaster på sina stödben.

Det finns markledningar längs efter järnvägen i hamnområdets östra del, efter väg E12 och på vissa ställen korsar ledningarna under rälsen. Byte av ledningar kan ske utan ingrepp i rälsområdet eftersom avståndet mellan räls och ledningsgrav är tillräckligt samt att ledningarna är placerade i korsande rör under järnvägen.

Förändringar och konsekvenser
Verksamheterna inom hamnområdet är föränderliga. Av denna anledning kan ledningar behöva flyttas och/eller kompletteras beroende av aktuell verksamhet. Eftersom verksamheten kräver flexibilitet har inga ledningsområden för allmänna underjordiska ledningar reserverats i planen. Istället avses ledningsrätt, servitut eller andra typer av avtal bli aktuellt för de ledningar som behöver särskilt skydd i området.

El och bredband

Umeå Energi har ett stort nät av el- och opto/fiberledningarinom hamnområdet och Trafikverket Infrasystem (avdelning Vägsystem/enheterna Infrateknik och IT) har ledningar och elektrisk vägutrustning i anslutning till väg E12.

Hamnen matas med el från tre olika håll från Holmsunds fördelningsstation. De befintliga vindkraftverken ute vid lagunen förser också området med el. Det pågår för närvarande ett projekt om att reservera huvudstråk för elledningar i hamnområdet.

Den nya färjan är redo för landanslutning av el. Lagstadgade miljökrav kan komma att medföra krav på landanslutning också av andra fartyg. Sjöfartens egen strävan att bli mer miljöanpassad gör också att landanslutning kommer vara viktigt. Vissa fartyg börjar dessutom redan idag att åtminstone delvis drivas av batterier. Även en framtida kusttrafik kan komma att ha hybridsystem. Övriga hamndelar behöver därför åtminstone förberedas för landanslutning och det är viktigt att identifiera strategiska punkter för anslutningsutrustningar och ha med kanalisation fram till dessa vid projektering av nya kajer och hamnplaner.

Umeå energi innehar ledningsrätt eller avtalsservitut för vissa ledningar. Skydd saknas helt för vissa ledningar och nätstationer och en del ledningar ligger fysiskt utanför ledningsrättsområdet.

Förändringar och konsekvenser

Det pågår för närvarande ett projekt för att reservera huvudstråk för elledningar i hamnområdet. På grund av osäkerheten kring var detta ska ligga har något sådant område inte reservats i planen Det bedöms vara i verksamhetens intresse att stråken undantas från byggnader etc.

Ytterligare transformator-/fördelningsstationer kan behövas inom detaljplaneområdet. Det krävs normalt bygglov för att uppföra, flytta eller väsentligt ändra denna typ av anläggning. På grund av osäkerheten var dessa kan behöva uppföras och om befintliga stationer kan behöva flyttas, byggas om eller dylikt, har detta inte reglerats särskilt på plankartan. I reglerade användningar (se rubrik *Mark- och vattenanvändning*) ingår även de komplement som behövs för användningens funktion utan att det särskilt behöver anges i detaljplanen. Användningen tekniska anläggningar [**E**] möjliggörs också inom all kvartersmark för att garantera olika typer av tekniska anläggningar som behövs för verksamheten. I bygglovsskedet ska därmed denna typ av teknisk anläggning kunna uppföras i enlighet med detaljplanens bestämmelser. Eftersom kraven på anläggningarna kan vara olika beroende av ändamål har inte heller denna typ av anläggning reglerats på annat sätt i detaljplanen. Det bedöms vara i verksamhetens intresse att anläggningarna utformas och placeras på sådant sätt att det fungerar för ändamålet och för användningen av området som helhet.

För kommande ledningsnät för el och opto/fiberledningar avses ledningsrätt, servitut eller andra typer av avtal för de ledningar som behöver särskilt skydd i området.

Vatten och avlopp

I hamnområdet finns ledningsnät för vatten- och avlopp och det pågår för närvarande en inventering av rörsystemens status. Sammanställning av ritningar har gjorts och en planering för filmning och andra undersökningar pågår.

Vatten och avloppssystem i hamnområdet ägs idag av Umeå hamn. VA-huvudmannen (Vakin) sköter dock systemen vilket regleras med avtal. Ägande och skötsel av sådana system hör dock inte till hamnens kärnverksamhet, varför målet har varit att på sikt införliva området i kommunens verksamhetsområde för vatten- och avlopp samt dagvatten. Frågan om Umeå hamn ska införlivas i det kommunala verksamhetsområdet för dricks- och spillvatten är dock komplex och det finns för närvarande inga planer för det. Kommunen (via VA-huvudmannen) har bedömt att förutsättningarna för verksamhetsområde enligt 6 § LAV (lag om allmänna vattentjänster, 2006:412) inte är uppfyllda i dagsläget.

Förändringar och konsekvenser

I samband med Umeå hamns planer på utökad verksamhet blir frågan om hamnens framtida vatten- och spillvattenförsörjning aktuell. Enligt gällande avtal tillgodoser VA-huvudmannen (Vakin) vatten och tar emot spillvatten. Eftersom avtalet inte tillåter att fler kunder nyttjar vattentjänsterna utan VA-huvudmannens godkännande krävs en översyn av avtalet. Leverans av vatten i syfte för hushållsändamål kan ske till utökad hamnverksamhet, men det förutsätter att inga vattenförbrukande verksamheter etablerar sig som kraftigt avviker som hushållsnormen. Vid behov av stora flöden kan det vara nödvändigt att anlägga en reservoar för att tillskapa erforderlig volym då det allmänna vattennätet idag har en begränsad kapacitet.

Avtal för att säkerställa att hamnens verksamhet även i framtiden kan försörjas med vatten hanteras separat från detaljplaneprocessen.

De beräknade ökade spillvattenflödena som tillkommer i samband med en utökning av hamnens verksamhet kan tas emot i det allmänna spillvattennätet, förutsatt att rätt åtgärder vidtas. Genom att anlägga fördröjningsanläggningar för spillvatten inom planområdet, och styra tömningen av dessa så att den inte sker vid tider då det kommunala spillvattennätet är högt belastat – vilket vanligtvis inträffar vid ett fåtal tillfällen per år i samband med kraftiga regnhändelser – är det möjligt att hantera de ökade volymerna på ett hållbart sätt. För att möjliggöra dessa åtgärder behöver gällande avtal som reglerar spillvattenhanteringen revideras. Av denna anledning behövs i framtiden en enskild hantering av områdets spillvatten via ett uppförande av ett lokalt reningsverk med egen utsläppspunkt till recipient. Huvudmannaskap för detta reningsverk bör vara enskilt. Lokalt reningsverk kan uppföras på lämplig plats i hamnområdet i enlighet med reglerade användningar på plankartan [**E**].

För kommande ledningsnät och anläggningar för vatten och avlopp avses ledningsrätt, servitut eller andra typer av avtal för de ledningar och anläggningar som behöver särskilt skydd i området.

Dagvatten

Dagvatten är regn- och smältvatten som tillfälligt avrinner på markytan. Under naturliga förhållanden infiltreras större delen av vattnet i marken, innan det når vattendrag. I takt med att staden förtätas och tidigare oexploaterade ytor bebyggs och hårdgörs minskar möjligheterna till naturlig infiltration i marken och dagvattnet

avleds direkt till vattendrag. Detta ställer krav på en robust och långsiktigt hållbar dagvattenhantering.

En dagvattenutredning har tagits fram som underlag till detaljplan med MKB (*Dagvattenutredning DP Umeå hamn*, Sweco Sverige AB, 2021-09-01, reviderad 2023-03-06). Syftet med utredningen har varit att beskriva den befintliga dagvattensituationen samt redovisa förslag på hur dagvattenhanteringen inom hamnområdet kan utformas efter den exploatering som detaljplanen medger. I utredningen har flöden för nuläget och efterläget beräknats tillsammans med uppskattning av föroreningsbelastningen inom området. I utredningen ges lämpliga principer för den framtida dagvattenhanteringen som utformas så att vattnet kan släppas till recipient med hänsyn till MKN (miljökvalitetsnormerna). I utredningen ges också förslag på vilka typer av ytor som bör omfattas av dagvattenfördröjning/-rening och vilka typer av ytor som eventuellt kan undantas från uppsamling.

Detaljplaneområdet är tämligen flackt med mindre nivåskillnader. Genom området går en diffus höjdrygg som delar in hamnen i två huvudavrinningsområden (västra och östra). Rinnvägarna är korta med många mindre avrinningsområden. Dagvatten som uppkommer på västra området avrinner mot Österfjärden medan dagvatten som uppkommer på östra området avrinner mot Fjärdgrundsområdet

Detaljplaneområdet är inte en del av kommunalt verksamhetsområde för dagvatten. Umeå Hamn AB är äger större delen av det befintliga ledningsnätet. Därutöver har vissa av de verksamheter som är aktiva inom hamnen egna dagvattensystem, medan andra är sammankopplade med Umeå Hamn AB:s dagvattensystem. Ledningsnätet har under åren byggts ut och byggts om och ledningar har tagits ur drift. Även om mycket är känt, finns inget fullständigt material som redovisar hur dagvattnet tas omhand i hela hamnområdet. För att förbättra kunskapen och dokumentationen av ledningsnätet driver Umeå Hamn AB en utredning. Dagvattenutredningen har av denna anledning utgått från det material som funnits tillgängligt kompletterat med vissa antaganden. För fördjupad information om förutsättningarna, se *Dagvattenutredning DP Umeå hamn*, Sweco Sverige AB, 2021-09-01 reviderad 2023-03-06.

I aktuellt fall finns för närvarande inga planer att detaljplaneområdet ska införlivas i det kommunala verksamhetsområdet för dagvatten eftersom frågan är komplex. Kommunen (via VA-huvudmannen) har bedömt att förutsättningarna för verksamhetsområde enligt 6 § LAV (lag om allmänna vattentjänster, 2006:412) inte är uppfyllda i dagsläget.

Förändringar och konsekvenser

Den totala avrinningen från området kommer att öka i och med att hårdgjorda ytor tillkommer. Även förändringar i klimatet kommer att öka avrinningen från området i och med att nederbördsintensiteten förväntas öka med upp till 30 %. Med havet som mottagande recipient är flödesfördröjning inte avgörande, för hamnområdet kommer i stället dagvattenrenande åtgärder att vara prioriterande.

För att möjliggöra genomförandet av detaljplanen föreligger det ett visst reningsbehov av dagvattnet inom området. Flödesfördröjning är sekundärt på grund av närheten till havet och den relativt begränsade översvämningsrisk som finns inom området. De föroreningsberäkningar som gjorts för den principiella dagvatten-hanteringen visar att det teoretiskt sett är möjligt att inom hamnområdet hantera dagvattnet på sådant vis att erforderlig rening kan ske i den utsträckning som krävs för att inte försämra statusen i recipienterna. Aktuell detaljplan (etapp 2) bedöms därmed inte riskera möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen för vare sig Österfjärden eller Fjärdgrundsområdet. Genom att kombinera olika reningsmetoder och anpassa dessa till de förutsättningar som finns inom olika delområden kommer totalbelastningen av föroreningar till respektive recipient att minska.

För efterläget ökar halterna för samtliga analyserade föroreningar både för det västra och östra området. Främst koppar, krom, zink, arsenik, PAH:er och PCB:er. För att inte försämra recipientens status och MKN kopplat till recipienterna måste förorenat dagvatten tas om hand på olika sätt beroende på vilka ytor som vattnet uppkommer på och leds via. En stor källa till spridning av tungmetaller är material från till exempel takbeläggningar, trafikerade vägar och parkeringar.

Eftersom markanvändningen och de framtida verksamheterna inte exakt är fastlagda och kan förändras på sikt har lösningar för hantering av dagvatten angetts på ett övergripande plan med principiella åtgärder tillämpbara inom detaljplaneområdet. En viktig aspekt för dagvattenhanteringen inom området är att det första flödet från ytorna inom hamnområdet omhändertas för dagvattenrening då de största koncentrationerna av föroreningar återfinns i detta flöde. Det är även viktigt att avspolade ”rena” ytor exempelvis tak sedan förbileds, då utspädning kan försvåra avskiljningen av dagvattenföroreningar. Ytor där dagvattenförorenande ämnen uppkommer kontinuerligt under hela regnhändelsen behöver hanteras så att dagvattenrening kan ske för hela det dimensionerande regnet.

Dagvattenhantering till utloppspunkter i Patholmsviken behöver tillse att uppvirvling minimeras, vilket bedöms som möjligt antingen genom flödesbegränsning och eller speciell utformning av utloppspunkten. I och med utfyllnaden och utbyggnaden av vattenområdena kommer grunda strandzoner att försvinna. Dagvattenutlopp på djupt vatten minskar riskerna för grumling.

En utökning i verksamheterna inom hamnområdet medför att hårdgörandegraden kommer att öka och likaså dagvattenföroreningarna jämfört med nuläget. Därav är det viktigt att dagvattenrening tillskapas för nya och tillkommande verksamheter och att en översyn görs av det befintliga dagvattensystemet. Det finns fördelar att se över det befintliga systemet också och i detta göra riktade punktinsatser för att totalt sett inom hamnområdet uppnå en så god och kostnadseffektiv dagvattenrening som möjligt. För fördjupad information om lämplig dagvattenhantering inom detaljplaneområdet, se *Dagvattenutredning DP Umeå hamn*, Sweco Sverige AB, 2021-09-15 reviderad 2023-03-06.

Dagvattenutredningen visar sammanfattningsvis att det teoretiskt är möjligt att rena majoriteten av ämnena till godkända nivåer inom planområdet. Rening kan och bör

ske i olika nivå beroende av vilka typer av föroreningar aktuellt dagvatten riskerar att föra med sig till recipienten. Rening kan också genomföras på olika sätt beroende av teknisk lösning vilken behöver anpassas utifrån vilken föroreningssamansättning dagvattnet har.

I Kvarken Ports verksamhetstillstånd som beviljades av Mark och miljödomstolen 2024, ingår en dagvattenutredning inklusive ett kontrollprogram för vatten. Provtagning enligt programmet är påbörjad och kommer att pågå i tre år, fram till 2028. Detta är reglerat i ett prövotidsvillkor i det hamntillstånd som erhållits. Kvarken Ports har kontinuerliga samrådsmöten med miljö- och hälsoskydd för att fånga aktuella frågor kring vattenkvaliteten. Efter att prövotiden är slut ska Kvarken Ports göra en slutrapport med förslag till åtgärder om så krävs.

Ett förslag till handlingsplan för fortsatt utbyggnad av hamnen har tagits fram där dagvattenhanteringen föreslås säkerställas på olika nivåer. Arbetet bedöms vara en del för att uppnå miljöbalkens krav på fastighetsägaren så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. I handlingsplanen beskrivs att åtgärder och underhåll ska säkerställas, system och anläggningar dokumenteras, kontrollprogram ska fullföljas samt att planförslaget uppdateras. I handlingsplanen beskrivs också exempel på tillämpning av planen.

- Utifrån resultaten i genomförd genomgång av befintligt dagvattensystem görs en sammanställning av åtgärds/underhållsbehov under de kommande 10 åren. (2026-2027)
- Systemet inklusive anläggningar dokumenteras i GIS. (2026-2030)
- Kontrollprogrammet för vatten fullföljs enligt villkor i verksamhetstillstånd. (2026-2028)

Den handlingsplan som tas fram bör vara ett levande dokument där Umeå hamn AB tillsammans med Umeå kommun sammanställer en gemensam arbetsgång för hur dagvattenfrågorna i framtiden ska hanteras inom hela hamnområdet. Till detta arbete bör även övriga aktörer som är verksamma inom hamnområdet vara delaktiga och ha insyn då den kommer att beröra även dem, direkt eller indirekt.

Det är av stor vikt att dagvattenhanteringen säkerställas i bygglovskedet för att tillse att erforderlig dagvattenhantering byggs ut i samband med lovgivning. För att säkerställa att en ändamålsenlig hantering av dagvatten kommer till stånd inom hamnområdet, som ett komplement till handlingsplanen, regleras genom egenskapsbestämmelse att startbesked för byggnad inte får ges förrän anläggning för hantering av dagvatten har kommit till stånd [$\mathbf{a_4}$].

För befintligt och kommande ledningsnät och anläggningar för dagvatten avses ledningsrätt, servitut eller andra typer av avtal för de ledningar som behöver särskilt skydd i området.

Snöhantering

Umeå hamn AB / Kvarken Ports Ltd ansvarar för den övergripande snöhanteringen inom hamnområdet. Respektive verksamhet ansvarar för sin snöhantering. Ett tiotal platser nyttjas för snöupplag idag, Figur 26.

Figur 26 Platser som nyttjas för snöupplag inom hamnområdet idag (markeras med rött)

Förändringar och konsekvenser

En genomtänkt snöhanteringen är viktig för att inte förorenad snö blandas med ej förorenad snö. Snö kan innehålla stora mängder föroreningar som ansamlats under vintermånaderna från vägar och verksamheter, för att sedan följa med det smältvatten som bildas på våren.

Renings- och fördröjningsmetoder för snö ska fortsatt ta hänsyn till avrinning från tjälad mark och den snöhantering som förväntas i kallt klimat. Det är relevant att placera snön så att rening av den förorenade snön är enkel samt närliggande och att den snö som ej är förorenad kan avrinna separat. Det är även önskvärt att snöhanteringen sker inom området så att transporter från och till området minskas. Snöupplag föreslås placeras uppströms planerade dagvattenlösningar för att dessa ska kunna omhänderta föroreningarna i smältvattnet. Smältvattenflöden är inte dimensionerande för dagvattenanläggningar.

Hamnområdet är stort varför behövliga och lämpliga ytor för snöhantering bedöms finnas inom detaljplaneområdet. Snöhanteringen kan komma att förändras i och med att verksamheten utvecklas varför inga specifika ytor har reglerats på plankartan.

Avfall

Ytor för utsortering av samtliga fraktioner av avfall som uppkommer ska finnas. Det innebär att det ska finnas plats för hushållsavfall (restavfall och matavfall), förpackningar och eventuellt verksamhetsavfall. Från och med den 1 januari 2024 ska verksamheter lämna sitt utsorterade förpackningsavfall till ett insamlingssystem för verksamheters förpackningsavfall. Det ska säkerställas att transportvägar och uppställningsplats för bilen uppfyller Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning.

VAKINs gällande anvisningar för ny- och ombyggnationer av plats för avfallshämtning (NOA) ska följas.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanen innebär inga planerade förändringar när det kommer till hantering av avfall. VAKINs gällande anvisningar för ny- och ombyggnationer av plats för avfallshämtning (NOA) ska följas vid ny- och ombyggnad.

Miljömål

Syftet med de miljöpolitiska målen (prop. 2004/05:150), totalt 16 stycken (redovisas i tabellen nedan) är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Detta ska ske utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Länsstyrelsen har uppdraget att samordna det regionala arbetet för att uppnå de svenska miljömålen. Arbetet sker i samarbete med kommuner, näringsliv, frivilliga organisationer och andra aktörer för att miljömålen ska få genomslag i länet och miljön ska bli bättre. Länsstyrelsen följer också upp hur miljöarbetet går. Aktuellt läge går att läsa på miljömålsportalen (www.miljomal.nu).

Västerbottens läns miljömål (2014-2020) motsvarar i stort de nationella miljökvalitetsmålen med preciseringar, förutom etappmålen om utsläpp av växthusgaser. De har anpassats regionalt med ett övergripande utsläppsmål samt sex sektorsspecifika utsläppsmål för samhällssektorerna transporter, energiförsörjning, industriprocesser, jordbruket, arbetsmaskiner samt avfall och avlopp.

Enligt den regionala årliga uppföljningen för Västerbottens län 2021 indikerar utvecklingen de senaste åren en samhällsomställning på rätt väg för delar av generationsmålet medan inriktningen för ekosystemtjänster, natur- och kulturmiljön inte är det. Trots de många åtgärder som pågår i länet behöver det göras mer för att miljömålen ska nås och för att undvika och kompensera skador på miljön samt tid för naturens återhämtning. Inget av de miljömål som bedöms på regional nivå kommer att nås till 2030. Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet och Storslagen fjällmiljö bedöms som nära att nås. En positiv utveckling ses för God bebyggd miljö, Grundvatten av god kvalitet och Levande sjöar och vattendrag. Det rör kommuners arbete med strategisk samhällsplanering, ökad kunskap om, och skydd av länets grundvattentäkter samt fysisk återställning i värdefulla vattendrag.

Tabell 8 Samtliga miljömål och planens bedömda inverkan på dessa:

Miljömål	Planens inverkan	Kommentar
1 Begränsad klimatpåverkan	+ / -	Detaljplanen möjliggör utökad byggnation vilket i sig medför utsläpp av växthusgaser. Utbyggnaden syftar till att utöka transporter på vatten vilket eventuellt kan ersätta transporter med större koldioxidutsläpp.
2 Frisk luft	+ / -	Detaljplanens genomförande kan leda till ytterligare utsläpp av luftföroreningar men bedöms inte innebära betydande luftutsläpp som leder till att MKN riskerar att överskridas.
3 Bara naturlig försurning	x	
4 Giftfri miljö	+ / -	Idag okända föroreningar kan identifieras och åtgärdas vilket är positivt i längden. Markarbeten kan dock bidra till spridning av föroreningar som i dagsläget är

			relativt orörliga i marken och därmed inte utgör någon risk.
5	Skyddande ozonskikt	x	
6	Säker strålmiljö	x	
7	Ingen övergödning	-	Detaljplanens genomförande motverkar målet något genom ökad bebyggelse och utsläpp av dagvatten.
8	Levande sjöar och vattendrag	x	
9	Grundvatten av god kvalitet	x	
10	Hav i balans samt levande kust och skärgård	-	Detaljplanens genomförande motverkar målet något genom ökad bebyggelse och utsläpp av dagvatten.
11	Myllrande våtmarker	x	
12	Levande skogar	x	
13	Ett rikt odlingslandskap	x	
14	Storslagen fjällmiljö	x	
15	God bebyggd miljö	+ / -	Hamn- och industriverksamheten är etablerad inom området idag. God hushållning med mark att utöka verksamheten inom befintligt område men planförslaget i sig varken motverkar eller främjar målet. Störningar kan delvis öka.
16	Ett rikt växt- och djurliv	-	Detaljplanens genomförande medför intrång i livsmiljöer och arter inom området bedöms påverkas negativt.

Förklaringar

+ positiv påverkan
++ mycket positiv påverkan
- negativ påverkan
- - mycket negativ påverkan
+ / - obetydlig positiv eller negativ påverkan
x ingen påverkan

Detaljplanens genomförande bedöms sammanfattningsvis inte påverka något av miljömålen på ett betydande negativt sätt.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel, vars syfte är att komma tillrätta med miljöpåverkan från mer diffusa utsläppskällor såsom trafik och jordbruk. En MKN kan anges som en halt eller ett värde (högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark, eller vatten) men kan även beskrivas i ord. Normen ska avspegla den lägst godtagbara miljökvaliteten eller det önskade miljötillståndet, men tar vanligtvis sikte på hur mänsklig verksamhet ska utformas.

MKN kan ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen. Det finns idag MKN för olika föroreningar i utomhusluften (SFS 2010:477), olika parametrar i vattenförekomster (SFS 2004:660), olika parametrar i havsmiljön (SFS 2010:1341) olika kemiska föreningar i fisk- och musselvatten (SFS 2001:554) samt för omgivningsbuller (SFS 2004:675).

MKN för utomhusluft

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft syftar till att skydda människors hälsa och miljön genom att ange föroreningsnivåer som inte får överskridas (gränsvärden) och nivåer som inte bör överstigas (riktvärden) och dessa regleras i luftkvalitets-förordningen (2010:477).

Det finns svenska MKN för den högsta tillåtna halten i utomhusluft av kvävedioxid och kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon, bensen, fina partiklar (PM10 och PM2,5), bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och bly.

Luftkvalitetsproblem i svenska städer i relation till normer är främst kopplat till trafiken och då i form av kvävedioxid (NO_2) och partiklar (PM10).

SMHI:s verktyg *VOSS – verktyg för objektiv skattning med spridningsmodellering* har använts för att beräkna luftkvaliteten kring väg E12 med trafikmängder enligt prognos för 2050. Beräkningen utgår från scenariot att Umeå hamn byggs ut fullt ut, det vill säga både etapp 1 och 2 realiseras, för att ringa in största tänkbara påverkan. Faktorer som påverkar spridningsberäkningarna är bland annat gaturumsbredd och hushöjd. Väg E12 genom Holmsund karaktäriseras av öppet gaturum och låga byggnader. Beräkningen har utförts för ett läge i höjd med infarten till Industrigatan, vilket är den del av E12 där gaturumsbredd och hushöjd är minst fördelaktiga ur ett luftkvalitetsperspektiv.

Detaljplanens genomförande kan sammanfattningsvis leda till ytterligare utsläpp av luftföroreningar men bedöms inte innebära betydande luftutsläpp som leder till att MKN riskerar att överskridas. Ifall gränsvärdena för luftföroreningar överskrids måste åtgärdsprogram tas fram med syftet att uppfylla miljökvalitetsnormerna som anger lägsta godtagbara miljökvalitet.

Kommunen ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten för de flesta miljökvalitetsnormerna och eventuellt åtgärdsprogram. Naturvårdsverket ansvarar för kontroll av miljökvalitetsnormerna för kväveoxider och svaveldioxid i regional bakgrund (landsbygd) samt miljökvalitetsnormerna för marknära ozon.

MKN för omgivningsbuller

MKN för buller bygger på ett EG-direktiv för buller som infördes i svensk lagstiftning i *Förordning om omgivningsbuller* (2004:675). Enligt förordningen ska omgivningsbuller kartläggas och åtgärdsprogram upprättas för vägar och järnvägar inom kommuner med fler än 100 000 invånare eller från vägar med en trafiktäthet på mer än tre miljoner fordon per år. Därtill ska strategiska bullerkartor tas fram som visar bullersituationen under det närmast föregående kalenderåret. Även de kommuner som inte berörs av bullerförordningen bör redovisa i översiktsplanen var infrastrukturen innebär problem med buller. På detta sätt ges tidiga signaler kring var det krävs varsamhet eller särskilda åtgärder i detaljplaneringen. Med förordningen infördes även en miljökvalitetsnorm för buller. Målet är att sträva efter att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa.

Kommunen och myndigheter ansvarar för att miljökvalitetsnormer följs, men det fråntar inte verksamhetsutövare att genom sin egenkontroll sträva efter att begränsa bullerstörningar. Som en del i arbetet med att uppnå MKN för buller har Umeå kommun antagit ett åtgärdsprogram mot buller för 2019-2023. Det långsiktiga målet för boendemiljöer är enligt programmet att boende inomhus i bostadsrum inte utsätts för nivåer som överskrider riktvärdet 30 dBA dygnsekvivalent ljudnivå och 45 dBA maximalljudnivå nattetid.

Bullerpåverkan i området runt Umeå hamn har utretts vid flera tillfällen i samband med detaljplane- och tillståndsprocesser. I en ny bullerutredning för aktuell detaljplan visar resultaten en till två dBA högre bullernivåer när detaljplanen genomförts i sin helhet. För att nå riktvärdena kommer kompletterande bullerskyddsåtgärder troligtvis att krävas om godsmängder, verksamheter och transporter ökar enligt vad som förutses i planförslaget.

Trafikverket ansvarar för statliga vägar och broar, exempelvis dimensionering, hastighetsbegränsning, skick, slitage och bullerskyddsåtgärder på och längs statliga vägar, däribland väg E12 och Obbolabron. Trafikverket ska, på samma sätt som kommunen enligt kraven i Förordning om omgivningsbuller (2004:675), kartlägga omgivningsbuller från vissa vägar. Kommunen för en kontinuerlig dialog med Trafikverket i dessa frågor.

För mer information, se rubrik *Risker och störningar – Buller.*

MKN för vattenförekomster

Bottenvikens vattendistrikt är Sveriges nordligaste vattendistrikt och omfattar hela Norrbottens län samt större delen av Västerbottens län. Länsstyrelsen i Norrbottens län har utsetts till vattenmyndighet i distriktet. Vattendistriktet beslutade i december 2016 om (nya) MKN, åtgärdsprogram och förvaltningsplan för åren 2016-2021. Beslutande MKN innebär kortfattat att alla ytvattenförekomster ska uppnå eller behålla hög eller god ekologisk status och god kemisk ytvattenstatus samt att alla grundvattenförekomster ska uppnå eller behålla god kvantitativ status och god kemisk grundvattenstatus (om inte undantag har meddelats). Yt- och grundvattenstatusen får generellt inte försämras.

Inget av distriktets vatten uppnår god kemisk status till följd av storskalig och långväga spridning av kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE, används bland annat som flamskyddsmedel), vilka sprids till miljön via läckage från varor, avfallsupplag med mera. Bortsett från dessa är det ett femtiotal vattendrag, sjöar och kustvatten som inte uppnår god kemisk status på grund av påverkan från olika tungmetaller och tributyltenn (TBT).

Vattenkvaliteten är överlag god inom distriktet, men vissa utmaningar finns att särskilt ta hänsyn till i samband med samhällsutvecklingen:

- Fysiska förändringar, exempelvis utvinning av energi, vägar, ökad produktionen inom jord- och skogsbruk som påverkar vattnen negativt. Fysisk påverkan är den vanligaste orsaken till att god ekologisk status inte nås i distriktet.
- Läckage av metaller och sura ämnen från sulfidjordar i kustområden, beroende av bland annat bearbetning och dikning.
- Storskalig påverkan från areella näringar, exempelvis genom gödsling, utdikning, ökad instrålning vid avverkning samt effekter från körskador i marken.
- Läckage av metaller från avslutad och pågående gruvverksamhet.
- Vattentäkter som saknar vattenskyddsområde eller där föreskrifter och skyddsområdets avgränsningar behöver revideras. I Bottenvikens vattendistrikt är det bara drygt 10 % av de allmänna vattentäkterna som har fullgott skydd.

Nuvarande status och MKN för berörda vattenförekomster redovisas i tabell nedan (www.viss.lansstyrelsen.se, 2021-02-18).

Vattenföre-komst	EU-CD	Ekologisk status/ potential	Kemisk status	MKN Ekologisk status	MKN Kemisk status	Miljöproblem
Ytvatten-förekomst (kustvatten): Österfjärden	SE634200-202033	Måttlig	Uppnår ej god	God ekologisk status 2027 (2039)	God kemisk ytvattenstatus med undantag av kvicksilver/kvicksilverföreningar och bromerad difenyleter.	Miljögifter från reningsverk, industri/ förorenade områden, påverkan från transport och infrastruktur, sjöfart, urban markanvänd-ning, jordbruk m.m.
Ytvatten-förekomst (kustvatten): Fjärdingsgrundet	SE636570-203590	Måttlig	Uppnår ej god	God ekologisk status 2021 (2027)	God kemisk ytvattenstatus med undantag av kvicksilver/kvicksilverföreningar och bromerad difenyleter.	Miljögifter från industri/ förorenade områden, påverkan från transport och infrastruktur, sjöfart m.m.
Inom detaljplaneområdet finns ingen grundvattenförekomst eller övrigt vatten registrerat i VISS.* ** VISS är en databas som utvecklats av Vattenmyndigheterna och Länsstyrelserna i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten. VISS innehåller information om Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten.*						

Under förutsättning att hänsyn tas till förorenad mark och sediment utanför hamnen (vilket hanteras tillståndsansökan för vattenverksamhet) bedöms muddring och igenfyllnad av vatten som detaljplanen medger inte orsaka någon försämring av någon statusklassning på kvalitetsfaktornivå och inte heller försämra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen *God status.*

En viss försämring sker av hydromorfologisk status inom en statusklass, det vill säga den procentuella andelen påverkad yta för en kvalitetsfaktor ökar. Då de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna endast kan försämra den ekologiska statusen från hög till god (HVMFS 2019:25) påverkar den inte MKN, då den är god i båda berörda vattenförekomster. Då ingen påverkan på status eller MKN bedöms uppstå blir konsekvensen liten. För mer information, se *MKB (strategisk miljökonsekvensbeskrivning) för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl. – etapp 2,* Tyréns Sverige AB, 2025-03-24.

Beräkningarna i dagvattenutredningen visar att det är möjligt att rena belastande ämnen i dagvatten som uppkommer inom detaljplaneområdet ner till nulägesbelastningen eller ännu lägre. I dagvattenutrednigen redovisas olika lämpliga

lösningar för hantering av dagvatten för olika typer av markanvändning inom detaljplaneområdet. Dagvattenhanteringen måste dock planeras och byggas ut i ett sammanhang för att uppnå en hållbar, kostnadseffektiv och driftsäker dagvattenhantering. Kombinationen av dagvattenrenande anläggningar kan då optimeras. Ansvaret för avvattning och rening av dagvatten inom hamnområdet vilar på de enskilda fastighetsägarna. Fastighetsägarna (företrädesvis Umeå hamn AB) ansvarar med detta för att ordna de tekniska installationer som behövs för rening till acceptabel nivå. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Umeå kommun ansvarar för att tillsynen av detta sker på ett tillfredsställande sätt.

Genomförandefrågor

Under detta avsnitt redovisas de organisatoriska-, fastighetsrättsliga-, ekonomiska- och tekniska frågorna samt de åtgärder som behövs för att detaljplanen ska kunna genomföras på ett samordnat och ändamålsenligt sätt. Även konsekvenserna av dessa åtgärder redovisas.

Organisatoriska frågor

Huvudmannaskap för allmän plats

Kommunen är huvudman för större delen av allmän plats inom detaljplaneområdet. Trafikverket är väghållare för väg E12 men undantag av de sista 900 metrarna av vägen fram till färjeterminalen inom Umeå hamn där kommunen ansvarar.

Del av Holmsundsvägen, söder om Västerbacken (som idag har kommunalt huvudmannaskap), inkluderas i hamnområdet och överförs till kvartersmark för hamnen. Resterande del (cirka 100 meter av infarten från väg E12) kvarstår som gata [**GATA**], men ges ett enskilt huvudmannaskap [$\mathbf{a_1}$]. Syftet med att behålla en del som allmän platsmark är att säkerställa infart till kvartersmarken öster om järnvägen (längs väg E12) om dessa områden inte bara nyttjas av hamnens verksamhet. Allmänhetens behov av att nyttja gatan bedöms på sikt minska eller försvinna då kvartersmarken som anknyter till gatan tas i anspråk av hamnens verksamheter. Att gatan får ett enskilt huvudmannaskap innebär att hamnen tar över ansvaret för drift och underhåll. Syftet är att få en enhetlig förvaltning av infarten till hamnen samt möjlighet att stängsla hamnområdet efter behov.

Huvudman för vatten och avlopp

Detaljplaneområdet ingår inte i kommunalt verksamhetsområde för dricks-, spill- och dagvatten.

Frågan om Umeå hamn ska införlivas i det kommunala verksamhetsområdet för dricks- och spillvatten är komplex och det finns för närvarande inga planer för det. Kommunen (via VA-huvudmannen) bedömer att förutsättningarna för verksamhetsområde enligt 6 § LAV (lag om allmänna vattentjänster, 2006:412) inte är uppfyllda i dagsläget.

Avtal för att säkerställa att hamnens verksamhet även i framtiden kan försörjas med vatten och avlopp hanteras separat från detaljplaneprocessen. I nytt avtal kommer bland annat kapaciteten att säkerställas på sikt.

Genomförandetid

Planens genomförandetid är fem år från det datum som beslut om antagande av detaljplanen har fått laga kraft.

Två av de gällande detaljplanerna för aktuellt planområde har genomförandetid kvar. Dessa detaljplaner ersätts med ny detaljplan men ingen förändring sker i reglering/användning.

Under genomförandetiden har fastighetsägare en garanterad byggrätt enligt detaljplanen. Kommunen kan efter genomförandetidens utgång ändra eller upphäva detaljplanen, utan att fastighetsägare får någon ersättning för eventuell byggrätt som då inte kan utnyttjas. Efter genomförandetidens utgång fortsätter detaljplanen att gälla till dess att den ändras eller upphävs.

Avtal

Flertalet avtal kommer att bli aktuella för planens genomförande. Exempelvis avtal om rättigheter, avtal om vatten och avlopp, avtal om markförvärv och optioner och eller liknande avtal/beslut.

Tidplan

Planen möjliggör för utveckling av hamnen inom de närmsta åren med målbild 2050. Flera åtgärder planeras dock i närtid, men sker etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks i fristående. För etapp Öster (färjeterminalen) erhölls dom den 26 juni 2020 i mål M 2004-19. För etapp 1 och 2, för bland annat åtgärder i vid Norra och Södra kajen samt Energipiren erhölls dom den 29 april 2025 i mål M 2242-24. Se mer under rubriken *Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden – Planerade åtgärder i närtid*.

Detaljplanen planeras antas i januari 2026.

Fastighetsrättsliga frågor

Fastighetsbildning

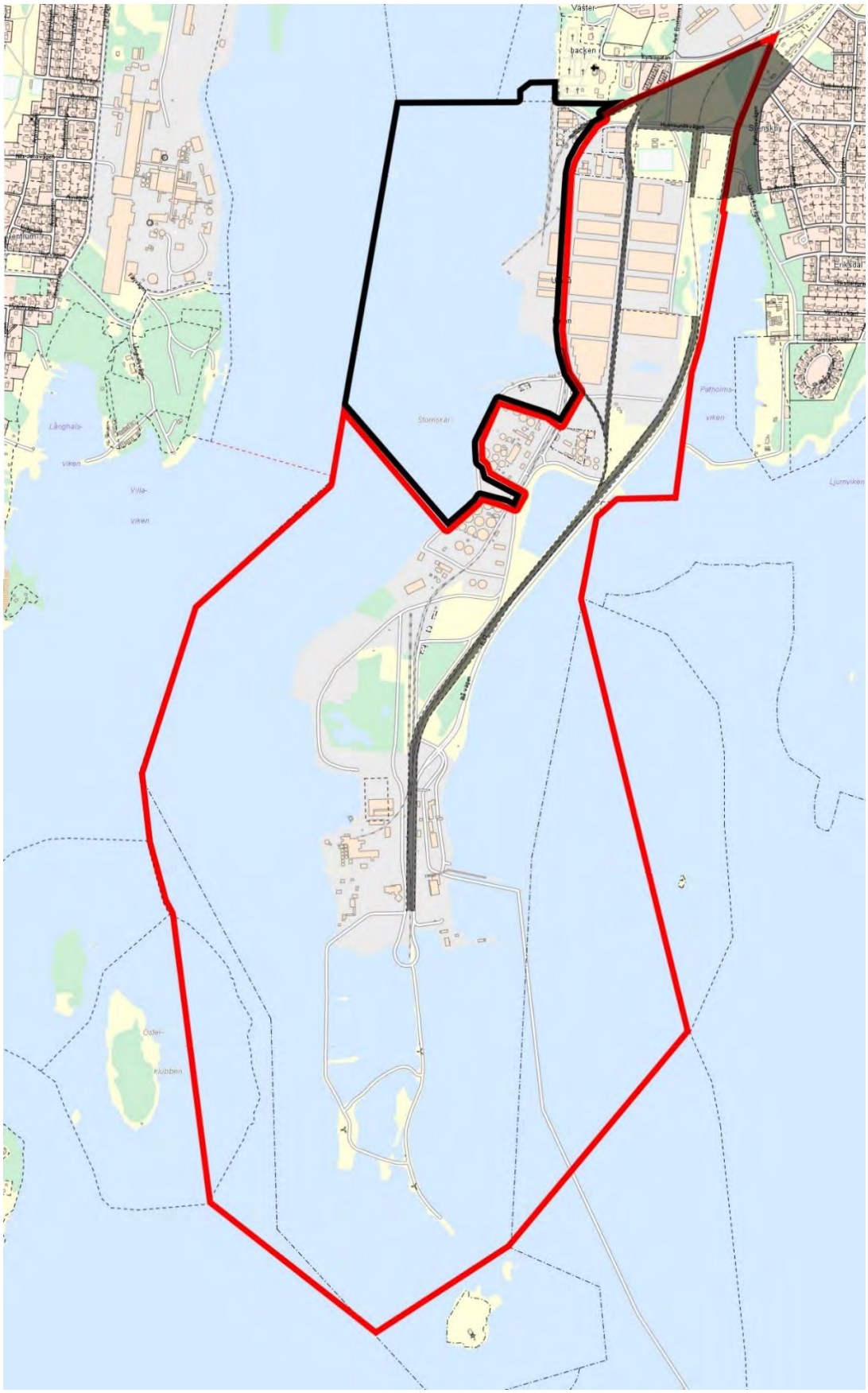
Detaljplaneområdet utgörs till största del av fastigheten Holmsund 2:65. Inom området finns ett mindre antal avstyckade fastigheter. Större delen ägs av Umeå hamn AB. Umeå kommun eller andra kommunägda företag äger angränsande mark samt större delen av järnvägsspåren i området. Del av fastigheter och byggnader inom området har upplåtits genom olika former av arrende eller hyra.

För mark utlagd som allmän platsmark gäller att kommunen har en ovillkorlig rätt och en ovillkorlig skyldighet att lösa in marken på fastighetsägarens begäran.

Fastighetsbildning sker efter prövning av ansökan om lantmäteriförrättning. Ansökan inlämnas till Umeå kommun, Lantmäterimyndigheten.

Fastighet	Förändringar och konsekvenser	Lagfaren ägare
Holmsund 2:1 (38)	Kommunens gatu-, järnvägs och exploateringsfastighet (gråmarkerad på efterföljande karta). Fastigheten har ett blandat ändamål men utgör till stora delar av planlagda allmän plats-områden. Fastigheten berör delar om det norra hamnområdet, delar av järnvägsnätet i hamnen samt gatunätet inom stora delar av Holmsunds samhälle. Marköverföring till någon av fastigheterna inom hamnområdet eller avstyckning av del av fastigheten Holmsund 2:1 (38) kan eventuellt bli aktuellt då området bland annat ska införlivas i hamnområdets entréområde. Del av Holmsundsvägen (huvudinfart till hamnen) kvarstår som allmän plats, gata [GATA], men ges ett enskilt huvudmannaskap [a_1]. Gatan kan vid behov inrättas som gemensamhetsanläggning avseende infart. Umeå kommunen har tecknat nyttjanderätt för del av fastigheten Umeå Holmsund 2:1 (i norra delen av hamnområdet) där kommunen upplåter mark för att hamnen ska kunna uppföra en vaktkur. Ett ärende om marköverföring pågår mellan två kommunala bolag avseende att överföra del av fastigheten Holmsund 2:65 till Holmsund 2:1 (38). Bakgrunden till marköverföringen är att kommunen äger terminalen men inte marken den står på. Ärendet är vilande och inväntar aktuell detaljplan för att förrättningen ska kunna genomföras.	Umeå kommun
Holmsund 2:54 (3)	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring	Svenska Cellulosa AB, SCA
Holmsund 2:55	En cirka 7 meter bred remsa längs väg E12 kan överföras till allmän platsmark (väg E12) och kommunens fastighet Holmsund 2:1 (38).	Umeå vatten och avfall AB
Holmsund 2:65 (1-3)	Umeå hamn består till största delen av denna fastighet. Vägområde för väg E12 kan överföras till kommunens fastighet Holmsund 2:1 (38). Avstyckning eller marköverföring till någon av fastigheterna inom hamnområdet kan eventuellt bli aktuellt.	Umeå hamn AB
Holmsund 2:66	En cirka 7 meter bred remsa längs väg E12 kan överföras till allmän platsmark (väg E12) och kommunens fastighet Holmsund 2:1 (38).	Kommanditbolaget Holmsund 2:66 c/o

	Avstyckning eller marköverföring till någon av fastigheterna inom hamnområdet samt marköverföring av del av fastigheten Holmsund 2:66 till järnvägsområdet inom hamnen kan bli aktuellt.	Interforest terminal Umeå
Holmsund 2:75	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: AB Västerbottens Fodercentral*
Holmsund 3:1 (4)	Del av järnvägen (bro över väg E12) i detaljplaneområdets norra del. Ingen planerad förändring.	Staten - Trafikverket
Holmsund S:17	Vattenområde/del av väg E12 i detaljplaneområdets nordöstra del. Vägområde för väg E12 kan överföras till kommunens fastighet Holmsund 2:1 (38).	Förvaltande förening: Lövö bys samfällighetsförening
Obbola 23:330	Vattenområde kring Österklubben. Ingen planerad förändring.	Staten - Fortifikationsverket
Obbola S:50 (1)	Vattenområde i sydväst. Ingen planerad förändring.	Förvaltande förening: Obbola bys samfällighetsförening
Umeå hamn 2:2	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring.	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: Lantmännen ek AB*
Umeå hamn 2:4	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring.	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: SCA Logistics AB*
Umeå hamn 2:6	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring.	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: Nynäs AB*
Umeå hamn 2:7	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring.	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: Nynäs AB*
Umeå hamn 2:8 (1-3)	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring.	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: Preem AB*

Kartbild över fastigheter. Detaljplan etapp 2 – röd linje, detaljplan etapp 1 – svart linje, kommunens fastigheter – mörkgrå ytor.

Gemensamhetsanläggningar

En gemensamhetsanläggning kan, efter prövning av ansökan, bildas genom en så kallad anläggningsförrättning. Det kan bli aktuellt när det finns gemensamma behov hos flera fastigheter som behöver lösas i ett gemensamt sammanhang, exempelvis tillfartsvägar, avloppsledningar etc.

Inga gemensamhetsanläggningar berörs av detaljplanen.

Detaljplanen *kan* medföra ett behov av gemensamhetsanläggningar, exempelvis för gemensamma dagvattenlösningar eller gemensamhetsanläggning för den allmänna platsmarken/infarten [GATA] i områdets nordöstra del.

En ansökan om bildande av gemensamhetsanläggning lämnas till Lantmäterimyndigheten i Umeå kommun. Fördelning av kostnader och regler för skötsel beslutas i förrättningen och fördelas på deltagande fastigheter.

Servitut och ledningsrätter

Servitut är en rätt för ägaren av en fastighet att på ett visst bestämt sätt använda en annan fastighet. Det kan till exempel röra sig om rätten att ta väg eller nyttja en brunn på annans fastighet. Det finns två huvudtyper av servitut; avtalsservitut och officialservitut.

Ett officialservitut bildas genom lantmäteriförrättning, en så kallad fastighetsreglering. Servitutet redovisas i fastighetsregistret som text och karta och är knutet till fastigheten och gäller oavsett vem som äger den. Bildandet av officialservitut bekostas av berörda fastighetsägare.

Ett avtalsservitut bildas genom avtal mellan de två berörda fastighetsägarna. Avtalet måste innehålla vissa moment som framgår av 14 kap. jordabalken. Servitutet gäller tills rättighetshavaren bestämmer att det ska tas bort. Ett avtalsservitut kan skrivas in i fastighetsregistret, för att även gälla mot en eventuell ny ägare till den tjänande fastigheten. Inskrivning sker genom en skriftlig ansökan till Fastighetsinskrivningen och omfattas av en expeditionsavgift.

Ledningsrätt är en servitutsliknande rättighet att använda någon annans mark för ledningsändamål. Ledningsrätt kan upplåtas för ledningar för allmänna ändamål såsom vatten och avlopp, data och telekommunikationsledningar. Ledningsrätt kan endast inrättas av lantmäterimyndigheten.

Flertalet servitut och ledningsrätter finns inom detaljplaneområdet vilka beskrivs i tabellen nedan (i övrigt hänvisas till fastighetsförteckningen).

Fastighetsbeteckning	Rättighet och konsekvenser	Lagfaren ägare
Holmsund 2:1 (38)	Inom fastigheten finns två ledningsrätter avseende el, vatten och avlopp samt sju avtalsservitut avseende ledningar och vägar. Om några av de förändringar som beskrivs för fastigheten i tabell på s. 93 genomförs kan befintliga rättigheter och servitut behöva ses över.	Umeå kommun
Holmsund 2:54 (3)	Inom fastigheten finns två avtalsservitut avseende ledningar för el och avlopp samt ett officialservitut avseende väg. Ingen planerad förändring.	Svenska Cellulosa AB, SCA
Holmsund 2:55	Inom fastigheten finns ett avtalsservitut avseende elledning. Om förändringen som beskrivs för fastigheten i tabell på s. 93 genomförs kan befintliga servitut behöva ses över.	Umeå vatten och avfall AB
Holmsund 2:65 (1-3)	Inom fastigheten finns sju avtalsservitut avseende elledningar, bergrum och utsläpp av avfallslut med mera samt tre officialservitut avseende elledning och oljelagring. Om förändringen som beskrivs för fastigheten i tabell på s. 93 genomförs kan befintliga servitut behöva ses över.	Umeå hamn AB
Holmsund 2:66	Inom fastigheten finns ett avtalsservitut avseende elledning. Om förändringen som beskrivs för fastigheten i tabell på s. 93 genomförs kan befintligt servitut behöva ses över.	Kommanditbolaget Holmsund 2:66 c/o Interforest terminal Umeå
Umeå hamn 2:2	Inom fastigheten finns ett avtalsservitut avseende spillvattenledning. Ingen planerad förändring.	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: Lantmännen ek AB*

Umeå energi innehar ledningsrätt eller avtalsservitut för vissa ledningar. Skydd saknas helt för vissa ledningar och nätstationer och en del ledningar ligger fysiskt utanför ledningsrättsområdet.

Ekonomiska frågor

Alla kostnader för detaljplanens framtagande och genomförande bekostas av exploatören/fastighetsägaren/tomträttsinnehavare/aktuell verksamhet som även står för kommande projekteringskostnader, byggnationer och anläggningsarbeten. Detta inkluderar kostnader för eventuella flyttningar av markledningar och

ombyggnadsåtgärder i angränsande ytor, vilka härrör från exploateringen samt kostnader för fastighetsbildningsåtgärder.

Utbyggnaden av hamnen kommer att leda till kostnader av olika typer, exempelvis utfyllnader i vattenområden i form av anläggande av nya kajer och utbyggnad av teknisk infrastruktur. Hamnens entré kommer också att ses över vilket sannolikt innebär förändringar i kommunikationsspråk och förändrat ägande av hela eller delar av fastigheter.

Genomförandet av detaljplanen ska inte belasta kommunen med några kostnader.

Planavgift

Planavgift hanteras i planavtalet.

Tekniska frågor

Inför exploatering kommer särskilda utredningar och tillstånd att krävas, till exempel detaljerade projekteringar av anläggningar, byggnader och ledningsnät samt tillstånd enligt miljöbalken eller andra lagrum för de verksamheter som kräver det.

Medverkande

Detaljplanering

Miljö och hälsoskydd

Umeå hamn AB

INAB

Tyréns, MKB

I övrigt har flertalet verksamheter, konsulter och personer bidragit i detaljplaneprocessen.

Källor

Fotografier: Umeå kommun, om inte annat anges
Ortofoton: Lantmäteriet, om inte annat anges
Kartor och illustrationer: Umeå kommun, om inte annat anges

Handlingen är godkänd i kommunens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

Bilaga

Planbestämmelser med lagstöd

Planbestämmelse	Syfte	Lagstöd
Allmän plats		
GATA	Del av Holmsundsvägen är huvudinfart till hamnen planläggs som gata med enskilt huvudmannaskap för att kunna ingå i hamnens område.	4 kap. § 6 PBL
GCVÄG	En utbyggnad av gång- och cykelväg längs väg E12 möjliggörs, hela vägen ner till färjeterminalen.	4 kap. § 6 PBL
VÄG	Den del av väg E12 som säkerställs som allmän platsmark med Trafikverket som väghållare.	4 kap. § 6 PBL
VÄG$_1$	Den del av väg E12 säkerställs som allmän platsmark med Trafikverket som väghållare. Den här delen går under järnvägen och får enligt bestämmelsen överbyggas med järnväg.	4 kap. § 6 PBL
Kvartersmark		
E	Användningen tekniska anläggningar möjliggörs inom all kvartersmark för att garantera att olika typer av tekniska anläggningar som behövs för verksamheten kan anläggas. Vakins/Umevas befintliga återvinningscentral, befintliga transformatorstationer inom hamnområdet och behov av eventuella andra tekniska anläggningar som idag inte är kända säkerställs genom bestämmelsen. Lokalt reningsverk kan uppföras på lämplig plats i hamnområdet i enlighet med reglerade användningar på plankartan.	4 kap. 5 § PBL
G	I områdets nordöstra del, vid befintlig huvudentré till hamnen, möjliggörs för tankning av fordon med målpunkt Umeå hamn.	4 kap. 5 § PBL
J	Användningen industri ska tillämpas för områden för produktion, lager, partihandel och annan jämförlig verksamhet. Även komplement till verksamheten industri ingår i användningen. Syftet är att möjliggöra en	4 kap. 5 § PBL

	flexibel användning av hamnen då framtida behov inte fullständigt säkerställts.	
P	I områdets nordöstra del, vid befintlig huvudentré till hamnen, möjliggörs för uppställning (parkering) av fordon med målpunkt Umeå hamn. En trygg uppställningsplats för paus eller dygnsvila.	4 kap. 13 § PBL
T	Användningen avser övriga järnvägsspår och vägar i hamnområdet som på sikt kan behöva justeras beroende av verksamheten varför trafikändamål där järnvägsändamål ingår, möjliggörs inom hela hamnområdet, även entréområdet.	4 kap. 5 § PBL
T_1	Regleringen avser de järnvägsspåren som leder in mot hamnen. Järnvägsspåret i öster, som går parallellt med väg E12 och ner till färjeterminalen, ligger fast och användningen är därmed låst till järnväg. Inom detta område inryms kompletterande spår åt väster.	4 kap. 5 § PBL
V	Användningen hamn ska tillämpas för områden för hamnverksamhet och sjötrafik med kompletterande handel och service. Även komplement till verksamheten hamn ingår i användningen.	4 kap. 5 § PBL
V_1	En liten del av småbåtshamnen i öster berörs av aktuell detaljplan och regleras därför som småbåtshamn	4 kap. 5 § PBL
Z	I områdets nordöstra del, närmast bebyggelsen inom Holmsunds samhälle och vid befintlig huvudentré till hamnen, regleras mindre störande verksamheter. Området avses för exempelvis service med incheckning, fordonsvåg, WC och dusch samt enklare restaurang.	4 kap. 5 § PBL
Vattenområde		
W	I detaljplaneområdets östra del ska vattenområdets hållas öppet för åtkomst till småbåtshamnen Patholmsviken.	4 kap. 5 § PBL
W_1	Vattenområdena avses till största del nyttjas för hamntrafiken och hamnens verksamheter.	4 kap. 5 § PBL
Egenskapsbestämmelser för allmän plats		
a_1	Del av infarten till hamnen från väg E12 planläggs som gata men ges ett enskilt huvudmannaskap. Syftet är att behålla den här	4 kap. 7 § PBL

	delen som allmän platsmark är att säkerställa infart till kvartersmarken öster om järnvägen (längs väg E12) om dessa områden inte bara nyttjas av hamnens verksamhet.	
generell bestämmelse	Strandskyddet är upphävt inom allmän platsmark för att reglerna om strandskydd inte ska strida mot planerad utveckling med nya byggnader, anläggningar med mera.	4 kap. 17 § PBL
Egenskapsbestämmelser för kvartersmark		
h_1	Högsta nockhöjd är 50 meter. I den västra delen tillåts upp till 50 meter nockhöjd med syfte att möjliggöra behövliga höglager (cirka 40 meter höga) inklusive viss handlingsfrihet i höjd inför framtiden.	4 kap. 11 § PBL
h_2	Högsta nockhöjd är 25 meter. Högsta nockhöjd på byggnader begränsas i den östra delen av hamnområdet till 25 meter, vilket kan jämföras med tidigare reglering av 15 meter byggnadshöjd med tak om 30 graders lutning plus 5 meter.	4 kap. 11 § PBL
h_3	Högsta nockhöjd är 15 meter. Närmast omgivande bebyggelse i nord/nordost begränsas högsta nockhöjd till 15 meter då det i dessa delar krävs större hänsyn till omgivningen.	4 kap. 11 § PBL
h_4	Högsta nockhöjd är 5 meter. Regleringen gäller inom områden som endast får bebyggas med komplementbyggnader där nockhöjd begränsas till max 5 meter.	4 kap. 11 § PBL
m_1	Erosionsskydd utanför kajkant ska placeras inom kvartersmark. Erosionsskydd ska placeras inom kvartersmark och får inte placeras i vattenområdet utanför kajer och liknande. Syftet med regleringen är att på ett tydligt sätt avgränsa vattenområdet som ska hållas fritt från sådana ingrepp.	4 kap. 12 § PBL
m_2	Endast etablering av ej känslig verksamhet. I detaljplanen medges endast kategori A - ej känslig verksamhet, 0-15 meter från farligt godsled.	4 kap. 12 § PBL
m_3	Skyddsåtgärder krävs i närhet till farligt gods-led vid etablering av mindre- och normalkänslig verksamhet.	4 kap. 12 § PBL

j	In- och utfarter får anordnas över och under järnvägsområdet. Regleras för att möjliggöra för framtida kopplingar till hamnområdet.	4 kap 9 § PBL
e	Största byggnadsarea är 30% av fastighetsarea inom användningsområdet. Syftet med det är att bibehålla viss luftighet i byggnationerna närmast omkringliggande bebyggelse.	4 kap. 11 § PBL
a_2	För att underlätta för en föränderlig verksamhet har lovplikten undantagits för upplag och materialgårdar under hela den tid detaljplanen gäller. Detta innebär att inget bygglov krävs för upplag eller exempelvis container som används för material vid industri eller avfall.	4 kap. 11 § PBL
a_3	Strandskyddet behöver upphävas inom vattenområden för att reglerna om strandskydd inte ska strida mot behövliga åtgärder och anläggningar i vattenområdena och att verksamheten avhåller allmänheten och till viss del djur- och växtliv från dessa områden.	4 kap. 17 § PBL
a_4	För att säkerställa att en ändamålsenlig hantering av dagvatten kommer till stånd inom hamnområdet, som ett komplement till handlingsplanen, regleras genom egenskapsbestämmelse att startbesked för byggnad inte får ges förrän anläggning för hantering av dagvatten har kommit till stånd	4 kap. 14 § pkt 1 PBL
a_5	För att säkerställa att efterbehandling av förorenad mark sker regleras med egenskapsbestämmelse för de aktuella områdena att startbesked inte får ges för byggnad förrän ev. markföroreningar är avhjälpta.	4 kap. 14 § pkt 4 PBL

TYRÉNS

MKB FÖR DETALJPLAN HOLMSUND 2:65 M FL, ETAPP 2

Slutrapport

2025-11-17

UMEÅ KOMMUN

Uppdrag:	314066, MKB för detaljplan Holmsund 2:65 mfl,
Titel på rapport:	MKB FÖR DETALJPLAN HOLMSUND 2:65 M FL, ETAPP 2
Status:	Slutrapport
Datum:	2025-11-17

Endast begränsade revideringar har gjorts efter föregående version daterad 2025-06-10

Medverkande

Beställare:	Umeå kommun
Kontaktperson:	Magdalena Blomquist
Konsult:	Tyréns
Uppdragsansvarig:	Johanna Thurdin
Kvalitetsgranskare:	Cristiano Piga

Revideringar

Revideringsdatum:	2025-11-17
Version:	Version.
Initialer	Initialer.

Förord till MKB version 2025-11-17

Detta MKB-dokument är huvudsakligen framtaget under 2023 och därefter delvis reviderat under våren 2025 inför förnyad granskning av detaljplanen, vilken pågick 17 juni - 15 augusti 2025. I aktuell version daterad 2025-11-17 har begränsade revideringar gjorts i texter som berör dagvatten i sammanfattningen samt i avsnitt 6.7, 7.1, 7.2 och 7.3.1. Vidare har begränsad revidering av texter som berör förorenade områden gjorts i sammanfattningen samt i avsnitt 6.8 och 7.1.

Icke-teknik sammanfattning

Denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tillhör förslaget till ny detaljplan för del av fastigheten Holmsund 2:65 m.fl., i Umeå kommun. MKB:n är en del i miljöbedömningen som syftar till att lyfta fram väsentliga miljöaspekter i planarbetet så att en hållbar utveckling främjas.

Denna MKB bygger på det tidigare arbete som gjorts i samband med framtagandet av en ny detaljplan för hela Umeå hamn. Umeå kommun beslutade under våren 2022 att dela upp detaljplanearbetet för hamnen i två etapper. Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) – etapp 1, antogs av kommunfullmäktige den 28 november 2022 (§206) och vann laga kraft 2024-06-17. Aktuellt detaljplanerärende, gäller den södra och nordöstra delen av hamnen, vilket hädanefter kallas etapp 2. Det huvudsakliga syftet med detaljplanen är att skapa förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Planförslaget

Planförslaget ger ökade förutsättningar för att bygga ut hamnområdets markyta, genom att planen markerar ytor, som idag är vattenområden, vilka kan fyllas ut och bebyggas. Ett större område söder om befintligt hamnområde markeras som kvartersmark i planförslaget, vilket betyder att ett område som förut var tänkt att vara vattenområde nu kan fyllas ut och bebyggas. Markanvändningen blir också mer flexibel genom att planen bl.a. medger hamn och industriändamål i en övervägande del av planområdet. I hamnområdets nordöstra delar, närmast bostadsbebyggelsen i Holmsund, tillåts endast mindre störande verksamheter.

Nollalternativ

I planens nollalternativ, det vill säga den utveckling som skulle ske i området om den nya detaljplanen inte antas, fortsätter de befintliga detaljplanerna att gälla då de inte är tidsbegränsade. Eftersom dessa inte ger stöd för planerad utbyggnad i vatten-området skulle utvecklingen i området begränsas till en lägre nivå av expansion och hamnens möjlighet att tillgodose näringslivets behov av sjötransporter minska.

Miljökonsekvenser

Riksintressen

De riksintressen som förväntas påverkas av den nya planen är riksintresse för yrkesfiske samt kulturmiljövård. Yrkesfisket kan påverkas exempelvis genom att fiskar störs av grumligt vatten från muddring och byggarbeten, eller fiskeredskap slammas igen. En indirekt effekt av planförslaget är att det nu även pågår planering för en utvidgning och fördjupning av delar av farleden in till hamnen. Sammanvägt bedöms planförslaget ge små-måttliga konsekvenser för yrkesfisket. Inte heller riksintressena väg, järnväg eller flyg, som också berörs av planen, väntas påverkas av planen. För riksintresset hamn medför planförslaget positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.

Kulturmiljö

Inom hamnområdet ligger riksintresset Västerbacken - Holmsund [AC 7], en industrimiljö från 1850-talet. Genomförande av planförslaget bedöms medföra en liten och begränsad påverkan på riksintresset.Naturmiljö

En naturvärdesinventering har gjorts inom planområdet. En större damm inom aktuellt detaljplaneområde bedöms ha påtagligt naturvärde. I området finns även några små vattensamlingar där groddjur har påträffats. Många olika fågelarter har noterats i områdets södra del, både häckande och rastande. Flera av dessa arter är rödlistade.

Utveckling och utökning av hamnområdet enligt planförslaget innebär att alla vattensamlingar samt betydande områden kring lagunen i södra delen av planområdet kan fyllas igen. En fullständig utfyllnad enligt planförslaget skulle innebära att viktiga livsmiljöer för bland annat groddjuren försvinner, vilket skulle kräva dispens från artskyddsförordnigen. Om den utfyllnad som ryms inom planförslaget genomförs, bedöms det medföra stora negativa konsekvenser för de groddjur och fåglar som idag finns på platser som får en ändrad markanvändning.

Då de berörda vattenområdena är planlagda som industriområde både i befintliga planer och i det nya planförslaget, bedöms planförslaget endast medföra små negativa konsekvenser jämfört med nollalternativet.

Naturmiljö Brackvatten

Planförslaget innebär att det blir möjligt att tillskapa ny mark genom att fylla ut i nuvarande vattenområde. Konsekvensen av att bottenytor försvinner har värderats i denna MKB. De vattenområden som planeras fyllas igen bedöms hysa övervägande låga naturvärden men det finns potential för förekomst av högre naturvärden på platsen. Planförslaget innebär att större arealer av livsmiljöer förknippade med grunda hård- och mjukbottnar försvinner jämfört med nollalternativet. Konsekvenserna bedöms bli små till måttligt negativa.

Miljökvalitetsnormer ytvatten

Miljökvalitetsnormer (MKN) är mål som bestäms av vattenmyndigheterna, vilka syftar till att förbättra miljöförhållandena i alla vattenförekomster. Bedömningen av MKN för ytvatten har avgränsats till att gälla det fysiska ianspråktagandet av mark. Planförslaget bedöms medföra små negativa konsekvenser för miljökvalitetsnormer för ytvatten. Ingen påverkan på status eller MKN bedöms uppstå och konsekvensen bedöms därför som liten negativ. Utfyllnaden som planen medger bedöms inte orsaka någon försämring av någon statusklassning på kvalitetsfaktornivå och inte heller försämra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen God status.

Dagvatten

En stor del av området avvattnas idag via ledningsburna dagvattensystem men det finns även områden där dagvatten avrinner diffust via markytan till recipient. Om utvecklingen av området sker enligt planförslaget förväntas mängden dagvatten och koncentrationen av föroreningar i obehandlat dagvattnet öka mer än i nollalternativet. Beräkningar visar att det är möjligt att rena alla studerade ämnen till samma nivå som i nuläget, eller lägre.

Planen innehåller ett krav på dagvattenhantering för att få startbesked för byggnader. Det ger goda förutsättningar för att såväl uppsamling som rening av dagvatten kommer till stånd inom en stor del av hamnområdet, parallellt med utbyggnaden av hamnverksamheten. Därmed bedöms planen inte riskera att försämra statusen i någon vattenförekomst och uppnåendet av MKN bedöms inte äventyras.

Förorenade områden

Större delen av området är planlagt för hamn- och industriverksamhet och anses därmed utgöra mindre känslig markanvändning. Planförslaget möjliggör expansion av hamnverksamheten, främst genom utfyllnad i vattenområdet. Det kan även bli aktuellt med uppförande av nya byggnader eller andra anläggningar på de ytor som idag är fast mark. Planen innehåller en bestämmelse som innebär att markföroreningar måste åtgärdas innan man får uppföra nya byggnader. Därmed bedöms den ökade mängden markarbeten endast medföra små konsekvenser kopplat till förorenad mark.

Risk och säkerhet

Då planförslaget genomförs bedöms verksamheten i området och därmed även riskerna för olyckor öka mer än vid nollalternativet. Verksamheter som medför särskilda risker hanterar dessa i sina respektive verksamhetstillstånd. I hamnområdets nordöstra delar, närmast bostadsbebyggelsen i Holmsund, tillåts endast mindre störande verksamheter. Konsekvenserna för aspekten risk och säkerhet bedöms sammantaget som liten.

Buller boendemiljö

Genomförandet av planförslaget innebär en ökad verksamhet inom hamnområdet och en utbyggnad av hamnområdet söderut. Bullerberäkningar har utförts för att visa vilka bullernivåer som kan uppstå i omgivningen när antalet bullerkällor inom hamnområdet blir fler och när bullerkällor även kommer att finnas på de nya områden som kan byggas ut. Beräkningarna är utförda som en prognos för år 2050 och tar i beaktande den totala utveckling av Umeå hamn som förväntas vara genomförd då. Resultatet visar att bullernivåerna vid närliggande bostäder runt planområdet ökar någon eller några dBA, mest i söder. Beräkningarna visar att gällande riktvärde 50 dBA ekvivalent ljudnivå för verksamhetsbuller dagtid överskrids för några få bostäder såväl i dagsläget som i nollalternativet och med planförslaget. Beräkningar har utförts för full verksamhet under dagtid, normalt är det mindre verksamhet under kväll och natt då det även är lägre riktvärden.

Trafikbullret kring väg E12 är redan idag högt och beräknas öka både om planförslaget genomförs och i nollalternativet, om planen inte antas. Beräkningarna utgår från en trafikprognos som har beräknats med marginal för att omfatta ” värsta fallet” (worst case scenario) och innefattar buller från E12, Holmsundsvägen och järnvägen. Ljudnivåerna beräknas bli 3 dBA

(ekvivalent nivå) högre än i dagsläget för de bostäder som ligger närmast berörda vägar. Jämfört med nollalternativet beräknas planförslaget leda till en ökad bullernivå på 1-2 dBA.

Riktvärdena för trafikbuller är olika för olika hus och beror på när husen är byggda. Beräknade ljudnivåer 2050 vid de hus som ligger närmaste E12 är under riktvärden för befintlig miljö för bostäder byggda före 1997, men över riktvärden för bostäder byggda mellan 1997 och 2015. Konsekvenserna av planförslaget bedöms sammantaget bli måttligt negativ för buller jämfört med nollalternativet.

Luft

Både planförslaget och nollalternativet förväntas medföra ökat antal transporter i området. Utförd beräkning av luftföroreningar har visat att den ökade trafiken inte medför överskridande av miljökvalitetsnormerna för luft. Konsekvensen för luftmiljön bedöms bli mycket liten.

Rekreation

Planförslagets påverkan på fågellivet i området gör även platsen mindre attraktiv för fågelskådare. Tillgängligheten inom området är idag begränsad på grund av säkerhetsskäl och kommer begränsas ytterligare med planförslaget. Planförslaget bedöms sammantaget medföra måttliga negativa konsekvenser i form av minskade rekreativa upplevelsevärden.

Skillnaden mellan nollalternativ och planförslag avseende konsekvenser för rekreation bedöms vara liten.

Samlad bedömning

Sammantaget bedöms genomförandet av planen ge acceptabla miljökonsekvenser och planen bedöms som tillåtlig enligt miljöbalken.

Innehållsförteckning

1 Inledning 12
1.1 Bakgrund och syfte 12

2 Nuläget 14
2.1 Områdesbeskrivning 14
2.2 Riksintressen 17
2.2.1 Riksintressen för kommunikationer 17
2.2.2 Riksintresse för kulturmiljövården 19
2.2.3 Riksintresse för yrkesfiske 20
2.3 Kommunala planer 21
2.3.1 Översiktsplan 21
2.3.2 Gällande detaljplaner 21
2.4 Strandskydd 21
2.5 Trafikmängder 23

3 Miljöbedömning 24
3.1 Syfte och process 24
3.2 Betydande miljöpåverkan 25
3.3 Avgränsning 25
3.3.1 Avgränsning av miljöaspekter 25
3.3.2 Geografisk avgränsning 26
3.3.3 Avgränsning i tid 26
3.4 Metod 26
3.5 Osäkerheter 27

4 Planförslag 28
4.1 Trafikflöden 30
4.1.1 Etapp 1 30
4.1.2 Etapp 2 31
4.1.3 Nollalternativ 31

5 Alternativ 31
5.1 Nollalternativ 31
5.2 Alternativ lokalisering 32
5.3 Alternativa utformningar 32

6 Miljökonsekvenser 33

6.1 Riksintressen Kommunikation 33
6.1.1 Förutsättningar 33
6.1.2 Effekter och konsekvenser av planförslaget 33
6.1.3 Konsekvenser av nollalternativet 33
6.1.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet 34
6.2 Riksintresse Yrkesfiske 34
6.2.1 Förutsättningar 34
6.2.2 Effekter och konsekvenser av planförslaget 34
6.2.3 Konsekvenser av nollalternativet 36
6.2.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet 36
6.3 Riksintresse Kulturmiljö 37
6.3.1 Bedömningsgrunder 37
6.3.2 Förutsättningar 37
6.3.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget 39
6.3.4 Konsekvenser av nollalternativet 40
6.3.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet 41
6.4 Naturmiljö 41
6.4.1 Bedömningsgrunder 41
6.4.2 Förutsättningar 41
6.4.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget 46
6.4.4 Konsekvenser av nollalternativet 47
6.4.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet 48
6.4.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete 48
6.5 Naturmiljö brackvatten 49
6.5.1 Bedömningsgrunder 49
6.5.2 Förutsättningar 49
6.5.3 Effekter och Konsekvenser av planförslaget 50
6.5.4 Konsekvenser av nollalternativet 51
6.5.5 Jämförelse av Planförslaget mot nollalternativet 51
6.5.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete 51
6.6 Ytvatten 51
6.6.1 Bedömningsgrunder 51
6.6.2 Förutsättningar 52
6.6.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget 55
6.6.4 Konsekvenser av nollalternativet 55
6.6.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet 56
6.6.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete 56
6.7 Dagvatten 56
6.7.1 Bedömningsgrunder 56
6.7.2 Förutsättningar 57
6.7.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget 58
6.7.4 Konsekvenser av nollalternativet 59

6.7.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet....59
6.7.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete....60
6.8 Förorenade områden....61
6.8.1 Bedömningsgrunder....61
6.8.2 Förutsättningar....62
6.8.3 Effekter och Konsekvenser av planförslaget....66
6.8.4 Konsekvenser av nollalternativet....66
6.8.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet....66
6.8.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete....67
6.9 Säkerhet....67
6.9.1 Förutsättningar....67
6.9.2 Effekter och Konsekvenser av planförslaget....68
6.9.3 Konsekvenser av nollalternativet....68
6.9.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet....69
6.10 Boendemiljö och buller....69
6.10.1 Bedömningsgrunder....69
6.10.2 Förutsättningar....69
6.10.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget....70
6.10.4 Konsekvenser av nollalternativet....73
6.10.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet....74
6.11 Luft....75
6.11.1 Bedömningsgrunder....75
6.11.2 Förutsättningar....75
6.11.3 Effekter och Konsekvenser av planförslaget....75
6.11.4 Konsekvenser av nollalternativet....76
6.12 Rekreation....76
6.12.1 Förutsättningar....77
6.12.2 Effekter och konsekvenser av planförslaget....77
6.12.3 Konsekvenser av nollalternativet....78
6.12.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet....78

7 Samlad bedömning....79
7.1 Miljökonsekvenser....79
7.2 Miljömål....81
7.3 Miljökvalitetsnormer....82
7.3.1 MKN Vatten....82
7.3.2 MKN Luft....82
7.3.3 MKN Buller....82
7.4 Uppföljning....83

8 Medverkande....84

9 Referenser 85

Bilagor

Följande bilagor är gemensamma för planhandlingarna.

1. Riksintresseanalys, Umeå kommun, 2021-09-24 reviderad 2021-11-18 samt 2022-07-04
2. Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021, Pelagia Nature & Environment AB, 2021-08-31 reviderad 2021-12-08
3. Påverkan på Naturmiljö brackvatten & MKN ytvattenförekomster, Tyréns Sverige AB, 2025-02-24
4. Dagvattenutredning DP Umeå hamn etapp 2, Sweco Sverige AB, 2021-09-01 reviderad 2023-03-06
5. Detaljerad riskbedömning – Transport av farligt gods på väg och järnväg, WSP, 2021-12-15 reviderad 2022-10-13. Bilaga: Detaljerad riskbedömning för planprogram Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6, WSP, 2020-12-07
6. Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24 reviderad 2022-02-10
7. Transportutredning till detaljplan Holmsund 2:65 – etapp 1, Tyréns Sverige AB, 2021-08-30 reviderad 2022-02-10 samt 2023-07-03
8. Sammanställning geotekniska utredningar Umeå hamn, WSP 2022-01-26
9. Åtgärdsutredning Umeå hamn, WSP Sverige AB, 2022-02-28.
10. Artskyddsutredning i området kring Umeå hamn, 2021, Pelagia Nature & Environment AB, 2022-06-14

1 Inledning

Detta dokument utgör miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt 6 kap. miljöbalken för förslaget till ny detaljplan för del av fastigheten Holmsund 2:65 m.fl., i Umeå kommun i Västerbottens län.

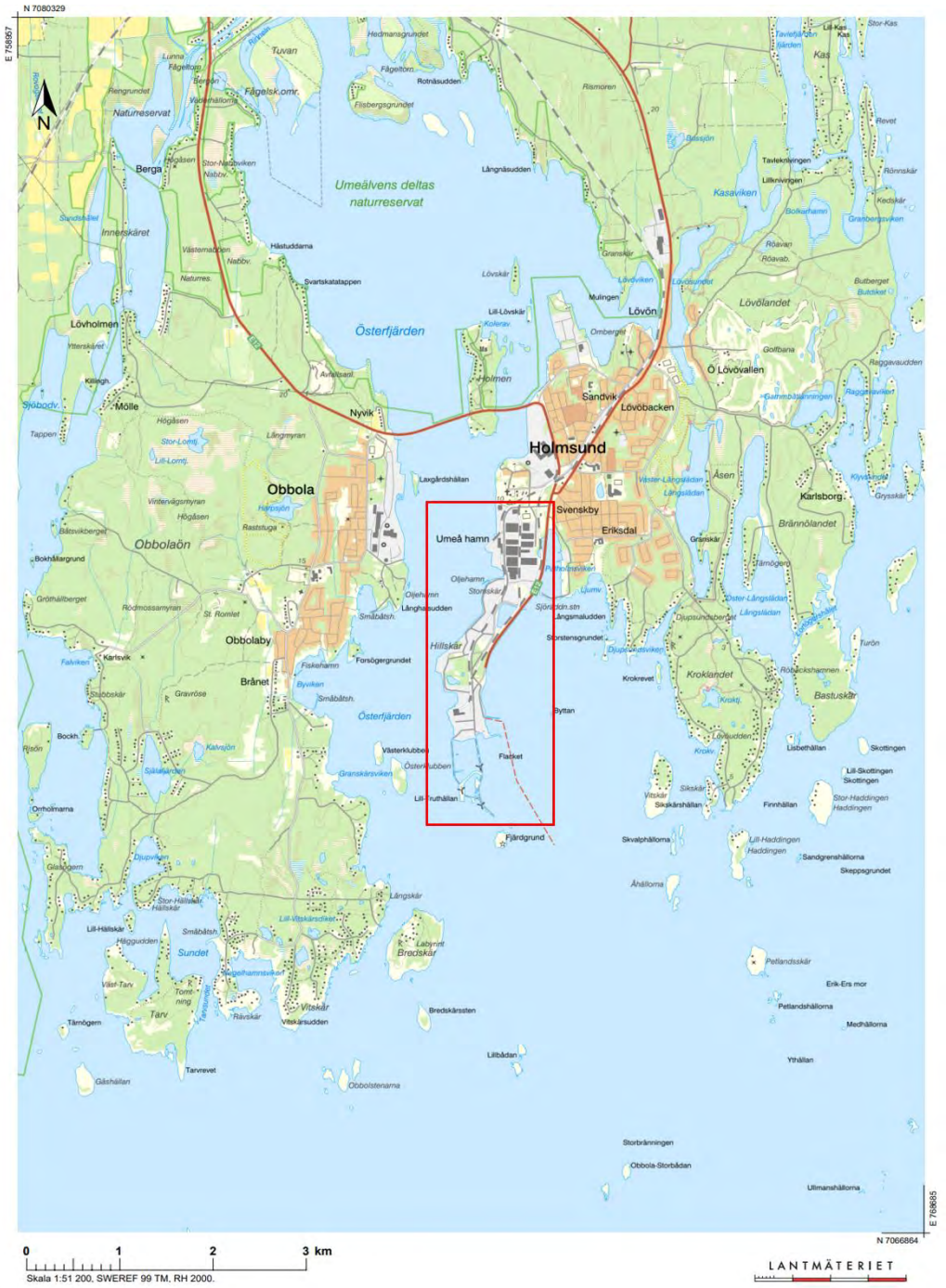
Miljökonsekvensbeskrivningen är en del i miljöbedömningen som syftar till att lyfta fram väsentliga miljöaspekter i planarbetet så att en hållbar utveckling främjas. Denna MKB bygger på det tidigare arbete som gjorts i samband med framtagandet av en ny detaljplan för hela Umeå hamn. Umeå kommun beslutade under våren 2022 att dela upp detaljplanearbetet för hamnen i två etapper. Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) – etapp 1, antogs av kommunfullmäktige den 28 november 2022 (§206) och vann laga kraft 2024-06-17. Aktuellt detaljplanerärende, där denna MKB ingår, gäller den södra och nordöstra delen av hamnen, vilket hädanefter kallas etapp 2.

1.1 Bakgrund och syfte

Umeå hamn består idag av olika geografiska delar, var och en med fokus på en viss typ av gods och hantering. Europaväg E12 och järnväg ansluter till hamnen och i hamnområdet finns ett omfattande nät av transportvägar. Driften av Umeå hamn sköts av bolaget Kvarken Ports ltd.

Umeå hamn behöver utvecklas för att möta framtidens behov, men flera av de åtgärder som planeras strider mot gällande detaljplaner. Hamnområdet regleras idag genom flera olika detaljplaner framtagna från 1964-talet och framåt. Arbetet med etapp 2 möjliggör att den utvecklingsprocess som hamnen står inför kan påbörjas och ses som ett viktigt steg på vägen att till att utveckla hamnen mot målbild 2050. Ny detaljplan planeras ersätta alla gällande detaljplaner inom aktuellt området samt utöka hamnområdet söderut.

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Figur 1. Umeå hamn vid Holmsund utanför Umeå, ungefärligt detaljplaneområde markerat i röd ruta. Källa: Lantmäteriet.

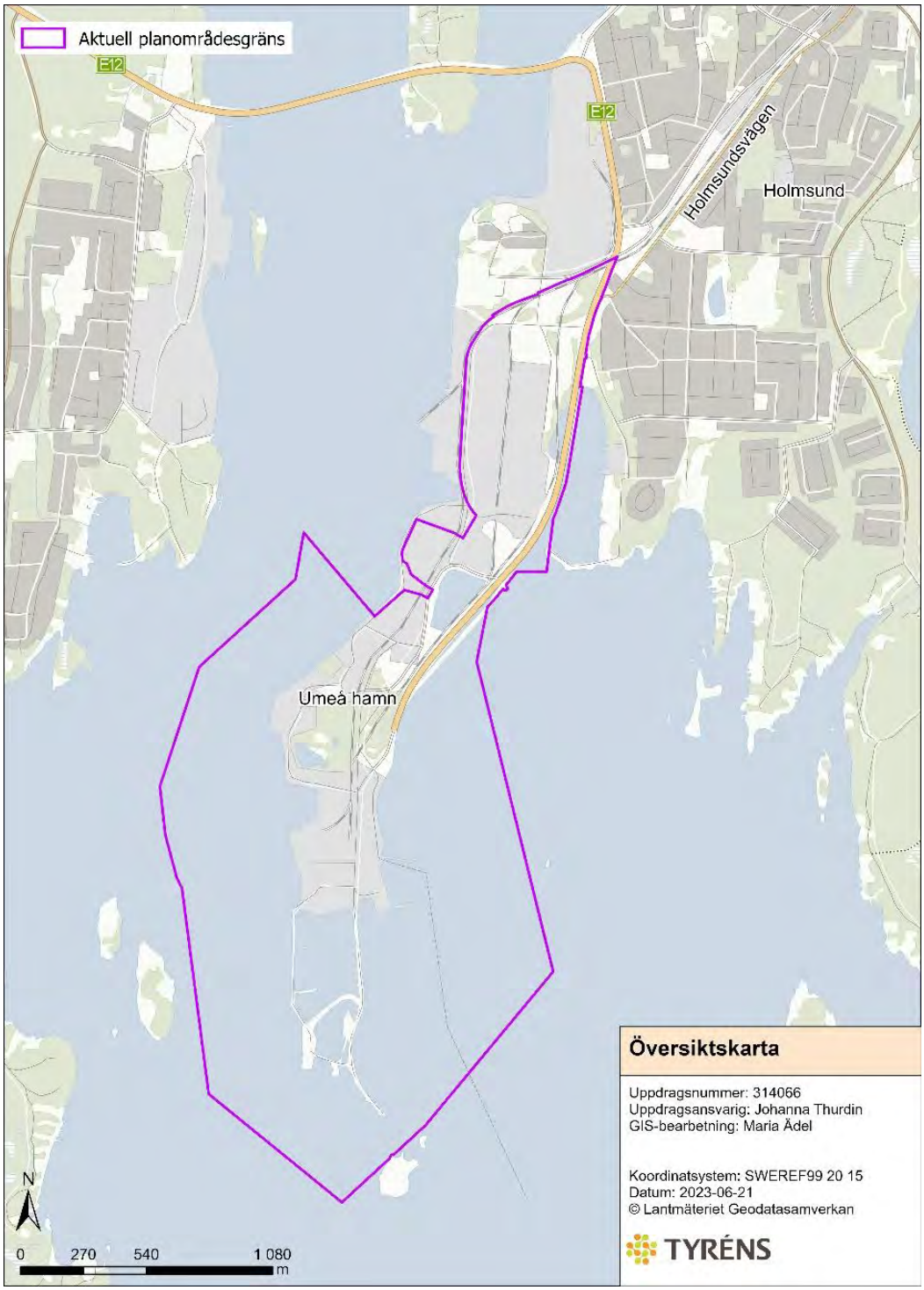
2 Nuläget

2.1 Områdesbeskrivning

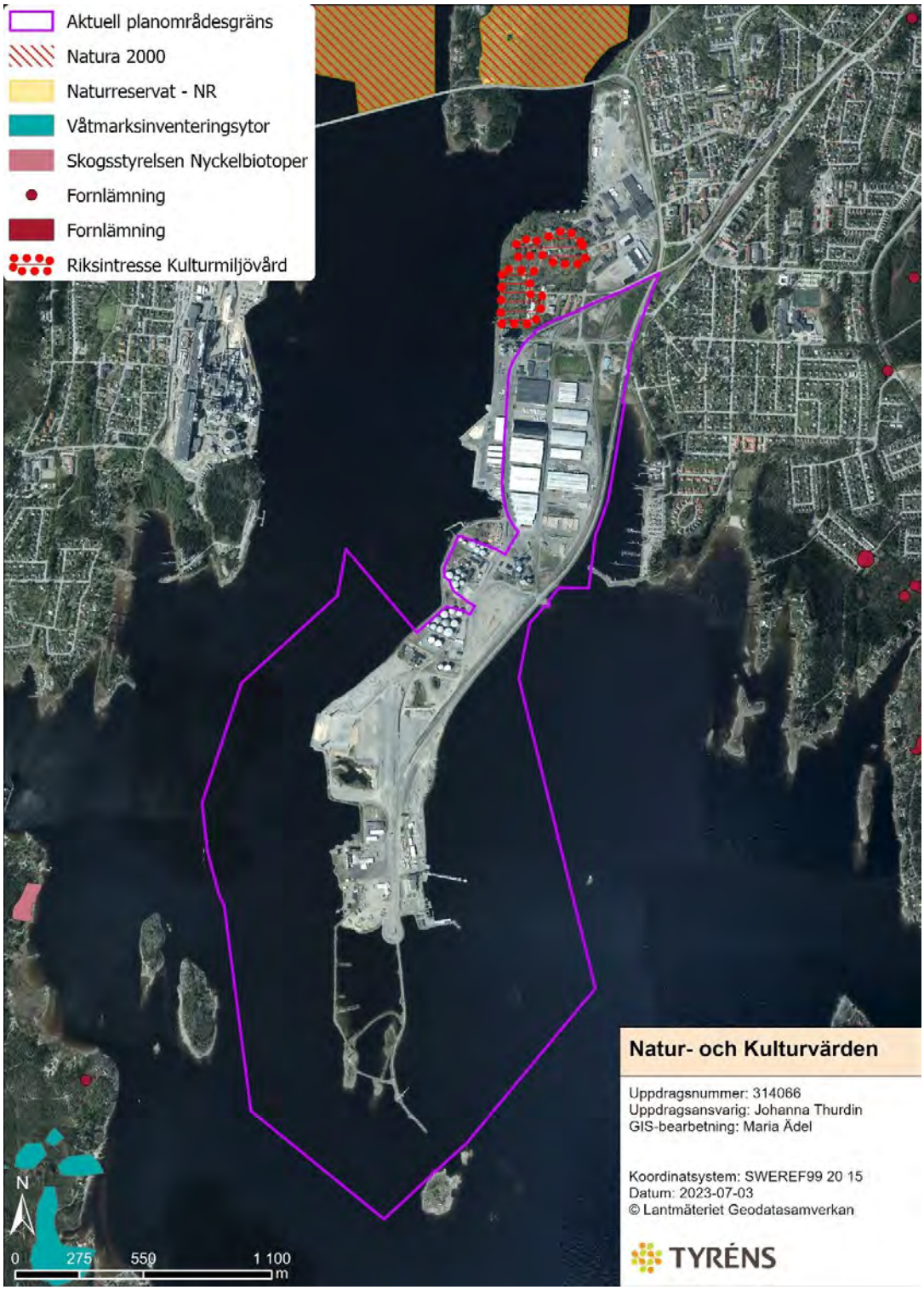
Umeå hamn ligger i Holmsund vid Umeälvens utlopp i Bottenhavet. I området finns många olika verksamheter, både hamnanknutna och fristående. De flesta har kopplingar till sjötransporter men det finns också verksamheter med helt landbaserade transporter. Huvudverksamheterna utgörs av skogs- och petroleumprodukter, enhetsgods på trailer och container samt färjetrafik Umeå-Vasa. I Umeå hamn bedrivs en omfattande terminalverksamhet med lagring, montering och vidareförädling. Verksamheten pågår dygnet runt.

Vägtrafiksystemet i anslutning till Umeå hamn passerar genom samhället Holmsund. Huvudstråket är Europaväg 12, men vissa transporter går Holmsundsvägen (Figur 2). Även järnvägsspår ansluter till Umeå hamn.

Det finns mycket få registrerade natur- och kulturvärden i närområdet. Norr om Holmsund ligger naturreservatet Umeälvens delta (Figur 1 och Figur 3). Närmaste registrerade fornlämning finns på andra sidan älvmynningen, söder om Obbola.

Figur 2. Översiktskarta Umeå hamn med väganslutningar.

Figur 3. Natur- och kulturvärden inom och kring planområdet.

2.2 Riksintressen

Områden som har så speciella värden eller förutsättningar att de bedömts vara av nationellt intresse kan klassas som riksintresse. Områden som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada de värden som legat till grund för utpekandet. Riksintressen ska även prioriteras framför andra intressen i fysisk planering. Vid konflikt mellan intressen som utgör riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken skall företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt, enligt 3 kap. 10 § miljöbalken.

Planläggningen av hamnen berör riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 §, riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § och riksintresse för yrkesfiske enligt 3 kap. 5 §, se Figur 4.

2.2.1 Riksintressen för kommunikationer

Inom planområdet finns flera områden av riksintresse för kommunikationer, enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Trafikverket avgör vilka områden som är av riksintresse för trafikslagens anläggningar (väg, järnväg, luftfart och sjöfart). Inom planområdet finns riksintresse för (befintlig) väg (väg E12), (befintlig) järnväg, (befintlig) farled inkl. buffertzoner, MSA-yta/hinderyta för Umeå Airport samt (befintlig) hamn.

Riksintresse för hamn

Allmän hamn utpekas efter prövning och beslut från Trafikverket som hamn av riksintresse för sjöfarten i det fall hamnen antingen ingår i TEN-T-nätverket (Trans European Transport Network), omsätter en godsmängd överstigande 100 000 ton per år eller 200 000 passagerare per år över en femårsperiod eller på annat sätt är så väsentlig för landets beredskap, försörjning, energiförsörjning eller godshantering att den inte utan olägenhet för det allmänna intresset kan ersättas med annat trafikslag eller annan hamn. Umeå hamn är utpekat som riksintresse (enligt beslut av Trafikverket 2013-02-20, TRV 2013/10869) med motiveringen att hamnen ingår i TEN-T, att hamnen årligen omsätter en godsmängd på 2,4 miljoner ton samt har stor betydelse för godshanteringen i norra Sverige. Riksintresset för Umeå hamn är ännu inte preciserat av Trafikverket och har därför ingen geografisk avgränsning. Ett arbete pågår för en precisering av riksintresset.

Riksintresse väg

Väg E12, Umeå – Riksgränsen ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse och är därför utpekat som riksintresse. Vägen börjar i Umeå hamn och sträcker sig längs hamnens östra sida strax norr om färjeterminalen och följer Umeälven upp till svensk-norska gränsen. Vägen ansluter till hamnen och flygplatsen i Umeå vilka också är utpekade som riksintressen. Väg E12 utgör ett viktigt stråk för godstransporter (rekommenderad väg för transporter med farligt gods) mellan kust och inland och är en viktig länk mot Norge, samt för arbetspendling mellan Holmsund-Umeå och vidare västerut.

Riksintresse järnväg

Järnvägen Umeå – Holmsund är av interregional betydelse samt av betydelse för den regionala utvecklingen. Av denna anledning är banan utpekad som riksintresse. Funktionen av riksintresseanspråket är att säkerställa för transporter med järnväg till/från Umeå hamn. Inom Umeå hamn trafikeras aktuell del av banan idag enbart av godstrafik.

Riksintresse för sjöfart

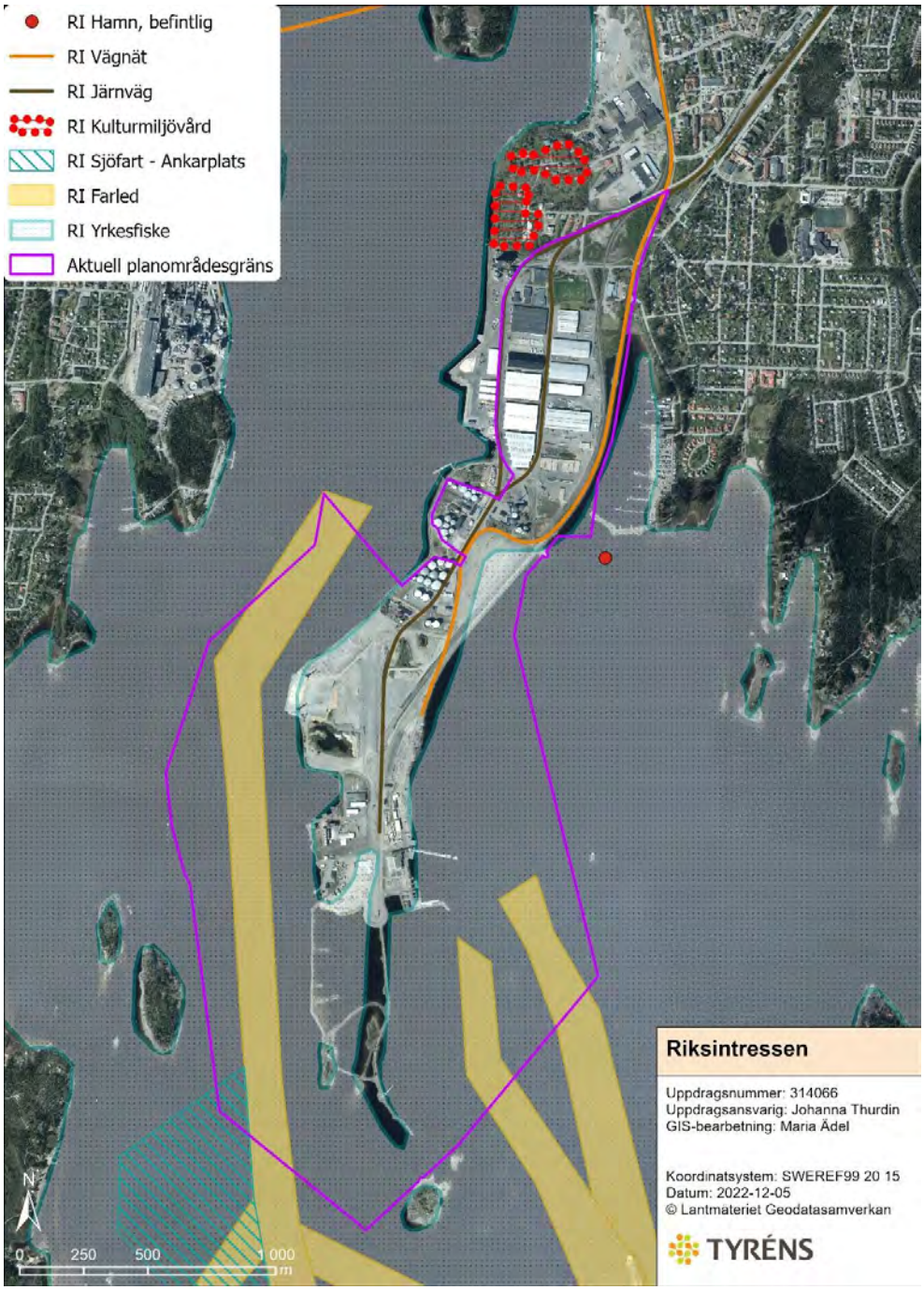
Planområdet omges av flera farleder utpekade som riksintressen som leder in till Umeå hamn:

- Måsungen/Orions grund – Umeå hamn
- Gamla Finlandsfärjeleden - Umeå hamn
- Nya Finlandsfärjeleden - Umeå hamn
- Stygnet - Bredskärssund
- Trehövda - S Fjärdgrund (Petlandsleden)

Dessa är delvis också del av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T), det vill säga viktiga transportstråk inom Europeiska unionen.

Riksintresse MSA-yta för Umeå Airport

Planområdet innefattas i sin helhet i MSA-yta (minimum safety altitude) för Umeå flygplats (civilflyget) vilken sträcker sig med en radie om 55 kilometer kring flygplatsen. MSA-område utgör den yta inom vilket det finns fastställda höjder för högsta tillåtna objekt som kan tillkomma i området runt en flygplats.

Figur 4. Riksintressen som berörs av planområdet.

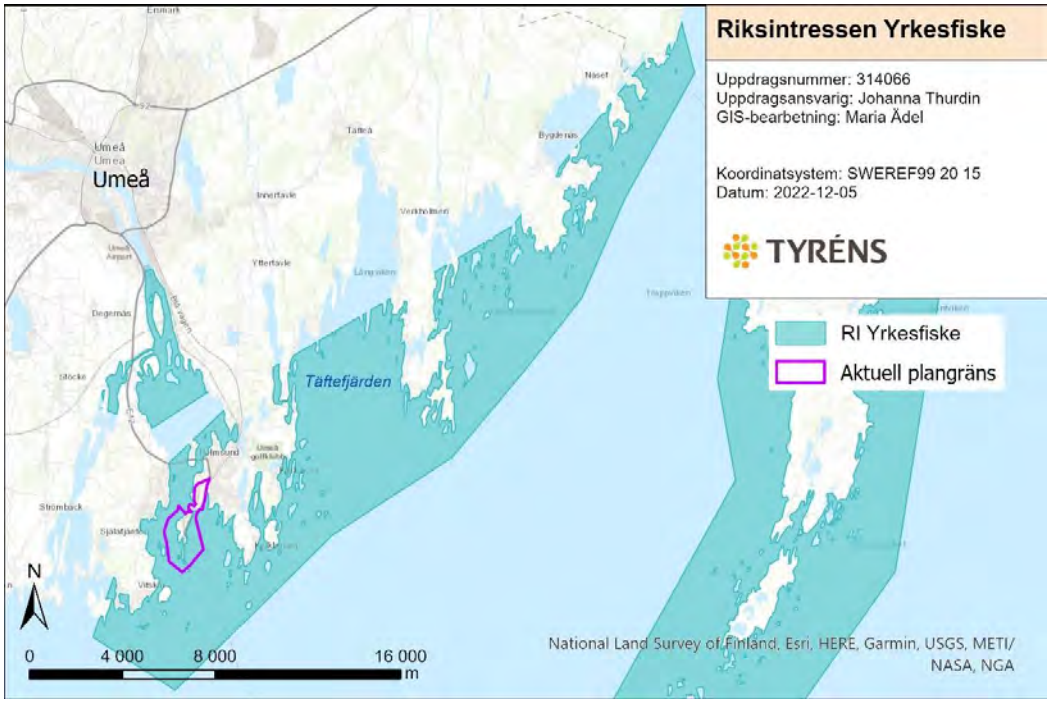
2.2.2 Riksintresse för kulturmiljövården

I norra delen av hamnområdet ligger området Västerbacken – Holmsund [AC 7], vilket är ett utpekat riksintresseområde för kulturmiljövård enligt 3

kap. 6 § miljöbalken. Riksintresset beskrivs och planförslagets effekter och konsekvenser för riksintresset bedöms i avsnitt 6.1 Kulturmiljö.

2.2.3 Riksintresse för yrkesfiske

Enligt 3 kap. 5 § miljöbalken är Umeå skärgård, Täftefjärden, utpekat område för riksintresse för yrkesfiske. Motiv för intresset är fångstområde (Havs- och vattenmyndigheten, 2020), se Figur 5.

Figur 5. Riksintressen för yrkesfiske i anslutning till planområdet.

Fisket utmed Umeås kust har historiskt sett varit en viktig närings- och inkomstkälla även om det i modern tid inte utgjort någon stor näring. Umeälvens mynningsområde samt Holmön är klassade som riksintressen för yrkesfisket då mynningsområdet är en viktig vandringsväg för lax, sik och havsöring. Skärgården utanför Umeå/Holmsund samt kring Holmön/Ängesön, är också av riksintresse till följd av betydelsefulla fångstområden för främst lax och sik men också andra sötvattensarter. Lekområden för sik, siklöja, strömming och andra arter som fångas kommersiellt finns överallt i Umeås skärgård och innerfjärdar. Det saknas dock underlag för att avgränsa de viktigaste av dessa som riksintresse men områdena är skyddsvärda. Fiskarter viktiga för näringen är främst lax, sik, strömming, abborre och siklöja. (Umeå kommun, 2013)

2.3 Kommunala planer

2.3.1 Översiktsplan

Umeå kommuns översiktsplan består av ett flertal dokument. Dokumentet Översiktsplan Umeå kommun (2018) håller ihop översiktsplanens olika dokument och lotsar till de olika delarna, det vill säga fördjupningar av olika geografiska områden samt tematiska tillägg. För aktuellt planområde, Umeå hamn, hänvisas till dokumentet *Fördjupning för Umeå* (antagen av kommunfullmäktige 2011, aktualitetsförklaring Umeå kommun, 2024). I fördjupningen redovisas att hamnen i framtiden om möjligt kan utökas söderut och omfatta även Fjärdgrundet. Oljehamnen och depåområdet är avsett för verksamheter med brandfarliga varor där skyddsområde till annan verksamhet eller bebyggelse gäller om minst 100 meter. Genomförd rätning av väg E12 och tvärbanan nämns samt en förlängning av järnvägen till färjeterminalen. Den långsiktiga visionen är vidare en fast förbindelse över Kvarken.

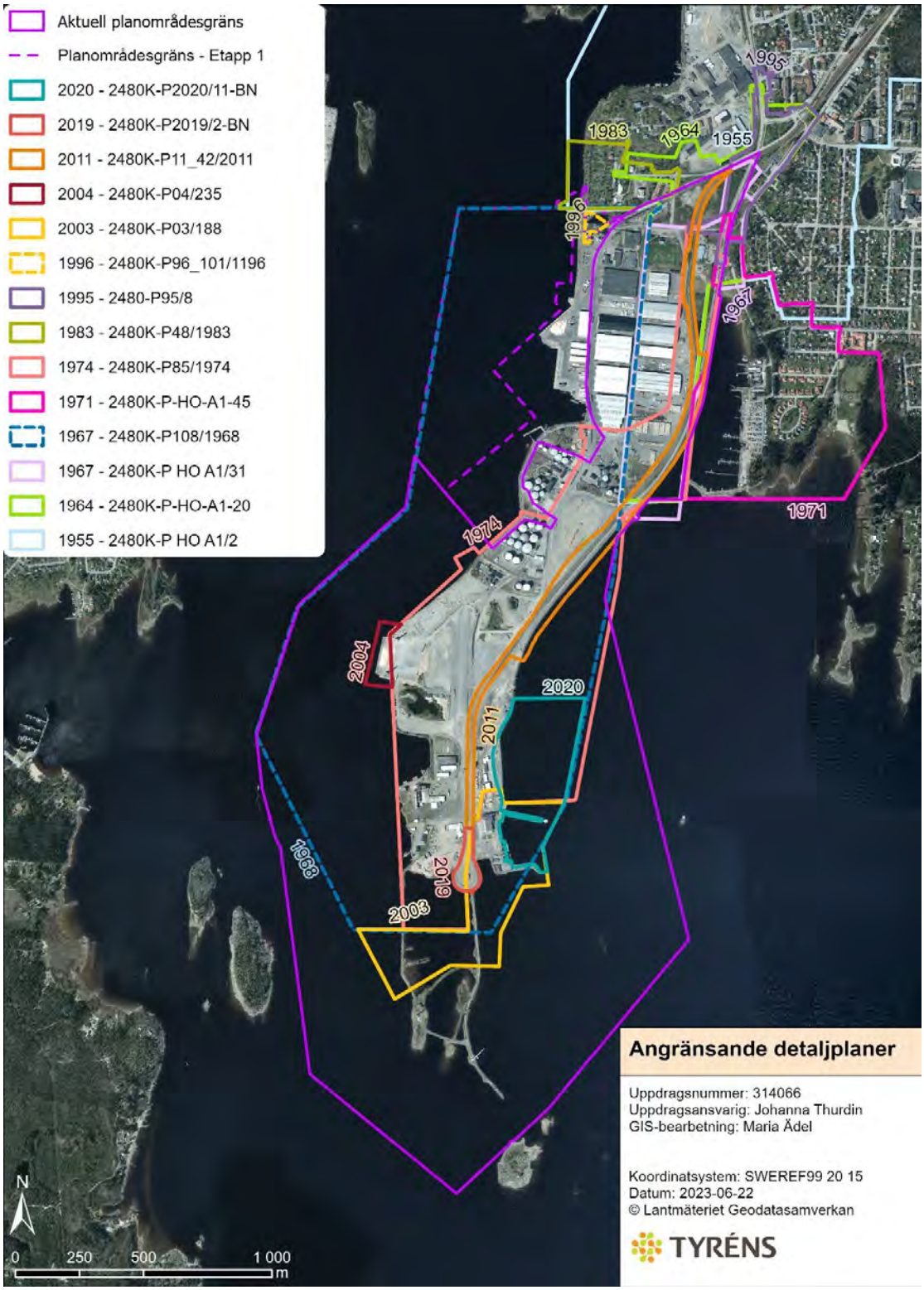
2.3.2 Gällande detaljplaner

Hamnområdet regleras idag genom flera olika detaljplaner framtagna från 1964 och framåt, se Figur 6. Den senaste detaljplanen antogs år 2020 avseende hamnområdets sydöstra del (färjeterminalen). Två av detaljplanerna har genomförandetid kvar. Gällande planerna redovisar markanvändning hamn, upplag, industri, natur, väg, järnväg och vattenområde. I planbeskrivningen sammanställs befintliga detaljplanern.

2.4 Strandskydd

För stor del av den detaljplanelagda hamnen gäller idag inget strandskydd. När en ny detaljplan upprättas återinträder dock strandskyddet (enligt 7 kap. 18 g § miljöbalken). För att möjliggöra ett genomförande av detaljplanen krävs ett upphävande av strandskyddet inom större delen av området. Som särskilda skäl för upphävande av strandskyddet för vattenområdet åberopas 7 kap. 18 c § (punkt 1,3,4) vilket innebär att området:

- (1) redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
- (3) behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området samt
- (4) behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området.

Figur 6. Befintliga och angränsande detaljplaner. Detaljplan för Etapp 1 antogs av kommunfullmäktige den 28 september 2022 och vann laga kraft 2024-06-17.

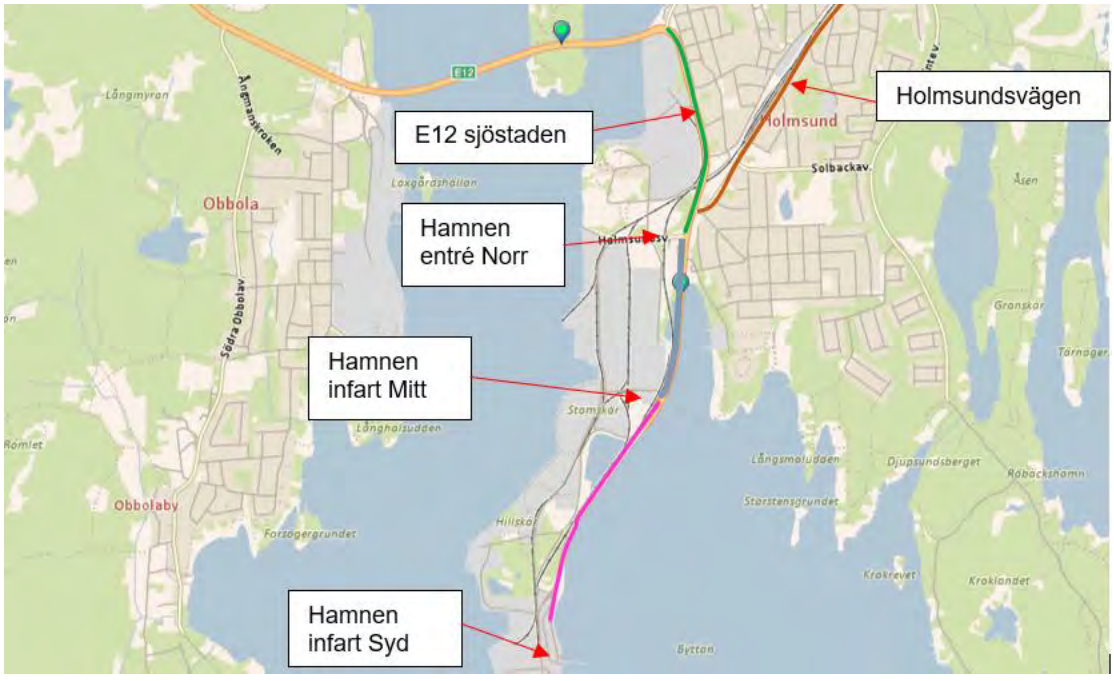
2.5 Trafikmängder

Som underlag för bedömning av miljökonsekvenser relaterade till trafik har en sammanställning av trafikmängder gjorts inför MKB-arbetet (**Bilaga 7**, Transportutredning).

Trafikmätningar från Trafikverket för E12 på Obbolabron och E12 söder om infarten till hamnens huvudentré samt trafikdata från Trafikia.se för Holmsundsvägen har använts tillsammans med uppgifter från Umeå kommun om antal tågrörelser.

I dagsläget beräknas i genomsnitt cirka 670 tunga fordon per dag anlända till eller utgå från hamnen via någon av vägarna. Av dessa använder cirka 300 den norra huvudentrén och cirka 360 åker in antingen genom infarten mitt på hamnområdet, eller i den sydligaste delen nere vid färjeterminalen. Transporterna till hamnen anländer huvudsakligen via E12, men vissa kommer även österifrån på Holmsundsvägen.

E12 genom Holmsund förbi Sjöstaden har idag en trafikbelastning på cirka 4 400 fordon per dag (ÅDT), varav cirka 600 utgörs av tunga fordon.

Figur 7. Vägavsnitt vars trafikflöden redovisas i Bilaga 7.

3 Miljöbedömning

3.1 Syfte och process

Syftet med miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas.

Enligt 6 kapitlet 3 § miljöbalken (MB) ska en strategisk miljöbedömning göras när en plan ska upprättas eller ändras, om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Den aktuella planen har bedömts kunna medföra en betydande miljöpåverkan. En strategisk miljöbedömning genomförs därför parallellt med framtagandet av planen enligt lagstiftningen i 6 kap. miljöbalken. Den strategiska miljöbedömningen innehåller ett antal processteg. Dessa är:

- Avgränsning med samråd
- Integrering av miljöaspekter och framtagande av miljökonsekvensbeskrivning (MKB)
- Inarbetande av synpunkter
- Uppföljning

En del av miljöbedömningen innebär utöver att integrera miljöaspekter i planeringen att ta fram en MKB vilken ska ingå som beslutsunderlag till planen (6 kap. 1 § MB). Syftet med miljökonsekvensbeskrivningen är att möjliggöra en samlad bedömning av påverkan på människors hälsa och miljön till följd av planens genomförande.

MKB:n ska även ange hur planen påverkar möjligheten att uppfylla de nationella miljökvalitetsmålen. I miljökonsekvensbeskrivningen lämnas förslag på åtgärder för att förhindra eller minimera negativa miljöeffekter av föreslagna inriktningar och åtgärder i planen.

Denna MKB bygger på det tidigare arbete som gjorts i framtagandet av en ny detaljplan för hela Umeå hamn (Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl.). I den processen som föregick beslutet att dela upp Umeå hamn i två detaljplaner (etapp 1 & 2) genomfördes samråd och granskning för detaljplanen för hela hamnområdet. Föreliggande MKB har reviderats och anpassats för att särskilt beskriva de miljökonsekvenser som planförslaget för etapp 2 kan ge upphov till.

3.2 Betydande miljöpåverkan

Innan en ny detaljplan upprättas ska kommunen bedöma om genomförandet av detaljplanen kan antas leda till betydande miljöpåverkan.

Umeå kommun bedömer att detaljplanens genomförande kan komma att medföra betydande miljöpåverkan avseende påverkan på den befintliga miljöns känslighet, kulturmiljö (riksintresse för kulturmiljövård), naturmiljö (land och vatten), påverkan på ekosystemtjänster (matproduktion), genom påverkan på riksintresse för yrkesfiske samt rekreationsmöjligheter (genom fågelskådning), miljökvalitetsnormer för ytvatten, och förorenade områden. Därmed ska en strategisk miljöbedömning utföras och en MKB tas fram.

Bedömningen och avgränsningen av MKB:n togs fram genom det avgränsningssamråd som hölls med länsstyrelsen våren 2021 för detaljplanen för hela Umeå hamn. Länsstyrelsen bedömde då att de miljö- och hälsoaspekter som kommunen lyft fram i underlaget var väsentliga och att de behövde hanteras i MKB:n. För att inget ska missas kommer alla aspekter som tagits med i avgränsningssamrådet finnas med i denna MKB.

3.3 Avgränsning

3.3.1 Avgränsning av miljöaspekter

Miljökonsekvensbeskrivningen ska beskriva den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma. Vilka miljöaspekter som bedömts vara betydande har utretts och redovisats i undersökningen om betydande miljöpåverkan och bekräftats i avgränsningssamrådet..

I denna MKB-rapport redovisas de betydande miljöaspekterna och betydande typer av miljöpåverkan i kapitel 6 under rubrikerna; riksintressen, kulturmiljö, naturmiljö, naturmiljö brackvatten, miljökvalitetsnormer ytvatten, dagvatten, förorenade områden, risk och säkerhet, buller, boendemiljö, luft samt rekreation.

För de miljöaspekter som kan utredas och bedömas bättre i samband med prövningen av tillstånd för planlagda verksamheter eller åtgärder, görs endast en kortfattad beskrivning i enlighet med miljöbalkens 6 kap. 12 §. Detta gäller exempelvis direkta konsekvenser och behov av skyddsåtgärder vid arbeten i vattenområde, såsom grumling, buller och föroreningsspridning från muddring. Sådana arbeten måste alltid tillståndsprövas av mark- och miljödomstolen eller anmälas till länsstyrelsen.

Vidare bedöms inte störningar som exempelvis ljud, ljus, lukt och risker vid hantering av farliga ämnen från eventuella framtida tillkommande verksamheter, då miljöfarlig verksamhet alltid behöver anmälas eller tillståndsprövas enligt miljöprövnings-förordningen. Dock har framtida tillkommande verksamheter beaktats i trafikprognoser och bullerberäkningar i denna MKB.

I kustvattenområden överlappar vattenförvaltningen och havsmiljö-förvaltningen. Föreliggande område ingår i förvaltningsområde Östersjön enligt havsmiljö-förvaltningen (HVMFS 2012:18). Föreliggande kustvattenområde är främst relevant att beskriva och bedöma utifrån vattenförvaltningens kvalitetsfaktorer och miljökvalitetsnormer, vilket även tydliggörs i havsmiljöförvaltningen där relevanta miljökvalitetsnormer för kustvattenmiljöer hänvisas till vattenförvaltningens kvalitetsfaktorer. Någon bedömning utifrån havsförvaltningens indikatorer görs således inte i denna MKB.

3.3.2 Geografisk avgränsning

Miljöaspekterna avgränsas till planförslaget och dess närmaste omgivningar, inklusive vägtransporter genom Holmsund. Övrig trafik, inklusive fartyg utanför hamnområdet bedöms inte utgöra risk för betydande miljöpåverkan, alternativt behandlas bättre i andra planer eller MKB:er.

I denna MKB ingår inte någon diskussion av utformning och disposition av hamnområdet, då detta inte bedöms påverka miljökonsekvenserna på ett avgörande sätt. När det gäller framtida möjligheter att överbygga vattenområde har de totala ytorna samt förekomst av grunda bottnar beskrivits och bedömts.

3.3.3 Avgränsning i tid

Horisontåret för bedömning av miljöeffekterna är omkring år 2050. Det är det år då planförslaget antas vara fullt utbyggt och då de huvudsakliga konsekvenserna av planförslaget antas ha uppstått.

3.4 Metod

Till grund för konsekvensbedömningar ligger riktvärden, miljömål, miljökvalitets-normer och övriga riktlinjer eller mål som är framtagna av statliga eller kommunala myndigheter. Platsspecifika förutsättningar och

bedömningsgrunder för varje miljöaspekt beskrivs närmare under respektive avsnitt i kapitel 6 .

Bedömning av konsekvenserna för varje miljöaspekt görs genom en sammanvägning mellan platsens värden och effekten av den påverkan som planförslaget leder till.

Värdet kan bland annat grunda sig på om ett område har betydelse på en nationell, regional eller lokal nivå i form av till exempel riksintressen och naturreservat. Naturvärden bedöms utifrån livsmiljöers eller arters hotbild, sällsynthet eller funktion för ekosystemet.

Påverkan avser de aktiviteter eller faktorer som orsakar förändringar i miljön.

Effekt syftar på de förändringar som uppstår till följd av påverkan. Effekterna bedöms utifrån störningens omfattning samt hur allvarlig påverkan blir. Effekter kan vara positiva eller negativa, direkta eller indirekta, läkbara eller irreparabla, kortsiktiga eller långsiktiga. Påverkan som sker under en begränsad tid kan få irreparabla, långsiktiga effekter. Samtidigt kan påtaglig påverkan som sker under mycket begränsad tid ha en liten effekt om området kan återhämta sig relativt snabbt.

3.5 Osäkerheter

De beräkningar som ligger till grund för bedömningarna av påverkan på vattenförvaltningens hydromorfologiska kvalitetsfaktorer är uppskattningar baserade på kartor av påverkanszoner per parameter. För att kunna göra mer exakta beräkningar krävs tillgång till de underliggande GIS-skikten som vattenmyndighetens beräkningar grundar sig på. Dessa kan dock inte lämnas ut i dagsläget av sekretesskäl. De beräkningar som är gjorda bedöms trots detta vara tillräckligt representativa för bedömningen att statusklasser på kvalitetsfaktornivå ej försämras.

Bedömningarna av påverkan på naturmiljö i denna MKB utgår huvudsakligen från naturinventeringen, **Bilaga 2**. Den groddjursinventering som ingår redovisar fynd av grodrom (ägg) i ett par vattensamlingar inom planområdet. Vilken art av groda som lämnat romsamlingarna redovisas dock inte, vilket utgör en osäkerhet då vanlig groda har skydd enligt artskyddsförordningens 6 §, medan åkergroda har juridiskt mer omfattande skydd enligt artskyddsförordningens 4 §. I en tredje vattensamling (4b i **Bilaga 2**) bedöms det finnas förutsättningar för groddjur att leka, men den vattensamlingen har inte inventerats.

Naturvärdesinventering och kärlväxtinventering som genomförts redovisar inte i detalj var de olika arterna observerats, vilket innebär en osäkerhet kopplad till var inom området olika arter har påträffats.

Vid bedömning av konsekvenser av buller finns en osäkerhet i att bullerberäkningarna är utförda för befintliga och framtida verksamheter inom planområdet samt för samtlig trafik på aktuella vägar. Andra verksamheter utanför planområdet som kan generera buller har däremot inte kunnat inkluderas i beräkningen, varför verkliga bullernivåer i vissa fall skulle kunna bli högre än de beräknade.

4 Planförslag

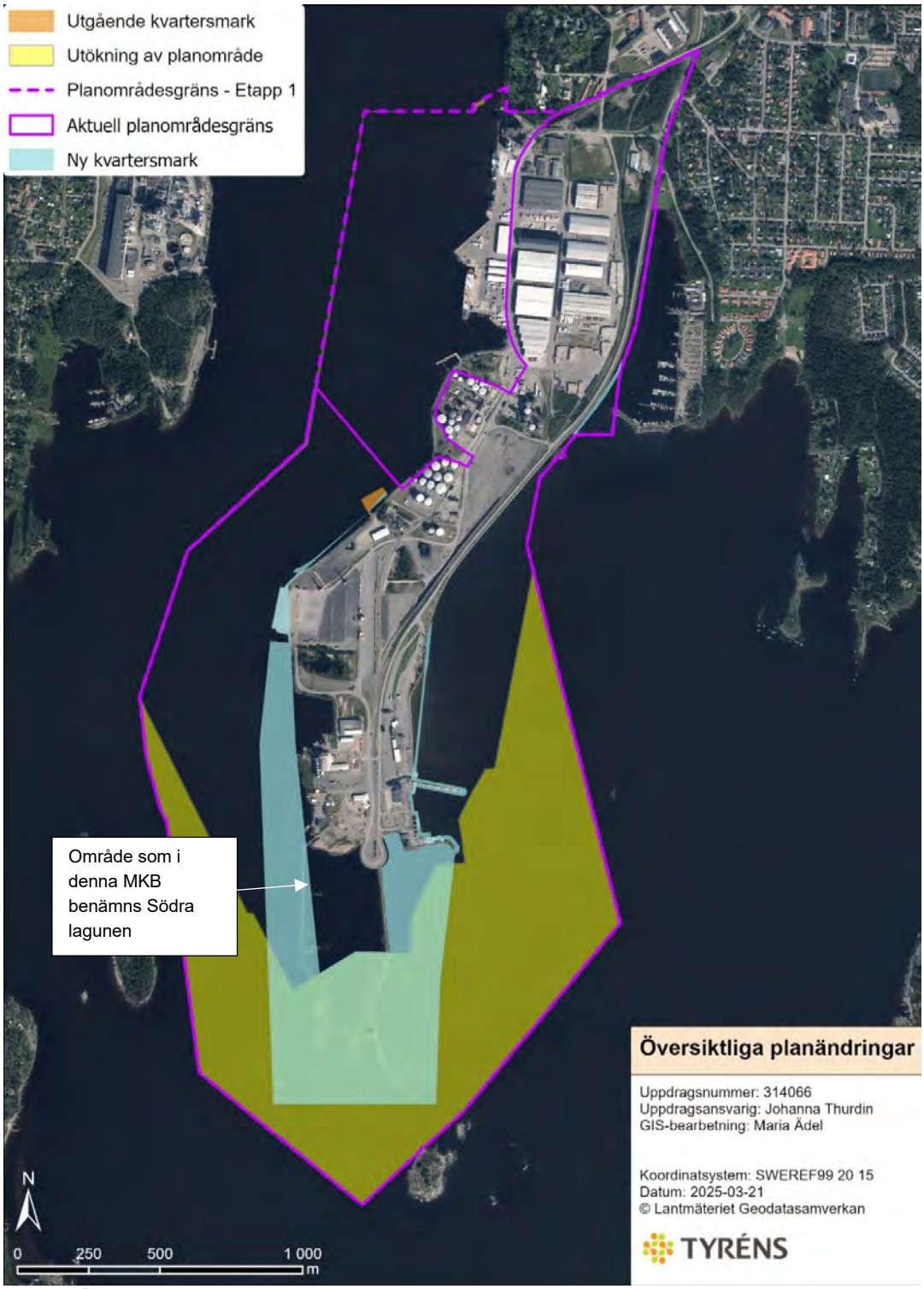
Förslaget till ny detaljplan redovisas i sin helhet i plankartan och planbeskrivningen.

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge och kopplingen mellan hamnen och Holmsund avseende kommunikationer. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Detaljplanen möjliggör företrädesvis för hamn, industri, verksamheter och trafikändamål. Syftet är att möjliggöra en flexibel användning av hamnen som tillåter ett ökat antal anlöp av fartyg och hantering av större mängder gods, såväl som etablering av olika verksamheter inom hamnområdet.

Hamnområdet blir större i den nya planen, se Figur 8. Planförslaget ger också ökade förutsättningar för att bygga ut hamnområdets markyta, genom att planen markerar ytor som idag är vattenområden, vilka ska fyllas ut och bebyggas. De ytor där det möjliggörs ny utbyggnad i vatten markeras som *Ny kvartersmark* i Figur 8. Dessa ytor är lokaliserade främst i den södra delen av planområdet, kring det område som här benämns södra lagunen.

Planförslaget innebär att markanvändningen blir mer flexibel genom att planen medger hamn och industriändamål i en övervägande del av planområdet, där tidigare planer har begränsat ändamålen till specifika verksamheter. I hamnområdets nordöstra delar, närmast bostadsbebyggelsen i Holmsund, tillåts endast mindre störande verksamheter.

Figur 8. Översiktliga planändringar. I området i mitten som inte är färgmarkerat finns gällande detaljplaner som medger kvartersmark. Detaljplan för Etapp 1 antogs av kommunfullmäktige den 28 september 2022 (§ 206). Detaljplanen överklagades och fick därefter laga kraft 2024-06-17.

Planbestämmelserna för järnvägsspår inom hamnen ändras något, men redovisas inte vidare här då det inte har betydelse för någon miljökonsekvens.

En entréfunktion placeras i anslutning till väg E12 för att kunna hantera ett ökat antal transporter. I områdets nordöstra del, vid infarten till hamnen, möjliggörs för parkering, tankning och viss service för fordon och förare med målpunkt Umeå hamn. Väg E12 och infarten till hamnområdet (del av Holmsundsvägen) regleras som allmän platsmark.

4.1 Trafikflöden

Som underlag för konsekvensbedömningarna har prognoser för nollalternativet samt för trafikflöden 2050 tagits fram. Prognoserna inkluderar framtida transportmängder både för utbyggd etapp 1 och för fullt utbyggd verksamhet när även etapp 2 har genomförts, för att ge en samlad bild.

Prognoserna utgår från antagandet att trafikmängderna kommer att fördubblas på alla berörda vägar fram till 2050, om både etapp 1 och 2 genomförs. Bakgrunden till prognosen är att Kvarken Ports planerar en fördubbling av mängden hanterat gods. Förutom lastbilar och tåg för transport av ökade godsmängder tillkommer personbilar till arbetsplatser i hamnområdet. Även allmän trafikökning och befolkningsökning innefattas i prognosen. Antagandet om ökning med 100 % gäller även tågtrafiken.

Framtidsspaningar är alltid behäftade med osäkerheter. Umeå kommun har valt att för trafikprognoserna göra antaganden i överkant, för att säkerställa att bullerberäkningar och övriga miljökonsekvenser utgår från ett ”värsta fall” (worst case scenario). Det bedöms som mer troligt att prognoserna är överskattade än underskattade.

Enligt prognosen beräknas antalet tunga transporter till och från hamnen öka från cirka 670 till cirka 1 340 per dag 2050 och den totala trafikmängden på E12 genom Holmsund beräknas öka från cirka 4 420 till cirka 8 840 fordon per dag (ÅDT). Ytterligare siffror finns sammanställda i transportutredningen, **Bilaga 7**.

4.1.1 Etapp 1

Den största delen av den samlade ökningen tros uppstå om detaljplanen för etapp 1 genomförs, då planen möjliggör utbyggnad av ny mark i vattenområdet i hamnens nordvästra del. Det innebär att planerade nya kajer; Norra kajen, Södra kajen och Energipiren blir förenliga med

detaljplanen. Detta bedöms möjliggöra en stark ökning av mängden hanterat gods.

4.1.2 Etapp 2

Etapp 2 avser full utbyggnad av Umeå hamn i enlighet med den målbild som finns för hamnen år 2050 samt pågående tillståndsprocess med utökning av hamntillståndet. Genomförande av etapp 2 förutsätter godkännande både av ny detaljplan för etapp 1 och ny detaljplan för resterade del av hamnområdet, inklusive utfyllnad av nya områden i södra lagunen. När ny detaljplan för både etapp 1 och etapp 2 är fullt genomförda år 2040 antas att hamnen hanterar 5 miljoner ton gods per år, vilket antas ge en fördubbling (+100%) av trafikmängderna på alla berörda vägar samt för tågtrafiken fram till 2050.

Framtidsspaningar är alltid behäftade med osäkerheter. Umeå kommun har valt att för dessa trafikprognoser göra antaganden i överkant, för att säkerställa att bullerberäkningar och övriga miljökonsekvenser utgår från ett ”värsta fall” (worst case scenario). Det bedöms som mer troligt att prognoserna är överskattade än underskattade.

4.1.3 Nollalternativ

Prognosen för nollalternativet (se kapitel 5) utgår från antagandet att trafikmängderna ökar med 50% på alla berörda vägar. Den planerade utökningen av mängden gods och den trafikökning sin följer av den, pekar mot en uppgång oavsett om detaljplanen antas eller ej.

5 Alternativ

5.1 Nollalternativ

Nollalternativet representerar den utveckling som skulle ske i hamnområdet om den nya detaljplanen inte skulle antas. I nollalternativet upphävs inte de befintliga detaljplanerna, utan de fortsätter gälla eftersom de inte är tidsbegränsade.

I stora delar av hamnområdet medger befintliga detaljplaner en utökad verksamhet och nya företag kan etableras utan hinder av att den nya planen inte har antagits. I andra delar av planområdet medger de befintliga planerna endast ”upplag" och "lagerbyggnader”, vilket gör att en exploatering för industri- och hamnändamål blir begränsad. I södra delen av området kommer utfyllnad av 2/3 av lagunen att kunna genomföras med

stöd av befintliga planer medan den sydligaste tredjedelen kommer att förbli obebyggd. Vidare begränsas kajernas funktion då den flexibilitet som det utökade området med kvartersmark erbjuder, inte kommer att finnas. Det blir således inte lika lätt att bygga ut nya kajer eller installationer utanför kajkant, vilket bedöms begränsa hamnens konkurrenskraft.

Det finns idag en efterfrågan på ökad hamnkapacitet från såväl lokala som regionala företag och verksamheter vilket bedöms leda till en expansion av verksamheten i hamnen även i nollalternativet, utan ny detaljplan. Företag som planerar omfattande nyetableringar kommer dock troligtvis i högre utsträckning välja andra orter. De nuvarande begränsningarna i markanvändning samt den uteblivna möjligheten till utfyllnad i vattenområdet bedöms medföra att expansionen fram till 2050 begränsas till 50 % av den planerade expansionen enligt planförslaget.

Nollalternativet skulle sammanfattningsvis innebära att hamnen inte kommer kunna tillgodose näringslivets behov av sjötransporter. Effekter och konsekvenser av nollalternativet redovisas för respektive miljöaspekt i kapitel 6 .

5.2 Alternativ lokalisering

Anledningen till att Umeås hamn ligger i Holmsund, på norra sidan om Umeälvens mynning beror på att den hamnanläggning som under äldre tider låg nära Umeå centrum blev för grund på grund av landhöjningen. Hamnområdet i Holmsund har utvecklats och fyllts ut undan för undan från 1963 fram till idag.

Det bedöms inte relevant att utreda möjliga alternativa lokaliseringar till en stor hamn inom Umeå kommun. Det realistiska alternativet för de företag som idag nyttjar hamnen och planerar för ökad användning av hamnen, är att istället köra godset med lastbil eller tåg till andra hamnar. De närmaste stora industrihamnarna är Husum och Örnsköldsvik söderut och Skellefteå åt norr.

5.3 Alternativa utformningar

Utformningen av planområdet har gjorts med syfte att möjliggöra expansion av hamnverksamheten. Det föreliggande planförslaget medger hög flexibilitet för planering av nya verksamheter, kajer och anläggningar, vilket har efterfrågats av verksamhetsutövare i hamnen. Flera olika varianter av nya planförslag har tagits fram och diskuterats mellan hamnen och kommunen under planprocessen 2021-2025. Planområdets utbredning har

anpassats efter genomförda samråd och delats upp i etapperna 1 och 2. Vid framtagande av planen har alternativ omfattning av ny kvartersmark i nuvarande vattenområde diskuterats och miljöbedömts översiktligt.

6 Miljökonsekvenser

6.1 Riksintressen Kommunikation

6.1.1 Förutsättningar

De riksintressen som enligt undersökningssamrådet bedömdes kunna påverkas av den nya planen är riksintresse yrkesfiske samt riksintresse kulturmiljövård (se avsnitt 6.2 samt 6.3).

Utöver dessa riksintressen finns riksintressen för hamn, väg, järnväg och flyg (MSA-yta) inom planområdet. Då planen inte ansågs medföra betydande miljöpåverkan för dessa riksintressen i undersökningssamrådet, bedöms de mycket kortfattat i detta kapitel. Beskrivningar av riksintressena finns i avsnitt 2.2 .

6.1.2 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Riksintresset för hamn påverkas positivt av planförslaget eftersom hamnverksamheten bedöms gynnas av den nya planen. Transporterna på både väg E12 och på järnvägen förväntas öka, men det bedöms inte innebära någon påverkan på transportlederna som riksintressen. Den planerade nya hamnentrén har positiv inverkan på den väg- och rälsburna logistiken till och från Umeå hamn, som är en hamn av riksintresse (se Riksintresseanalys i **Bilaga 1**).

Riksintresset kopplat till Umeå Airport handlar om att det inte får byggas höga byggnader eller anläggningar som berör flygplatsens MSA-yta. Vid bygge av installationer som överstiger 45 meter, exempelvis vindkraftverk, kranar och master, krävs att flyghinderanmälan görs till Försvarsmakten.

6.1.3 Konsekvenser av nollalternativet

Riksintressen för infrastruktur bedöms inte påverkas i nollalternativet. Ingen konsekvens.

6.1.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Varken nollalternativet eller planförslaget bedöms ge några konsekvenser för väg, järnväg och flyg. För riksintresset hamn innebär planförslaget positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.

6.2 Riksintresse Yrkesfiske

6.2.1 Förutsättningar

I Umeälvens mynning finns ett antal fasta fiskeredskap (däribland fiskfällor). Viktiga platser för fasta redskap och fiskelokaler har identifierats i samband med pågående tillståndsprocess för om- och utbyggnation av Umeå hamn, se figur 9 (Afry 2020). Fiske sker även med nät och till mindre del med mjärdar (Pelagia, 2020). Fiske bedrivs i stort sett från början av juni då laxfällorna sätts i, fram till mitten av oktober då sikfisket avslutas. Under augusti-oktober bedrivs också nätfiske i området (Afry, 2020). År 2019 var det fem verksamhetsutövare som hade fiskelicenser i Holmsund.

6.2.2 Effekter och konsekvenser av planförslaget

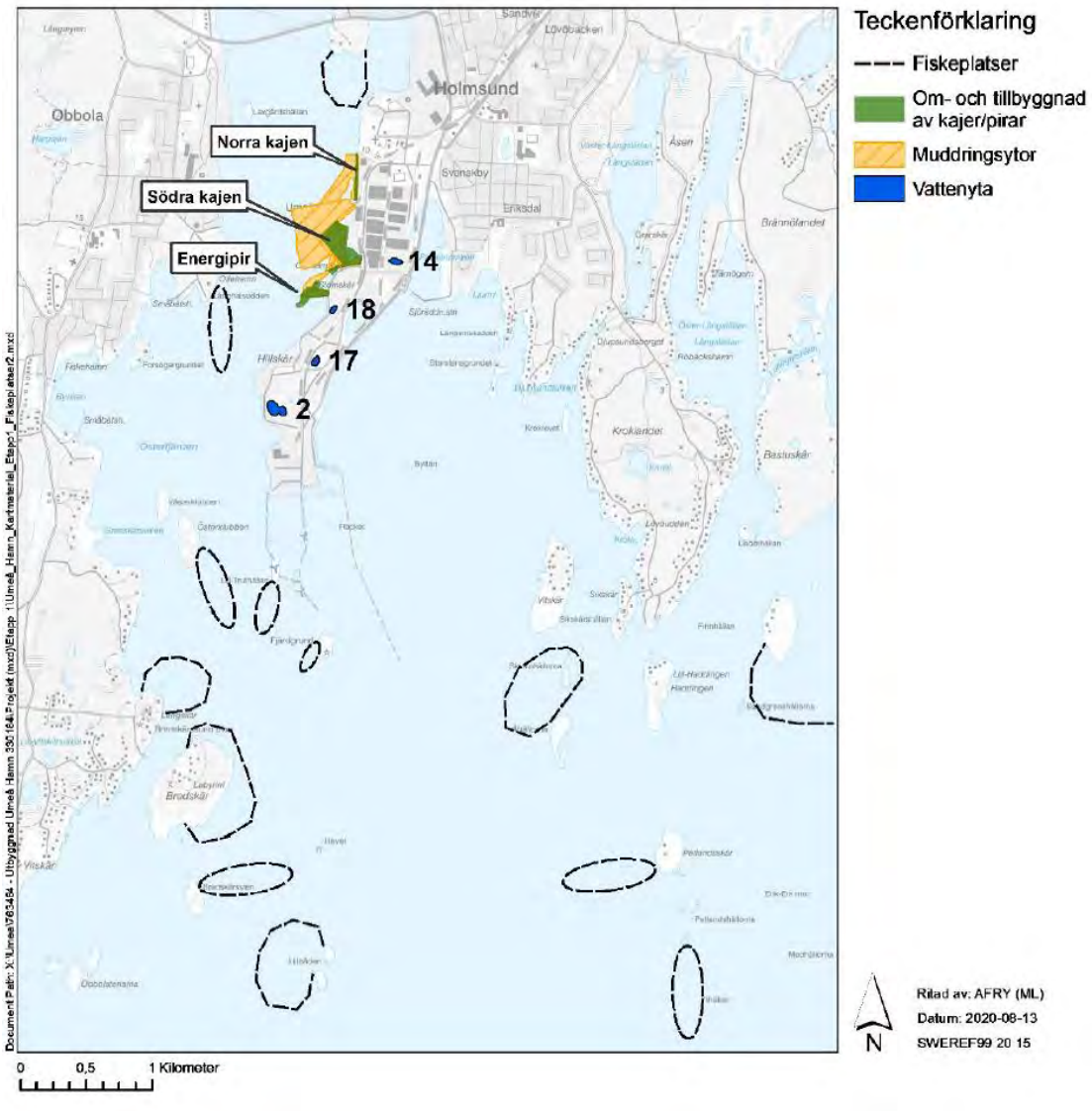
Påverkan från genomförandet av detaljplanen på yrkesfisket kan ske genom att grumling från muddring och byggarbeten skulle kunna störa fiskar eller leda till igenslamning av fiskeredskap. Delar av området i den södra lagunen som planeras att fyllas igen har potential att utgöra rekryteringsmiljöer för harr och sik, mer information om detta i kapitel 6.5 Naturmiljö brackvatten.

En separat tillståndsprocess för fördjupning av delar av farleden har påbörjats. Umeå hamn undersöker möjligheten att fördjupa vissa delar av farleden för att möjliggöra för utökade maxmått för fartyg. Detta skulle eventuellt innebära att ett större geografiskt område tas i anspråk för fartygstrafik med fler och större fartyg.

Muddring av farleden kan komma att resultera i indirekta konsekvenser som att habitat och bottenfaunasamhällen försvinner, vilket kan påverka exempelvis födotillgången för fisk. Påverkan på naturmiljön i vattenförekomsten skulle kunna medföra konsekvenser för fiskens reproduktion. Konsekvenser relaterade till naturmiljö i vattenförekomsten tas upp i kapitel 6.5 . Om risk finns för att föroreningar frisläpps kan det dock ha betydligt större effekter på fisk och därmed även fiske. Fiberbankar bör vid behov beaktas i tillståndsprocessen för fördjupning av delar av farleden, se utbredning i Figur 16.

Konsekvenser av muddring av farleden tas upp i separat tillståndsprocess för vattenverksamhet. Vilka skyddsåtgärder som föreskrivs samt hur och när på året muddringen utförs har betydelse för i vilken utsträckning som fisket kan komma att påverkas.

Påverkan från muddring har framförallt en effekt när arbetena utförs och en tid därefter men om det utförs med erforderliga skyddsåtgärder går det troligtvis att undvika långsiktigt negativa effekter på fiskbeståndet och därigenom det långsiktiga fisket i närområdet.

Figur 9 Områden som pekats ut som viktiga fiskeplatser av licensfiskare i hamnens närområde (Afry, 2020).

Effekten av en bredare och djupare farled samt en ökad mängd fartyg kan leda till ytterligare begränsningar i framkomligheten i farledsområdet för yrkesfiske eller att befintliga fasta fiskeredskap kan behöva flyttas. Detta är en mer permanent störning. Om potentiella rekryteringsmiljöer försvinner innebär även det en bestående negativ effekt.

En fördjupning av delar av farleden skulle kunna innebära negativa konsekvenser för riksintresse yrkesfiske vilket beaktas i Kvarken Ports tillståndsprövning för hamnverksamhet.

Påverkan på strömningsförhållanden har inte utretts i planärendet. Byggnationer som möjliggörs av planen skulle potentiellt kunna påverka strömförhållanden även utanför planområdet, men sannolikheten för en påtaglig påverkan bedöms som mycket liten eftersom strömmen i området styrs av Umeälven och troligen inte påverkas av de i detta sammanhang relativt små utbyggnaderna i vattenområdet.

Planförslaget bedöms ge liten-måttlig konsekvens för yrkesfisket.

6.2.3 Konsekvenser av nollalternativet

Verksamheten i hamnområdet förväntas öka även i nollalternativet och gällande detaljplaner tillåter en viss utfyllnad av den södra lagunen, se Figur 6 . Konsekvensen för yrkesfisket bedöms sammantaget som liten.

6.2.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Skillnaden mellan planförslaget och nollalternativet är främst påverkan från muddring och grumling som uteblir i nollalternativet. Det område som bedömts ha potential som rekryteringsmiljö kommer inte att fyllas ut i nollalternativet.

Båttrafik pågår dagligen i nuläget och förväntas öka även i nollalternativet vilket gör att förutsättningarna för fiske är påtagligt begränsat i hamnens absoluta närhet även i nollalternativet. En indirekt konsekvens av planförslaget blir behovet av en fördjupad farled vilket medföra större konsekvenser än nollalternativet.

6.3 Riksintresse Kulturmiljö

6.3.1 Bedömningsgrunder

Riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap 6 § miljöbalken.
Riksintressen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värde. I sin planering är kommunen skyldig att beakta riksintresset och länsstyrelsen ska pröva kommunens detaljplan om det kan befaras att denna innebär att riksintresset inte tillgodoses. På motsvarande sätt ska riksintresset beaktas vid prövningar enligt miljöbalken.

I norra delen av hamnområdet ligger området Västerbacken - Holmsund [AC 7], vilket är ett utpekat riksintresseområde för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Länsstyrelsen Västerbotten har tidigare haft planer på att utöka området som omfattas av riksintresse till att bland annat inkludera idrottsplatsen Kamratvallen men denna ändring är inte längre aktuell.

Påverkan på riksintressen i relation till ny detaljplan har utretts i en riksintresseanalys (**Bilaga 1**), som togs fram i samband med samråd för detaljplanen för hela Umeå hamn. Denna analys används som underlag även för konsekvensbedömningen i denna MKB.

6.3.2 Förutsättningar

Riksintresset Västerbacken - Holmsund [AC 7] utgörs enligt riksintressebeskrivningen av en industrimiljö från 1850-talet vid Baggböle sågverks dåvarande lastageplats. Riksintresset utrycks genom att det i området finns ett tiotal väl bibehållna timrade arbetarbostäder från 1850-talet med senare uppförda uthuslängor. Kyrkan och prästgården uppfördes av företaget under 1860-1880-talen.

1. Arbetarbostäder
2. Barriär
3. Sågverksbyggnader
4. Konstverk
5. f.d. huvudkontor
6. Naturområde
7. Prästgård
8. Kyrkogård
9. Kyrka
10. Skolbyggnader
11. Radhus
12. Barriär
13. Industrimark
14. Idrottsplats
15. Hamnentré
16. Foderfabrik

Figur 10. Byggnader och miljöer inom Västerbacken. Källa: Avvägning av riksintressen, Holmsund (Umeå kommun, 2020).

Beskrivning av området

Västerbacken ligger på en liten höjd som sluttar ned mot Österfjärden, se Figur 10. Området avgränsas i öster av Axel Enströms väg och i norr av en brant, tätbevuxen slänt (2). I söder avgränsas området av barriärer i form av järnväg (12), järnvägsvall, stängsel och tät växtlighet. Söder om järnvägen är marken flackare än på Västerbacken. På båda sidor Holmsundsvägen finns delvis bevuxna upplagsytor. Dessa ytor är planlagda för storindustriändamål i gällande detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde (1955). Holmsundsvägen slutar vid hamnens Huvudentré (15). Den tidigare idrottsplatsen Kamratvallen (14) från 1920-talet, finns inte kvar längre. Flera byggnader inom den norra delen av riksintresseområdet är skyddade som byggnadsminnen.

Avvägning riksintressen

Riksintresset för Umeå hamn är inte preciserat av Trafikverket och har därför ingen fysisk avgränsning. En precisering av riksintresset pågår.

Hamnen har uttryckt behov av att utöka sin verksamhet med en ny hamnentré och parkeringar. Detta för att anpassa entrén till ökade krav på skalskydd kring hamnen. Parkering för bil och lastbil får inte anläggas

innanför skalskyddet, varför denna funktion behöver anläggas i anslutning till entrén.

Hamnändamål bedöms vara den verksamhet som är lämpligast inom planområdet och som bäst främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Den planerade nya hamnentrén skulle ha en positiv inverkan på den väg- och rälsburna logistiken till och från Umeå hamn.

Bedömning av planförslagets inverkan på riksintresseområdet görs enligt gällande avgränsning samt Riksantikvarieämbetets beslut, RAÄ 1997-11-17.

Figur 11. Avgränsning för riksintresse för kulturmiljö. Röd linje: Avgränsning 1997. Blå linje: Tidigare förslag till ny avgränsning 2017.(Umeå kommun, 2021). Förslag enligt blå linje är inte längre aktuellt.

6.3.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Området av riksintresse för kulturmiljö upplevs relativt avgränsat från hamnen och riksintressets läsbarhet bedöms inte påverkas av den nya detaljplanens genomförande. Eftersom hamnen förändrats under hela dess historia bedöms detta inte skada riksintresset Västerbacken då riksintressets värden har ursprung i hamnens lokalisering.

Planförslagets genomförande bedöms medföra en liten negativ påverkan på riksintresset. Påverkan är dock av begränsad art (**Bilaga 1**).

Planförslaget bedöms inte påverka utpekade värdekärnor eller identifierade värdebärare för riksintresset. Planförslaget bedöms inte heller påverka bebyggelse som är skyddad genom lag.

Siktlinjer och vyer söderut, från framför allt den södra delen av riksintresseområdet, kommer sannolikt att förändras. Inga enskilda kulturhistoriskt värdefulla objekt eller strukturer som har betydelse av läsbarheten av riksintressets kärnområden förväntas dock påverkas på ett betydande negativt sätt. Nya byggnader inom hamnområdet kan innebära ett storskaligt intryck i jämförelse

den lägre bebyggelsen inom Västerbacken. Då foderfabriken inom hamnområdet redan ger ett sådant intryck bedöms inte kyrkan och kyrkogården (del av riksintressets kärnområde) påverkas mer än idag. I övrigt ligger Västerbacken på en höjd vilket förmildrar upplevelsen av storskalighet. Planförslagets genomförande påverkar inga viktiga siktlinjer.

Fastighetsstorlekarna inom kärnområdet har en stor variation. Byggnader är till största del småskaliga och bebyggelsen omges av stora grönytor. Hamnområdets bebyggelsestruktur är idag av en helt annan omfattning och skala. Nytillkommen bebyggelse kommer följa den redan befintliga skalan i hamnområdet. Då Västerbacken och hamnområdet redan idag är tydligt uppdelade områden (genom olika marknivåer och järnvägen som skapar en barriär) bedöms utveckling enligt planförslaget inte påverka riksintresset för kulturmiljövård vad gäller de avvikande skalorna.

De idag öppna eller bevuxna ytorna i hamnens norra del kommer att ianspråktas för verksamheter i samband med detaljplanens genomförande. Detta innebär att Västerbackens område inte kommer att bli lika synlig sett från söder (inifrån hamnområdet).

Kommunikationsstråket (Axel Enströms väg) mellan hamnområdet och Västerbacken kommer att stängas för allmänheten. Detta påverkar dock inte möjligheten att bruka, förvalta och röra sig inom riksintressemiljön.

För en mer utförlig beskrivning av planförslagets bedömda påverkan på riksintresset för kulturmiljövård, se **Bilaga 1.**

6.3.4 Konsekvenser av nollalternativet

I stora delar av hamnområdet medger den redan befintliga detaljplaner en utökad verksamhet och att nya företag kan etableras. Även i nollalternativet har hamnen ett behov av att utveckla sin hamnentré med syfte att anpassa verksamheten till ökade krav på skalskydd kring hamnen.

Befintliga planer medger ökad andel industrier och utbyggnad inom hamnen vilket innebär att även nollalternativet bedöms kunna medföra små negativa effekter och konsekvenser på riksintresset för kulturmiljövård.

6.3.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Planförslagets och nollalternativets genomförande bedöms medföra likartade små negativa effekter och konsekvenser på riksintresset.

6.4 Naturmiljö

6.4.1 Bedömningsgrunder

Miljöbalken reglerar bestämmelser till skydd för arter och livsmiljöer, exempelvis kap. 7 Skydd av områden och kap. 8 Bestämmelser om skydd för biologisk mångfald.

Artskyddet är en precisering av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken vilket betyder att hänsyn alltid ska tas till arter som förekommer i ett område som planeras exploateras. Vissa arter är fridlysta enligt artskyddsförordningen (2007:845), vilket innebär att de har ett extra starkt skydd. Förordningen omfattar arter upptagna i fågeldirektivet, habitatdirektivet samt arter som är nationellt fridlysta. En verksamhet får inte försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för en art i dess naturliga utbredningsområde. Bevarandestatusen får inte påverkas negativt för vare sig den lokala eller nationella populationen, eller i artens naturliga utbredningsområde.

Behov av dispenser från artskyddsförordningen kopplade till utfyllnad i vatten har hanterats i separat tillstånd för vattenverksamhet.

6.4.2 Förutsättningar

Inom planområdet finns ingen skyddad natur enligt 7 kap. miljöbalken.

Genomförda inventeringar

En naturvärdesinventering har genomförts i området (**Bilaga 2**) och relevanta artgrupper har inventerats specifikt. Den riktade artinventeringen omfattade groddjur, häckfågel och kärlväxter. Inventeringen utfördes på uppdrag av Umeå Hamn AB i samband med tillståndsansökan för vattenverksamheter som bland annat inkluderar utfyllnad av vattensamlingar inom planområdet.

Inventeringarna utfördes 2019 i den södra delen och 2021 i den norra delen av planområdet. Inventeringarna omfattar planområdets landområden inklusive dammar. Inga inventeringar eller observationer har gjorts i omgivande vattenområden utanför planområdet. Planområdets betydelse för rastande fågel har studerats i en skrivbordsstudie (**Bilaga 2**).

En artskyddsutredning genomfördes 2021 på uppdrag av Umeå Hamn AB. Artskyddsutredningen behandlade förekomst av groddjur, fåglar och kärlväxter inom den terrestra delen inklusive dammar i aktuellt område **(Bilaga 10).** En kompensationsutredning avseende åkergroda och grönbena genomfördes 2022. Dessa utredningar låg till grund för prövning av tillstånd att fylla igen vattensamlingar samt dispens från artskyddsförordningen. Miljödomstolen beslutade 2024-06-26 att ge tillstånd för utfyllnaderna (Östersunds tingsrätt, M 3612-20).

Naturvärden

Naturvärdesinventeringen (**Bilaga 2**) har identifierat två områden som bedöms ha *Påtagligt naturvärde* (naturvärdesklass 3). Det ena området utgörs av en örtrik sluttning vid järnvägsspåret i norra delen av hamnområdet och ligger således utanför detaljplaneområdet för etapp 2. Det andra området utgörs av en större damm som omgärdas av träd och buskar i södra delen av detaljplaneområdet, nr 2 i Figur 12.

Den vattensamling som har bedömts ha påtagligt naturvärde (nr 2 i Figur 12) är relativt grund och omges av lövträd som skapar en lummig barriär mot omgivande hamnområde. Vattensamlingen tillsammans med träd- och buskskikt fungerar som en grön ö i det omgivande industriella landskapet. Grönbena (listad i bilaga 1 i artskyddsförordningen) och sävsparv (rödlistad i kategorin nära hotad, NT) noterades häcka här vid inventering. Dessutom fanns lekande åkergroda och padda i vattensamlingen, se beskrivning nedan.

Inom planområdet förekommer ett hundratal arter av kärlväxter, dock inga rödlistade, fridlysta eller växtarter listade i artskyddsförordningen.

Groddjur

Inom planområdet finns nio identifierade vattensamlingar som potentiellt skulle kunna hysa groddjur, se Figur 12. Åtta av dessa har inventerats med avseende på vuxna individer, äggsamlingar och/eller larver (**Bilaga 2**). Vid inventeringen noterades groddjur endast inom vattensamling 2, samt äggsamlingar i anslutning till vattensamling 2 samt 17a. Vattensamling 4b bedömdes inte vara aktuell för inventering då tillstånd beviljats för utfyllnad.

Vattensamling 14 och 18 bedömdes vid inventeringen inte vara lämpliga lokaler för groddjur (dyigt/lerigt och förorenat vatten) och inventerades endast efter grodlarver. En kompletterande sökning i Artportalen visar att även vanlig groda finns rapporterad 2014 i en eventuell övervintringsmiljö.

Figur 12. Översikt över inventerade vattensamlingar. Källa: Pelagia, 2021.

Förekommande groddjur i området som är skyddade enligt artskyddsförordningen (AF).

Art	**Skyddsstatus**
Vanlig padda	Fridlyst enl 6 § AF
Åkergroda	Strikt skydd enligt 4 § AF

Fåglar

Häckande eller potentiellt häckande fågelarter inventerades i södra delen av planområdet år 2019 och i norra delen år 2021. I södra delen noterades 46 fågelarter varav 27 arter bedömdes häcka eller troligen häcka, och 19 arter bedömdes nyttja området för födosök/vila/övernattning eller tillfälligt besök (se Tabell 1). Av de arter som bedömdes häcka inom södra delen av planområdet är en art (hussvala) rödlistad i kategorin sårbar (VU) medan åtta arter (björktrast, drillsnäppa, fiskmås, gulsparv, rödvingetrast, skrattmås, strandskata och sävsparv) är rödlistade i kategorin nära hotad (NT). Av rödlistade, häckande fågelarter i södra delen bedömdes samtliga häcka med 1 eller 2 par förutom hussvala (cirka 5 par) samt gulsparv där minst 2 par bedömdes häcka.

En art (grönbena) är listad i bilaga 1 artskyddsförordningen. Ett par av grönbena bedömdes häcka i en vattensamling. Arter i södra området är generellt knutna antingen till biotoper med busk- och trädbeklädda eller öppna ytor, till byggnader/konstruktioner eller till den nedre södra lagunen.

I norra delen av planområdet noterades 26 fågelarter vid inventeringstillfällena (Tabell 2). Av dessa arter bedömdes 19 arter häcka eller troligen häcka i området medan sju arter bedömdes nyttja området enbart för födosök/vila/övernattning eller för tillfälligt besök av området. Av de arter som bedömdes häcka inom norra delen av planområdet är två arter (hussvala och stare) rödlistade i kategorin sårbar (VU) medan fem arter (björktrast, fiskmås, gulsparv, rödvingetrast och strandskata) är rödlistade i kategorin nära hotad (NT).

Flera arter bedöms häcka i anslutning till befintliga byggnader eller öppna ytor. Tio arter bedömdes häcka i anknytning till en fodercentral som har en sida mot Öster fjärden med frodiga inslag av buskar och örter.

Inom den södra lagunen bedömdes tio arter häcka; fiskmås, skrattmås, drillsnäppa, och sävsparv som samtliga är rödlistade i kategorin nära hotad (NT), samt gräsand, vigg, grågås, större strandpipare, sädesärla och ängspiplärka.

Tabell 1. Fåglar som noterats i södra området under inventering 2019 (**Bilaga 2**). Status anger H=häckande och H?=troligen häckande. Inom parentes till häckande eller troligen häckande arter anges skattat antal par. Avsaknad av markering i kolumn Status innebär att arten inte bedömts häcka inom området utan endast nyttjat inventeringsområdet för födosök/vila/övernattning eller för tillfälligt besök. I kolumnen Kategori anges rödlistekategori med NT=nära hotad respektive VU=sårbar samt om arten är upptagen i artskyddsförordningen=AF för arter som bedömts häcka eller troligen häcka inom inventeringsområdet.

Artnamn	Status	Kategori	Artnamn	Status	Kategori
Björktrast	H (2 par)	NT	Rosenfink		
Blåmes	H (2 par)		Rödhake		
Bofink	H (1 par)		Rödvingetrast	H (2 par)	NT
Drillsnäppa	H (1 par)	NT	Silvertärna		
Dvärgmås			Skata		
Fiskmås	H (1-2 par)	NT	Skrattmås	H (1-2 par)	NT
Grågås	H (3-5 par)		Småskrake		
Gråsparv	H (2-? par)		Stare		
Gråtrut			Steglits		
Gräsand	H (1-3 par)		Stenskvätta	H (5 par)	
Grönbena	H (1 par)	AF	Storskrake		
Grönfink			Strandskata	H (1 par)	NT
Gulsparv	H (2-? par)	NT	Större strandpipare	H? (1 par)	

Hussvala	H (5 par)	VU	Svärta		
Hämpling			Sädesärla	H (4 par)	
Kaja	H (10 par?)		Sävsparv	H (2 par)	NT
Knipa	H (2 par)		Sävsångare	H (1 par)	
Knölsvan			Tamduva	H (10 par?)	
Koltrast			Trädgårdssångare	H (1 par)	
Kricka			Törnsångare		
Kråka			Vigg	H (1-2 par)	
Ladusvala	H (5 par)		Ängspiplärka	H (6 par)	
Lövsångare	H (5 par)		Ärtsångare		NT

Tabell 2. Fåglar som noterats i norra området under inventering 2021, kompletterat med arter som rapporterats i Artportalen (kursiverad stil) (**Bilaga 2**). Status anger H=häckande och H?=troligen häckande. Inom parentes till häckande eller troligen häckande arter anges skattat antal par. Avsaknad av markering i kolumnen Status innebär att arten inte bedömts häcka inom området utan endast nyttjat inventeringsområdet för födosök/vila/övernattning eller för tillfälligt besök. I kolumnen Kategori anges rödlistekategori med NT=nära hotad respektive VU=sårbar samt om arten är upptagen i artskyddsförordningen=AF för arter som bedömts häcka eller troligen häcka inom inventeringsområdet.

Artnamn	**Status**	**Kategori**	**Artnamn**	**Status**	**Kategori**
Björktrast	H?	NT	Rödvingetrast	H?	NT
Blåmes	H?		Silvertärna		
Bofink	H?		Skrattmås		
Busksångare			*Småskrake*		
Drillsnäppa			Stare	H?	VU
Fiskmås	H	NT	Steglits		
Gråsparv	H		Stenskvätta	H	
Gräsand			*Storskrake*		
Grönsiska			Strandskata	H	
Gulsparv	H	NT	*Större hackspett*		
Hussvala	H	VU	*Svarthätta*	H?	
Kaja	H		*Svartvit flugsnappare*		
Knipa			*Svärta*		
Knölsvan			Sädesärla	H	
Koltrast			Talgoxe		

Kråka			Tamduva	H	
Kärrsångare			*Trädgårdssångare*	H	
Ladusvala	H		*Törnskata*		
Lövsångare	H		Törnsångare	H	
Näktergal			*Vigg*		
Nötväcka			*Vitkindad gås*		
Rödhake			*Vitnackad svärta*		
Rödstjärt	H		Ängspiplärka	H	

Som rastlokal bedöms Umeå hamn med omnejd inte vara unik men utgör en första anhalt för fåglar som flyttar längs kusten eller över Kvarken på sin färd vidare inåt landet (**Bilaga 2**). Den största betydelsen Umeå hamn med omnejd har som rastlokal är att det tidigt under våren finns öppet vatten i och med att farleden till färjeterminalen och godsterminalen bryts på is. Även de stora öppna ytorna inom detaljplanerat område, som ofta snabbt blir snöfria, attraherar vissa arter som lappsparv (få individer men frekvent förekommande), sånglärka och ängspiplärka.

6.4.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Planförslaget innebär att exploateringsgraden och hamn-/industriverksamhet inom planområdet ökar. Alla vattensamlingar och befintliga gröna ytor planläggs som mark för industri eller verksamheter. Den örtrika sluttningen ingår inte i detaljplanen och bevaras som naturmark. Indirekt kan insektsarter som idag förekommer i sluttningen påverkas negativt av tillkommande hårdgjorda ytor och planerad verksamhet i omgivningen.

Vattensamling nr 2 (Figur 12), är den vattensamling som har högst naturvärde, naturvärdesklass 3. I planförslaget ligger den inom hårdgjord mark, vilket innebär att de natur- och artvärden som finns där idag kommer att gå förlorade. Planförslaget bedöms ge negativa effekter och konsekvenser för de arter som är knutna till denna naturtyp och en lokal förlust av biologisk mångfald.

Groddjur

Planförslaget innebär att de vattensamlingar som finns inom planområdet läggs igen, vilket medför att livsmiljöer och potentiella livsmiljöer för groddjur försvinner.

Enligt beslut 2024-06-26 från Mark- och miljödomstolen (M 3612-20) medges dispens från artskyddsförordningens förbud gällande åkergroda och vanlig padda. Därmed kan åtgärderna genomföras trots risk för påverkan.

Fåglar

För de arter av fåglar som idag häckar eller bedöms häcka inom befintligt industri- och verksamhetsområde bedöms planförslaget kunna medföra viss negativ effekt genom att hamnområdet utvecklas och expanderar. Dessa arter antas ha viss tolerans mot denna påverkan, som t.ex. buller och trafikrörelser, eftersom de redan är etablerade inom området idag. Hussvalan som är listad som sårbar (VU) häckar i anslutning till byggnader i det centrala delområdet med cirka fem par, och kan komma att påverkas om verksamheternas omfattning och/eller berörda byggnader i området förändras.

För de fågelarter som häckar eller bedöms häcka inom de områden som idag utgörs av naturmark inom planområdet, bedöms planförslaget medföra negativa effekter då dessa områden blir hårdgjord mark. Stare som är rödlistad som sårbar (VU) är knuten till dessa miljöer, och häckar eventuellt inom planområdet. Grönbenan som noterats häcka vid en vattensamling är upptagen i bilaga 1 i artskyddsförordningen.

Om Södra lagunen fylls igen enligt planförslaget förlorar området sin funktion som häckmiljö och rastplats. Det innebär en viss förlust av livsmiljö för flera fågelarter, framför allt häckande, varav en del rödlistade arter. Den föreslagna verksamheten bedöms försämra fåglars möjligheter till häckning eller vila (till exempel under sträck/flyttning) i området. Förekommande fågelarter inom detta område bedöms dock kunna finna lämpliga habitat i närliggande områden vilket innebär att populationerna bedöms kunna bibehållas på en tillfredsställande nivå.

Under förutsättning att fåglar inte störs under häckningsperioden så bedöms planerade åtgärder inte komma i konflikt med artskyddsförordningen.

Sammantaget bedöms konsekvenserna för naturvärdena som små till måttligt negativa.

6.4.4 Konsekvenser av nollalternativet

Vattensamlingarna inom hamnområdet (Figur 12) är idag planlagda som kvartersmark i befintliga planer, vilket möjliggör utfyllnad även i

nollalternativet. Även utfyllnad av 2/3 av södra lagunen kan genomföras, förutsatt att tillstånd för vattenverksamhet erhålls.

Om vattensamlingar och en del av lagunen fylls igen innebär det att dessa ytor förlorar sin funktion som häckmiljö för fåglar och potentiell livsmiljö för grodor. Eftersom artskyddsdispens för grodor har medgivits i vattendom, är åtgärderna möjliga att genomföra trots påverkan på grodornas livsmiljöer.

För de fågelarter som idag är knutna till byggnader eller vattensamlingar inom hamnområdet bedöms vissa negativa effekter kunna uppstå då befintliga planer medger utbyggnad inom fåglars befintliga viloplatser och häckningsområden. Om planerade åtgärder utförs utanför fåglarnas häckningstid bedöms dock negativa konsekvenser inte bli så stora att arternas bevarandestatus för de lokala populationerna försämras då samtliga arter bedöms kunna vila och häcka inom likvärdiga habitat utanför planområdet. Konsekvenserna för naturvärdena bedöms som små negativa.

6.4.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Då de små vattenområdena idag är planlagda som industriområde både i befintliga planer och i det nya planförslaget, bedöms skillnaden mellan nollalternativ och planförslag avseende konsekvenser för groddjur vara liten. Även för fåglar som idag häckar inom befintlig industrimark bedöms skillnaden mellan planförslaget och nollalternativ bli liten. I båda alternativen ökar verksamheten inom området.

I nollalternativet påverkas en mindre yta av södra lagunen jämfört med planförslaget. I båda alternativen finns risk för negativ konsekvens för fåglar, men planförslaget medför att området helt förlorar sin funktion som häckmiljö i området. Förekommande fågelarter bedöms kunna flytta sig och hitta lämpliga habitat i närområdet i stället. Om planerade åtgärder utförs utanför fåglarnas häckningstid bedöms de negativa konsekvenserna inte bli så stora att arternas bevarandestatus för de lokala populationerna försämras.

6.4.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete

Eftersom dispens från artskyddsförordningens förbud gällande åkergroda och vanlig padda medges enligt beslut 2024-06-26 från Mark- och miljödomstolen (M 3612-20) kopplat till utfyllnad av vattensamlingarna 2, 4, 17 och 18, kan planen genomföras utan behov av ytterligare åtgärder för att skydda grodor och paddor.

Utfyllnad av övriga vattensamlingar bedöms inte kräva dispens eller skyddsåtgärder eftersom skyddade arter inte har identifierats i dessa. Inga ytterligare åtgärder föreslås.

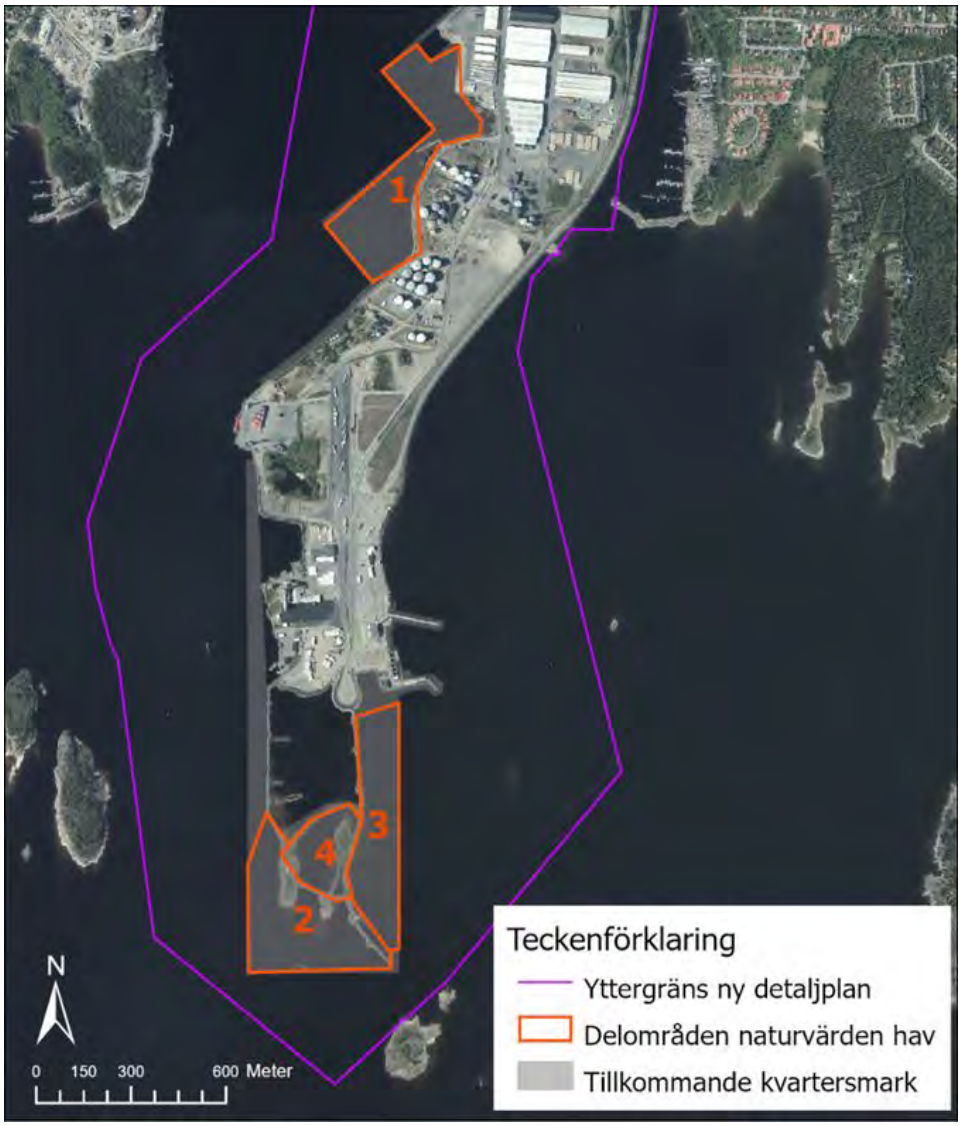
6.5 Naturmiljö brackvatten

6.5.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av konsekvenser för naturmiljön i havet avgränsas till påverkan av själva ianspråktagandet av ny mark och därmed förlust av bottenyta. Miljöeffekter som uppstår i byggskedet av denna markyta eller av de verksamheter som i senare skede tar plats inom industriområdet är inte möjligt att bedöma i detaljplaneskedet, se avgränsningar, avsnitt 3.3 .

6.5.2 Förutsättningar

Inför arbetet med ny detaljplan för hela Umeå hamn undersöktes påverkan på havsrelaterade naturmiljövärden inom de områden som var aktuella för igenfyllnad (**Bilaga 3**). Havsbottnarna i delområde 2-4 (Figur 13) som planeras att fyllas igen enligt denna detaljplan, etapp 2, bedöms hysa övervägande låga naturvärden. På hårda bottnar växer fintrådiga algsamhällen, vilka utgör relativt triviala förekomster av bottenlevande djur och växter. Förekommande mjuka bottnar bedöms inte hysa några täta bestånd av kransalger eller kärlväxter som vanligtvis förknippas med höga naturvärden och viktiga ekologiska funktioner. Alla tre delområden bedöms dock ha potential att hysa högre naturvärden. I delområde 2 finns sten och blockbottnar som potentiellt kan utgöra rekryteringsmiljöer för harr och sik. Delområde 3 och 4 kan hysa värdefulla samhällen av växter och alger. Se **Bilaga 3** för mer utförlig beskrivning av värden kopplat till respektive delområde i Figur 13. Bedömningarna i bilaga 3 genomfördes 2021 för då aktuellt planförslag för etapp 2. Nu aktuellt planförslag omfattar ytterligare cirka 18 hektar kvartersmark jämfört med förslaget från 2021. Beskrivningar, bedömningar och slutsatser i bilaga 3 bedöms kunna tillämpas även på det nya planförslaget, då tillkommande kvartersmark ligger i anslutning till det tidigare planförslaget och förhållandena bedöms likvärdiga.

Figur 13. Tillkommande kvartersmark i tidigare planförslag från 2021 samt delområden för beskrivning och bedömning av naturvärden (**Bilaga 3**). För etapp 2 är det enbart delområde 2-4 som är aktuellt.

6.5.3 Effekter och Konsekvenser av planförslaget

Igenfyllnad av bottenyta enligt planförslaget gör att livsmiljöer knutna till mjukbotten och hårdbotten på dessa ytor försvinner. Då dessa typer av livsmiljöer finns i stor omfattning och med högre naturvärden i omgivande havsområde bedöms konsekvensen som måttlig. I delområde 3 och 4 (Figur 13) finns potentiellt måttliga värden knutna till förekomst av täta vegetationssamhällen, se **Bilaga 3.** Arealen av dessa ytor är dock begränsad vilket gör att konsekvenserna för förekommande arter och livsmiljöer bedöms som små negativa.

Naturvärden kopplat till områden som ska fyllas igen är små till måttliga och effekterna bedöms som små negativa. Konsekvenserna bedöms därmed sammantaget som små till måttliga.

6.5.4 Konsekvenser av nollalternativet

Viss utbyggnad i vattenområdet medges visserligen redan i befintliga planer, men arean är inte så stor, konsekvenserna bedöm som små.

6.5.5 Jämförelse av Planförslaget mot nollalternativet

Planförslaget medger att betydligt större arealer kan fyllas ut i vattenområde jämfört med nollalternativet, se Figur 6. Planalternativet innebär således att större arealer av livsmiljöer förknippade med grunda hård- och mjukbottnar försvinner jämfört med nollalternativet. De negativa konsekvenserna blir därmed större med planalternativet jämfört med nollalternativet för denna aspekt.

6.5.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete

Inför kommande prövningar inom ramen för utbyggnaden av industriområdet bör naturvärden inom delområde 2, 3 och 4 inventeras för att utreda lämpliga anpassningar eller skyddsåtgärder med syfte att ta så stor hänsyn som möjligt.

6.6 Ytvatten

Vattenförvaltning är ett samlande begrepp för det arbete som bedrivs av svenska myndigheter och kommuner för att förbättra våra vatten och skapa en hållbar förvaltning av dem. Vattenförvaltningens utgångspunkt är EU:s vattendirektiv. Inom vattenförvaltningen delas grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten in i så kallade vattenförekomster. För dessa vattenförekomster finns beslutade miljömål, så kallade miljökvalitetsnormer (MKN), som ska uppnås till ett visst år.

6.6.1 Bedömningsgrunder

Bedömningsgrunder för ytvatten utgörs av status och miljökvalitetsnormer (MKN) för ytvattenförekomsterna Österfjärden (SE634200-202033) och Fjärdgrundsområdet sek namn (SE636570-203590), se Figur 14.

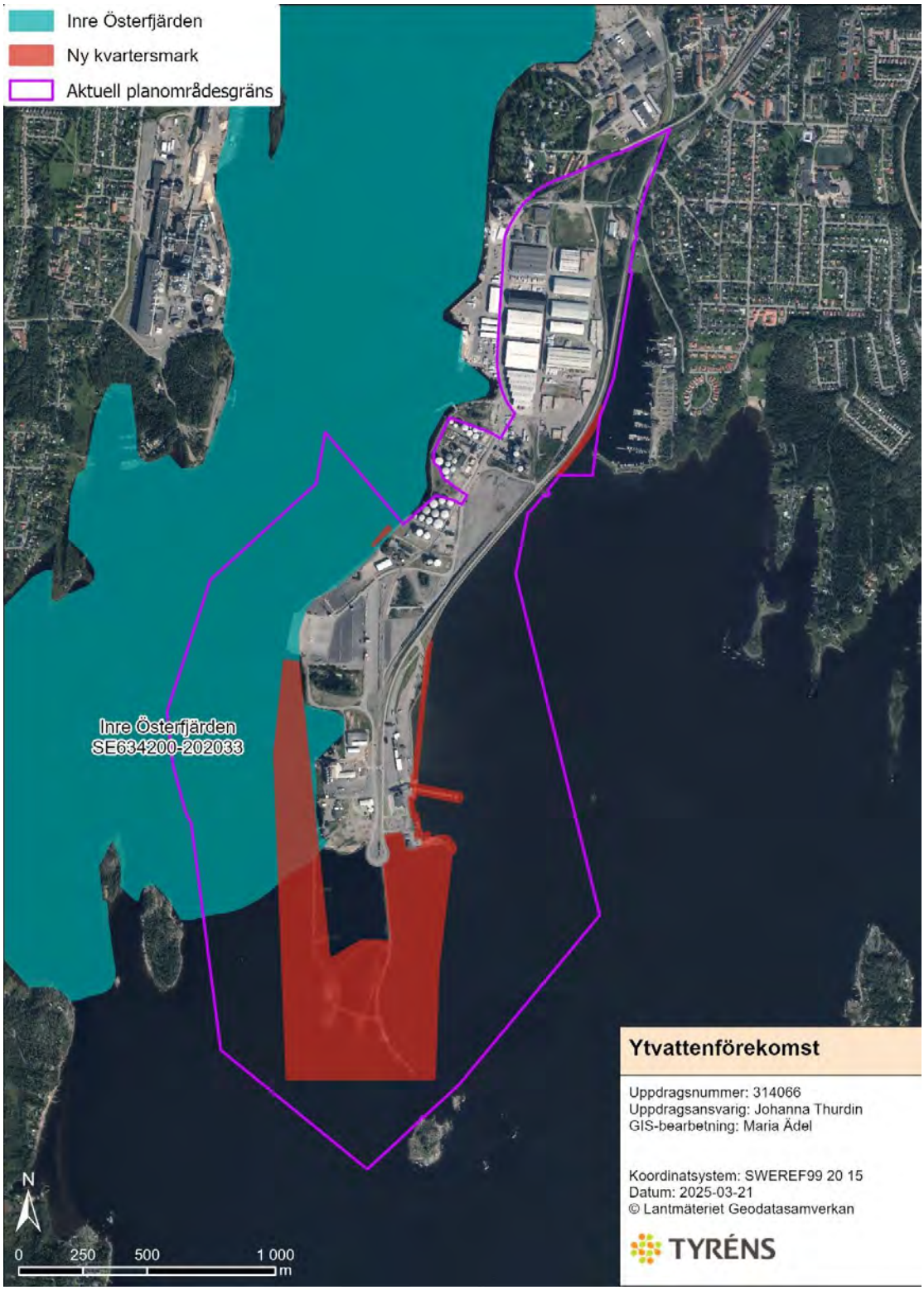
MKN anger en status som ska uppnås och bibehållas. Vattenförekomstens status på kvalitetsfaktornivå får inte försämras så att en klassgräns överskrids och möjligheten att uppnå MKN försämras till följd av

verksamheten, 5 kap. 4 § miljöbalken. Status och MKN utgör således inte några värden utan utgör underlag för bedömning av tillståndet och avspeglar miljömål som måste uppfyllas. Påverkan uttrycks genom antingen, ”ingen påverkan” eller ”påverkan” på kemisk eller ekologisk status. ”Påverkan” innebär att verksamheten bedöms försämra status för en kvalitetsfaktor eller parameter under ekologisk status. Parametrarnas status bedöms utifrån gränsvärden enligt HVMFS (2019:25). Bedömningen ”stor påverkan” innefattar även ett scenario där verksamheten innebär att möjligheterna att uppnå MKN äventyras.

6.6.2 Förutsättningar

Det aktuella området gränsar till de två ytvattenförekomsterna Österfjärden (SE634200-202033) och Fjärdgrundsområdet sek namn (SE636570-203590) (VISS, 2021a och 2021b, **Bilaga 3**). Österfjärden är en fjärd som sträcker sig från hamnområdets västra sida och in mot Umeälvens mynningsområde. Fjärdgrundsområdet sek namn är ett skärgårdsområde som sträcker sig från hamnområdets södra och östra sida och ut mot Kvarkens kustvatten, se Figur 14.

Enligt vattenmyndighetens påverkansanalys utgörs påverkanskällor av punktkällor i form av olika typer av industrier, förorenade områden och avloppsreningsverk. Dessa kan kopplas till utsläpp av dels metaller och miljögifter, dels till närsalter vilket bidrar till övergödning. Dessutom finns flera typer av diffusa källor, så som urban markanvändning, jordbruk, transport och infrastruktur, förorenad mark/gammal industrimark och atmosfärisk deposition. Hydromorfologiska påverkanskällor utgörs av förändrad konnektivitet genom bl.a. barriärer uppförda till industri, sjöfart, turism och rekreation, samt förändringar i hydrologisk regim till följd av bl.a. sjöfart (t.ex. muddring, utfyllnad, kajer, pirar, invallningar och erosion).

Figur 14. Ytvattenförekomster i anslutning till planområdet.

Österfjärden

Den ekologiska statusen i Österfjärden bedöms idag till måttlig. Denna bedömning baseras på den biologiska kvalitetsfaktorn växtplankton och den fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorn särskilt förorenande ämnen. Utöver dessa tillkommer hydromorfologiska kvalitetsfaktorer som är måttliga.

Miljökvalitetsnormen för Österfjärden är God ekologisk status till år 2027 (VISS, 2021a). Tidsfristen till år 2027 beror på bristande kunskap om de främmande arterna vattenpests och nyzeeländsk tusensnäckas utbredning, samt att gränsvärdena för de särskilt förorenande ämnena arsenik och zink överskrids i vattenfas. Förslaget enligt länsstyrelsens arbetsmaterial för förvaltningscykel 3 är God ekologisk status till år 2039. Enligt detta arbetsmaterial bedöms det som ”tekniskt omöjligt” att uppnå god ekologisk status i vattenförekomsten baserat på flera kvalitetsfaktorer. Detta genom påverkan från industri, sjöfart, jordbruk, reningsverk, förorenade områden, turism, rekreation och urban markanvändning.

Österfjärden uppnår ej god kemisk status. Detta då ämnena antracen, bromerade difenyletrar, kvicksilver och kvicksilverföreningar, dioxiner och dioxinlika föreningar, benso(a)pyrene, benso(g,h,i)perylen och tributyltennföreningar ej uppnår god status.

Avseende kemisk ytvattenstatus är den beslutade miljökvalitetsnormen God kemisk ytvattenstatus med undantag (med mindre stränga krav) för Bromerade difenyletrar och Kvicksilver och kvicksilverföreningar. Undantag med tidsfrist till 2027 gäller föreningar av tributyltenn. Enligt länsstyrelsens arbetsmaterial för förvaltningscykel 3 är förslaget också God kemisk ytvattenstatus. Även här finns flera undantag. Gränsvärden överskrids för t.ex. dioxiner, bromerade difenyletrar, kvicksilver, benso(a)pyren, tributyltenn, antracen och benso(ghi)perylen. Detta på grund av atmosfärisk deposition, påverkan från dagvatten, utsläpp från industrier, depåverksamhet, hamn, förorenade områden och fiberbankar.

Fjärdgrundsområdet

Den ekologiska statusen i Fjärdgrundsområdet bedöms idag till måttlig. Denna bedömning baseras på den fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorn särskilt förorenande ämnen. Utöver dessa tillkommer hydromorfologiska kvalitetsfaktorer som är måttliga.

Miljökvalitetsnormen för Fjärdgrundsområdet är God ekologisk status till år 2021 (VISS, 2021b). Förslaget enligt länsstyrelsens arbetsmaterial för förvaltningscykel 3 är God ekologisk status till år 2027. Enligt detta arbetsmaterial är det ”tekniskt omöjligt” att uppnå god ekologisk status i

vattenförekomsten baserat på flera kvalitetsfaktorer. Detta på grund av påverkan från förorenade områden, industri och sjöfart.

Fjärdgrundsområdet uppnår ej god kemisk status. Detta då ämnena antracen, bromerade difenyletrar, kvicksilver och kvicksilverföreningar, dioxiner och dioxinlika föreningar, fluoranten, benso(a)pyren, benso(g,h,i)perylen och tributyltennföreningar ej uppnår god status.

Miljökvalitetsnormen för kemisk status är God kemisk ytvattenstatus med undantag (med mindre stränga krav) för bromerade difenyletrar och kvicksilver och kvicksilverföreningar. Enligt länsstyrelsens arbetsmaterial för förvaltningscykel 3 är förslaget också God kemisk ytvattenstatus. Även här finns flera undantag. Gränsvärden överskrids för t.ex. dioxiner, bromerade difenyletrar, kvicksilver, benso(a)pyren, tributyltenn, antracen och benso(ghi)perylen. Detta på grund av atmosfärisk deposition och förorenade områden.

6.6.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Igenfyllnaden som planen medger bedöms inte orsaka någon försämring av någon statusklassning på kvalitetsfaktornivå och inte heller försämra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen God status. En viss försämring sker av hydromorfologisk status inom en statusklass, dvs den procentuella andelen påverkad yta för en kvalitetsfaktor ökar (se **Bilaga 3**). Då de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna endast kan försämra den ekologiska statusen från hög till god (HVMFS 2019:25) kommer den inte kunna påverka MKN, då den är god i båda berörda vattenförekomster. Se **Bilaga 3** för mer utförlig beskrivning. Då ingen påverkan på status bedöms ske och åtgärderna inte bedöms försvåra för MKN att uppnås, bedöms konsekvensen som liten negativ. Denna bedömning avser endast påverkan i form av ianspråktagande av ny mark och därmed förlust av bottenyta.

6.6.4 Konsekvenser av nollalternativet

I nollalternativet medger de nu gällande detaljplanerna viss utbyggnad av ny industrimark på plats som idag är vattenområde. I Figur 6 kan man se att det finns vattenytor inom den yta som omfattas av befintliga planer. Tillstånd har erhållits för att fylla ut dessa ytor. Utbyggnaden bedöms inte påverka status eller försvåra för någon MKN att uppnås, därmed bedöms konsekvensen som mycket liten.

6.6.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Planförslaget innebär att betydligt större arealer kan utfyllas jämfört med nollalternativet, se Figur 6. Påverkan på MKN blir i stort sett densamma för både planförslag och nollalternativ.

6.6.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete

Vid framtida arbete i vatten kopplat till kommande vattenverksamheter som till exempel muddring, finns risk för spridning av föroreningar som finns i bottensedimenten. Utöver förorenade fibersediment (se utbredning i Figur 16) är bottensedimenten kring hamnen potentiellt förorenade då de under lång tid kontaminerats av bland annat hamnverksamhet och annan industriell verksamhet. Föroreningar som, genom arbete i botten, återgår till vattenmassan kan potentiellt påverka parametrar inom särskilda förorenande ämnen (ekologisk status) och prioriterade ämnen (kemisk status) negativt. För att undvika sådana negativa konsekvenser måste sedimenten undersökas och lämpliga skyddsåtgärder vidtas. Skyddsåtgärder och villkor har beslutats i tillståndsprocessen för vattenverksamhet.

6.7 Dagvatten

6.7.1 Bedömningsgrunder

En dagvattenutredning för Umeå hamn har genomförts med syfte att utgöra underlag till detaljplanen och MKB:n (Sweco, 2023, **Bilaga 4**).

I januari 2022 antog Umeå kommun ett dagvattenprogram. Programmet fastslår bland annat hur kommunen ska arbeta med dagvattenfrågor och innehåller riktlinjer för att uppnå mål om en förbättrad vattenkvalitet. Det innehåller dock inga fastställda riktvärden.

Dagvattenutredningen har tagit programmet i beaktning men har använt Riktvärdesgruppens riktvärde för Nivå 1 med utsläppspunkt till havsvik, som bedömningsgrund (Sweco, 2023, **Bilaga 4**).

Med anledning av de osäkerheter som finns i underlaget för dagvattenhantering i nuläget samt osäkerhet i exakt markanvändning med planförslaget vid horisontåret 2050, beräknas föroreningsmängder och halter utan rening för både nuläge, planförslag och nollalternativ. Eftersom beräknade halter i utredningen bygger på förenklade antaganden bedöms konsekvenser i denna MKB på en översiktlig nivå.

6.7.2 Förutsättningar

Planområdet är inte en del av kommunalt verksamhetsområde för dagvatten. I vissa delar av hamnområdet finns dagvattenbrunnar med ledningar till utsläppspunkter. Umeå Hamn AB är ägare av stora delar av det befintliga ledningsnätet. En del verksamheter har egna dagvattensystem och vissa är sammankopplade med Umeå Hamn AB:s dagvattensystem.

Dagvattenutredningen har utgått från antaganden om att dagvatten avleds ytligt och att det går en vattendelare i nord-sydlig riktning genom hela hamnområdet. Dagvatten som uppkommer på västra området avrinner mot Österfjärden medan dagvatten som uppkommer på östra området avrinner mot Fjärdgrundsområdet. Inom området finns flera utloppspunkter som ingår i ledningssystem med större och mindre avvattningsområden från hårdgjorda ytor samt från dikessystem. I anslutning till dessa finns även provtagningspunkter.

Utöver detta har det identifierats diffusa utlopp för dagvatten runt om i planområdet. Dessa utlopp sker främst från markytor som inte nyttjas i specifika verksamheter och naturmarksområden där avrinningen sker via markytan. Det förekommer även ett antal hårdgjorda ytor där dagvattnet avleds via markytan till recipienten.

För en del av de större hårdgjorda ytorna som är hårdare trafikerade finns det oljeavskiljare kopplade till dagvattensystemet, varav vissa har en större föregående slamavskiljare. Det finns även delar av planområdet där ombyggnationer pågår där ytterligare oljeavskiljare planeras eller precis har installerats. Inom delar av området finns det OFA-system för hantering av oljeförorenat avloppsvatten.

Enligt dagvattenutredningen (**Bilaga 4**) saknas fullständig dokumentation av var det finns uppsamlingssystem och var brunnar, ledningar och utsläppspunkter är belägna.

Föroreningsberäkningar för nuläget baseras i dagvattenutredningen på tolkad markanvändning utifrån tillgängliga underlag från verksamheter samt ortofoto. Beräkningarna visar på att utan rening överskrids riktvärden för fosfor, bly, koppar, zink, suspenderat material och olja i det dagvatten som uppkommer i både det västra och det östra området. För det västra området överskrids även riktvärdet för Benso(a)pyren (BaP) i nuläget.

6.7.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Planförslaget innebär dels en möjlighet att bygga ut hamnområdet genom utfyllnad av nuvarande vattenområden, dels en ökning av mängden hanterat gods, vilket kan leda till ökat antal byggnader, ökad verksamhet med kranar, lastmaskiner och truckar samt ökade transporter med såväl fartyg som tåg och lastbilar.

Dagvattenutredningen (Bilaga 4) utgår från att befintliga verksamheter till övervägande del finns kvar med planförslaget samt att tillkommande verksamhet liknar den fördelning som finns idag relaterat markanvändning ur dagvattenhänseende. Att ytan av hamnområdet ökar leder till att en större mängd dagvatten totalt sett kommer att genereras och avrinna till recipient.

Vanliga föroreningar i dagvatten från trafikerade ytor är metaller, PAH och olja av olika slag. Föroreningarna kan antingen vara lösta i vattnet eller bundna till partiklar. Lagring av organiskt material, som trä, papper eller djurfoder, kan ge ett dagvatten med förhöjt innehåll av organiskt kol samt näringsämnen. Vid lagring av andra varor beror innehållet i dagvattnet på vad det är som lagras.

I Energihamnen där olja lossas och lagras finns oljeavskiljare anslutna till dagvattensystemet. För den nya energipiren planerar Kvarken Ports att ytor med risk för spill eller läckage ska anslutas till den befintliga OFA-anläggningen, alternativt anslutas till en oljeavskiljare med separat utsläppspunkt.

Planförslaget innebär större andel hårdgjord yta vilket ökar mängden dagvatten. För både det västra och det östra avrinningsområdet skulle den totala föroreningsbelastningen till recipient öka vid genomförandet av planförslaget, om inte reningsåtgärder vidtas. Beräkningarna visar på att utan rening överskrids riktvärden för fosfor, bly, koppar, zink, suspenderat material och olja. I ett större perspektiv bidrar föroreningar i dagvatten från infrastruktur och industriområden med en inte oväsentlig del av de miljögifter som når Bottenhavet totalt sett.

I aktuell plankarta till antagandehandlingen har en ny planbestämmelse lagts till efter granskningsskedet, vilken innebär att startbesked inte får ges för byggnader förrän en anläggning för hantering av dagvatten har kommit till stånd.

De ytvattenförekomster som är recipienter för allt dagvatten från hamnområdet har idag måttlig status, se avsnitt 6.6.1 , bland annat kopplat till särskilt förorenande ämnen. I Österfjärden finns problem med förhöjda

halter av arsenik och zink och bland påverkansfaktorerna nämns industri, sjöfart och urban markanvändning. Befintlig dagvattenutredning är gjord på en översiktlig nivå baserat på schablonvärden, men mer exakta kvantitativa beräkningar bedöms inte möjliga att genomföra i nuläget, på grund av osäkerhet om framtida verksamheter

Den nya planbestämmelse som ställer krav på dagvattenhantering för att få startbesked, ger goda förutsättningar för att såväl uppsamling som rening av dagvatten kommer till stånd inom en stor del av hamnområdet, parallellt med utbyggnaden av hamnverksamheten och andra verksamheter. Därmed bedöms planen inte riskera att försämra statusen i någon vattenförekomst och uppnåendet av MKN bedöms inte äventyras.

6.7.4 Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet innebär att den planerade expansion av hamnområdet med nya kajer kommer att avstanna eller utebli. De ytor som genererar dagvatten kommer därmed fortsatt vara ungefär samma som idag. Dock förväntas verksamheten i hamnområdet öka även i nollalternativet, med fler anlöp av fartyg, ökade mängder gods och ökat antal transporter.

Liksom i planförslaget förväntas dagvattnet, även i nollalternativet, innehålla mer föroreningar i framtiden. I nollalternativet finns inga uttryckliga krav på dagvattenrening, varför de ökade mängderna förorenat dagvatten bedöms ge negativa effekter för recipienten, genom att de bidrar till belastningen av miljögifter i Bottenhavet och Östersjön. Det bedöms föreligga risk för att uppnåendet av MKN försvåras eller äventyras.

6.7.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

I dagvattenutredningen konstateras att de främsta skillnaderna mellan befintliga detaljplaners tillåtna markanvändning och markanvändning i planförslaget är att planförslaget medför en något högre hårdgörandegrad då färre ytor utgör markanvändningar där grönytor ingår. Ny tillåten markanvändning utgör även ett större landområde då planen tillåter att ett större vattenområde fylls ut. Det innebär att den totala avrinningen från området förväntas öka i framtiden jämfört med full utbyggnad enligt befintliga detaljplaner.

I tillägg till att mängden dagvatten ökar är det även troligt att koncentrationen av föroreningar i dagvattnet ökar betydligt mer med planförslaget än i nollalternativet. Detta beror på att planförslaget möjliggör en ytterligare expandering av verksamheten med större volymer gods och framförallt mer trafik (se kap 4.1 Trafikflöden).

Den nya planbestämmelsen i antagandehandlingen förväntas leda till att system för uppsamling och rening av dagvatten byggs ut parallellt med utbyggnaden av hamnverksamheten.

Tack vare den nya planbestämmelsen med ökade krav på hantering av dagvatten, bedöms planförslaget ge klart bättre förutsättningar för att uppnå MKN än i nollalternativet, trots större ytor och större mängd föroreningar som förväntas nå dagvattnet.

6.7.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete

Dagvattenutredningen (**Bilaga 4**) har utifrån analys av markanvändningen analyserat flöden, platser med översvämningsrisk vid skyfall samt uppskattat föroreningsbelastning på recipienterna. En slutsats är att recipienten är så stor att det inte finns någon anledning att fördröja flöden för att hindra översvämning. Däremot bedöms det finnas behov av rening av dagvattnet, med fokus på att rena främst partikulärt material, metaller, fosfor och olja. Från recipientperspektiv är det främst tungmetaller som måste beaktas. Som exempel på möjliga reningstekniker beskriver dagvattenutredningen makadamdiken/biodiken och oljeavskiljare i kombination med avsättningsmagasin.

Oljeavskiljare skulle vara lämpligt för ytor med förhöjd risk för oljeförorening, t ex där olja förvaras och hanteras. I dagvattenutredningen anges i enlighet med Boverkets byggregler BBR 12, 6:642 att oljeavskiljare bör anordnas om dagvatten kan innehålla mer än obetydliga mängder petroleumkolväten, slam eller fasta partiklar.

För dagvatten från trafikerade ytor poängteras i dagvattenutredningen att:

”trafik är en av de absolut största källorna till många föroreningar i dagvatten. PAH:er återfinns t.ex. i avgaser och vägbeläggningar, medan bildäck och bromsbelägg är stora källor till zink- och kopparföroreningar. Dagvatten som uppkommer på eller leds via trafikerade ytor rekommenderas därför att passera reningsanläggningar för att säkerställa tillräcklig rening.”

När det gäller upplag av olika slags material anger dagvattenutredningen att lager utan nederbördsskydd kan medföra läckage från materialet även vid längre, ihållande regn. Från andra ytor brukar föroreningarna koncentreras till den del av flödet som först sköljer över en yta, ”first flush”, men det gäller inte för dagvatten från gods som lagras under bar himmel.

För att visa att det är tekniskt möjligt att skapa den rening som krävs inom planförslaget har beräkningar gjorts för ett exempelområde som inkluderar

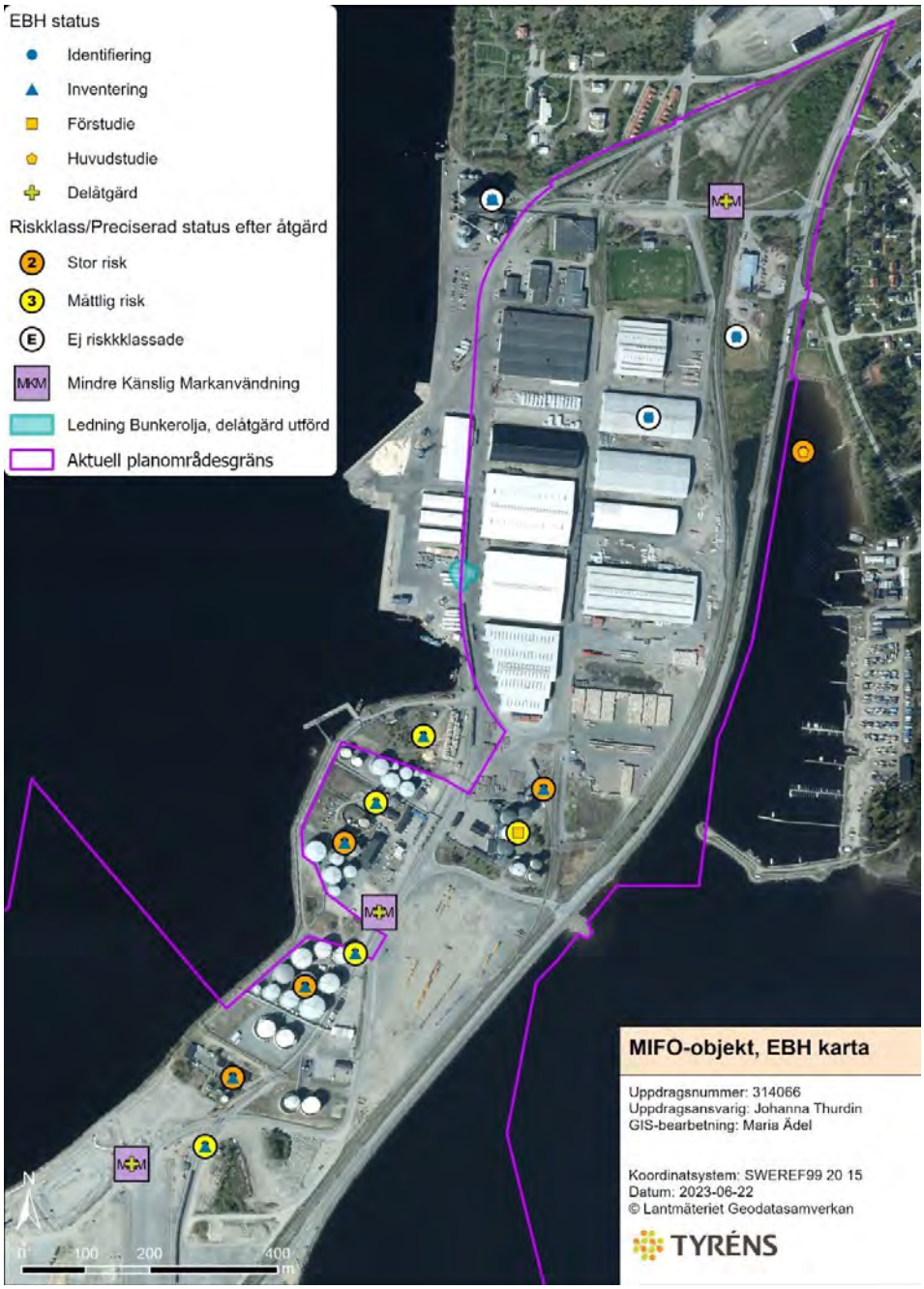
dagvattenrenande anläggningar (Bilaga 4). Beräkningarna visar att det är möjligt att rena alla studerade ämnen till samma nivå som i nuläget, eller lägre.

Hamnen har startat arbetet med en handlingsplan för dagvattenhantering. Denna plan behöver färdigställas.

6.8 Förorenade områden

6.8.1 Bedömningsgrunder

Hela planområdet är utpekat som industriområde, både i nuvarande detaljplaner och i planförslaget. Markanvändningen inom planområdet är därmed av typen mindre känslig markanvändning (MKM). För föroreningar som förekommer i mark bedöms Naturvårdsverkets generella riktvärden för mindre känslig markanvändning (RV_{MKM}) vara tillämpbara i översiktliga bedömningar. Vid riskbedömning av förorenad mark bör dock alltid tillämpbarheten av riktvärden utvärderas och platsspecifika riktvärden tas fram vid behov. Exempelvis kan närheten till ytvatten, eller avsaknad av markmiljö på större djup, vara aspekter som utgör skäl att ta fram platsspecifika riktvärden.

Figur 15. Registrerade MIFO-objekt i länsstyrelsernas EBH-databas. Modifierad efter EBH-kartan (www.ext-geoportal.lansstyrelsen.se).

6.8.2 Förutsättningar

Planområdet har under lång tid använts för olika typer av industriverksamheter med miljöfarlig verksamhet. De större verksamheterna på området, i ett historiskt perspektiv, utgörs av hamnverksamhet och träimpregnering. Hamnverksamheten har bedrivits

sedan 1900-talets början. Träimpregneringen var verksam mellan åren 1944 och 1981. Utöver detta har ett antal mindre verksamheter förekommit eller förekommer, såsom exempelvis mellanlagring av avfall. På södra delen av planområdet (området Hillskär), finns ett område där destruktion av olja tidigare skett. Oljedestruktionsområdet har efterbehandlats (sanerats) (Tyréns, 2019). En redovisning av föroreningssituationen inom olika delar av hamnområdet finns även i **bilaga 9**.

Idag finns det 13 MIFO-objekt[1] belägna inom området (Figur 15), varav två objekt är sanerade; oljedestruktionsområdet (Tyréns, 2019) och träimpregneringsområdet (WSP, 2013). Det finns ytterligare ett objekt, en ledning för bunkerolja, som saknar MIFO-förteckning. Denna förorening undersöktes år 2010 genom jord- och grundvattenprovtagning (Golder, 2010). Information om objekten sammanfattas i Tabell 3.

Tabell 3. Information om MIFO-objekt belägna inom planområdet. Status delåtgärd innebär att en sanering är utförd men att restförorening i någon form är kvarlämnad enligt länsstyrelsens bedömning.

Objekt-ID	Status	Risk-klass	Primärbransch	Kommentar
139315	Inventering	3	Anläggning för farligt avfall	
139312	Inventering	3	Anläggning för farligt avfall	
139318	Delåtgärd		Hamnar - handelstrafik med miljöfarliga varor	Oljedestruktions-området Hillskär, sanerat till åtgärdsmål
183012	Delåtgärd		Järnvägstrafik	
139316	Inventering	2	Mellanlagring och sorteringsstation avfall	
139321	Inventering	3	Mellanlagring och sorteringsstation avfall	
139275	Identifiering		Mellanlagring och sorteringsstation avfall	
139091	Identifiering		Mellanlagring och sorteringsstation avfall	
139314	Inventering	2	Oljedepå	

[1] MIFO=metodik för inventering av förorenade områden. Enligt metodik framtagen av Naturvårdsverket (1999) har alla potentiellt förorenande verksamheter (nedlagda och pågående) i Sverige kartlagts och inventerats i olika grad (arbete pågår fortfarande). En inventering enligt MIFO inkluderar en riskklassning 1-4, där 1 utgör högst risk och 4 lägst risk för varje klassat objekt.

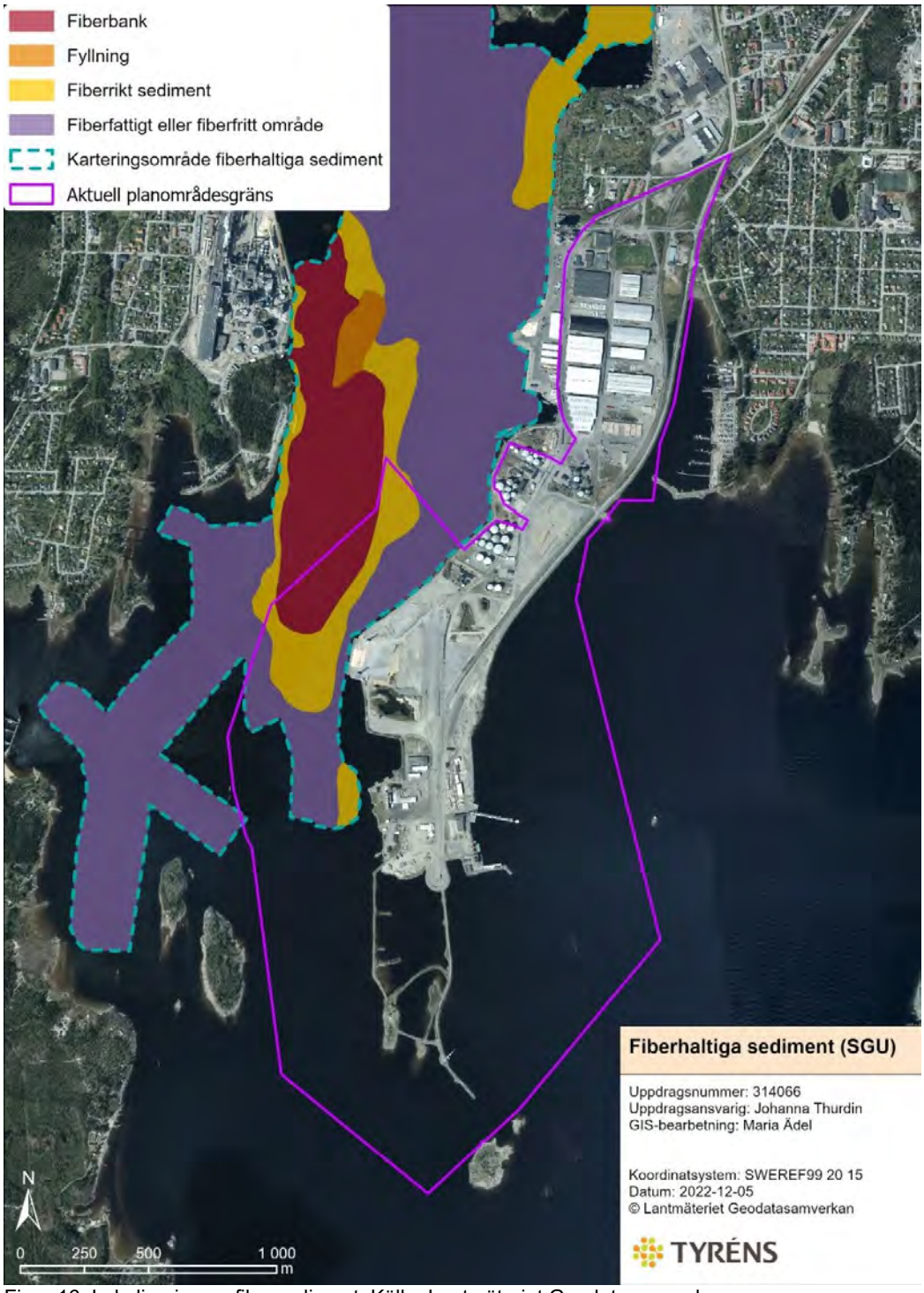
139313	Inventering	2	Oljedepå	
139309	Förstudie	3	Oljedepå	
139311	Inventering	2	Inventering	
190129	Huvudstudie	2	Träimpregnering	
138742	Delåtgärd		Träimpregnering	Restförorening kvarlämnad i anslutning till infrastruktur.
Saknar MIFO-förteckning			Järnvägstrafik	Ledning Bunkerolja. Golder (2010) bedömde att efterbehandlings-åtgärder inte behövde vidtas.

Brandsläckningsskum har använts inom hamnområdet ett antal gånger sedan slutet av 1970-talet (se Åtgärdsutredning Umeå Hamn, WSP Sverige AB, 2022-02-28, bilaga 9).

Brandsläckningsskum har använts vid brand i en sluten cistern vid Fodercentralen på Hillskär samt vid utlastningen vid Circle K (vid tidpunkten var detta en asfalterad yta med brunnar ut i havet). År 1978 brann det i en magasinsbyggnad närmast Kamratvallen och skum användes då i ett hörn av byggnaden. Ett nytt magasin står här idag. Ett antal bilbränder har också skett inom hamnområdet genom åren, bland annat vid färjeterminalen, då begränsade mängder skum använts. Även bränder i fartyg har förekommit, men då har skum endast använts på själva fartygen. Övningsskum har till sist använts på älven/ute i vattnet.

Utöver verksamheter som kan ha gett upphov till förorenade områden inom planområdet är området i sig utfyllt etappvis under hela 1900-talet. Utfyllnad av hamnens ytterdelar skedde huvudsakligen under 1960–1970-talen. Vilken typ av fyllnadsmassor som användes för utfyllnad av området är till viss del okänt men enligt miljötillståndsansökan för fortsatt och utökat tillstånd som Umeå Hamn AB erhöll tillstånd för 2000-12-19 skedde markutfyllnaden genom att anlägga stenpirar mellan de skär som tidigare fanns där. Utrymmet mellan skären fylldes därefter ut med muddermassor från farleder samt överskottsmassor från vägbyggnationer och liknande (Länsstyrelsen Västerbottens län, beslut 2000-12-19).

På många håll längs Norrlandskusten finns områden med fibersediment på havsbotten i närheten av platser där det har funnits trä- eller pappersmassaindustri. Fibersedimenten kan ofta innehålla föroreningar i form av tungmetaller. Figur 16 visar de områden i planområdets närhet där fibersediment har identifierats.

Figur 16. Lokalisering av fibersediment, Källa: Lantmäteriet Geodatasamverkan.

6.8.3 Effekter och Konsekvenser av planförslaget

Planförslagets syfte är att möjliggöra expansion av hamnverksamheten. Detta kommer sannolikt innebära uppförande av nya byggnader och anläggningar. En effekt av planförslaget är en ökad frekvens av markarbeten med risk att påträffa föroreningar i marken. Alla aktiviteter som medför markarbeten inom området är förknippade med en risk att påträffa förorenad jord, grundvatten och sediment. Detta gäller särskilt inom de områden där verksamheter länge varit belägna och där spill av olika slag kan misstänkas förekomma i kombination med ditförda massor med okänt innehåll. När föroreningar påträffas kan det leda till positiva konsekvenser om saneringsåtgärder därmed förverkligas. En negativ konsekvens kan uppstå om markarbeten bidrar till spridning i miljön av föroreningar som i dagsläget är relativt orörliga i marken och därmed inte utgör någon risk.

En ytterligare aspekt att beakta vid framtida markarbeten inom planområdet är att det vid oljedepåer genomförs brandövningar med jämna mellanrum. Enligt Miljökontoret (möte, Umeå kommun 2021-05-19) har det enligt deras kännedom inte använts brandskum inom planområdet under de senaste tio åren, men det går inte att utesluta att brandskum har använts vid tillfällen som miljökontoret inte känner till.

Vid arbete i vattenområdet kan det finnas risk för spridning av föroreningar från fibersediment. Utifrån fibersedimentens lokalisering (Figur 16) kan dock konstateras att det den tillkommande kvartersmarken (Figur 8) i huvudsak inte berör identifierade fiberbankar.

I aktuell plankarta till antagandehandlingen har en ny planbestämmelse lagts till efter granskningsskedet, vilken innebär att startbesked inte får ges för byggnad förrän markförorening är avhjälpt. Denna planbestämmelse bedöms minska risken för att markarbeten bidrar till spridning av föroreningar. Konsekvenserna bedöms sammantaget som små.

6.8.4 Konsekvenser av nollalternativet

Även i nollalternativet förväntas en utbyggnad av hamnverksamheten inom befintliga planer, med liknande konsekvenser som beskrivits för planförslaget. I nollalternativet saknas dock uttryckliga krav i gällande detaljplaner, på avhjälpande åtgärder vid byggnation på förorenad mark. Fiberbankarna berörs inte alls i nollalternativet.

6.8.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Både planförslaget och nollalternativet förväntas innebära markarbeten med tillhörande krav på undersökning och sanering av eventuella

föroreningar. Planförslaget bedöms lite mer fördelaktigt jämfört med nollalternativet, genom att ett uttryckligt krav på avhjälpande åtgärder införs som en planbestämmelse.

6.8.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete

Potentiellt förekommande föroreningar i mark inom planområdet kommer att hanteras löpande genom anmälningsplikt för efterbehandlingsåtgärder samt ordinarie tillsynsarbete vid planerade markarbeten eller förändrad markanvändning. Vid undersökningar i anslutning till oljedepåer samt vid undersökning av grundvatten över hela området bör analys av PFOS ingå, utifrån tidigare användning av brandskum.

För att negativa konsekvenser ska undvikas måste muddrings- och schaktarbeten i vattnet planeras noga och skyddsåtgärder anpassas efter risken för föroreningsspridning. Alla arbeten som innebär arbete på havsbotten kräver anmälan eller tillstånd för vattenverksamhet. Skyddsåtgärder och eventuella villkor beslutas i den tillståndsprocessen och konsekvensbedömning görs därför inte i MKB för detaljplanen (se avgränsning, kapitel 3.3).

Ytterligare utredningar eller andra åtgärder anses inte motiverat i nuläget. Planerad markanvändning föranleder inte något efterbehandlingsbehov innan planen kan antas.

6.9 Säkerhet

6.9.1 Förutsättningar

Risker kopplade till hamnverksamheten kan vara spill och läckage av flytande kemikalier, trafikolyckor, brand och eventuellt explosion eller gasbildning om det förekommer kemiska ämnen med sådana egenskaper.

PS Group har utfört en riskbedömning för Umeå hamn, vilken indikerar att det inte bedöms föreligga någon överhängande risk för olyckor med miljöpåverkan inom hamnens verksamhetsområde. Bedömningen har även inkluderat andra verksamheter än hamnverksamheten, utifrån risk att en olycka i en annan verksamhet skulle kunna eskalera och påverkar omgivningen (Umeå Hamn, PS Group, 2019).

Den största risken utgörs av hantering av brandfarliga varor i oljehamnen och verkstaden. Vidare finns risker för trafikolyckor i de allmänna delarna av hamnområdet och risk för intrång i området. Det finns även risker kopplade till verksamheter inom hamnen, där brand och utsläpp kan ske.

För att minska risker för större olyckor finns skyddsåtgärder för att minska konsekvenserna av oönskade händelser. Exempel på skyddsåtgärder är förebyggande underhåll och besiktning av rörledningar, uppdaterade krishanteringsplaner och övningar. Ytterligare skyddsåtgärder som tillämpas är brandgator mellan verksamheter, samordnad krishantering och samverkansmöten.

6.9.2 Effekter och Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget innebär att den sammanlagda ytan av hamnområdet tillåts öka, att mängden gods som hanteras i hamnen ökar och att nya verksamheter kan etableras.

Generellt bedöms riskerna i framtiden komma att bestå av samma typer av händelser som idag, men frekvensen kan öka med ökad omfattning på verksamheterna. Framförallt risker kopplade till trafik kan komma att öka om vägar inte fullt ut dimensioneras för förekommande trafik.

Om verksamheter som klassas som miljöfarliga verksamheter ska etableras inom området kommer de att genomgå en anmälnings- eller tillståndsprocess innan de kan starta sin verksamhet. I denna process säkerställs att erforderliga skyddsåtgärder finns på plats. Detaljplanen innehåller även planbestämmelser som reglerar skyddsavstånd längs väg E12 och järnvägen inom detaljplaneområdet. Inom detta område kan känslig verksamhet/Zon A-verksamheter ej placeras utan riskreducerande åtgärder, för mer info se planbeskrivning.

En beskrivning av hur riskbilden för befintlig bebyggelse i Holmsund påverkas av ökade transporter av farligt gods till och från hamnen, samt skyddsåtgärder kopplade till farligt gods presenteras i **Bilaga 5**, *Detaljerad riskbedömning – Transport av farligt gods på väg och järnväg*.

Sammantaget bedöms konsekvenserna av aspekten risk och säkerhet som liten.

6.9.3 Konsekvenser av nollalternativet

I nollalternativet förväntas en viss ökad verksamhet, anpassad till gällande detaljplaner. Precis som i planalternativet bedöms risker kopplade till trafikolyckor öka, medan risker kopplade till miljöfarlig verksamhet förutsätts säkerställas i respektive tillståndsprövning. Sammantaget bedöms konsekvensen av aspekten risk som liten.

6.9.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Verksamheten inom planområdet bedöms öka mer i planförslaget än i nollalternativet och därmed ge en ökad frekvens av incidenter om ytterligare skyddsåtgärder inte genomförs.

6.10 Boendemiljö och buller

6.10.1 Bedömningsgrunder

För buller gäller olika riktvärden för buller som uppkommer i en verksamhet och buller från vägtrafik. För buller från hamnverksamhet och andra verksamheter inom hamnområdet gäller riktvärden enligt Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller. När det gäller buller från vägtrafik bedöms bullernivåerna mot olika riktvärden beroende på när de bostäder som utsätts för bullret är byggda. Aktuella riktvärden är sammanställda i en bullerutredning, se **Bilaga 6**.

Bullerutredningen utfördes för ett planförslag 2023. Efter att mindre justeringar av planförslaget gjorts 2024 har bullerkonsulten gjort bedömningen att beräkningar och slutsatser från 2023 inte behöver uppdateras utan bedöms gälla även för nu gällande planförslag.

6.10.2 Förutsättningar

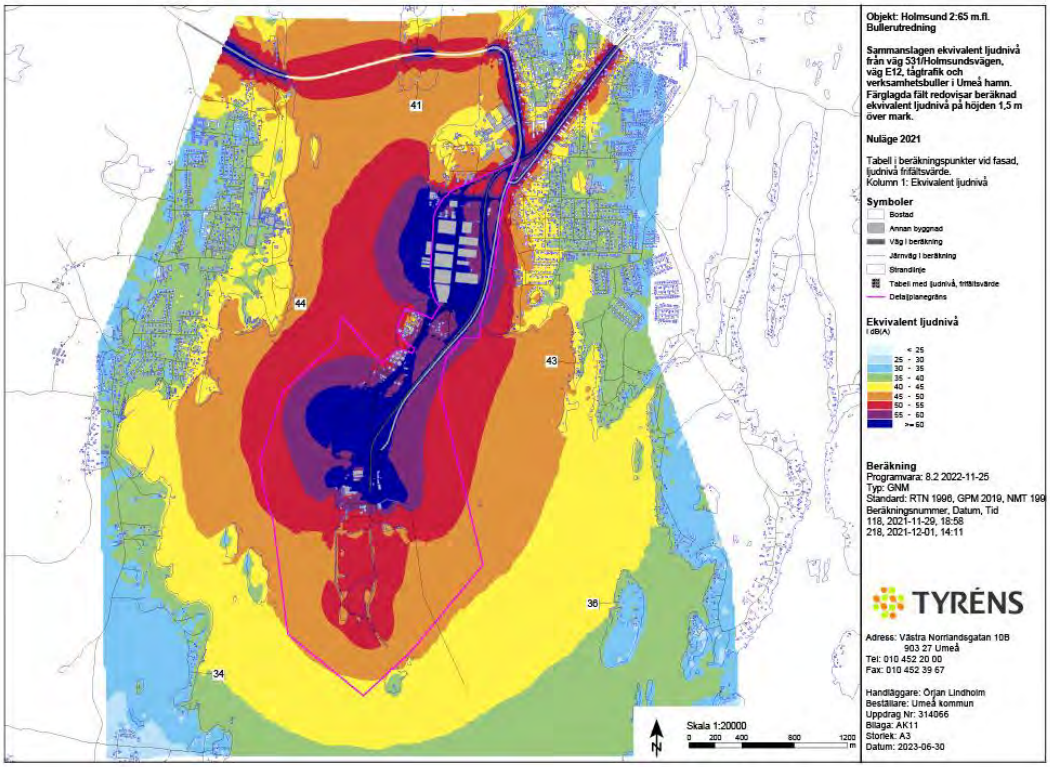
En bullerutredning har utförts för att beräkna effekter med avseende på det buller som kan uppstå vid full utbyggnad av hela Umeå hamn, dvs att både etapp 1 & 2 genomförs. Det har inte gjorts specifika bullerberäkningar för en ökad verksamhet enbart inom aktuellt planområde etapp 2 eftersom bullerstörningen bör bedömas utifrån de kumulativa effekter som full utbyggnad kan bidra med. Syftet med bullerutredningen är alltså att ringa in hela påverkan från hamnområdet enligt de tillståndsansökningar som pågår och de framtidsvisioner som hamnen har idag.

I bullerutredningen redovisas beräkningar av verksamhetsbuller från hamnområdet och trafikbuller från E12 i ett antal beräkningspunkter vid bostäder runt hamnområdet. De bullernivåer som anges är utomhus vid den vägg på bostadshuset som ligger närmast bullerkällorna. Bullerutbredningen redovisas även på kartor i **Bilaga 6**.

Inom planområdet regleras buller från de flesta verksamheter genom tillstånd eller andra typer av beslut med stöd i miljöbalken. Tillfälliga åtgärder som byggen och markarbeten regleras av Naturvårdsverket allmänna råd om buller från byggplatser, NFS 2004:15.

I gällande tillstånd för Kvarken Ports finns bullervillkor med riktvärden som ska följas för hamnverksamheten.

Närliggande bostadsområden till Umeå hamn är idag bullerutsatt med ljudnivåer som tangerar eller överstiger riktvärden. Detta gäller till exempel vid bostäder norr om Umeå hamn med avseende på verksamhetsbuller och längs E12 med avseende på trafikbuller. Den sammanslagna ljudnivån där verksamhetsbuller läggs ihop med trafikbuller för nuläget redovisas i Figur 17.

Figur 17 Sammanslagen ekvivalent ljudnivå i nuläget för verksamhetsbuller och trafikbuller. Större bullerkartor samt information om metod mm finns i Bilaga 6.

Buller från fartyg i farleden kommer inte att behandlas i denna MKB, enligt avgränsningen i avsnitt 3.3 . Däremot ingår fartyg som ligger vid kaj i bullerberäkningarna för verksamhetsbuller.

6.10.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget

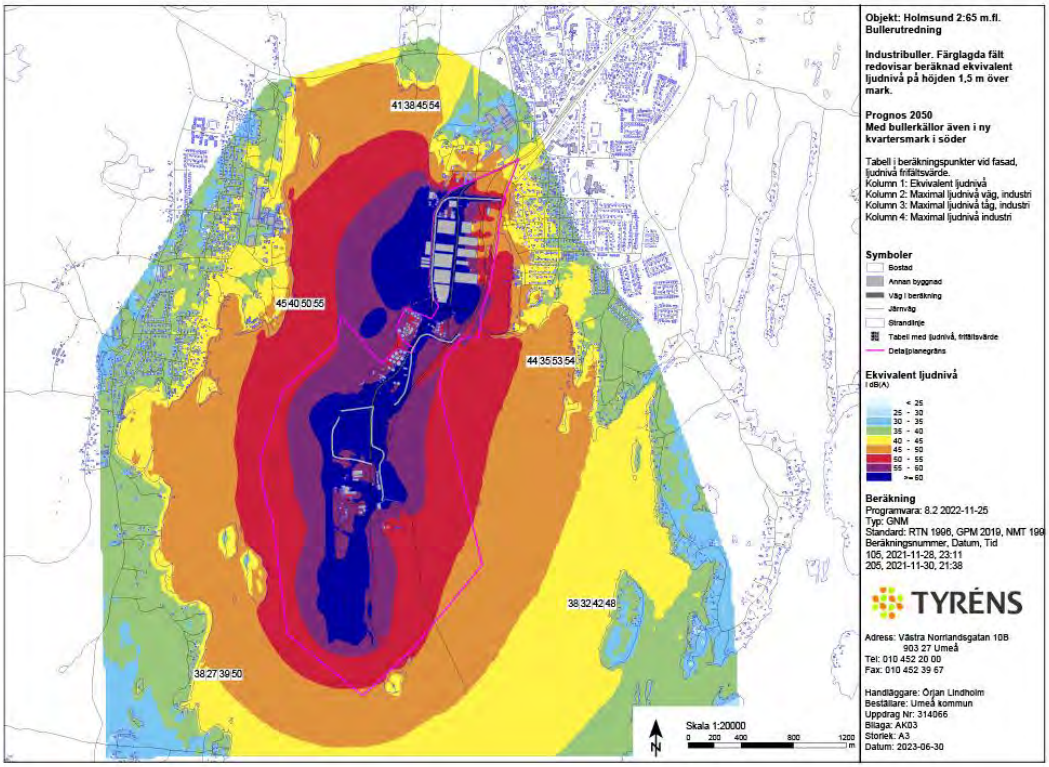
Planförslaget förväntas medföra en ökad aktivitet inom hela hamnområdet, genom att utbyggnad och expansion möjliggörs. De ökade godsmängder som Kvarken Ports planerar för kommer att generera en mer intensiv

verksamhet med lastning, lossning och hantering av godset. Dessutom kommer en stor del av godset att behöva transporteras till eller från hamnen med lastbil eller på järnväg. Slutligen innebär planförslaget att hamnens yta tillåts öka genom utfyllnad i vattenområdet söderut (Figur 8).

Ekvivalent buller från verksamheter i hamnområdet beräknas bli cirka 2 dBA högre för prognos år 2050, jämfört med nuläge vid beräkningspunkter placerade norr om hamnområdet. Sydväst och sydöst om hamnområdet beräknas buller från hamnverksamheten öka med mellan 3-5 dBA ekvivalent nivå.

Beräkningarna visar att gällande riktvärde för dagtid, 50 dBA ekvivalent ljudnivå, överskrids för några få bostäder såväl i dagsläget som i nollalternativet och med planförslaget. Beräkningar har utförts för full verksamhet dagtid. Normalt är det mindre verksamhet under kväll och natt då det även är lägre riktvärden. Beräkningarna för prognos 2050 ger ingen stor skillnad för dessa bostäder jämfört med idag, då de ökade bullernivåerna till följd av utbyggnaden främst påverkar väster och söder om hamnområdet.

Figur 19 visar en bullerkarta för beräknade ekvivalenta ljudnivåer vid full verksamhet år 2050 (etapp 1 & 2). De verkliga bullernivåerna kan i vissa fall bli högre på grund av att buller från andra verksamheter utanför hamnområdet tillkommer.

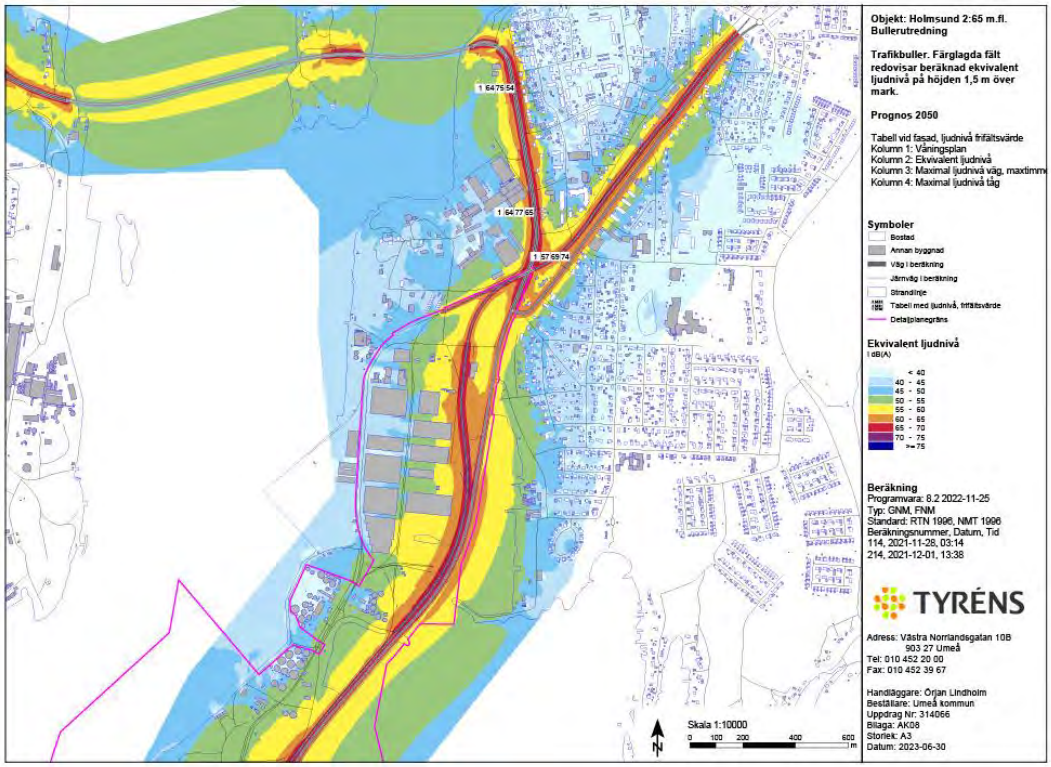

Figur 18. Bullerutbredning verksamhetsbuller med planförslaget, Prognos 2050. Större bullerkartor samt information om metod mm finns i **Bilaga 6**.

En karta med utbredning av trafikbuller längs väg E12, Holmsundsvägen och järnvägen redovisas i Figur 19. För de hus som ligger närmast E12 beräknas ekvivalent ljudnivå öka från 61 i nuläget till 64 dBA i prognosen för 2050. För det hus som ligger närmast Holmsundsvägen beräknas vägbullernivån öka från 54 till 57 dBA. De bullernivåer som anges är utomhus vid den vägg som ligger närmast vägen.

Riktvärdena för trafikbuller är olika för olika hus och beror på när husen är byggda. Beräknade ljudnivåer vid det närmaste huset från trafiken på E12 ligger under riktvärden för befintlig miljö för bostäder byggda före 1997, men över riktvärden för bostäder byggda mellan 1997 och 2015.

Det finns risk för överskridande av riktvärden vid bostadshus både i nuläget och i framtiden. Konsekvenserna av planförslaget etapp 2 bedöms sammantaget bli måttliga negativa för buller.

Figur 19. Bullerutbredning ekvivalent trafikbuller med planförslaget, prognos för 2050. Större bullerkartor samt metod mm finns i **Bilaga 6.**

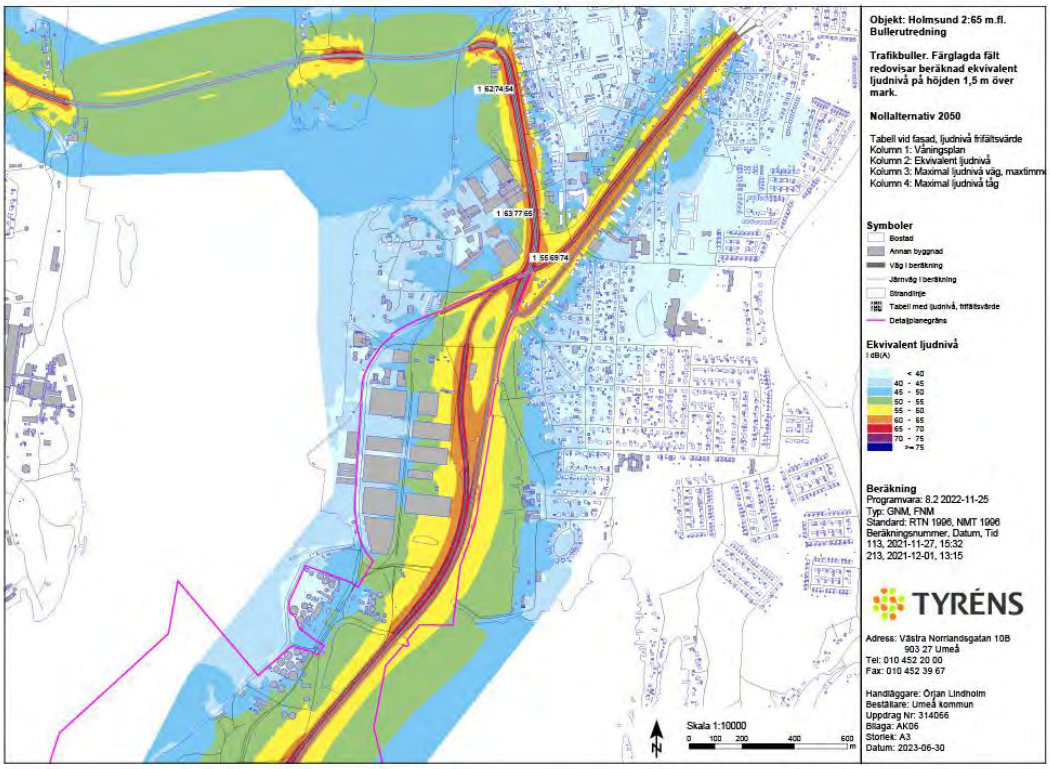
6.10.4 Konsekvenser av nollalternativet

I **Bilaga 6** redovisas beräkningar av buller i nollalternativet för år 2050.

Beräkningen av industribuller i nollalternativet baseras på de bullerkällor som förväntas tillkomma fram till 2050 även om planförslaget inte antas. Nollalternativet 2050 antas ge samma bullerpåverkan som nuläget, med undantag för planområdets södra ände, där fler bullerkällor tillkommer. Detta område är planlagt för utbyggnad redan i befintliga detaljplaner så därför antas att området byggs ut även i nollalternativet. Bullernivåerna beräknas öka med mellan 0 och 3 dBA i nollalternativet jämfört med nuläget. De bostadshus som redan idag beräknas få bullernivåer över Naturvårdsverkets riktvärden, beräknas få ungefär samma nivå i nollalternativet.

Trafikbullret förväntas öka även i nollalternativet, eftersom mängden gods som hanteras i hamnen förväntas öka även om den nya planen inte skulle antas. Förväntad trafikökning redovisas i **Bilaga 7**, transportutredning. I

Figur 20 illustreras beräknad bullerutbredning kring E12, Holmsundsvägen och järnvägen i nollalternativet 2050.

Figur 20. Bullerutbredning ekvivalent trafikbuller i nollalternativ 2050. Se vidare **Bilaga 6**

6.10.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Bullernivån från verksamheter i hamnområdet beräknas bli mellan 1-2 dBA högre i prognosen för 2050, jämfört med nollalternativet i alla beräkningspunkterna.

Några fler bostadshus ligger inom det orangea området (45-50 dBA) på bullerutbredningskartan för prognos 2050 än på motsvarande karta för nollalternativet. Det innebär att bostäderna riskerar att få buller över Naturvårdsverkets riktvärden för kväll, förutsatt att bullerkällor är i gång kvällstid. I övrigt beräknas planförslaget inte medföra bullernivåer över riktvärdena för fler bostäder än de som redan är utsatta i nuläget.

Trafikbuller från E12, Holmsundsvägen och järnvägen beräknas bidra med ökad ekvivalent ljudnivå på 1-2 dBA i prognos 2050 jämfört med nollalternativet, vid de bostäder som ligger närmast vägarna.

6.11 Luft

6.11.1 Bedömningsgrunder

Som bedömningsgrund för luftföroreningar används Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft, vilka finns i luftkvalitetsförordningen (2010:477) och är bindande nationella föreskrifter baserade på EU-direktiv 2008/50EG. Normvärdena ska spegla den lägsta godtagbara miljökvaliteten som människa och miljö kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse.

Luftkvalitetsproblem i svenska städer i relation till normer är främst kopplat till trafiken och då i form av kvävedioxid (NO_2) och partiklar (PM10). Den mindre fraktionen PM2,5 är i regel inte på samma sätt problematisk i relation till normerna, varför bedömningen fokuserar på NO_2 och PM10.

6.11.2 Förutsättningar

Umeå kommun har ett program för mätning av luftkvalitet i stadskärnan. Resultat från mätningar vid Västra Esplanaden och Östra kyrkogatan sammanställs årligen i rapporter om luftmiljön i Umeå. I stadskärnan sker återkommande överskridanden av miljökvalitetsnormens timmedelvärde för kvävedioxid under vintermånaderna. Det finns också en miljökvalitetsnorm för årsmedelvärde kvävedioxid, vilken inte har överskridits sedan 2012. Även partiklar (PM10) mäts och ligger numera under miljökvalitetsnormen, efter att tidigare ha legat högt. Halten finpartiklar (PM2,5) ligger långt under miljökvalitetsnormen. För övriga föroreningar som omfattas av MKN för luft har inga mätningar utförts, eftersom Umeå kommun har bedömt att dessa halter är mycket låga i kommunen (Umeå kommun, 2019a).

6.11.3 Effekter och Konsekvenser av planförslaget

SMHI:s verktyg *VOSS – verktyg för objektiv skattning med spridningsmodellering* har använts för att beräkna luftkvaliteten kring väg E12 med trafikmängder enligt prognos för 2050. Beräkningen utgår från scenariot att Umeå hamn byggs ut fullt ut, det vill säga både etapp 1 och 2 realiseras, för att ringa in största tänkbara påverkan. Faktorer som påverkar spridningsberäkningarna är bland annat gaturumsbredd och hushöjd. Väg E12 genom Holmsund karaktäriseras av öppet gaturum och låga byggnader. Beräkningen har utförts för ett läge i höjd med infarten till Industrigatan, vilket är den del av E12 där gaturumsbredd och hushöjd är minst fördelaktiga ur ett luftkvalitetsperspektiv.

I Tabell 4 redovisas indata som användes vid beräkningen.

Tabell 4 Indata till VOSS vid beräkning, hämtat från Google maps samt trafikmängd enligt prognos i avsnitt 4.1

Kommun	**Umeå**
ÅDT [fordon/dygn]	8840
Gaturumsbredd [m]	70
Hushöjd [m]	9
Sandning	Ja
Hastighet [km/h]	60
Andel tung trafik [%]	14

Erhållet resultat från VOSS visar att halterna av både NO_2 och PM10 underskrider nedre utvärderingströskeln för miljökvalitetsnormen. Den nedre utvärderingströskeln anger omfattningen av kontrollen för en miljökvalitetsnorm, till exempel om kontrollen ska ske genom mätning, modellberäkning eller objektiv skattning. När den nedre utvärderingströskeln innehålls räcker objektiv skattning. Även en gata med tio meter gaturumsbredd skulle enligt VOSS erhålla halter för PM10 och NO_2 under den nedre utvärderingströskeln för miljökvalitetsnormen med samma trafiksituation.

Utförd beräkning av luftföroreningar har visat att den ökade trafiken inte medför överskridande av miljökvalitetsnormerna för luft. Konsekvensen för luftmiljön bedöms bli mycket liten.

Utsläpp från fartygen omfattas inte av denna MKB enligt avgränsningen, avsnitt 3.3.

6.11.4 Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet förväntas medföra ett ökat antal transporter, men ökningen blir lägre än i planförslaget. Slutsatsen avseende konsekvens är densamma för nollalternativet som för planförslaget, det vill säga en mycket liten konsekvens för luftmiljön.

6.12 Rekreation

1.1.1 BEDÖMNINGSGRUNDER

Planförslaget berör inga riksintressen av betydelse för friluftsliv, eller andra områdesskydd av avseende friluftsliv eller rekreation.

Strandskyddet gäller generellt vid alla kuster, sjöar och vattendrag och omfattar land- och vattenområden 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

Strandskyddet inom planområdet är idag upphävt i befintliga detaljplaner. När en ny detaljplan upprättas återinträder strandskyddet (enligt 7 kap. 18 g § miljöbalken).

6.12.1 Förutsättningar

Hamnområdet utgör idag en attraktiv rastplats för flera fågelarter vilket gör området populärt för fågelskådning. Tillgängligheten till delar av hamnområdet är begränsad av säkerhetsskäl. Den östra sidan av hamnen, vid läget för färjeterminalen samt vid pirarna mot södra lagunen nyttjas som observationsplatser av fågelskådare. I Artportalen finns ett par tusen individuella artobservationer registrerade under perioden 2016–2021 (Artportalen, 2021). Platsens förutsättningar med tidigt öppet vatten samt tidigt snöfria ytor under våren attraherar tidiga flyttfåglar, vilket gör hamnen till en av de viktigaste fågelskådarlokalerna i Västerbotten under den tidiga våren.

Platsen lockar i ett regionalt perspektiv men tillgängligheten till och mellan områden är delvis begränsad och området är stört av buller. Sammantaget bedöms lågt till måttligt värde för värden kopplat till rekreation.

6.12.2 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Planförslaget bedöms medföra att förutsättningarna för en stor del av de fågelarter som häckar inom området idag försämras på platsen. Om områdets kvalitet som rastlokal för fåglar minskar så blir platsen även mindre attraktiv för fågelskådare. Tillgängligheten till området för allmänheten bedöms minska vilket gör platsen som lokal för fågelskådning mer svårtillgänglig, även om tillgängligheten redan idag är begränsad av omgivande verksamhet.

För att möjliggöra ett genomförande av detaljplanen krävs ett upphävande av strandskyddet inom större delen av området. Som särskilda skäl för upphävande av strandskyddet för vattenområdet åberopas att området (1) redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften, (3) behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området

samt (4) behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området.

Enligt 7 kap. 18 f § miljöbalken ska ett beslut om att upphäva strandskyddet i en detaljplan inte omfatta ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna säkerställa fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Detta gäller inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion. Fri passage är inte aktuellt för delar av hamnområdet på grund av säkerheten inom hamnen.

Effekten på de specifika värdena för rekreation bedöms bli stor negativ, då planförslaget medför att värdena på platsen försvinner. Värdet av rekreationsmiljön bedöms som lågt till måttligt eftersom det redan är ett relativt svårtillgängligt industriområde. Sammantaget bedöms planförslaget medföra måttliga negativa konsekvenser i form av minskade rekreativa upplevelsevärden.

6.12.3 Konsekvenser av nollalternativet

Även nollalternativet medför att de livsmiljöer som idag finns inom planområdet för fåglar till stor del påverkas negativt eller försvinner och möjligheterna till fågelskådning bedöms minska. Tillgängligheten till området för allmänheten bedöms minska även i nollalternativet.

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra måttliga negativa konsekvenser.

6.12.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

I planförslaget såväl som nollalternativet riskerar livsmiljöer för häckande fåglar att försvinna och områdets kvalitet som rastlokal för fåglar kan minska. Planområdets attraktivitet samt tillgänglighet för fågelskådare bedöms minska i båda alternativen.

Planförslaget och nollalternativet bedöms medföra samma negativa konsekvenser.

7 Samlad bedömning

7.1 Miljökonsekvenser

Bedömda konsekvenser i kapitel 6 sammanfattas i Tabell 5 nedan. Sammantaget bedöms genomförandet av planen ge acceptabla miljökonsekvenser och planen bedöms som tillåtlig enligt miljöbalken.

Tabell 5. Sammanfattning av bedömningar för miljökonsekvenser.

Miljöaspekt	**Samlad bedömning**
Riksintressen (exklusive kulturmiljö och yrkesfiske)	Planförslaget bedöms inte ge några negativa konsekvenser för väg, järnväg och flyg. För riksintresset hamn innebär planförslaget positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.
Yrkesfiske	Skillnaden mellan planförslaget och nollalternativet är främst att påverkan från muddring och grumling uteblir i nollalternativet. Planförslaget bedöms ge liten-måttlig påverkan på yrkesfisket.
Kulturmiljö	Planförslaget bedöms ge små negativa konsekvenser på riksintresset för kulturmiljövård. Jämfört med nollalternativet bedöms planförslaget inte medföra någon skillnad i konsekvens.
Naturmiljö	Jämfört med nuläget bedöms planförslaget medföra små till måttligt negativa konsekvenser framförallt kopplat till fåglar. Skillnaden i konsekvens mellan planförslag och nollalternativ blir liten eftersom en stor del av de vattenytor som planeras fyllas igen redan är planlagda som kvartersmark i befintliga planer.
Naturmiljö brackvatten	Planalternativet innebär att större arealer av livsmiljöer förknippade med grunda hård- och mjukbottnar försvinner jämfört med nollalternativet. Konsekvenserna bedöms bli små till måttligt negativa för planförslaget.
Miljökvalitetsnormer ytvatten	Bedömningen avser det fysiska ianspråktagandet av mark. Planförslaget bedöms medföra små negativa konsekvenser för miljökvalitetsnormer för ytvatten. Då ingen påverkan på status eller MKN bedöms uppstå bedöms konsekvensen som liten negativ. Utfyllnaden som planen medger bedöms inte orsaka någon försämring av någon statusklassning på kvalitetsfaktornivå och inte heller försämra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen God status.

Dagvatten	Planförslaget medför ökade mängder dagvatten samt högre koncentrationer av föroreningar i obehandlat dagvattnet. I nollalternativet finns inga uttryckliga krav på dagvattenrening, varför de ökade mängderna förorenat dagvatten bedöms ge negativa effekter för recipienten och det finns risk för att uppnåendet av MKN försvåras eller äventyras. Planens krav på dagvattenhantering för nya byggnader förväntas leda till förbättrad uppsamling och rening. Därmed bedöms planen inte riskera att försämra statusen i någon vattenförekomst och uppnåendet av MKN bedöms inte äventyras.
Förorenade områden	Planförslaget medför större risk att påträffa föroreningar i marken, vilket kan ge positiva konsekvenser om saneringsåtgärder därmed förverkligas. En negativ konsekvens kan uppstå om markarbeten bidrar till spridning i miljön av föroreningar som i dagsläget är relativt orörliga i marken och därmed inte utgör någon risk. Planbestämmelsen som innebär krav på avhjälpande av förorening innan startbesked lämnas, bedöms minska risken för spridning av föroreningar, jämfört med i nollalternativet. Konsekvenserna bedöms sammantaget som små.
Risk och säkerhet	Planförslaget medför en något större risk för olyckor vid ökad verksamhet. De verksamheter som medför speciella risker hanterar dessa i respektive verksamhetstillstånd när det blir aktuellt. Sammantaget bedöms konsekvenserna av aspekten risk och säkerhet som liten.
Buller	Verksamhetsbullret beräknas öka med mellan 1-2 dBA (ekvivalent nivå) jämfört med nollalternativet vid närliggande bostäder. Verksamhetsbullret beräknas innebära överskridande av riktvärden för några få bostäder i såväl nuläge som nollalternativ och för planförslaget. Trafikbullret från E12, Holmsundsvägen och järnvägen beräknas öka med 2 dBA jämfört med nollalternativet vid de bostäder som ligger närmast vägarna. För trafikbullret beror riktvärdena av husens byggår och det finns risk för överskridanden både i dagsläget och i framtiden. Konsekvenserna av planförslaget bedöms sammantaget som måttligt negativ avseende buller, jämfört med nollalternativet.
Luft	Planförslagets konsekvensen för luftmiljön bedöms bli mycket liten.

Rekreation	Planförslaget och nollalternativet bedöms medföra små till måttliga negativa konsekvenser för rekreationsvärden inom planområdet, då möjlighet till fågelskådning försvinner.

7.2 Miljömål

Riksdagen har antagit 16 nationella miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Målen ska nås inom en generation, det vill säga till år 2020 (2050 då det gäller klimatmålet). Av dessa bedöms sex mål vara relevanta för planförslaget.

Tabell 6. Överensstämmelse med miljömål.

Mål	**Positivt (+), negativt (-) neutralt (0)**	**Kommentar**
Begränsad klimatpåverkan	+/-	Planen möjliggör utökad byggnation vilket i sig medför utsläpp av växthusgaser. Utbyggnaden syftar till att utöka transporter på vatten vilket eventuellt kan ersätta transporter med större koldioxidutsläpp. Om utbyggnaden av hamnen leder till en sammanlagd ökning av antalet långväga transporter bedöms den sammanlagda klimatpåverkan bli negativ.
God bebyggd miljö	0 -	Hamn- och industriverksamheten är etablerad inom området idag. Det bedöms som god hushållning med mark att utöka inom befintligt område men planförslaget i sig varken motverkar eller främjar målet. Bullernivån från verksamheter ökar men ligger under riktvärden med några få undantag. Buller från vägtrafik ligger över riktvärden för vissa bostäder redan idag och beräknas öka med upp till 2 dBA vilket gör att planförslaget motverkar målet gällande ljudnivåer kopplat till hälsa.
Ett rikt växt- och djurliv	-	Planförslaget medför intrång i livsmiljöer och arter inom området bedöms påverkas negativt.
Hav i balans samt levande kust och skärgård	0	Planförslaget medför ökad mängd dagvatten, men ställer också krav på förbättrad dagvattenhantering vid nya byggnader.

Ingen övergödning	0	Planförslaget bedöms inte påverka målet eftersom planen inte bedöms medföra ökade utsläpp av näringsämnen.
Giftfri miljö	-	Planförslaget medför större risk att påträffa föroreningar i marken. En negativ konsekvens kan uppstå om markarbeten bidrar till spridning i miljön av föroreningar som i dagsläget är relativt orörliga i marken och därmed inte utgör någon risk.

7.3 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) regleras i 5 kap. miljöbalken. Utgångspunkten för en miljökvalitetsnorm, MKN, är att den tar sikte på tillståndet i miljön och vad människan och naturen bedöms kunna utsättas för utan att ta alltför stor skada. Det finns idag MKN för vattenkvalitet, luft och buller.

7.3.1 MKN Vatten

Det fysiska ianspråktagandet av mark som planen medger bedöms inte orsaka någon försämring av någon statusklassning på kvalitetsfaktornivå och inte heller försämra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen God status för ytvattenförekomsterna Österfjärden (SE634200-202033) eller Fjärdgrundsområdet sek namn (SE636570-203590).

Avseende påverkan på kemisk och ekologisk status bedöms planen inte riskera att försämra statusen i någon vattenförekomst och uppnåendet av MKN bedöms inte äventyras.

7.3.2 MKN Luft

Förhållandena i Umeå hamn och Holmsund är sådana att det inte beräknas finnas någon risk för överskridande av MKN för luftkvalitet vare sig nu eller vid genomförande av planförslaget, se även kapitel 6.11 .

7.3.3 MKN Buller

Miljökvalitetsnormen för buller infördes år 2004 genom förordning (2004:675) om omgivningsbuller. Miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller är en målsättningsnorm, som följs när strävan är att undvika skadliga effekter på människors hälsa av omgivningsbuller. Det är kommuner och myndigheter som ansvarar för att miljökvalitetsnormer följs.

Bullerpåverkan i området runt Umeå hamn har utretts vid flera tillfällen i samband med planprocesser och tillståndsprocesser. I bullerutredningen

för aktuellt planförslag har beräkningar av verksamhetsbuller från hamnen samt trafikbuller från väg E12, Holmsundsvägen och järnvägen genomförts (**Bilaga 6**). Resultaten visar att planförslaget beräknas medföra 1-2 dBA högre bullernivåer än nollalternativet för de bostäder som utgjort beräkningspunkter.

Som en del i arbetet med att uppnå MKN för buller har Umeå kommun antagit ett åtgärdsprogram mot buller för 2019-2023 (Umeå kommun, 2019b). Det långsiktiga målet för boendemiljöer är enligt programmet att boende inomhus i bostadsrum inte utsätts för nivåer som överskrider riktvärdet 30 dBA dygnsekvivalent ljudnivå och 45 dBA maximalljudnivå nattetid.

För att Umeå kommun ska lyckas med detta mål kommer kompletterande bullerskyddsåtgärder troligtvis att krävas om godsmängder, verksamheter och transporter ökar enligt vad som förutses i planförslaget.

7.4 Uppföljning

De tillståndspliktiga verksamheter som finns inom hamnområdet, bland andra Kvarken Ports, genomför kontroll enligt de kontrollprogram som finns för respektive verksamhet. Miljökontrollen redovisas även i miljörapporter. För utfyllnad och andra arbeten i vattenområden ställs krav avseende kontrollprogram i tillstånd för vattenverksamhet. Utöver krav i villkor gäller alltid de krav som finns i egenkontrollförordningen.

8 Medverkande

Namn	Roll	Utbildning och erfarenhet
Johanna Thurdin	Uppdrags-ansvarig	Civilingenjör i samhällsbyggnadsteknik med inriktning teknisk miljövård. Har arbetat i över 20 år som miljökonsult; främst med tillstånd, MKB, planer, vattenverksamheter, vindkraft, miljöjuridisk rådgivning samt avfall och förorenad mark.
Elin Norman	MKB-handläggare	Civilingenjör i samhällsbyggnad med inriktning miljöteknik och hållbar infrastruktur. Har 5 års erfarenhet av MKB för översiktsplaner, detaljplaner och infrastrukturprojekt.
Maria Räntilä	MKB-handläggare	Miljövetare med en tvärvetenskaplig förståelse för miljöfrågor. Har 2 års erfarenhet inom MKB och miljöutredningar.
Anja Eliasson	MKB-handläggare	Miljövetare med en master by research inom miljövetenskap. Har drygt ett års erfarenhet inom MKB och miljöutredningar och erfarenhet som miljöskyddshandläggare vid länsstyrelsen.
Anna Engdahl	Specialist ytvatten	Magisterexamen i biologi, inriktning akvatisk ekologi. 10 års erfarenhet av inventeringar, karteringar, naturvärdesbedömningar och miljökvalitetsnormer för ytvatten.
Anders Wallin	Specialist brackvatten	Filosofie Licentiatexamen inom marin ekologi. 15 års erfarenhet av arbete med kvalificerade utredningar i akvatiska system (hav, sjöar och vattendrag) i hela Sverige.
Frida Snell	Specialist naturmiljö	Jägmästare med inriktning biologi, med över 8 års erfarenhet. Naturinventeringar samt utredningar kopplade till naturmiljö, artskyddsfrågor, ekologisk kompensation mm.
Erik Zachariassen	Specialist naturmiljö	Ekolog med mastersexamen i GIS, Fjärranalys och Kartografi. 8 års erfarenhet och särskild kompetens inom grön infrastruktur och skyddsåtgärder kopplade till groddjur.
Jorunn Falkenhaug	Specialist förorenade områden	Mastersexamen i Uthållig mark och vattenanvändning. Miljöutredare riskbedömning av förorenade områden.
Julia Hjalmarsson	GIS-ansvarig	Mastersexamen inom geografi och GIS med 20 års erfarenhet av GIS.
Cristiano Piga	Granskning	Landskapsarkitekt LAR/MSA med drygt 20 års erfarenhet av främst MKB och utredningar.

9 Referenser

AFRY, 2020, Miljökonsekvensbeskrivning för om- och utbyggnad av Umeå hamn: Etapp 1-2. 2020-11-20

Golder, 2010, *Kompletterande miljöteknisk undersökning, riskbedömning och åtgärdsutredning. Holmsund 2:65, Umeå Hamn.* KF Fastigheter AB, Preem AB. 2010-05-11

Havs- och vattenmyndigheten, 2020, *Förteckning över områden av riksintresse för yrkesfiske enligt Miljöbalkens 3 kapitel och 5 §. Områden i havet, inlandsvatten och fiskehamnar.*

HVMFS 2012:18, *Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön.*

HVMFS 2019:25, *Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten.*

Länsstyrelsen Västerbottens län, 2000, *Tillstånd enligt miljöbalken för fortsatt och utökad verksamhet vid Umeå hamn inom fastigheten Holmsund 2:65, Umeå kommun. Beslut 2000-12-19.* 2410-11196/99

Tyréns, 2019, *Slutrapport sanering, terminal Hillskär. PM Miljöteknik*. NCC Construction AB. 2019-01-24.

Umeå kommun, 2013, *Översiktsplan Umeå kommun Fördjupning för kusten*

Umeå kommun, 2018, *Översiktsplan Umeå kommun, Fördjupning för Umeå, Umeås framtida tillväxtområde.* Antagandehandling augusti 2018 (Tidigare antagen av kommunfullmäktige 29 augusti 2011)

Umeå kommun, 2019a, *Luften i Umeå*

Umeå kommun, 2019b, *Umeå kommun, Åtgärdsprogram mot buller 2019-2023*.

Umeå kommun, 2020, *Avvägning av riksintressen, Holmsund*

Umeå kommun, 2021, Möte med miljökontoret, Roger Westman, 2021-05-19

Umeå hamn, PS Group, 2019, *Riskbedömning Kvarken Ports, 2019-02-01*

VISS, 2021a, *Vatteninformationssystem Sverige. Österfjärden - Kust - VISS - VattenInformationsSystem för*

VISS, 2021b, *Vatteninformationssystem Sverige. Fjärdgrundsområdet sek namn - Kust - VISS - VattenInformationsSystem för Sverige (lansstyrelsen.se).* Uttag 26 maj 2021.

WSP, 2013, *Holmsund Sanering. Rapport efter utförda saneringsarbeten. Fastighet Holmsund 2:1, 2:52, 2:53 och 2:55, Umeå kommun.* 2013-05-29.

UMEÅ KOMMUN

Utlåtande förnyad granskning

Diarienummer: BN-2022/01126
Datum: 2025-11-21

Detaljplan för fastigheten
Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) – etapp 2
inom Holmsund i Umeå kommun, Västerbottens län

Ett förslag till detaljplan för fastigheten Holmsund 2:65 m.fl. har upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Syftet med planen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Samråd och granskning

Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 2021-10-04 – 2021-10-24 samt granskning under tiden 2022-03-04 – 2022-04-03 samt **förnyad granskning under tiden 2025-06-17 – 2025-08-15**. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Nedan görs en sammanfattning av inkomna synpunkter under den förnyade granskningen, vilka kan begäras ut i sin helhet.

LÄNSSTYRELSEN

Har inkommit med ett yttrande som redovisas i sin helhet nedan.

Beskrivning av ärendet
Detaljplanen har överlämnats till Länsstyrelsen för granskning i enlighet med 5 kap. 20 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Enligt 5 kap. 22 § PBL ska Länsstyrelsen under granskningstiden yttra sig över planförslaget, om planförslaget enligt Länsstyrelsens bedömning innebär att någon av överprövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL inte följs eller tillgodoses.

Syftet med detaljplanen
Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Detaljplanering
Telefon: 090-16 64 90
Mejladress: detaljplanering@umea.se
Webbplats: www.umea.se/detaljplanering

Detaljplanens överensstämmelse med översiktsplanen
Länsstyrelsen bedömer att detaljplaneförslaget överensstämmer med översiktsplanen enligt 4 kap. 33 § p.5 PBL.

Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen bedömer - med hänsyn till prövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden - att ett antagande av detaljplanen inte kommer att prövas under förutsättning att kommunen beaktar Länsstyrelsens synpunkter nedan samt utvecklar/justerar i enlighet med vad som anges i avsnittet Miljökvalitetsnormer för vatten i detta yttrande.

Miljökvalitetsnorm Vatten
Länsstyrelsen kan utifrån nuvarande underlag inte bedöma hur detaljplanens genomförande skulle påverka möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna (MKN) för vatten. Med anledning av påverkan på MKN för vatten konstaterar kommunen att dagvattenhantering måste planeras och byggas ut i ett sammanhang, vilket Länsstyrelsen håller med om. Länsstyrelsen delar dock inte kommunens bedömning av hur detta ska säkerställas. Kommunen skriver att:
”Ansvaret för avvattning och rening av dagvatten inom hamnområdet vilar på de enskilda fastighetsägarna. Fastighetsägarna (företrädesvis Umeå hamn AB) ansvarar med detta för att ordna de tekniska installationer som behövs för rening till acceptabel nivå. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Umeå kommun ansvarar för att tillsynen av detta sker på ett tillfredsställande sätt.”
Detta stämmer förvisso, men är inte tillräckligt för att i samband med detaljplanens antagande kunna bedöma att miljökvalitetsnormerna för vatten kommer kunna följas vid ett genomförande av detaljplanen. Det är viktigt att få till en dagvattenhantering som planeras och byggs ut i ett sammanhang med en optimering av olika reningsanläggningar, vilket också tas upp i planbeskrivningen (sid 90). Om planförslaget antas i nuvarande form - samt innan en tydlig handlingsplan finns på plats - så riskerar dagvattenlösningarna bli avgjorda i bygglovsskedet och därmed inte tillräckligt effektiva eller kostnadseffektiva sett till hela områdets reningsbehov. Innan detaljplanen antas behöver det tydligt framgå hur kommunen avser säkerställa att nödvändiga dagvattenrenande åtgärder kommer att genomföras.

Länsstyrelsen framför i en separat bilaga (Bilaga 1, Miljökvalitetsnormer för vatten samt dagvattenfrågor) detaljsynpunkter på hur bedömningar genomförts samt vilka slutsatser som dragits från dessa.

Miljökvalitetsnorm Luft
Kommunen har i planhandlingarna visat hur man genomfört bedömningen om hur detaljplanen kan komma att påverka luftkvaliteten i området. Bedömningen är gjord genom objektiv skattning vilket är acceptabelt för detta område och de förutsättningar som gäller. Bedömningen baserat på

beräkningarna är att påverkan på luftkvalitet blir mycket liten. Länsstyrelsen har inget att erinra.

Hälsa och säkerhet - Buller
Planbeskrivningen redogör, så långt det är möjligt, för hur bullerfrågan ska hanteras i planområdet framöver, både för trafiken, tillståndspliktiga verksamheter och icke tillståndspliktiga verksamheter. Det är exempelvis bra att plankartan har försetts med bestämmelse som säkerställer gällande riktvärden för buller för de verksamheter som inte kräver tillstånd enligt miljöbalken. Det ses också som positivt att kommunen i planbeskrivningen anger att Kommunstyrelsens generella försiktighetsprincip bör tillämpas i fråga om att inte tillåta ny bostadsbebyggelse som riskerar att begränsa fullt utnyttjande av hamnen. Länsstyrelsen bedömer att bullerproblematiken är beskriven på ett tillräckligt sätt.

Hälsa och säkerhet - Förorenade områden
Som Länsstyrelsen även konstaterat i yttrandet från föregående etapp är utgångspunkten att föroreningssituationen ska vara tillräckligt utredd för att kunna bedöma om platsen är lämplig för ändamålet. Innan detaljplanen antas bör man även i en åtgärdsutredning ha utrett hur föroreningen ska åtgärdas.

Kommunen har motsatt sig ytterligare utredningar och menar att det inte är kostnadsmässigt motiverat att ta fram ytterligare underlag till detaljplanen. Kommunen har sammanställt status på de olika (kända) förorenade områdena inom planområdet och har tagit fram en åtgärdsutredning som underlag till detaljplanen. Utifrån informationen i de kända förorenade platserna bedöms inte situationen vara så allvarlig att marken skulle anses som olämplig. Planbeskrivningen bör också fastslå att försiktighetsåtgärder och jord- och grundvattenundersökningar ska ske vid alla grävarbeten och åtgärder inom hamnen i tidigare ej undersökt mark.

Kommunen vill alltså frångå det normala förfarandet att föroreningsfrågan ska vara helt utredd till detaljplanen. Utifrån kommunens underlag synes huvudparten av de förorenade områdena vara identifierade och delvis under kontroll. Undersökningar ska i stället utföras löpande och i tät dialog med kommunens miljö- och hälsoskydd. Även om samtliga områden inte är undersökta så bedömer Länsstyrelsen att kommunen har en tillräcklig kontroll på situationen för att i alla fall kunna göra bedömningen att platsen inte kan sägas vara direkt olämplig. Att skjuta fram provtagningar ställer högre krav på dialogen och tillsynsmyndigheten. Då miljö- och hälsoskydd har tillsynen över verksamheterna inom området och har bäst inblick i föroreningssituationen är deras synpunkter viktiga.

<u>PFAS</u>
Gällande PFOS som nämns så får man antas att det är PFAS som grupp som avses, och att kompletterande provtagning då minst bör gälla PFAS 11 (helst PFAS 21). Utöver brandskumsplatser så är flera av objekten sådana

som på branschnivå associeras med PFAS, som exempel avfallsverksamheter och oljedepåer. Detta gäller även Hillskär. Då PFAS-frågan är relativt ny har troligen ingen provtagning skett om de flesta av undersökningarna.

Fiberbank

Det framgår att fiberbanken samt påverkan på denna från båttrafiken är väl känd. SCA Obbola utför under 2025 en bedömning kring själva fiberbankens risker. Detaljplanen medför sannolikt inte något nämnvärd ökad risk för fiberbanken, men om inte SCA Obbola redan varit delaktiga i processen så bör de ges möjlighet till synpunkter.

Övrigt

Vattenverksamhet

Utfyllnaderna kommer att behöva prövas i mark- och miljödomstolen innan de görs. Mer detaljerat underlag kommer då att behöva tas fram. Det är positivt att kommunen redan nu har identifierat att ytterligare naturinventeringar och sedimentundersökningar behöver göras innan vattenverksamheten prövas.

Artskyddsfrågor

Planförslaget innebär att vattenansamlingarna som hyser fridlysta arter kommer fyllas igen. Dispens från artskyddsförordningen och tillstånd till igenfyllnaden har medgivits av Mark och miljödomstolen (M 3612-20) och är således tillåtligt. Länsstyrelsen har inget att tillägga gällande detta.

Totalförsvarets civila intressen

I stycket gällande totalförsvarets civila intressen kan tilläggas att hamnar är viktiga transportnoder för Sveriges försörjningsberedskap. Vid krig kan hamnen utgöra ett troligt mål för bekämpning av främmande makt.
Det bör förtydligas i planbeskrivningen huruvida nuvarande räckvidd av ljudsändarna för utomhusvarning är tillräcklig för att varna hela detaljplaneområdet. Om detta anses otillräckligt bör åtgärder föreslås. (Se bilaga 2, Ljudsändare och skyddsrum)

Det bör även förtydligas huruvida antalet och placering av skyddsrum antas vara tillräckliga för att skydda civilbefolkning som vistas i detaljplaneområdet vid höjd beredskap. Om det anses otillräckligt bör åtgärder föreslås (Se bilaga 2 Ljudsändare och skyddsrum)

Kommentar

Efter den förnyade granskningen har en handlingsplan för dagvattenhantering inom Umeå hamn tagits fram. I handlingsplanen beskrivs att åtgärder och underhåll ska säkerställas, system och anläggningar dokumenteras, kontrollprogram ska fullföljas samt att planförslaget uppdateras. I handlingsplanen beskrivs också exempel på tillämpning av planen.

Det beskrivs också att i hamnverksamhetens tillstånd ingår ett kontrollprogram för vatten och i genomförandet av detta ingår kontinuerliga samråd med miljö- och hälsoskydd på kommunen.

Planbeskrivningen kompletteras med underlag och beskrivningar från handlingsplanen för dagvatten. För att säkerställa att en ändamålsenlig hantering av dagvatten kommer till stånd inom hamnområdet, som ett komplement till handlingsplanen, regleras genom egenskapsbestämmelse att startbesked för byggnad inte får ges förrän anläggning för hantering av dagvatten har kommit till stånd.

Vad gäller beskrivningen av förändringar inom förorenad mark och vatten kompletteras planbeskrivningen med att försiktighetsåtgärder och jord- och grundvattenundersökningar ska ske vid alla grävarbeten och åtgärder inom hamnen i tidigare ej undersökt mark. För att säkerställa att efterbehandling av förorenad mark sker regleras med egenskapsbestämmelse för de aktuella områdena att startbesked inte får ges för byggnad förrän ev. markföroreningar är avhjälpta till att nivåerna understiger riktvärden för mindre känslig markanvändning.

SCA Obbola har getts möjlighet under planprocessen att lämna synpunkter på förslaget.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, har det övergripande ansvaret för landets skyddsrum. Ytterst är det riksdag och regering som beslutar om skyddsrummen. MSB ansvarar inriktar och håller samman arbetet med att utveckla befolkningsskydd med varningssystem, skyddsrum och utrymning och inkvartering. MSB kontrollerar bland annat att mängden skyddsrum bevaras.

Skyddsrum och ljudsändare regleras inte i detaljplanen och kommunen gör ingen bedömning av behovet inom ramen för planarbetet. Kommunen bedömer att detaljplanen inte utgör något hinder om behov finns att utöka befolkningsskyddet med t.ex. skyddsrum och varningssystem inom planområdet. Fastighetsägaren ansvarar för befintliga skyddsrum och ljudsändare.

Planbeskrivningen kompletteras i enlighet med yttrandet vad gäller upplysningar kring hamnens betydelse och behovet av befolkningsskydd.

TRAFIKVERKET

På sid 35 i planbeskrivningen står "Längs den östra sidan av hamnen, där ny gång- och cykelväg planeras längs väg E12." Trafikverket vill förtydliga att Trafikverket inte planerar någon gång- och cykelväg på aktuell sträcka. I de fall kommunen avser bygga en gc-väg längs E12 kommer det att krävas tillstånd och avtal för arbete i vägområdet eller dess närhet.

Kommentar

Planbeskrivningen revideras i skrivningen på sid 35.

SWEDAVIA

Nuvarande planförslag bedöms inte innebära någon negativ påverkan på Umeå Airport.

Swedavia önskar dock att framföra följande:

- Swedavia ser positivt på att MSA-ytan lyfts i planbeskrivningen. Vi föreslår dock att information om specifika höjder stryks ur texten på s.24-25 som beskriver flygplatsens riksintresse. Detta eftersom flygprocedurerna för Umeå Airport är under revidering vilket kan innebära att dessa kan komma att förändras i närtid. Planförslaget kommer även efter revidering av dessa inte innebära någon risk för genomträngning av flygplatsens hinderytor. Det är för den här planen tillräckligt att redogöra att planområdet är inom flygplatsens MSA-yta och att objekt som väsentligt överstiger reglerade höjder i plankartan ska samrådas med flygplatsen.

Utöver ovan har Swedavia inga övriga synpunkter i denna granskning.

Kommentar

Planbeskrivningen revideras i enlighet med yttrandet.

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarsmakten bedömer att planförslaget i sin nuvarande utformning inte riskerar medföra påtaglig skada på riksintresse för totalförsvarets militära del.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Yttrande

Miljö- och hälsoskydd ser positivt på en utveckling av riksintresset Umeå hamn. Det finns dock delar av planen som behöver kompletteras och förtydligas. Miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnar i huvudsak följande synpunkter på planhandlingen:

Det behöver förtydligas hur planen säkerställer att negativa konsekvenser av buller inte uppstår eller ökar för fastighetsägare/närboende i anslutning till planområdet. Redan vid befintlig utbyggnad överskrids riktvärden för industribuller samt väg- och spårtrafik vid ett antal fastigheter/bostäder i anslutning till planområdet.

Det bör förtydligas vilka markområden inom planområdet som överskrider halter för mindre känslig markanvändning (MKM) enligt Naturvårdsverkets

riktvärden för förorenad mark. Områden med markföroreningar som överskrider MKM bör villkoras så att framtida bygglov kan medges först efter sanering ner till MKM.

Det behöver kompletteras med en kvalitativ bedömning av potentiell påverkan på miljökvalitetsnormen (MKN) för berörda ytvattenrecipienter. Det saknas uppgifter om hur dagvatten hanteras inom planområdet samt hur detaljplanen förhåller sig till gränsvärden för MKN vatten.

Artskyddsutredningen behöver kompletteras med vilken påverkan planen har på arters bevarandestatus samt vilka arter som är minskande. Häckfågelinventeringen behöver kompletteras med tidigare inventeringsperioder från isens brytning fram till juni/juli för att klargöra påverkan på skyddade arter.

Kommentar

För många verksamheter i hamnområdet (befintliga och nya) hanteras störningar i de miljötillstånd som krävs för verksamheten. För att säkerställa att riktvärden för buller hålls för verksamheter som *inte* tillståndsprövas enligt miljöbalken har plankartan försetts med bestämmelse som säkerställer gällande riktvärden för buller för de verksamheter som inte kräver tillstånd enligt miljöbalken. Bestämmelsen har bedömts vara nödvändig för att hamnens lokalisering ska vara lämplig avseende bullerstörningar på omgivningen även på sikt.

Nya bostäder eller annan störningskänslig verksamhet ska samtidigt undvikas i lägen som utsätts för störningar från hamnen idag och i framtiden. Kommunstyrelsen har bland annat fastslagit att en generell försiktighetsprincip bör tillämpas i fråga om att tillåta ny bostadsbebyggelse inom hamnverksamhetens influensområden för att inte förhindra eller försvåra ett fullt utnyttjande av hamnen (KS-2015/00691 § 115).

Mot bakgrund av föroreningssituationen vidtas idag försiktighetsåtgärder vid alla grävningar och åtgärder inom hamnområdet. Påträffade föroreningar hanterats i enlighet med gällande lagstiftning, bland annat miljöbalken och förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Detta innebär bland annat att underrättelse till tillsynsmyndigheten och upprättande av saneringsanmälan alltid sker vid påträffande av förorening. Processen inkluderar miljötekniska markundersökningar för att avgränsa förorening och minimera risk för spridning i samband med efterbehandling. Arbetet sker och ska fortsatt ske i nära samarbete med tillsynsmyndigheten.

Planbeskrivningen kompletteras med att försiktighetsåtgärder och jord- och grundvattenundersökningar ska ske vid alla grävarbeten och åtgärder inom hamnen i tidigare ej undersökt mark. För att säkerställa att efterbehandling av förorenad mark sker regleras med egenskapsbestämmelse för de aktuella områdena att startbesked inte får ges för byggnad förrän ev.

markföroreningar är avhjälpta till att nivåerna understiger riktvärden för mindre känslig markanvändning.

Efter den förnyade granskningen har en handlingsplan för dagvattenhantering inom Umeå hamn tagits fram. I handlingsplanen beskrivs att åtgärder och underhåll ska säkerställas, system och anläggningar dokumenteras, kontrollprogram ska fullföljas samt att planförslaget uppdateras. I handlingsplanen beskrivs också exempel på tillämpning av planen. Det beskrivs också att i hamnverksamhetens tillstånd ingår ett kontrollprogram för vatten och i genomförandet av detta ingår kontinuerliga samråd med miljö- och hälsoskydd på kommunen.

Planbeskrivningen kompletteras med underlag och beskrivningar från handlingsplanen för dagvatten. För att säkerställa att en ändamålsenlig hantering av dagvatten kommer till stånd inom hamnområdet, som ett komplement till handlingsplanen, regleras genom egenskapsbestämmelse att startbesked för byggnad inte får ges förrän anläggning för hantering av dagvatten har kommit till stånd.

Del av befintliga vattenområden inom hamnområdet kan idag fyllas igen med stöd av gällande detaljplaner. Med skadelindrande åtgärder för aktuella arter bedöms i detta skede planerade utfyllnader inte omfattas av förbuden i artskyddsförordningen. Frågan hanteras i kommande tillståndsprocesser. Dispens från artskyddsförordningen och tillstånd till igenfyllnaden har medgivits av Mark och miljödomstolen (M 3612-20) och är således tillåtligt.

En artskyddsutredning har i flera steg tagits fram under planprocessen i vilken berörda arter identifierades. Utredningar hur det är möjligt att undvika negativ påverkan, eventuella skyddsåtgärder och behov om att söka dispens från artskyddsförordningen har också skett parallellt med detaljplanearbetet. Med skadelindrande åtgärder för aktuella arter bedöms i detta skede planerade förändringar inte omfattas av förbuden i artskyddsförordningen. Artskyddsfrågan hanteras även i kommande tillståndsprocesser. Om arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen påträffas under exploatering ska samråd hållas med länsstyrelsen avseende vidare hantering för att säkerställa att bevarandestatusen för arterna inte påverkas och för att reda ut om dispens från förordningen krävs.

TEKNISKA NÄMNDEN/GATOR OCH PARKER

Den PARK-yta som vi tidigare lämnade kommentar om att övergå till fastighetsmark och prickmark har utgått ur planområdet.

Ytan som i samrådsskedet föreslogs som NATUR med dike och dagvattenfördröjning har övergått till fastighetsmark och prickmark. I tidigare yttrande kommenterade vi att ytan var för begränsad för att kunna hantera större flöden. Behovet att hantera tillkommande dagvatten uppströms

kvarstår. Så det blir viktigt att säkerställa att rinnvägar säkerställs i samband med kommande projektering.

Kommentar

Planbeskrivningen kompletteras med en tydligare beskrivning kring hur dagvatten är tänkt att hanteras inom hamnområdet.

UMEÅ ENERGI AB

Umeå Energi har inget att erinra avseende fjärrvärme-, fjärrkyla-, el- eller bredbandsledningar

VAKIN, UMEÅ VATTEN OCH AVFALL AB

Vatten och avlopp
I planbeskrivningen framgår det att VA-huvudmannen i dagsläget inte har möjlighet att ta emot ökade volymer spillvatten. Vakin vill understryka att de beräknade ökade spillvattenflödena som tillkommer i samband med en utökning av hamnens verksamhet kan tas emot i det allmänna spillvattennätet, förutsatt att rätt åtgärder vidtas. Genom att anlägga fördröjningsanläggningar för spillvatten inom planområdet, och styra tömningen av dessa så att den inte sker vid tider då det kommunala spillvattennätet är högt belastat – vilket vanligtvis inträffar vid ett fåtal tillfällen per år i samband med kraftiga regnhändelser – är det möjligt att hantera de ökade volymerna på ett hållbart sätt. För att möjliggöra dessa åtgärder behöver gällande avtal som reglerar spillvattenhanteringen revideras.

I miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) tas det inte hänsyn till att det planeras att bygga ett nytt reningsverk inom hamnområdet för att hantera områdets spillvatten. Detta ligger normalt utanför Vakins bevakningsområde, då området inte omfattas av verksamhetsområdet för spillvatten. Vakin vill dock uppmärksamma att ett nytt reningsverk kan påverka bedömningen av miljöpåverkan i relation till gällande miljökvalitetsnormer (MKN) för mottagande recipienter, och anser därför att detta bör belysas i MKB:n.

Avfall och återvinning
Från och med den 1 januari 2024 ska verksamheter lämna sitt utsorterade förpackningsavfall till ett insamlingssystem för verksamheters förpackningsavfall.

Säkerställ att transportvägar och uppställningsplats för bilen uppfyller Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning. Transportvägen ska vara minst 5,5 meter bred om körning i båda riktningarna förekommer, om parkering förekommer måste vägen vara bredare. Om vägen är mötesfri och det inte finns parkerade fordon kan vägen vara smalare, dock minst 3,5 meter bred. Träd och annan växtlighet får inte inkräkta på vägens bredd eller den fria höjden. Snövallar får inte inkräkta på transportvägens bredd

och transportvägen ska vara halkbekämpad vintertid. Längs hela transportvägen, fram till hämtningsfordonets uppställningsplats, ska det vara fri höjd på minst 4,7 meter.

Genomfart eller tömning ska av säkerhetsskäl inte ske utanför entréer. Vid transport, tömning och eventuell vändning ska det vara fri sikt och god framkomlighet.

Om hämtningspersonalen drar eller skjuter tunnan från uppställningsplatsen fram till sopbilen ställer detta krav på jämna hårdgjorda ytor utan kanter som snöröjs och halkbekämpas vintertid Det får inte finnas trottoarkanter, trösklar eller andra ojämnheter som kan påverka avfallshämtarnas arbetsmiljö. Ur arbetsmiljösynpunkt är dragvägar problematiska och bör undvikas.

I övrigt förutsätter vi att Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning följs.

Kommentar

Planbeskrivningen kompletteras med underlag och beskrivningar från den handlingsplan för dagvatten som tagits fram för området, se också kommentar till länsstyrelsens yttrande. Planbeskrivningen kompletteras med uppgifter från Vakins yttrande vad gäller vatten och avlopp.

Detaljplanen innebär inga planerade förändringar när det kommer till hantering av avfall. VAKINs gällande anvisningar för ny- och ombyggnationer av plats för avfallshämtning (NOA) ska följas vid ny- och ombyggnad. Beskrivningen kring vatten och avlopp samt avfall i planbeskrivningen kompletteras.

LANTMÄTERI

För plangenomförandet viktiga frågor där planen måste förbättras;

Plankarta

- Genomförandetid saknas på plankartan

Planbeskrivning

- Det saknas konsekvenser för hur rättigheterna påverkas av genomförandet av detaljplanen i konsekvenstabellen (sidan 97). Idag nämns vilka fastigheter som berörs men rättigheterna är inte kompletta. ”Fastigheter” bör tas bort och ersättas med ”rättighetsbeteckning”. Konsekvenserna för rättigheterna efter genomförandet saknas helt. Ledningshavare saknas också i tabellen, bör bytas ut mot rubriken lagfaren ägare.
- Det måste framgå vem som ska ansöka om att rättigheterna (x och z) bildas genom lantmäteriförrättning.
- Stycket nedanför konsekvenstabellen gällande ledningar och ledningsrätter bör förtydligas (sidan 97). Vad är syftet med formuleringen? Är det endast en upplysning kan det strykas.

- Sista meningen i konsekvenstabellen gällande Holmsund 2:1 (sidan 93) bör strykas helt. Bedömning görs senare under handläggningen av förrättningen.
- Planens konsekvenser i stort bör utvecklas.

Kommentar

Plankartan kompletteras med genomförandetid.
Planbeskrivningen kompletteras och revideras i enlighet med yttrandet.

YTTRANDE 1

Skrivningarna om buller behöver fördjupas så att det tydliggörs att även hantering av metallskrot är sådan verksamhet som omfattas av Naturvårdsverkets rekommendation om att accepterade ljudnivåer ska sänkas med 5 dB. Vidare saknas en avvägning mot folkhälsan och att WHO rekommenderar lägre accepterade nivåer än Naturvårdsverket. En utbyggnad av hamnens verksamhet behöver ske i linje med att folkhälsan ska bevaras och att Holmsund och Obbola-området även fortsättningsvis ska vara attraktiva bostads och rekreationsområden.

Kommentar

För många verksamheter i hamnområdet (befintliga och nya) hanteras störningar i de miljötillstånd som krävs för verksamheten. För att säkerställa att riktvärden för buller hålls för verksamheter som *inte* tillståndsprövas enligt miljöbalken har plankartan försetts med bestämmelse som säkerställer gällande riktvärden för buller för de verksamheter som inte kräver tillstånd enligt miljöbalken. Bestämmelsen har bedömts vara nödvändig för att hamnens lokalisering ska vara lämplig avseende bullerstörningar på omgivningen även på sikt.

Nya bostäder eller annan störningskänslig verksamhet ska samtidigt undvikas i lägen som utsätts för störningar från hamnen idag och i framtiden. Kommunstyrelsen har bland annat fastslagit att en generell försiktighetsprincip bör tillämpas i fråga om att tillåta ny bostadsbebyggelse inom hamnverksamhetens influensområden för att inte förhindra eller försvåra ett fullt utnyttjande av hamnen (KS-2015/00691 § 115).

YTTRANDE 2

Den bullerutredning som gjorts har inte i tillräcklig utsträckning tagit hänsyn till den sammanlagda bullereffekten av denna detaljplaneändring med de som gjorts i samband med expansionen av fabriksområdet vid SCA Obbola. SCA fabriken och dess ljudnivå utgör en bas för den sammanlagda bullernivå som hamnområdet kommer bidra till.

Effekten av den ökade bullernivån från denna detaljplaneändring innebär för de bostäder som ligger på Obbola-sidan kommer därmed sannolikt ligga över de gränsvärden som ställts upp när helheten beaktas. Att på detta sätt

beakta varje bullerkälla separat inför varje separat detaljplaneändring skulle innebära att den ackumulerade effekten för boendemiljön tillåts gå långt över riktvärdena. En fördjupad bullerutredning för boende som påverkas av denna kombinerade bullermiljö behövs, där hamnområdet inte beaktas isolerat, utan utifrån dess bidrag till en total ackumulerad bullernivå. Därtill behövs ytterligare utredning av ytterligare potentiella kompensatoriska åtgärder i syfte att minska den totala bullernivå som denna detaljplaneändring skulle bidra till.

Kommentar

I detaljplanen för hamnen beskrivs konsekvenserna av de förändringar som planen medger med syfte att visa på hur detaljplanens genomförande kan påverka omgivningen. I den bullerutredning som utgör underlag för planen redovisas beräknade ljudnivåer från verksamheter i Umeå hamn samt från transporter på de vägar som används till och från hamnen. Utredningen redovisar dagens bullersituation, bullersituationen med gällande detaljplaner (”nollalternativet”) samt bullersituation med ny detaljplan (prognos 2050). SCA Obbola är en verksamhet som har tillstånd enligt miljöbalken som innehåller villkor om buller.
I övrigt se kommentar till yttrande 1.

YTTRANDE 3

Synpunkten gäller framför allt buller i samband med den kommande utbyggnaden samt det buller som en full utbyggnad kommer att skapa. Som jag förstår det så ligger ljudnivåerna i mitt område nära den gräns som kan ses som acceptabelt redan idag en ökning är inte önskvärd. Hur kan ni garantera att dessa nivåer som kalkylerats fram är tillförlitliga och att dessa inte överskrids under projektets gång och i framtiden? Har noterat att efter att projektet med utbyggnaden av den nya fabriken i Obbola så har bullret ökat markant ifrån vissa delar av anläggningen min oro är att detta även kommer att ske ifrån er anläggning när den står klar. Vilka krav ställs på de verksamheter och anläggningar som är direkt beroende av er anläggning för ut och inlastning att begränsa totala bullret ifrån området i samband med er expansion kan tycka att man skall åtgärda dessa innan man ökar kapaciteten ytterligare för hamnområdet.

Kommentar

Se kommentar till yttrande 1.

SAMMANFATTNING

Ändringar efter granskning

Planhandlingarna ändras på följande punkter:

Plankartan

- kompletteras med genomförandetid
- egenskapsbestämmelse införs för att tillgodose att ändamålsenlig hantering av dagvatten kommer till stånd
- egenskapsbestämmelse införs för att säkerställa efterbehandling av förorenad mark

Planbeskrivningen

- kompletteras med en tydligare beskrivning kring hur dagvatten är tänkt att hanteras inom hamnområdet
- beskrivningen av förändringar inom förorenad mark och vatten kompletteras
- kompletteras med upplysningar kring hamnens betydelse och behovet av befolkningsskydd
- kompletteras efter yttrande från lantmäteri
- skrivningar revideras i enlighet med Trafikverkets och Swedavias yttranden
- beskrivningen kring vatten och avlopp samt avfall kompletteras

Byggnadsnämnden föreslås godkänna detaljplanen och lämna över den till kommunfullmäktige för antagande.

Detaljplanering, Umeå kommun, november 2025

Handlingen är godkänd i kommunens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

Detaljplan för fastigheten Holmsund 2:65 m.fl

BN-2022/01126

Yttrandeförteckning

I samband med samråd och granskning har sakägare, statliga och kommunala instanser, föreningar med flera getts möjlighet att lämna synpunkter på planförslaget.

Enskilda personer, företag, myndigheter och sammanslutningar har rätt att underrättas när en detaljplan skickas ut på samråd och granskning, om de yttrat sig eller anmält intresse av att få ta del av underrättelsen. (jfr prop. 2009/10:170 sid. 237).

*Med hänsyn till GDPR ska vi i samrådsredogörelse och granskningsutlåtande skriva **[YTTRANDE 1, osv]**. i stället för att benämna **enskilda personer** med namn och adress. Personuppgifterna anges istället i yttrandeförteckningen. Syftet är att separera personuppgifter från planhandlingarna så att handlingarna inte berörs av GDPR. Syftet är också att se till att alla som har rätt att underrättas om planen vid samråd, granskning och antagande får del av den informationen.*

*I den första tabellen nedan, ange kontaktuppgifter till **enskilda personer** som har yttrat sig eller som anmält intresse av att få ta del av underrättelsen om samråd eller granskning någon gång under planprocessen.*

*I den andra tabellen nedan, ange kontaktuppgifter till **föreningar** som yttrar sig i samråd eller granskning, eller som anmält intresse av att få ta fel av underrättelsen, och som inte redan finns med på sändlistan för samråd eller granskning.*

Yttrandeförteckningen är allmän handling och kan begäras ut.

Tänk på att ett yttrande kan ha flera avsändare. Ange alla avsändare, om informationen är tillgänglig.

Remissinstanser som finns med på sändlistan inför samråd eller granskning ska inte finnas med på listan nedan.

Enskilda personer, företag, myndigheter och sammanslutningar som yttrat sig under samråd eller granskning

Yttrande	Dok.nr i 360	Namn	Adress	E-post	Fastighet
Förnyad granskning					
1	BN-2022/01126-26	Magnus Hultin	Harstadsvägen 9 913 33 Holmsund	magnus@hultin.nu	-
2	BN-2022/01126-29	Markus Naarttijärvi	Kvarnvägen 14 913 42 Obbola	Markus.n@gmail.com	-

3	BN-2022/01126-34	Carl Sandström	Furuvägen 12 91335 Holmsund	Storklyvan19@gmail.com	Holmen 3

Enskilda personer, företag, myndigheter och sammanslutningar som anmält intresse av att få ta del av underrättelsen om samråd eller granskning

Namn	Adress	E-post

Aktnummer: 2480K-P2024/10
Laga kraft: 2024-06-17

UMEÅ KOMMUN

Granskningsutlåtande nr.2

Diarienummer: BN-2020/02148

Datum: 2022-10-26

Handläggare: Johanna Söderholm

Detaljplan för fastigheten
Holmsund 2:65 – etapp 1
inom Holmsund i Umeå kommun, Västerbottens län

Ett förslag till detaljplan för fastigheten Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) har upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering.

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Planförslaget följer inriktning och intentioner i översiktsplanen.

Sakägare, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Inkomna yttranden redovisas och besvaras nedan. Yttranden finns i sin helhet som offentlig handling hos Detaljplanering, Umeå kommun.

PLANPROCESSEN

Byggnadsnämnden beslutade 17 februari 2021 (BN §46) att byggnadsnämnden inleder planläggning av Holmsund 2:65 med flera.

Byggnadsnämnden beslutade 18 maj 2022 (BN §129) att

1. Byggnadsnämnden godkänner delning av detaljplanen för Holmsund 2:65 med flera (Umeå hamn) i två delar där etapp 1 fortsatt hanteras i ärende BN-2020/02148.
2. Byggnadsnämnden fortsätter planläggning av resterande del av Holmsund 2:65 med flera (Umeå hamn), etapp 2 i ett nytt ärende.

Planerade ut- och ombyggnationer i hamnen avses ske etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks för både åtgärder i vattenområdet (vattenverksamhet) och hamnverksamheten. Åtgärderna vid Norra och Södra kajen samt Energipiren i hamnens nordvästra del är i huvudsak begränsade till åtgärder i vattenområde och kräver en ny detaljplan endast avseende det vattenområde som får överbyggas. Mot denna bakgrund behöver planområdet avgränsas till området för aktuell tillståndsansökan. Parallellt med detta avses återstående delar hanteras i en egen detaljplan. Underlag och utredningar har arbetats om i enlighet med gjorda avgränsningar.

Planen handläggs med utökat planförfarande eftersom genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Detaljplanering
Telefon: 090-16 64 90
Mejladress: detaljplanering@umea.se
Webbplats: www.umea.se/detaljplanering

Förfarandets olika steg redovisas nedan:

Samråd. Dialog med länsstyrelsen, berörda myndigheter, berörda kommuner, kända sakägare och boende, föreningar, allmänhet med flera. Syftet med samrådet är att förbättra beslutsunderlaget och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

Samråd hölls mellan 2021-10-04 och 2021-10-24.

Samrådsredogörelse. Efter samrådet sammanställs inkomna synpunkter i en samrådsredogörelse och handlingarna revideras då det bedöms vara relevant (detta skede ingår formellt inte i processen men det förenklar och förtydligar inför granskningsskedet).

Granskning nr.1. Innan planen antas ska kommunen låta förslaget till detaljplan granskas. Den som vill lämna synpunkter på förslaget ska göra detta skriftligen.

Granskning hölls mellan 2022-03-04 och 2022-04-03.

Granskningsutlåtande nr.1. Efter granskningstiden sammanställs inkomna synpunkter i ett granskningsutlåtande. Handlingarna revideras då det bedöms vara relevant.

Granskning nr.2. Eftersom planförslaget ändrats väsentligt efter granskningen genomförs en ny granskning.

Granskning hölls mellan 2022-08-29 och 2022-09-28.

Granskningsutlåtande nr.2. Efter granskningstiden sammanställs inkomna synpunkter i ett granskningsutlåtande. Handlingarna revideras då det bedöms vara relevant.

Antagande. Detaljplanen antas av kommunstyrelsen.

Laga kraft. Om inget överklagande inkommit tre veckor efter antagandet vinner detaljplanen laga kraft. Bygglov med mera kan därefter medges.

Planprocessen vid utökat planförfarande

LÄNSSTYRELSEN

Inkom 2022-09-28

Överprövningsgrunder enligt 11 kap PBL

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap 10 § PBL och nu kända förhållanden att ett antagande av detaljplanen inte kommer att prövas. Detta förutsätter dock att planen förtydligas och kompletteras i enlighet med vad som anges i yttrandet nedan.

Riksintresse

Länsstyrelsen bedömer i likhet med kommunen att det riksintresse som kan komma att påverkas av planförslagets genomförande är riksintresset för yrkesfiske.

Av handlingarna framgår följande bedömning: ”Då farleden redan idag trafikeras av ett relativt stort antal fartyg bedöms det som osannolikt att fiske förekommer så pass nära att det skulle störas även om antalet fartyg blir fler. Konsekvensen för yrkesfisket bedöms som liten”.

Ovanstående bedömning har inte tagit hänsyn till fisket med fasta redskap som framför allt används för laxfisket, men även för sik. Dessa redskap består av ett så kallat fiskhus och dit leds fisken genom ibland flera hundra meter långa ledarmar av grovmaskigt nät. Redan idag kommer signaler från bl.a. Sjöfartsverket om att dessa redskap kan komma i konflikt med fartygstrafiken, då redskapen kan sträcka sig ut till närhet av farleden. I ett scenario med större och fler fartyg är det inte osannolikt att detta kan innebära negativa konsekvenser för bedrivandet av det betydelsefulla fisket med fasta redskap. Det nämns också i samma text att ”fler och större fartyg innebär att även ett större geografiskt område tas i anspråk för fartygstrafik”.

Med utgångspunkt från att farleden inte breddas och därmed tar mer utrymme i anspråk, ser inte Länsstyrelsen att riksintresset för yrkesfisket kan lida påtaglig skada utifrån dagens bedrivande. Planbeskrivningen bör förtydliga huruvida breddning av farleden kommer att bli aktuellt och i så fall utreda och beskriva hur det kan komma att påverka riksintresset.

Ume/Vindelälvens mynningsområde är vidare en viktig vandringsled för lax.

Ovanstående mening bör kompletteras med sik och havsöring.

Kommentar

Sjöfartsverket ansvarar för farleden och eventuella förändringar och dess konsekvenser hanteras separat från detaljplanen. Sjöfartsverket har remissats detaljplanen under hela processen men har inte yttrat sig.

Miljökonsekvensbeskrivningen har setts över kring vilka bedömda konsekvenser en eventuell förändring av farleden skulle kunna innebära på riksintresset.

Nämnd synpunkt Ume/Vindelälvens mynningsområde har kompletterats planhandlingarna.

Hälsa och säkerhet, risk för olyckor, översvämning och erosion

Buller

Närliggande bostadsområden till Umeå hamn är idag bullerutsatta med ljudnivåer som tangerar eller överstiger riktvärden. Detta gäller inte minst längs E12 avseende trafikbuller. Jämfört med nuläge är beräknade ekvivalenta ljudnivåer dessutom 3 dBA högre i Prognos 2050. Detaljplanens bullerutredning konstaterar att en utbyggnad av hamnen sannolikt kommer att innebära att bullerriktvärden kommer att överskridas. Lösningen på denna problematik sammanfattas kortfattat i planen genom ett konstaterande att det för att nå riktvärdena troligtvis kan komma att krävas kompletterande bullerskyddsåtgärder. Länsstyrelsen förutsätter att kommunen följer upp och vid behov genomför bullerskyddsåtgärder.

Kommentar

I Umeå kommun pågår under 2022 bullerkartläggning enligt kraven i *Förordning om omgivningsbuller* (2004:675). Kartläggningen ska vara klar under hösten och innefatta buller från vägtrafik, järnvägstrafik, flygtrafik och viss industriell verksamhet, vilket innebär att såväl hamnen med dess olika verksamheter och vägar som exempelvis Holmsundsvägen och E12 ingår. Utifrån resultatet av kartläggningen ska Umeå kommun under 2023 ta fram ett nytt reviderat åtgärdsprogram för buller. Syftet med åtgärdsprogrammet är att förbättra ljudmiljön och minska antalet boende som är exponerade av buller genom att vidta åtgärder som leder till att ljudmiljön förbättras Syftet är också att vidareutveckla former för ett strukturerat och kontinuerligt arbete med ljud- och bullerfrågor i kommunen. Som en del av detta arbete och med tanke på hamnens utveckling på kort och lång sikt diskuterar kommunen en fördjupad åtgärdsutredning för Holmsund/Obbola och för Umeå hamn specifikt. I en sådan fördjupning kan förslag till konkreta åtgärder presenteras utifrån behov och lämplighet, exempelvis hastighetssänkningar och bullerplank i valda lägen. Arbetet med åtgärdsprogrammet kommer att redovisas mer i detalj i nästa detaljplaneetapp av Umeå hamn (etapp 2).

Trafikverket ska, på samma sätt som kommunen enligt kraven i *Förordning om omgivningsbuller* (2004:675), kartlägga omgivningsbuller från vissa vägar. Kommunen för en kontinuerlig dialog med Trafikverket i dessa frågor.

Förorenad mark

Länsstyrelsen anser att föroreningssituationen inom ett planområde ska vara tillräckligt utredd för att det ska gå att avgöra om den planerade markanvändningen är lämplig innan en detaljplan antas. Trots att det planeras för fortsatt industrimark (mindre känslig markanvändning) ska föroreningssituationen undersökas och en bedömning göras om föroreningsnivån är sådan att den kan innebära en risk för människors hälsa och miljö utifrån planerad markanvändning, och om det föreligger behov av åtgärder eller ej.

Umeå kommun har på grund av kostnadsmässiga skäl valt att inte göra mer utredningar som underlag till detaljplanen utan väljer i stället att fastslå i planbeskrivningen att utredningar av jord- och grundvatten ska utföras inom områden som inte har utretts tidigare, i enlighet med 26 kap. 22 § miljöbalken. Det specificeras inte i planhandlingarna i vilken omfattning undersökningar kommer utföras inom aktuellt planområde. Det behöver klargöras och skrivas in i planhandlingarna.

Det ska tydligt framgå inom vilka områden brandsläckningsskum har hanterats (för analyser av PFOS vid markundersökning) samt att PFOS-analyser av grundvatten ska utföras inom hela planområdet, enligt rekommendationerna i miljökonsekvensbeskrivningen. Vid åtgärder är det krav på §28-anmälan till tillsynsmyndigheten vid arbeten som kan innebära en risk för spridning eller exponering av föroreningar. Ovanstående behöver införas i detaljplanen innan antagande.

Kommentar

Hela planområdet är utpekat som industriområde, både i nuvarande detaljplaner och i planförslaget. Markanvändningen inom planområdet är därför av typen mindre känslig markanvändning (MKM).

Utöver hamnverksamhet bedrivs även många andra typer av verksamheter inom hamnområdet. Här finns exempelvis stora olje-, bitumen- och avfallsverksamheter, tull och kustbevakning samt ett antal andra företag som inte ingår i hamnens verksamhet. Dessa bolag arrenderar mark eller hyr lokaler av hamnen och har vid behov egna tillstånd enligt miljöbalken. Bolagen ansvarar också för eventuella mark- eller grundvattenföroreningar som uppkommit inom deras verksamhetsområde, genom den egna eller tidigare verksamhet.

De flesta av de enligt miljöprövningsförordningen tillståndspliktiga verksamheterna har gjort egna miljötekniska utredningar av mark och grundvatten, dels genom så kallade MIFO Fas 2-utredningar, dels genom statusrapporter med mark- och grundvattenutredningar. MIFO Fas 2 omfattar en översiktlig undersökning av mark och grundvatten och riskklassning. I och med riskklassningen görs en översiktlig bedömning av de risker för människors hälsa och miljön som det förorenade området kan innebära idag och i framtiden. De bolag som genomfört MIFO Fas 2-utredningar är Nynäs AB, Preem Raffinaderi AB (finns inte längre kvar i hamnen), RagnSells AB, SAKAB (idag RagnSells depå 10), Svenska Statoil AB (idag Cirkle K AB), Norsk Hydro Olje AB (idag Cirkle K), Umeå Tank & Miljö (idag Stena Recycling AB) och Umeå hamn (idag Kvarkenhamnar). Information om dessa utredningar och riskklasser finns i länsstyrelsens Ebh-databas och har också redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen.

En stor del av planområdet där det finns eller funnits verksamheter som kan gett upphov till föroreningar i mark eller grundvatten har undersökts. Utredningarna har visat att det fö-

rekommer föroreningar i mark och grundvatten hos vissa av dessa verksamheter. Föroreningarna utgörs i första hand av aromater och alifater som härrör från hantering av petroleumprodukter men även tungmetaller och PAH har påvisats. I de fall tillsynsmyndigheten har bedömt att det finns risk för hälsa eller miljö eller spridning av förorening har kontrollprogram upprättats med krav på grundvattenprovtagning med syfte att se om det finns behov av efterbehandlingsåtgärd eller inte. Det har även genomförts ett antal saneringar under åren, både av kända föroreningar och av sådana som inte tidigare varit kända och som upptäckts i samband med schaktning eller liknande aktiviteter. Som exempel på stora saneringsprojekt kan nämnas sanering av den före detta träimpregneringsanläggning i Holmsund (arsenik, zink, PAH med mera) och sanering av Hillskär (olja och tungmetaller) och som utförts av Umeå kommun. Även dessa redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Flera saneringar och delsaneringar, såväl mindre som större, har också genomförts av bolag som arrenderar mark av Umeå hamn. Saneringarna har genomförts huvudsakligen som schaktsaneringar där förorenade massorna körts på godkänd deponi men även behandling av massor in-situ har förekommit. De har genomförts i nära samråd med tillsynsmyndigheten som lämnat synpunkter på upplägg av åtgärder och förelagt om försiktighetsåtgärder.

Hamnområdet är stort till ytan och det har bedrivits många olika miljöfarliga verksamheter inom området under lång tid. Flertalet av de områden där det bedrivits verksamhet som kan misstänkas ha gett upphov till föroreningar i mark och vatten har som nämnts undersökts. Områden där ingen verksamhet bedrivits kan inte förutsättas vara förorenade även om delar av hamnområdet skapats av fyllnadsmassor. Det är av denna anledning inte rimligt att i förväg utreda och redovisa vilka områden som kan vara förorenade eller inte. En sådan utredning kräver omfattande provtagning och därmed orimligt stora resurser.

Kommunen bedömer att det inte är kostnadsmässigt motiverat att göra fler utredningar som underlag till detaljplanen. Det finns i nuläget inget samlat register över vilka utredningar och saneringar som genomförts i planområdet. En åtgärdsutredning har dock tagits fram som underlag till detaljplanen med syfte att redovisa resultat från kända miljötekniska utredningar som gjorts inom planområdet.

Mot bakgrund av ovanstående vidtas idag försiktighetsåtgärder vid alla grävningar och åtgärder inom hamnområdet. Påträffade föroreningar hanterats i enlighet med gällande lagstiftning, det vill säga underrättelse till tillsynsmyndigheten och upprättande av saneringsanmälan. Processen inkluderar miljötekniska markundersökningar för att avgränsa förorening

och minimera risk för spridning i samband med efterbehandling. Arbetet sker i nära samarbete med tillsynsmyndigheten.

Det är, som ovan nämnt, reglerat i lagstiftningen hur påträffade föroreningar ska hanteras och det pågår och har pågått efterbehandlingsarbete av föroreningar löpande på samma sätt som på andra platser i kommunen. Därutöver upprättas statusrapporter med mark- och grundvattenutredningar i samband med omprövning av vissa av de miljöfarliga verksamheterna i hamnområdet (IED-anläggningar) enligt industriutsläppsförordningen (IUF).

Markarbeten som kan innebära risk för spridning eller exponering av föroreningar kommer att anmälas och utföras i enlighet med gällande krav i lagar och förordningar. Vid behov kommer provtagning att genomföras och om förorening påträffas tas beslut om lämplig åtgärd. Detta regleras i miljöbalken och i förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Att reglera ytterligare krav i detaljplanen är därmed inte aktuellt.

Större delen av området används för samma syfte som ny detaljplan möjliggör. Detaljplanen bedöms vara genomförbar och det finns ingen anledning att misstänka att marken inte skulle vara lämplig för ändamålet.

Brandsläckningsskum har enligt Brandförsvaret använts i slutna cisterner vid Fodercentralen på Hillskär och vid Foderfabriken i inre hamnen samt vid utlastningen vid Circle K (vid tidpunkten asfalterad yta med brunnar ut i havet). År 1978 brann det i en magasinsbyggnad närmast Kamratvallen. Skum användes då i ett hörn av byggnaden. Ett nytt magasin står här idag. Ett antal bilbränder har också skett inom hamnområdet genom åren, bland annat vid färjeterminalen, då begränsade mängder skum använts. Även bränder i fartyg har förekommit, men då har skum endast använts på själva fartygen. Övningsskum har till sist använts på älven/ute i vattnet. Planbeskrivningen har kompletterats med denna information och Åtgärdsutredningen har kompletterats med en karta som visar inom vilka områden brandsläckningsskum har hanterats (som underlag för analyser av PFOS vid markundersökning).

Miljökvalitetsnormer

Vattenförekomsten Österfjärden har redan idag ett åtgärdsbehov för fosfor, metaller, icke dioxinlika PCB:er och PAH:er, och dagvattenåtgärder rekommenderas för aktuellt område i databasen VISS (Vatteninformationssystem Sverige). Utsläppen via dagvattnet behöver minska jämfört med i dag även efter genomförd detaljplan.

Principiell dagvattenhantering

I den nya dagvattenplanen för detaljplan för etapp 1 har en principiell dagvattenhantering föreslagits, vilket är ett steg längre jämfört med tidigare

dagvattenplan som endast tog upp möjlig hantering för olika typer av ytor. Med föreslagen lösning, med en kombination av oljeavskiljare och avsättningsmagasin samt diken vid vägar, finns det en teoretisk möjlighet att skapa den rening som behövs. Mängdutsläppen skulle minska för samtliga metaller med undantag från nickel och arsenik som skulle ha samma nivå som idag. Även fosfor skulle ligga på samma nivå som idag medan utsläppen av suspenderat material och olja skulle minska. Uppgifter saknas för icke dioxinlika PCB:er som ofta förekommer i förhöjda halter där olja lagras, detta behöver kompletteras handlingarna innan antagande.

På sidan 27 i dagvattenutredningen framgår det dock att för redan utbyggda ledningssystem med bristande rening kan det vara aktuellt med slamavskiljare i kombination med oljeavskiljare. Ifall effekten av slamavskiljare är lägre jämfört med avsättningsmagasin kan tabell 9 behöva kompletteras med sådan information för ”Efterläge med rening”. Kommunen behöver bedöma ifall samma slutsats kring utsläppen i efterläge i så fall fortfarande gäller och att planen inte riskerar att försämra statusen eller möjligheterna att följa MKN. Lösningen på de befintliga ytorna är en viktig planeringsförutsättning, och de nya ytorna kan behöva andra lösningar ifall de inte är tillräckligt bra, för att det totala utsläppet inte ska öka.

Kommentar

Beräkningsprogrammet StormTac slår ihop PCB:er som en samlingsgrupp och det finns ingen enskild schablon för icke-dioxinlika PCB:er. Att skapa en egen schablon skulle innebära orimligt stor osäkerhet. Ingen provtagning gällande PCB:er har skett inom området i samband med detaljplanens framtagande. Om en god oljeavskiljning tillskapas bör halterna av PCB:er som når recipienten minska i samma omfattning som oljehalterna. Detta har kompletterats dagvattenutredningen.

Dagvattenutredningen redogör för möjligheterna att följa MKN. Detaljplanen säkerställer det vill säga att och vilka åtgärder som *kan/bör* vidtas i genomförandet så att MKN inte riskerar att överskridas. Exakta lösningar hanteras därefter tillstånd enligt miljöbalken (utifrån fastighetsägarens ansvar enligt LAV).

Länsstyrelsen anser att det behövs en planbestämmelse med villkor för lov. Bestämmelsen med villkor för lov ska säkerställa att bygglov inte får ges för byggnader förrän godtagbara dagvattenlösningar har redovisats. Detta kan säkerställa att verksamheter som inte är tillståndspliktiga utreder sin dagvattenhantering. Dagvattenplanen och planbeskrivningen konstaterar att Umeå kommun behöver ta ett stort ansvar i bygglovshanteringen för att tillse att erforderlig dagvattenhantering byggs ut i samband med lovgivning och en sådan planbestämmelse kan tillse att det sker.

Kommentar

Umeå hamn är inte en del av kommunalt verksamhetsområde för dagvatten. Kommunen (via VA-huvudmannen) har bedömt

att förutsättningarna för verksamhetsområde enligt 6 § LAV (lag om allmänna vattentjänster, 2006:412) inte är uppfyllda. För detaljplaneområden som ligger utanför verksamhetsområde för dagvatten regleras inte ansvarsförhållandena genom reglerna i LAV. Då gäller miljöbalkens regler vilket innebär att den enskilde fastighetsägaren ansvarar för den verksamhet som denne bedriver inom fastigheten och den miljöpåverkan eller de risker verksamheten medför. Enligt miljöbalken räknas (förorenat) dagvatten inom detaljplanelagt område som avloppsvatten. Hantering av avloppsvatten utgör miljöfarlig verksamhet och lagen ställer därmed särskilda krav på den som är verksamhetsutövare. Avloppsvatten ska enligt miljöbalken avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Ansvaret för avvattning och rening av dagvatten inom kvartersmark (hela hamnområdet) vilar därmed på de enskilda fastighetsägarna. Fastighetsägarna ansvarar med detta för att ordna de tekniska installationer som behövs för rening till acceptabel nivå. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Umeå kommun ansvarar för att tillsynen av detta sker på ett tillfredsställande sätt.

Att införa en bestämmelse på plankartan med villkor för lov med syfte att säkerställa godtagbara dagvattenlösningar i samband med bygglov (enligt 4 kap. 14§ plan och bygglagen) bedöms utgöra en ”dubbelreglering”, det vill säga krav på något som redan regleras i lag. Sådan bestämmelse skulle även innebära problem ifall hamnområdet i framtiden inkluderas i kommunens verksamhetsområde och detaljplanen fortfarande gäller (eftersom regleringen endast är möjlig när kommunen inte är huvudman).

Umeå hamn AB arbetar för närvarande med att skapa sig en helhetsbild av dagvattenhanteringen i området. När förutsättningarna är utredda behöver arbetet tas vidare för att planera för framtiden. En handlingsplan för fortsatt utbyggnad av hamnen kommer att tas fram där dagvattenhanteringen säkerställs på olika nivåer. Syftet med handlingsplanen är att skapa en helhetsbild av dagvattenhanteringen inom hela hamnområdet. Arbetet bedöms vara en del för att uppnå miljöbalkens krav på fastighetsägaren så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Arbetet med handlingsplanen för dagvatten kommer att initieras av kommunen under hösten 2022/våren 2023 parallellt med detaljplanearbetet av etapp 2.

Övrigt

Vattenverksamhet

Länsstyrelsen bedömer att det finns förutsättningar för framtida vattenverksamheter inom det förslagna detaljplaneområdet förutsatt att det är lämpligt utifrån miljökvalitetsnormerna och artskyddet.

Framtida vattenverksamheter kommer att prövas enligt 11 kap. 9 § och vissa mindre åtgärder skulle eventuellt kunna hanteras inom en anmälan om vattenverksamhet enligt 11 kap. 9a §.

Kommentar

Synpunkten noteras.

Buller i planeringen

Kommunstyrelsen har enligt uppgift fastslagit att en generell försiktighetsprincip bör tillämpas i fråga om att tillåta ny bostadsbebyggelse inom hamnverksamhetens influensområden för att inte förhindra eller försvåra ett fullt utnyttjande av hamnen (KS-2015/00691 § 115), vilket är en bra ansats. Det är dock olyckligt att kommunen inte tillämpat de riktlinjer man själv tagit fram vid bygglovsprövningar. Umeå kommun har under senare år, trots ovanstående försiktighetsprincip, beviljat bygglov för bostäder i närområdet (Holmen). Mot bakgrund av den beräknade ökningen av ekvivalent buller från såväl verksamheten som trafiken till och från hamnen jämfört med nuläget finns risk för att fler bostäder utsätts för bullerstörningar och därför är det särskilt viktigt att kommunen har ett långsiktigt perspektiv vid bygglovsprövningar för att inte försvåra utbyggnad av hamnen.

Kommentar

Synpunkten noteras. Kommunen tar åt sig av kritiken och kommer även att behandla frågan i kommande fördjupning av översiktsplanen för Holmsund/Obbola.

MKN och dagvatten

I kommande detaljplan för etapp 2 är det viktigt att belysa de kumulativa effekterna för dagvattnet i MKB:n då etapp 1 endast behandlar ytor inom detaljplanens gräns. Länsstyrelsen noterar att zink får en minskning i halt från 84 µg/l till 69 µg/l för nuläge före och efter rening (tabell 6 i dagvattenutredningen), vilket är något förvånande med tanke på att befintlig rening främst är via oljeavskiljare.

Även om depåerna i södra delen av planområdet inte ingår i planområdet kan kommunen behöva fundera på om det behövs några skyddsområden inom planområdet för etapp 1 närmast depåerna. Även om planen har som mål att vara flexibel kan skyddsområden kanske behövas utifrån en säkerhetssynpunkt.

I dagvattenplanen står det att Umeå hamn AB tillsammans med Umeå kommun fört en dialog kring upprättande av en handlingsplan för dagvatten.

I planbeskrivningen står det att en handlingsplan för fortsatt utbyggnad av hamnen behöver tas fram där dagvattenhanteringen säkerställs. Genom uppdelningen i två etapper för detaljplanerna skulle handlingsplanen kunna fokusera på planeringen av dagvattenhanteringen på de tillkommande ytorna, eftersom mer uppgifter om befintliga lösningar då kommer att finnas. Resultaten från pågående utredningar och beslutade åtgärder efter tillståndsprövningen av hamnens verksamhet behöver dock ingå som underlag i planen då det är viktiga planeringsförutsättningar. Eftersom de totala utsläppen inte får öka utan helst ska minska behöver detta underlag finnas för att planera lösningarna för hela området. Det skulle också ge en helhetsbild över hela hamnområdets dagvattenhantering.

Kommunen bör i handlingsplanen även beskriva behov av översyn utöver det som sker vid hamnen, exempelvis åtgärder vid befintliga verksamheter för väg, järnväg och parkeringar då detta inte hanteras inom ramen för prövningar. Ansvar för framtagande och genomförande av planen behöver förtydligas redan i planbeskrivningen för etapp 1. I planbeskrivningen verkar det som om kommunen anser att arbetet med handlingsplanen är en del av fastighetsägarens ansvar. Länsstyrelsen anser att det är kommunen som ska ansvara. Även för utbyggnad av industriområdet på Näsudden ska en handlingsplan tas fram och kommunen kommer att ansvara. Att planera dagvattensystemet i området är ett kommunalt ansvar och det blir extra viktigt i detta område med speciella förutsättningar i form av korta rinnvägar och konkurrens om yta mellan verksamheter och dagvattenhantering. Handlingsplanen behöver förutom att redogöra för ansvariga instanser och verksamheter och uppföljning av kvalitet och belastning beskriva hur hanteringen av dagvatten på tillkommande ytor ska planeras fysiskt.

Dagvattenutredningen rekommenderar en sammanhängande planering och länsstyrelsen instämmer i rekommendationen. En sammanhängande planering kan underlätta valet av anläggningar och tillse att LOD sker samtidigt som hela områdets belastning till recipienten/erna inte blir för stort. Det kan också underlätta i kommande tillståndsprövningar, som måste ta hänsyn till dagvattnets kumulativa påverkan från flera verksamhetsutövare, och visa hur icke tillståndspliktiga verksamheter ska införlivas i dagvattensystemet.

Länsstyrelsen har också noterat att hamnen i sin ansökan om nytt tillstånd vill ha en prövotid för dagvattnet (där de ska utreda ytterligare rening) under 5 år. Hur det ska överensstämma med handlingsplanen för dagvatten är oklart, då lösningarna vid befintliga områden är en viktig planeringsförutsättning för de nya områdena. I ansökan om tillstånd för hamnen anges också att planen från hamnens håll främst är att ansluta de nya ytorna till befintligt dagvattensystem och leda det antingen direkt till recipient eller via oljeavskiljare. Detta stämmer inte med beskrivningen i planen. Länsstyrelsen anser att det är nödvändigt att de uppgifter som framkommer i tillståndsansökan respektive handlingsplan överensstämmer.

Kommentar

Av dagvattenutredningen till detaljplanen framgår att det är möjligt att inom området hantera dagvattnet så att statusen i recipienten inte försämras. Detaljplanens genomförande bedöms inte riskera möjligheten att uppnå MKN för vare sig Ös-

terfjärden eller Fjärdgrundsområdet under förutsättning att erforderlig rening av dagvattnet sker. Dagvattenutredningen föreslår åtgärder som om de vidtas kommer att innebära att totalbelastningen till recipient kommer att minska eller för något ämne ligga i nivå med dagens.

Ett första steg för att upprätta en handlingsplan för dagvatten inom hela fastigheten Holmsund 2:65 (detaljplaneområdet för etapp 1 och 2) har tagits genom dialog mellan Umeå hamn AB och Umeå kommun. Syftet med handlingsplanen är att skapa en helhetsbild av dagvattenhanteringen inom hela hamnområdet. Det fortsatta arbetet kommer att initieras av kommunen under hösten 2022/våren 2023 parallellt med detaljplanearbetet av etapp 2. Processen med handlingsplanen har förtydligats i planbeskrivningen.

Aktuell detaljplan omfattar hela fastigheten Holmsund 2:65 och samtliga de verksamheter som bedrivs inom den. Området benämns ofta som ett enhetligt ”Hamnen” men Kommunen vill tydliggöra att ”Hamnen” utgörs av många olika verksamheter där Umeå hamn AB är fastighetsägare. Flera av dem är har egna tillstånd där dagvatten från den egna verksamheten regleras i villkor som vid behov och över tid kan justeras och ändras. Kvarkenhamnar AB bedriver hamnverksamhet och söker nytt tillstånd för sin verksamhet, som enbart är en del av Umeå hamns markområde, vilket innebär att den önskade prövotiden enbart gäller för Kvarkenhamnars dagvatten. Den aktuella detaljplanen för Umeå hamn AB berör hela hamnområdet med många olika verksamheter. Kommunen delar synpunkten om att det är nödvändigt att uppgifterna i Kvarkenhamnars tillståndsansökan och Umeå hamns handlingsplan överensstämmer. Umeå hamn AB äger hela fastigheten och har som fastighetsägare ett övergripande ansvar för dagvattenhanteringen Kommunen ser ingen motsättning mellan framtagande av en långsiktig handlingsplan för dagvattnet och Kvarkenhamnars prövotidsutredning, även om den sträcker sig över en längre tidsperiod än framtagande av handlingsplanen. En väl genomarbetad handlingsplan för hela planområdet bör snarare underlätta möjligheterna för såväl Kvarkenhamnar som andra verksamhetsutövare att inte öka utan förhoppningsvis minska belastningen till recipient.

Artskyddsförordningen

Inom det aktuella planområdet har, som det förstås, inga skyddade arter påträffats. Om sådana ändå skulle upptäckas så är det nödvändigt att visa hur påverkan på dem ska kunna undvikas, och vilka skyddsåtgärder som kan vidtas. Lämpliga skyddsåtgärder skulle kunna vara flexibilitet när det gäller utfyllnad av vattenytor, samt i gestaltningen av landområdet, så att attraktiva gröna delar/miljöer kan ingå i planläggningen.

Kommentar

En naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter har gjorts som underlag till detaljplanen. Inga groddjur eller kärlväxter som är skyddade enligt artskyddförordnigen har påträffats inom eller i direkt anslutning till detaljplaneområdet.

Vid inventeringstillfällena noterades 26 fågelarter i den norra delen av hamnen där detaljplaneområdet ingår. Av de arter som bedömdes häcka i detta område är två arter (hussvala och stare) rödlistade i kategorin sårbar (VU) medan fem arter (björktrast, fiskmås, gulsparv, rödvingetrast och strandskata) är rödlistade i kategorin nära hotad (NT). En kompletterande artskyddsutredning genomfördes med anledning av detta med syfte att tydliggöra om artskyddsdispens behövs (enligt Artskyddsförordningen, 2007:845) för någon eller några av de påträffade arterna samt bedömning om dispens skulle kunna ges och om så vad som krävs, exempelvis skyddsåtgärder. Utifrån de åtgärder detaljplanen syftar till och medger berörs sammanfattningsvis inga fågelarter som leder till behov av dispens från Artskyddsförordningen. Inga arter har sina fortplantningsområden på pirar, kajer eller vid befintlig pumpanläggning. Om ytterligare arter som är skyddade enligt Artskyddsförordningen påträffas under exploatering kommer dock samråd hållas med länsstyrelsen avseende vidare hantering för att säkerställa att bevarandestatusen för arterna inte påverkas och för att reda ut om dispens från förordningen krävs.

Totalförsvar

I planförslaget omnämns bland annat att hänsyn behöver tas till totalförsvarets intressen. En generell spegling av vad detta kan innebära lämnas i planförslaget men preciseras inte. Denna fråga behöver därför hanteras vidare när planförslaget omsätts och genomförandet sker. I det skedet är det viktigt att kontakter sker med främst Försvarsmakten men även med Länsstyrelsen och med kommunens säkerhetsenhet för att totalförsvarets intressen inte ska gå förlorade i planerings- och genomförandedelen av hamnens utbyggnad.

Kommentar

Synpunkten noteras. Detaljplanen har under planprocessen remitterats Försvarsmakten.

Exploateringsgrad

Detaljplanens nuvarande utformning medger exploatering och hårdgörande av hela planområdets markyta. För att exempelvis lämplig markanvändning och dagvattenhantering ska kunna anordnas bör begränsning av exploateringsmöjligheter införas på plankartan. Likaså bör kommunen överväga att ange största totala byggnadsarea inom egenskapsområdet.

Kommentar

Kommunen har övervägt att reglera byggrätten i detaljplanen med har landat i att sådan reglering är praktiskt svår att kontrollera i genomförandeskedet (vid bygglov). Detta eftersom hamnområdet totalt sett är väldigt stort. Aktuell del (etapp 1) måste det vill säga ses som en del av hela hamnområdet. Behoven att reglera byggrätten bedöms heller inte vara stora då hamnområdet är väl avskilt från övrig bebyggelse samt att det ligger i verksamhetsutövarens intresse att bebygga marken på ett sätt som bäst fungerar för verksamheten.

Umeå hamn AB arbetar för närvarande med att skapa sig en helhetsbild av dagvattenhanteringen i området. När förutsättningarna är utredda behöver arbetet tas vidare för att planera för framtiden. En handlingsplan för fortsatt utbyggnad av hamnen kommer att tas fram där dagvattenhanteringen säkerställs på olika nivåer (och i enlighet med länsstyrelsens tidigare synpunkter). Arbetet bedöms vara en del för att uppnå miljöbalkens krav på fastighetsägaren så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Handlingsplanen avses starta upp parallellt med detaljplanen för etapp 2.

Sammanfattande kommentar

Yttrandet har föranlett mindre förändringar av detaljplanehandlingarna:

- Miljökonsekvensbeskrivningen har kompletterats med ett kortare resonemang kring vilka bedömda konsekvenser en eventuell förändring av farleden skulle kunna innebära på riksintresset.
- Att Ume/Vindelälvens mynningsområde är en viktig vandringsled för *lax* har kompletterats planbeskrivningen.
- Information om var brandsläckningsskum har använts har kompletterats planbeskrivningen och Åtgärdsutredningen har kompletterats med en karta.
- Dagvattenutredningen har setts över utifrån synpunkterna.

- Processen med handlingsplanen för dagvatten har förtydligats i planbeskrivningen.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplanen.

TRAFIKVERKET

Inkom 2022-09-15

Trafikverket har inget att erinra.

Kommentar

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

STATENS FASTIGHETSVERK (SFV)

Inkom 2022-09-27

De av SFV framförda synpunkterna från granskning nr 1 har tagits omhand av kommunen inför granskning nr 2 av den uppdelade detaljplanen.

SFV har i övrigt inga synpunkter på utformningen av planförslaget i sig.

Kommentar

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Inkom 2022-10-05

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har inga synpunkter på planförslaget.

Kommentar

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

TEKNISKA NÄMNDEN/GATOR OCH PARKER

Inkom 2022-09-28

Trafik och gata

Inga synpunkter

Drift och underhåll

Inga synpunkter

Park och natur

Inga synpunkter.

Kommentar

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

LANTMÄTERIMYNDIGHETEN

Inkom 2022-09-28

Plankarta

Längst i norr i kartbilden gör plangränsen ett ”mjukt hörn” mot kyrkogården. Troligen stämmer inte fastighetsgränsen i grundkartan här.

Fastighetsrättsliga frågor

I konsekvenstabellen:

Kommunens gatu-, järnväg och exploateringsfastighet Holmsund 2:1s berörs av planen endast med ett mindre område längst i norr. Fastigheten har ett blandat ändamål men utgör till stora delar av planlagda allmän platsområden. Inom den nya planen landar fastighetens användning i kvartersmark Trafik. Lämpligen bör Umeå kommun se över fastighetens utbredning i ett senare skede för att få den planenlig. Denna detaljplan innebär ingen direkt nödvändig fastighetsbildning för Holmsund 2:1.

Holmsund 2:65. Ange akten för vilken den gällande detaljplanen är.

Holmsund 4:7. Även om inga planerade förändringar är tänkta så innebär planen att området a1 ska överföras till Holmsund 2:65. Det finns ingen annan fastighet att stoppa området till. Även vattenområdet som planläggs bör övergå till Holmsund 2:65 då överbyggnaden lär höra till byggnationer till Hamnen.

För Umeå Hamn 2:3 och 2:5 ange istället att detaljplanen inte kräver någon fastighetsbildning.

Servitut och ledningsrätter:

Här kan texten missuppfattas kring meningarna ” Eftersom verksamheten kräver flexibilitet har inga ledningsområden för allmänna underjordiska ledningar (så kallade u-områden) reserveras särskilt på plankartan. Istället kommer ledningsrätt, servitut eller andra typer av avtal bli aktuellt för de

ledningar som behöver särskilt skydd i området" (Se även sida 86). Om ett område avsätts med markreservat för underjordiska ledningar (u-område) innebär det inte någon rättighet för ledningshavare att lägga ner ledningar där. Det klargör var det är lämpligt att lägga ledningar och upprätta rättigheter för dom. Byggherren kan med u-område förvänta sig att övrig mark inte kommer belastas av allmänna ledningar. Denna plan lägger inte ut några u-områden. Prövningen om ledningsrätt för allmänna ledningar är möjlig att lägga inom kvartersmark med byggrätt får skötas av lantmäterimyndigheten.

Kommentar

Detaljplanehandlingarna har setts över i enlighet med yttrandet i samråd med Lantmäterimyndigheten.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

UMEÅREGIONENS BRANDFÖRSVAR

Inkom 2022-09-28

De underliggande riskbedömningarna* är otydliga kring vilka delar av järnvägen som ingår i/omfattas av riskbedömningarna. Därför efterfrågades ett förtydligande från WSP vilket gjorde gällande att järnvägsavsnitt enligt karta nedan ingår (rosa/röd ingår, turkos-streckat ingår ej).

Umeåregionens brandförsvar anser därmed att det i norra/nordöstra delen av planområdet behövs egenskapsbestämmelse avseende Skydd mot störningar, Skyddsåtgärder i närhet till farligt gods-led, och prickad mark för att säkerställa riskreducerande åtgärder och skyddsavstånd från industrispåret i enlighet med riskbedömningarna*.

Det har efterfrågats ett förtydligande från WSP kring hur kommunen bör förhålla sig till möjligheten till uppsamling av brandfarlig vätska längs med aktuella farligt gods-leder. Det framgår inte hur vall och dike påverkar risknivån. Detta har ännu inte förtydligats.

Då riskbedömningarna inte omfattar den sista delen av industri-/stickspåret, vill brandförsvaret göra ett medskick om vikten av att riskerna med spåret adresseras och hanteras. Ett ställe är miljötillstånden. Vem som äger risken i vilket skede behöver vara reglerat i avtal mellan Hamnen, Kvarken Ports och järnvägsföretagen som transporterar gods.

I järnvägslagstiftningen, TSFS 2022:39, finns krav på infrastrukturförvaltaren av järnvägen och järnvägsföretagen att ha ett Säkerhetsstyrningssystem i syfte att minska risken för olyckor.

** Detaljerad riskbedömning – Transport av farligt gods på väg och järnväg, WSP, 2020-12-15 samt Detaljerad riskbedömning för planprogram Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6, WSP, 2020-12-07*

Kommentar

Riskutredningen har setts över i samråd med Brandförsvaret. Detaljplanehandlingarna har utvecklats i enlighet med den reviderade riskutredningen.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

UMEÅ ENERGI AB

Inkom 2022-09-28

Umeå Energi har inget att erinra avseende fjärrvärme- eller bredbandsledningar.

Umeå Energi Elnät:

Då vi inte får gehör för våran önskan om E och U-områden i planen så har vi vidtagit åtgärder att trygga ledningar och anläggningar med avtalsservitut.

Då vissa fastighetsägare ännu inte har medgivit dessa avtal så ämnar vi att överklaga detaljplanen om inte överenskommelse sker inom överklagande tid eller om beslut för godkännande av detaljplanen flyttas fram till överenskommelse har skett.

Inkom 2022-09-29

Uppdaterat remissvar:

Umeå Energi har inget att erinra avseende fjärrvärme-, el- (Elnäts) eller bredbandsledningar.

Kommentar

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

VAKIN, UMEÅ VATTEN OCH AVFALL AB

Vakin vatten och avlopp

Inkom 2022-09-27

Vatten och avlopp

Inget att erinra.

Kommentar

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

VÄSTERBOTTENS MUSEUM

Inkom 2022-09-28

Västerbottens museum har tagit del av granskningshandlingarna och granskningsutlåtandet. Vårt yttrande i den första granskningsomgången har inte föranlett några förändringar av planhandlingarna, men våra tidigare anförda synpunkter* kvarstår.

**Kommunen bör avvakta revideringen av riksintresset Västerbacken Holmsund (AC7).*

Kommentar

Området för Kamratvallen, som ägs av SCA, är av stor vikt för hamnens fortsatta utveckling varför det inte är aktuellt att avvakta planläggningen till en revidering av riksintresset för kulturmiljövård har kommit till stånd och beslutats. Fastighetsägaren (SCA) har sagt upp avtalet för Kamratvallen. Planmässiga förutsättningar till ny plats för idrottsändamål finns i Holmsund.

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

SKANOVA

Inkom 2022-09-05

Skanova har luft och markförlagda teleanläggningar inom detaljplaneområdet. Skanova har även en telestation för datatrafik inom detaljplansområdet.

Skanova önskar att så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning.

Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Kompletterande yttrande inkommet 2022-09-27

Skanova har markförlagda teleanläggningar inom detaljplaneområdet. Skanova önskar att så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning. Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på plankartan. Kontakta https://www.ledningskollen.se

Kabelanvisning beställs via https://www.ledningskollen.se.

För ledningssamordning kontakta Skanova-Remisser-Nord@teliacompany.com

Kommentar

Yttrandet noteras. Hänsyn till Skanovas ledningar har tagits under planprocessen (via underlag från ledningskollen).

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

HOLMENS SAMFÄLLIGHETSFÖRENING

Inkom 2022-09-28

Vi ser i stort en utbyggnad av hamnen som något positivt för hela länet och i synnerhet för Umeå kommun. Men som boende inom det planerade området har vi ändå några synpunkter på Detaljplanen men också på själva utredningen. Utredningen fokuseras kring hamnen, vilket är fullt naturligt då det är där de stora förändringarna kommer att ske. Men utredningen saknar effekter för omgivande områden som direkt berörs av förändringen. Vi hittar därför få hänsyn tagna till befolkningen. Det har tagits hänsyn till allt från miljö- och vatten till effekter för viktiga bioisotoper. Men det finns en stor avsaknad på effekter för de boende i samhället. Hänsyn till effekter för äldre, barn och människor som alla vistas och bor i området saknas i utredningsunderlaget. Vi har därför som direkt påverkade av effekter från ökad

trafik via E12 och Holmsund- och Obbola bron lyft fram några viktiga synpunkter. Inom vilka vi vill få klargörande för hur kommunen tänkt.

1 Ökad trafik över bron och genom samhället både via båda E12:orna och järnvägen

Utredningen slår fast att; ”*Sammantaget antas genomförande av detaljplanen leda till en ökning av mängd hanterat gods med 85 % till 2050. Trafikmängderna på vägnätet i anslutning till hamnen väntas öka i samma takt som mängden hanterat gods, det vill säga med 85 % till 2050. Denna prognos för trafikökningen innefattar även förväntad trafikökning till följd av andra faktorer såsom utbyggnad av bostäder och verksamheter i Holmsund. Antagandet om ökning med 85 % gäller även tågtrafiken. Av sammanlagd tung trafik på Holmsundsvägen plus väg E12 antas 90 % ha destination hamnen.”* (Detaljplan för fastigheten Holmsund 2:65 m.fl. s.51) I utredningen framkommer ytterligare att: ”*Detaljplanen får inte leda till störningar som kan innebära olägenheter för människors hälsa (vilket definieras i 9 kap. 3§ miljöbalken). Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan ha en menlig inverkan på hälsan. Även de störningar som i första hand påverkar välbefinnandet kan vara olägenheter för människors hälsa, exempelvis buller. Bedömningen av om en störning inverkar menligt på hälsan beror på hur människor i allmänhet uppfattar situationen. För att störningen ska omfattas av miljöbalkens bestämmelse krävs att den har en viss varaktighet, antingen genom att den pågår under en sammanhängande tid eller att den återkommer, regelbundet eller oregelbundet. Kommunen har skyldighet att betala ersättning för skador (exempelvis värdeminskning av fastigheter) som uppkommer till följd av beslut enligt plan- och bygglagen. Bedömning sker från fall till fall enligt lag och rättspraxis. En viktig utgångspunkt för lagstiftningen är att samhället har förbehållit sig rätten att besluta om ändrad markanvändning. Två begrepp som är viktiga att känna till är planskada och plannytta. Begreppen finns inte definierade i lag, men med planskada menas värdeminskning och andra kostnader till följd av en detaljplan och med plannytta menas följaktligen värdeökning till följd av en detaljplan. Utgångspunkten i lagen är att en planskada får tålas och att en plannytta tillfaller fastighetsägaren. En planskada ska beaktas vid den intresseprövning som görs när en detaljplan antas. Om planskadan blir alltför stor kan detaljplanen inte antas. De undantag som finns från denna grundprincip, det vill säga de planskador som ska ersättas, anges uttömmande i plan- och bygg/agens 14:e kapitel. Den negativa påverkan som kan uppstå på grund av detaljplanen bedöms vara acceptabel utifrån ett allmänt och kommunalt samhällsbyggnadsperspektiv. Kommunen gör bedömningen att planens genomförande inte leder till sådan skada som beskrivs i plan- och bygg/agens 14:e kapitel.”* (s.58)

<u>Kommentarer</u>

E12 an över Holmsund- och Obbolabron är redan idag starkt trafikerad genom SCA Obbolas expansion och tillkomsten av den nya färjan till Finland. Bron är så undermålig att hastigheten tillfälligt nedsatts till SO km på grund av stora "potthål" som i delar grävts sig ner till betongfundamentet bron vilar på och all asfalt är i dessa borta. Bilar kör idag slalom mellan hålen i vägen och stundtals väljer bilister att köra på fel sida om vägen för att inte

slå sönder sina bilar. Bron är inte enbart en transportled för gods. Den fungerar även som en viktig länk mellan två samhällen. Det innebär att det under stora delar av året cyklar personal mellan bostad och arbetsplats, barn som valt skolor cyklar mellan hemmen och skolan, barn cyklar mellan olika träningsplaner etc.

Hastigheten är i normalfallet satt till 70 km och det finns idag inget skyddsräcke mellan cykelbana och trafik. Med den ökning av trafik som beräknas ske måste ett krafttag tas för att underlätta för vanligt folk att använda bron. Underhållet måsta avsevärt förbättras och inte lappa och laga som nu är fallet. Vi ställer oss också frågande till om bron verkligen är dimensionerad för den ökning av tung trafik som nu sker. Kommer bron att hålla det ökade tonage som nu planeras? Av detta finns ingenting i utredningen.

2 Buller

Utredningen lyfter fram att; ”*Enligt de riktlinjer som presenteras bör ett riskhanteringsavstånd från transportled för farligt gods på 150 meter tilllämpas. Om detta inte är möjligt behövs en riskbedömning med syfte att avgöra behov av skyddsavstånd eller säkerhetshöjande åtgärder*.”

Därefter lyfts fyra olika zoner fram, zon a, b, c och d. Här fokuserar vi på zon D.

Rörande zon D (känslig verksamhet) lyfts följande fram. "Känslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar många eller särskilt känsliga personer (personer med nedsatt förmåga att själva inse fara och påverka sin säkerhet ex. barn vårdbehövande).”

- Bostäder (flerfamiljshus)
- Vård
- Skola
- Tillfällig vistelse (hotell eller konferens)
- Besöksanläggning med betydande åskådarplats (s. 63)

Kommentarer

Järnvägen och Holmsundsvägen passerar på den östliga sidan flera flerfamiljshus, en bensinmack, en för- och grundskola och alla ligger inom endast 10 meters avstånd. Rörande E12 (via Obbola) passerar den på den östliga sidan både ett äldreboende och en hälsocentral med endast 100 meters avstånd. Det finns ingen hälsocentral i Obbola, vilket betyder att medborgare använder E:12 för att ta sig dit. Ingenting av detta framkommer i utredningen, då den enbart fokuserar på hamnområdet. Det man från utredningen enbart verkar tagit hänsyn här är att man planerar att ta bort Kamratvallen (fotbollsarena). Utifrån detta anser vi utredningsunderlaget vara mycket bristande. Utredningen tar endast ansvar för risker som kan ske inom hamnområdet. Vi ställer oss frågande till öm inte en lastbil eller en tågtransport kan riskera att gå sönder, explodera eller förolyckas på väg till eller från hamnområdet? Vad finns det för riskmedvetenhet då?

Yrkande:

Den ökade trafiken av transporter har också lett till ökat buller för våra medlemmar, och då särskilt för de boende nära bron. Dessa har redan märkt av ökat buller och andra oegentligheter från trafiken. Här efterfrågar vi en or-

dentlig genomlysning av på vilket sätt boende inom Holmens samfällighet kan kompenseras i form av bullerplank eller liknande. Utredningen slår fast att ”*Det är önskvärt att inom hamnområdet separera flöden och undvika blandning av cyklister, fotgängare och personbilar bland de tunga fordon och maskiner som trafikerar området.”* (s.55) Denna önskan är precis lika angelägen utanför hamnområdet och efter båda de E12:or som berörs samt passager över järnvägen.

- Vi vill därför att kommunen och Trafikverket ser över flöden av trafik, fotgängare, cyklister och trafik i hela det nu planerade området med två E12:or och en järnväg som passerar genom samhället. Särskilt med tanke på att många barn trafikerar stora delar av dessa områden.

- Vi vill att kommunen snarast tar fram en plan som visar på vilket sätt man planerar för ett riskhanteringsavstånd för alla de berörda verksamheter som ligger inom ramen för zon D. Vi förväntar oss också att kommunen verkar för det tas en riskhanteringsplanering för den ökade trafik som kommer att passera över bron och genom Obbola och Holmsund.

- Vi vill att kommunen genast tillsätter en utredning om hur man tänker kompensera boende i närheten av bron beträffande bullerplank eller utröner om det genom trafiken för de boende också uppstått planskada. Vi ser det som mycket angeläget att värna om våra medlemmars bästa och med hänvisning till Lag (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

  19§ Föreningen skall vid förvaltningen tillgodose medlemmarnas gemensamma bästa. Varje medlems enskilda intressen skall även beaktas i skälig omfattning. I utredningen framgår ”*Kommunen har skyldighet att betala ersättning för skador (exempelvis värdeminskning av fastigheter) som uppkommer till följd av beslut enligt plan- och bygg/agen. Bedömning sker från fall till fall enligt lag och rättspraxis. En viktig utgångspunkt för lagstiftningen är att samhället har förbehållit sig rätten att besluta om ändrad markanvändning. Två begrepp som är viktiga att känna till är planskada och plannytta. Begreppen finns inte definierade i lag, men med planskada menas värdeminskning och andra kostnader till följd av en detaljplan. Utgångspunkten i lagen är att en planskada får tålas och att en plannytta tillfaller fastighetsägaren. En 53 {97) planskada ska beaktas vid den intresseprövning som görs när en detaljplan antas. Om planskadan blir alltför stor kan detaljplanen inte antas. De undantag som finns från denna grundprincip, det vill säga de planskador som ska ersättas, anges uttömmande i plan- och bygg/agens 14:e kapitel.*”

- Vi vill även se en utredning på om bron kommer att klara av det ökade tonnage som nu planeras och på vilket sätt man planerar att

risksäkra för all övrig trafik som använder bron som pendlingsled till och från hem och annan verksamhet.

Kommentar

De miljöfrågor som detaljplanens genomförande kan ge upphov till har hanterats i särskilda utredningar samt i MKB (miljökonsekvensbeskrivning) och planbeskrivning. Vissa frågor har avgränsats utifrån vad som lämpligt och juridiskt möjligt att hantera i detaljplanen. För att säkerställa att verksamheter inte påverkar sin omgivning mer än acceptabelt tillståndsprövas de därutöver specifikt enligt miljöbalken.

Detaljplanehandlingarna med tillhörande utredningar har bearbetats under planprocessen utifrån inkomna yttranden (se *Samrådsredogörelse, 2022-03-02* samt *Granskningsutlåtande nr.1, 2022-08-15)*. I bearbetningarna redovisas bland annat en framtida samlad bullerbild i Holmsund/Obbola.

En transportutredning har tagits fram som underlag till detaljplanen (och bullerutredning) med syfte att sammanställa transportsiffror och *prognoser* för nuvarande och framtida transportmängder till och från hela hamnområdet. I transportutredningen har persontrafiken räknats upp (utifrån dagens trafikmängder) på samma sätt som godstrafiken, det vill säga med 50% för nollalternativet (om utvecklingen av hamnen sker i enlighet med gällande detaljplaner) respektive 100% (en dubblering) för prognosår 2050, det vill säga utvecklingen av hamnen i enlighet med ny detaljplan. Genom att dubblera persontrafikflödena bedöms trafikökningen grovt inkludera planerad befolkningsökning och övrig utveckling i Holmsund. Transportutredningen bygger på bedömningar och tidigare underlag och samlade erfarenheter och osäkerheter förekommer därmed. En samlad bedömning av framtida trafikflöden kommer därutöver att göras i den kommande fördjupningen av översiktsplanen för Holmsund/Obbola.

Störningar från buller har, utifrån vad som är möjligt i detaljplaneskedet, utretts och redovisats relativt grundligt. I bullerutredningen redovisas *beräkning* av dagens bullernivåer som jämförs med *beräkning* av framtida bullernivåer, när planen är genomförd i sin helhet.

Hur mycket hamnen som helhet respektive kommande verksamheter ”får” bullra kan endast delvis regleras i detaljplanen. Detaljplanen tillåter plank som skydd mot bullerstörningar inom planområdet och byggnader tillåts placeras så att bullerdämpning kan ske åt olika håll. För många verksamheter i hamnområdet (befintliga och nya) hanteras störningar i de miljötillstånd som krävs för verksamheten. Naturvårdsverkets riktvärden för externt industribuller och trafikbuller gäller alltid. För att säkerställa att riktvärden för buller hålls för verksamheter som inte tillståndsprövas enligt miljöbalken försågs

plankartan efter den första granskningen med bestämmelse som säkerställer gällande riktvärden för buller.

I Umeå kommun pågår under 2022 bullerkartläggning enligt kraven i *Förordning om omgivningsbuller* (2004:675). Kartläggningen ska vara klar under hösten och innefatta buller från vägtrafik, järnvägstrafik, flygtrafik och viss industriell verksamhet, vilket innebär att såväl hamnen med dess olika verksamheter och vägar som exempelvis Holmsundsvägen och E12 ingår. Utifrån resultatet av kartläggningen ska Umeå kommun under 2023 ta fram ett nytt reviderat åtgärdsprogram för buller. Syftet med åtgärdsprogrammet är att förbättra ljudmiljön och minska antalet boende som är exponerade av buller genom att vidta åtgärder som leder till att ljudmiljön förbättras Syftet är också att vidareutveckla former för ett strukturerat och kontinuerligt arbete med ljud- och bullerfrågor i kommunen. Som en del av detta arbete och med tanke på hamnens utveckling på kort och lång sikt diskuterar kommunen en fördjupad åtgärdsutredning för Holmsund/Obbola och för Umeå hamn specifikt. I en sådan fördjupning kan förslag till konkreta åtgärder presenteras utifrån behov och lämplighet, exempelvis hastighetssänkningar och bullerplank i valda lägen. Arbetet med åtgärdsprogrammet kommer att redovisas mer i detalj i nästa detaljplaneetapp av Umeå hamn (etapp 2).

Trafikverket ansvarar för statliga vägar och broar, exempelvis dimensionering, hastighetsbegränsning, skick, slitage och bullerskyddsåtgärder på och längs sina vägar, däribland väg E12 och Obbolabron. Trafikverket ska, på samma sätt som kommunen enligt kraven i *Förordning om omgivningsbuller* (2004:675), kartlägga omgivningsbuller från vissa vägar. Kommunen för en kontinuerlig dialog med Trafikverket i dessa frågor. Klagomål avseende väg E12 och Obbolabron tas med Trafikverket.

I en detaljplan utreds normalt endast risker inom detaljplaneområdet. Befintliga verksamheter inom området hanteras dock inte i detaljplanen (genom plan och bygglagen) utan i tillstånd enligt miljöbalken. Risker knutet till farligt gods längs utpekade farligt gods leder regleras i separat lagstiftning för farligt gods[1]. Detta regelverk är komplext. Ingen aktör har ensam ansvaret för riskerna med farligt gods på våra vägar och järnvägar. Ansvaret ligger hos flera aktörer och flera myndigheter. MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) är transportmyndighet för transport av farligt gods på väg och järnväg medan Transportstyrelsen är det för sjö- och lufttransporter. Dessa myndigheter ansvarar bland annat för respektive regelverk. Ansvaret för tillsyn är också uppdelat på ett flertal

[1] Lag (2006:263) om transport av farligt gods samt Förordning (2006:311) om transport av farligt gods samt ADR-S respek-tive RID-S föreskrifterna:
MSBFS 2020:9 föreskrifter om transport av farligt gods på väg och i terräng (ADR-S)
MSBFS 2020:10 föreskrifter om transport av farligt gods på järnväg (RID-S)

myndigheter. MSB är tillsynsmyndighet för bland annat säkerhetsrådgivare för samtliga transportslag, Polismyndigheten är tillsynsmyndighet för landtransporter av farligt gods, undantaget järnvägstransporter. Transportstyrelsen är ansvarig för tillsynen över järnvägstransporter, men även över transport av farligt gods på sjö och i luft. Tillsynsmyndighet för farligt gods i hamnars landområden är Kustbevakningen, som också på Transportstyrelsens begäran kan utföra tillsyn över transport av farligt gods på sjön. För tillsyn av radioaktiva ämnen ansvarar Strålsäkerhetsmyndigheten, oavsett om det gäller väg, järnväg, sjö eller flyg. Det är sammanfattat svårt att begränsa den typ och mängd farligt gods som transporteras på rekommenderade transportvägar under förutsättning att transportören uppfyller kraven i lagstiftningen. Samtidigt kan det vara tryggt att känna till att det både finns lagstiftning som reglerar och tillsynsmyndigheter och ansvarar för frågorna.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tillsyn enligt miljöbalken på Kvarkenhamnar och övriga verksamheter inom hamnområdet. Nämnden har även tillsyn på väg- och järnvägstrafik (buller) genom Holmsund. Länsstyrelsen har tillsynen över SCA Obbola. Respektive tillsynsmyndighet hanterar klagomål på störningar som deras verksamhet ger upphov till.

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

YTTRANDE 1

Inkom 2022-09-02

Jag anser att detaljplanen av bullerskäl inte ska antas, då bostadsområden i närheten enligt bullerutredning redan idag är ”bullerutsatt med ljudnivåer som tangerar eller överstiger riktvärden.”

Kommentar

Se kommentarer under *Holmens samfällighetsförening*.

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

YTTRANDE 2

Inkom 2022-09-05

Jag har under samrådet skickat in mina synpunkter och ser inte att de tillvaratagits i tillräcklig utsträckning i de reviderade underlagen. Mina synpunkter* är således desamma.

Vill dock komplettera med det faktum att Umeå Hamn av Mark- och Miljödomstolen och MÖD är ålagda att genomföra en fördjupad utredning av bullersituationen på min fastighet, för att kontrollera beräknade ljudnivåer. Innan denna utredning är gjord kan inga beslut tas baserade på befintliga uppgifter.

**Yttrande 1, Samrådsredogörelse, 2022-03-02*

Kommentar

Tidigare inlämnat yttrande handlar framför att om störningar och risker, främst buller.

Beslut om detaljplanen tas separat från enskilda tillsynsärenden. Se i övrigt kommentarer under *Holmens samfällighetsförening.*

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

YTTRANDE 3

Inkom 2022-09-19

Efter att ha läst er bullerutredning blir jag orolig. Om det ska byggas ut anser jag att det måste åtgärdas en hel del. Med tanke på att det redan nu är mycket mer trafik och ljud dag som natt från hamnen än när vi flyttade hit för 18 år sedan, nu går ju även godstågen som ska ut till hamnen, som gnisslar och skriker. För oss kommer utbyggnaden innebära en ännu sämre inne/utemiljö, känns inte acceptabelt. Det är väldigt uttröttande med alla dessa bakgrundsljud.

Som det är nu finns det ingenting som fångar upp ljud bara några glest planterade björkar.

Tycker att det är väldigt konstigt att det inte redan nu finns bullerskydd, har påpekat detta tidigare.

Önskar att ni vill tänka på oss som redan bor och trivs med närheten till havet, även miljömässigt blir det en försämring, både kosmetiskt och en försämrad luft av ökad trafik mm.

Kommentar

Se kommentarer under *Holmens samfällighetsförening.*

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

YTTRANDE 4

Inkom 2022-09-21

Vi har i samrådsfasen lämnat synpunkter* som inte hanterats på tillräckligt sätt i de reviderade underlagen. Jag har således även gällande etapp 1 samma synpunkter som innan och hänvisar till redan inskickade kommentarer.

Vill dessutom understryka problematiken med E12 som under inga omständigheter ens klarar dagens trafik. Detta måste lösas långsiktigt. Dagens årliga reparationer av bron, som huvudsakligen orsakas av den tunga trafiken, klarar inte påfrestningarna och varje sommar uppstår stora gropar som bidrar till både ökat buller och till ökad risk för olyckor då trafiken frekvent kör i motsatt körfält. Detta måste hanteras INNAN ny detaljplan antas.

**Yttrande 3, Samrådsredogörelse, 2022-03-02*

Kommentar

Tidigare inlämnat yttrande handlar framför att om bullerstörningar från hamnområdet och anslutande infrastruktur samt buller från övriga verksamheter i anslutning till hamnområdet, det vill säga totalt (kumulativt) buller i området. Även negativ påverkan från utsläpp till i luft och vatten nämns.

Se kommentarer under *Holmens samfällighetsförening*.

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

YTTRANDE 5

Inkom 2022-09-23

Det är svårt att bedöma den inre kajen och de andra kajerna, vägar, tåg går bättre.

Väg som måste komma ner i hastighet framför allt lastbilar. Framöver så kommer Fama att köra dygnet runt och oljebolagen 03.00-24.00 sedan all trafik från Finlandsfärjan som medför mycket tung trafik.

Det har visat sig att ingen lastbil kör efter den stipulerade hastigheten 40/60 utan det går betydligt fortare varpå däckljudet hörs betydligt mer än när hastigheten hålls. Det pågår även provkörningar när bilar trimmas som för ett väldigt oväsen, startar vid 60 skylten sedan ut mot färjeläget.

Från E12 till hamnen, norra grinden blandas trafik till återvinningsstationen, bilar och cyklar med släp, gående med skottkärror samt tung trafik in till hamnen ofta är kön ända ut på E12-an. Blandad kompott av fordon som upplevs väldigt riskabel.

Vi vill ha bullerplank och fartkameror samt plexiglas under avkörnings-skydd liknande det på Kolbäcksbron.

Ser fram emot åtgärder så vi får lugnare boendemiljö.

Vi boende på Patholmsvägen, Skottesvägen samt Villagatan.

Kommentar

Väg E12 och återvinningsstationen ligger utanför detaljplanen för etapp 1, men separering av trafikslag kommer att hanteras i kommande etapp (2). Se i övrigt kommentarer under *Holmens samfällighetsförening.*

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplane-handlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detalj-planen.

YTTRANDE 6

Inkom 2022-09-28

Vi har bott intill Holmsundsvägen i många år.

Trafiken längs vägen har ökat, inte minst den tunga trafiken.

Bullret från trafiken är tidvis så hög att det inte går att föra ett samtal när man sitter ute på altanen.

Vi bor där bilarna (ssk lastbilarna) accelererar i en uppförsbacke efter att ha svängt in på Holmsundsvägen från E12:an.

De beräkningar av bullernivån som presenteras i utredningen motsvarar inte den faktiskt upplevda.

Den utbyggnad av verksamheten som presenteras i utredningen beräknas även medföra ökning av trafikbuller.

Vi saknar förslag till åtgärder som kan begränsa trafikbuller för oss boende längs Holmsundsvägen.

Kommentar

Se kommentarer under *Holmens samfällighetsförening.*

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplane-handlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detalj-planen.

YTTRANDE 7

Inkom 2022-09-28

Ref tidigare lämnade synpunkter 20 oktober 2021* har inget väsentligt förändras i de senaste reviderade skrivningarna daterade 10 februari 2022 och 30 juni 2022 avseende buller och transporter.

Redan utförda miljöåtgärder under hamnens omstrukturering mellan 2004 till 2021 sammanfattas och bifogas i en åtgärdsutredning. För utvecklingen fram till 2050 säger man att den inte kan förutses. I stället för kontrollpunkter hänvisar man till att det finns ett åtgärdsprogram med kommentaren ”om riktvärdena skulle förändras”. Åtgärdsprogrammet saknas dock i handlingarna.

Fortsatt är uppgifterna för volymen ÅDT för tung trafik osäkra. I SCAs MKB anger konsulten, Ångpanneföreningen, tydligt att ökningen gäller fordonsrörelser dvs tur o retur mellan bruket i Obbola och Umeå Hamn. Hur uppgifterna räknats fram är särskilt viktiga då hamnens volymökning till största delen och under många år kommer att utgöras av SCAs ökade produktionsvolym.

Målbilden och därmed förutsättningarna för Umeå Hamns ut och ombyggnadsprojekt, där Ryssland och Kina skulle förmås att föra över sina världshandelsvolymer till transportleden Nordic Logistic Corridor (NLC) existerar inte längre. Därmed faller också hela detaljplanen.

**Yttrande 7, Samrådsredogörelse, 2022-03-02*

Kommentar

Tidigare inlämnat yttrande handlar framför allt om transporter och buller.

Åtgärdsutrednigen är en samling av genomförda utredningar och åtgärder avseende föroreningar inom hamnområdet. Hur föroreningar fortsatt hanteras beskrivs i planbeskrivningen, se även kommentar under *Länsstyrelsen* (rubriken *Förorenad mark*).

Det finns många anledningar som motiverar om- och utbyggnaden av Umeå hamn och som därmed föranleder pågående detaljplan. Umeå hamn är utpekat som riksintresse (enligt beslut av Trafikverket 2013-02-20, TRV 2013/10869) med motiveringen att hamnen ingår i TEN-T-nätverket (Trans-European Transport Network) samt har stor betydelse för godshanteringen i norra Sverige. Umeå hamn har en stor betydelse för regionens näringsliv och just nu pågår en enorm utveckling av industrin i norra Sverige. SCA investerar bland annat i världens största pappersmaskin vilken i sig kommer att generera betydande nya volymer till hamnen. Sjöfarten utvecklas mot större och mer djupgående fartyg och hanteringen av sjöfartens gods blir alltmer containeriserad. Umeå hamn har en strategisk position i EUs nätverk och Umeå kommun arbetar långsiktigt med att stärka den öst-västliga kopplingen över Kvarken. Både EU och staten är överens om att sjöfarten och hamnarna har en

viktig roll i den gröna omställning som pågår. Samtidigt har en central del av infrastrukturen i hamnen nått sin livslängd och är i behov av reinvestering.

Se i övrigt kommentarer under *Holmens samfällighetsförening.*

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

ÄNDRINGAR EFTER GRANSKNING NR.2

Detaljplanehandlingarna har setts över i enlighet med inkomna yttranden och diskussioner under granskningstiden.

Plankartan har för aktuellt detaljplaneområde (etapp 1) ändrats avseende:

- Grundkartan har uppdaterats enligt Lantmäteriets yttrande.

Planbeskrivningen har för aktuellt detaljplaneområde (etapp 1) ändrats avseende:

- att Ume/Vindelälvens mynningsområde är en viktig vandringsled för *lax*.
- var brandsläckningsskum har använts.
- processen med handlingsplanen för dagvatten.
- Lantmäterimyndighetens synpunkter.

Reviderade utredningar:

- MKB (strategisk miljökonsekvensbeskrivning) för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl. – etapp 1, Tyréns Sverige AB, 2022-10-18
- Utredningar (bilaga nr.):
    - 4. Dagvattenutredning DP Umeå hamn – etapp 1, Sweco Sverige AB, 2022-10-19.
    - 5. Detaljerad riskbedömning – Transport av farligt gods på väg och järnväg, WSP, 2022-10-13.
    - 9. Åtgärdsutredning Umeå hamn, WSP Sverige AB, 2022-02-28. Utredningen har kompletterats med en karta/bilaga avseende var brandsläckningsskum har använts inom hamnområdet.

Utredningarna sammanfattas i planbeskrivningen.

Kvarstående synpunkter

Nedan listas berörda och sakägare med kvarstående synpunkter vilka ges underrättelse med besvärshänvisning.

Privatpersoner benämns [YTTRANDE 1, osv]. En förteckning över vilka som har lämnat in synpunkter hanteras av Umeå kommun, detta med hänsyn till GDPR.

Kvarstående synpunkter från granskningsskede nr.2

- Västerbottens museum
- Holmens samfällighetsförening
- Yttrande 1
- Yttrande 2
- Yttrande 3
- Yttrande 4
- Yttrande 5
- Yttrande 6
- Yttrande 7
-

Detaljplanering, Umeå kommun, november 2022

Denna handling har godkänts av planchef Clara Ganslandt med planarkitekt Johanna Söderholm som handläggare. Handlingen är godkänd i kommunens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

Johanna Söderholm	**Clara Ganslandt**
planarkitekt	Planchef

Diarienummer: BN-2020/02148
Datum: 2022-07-04
Handläggare: Johanna Söderholm
Granskningsversion nr.2

RIKSINTRESSEANALYS – bedömning av detaljplanens påverkan på riksintressen − Bilaga till PLANBESKRIVNING och MKB

Denna riksintresseanalys utgör en bilaga till planbeskrivningen och miljökonsekvensbeskrivningen tillhörande detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) i Holmsund, Umeå kommun, Västerbottens län.

Riksintresseanalysens syfte är att klargöra påverkan på riksintresset för kulturmiljövård - Västerbacken Holmsund [AC7] enligt 3 kap. 6§ miljöbalken i relation till ny detaljplan samt riksintresset för kommunikationer – befintlig hamn, järnväg och farled enligt 3 kap. 8§ miljöbalken.

Riksintresseanalysen har tagits fram i detaljplaneprocessens samrådsskede.

Planens syfte

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge och kopplingen mellan hamnen och Holmsund avseende kommunikationer. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Bakgrund

Planområdet (Umeå hamn) ligger i Holmsund, cirka 16 km söder om centrala Umeå.

Umeå hamn behöver utvecklas för att möta framtidens behov. Därav behöver flertalet åtgärder göras, varav vissa strider mot gällande detaljplaner. Tanken med detaljplanen är att göra en översyn av hamnområdet och ta ett helhetsgrepp för den utveckling som behöver ske i hamnen inom de närmsta åren med målbild 2050.

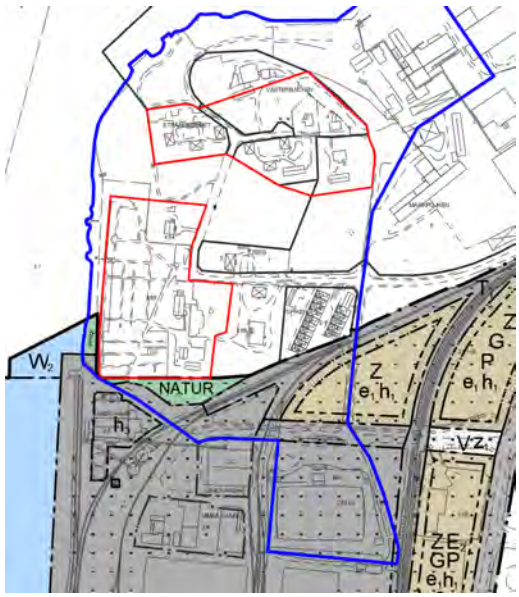
Byggnadsnämnden beslutade 17 februari 2021 (BN §46) att byggnadsnämnden inleder planläggning av Holmsund 2:65 med flera.

I Figur 1 nedan redovisas planförslaget samt planområdets placering i förhållande till riksintresseområdet för kulturmiljövård.

Plankarta

Detaljerad karta över berörd del

Figur 1. T.v. Detaljplanens plankarta för fastigheten Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) utkast i skede mellan samråd och granskning (svart markering avser berörd del). T.h. Karta över berörd del av planområdet i förhållande till område som omfattas av riksintresse för kulturmiljövård (röd linje: avgränsning 1997, blå linje: förslag till ny avgränsning 2017).

Behovsbedömning

Enligt kommunens bedömning kan detaljplanens genomförande antas innebära en betydande miljöpåverkan, varför en (strategisk) MKB ska upprättats enligt 6 kap. miljöbalken. Enligt genomgången finns det för flera faktorer anledning att anta att det finns risk för betydande miljöpåverkan och planen kan därför antas medföra betydande miljöpåverkan.

- Det finns anledning att anta att planen medför negativ påverkan på riksintresse för yrkesfiske och kulturmiljövård.
- Det finns inte anledning att anta att planen medför betydande påverkan på Natura 2000-område.
- Det finns inte anledning att anta att planen medför att miljökvalitetsnorm kommer att överskridas.
- Det finns anledning att anta att planen äventyrar eller hindrar uppfyllande av kvalitetskraven för någon vattenförekomst.

Länsstyrelsen har tagit del av beslutet och delar kommunens bedömning att planen innebär betydande miljöpåverkan

Sammanfattning

Detaljplanens genomförande bedöms medföra viss (liten) inverkan på riksintresset. Påverkan är dock av begränsad art och planen behöver därför inte bli föremål för en fördjupad kulturmiljöstudie. Denna inverkan behandlas i tillämpliga delar i detaljplanen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Planförslaget utformas för att anpassas till värden och befintliga strukturer på platsen.

Förslaget bedöms inte påverka utpekade värdekärnor eller identifierade värdebärare för riksintresset. Planförslaget bedöms inte heller påverka bebyggelse som är skyddad genom lag.

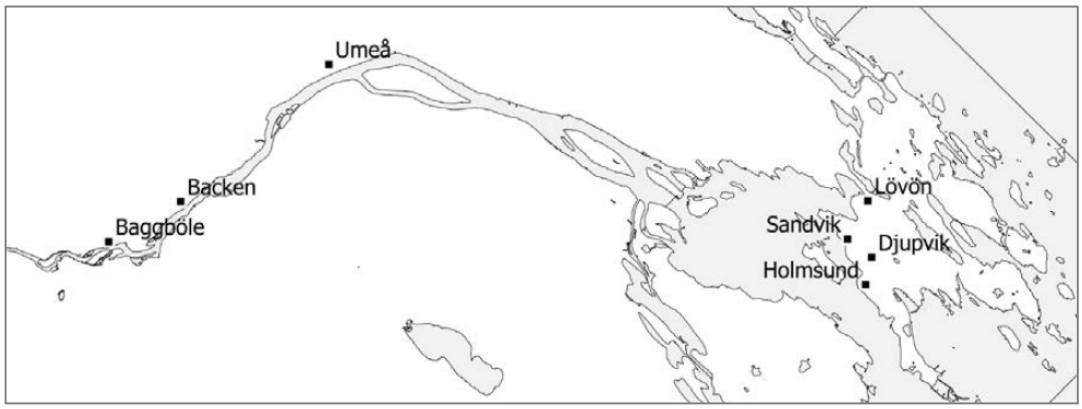
Riksintresseanalysen grundas på bifogad genomgång, där motiven klargörs i tabell F.

Förutsättningar

Historisk redogörelse

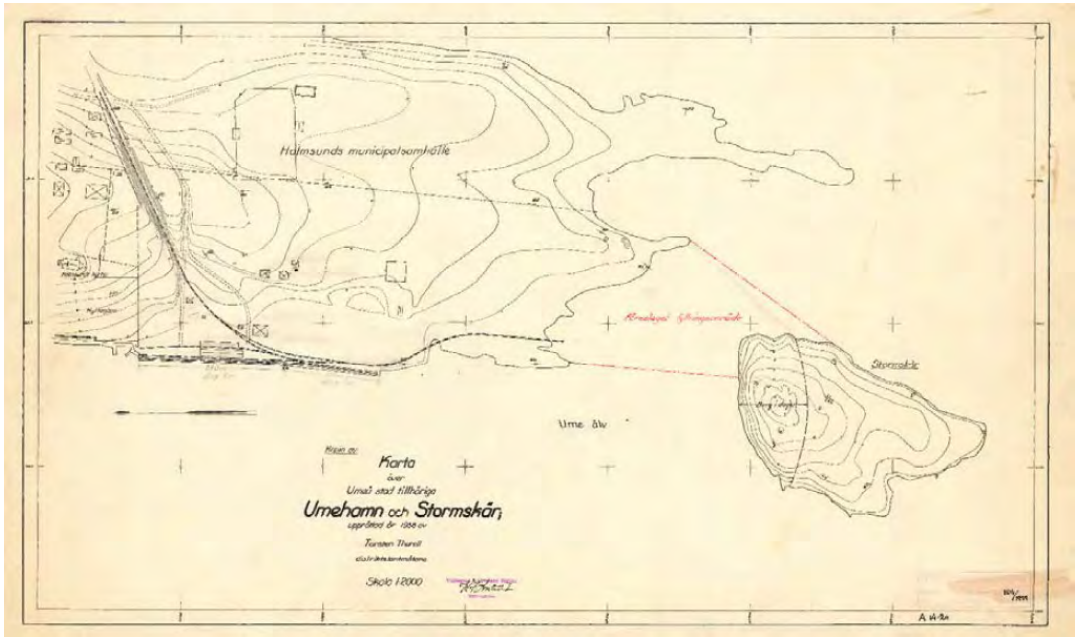
Umeå stad och dess hamnverksamhet

I denna historiska redogörelse för Umeå hamns tillkomst och utveckling benämns den hamn som anlades vid älven vid staden 1622 för *Umeå inhamn* eller *inre hamnen*. Den hamn som på 1920-talet anläggs i Holmsund benämns *Umeå uthamn* eller *yttre hamnen*.

Umeälvens utlopp i Bottenviken

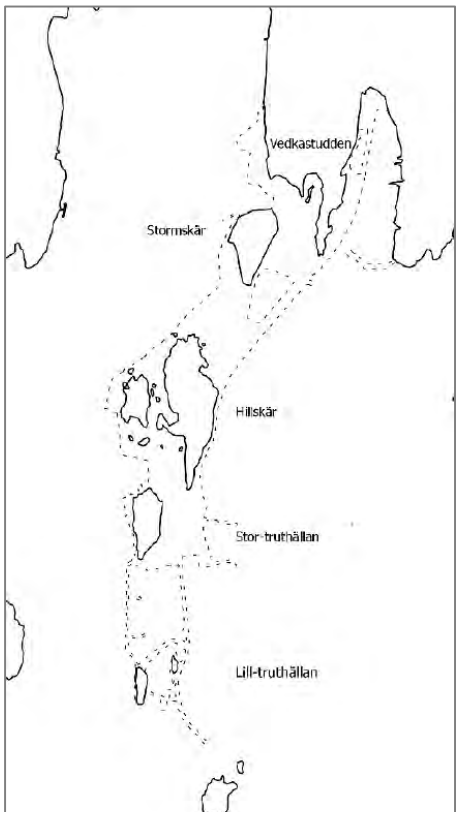
Hamnläget och kyrkplatsen på Backen bör ses som den viktigaste anledningen till Umeås tillkomst. Sedan landköp år 1546 förbjudits, det vill säga att bönder inte längre fick ägna sig åt handelsresor, väcktes behovet av att grundlägga städer i norra Sverige. Detta då endast borgare i städerna tilläts handla inrikes och i utlandet. Vid Umeå stads grundande 1622 hade landhöjningen minskat Backens lämplighet som hamn och den plats längre nedströms som idag är platsen för Umeå stad stakades ut. Staden växte i takt med handeln, särskilt efter 1765 då handelstvånget upphävdes för de bottniska hamnarna och det blev möjligt att handla med utlandet utan Stockholm som mellanhand. I början på 1800-talet sammanbyggdes inre hamnens enskilda bryggor till en gemensam kaj som sträckte sig 900 meter längs älvstranden.

Karta över Vedkastudden i Holmsund 1938. Från vänster: delar av Västerbacken, järnvägen, Umeå uthamn, Kamratvallen och Stormskär med planerad utfyllning.

Strax skulle dock landhöjningen göra sig påmind igen och försvårade, tillsammans med uppslamningar i älven, förutsättningarna för att ta emot djupgående fartyg i Umeå inre hamn. Redan på 1840-talet försökte stadens styrande förmå staten att fördjupa farleden från havet upp till hamnen, men utan framgång. Frågan höll i sig under hela seklet alltmedan stadens hamnintäkter minskade men det dyra projektet kom aldrig att realiseras. Det är mot denna bakgrund som Umeå stadsfullmäktige 1915 tog beslutet att anlägga en uthamn på Vedkastudden i Holmsund, där Holmsunds AB hade kolugnar för att ta hand om sågavfall. Marken förvärvades 1919 efter långa förhandlingar med Holmsunds AB. År 1923 stod Umeå yttre hamn, i sin första skepnad, färdig med järnvägsanslutning till staden och med en 340 meter lång träkaj.

År 1949 började arbetet med hamnens expansion ut i skärgården. Hillskär och Stormskär hade köpts av Umeå stad redan 1915 respektive 1928. Området mellan Vedkastudden och Stormskär fylldes ut 1957 och gav plats till oljehamnen med dess typiska cylindriska cisterner. Under 1960-talet inkorporerades Hillskär med fastlandet och den nya färjeterminalen för finlandstrafiken

Skärgårdens strandlinje innan utfyllnader påbörjades. Prickad linje avser strandlinjen år 2020.

förlades där. Utfyllnaderna utgjordes bland annat av muddermassor från farledsfördjupning. Under detta årtionde expanderade hamnverksamheten explosionsartat: stadens största industri, Bowaters trämassefabriker, övergick från lastning av våtmassa från pråmar till lastning över kaj i uthamnen. SCA övergav de egna lastageplatserna och började skeppa all produktion från Holmsund och Munksund i Piteå över Umeå uthamns kajer.

Efter oljekrisen 1973 minskade oljeimporten till hamnen kraftigt de kommande decennierna, medan exporten av skogsprodukter, särskilt kraftliner som används till ytskikt för wellpapp, fortsatte stadigt. Stortruthällan anslöts genom utfyllnader till hamnen under detta årtionde. Containerkajen *Gustafs udde* färdigställdes på Hillskär 2007 och togs i drift året därpå.

Sverige och Finlands EU-inträde satte stopp för tax-freeshopping på färjan mellan Umeå och Vasa, varför passagerarantalet dalade sedan dispensen gick ut år 2000. Bolaget RG Line trafikerade därefter linjen fram till sin konkurs 2011. Sedan 2012 trafikeras linjen av Wasaline, som samägs av Umeå och Vasa genom bolaget NLC Ferry. Samarbetet över kvarken fortsätter sedan dess. Från och med 2015 sköts driften av Umeå och Vasa hamn av det samägda bolaget Kvarken Ports ltd.

Träindustri, patriarkalism och folkrörelser i Holmsund
I Österfjärdens skärgård vid Umeälvens utlopp fanns vid början av 1800-talet endast ett fåtal bosättningar. Berättelsen om Holmsund som samhälle börjar 1840 när vattensågen i Baggböle köptes av Göteborgsföretaget James Dickson & Co, vars företrädare så småningom skulle bli kända såväl för öppnandet av de norrländska storskogarna för världsmarknaden som deras omtalat tvivelaktiga metoder för köp av skog och avverkningsrätter. Eftersom stora lastfartyg vid 1800-talets mitt inte längre kunde lägga an i Umeå (inre) hamn, flottades det sågade virket från Baggböle ned till Österfjärden där en lastageplats anlades 1846. Lastageplatsen och dess hamn kom att kallas Holmsund och på den intilliggande höjden Västerbacken lät James Dickson & Co uppföra bostadskaserner och kyrka åt arbetarna. Denna bebyggelse utgör idag kärnan av det riksintresse för kulturmiljö som behandlas i denna rapport.

Det sågade virket blev kantstött, missfärgat och nedsmutsat av flottningen längs med älven från Baggböle. Av denna anledning flyttades så småningom produktionen helt till Holmsund, där man investerade i en ångdriven såg 1885. Ytterligare några små samhällen hade växt fram i skärgården under 1800-talet, däribland Djupvik, Lövön och Sandvik. Dessa samhällen kom så småningom att växa ihop och bilda det område som idag är Holmsunds tätort.

Bolaget tog, enligt tidens ideal, hand om sina arbetare och försåg dem med välfärdsinrättningar. I motprestation skulle arbetaren vara skötsam och inordna sig efter särskilda ordningsregler som inte bara omfattade arbetet, utan hela vardagen. För bolaget blev det viktigt att i arbetarna inskärpa uppfattningen om en vertikal lojalitet mellan bolaget och de anställda, att bolaget sörjde för de sina. En förutsättning för detta var personliga kontrakt mellan bolaget och varje enskild arbetare, varför bolaget aktade sig noga för att erkänna arbetarna som ett kollektiv. Bildandet av en organiserad fackrörelse motverkades därför i Holmsund, bland annat genom att bolaget favoriserade vissa arbetsgrupper. Kyrkan och den skola som byggdes på Västerbacken bekostades av bolaget. Prästen, som också stod för skolundervisningen, stod på bolagets lönelista. I Holmsund flöt därför bolag, kyrka och skola samman till en och samma överhet vars världsbild mycket lätt stod oemotsagd.

Sågverksbolaget såldes 1896 till grosshandlare G.P Braathen i Sundsvall och ombildades som Holmsunds AB. Ägarbytet i sig innebar inte någon förändring av maktförhållandet mellan bolag och arbetare. Istället var det folkrörelsernas intåg i Sverige och i Holmsund som sakta luckrade upp bolagets grepp om arbetarnas liv. Eftersom den skötsamhet som nykterhetsrörelsen förordade även låg i bolagets intresse, satte sig inte bolaget emot den formen av organisering bland arbetarna. Med nykterhetsföreningarna fick Holmsunds arbetare möjlighet att själva forma den fritid som inte direkt omfattades av bolagets bestämmelser. Upprättandet av en egen skötsamhet, fri från påbud uppifrån av bolag, kyrka och skola, blev ett första steg i ett ifrågasättande av det patriarkaliska mönstret. Parallellt skulle väckelserörelsens fria läsande utmana kyrkans och skolans katekesundervisning som upprätthöll de föreställningar om förhållandet mellan människor som gjorde patriarkalismen möjlig.

Etableringen av en facklig organisation i Holmsund motverkades, trots ihärdiga försök, in i det sista. Dock skulle försvagningen av bolagets ideologiska inflytande, arbetarnas ökade politiska medvetenhet och de nu väletablerade formerna för föreningsdemokrati bidra till att en varaktig fackförening år 1919 kunde etableras i samhället. Ett tydligt epokskifte sker i Holmsund just åren 1918–19: Arbetarrörelsen får fäste; en självständig församling under Svenska kyrkan bildas varvid kyrkan skiljs från bolaget; en självständig kommun för skärgårdssamhällena bildas. Holmsunds AB, som tio år senare uppgår i SCA, fortsätter vara en dominerande samhällsaktör även efter detta epokskifte. Den patriarkaliska eran i Holmsund, där bolagets maktposition i samhället var närmast oinskränkt, får vid dessa årtal betraktas vara över.

IFK Holmsund och Kamratvallen
IFK (Idrottsföreningen Kamraterna) Holmsund bildades den 8 juni 1923 på initiativ av utbrytare ur föreningen Sandviks IK. Inbjudare till sammanträdet var försäljningschefen Gustav Vestin på Holmsunds AB. Bolagets direktör Torsten Hèrnod gav löfte att IFK Holmsund skulle få disponera en plan vid gamla kolugnen "(…) *med skyldighet för föreningen att själv bekosta eventuella behövliga planeringsarbeten och planens iordningställande i övrigt*"(Källa: Folkrörelsearkivet, Umeå. IFK Holmsunds arkiv, mötesprotokoll 8 juni 1923). Idrottsplatsen anlades av föreningsmedlemmarna själva med rabatterat virke från bolagets sågverk. Den idrottsplats som stod färdig 1926 fick namnet Kamratvallen. Tomten vid gamla kolugnen låg vid tiden inbäddad i skog och var 1900-talets första hälft avskild från bebyggelsen på Västerbacken och Umeå uthamn. Under 1960-talet började Umeå hamn och SCA anlägga de terminalbyggnader som idag omger idrottsplatsen.

Redan 1927 uppsökte medlemmen G. Nyström på föreningens uppdrag disponent Anders Laurell, Hèrnods efterträdare och efterfrågade där en skriftlig garanti på att även i framtiden få nyttja tomten. Nyström meddelade sedan föreningen att disponenten ”(…) *ej kunde lämna papper på plan men samtidigt meddelat att det ej skulle behöva befaras att föreningen skulle mista den och om så bleve fallet skulle nog bolaget ställa iordning en idrottsplan på annat ställe*.”(Källa: Folkrörelsearkivet, Umeå. IFK Holmsunds arkiv, mötesprotokoll 13 maj 1927).

IFK Holmsund upplevde en storhetstid på 1960-talet då fotbollslaget spelade i de högsta divisionerna och publiksiffrorna på Kamratvallen var höga. Klubben drabbades av ekonomiska svårigheter under 90-talet som ledde till konkurs. Efter några års seriespel under namnet Holmsunds FF återbildades IFK Holmsund 1998. Klubbens A-lag spelar idag i Division 3, norra Norrland.

Odaterat flygfoto från 1900-talets första hälft. I förgrunden Umeå uthamn och till vänster bebyggelsen på Västerbacken. Längst till höger Kamratvallen. Fotograf okänd.

Riksintresse för kulturmiljövård

I den norra delen av hamnområdet, angränsande till riksintresse för hamnen, ligger området Västerbacken, vilket är ett utpekat riksintresseområde för kulturmiljövård (enligt beslut av Riksantikvarieämbetet, RAÄ 1997-11-17). Riksintresset Västerbacken - Holmsund [AC 7] utgörs enligt motiveringen i riksintressebeskrivningen av en industrimiljö från 1850-talet vid Baggböle sågverks dåvarande lastageplats. Riksintresset uttrycks genom att det i området finns ett tiotal väl bibehållna timrade arbetarbostäder från 1850-talet med senare uppförda uthuslängor. Kyrkan och prästgården uppfördes av företaget under 1860-1880-talen.

Länsstyrelsen Västerbotten lade 2017 fram ett förslag till revidering av riksintresset där motivering och gränsdragning utvidgats. Detta är ett arbetsmaterial som inte ännu inlämnats för formellt beslut till Riksantikvarieämbetet. Gränsen för riksintresseområdet föreslås utvidgas för att inkludera SCA:s f.d. huvudkontor (1952–53), den närmaste äldre industribebyggelsen, skolhuset, ”Kyrkskolan” med gymnastikhuset som uppfördes av Holmsunds bolag i början av 1900-talet, lärarbostaden (ursprungligen som skola, byggd 1885 av bolaget), arbetarbostäder i Kv. Spiken från 1947 samt idrottsplatsen Kamratvallen och byggnader på industriområdet. Motiveringen till riksintresset föreslås utvecklas med beskrivningen ”*Miljön speglar industrisamhällets etablering och framväxt med dess ekonomiska, sociala, religiösa och estetiska utveckling - från de patriarkala idealen vid skogsindustrins framväxt under 1800-talets andra hälft till folkbildningsidealen under första hälften av 1900-talet.”* Uttrycket för riksintresset föreslås också utvecklas med beskrivningen: *”Kuperat område i höjdläge med utblickar mot havet. Medvetet planlagd och grupperad bebyggelsestruktur med lummiga öppna ytor där emellan. Nio timrade och rödfärgade bostadshus i två våningar för arbetare och förmän, uppförda på 1850-talet samt senare uppförda uthuslängor. Inga tomtavgränsningar eller trädgårdsanläggningar. Kyrka*

uppförd 1860–63, gravkapell och prästgård i ljus oljefärg samt kyrkogård. Skola från 1900-talets början med gymnastikbyggnad i ljus oljefärg och lärarbostad med uthus. F.d. kontorsanläggning uppförd 1952–53 som huvudkontor för SCA. Idrottsplatsen Kamratvallen. Radhuslägenheter i Kv. Spiken, byggt 1947 för Holmsunds AB. På industriområdet ställverk från 1885 respektive mitten av 1900-talet, såghus från 1939 och verkstadsbyggnad från 1948."

Riksantikvarieämbetets beslutade riksintressebeskrivning från 1997 är den som har juridisk status.

Avgränsning för riksintresse för kulturmiljö. Röd linje: Avgränsning 1997. Blå linje: Förslag till ny avgränsning 2017.

Beskrivning av området

Västerbacken ligger på en liten höjd som sluttar ned mot Österfjärden. Området avgränsas i öster av Axel Enströms väg och i norr av en brant, tätbevuxen slänt (**2**). Nedanför slänten ligger ett antal sågverksbyggnader från början av 1900-talet (**3**), vars tak och skorstenar är synliga från området. På området finns ett tiotal timrade arbetarbostäder (**1**) från 1850-talet, inordnade i en planlagd bebyggelsestruktur med tydliga gårdsbildningar. Husen innehåller idag hyreslägenheter, förutom ett, som inhyser ett museum för sågverksepoken. På en gräsyta vid arbetarbostäderna finns skulpturen Stabbläggaren (**4**), utförd i armerad betong av studenter vid ABF:s konstskola 1981. Längst norrut i området ligger en konferensanläggning (**5**) som tidigare var kontorsbyggnad för sågverksbolaget. Byggnaden uppfördes på 1950-talet, men dess tidstypiska uttryck har försvagats i och med tillbyggnader på 70- och 80-talen i avvikande skala, tegelformat och takbeklädnad. Söder

om arbetarbostäderna finns en kuperad naturyta (**6**) som karaktäriseras av nakna berghällar högt gräs. Västerut ligger Holmsunds kyrka (**9**), byggd 1860-tal, med tillhörande prästgård (**7**), kyrkogård (**8**) och gravkapell. Kyrkan har en tillbyggd församlingsgård från 1985. I bakgrunden reser sig Lantmännens foderfabrik (**16**) inom hamnområdet. Bredvid kyrkan finns två skolbyggnader (**10**) från början på 1900-talet, båda i relativt dåligt skick. Direkt norr om dessa skolbyggnader finns ytterligare en gammal skolbyggnad från 1885 som idag nyttjas som bostad (**17**). Längst sydost på området ligger kv. Spiken (**11**) med två radhuslängor från 1940-talet. Västerbacken avgränsas i söder av kraftiga barriärer (**12**) i form av järnväg, brant järnvägsvall, stängsel och tät växtlighet. Söder om järnvägen är marken betydligt flackare än på Västerbacken. Här finns en förbindelseväg mellan Kyrkogatan och Holmsundsvägen (**13**). På båda sidor av vägen finns tomma, delvis bevuxna upplagsytor. Dessa ytor är planlagda för storindustriändamål i gällande detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde (1955). Holmsundsvägen slutar vid hamnens Huvudentré (**15**). Här ligger också idrottsplatsen *Kamratvallen* (**14**) från 1920-talet, med naturgräsplan och tillhörande publikläktare, avbytarbås, biljettbås med mera från mitten av 1900-talet.

Flertalet byggnader inom den norra delen av riksintresseområdet är skyddade som byggnadsminnen.

1. Arbetarbostäder
2. Barriär
3. Sågverksbyggnader
4. Konstverk
5. f.d. huvudkontor
6. Naturområde
7. Prästgård
8. Kyrkogård
9. Kyrka
10. Skolbyggnader
11. Radhus
12. Barriär
13. Industrimark
14. Idrottsplats
15. Hamnentré
16. Foderfabrik
17. Bostäder

Byggnader och miljöer inom Västerbacken. Källa: Avvägning av riksintressen, Holmsund (Umeå kommun, 2020).

Tv: Västerbacken sedd från Axel Enströms väg (1). Th: Arbetarbostäder (1).

Tv: Sågverksbyggnad (3), sedd från Västerbacken. Th: Konstverk ”Stabbläggaren” (4)

Tv: Huvudkontor, f.d. konferensanläggning (5). Th: Naturyta (6).

Tv: Holmsunds kyrka (9) med foderfabriken i bakgrunden (16). Th: Prästgården (7) samt kyrkogården (8)

Skolbyggnader (10)

Tv: Radhus, kv. Spiken (11). Th: Järnvägskorsning vid Axel Enströms väg. Till höger kv. Spiken (11). Till vänster industrimark (13).

Bostäder (17)

Tv: Västerbacken sedd från industrimark söder om järnvägen (13). Räls, dubbla stängsel och järnvägsvall utgör kraftiga barriärer (12). Th: Hamnentré (15).

Tv: Kamratvallen (14) sedd från Axel Enströms väg. I förgrunden järnvägskorsning och hamnentré. Th: Entré Kamratvallen (14)

Riksintresse för kommunikationer
Trafikverket avgör vilka områden som är av riksintresse för trafikslagens anläggningar (väg, järnväg, luftfart och sjöfart).

Planområdet omfattas/berörs av riksintresse för (befintlig) väg (väg E12), (befintlig) järnväg, (befintlig) farled inklusive buffertzoner, msa-yta för Umeå Airport samt (befintlig) hamn. Endast befintlig hamn, järnväg och farled tas upp i denna analys då övriga (väg och msa-yta) inte bedöms påverkas av planens genomförande eller riksintresset för kulturmiljö på grund av respektive geografiska avgränsning.

Riksintressen för kommunikationer – riksintresse farled (blå områden), riksintresse järnväg (orange linje) och riksintresse väg (gul linje). Källa: Trafikverket (riksintressekartor)

Trafikverket arbetar för närvarande med en översyn av riksintressen för kommunikationer för de fyra trafikslagen. I augusti 2020 antogs nya kriterier för vilka anläggningar som bedöms vara av riksintresse och under hösten 2021 förväntas uppdateringar avseende utpekade riksintressen.

Riksintresse för kommunikationer – befintlig hamn
Allmän hamn utpekas efter prövning och beslut från Trafikverket som hamn av riksintresse för sjöfarten i det fall hamnen antingen ingår i TEN-T-nätverket (Trans-European Transport Network), omsätter en godsmängd överstigande 100 000 ton per år eller 200 000 passagerare per år över en femårsperiod eller på annat sätt är så väsentlig för landets beredskap, försörjning, energiförsörjning eller godshantering att den inte utan olägenhet för det allmänna intresset kan ersättas med annat trafikslag eller annan hamn.

Umeå hamn är utpekat som riksintresse (enligt beslut av Trafikverket 2013-02-20, TRV 2013/10869) med motiveringen att hamnen ingår i TEN-T, att hamnen årligen omsätter en godsmängd på 2,4 miljoner ton samt har stor betydelse för godshanteringen i norra Sverige.

Riksintresset för Umeå Hamn är inte preciserat av Trafikverket och har därför ingen fysisk avgränsning.

Syftet med detaljplanen är bland annat att inom området skapa planmässiga förutsättningar för utvecklad hamnverksamhet. Detaljplanens genomförande bedöms säkerställa hamnen och därmed riksintressets värden även på längre sikt. Detaljplanens slutliga avgränsning avseende användningen hamn bedöms framöver kunna likställas med riksintressets fysiska avgränsning för Umeå Hamn. Detaljplanens avgränsas i norr mot järnvägen och i öster mot väg E12. Mot väster utgår avgränsningen till minst vattenområdena som är beskrivna i Västerbottens läns författningssamling 24FS 2011:9, det vill säga vattenområden som reserveras för Umeå hamn. Vattenområdet kompletteras med ett område norr om fodercentralen och som idag nyttjas för Umeå hamn för förtöjning av arbetsbåtar.

Riksintressets geografiska avgränsning bör fastställas vilket åligger Trafikverket.

Riksintresse för kommunikationer – befintlig farled
Planområdet omges av flera farleder utpekade som riksintressen som leder in till Umeå hamn:

- Måsungen/Orions grund - Umeå hamn
- Gamla Finlandsfärjeleden - Umeå hamn
- Nya Finlandsfärjeleden - Umeå hamn
- Stygnet – Bredskärssund
- Trehövda - S Fjärdgrund (Petlandsleden)

Dessa är delvis också del av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T), det vill säga viktiga transportstråk inom Europeiska unionen.

Detaljplanens genomförande bedöms säkerställa hamnen och därmed värdena för riksintresset befintlig farled även på längre sikt.

Riksintresse för kommunikationer – befintlig järnväg
Järnvägen Umeå – Holmsund är av interregional betydelse samt av betydelse för den regionala utvecklingen. Av denna anledning är banan utpekad som riksintresse. Funktionen av riksintresseanspråket är att säkerställa för transporter med järnväg till/från Umeå hamn.

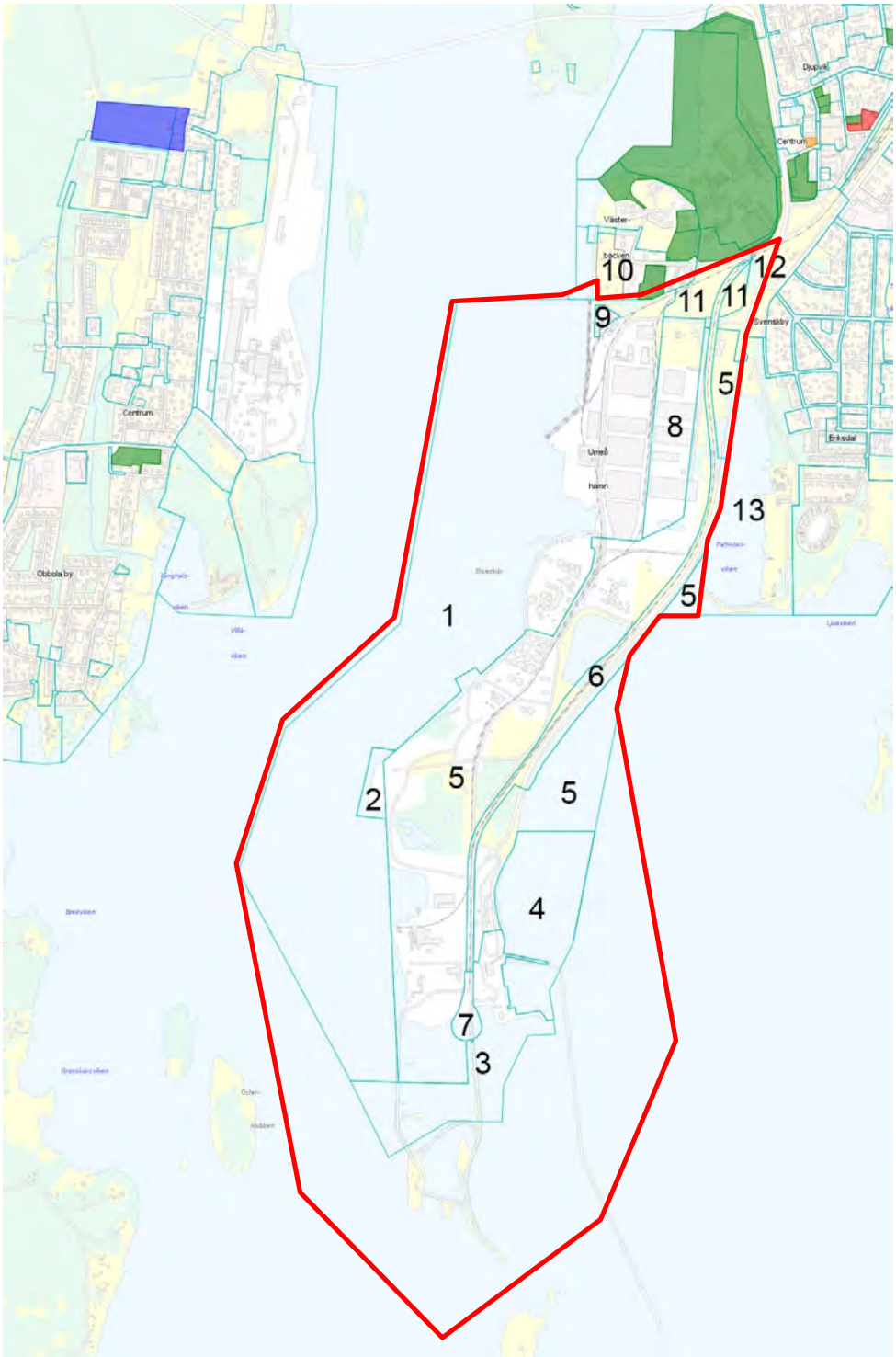
Aktuell del av banan (inom Umeå hamn) trafikeras idag enbart av godstrafik.

Det östra järnvägsstråket, som löper parallellt med väg E12, reserveras som järnväg [$\mathbf{T_1}$] i detaljplanen. Övriga järnvägsspår ingår som del av kvartersmarken för hamn [**V**]. Syftet att inte reglera de senare särskilt är att järnvägsspåren vid behov ska kunna flyttas i samband med utveckling av hamnen. Detta för att passa verksamheten och logistiken inom hamnområdet. På detta sätt bedöms att funktionen kvarstår och tillgodoses från den statliga anläggningen via den kommunala ut i hamnområdet. Riksintressets värden bedöms inte skadas av genomförandet av aktuell detaljplan. Riksintressets geografiska avgränsning bör dock ses över som ett led av detta vilket åligger Trafikverket.

Gällande detaljplaner

Hamnområdet regleras idag genom flertalet detaljplaner framtagna från 1964 och framåt. Den senaste detaljplanen antogs år 2020 avseende hamnområdets sydöstra del (färjeterminalen). Tre av detaljplanerna har genomförandetid kvar.

Gällande detaljplaner redovisas nedan (på karta samt i en efterföljande tabell).

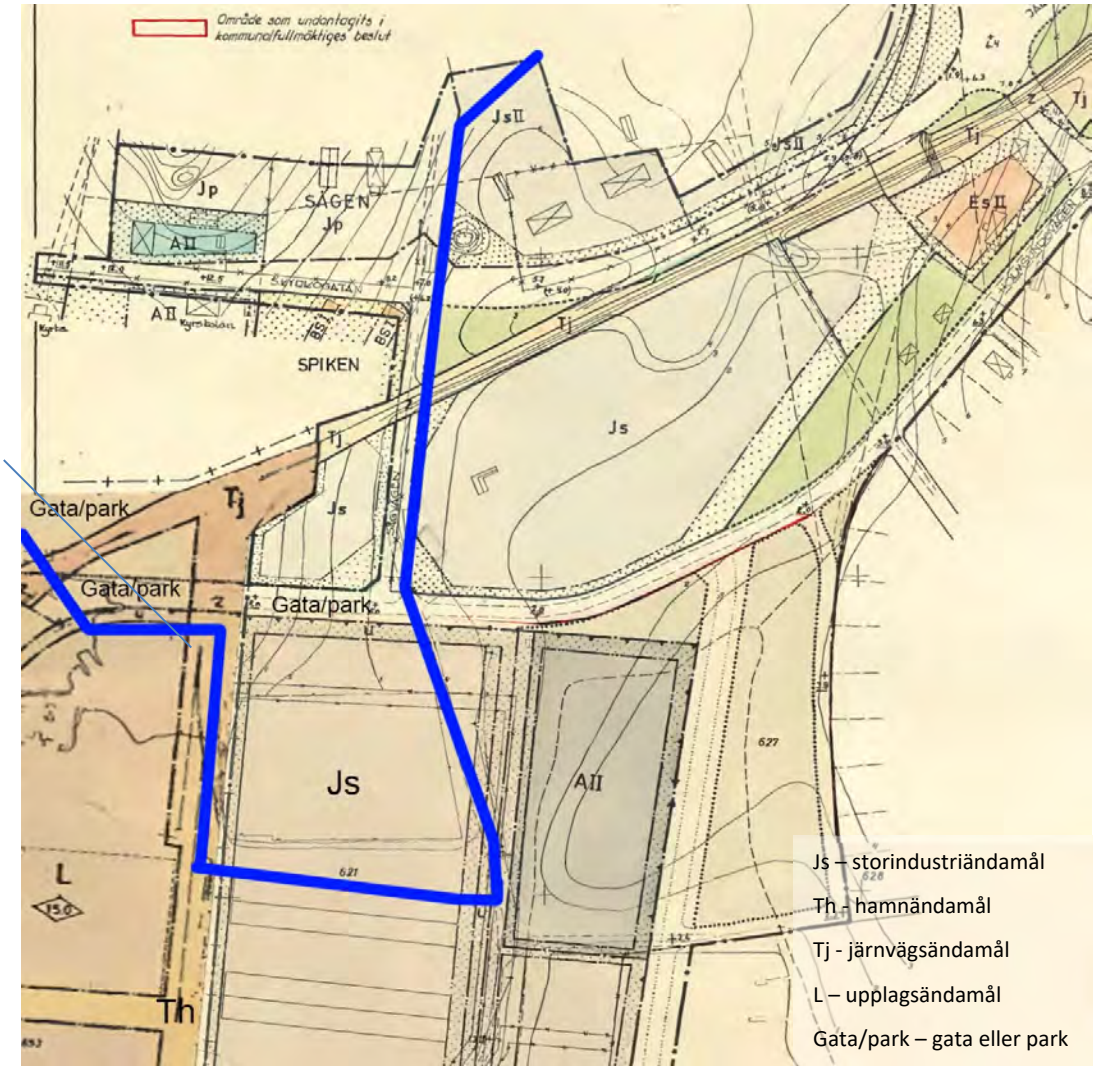

Gällande detaljplaner. Aktuellt planområde markeras ungefärligt med rött.

Laga kraft datum (*genomförandetid*)	**Nr. på karta**	**Namn (planbeteckning / diarienummer)**	**Huvudsaklig markanvändning**
			Byggrätt (inom gällande del)
1964-05-13	11	Detaljplan (stadsplan) för industriområdet samt järnvägsområdet (2480K-P-HO-A1-20)	storindustri
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan).
1967-10-16	8	Detaljplan (stadsplan) för industriområdet (2480K-P-HO-A1-31)	storindustri, allmänt ändamål, park
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan). Byggnaders (byggnads-)höjd regleras till max 15 meter samt en taklutning om max 30 grader.
1967-12-11	1	Detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde (2480K-P108-1968)	hamn, upplag, vattenområde, järnväg
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan). Inom område för hamnändamål får endast mindre byggnader uppföras och placeras så att de inte förhindrar eller försvårar för hamntrafiken eller underhåll av underjordiska allmänna ledningar. Byggnaders (byggnads-)höjd regleras till max 6-15 meter samt en taklutning om max 30 grader.
1971-07-26	13	Detaljplan (stadsplan) för området mellan Patholmsviken och Ljumviken (2480K-P-HO-A1-45)	vattenområde (småtbåts-)hamn
			Området ligger utanför/i anslutning till hamnområdet.
1974-05-13	5	Detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde samt södra delen av industriområdet (2480K-P85-1974)	allmänt ändamål, industri, vatten
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan). Inom område för hamnändamål får endast mindre byggnader uppföras och placeras så att de inte förhindrar eller försvårar för hamntrafiken eller underhåll av underjordiska allmänna ledningar. Byggnaders (byggnads-)höjd regleras till max 3,5-21 meter samt en taklutning om max 30 grader. Inom

			område för allmänt ändamål får byggnader uppföras med två våningar.
1983-03-23	10	Detaljplan (stadsplan) för kyrkogårdsområdet m.m. (2480K-P48-1983)	kyrka, begravning, allmänt ändamål, bostäder, samlingslokaler samt vattenområde som får överbyggas
			Vattenområdet får överbyggas med mindre bryggor och liknande. Området ligger utanför/i anslutning till hamnområdet.
1995-04-13	12	Detaljplan för ny E12/Sågverksgatan (2480K-P-95-8 / PLA 94-24)	natur, vägar
			Området ligger utanför/i anslutning till hamnområdet.
1996-10-28	9	Detaljplan för Umeå hamn 2:3 m.fl. (2480K-P96-101 / PLA 96-17)	Djurfodertillverkning
			Byggnader får uppföras med en (byggnads-)höjd upp till +15 - +54 i nollplanet (havets vattennivå), det vill säga cirka 12-51 meter.
2003-06-04	3	Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl (2480K-P03-188 / PLA 01-33)	hamn, öppet vattenområde
			Byggnader får uppföras med en (byggnads-)höjd om max 15 meter. Undantag gäller för skorstenar, master och liknande.
2004-11-16	2	Detaljplan för del av Holmsund 2:65 (2480K-P04-235 / PLA 04-15)	hamn
			Byggnader får uppföras med en (byggnads-)höjd om max 15 meter.
2011-10-26 (2021-10-26)	6	Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (2480K-P11-42 / PLA 10-53)	järnväg, väg
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan)/mark som ska vara tillgänglig för allmänna underjordiska ledningar.
2019-01-14 (2024-01-14)	7	Detaljplan för Holmsund 2:65 och del av 2:1 2480K-P2019-2 / BN-2017/01930)	hamn, trafik
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan)
2020-07-22 (2025-07-22)	4	Detaljplan för del av Holmsund 2:65	hamn (på land och vatten)
			Byggnader får uppföras med en (byggnads-)höjd om max 15 meter.

		(2480K-P2020-11 / BN-2018/02233)	

Mosaik av gällande (tre) detaljplaner - detaljplan (stadsplan) för industriområdet samt järnvägsområdet (1964) i norr, detaljplan (stadsplan) för industriområdet (1967) i söder samt detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde (1967) i väster. Den föreslagna nya avgränsningen av riksintresseområdet markeras ungefärligt med blått.

Det område som länsstyrelsen föreslår ska inkluderas i riksintresseområde för kulturmiljö och som berörs av aktuell detaljplan regleras i gällande detaljplaner storindustri [**Js**] samt del som järnväg [**Tj**] och upplag [**L**]. Aktuella markanvändningar skiljer sig delvis från planerad. Det nordöstra området avsett för storindustri (bland annat område 1 på kartan nedan) nyttjades mellan åren 1944 och 1981 för träimpregnering (berörda fastigheter var dåvarande Holmsund 2:52, 2:53 samt 2:55). Verksamheten gav upphov till förorening av

arsenik och polycykliska aromatiska kolväten (PAH) i mark och vatten. Berörda områden har sanerats i början av 2010-talet för att kunna användas som för infrastruktur- och industriändamål. Idag utgör det norra området (1) relativt öppna grusytor som delvis nyttjas för upplag. Den södra delen utgörs av idrottsplatsen Kamratvallen från 1920-talet (2 på kartan nedan), med naturgräsplan och tillhörande publikläktare, avbytarbås, biljettbås med mera från mitten av 1900-talet. Idrottsplatsen ägs av SCA.

Ortofoto med föreslagen ny detaljplanegräns samt avgränsning av riksintresseområde för kulturmiljö. Röd linje: Avgränsning 1997. Blå linje: Förslag till ny avgränsning 2017. Gul linje: Detaljplanegräns för ny detaljplan.

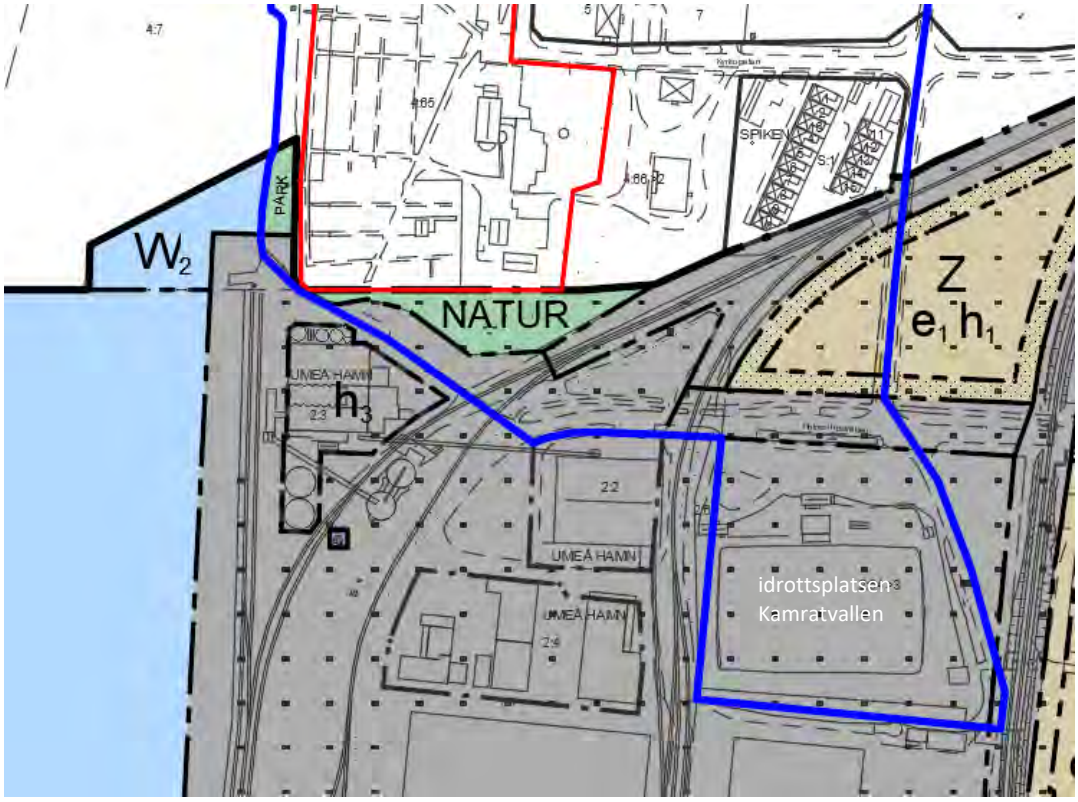
Avvägning riksintressen

Enligt tredje kapitlet miljöbalken ska mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av (bland annat) deras kulturvärden så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön. Även mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för (bland annat) anläggningar för industriell produktion och kommunikationer ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Om ett område berörs av flera riksintresseanspråk ska en avvägning göras mellan oförenliga riksintressen. Företräde ska då ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt.

I aktuellt fall berörs flera riksintresseanspråk. Riksintressena för kommunikationer är inte oförenliga, utan bedöms komplettera och stärka varandra. Riksintresseområdena för kulturmiljövården respektive kommunikationer (Umeå hamn och befintlig järnväg) utgör

två skilda områden enligt Riksantikvarieämbetets beslutade riksintressebeskrivning, men en intressekonflikt finns för idrottsplatsen Kamratvallen för vilken Länsstyrelsen föreslagit ska inkluderas i Riksintresset Västerbacken – Holmsund. Intressekonflikten innebär ett behov av att väga intressena emot varandra.

Område med överlappande intressen. Utklipp från förslag till ny detaljplan (färglagda ytor) / förslag till riksintresseområde för hamn. Blå linje: Förslag till utökat riksintresseområde för kulturmiljö (Länsstyrelsen, 2017). Röd linje: Riksantikvarieämbetets beslutade avgränsning för riksintresseområde för kulturmiljö.

Aktuellt område där intressekonflikt identifierats utgör infart till hamnen (väg och järnväg), en viktig del av hamnfunktionen som pekats ut i två riksintresseanspråk. Hamnen har ett behov av att utveckla sin hamnentré med syfte att anpassa verksamheten till ökade krav på skalskydd kring hamnen. Parkering/uppställning för bil och lastbil får bland annat inte anläggas innanför skalskyddet, varför denna funktion behöver anläggas i anslutning till entrén. Av denna anledning behöver hamnen iordningställa ytor för dessa funktioner. Detta görs lämpligast genom utökning av befintligt entréområde, områden som redan idag är reserverade för hamnen. I samband med detta förstärks redan befintliga barriäreffekter mellan idrottsplatsen Kamratvallen och bruksmiljön på Västerbacken.

Idrottsplatsen ligger idag relativt avskilt från övriga Västerbacken då bland annat järnvägen utgör en tydlig fysisk barriär. Det fanns tidigt en osäkerhet kring idrottsplanens lokalisering och området avsattes redan i detaljplan (stadsplan) 1967 för hamnens utveckling.

Det förslag till revidering av riksintresse för kulturmiljö som Länsstyrelsen Västerbotten lade fram 2017 innebär en utvidgning av både motivering och avgränsning. Förslaget kompletterar den tidigare motiveringen med att *miljön speglar industrins samhällsbildning med social, kyrkliga och estetiska uttryck för de patriarkaliska idealen vid skogsindustrin framväxt under 1800-talets andra hälft*. Motiveringen pekar alltså på en särskild epok, där de patriarkaliska idealen särskilt präglade den byggda miljön.

IFK Holmsund bildas på 1923, det vill säga efter epokskiftet 1918–1819. Vid tidpunkten för föreningens bildande har alltså bolagets roll i samhället minskat betydligt. Dock finns det bevisligen starka band mellan IFK Holmsund och Holmsunds AB. Företrädare för bolaget var bland initiativtagarna till föreningens bildande och föreningens idrottsplats anlades på mark som upplåtits för ändamålet av bolaget. Detta kan ses som ett arv, eller en fortsättning, på de patriarkaliska ideal som under 1800-talets mitt präglat bebyggelsen på Västerbacken. Dock ser man inte de kännetecknande patriarkaliska drag där den enskilde arbetaren har ett personligt kontrakt med bolaget: Föreningsmedlemmarna i IFK Holmsund förhåller sig förvisso lojalt mot bolaget, men som ett organiserat kollektiv. Kamratvallen kan därför ses som ett uttryck för det epokskifte som anförs ovan.

Förslaget till den reviderade avgränsningen varken diskuterar eller tar hänsyn till de barriärer som skiljer Västerbacken och Kamratvallen åt. Sedan järnvägen drogs ut till Umeå uthamn på 1920-talet avgränsas området norr om rälsen av en brant järnvägsvall, stängsel och tät växtlighet. De rumsliga och visuella sambanden mellan den samlade bruksmiljön och idrottsplatsen är därför mycket begränsade. Flygfotot från 1900-talets första hälft (se s.7) visar dessutom att de rumsliga och visuella sambanden var betydligt svagare vid tiden för Kamratvallens tillkomst än vad de är idag.

Hamnändamålet bedöms sammanfattningsvis vara den verksamhet som är lämpligast på platsen och som bäst främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Den planerade nya hamnentrén skulle ha en positiv inverkan på den väg- och rälsburna logistiken till och från Umeå hamn.

Att behålla Kamratvallen på aktuell plats bedöms påtagligt försvåra utvecklingen och nyttjandet av hamnen. Det är sannolikt också mycket svårt att kombinera idrottsverksamhet för allmänheten med hamnens behov på ett säkert sätt.

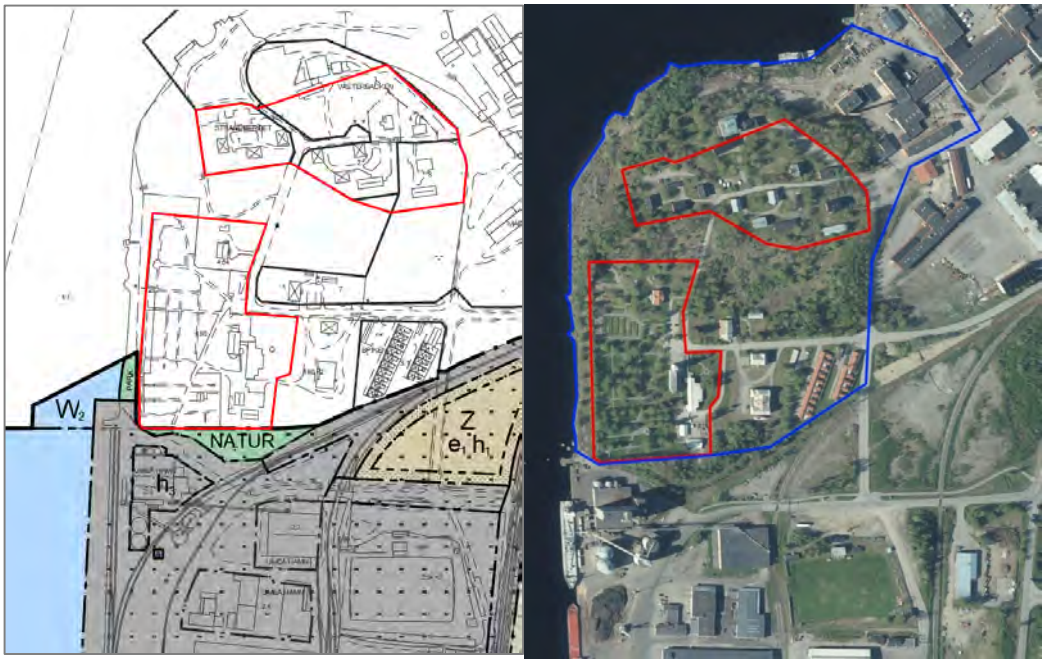
Planförslaget (liksom gällande detaljplan) innebär att idrottsplatsen kan tas i anspråk för hamnområdets verksamhet. Kamratvallen ingår i föreslagen revidering av riksintresset Västerbacken-Holmsund (AC7) men beslut om riksintressets avgränsning är ännu inte beslutad.

Effekten av planförslaget innebär att den fysiska idrottsanläggningen försvinner. Kamratvallen bedöms utgöra ett svagt och icke centralt uttryck för den reviderade motiveringen för riksintresset för kulturmiljö. Kamratvallens immateriella kulturmiljövärde föreslås att dokumenteras och lyftas fram informationstavlor i anslutning till riksintresseområdets bebyggelsemiljö.

Den nya hamnentrén bedöms inte medföra påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljö.

Analys - Detaljplanens inverkan på riksintresset för kulturmiljö

Nedan görs en bedömning av detaljplanens inverkan på riksintresseområdet enligt gällande avgränsning, Riksantikvarieämbetets beslut, RAÄ 1997-11-17 samt föreliggande förslag till revidering av riksintresset, Länsstyrelsen Västerbotten, 2017, med undantag av idrottsplatsen Kamratvallen.

Tv: Karta över del av förslag till detaljplan för Umeå hamn (färglagda ytor) samt riksintresseområde för kulturmiljö Västerbacken - Holmsund (röda linjer). Th: Karta över riksintresseområde för kulturmiljö Västerbacken - Holmsund (röda linjer) samt förslag till ny avgränsning exklusive idrottsplatsen Kamratvallen (blå linje).

A. Planområdet och riksintressets kärnområden. Motiv till vald avgränsning:
Västerbacken ligger på en mindre höjd som sluttar ned mot Österfjärden i väster. Här finns ett gångstråk som sträcker sig i nord-sydlig riktning. Det ursprungliga riksintresseområdet är relativt litet och kompakt, uppdelat i två delar, varav flertalet byggnader inom den norra delen är skyddade som byggnadsminnen. I förslag till ny avgränsning tas ett större område med och bildar ett större sammanhang. Kärnområdet bedöms bestå av den ursprungliga riksintresseavgränsningen.

Området avgränsas i söder av hamnområdet, i öster av Axel Enströms väg och i norr av en brant, tätbevuxen slänt. Nedanför slänten ligger ett antal sågverksbyggnader från början av 1900-talet, vars tak och skorstenar är synliga från höjden. Gränsen mot hamnområdet i söder är tydlig genom järnväg och utestängande stängsel.

1. Arbetarbostäder
2. Barriär
3. Sågverksbyggnader
4. Konstverk
5. f.d. huvudkontor
6. Naturområde
7. Prästgård
8. Kyrkogård
9. Kyrka
10. Skolbyggnader
11. Bostäder
12. Foderfabrik

Karta över kulturhistoriskt viktiga byggnader och miljöer samt gällande riksintresseavgränsning (röda linjer) samt förslag till ny avgränsning med undantag av idrottsplatsen Kamratvallen (blå linjer) för kulturmiljö Västerbacken – Holmsund.

B. Kortfattad beskrivning av aktuella kärnområden och byggnadsminnen:
Riksintresset Västerbacken - Holmsund utgörs enligt motiveringen i gällande riksintressebeskrivning (Riksantikvarieämbetet, RAÄ 1997-11-17) av en industrimiljö från 1850-talet vid Baggböle sågverks dåvarande lastageplats. Riksintresset uttrycks genom att det i området finns ett tiotal väl bibehållna timrade arbetarbostäder från 1850-talet med senare uppförda uthuslängor. Kyrkan och prästgården uppfördes av företaget under 1860-1880-talen. Flertalet byggnader inom den norra delen är skyddade som byggnadsminnen. Se utförligare beskrivning under rubrik *Riksintresse för kulturmiljövård*.

Enskilda byggnadsminnen (Mb) inom den norra delen av Västerbacken.

C. Struktur
Då idrottsplatsen Kamratvallen utgår från förslaget till utvidgning av riksintresseområdet inträder en tydlig gräns (barriär) mellan riksintresseområdet för kulturmiljö respektive riksintressena för hamn och järnväg (kommunikationer). Gränsen är fysiskt i form av järnvägsspår som leds in till hamnen samt en gräsbevuxen slänt och utestängande stängsel. Enligt den naturvärdesinventering som utfördes i samband med inventeringarna av groddjur, kärlväxter och fåglar i detaljplaneområdet (*Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter inom detaljplanerat område av Umeå Hamn, 2019 och 2021*, Pelagia Nature & environment AB, 2021-08-31) utgörs slänten av en örtrik sluttning i anslutning till järnvägsspåret som bedömdes ha påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3).

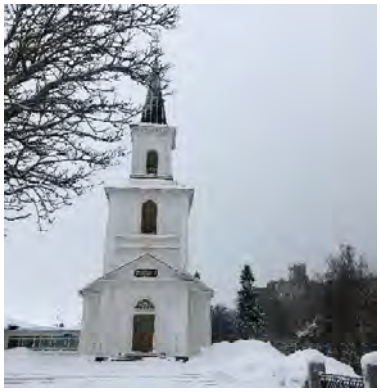
Juridiskt finns även en tydlig gräns i gällande detaljplaner då området som planläggs som hamn regleras som hamnändamål, järnväg, upplag och gata respektive park. Den örtrika slänten regleras som (gata respektive) park. Riksintresseområdet för kulturmiljö norr om hamnområdet regleras i gällande detaljplan (från väster till öster) som område för kyrkligt ändamål, allmänt ändamål samt bostäder.

D. Riksintressets betydelse för tillkommande bebyggelse
Området av riksintresse för kulturmiljö upplevs relativt avgränsat från hamnen och riksintressets läsbarhet bedöms inte påverkas av den nya detaljplanens genomförande.

Eftersom hamnen förändrats under hela dess historia bedöms detta inte skada riksintresset Västerbacken då riksintressets värden har ursprung i hamnens lokalisering.

E. Illustrationer

Inom hamnområdet tillåts relativt höga byggnader, något som inte föreslås förändras. Siktlinjer kan därmed komma att förändras både inifrån och utifrån riksintresset sett. Några visuella samband inom riksintresseområdet bryts inte. Gränsen mellan riksintresseområdet och hamnområdet blir dock mer definitiv då Holmsundsvägen/Axel Enströms väg omvandlas från kommunala gator till att bli en del av hamnområdet. Detta bedöms dock inte påverka riksintresset för kulturmiljö negativt.

Holmsunds kyrka med foderfabriken i bakgrunden

F. Planens inverkan på riksintresset

*Relevans markeras ●, inverkan/påverkan markeras **X***

	Relevans	Positivt	Obetydligt	Måttligt	Negativt	Kommentar Samtliga faktorer ska kommenteras.
Direkt inverkan						
1. Hur påverkas enskilda objekt och strukturer som har betydelse för läsbarheten av riksintresset?	●		X			Området av riksintresse för kulturmiljö är relativt avgränsat. Siktlinjer och vyer söderut, från framför allt den södra delen av riksintresseområdet, kommer sannolikt att förändras. Inga enskilda kulturhistoriskt värdefulla objekt eller strukturer som har betydelse av läsbarheten av riksintressets kärnområden förväntas dock att påverkas på ett betydande negativt sätt.
2. Hur förändras visuella och/eller funktionella samband?	●		X			Nya byggnader inom hamnområdet kan innebära ett storskaligt intryck i jämförelse den lägre bebyggelsen inom Västerbacken. Då foderfabriken inom hamnområdet redan ger ett sådant intryck bedöms inte kyrkan och kyrkogården (del av kärnområdet) påverkas mer än idag. I övrigt ligger Västerbacken på en höjd vilket förmildrar upplevelsen av storskalighet. Detaljplanens genomförande påverkar inga viktiga siktlinjer.

3. Hur avviker nytillskottet från skalan i omgivande miljö?	•			X		Fastighetsstorlekarna inom kärnområdet har en stor variation. Byggnader är till största del småskaliga och bebyggelsen omges av stora grönytor. Hamnområdets bebyggelsestruktur är idag av en helt annan omfattning och skala. Nytillkommen bebyggelse kommer följa den redan befintliga skalan i hamnområdet. Då Västerbacken och hamnområdet redan idag är tydligt uppdelade områden (genom olika marknivåer och järnvägen som skapar en barriär) bedöms utveckling enligt detaljplanen inte påverka riksintresset för kulturmiljövård vad gäller de avvikande skalorna.
4. Hur inverkar former eller karaktärsdrag på upplevelsen och förståelsen av den kulturhistoriska utvecklingen i landskapet?			X			Västerbacken och hamnområdet är tydligt två uppdelade områden, av anledningen som nämnts ovan.
5a. Hur påverkas siktlinjer, sammanhang eller rumsligheter upplevelsen och förståelsen av riksintresset betraktat inifrån?			X			Området av riksintresse för kulturmiljö upplevs relativt avgränsat. Siktlinjer och vyer söderut, från framför allt den södra delen av riksintresseområdet, kommer sannolikt att förändras, men bedöms inte påverka upplevelsen och förståelsen av riksintresset inifrån.
5b. Hur påverkas riksintresset betraktat utifrån?	•			X		De idag öppna eller bevuxna ytorna i hamnens norra del kommer att ianspråktas för verksamheter i samband med detaljplanens genomförande. Detta innebär att Västerbackens område inte kommer att bli lika synlig sett från söder (inifrån hamnområdet).
6. Hur påverkas rörelsestråk, kommunikationsleder eller andra funktioner möjligheten att bruka, förvalta och röra sig inom miljön?			X			Kommunikationsstråket (Axel Enströms väg) mellan hamnområdet och Västerbacken kommer att stängas för allmänheten. Detta påverkar dock inte möjligheten att bruka,

						förvalta och röra sig inom riksintressemiljön.
7. Hur inverkar planen på riksintresset vad gäller fragmentering och uppkomst eller förvinnande av barriärer?	●		X			Området av riksintresse för kulturmiljö är relativt avgränsat. Hamnområdet och Västerbacken betraktas redan idag som två olika områden. Befintliga barriärer kommer att kvarstå.
Inverkan på sikt		JA		NEJ		Vid ”ja” ska svaret kommenteras
8. Är det troligt att åtgärden kan komma att följas av andra åtgärder, vilka i sig kan medföra konsekvenser?		X				Detaljplanen möjliggör för en flexibel utveckling av hamnen. Vissa åtgärder kommer att kräva tillstånd enligt exempelvis miljöbalken.
Övrigt						Vid ”ja” ska svaret kommenteras
		JA		NEJ		
9. Påverkas byggnad eller miljöer, som medtagits i andra inventeringar?		X				Länsstyrelsen i Västerbotten lade 2017 fram ett förslag till revidering av riksintresset där motivering och gränsdragning utvidgats. Hänsyn till detta har delvis tagits i denna analys. Kv Spiken i områdets sydvästra del har inte inventerats. Namnet "Spiken" kommer från den skorsten som står vid radhusen.
10. Gränsar planen till område med bebyggelse, som medtagits i andra inventeringar?				X		

G. Summering av analysresultat

Samtliga faktorer behandlas i kommentarsfältet (tabell F). Om spalten för negativt markeras där faktorn bedöms vara relevant för planen (●), anses den riskera att medföra påtaglig skada på riksintresset. Faktorn ska då ytterligare behandlas i en fördjupad kulturmiljöstudie.

Resultat

Detaljplanen anses inte innebära påtaglig skada på riksintresset. En fördjupad kulturmiljöanalys krävs inte.

Motivering

Tabellen visar att detaljplanens inverkan på riksintresset i huvudsak är obetydligt och som mest måttlig.

Hänsyn till att minska den visuella påverkan inifrån och utifrån riksintresset ska tas i detaljplanen.

PELAGIA NATURE & ENVIRONMENT AB

Rapport 2021-12-08

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021.

På uppdrag av Umeå Hamn AB

PELAGIA NATURE & ENVIRONMENT AB

Adress:	Telefon:	E-post:	Hemsida:
Industrivägen 14, 2 tr 901 30 Umeå Sweden.	090–702170 (+46 90 702170)	info@pelagia.se	www.pelagia.se

Författare:	Direkt:	Kvalitetsgranskat av:
Ulf Sperens	+46 90 702177 Ulf.sperens@pelagia.se	Kenneth Karlsson

Omslagsbild:	Foto:	Kartor:
Blommande nejlikrot	Ulf Sperens	Lantmäteriets öppna data och Metria, e-handel.

SWEDAC ACKREDITERING
Ackred. nr. 1846
Kontroll
ISO/IEC 17020 (C)

Ackrediterade metoder i denna rapport avser:
Naturvärdesinventering

Laboratorier ackrediteras av Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) enligt svensk lag. Den ackrediterade verksamheten vid laboratorierna uppfyller kraven i SS-EN ISO/IEC 17 020 (2018).

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utfärdande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat.

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

Innehållsförteckning

1 Inledning 4
2 Genomförande av riktade inventeringar 5
2.1 Groddjur 5
2.2 Fågel 6
2.3 Kärlväxter 7
2.4 Naturvärdesinventering 7
3 Resultat 8
3.1 Groddjur 8
3.2 Fåglar 9
3.2.1 Södra delen av aktuellt detaljplaneområde 9
3.2.2 Norra delen av aktuellt detaljplaneområde 12
3.2.3 Betydelsen av aktuellt detaljplaneområde som rastlokal 13
3.3 Kärlväxter södra delen 15
3.4 Kärlväxter norra delen 17
4 Naturvärdesinventering 19
4.1 Bedömningsgrunder och naturvärdesklasser 19
4.2 Naturvärden inom aktuellt detaljplaneområde 22
4.2.1 Örtrik sluttning intill järnvägsspår 23
4.2.2 Vattensamling 2 24
5 Referenser 25
Bilaga 1 26
Bilaga 2 29
Bilaga 3 32

1 Inledning

Inför utbyggnadsplanerna av Umeå hamn har Pelagia Nature & Environment AB av Umeå Hamn AB fått i uppdrag att dokumentera förekomst av groddjur, fågel och kärlväxter inom ett cirka 160 hektar stort område (Figur 1). Området som inventerats utgör det område som redovisas i detaljplanens samrådsskede (Umeå kommun 2021) och benämns hädanefter som aktuellt detaljplaneområde. I samband med inventeringen av groddjur, häckfågel och kärlväxter utfördes en naturvärdesinventering i enlighet med Svensk Standard 199000:2014 kapitel 4.1 till 4.4 med detaljeringsgrad medel. Inventeringarna utfördes år 2019 i den södra delen respektive år 2021 i den norra delen av aktuellt detaljplaneområde.

Alla inventeringar har utförts inom hamnområdets terrestra del inklusive dess dammar. Det vill säga att inga inventeringar eller observationer har gjorts i vattnen utanför hamnområdet, vare sig i Ume älvs mynning eller i havet.

Figur 1. Naturvärdesinventering och riktade inventeringar av groddjur, häckande fågel och kärlväxter utfördes år 2019 i södra delen av aktuellt detaljplaneområde (gul streckad linje) respektive 2021 i den norra delen av aktuellt detaljplaneområde (röd streckad linje).

Utöver ovanstående inventeringar uppdrogs åt Pelagia att utföra en skrivbordsstudie som syftar till att belysa det aktuella detaljplaneområdets betydelse för rastande fågel. I den bedömningen ingår, utöver aktuellt detaljplaneområde, även öar och skär i dess närhet som Västerklubben, Österklubben, Fjärdgrund och Byttan.

2 Genomförande av riktade inventeringar

2.1 Groddjur

Dammar och vatten som potentiellt skulle kunna hysa groddjur inventerades efter vuxna individer, äggsamlingar och/eller larver.

I mitten av maj år 2019 inventerades sex vattensamlingar inom södra delen av aktuellt detaljplaneområde som bedömdes som lämpliga eller möjliga biotoper för groddjur. Dessa var vattensamlingarna A, B, C, 2, 17a och 17b (Figur 2). År 2021 i mitten av maj inventerades ånyo vattensamlingarna 2, 17a och 17b men då enbart efter förekomst av äggsamlingar.

I den norra delen av aktuellt detaljplaneområde bedömdes det inte finnas lämpliga vattensamlingar för groddjur förutom i 4b (Figur 2). Vattensamlingen 4b har dock beviljats tillstånd till utfyllnad och var därmed inte aktuell för inventering. Trots att vattensamlingarna 14 och 18 (Figur 2) inte bedömts vara lämpliga lokaler för groddjur (för dyigt/lerigt och förorenat vatten) inventerades dessa efter grodlarver den 18 maj och 1 juli 2021 (vattensamling 18) respektive 1 juli (vattensamling 14).

Figur 2. Inventering av groddjur utfördes 2019 i vattensamlingarna A, B, C, 2, 17a och 17b. Damm 18 inventerades i maj och juli 2021. Damm 14 och 18 bedömdes inte vara lämplig biotop för groddjur, men inventerades efter förekomst av eventuella larver den 1 juli 2021. Damm 4b inventerades ej då tillstånd till utfyllnad finns beviljat.

Inventering av groddjur vattensamlingarna/dammarna A, B, C, 2, 17a och 17b genomfördes natten mellan den 16:e och 17:e maj 2019.

Damm 2, 17a och 17b inventerades efter äggsamlingar av grodor den 18 maj 2021, då även damm 18 inventerades.

2.2 Fågel

Syftet med fågelinventeringen har varit att identifiera vilka arter som häckar eller potentiellt kan häcka, genom att hävda revir, inom aktuellt detaljplaneområde.

År 2019 totalinventerades den södra delen av aktuellt detaljplaneområde (Figur 3 inom gul streckad linje) vid tre tillfällen, 16 maj, 5 juni respektive 20–21 juni. Inventeringarna den 16 maj och 5 juni utfördes under tidiga morgontimmar, 04.00–08.00 respektive 05.00–09.00, medan inventeringen den 20–21 utfördes mellan 23.00 och 01.00.

I den norra delen genomfördes en totalinventering av häckande fågel den 1 och 9 juli 2021 (Figur 3 inom röd streckad linje). Eftersom inventeringen utfördes sent på säsongen då få fåglar hävdar revir genom sång har noteringar om häckande fågel kompletterats med uppgifter från Artportalen (SLU, Artdatabanken 2021, Artportalen 2021) för de senaste fem åren under perioden 16 maj till 9 juli. I vissa fall har rapportörer rapporterat landlevande fåglar från lokalen Patholmsviken, vilken inte ingår i aktuellt detaljplaneområde, men där fåglarna troligen avser att finnas inom aktuellt detaljplaneområde. Därför har även rapporter från Patholmsviken tagits med i bedömningen, men endast landlevande fåglar har beaktats i bedömningen om de häckar eller ej inom aktuellt detaljplaneområde.

Figur 3. Inventering av häckande och potentiellt häckande fåglar inom aktuellt detaljplaneområde genomfördes 2019 i södra delen (inom gul streckad linje) respektive 2021 i den norra delen (inom röd streckad linje).

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

2.3 Kärlväxter

Kärlväxtinventeringen i södra delen av aktuellt detaljplaneområde (inom gul streckad linje i Figur 3) genomfördes den 17:e juli 2019. I norra delen (inom röd streckad linje i Figur 3) genomfördes kärlväxtinventeringen den 1 och 9 juli 2021.

2.4 Naturvärdesinventering

I samband med fågel- och kärlväxtinventeringar genomfördes även en naturvärdesinventering i enlighet med Svensk Standard 199000:2014 kapitel 4.1 till 4.4 med detaljeringsgrad medel (SIS 2014).

3 Resultat

3.1 Groddjur

Av de vid 2019 års inventerade vattensamlingar (A, B, C, 2, 17a och 17b) noterades förekomst av groddjur endast inom vattensamling 2 (Figur 4). I vattensamlingen fångades två unga (fjolårsjuvenila) åkergrodor, samt att 2–3 åkergrodor och 1–2 vanliga paddor hördes spela samtidigt. Inga ägg av något groddjur kunde hittas i dammen vid eftersök.

Av de vid 2021 års inventerade vattensamlingar (2, 17a, 17b och 18) i maj noterades äggsamlingar av grodor i ett dike i anslutning till vattensamling 2 (3 äggklumpar) samt vid vattensamling 17a (cirka tio äggklumpar) (Figur 4). Att avgöra arttillhörighet enbart på äggsamlingarnas utseende är mycket svårt och vanskligt att göra, men de funna äggsamlingarna tillhör antingen vanlig groda eller åkergroda.

Den 1 juli 2021 inventerades efter grodlarver i vattensamlingarna 14 och 18 (Figur 4) med negativt resultat.

Figur 4. Undersökta vattensamlingar 2019 och 2021 förutom 4b som inte inventerats då tillstånd till utfyllnad finns beviljat.

Vanlig padda är fridlyst i Sverige enligt 6§ i Artskyddsförordningen (Svensk författningssamling 2007). Åkergroda är upptagen i bilaga 1 i Artskyddsförordningen och bedöms behöva noggrant skydd.

3.2 Fåglar

3.2.1 Södra delen av aktuellt detaljplaneområde

Vid de tre inventeringstillfällena noterades 46 fågelarter (Tabell 1) inom inventeringsområdet. Av dessa arter bedömdes 27 arter häcka eller troligen häcka i området medan 19 arter bedömdes utnyttja området enbart för födosök/vila/övernattning eller för tillfälligt besök av området.

Tabell 1. Fåglar som noterats vid de tre inventeringstillfällena inom inventeringsområdet mellan den 16 maj och 21 juni 2019. I kolumnen Status anger ett H=häckande och ett H?=troligen häckande. Inom parentes till häckande eller troligen häckande arter anges ett skattat antal par utifrån säkra häckningskriterier (till exempel revirhävdande och/eller varnande fåglar samt dunungar) medan ett skattat antal par med ett frågetecken anger en osäker skattning av antalet par. Avsaknad av markering i kolumnen Kategori innebär att arten inte bedömts häcka inom området utan endast nyttjat inventeringsområdet för födosök/vila/övernattning eller för tillfälligt besök. I kolumnen Kategori anges rödlistekategori med NT=nära hotad respektive VU=sårbar samt om arten är upptagen i Artskyddsförordningen=AF för arter som bedömts häcka eller troligen häcka inom inventeringsområdet.

Artnamn	Status	Kategori	Artnamn	Status	Kategori
Björktrast	H (2 par)	NT	Rosenfink		
Blåmes	H (2 par)		Rödhake		
Bofink	H (1 par)		Rödvingetrast	H (2 par)	NT
Drillsnäppa	H (1 par)	NT	Silvertärna		
Dvärgmås			Skata		
Fiskmås	H (1–2 par)	NT	Skrattmås	H (1–2 par)	NT
Grågås	H (3–5 par)		Småskrake		
Gråsparv	H (2–? par)		Stare		
Gråtrut			Steglits		
Gräsand	H (1–3 par)		Stenskvätta	H (5 par)	
Grönbena	H (1 par)	AF	Storskrake		
Grönfink			Strandskata	H (1 par)	NT
Gulsparv	H (2–? Par)	NT	Större strandpipare	H? (1 par)	
Hussvala	H (5 par)	VU	Svärta		
Hämpling			Sädesärla	H (4 par)	
Kaja	H (10 par?)		Sävsparv	H (2 par)	NT
Knipa	H (2 par)		Sävsångare	H (1 par)	
Knölsvan			Tamduva	H (10 par?)	
Koltrast			Trädgårdssångare	H (1 par)	
Kricka			Törnsångare		
Kråka			Vigg	H (1–2 par)	
Ladusvala	H (5 par)		Ängspiplärka	H (6 par)	
Lövsångare	H (5 par)		Ärtsångare		NT

Biotopmässigt kan södra delen av aktuellt detaljplaneområde delas in i tre tämligen väl skilda delområden, övre, centrala och nedre. Det övre delområdet består av busk- och trädklädda respektive öppna områden samt en cirka 0.6 hektar stor damm (vattensamling 2). Det centrala delområdet upptas till största del av hårdgjorda ytor men också av Fodercentralen med dess baksida mot älven med frodigt uppslag av buskar och örter. Det nedre delområdet utgörs till största del av två stora dammar (lagunen) med omgivande vallar.

Inom det övre delområdet bland busk- och trädklädda respektive öppna ytor (Figur 5) bedömdes tio arter häcka. Specifikt vid dammen (Figur 5) bedömdes sex arter häcka i och kring dess omedelbara närhet.

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

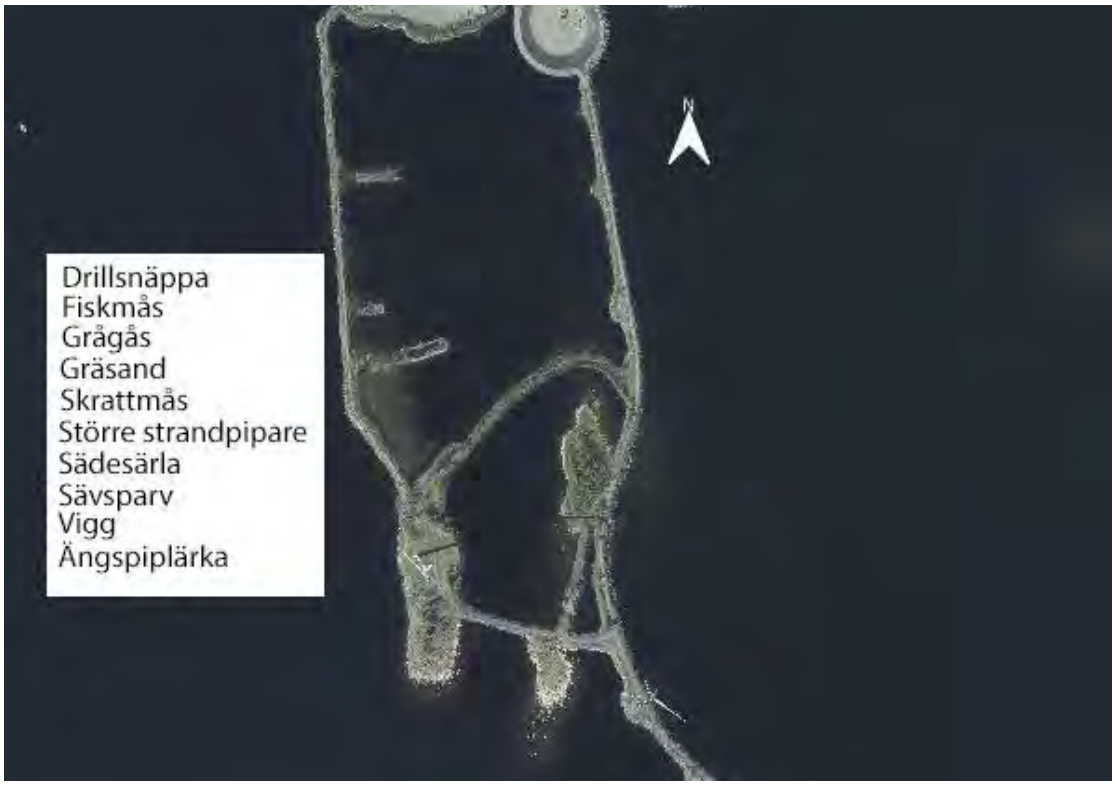
Figur 5. Arter som bedömdes häcka i det övre delområdet där tio arter (angivna i vit ruta till höger i bilden) bedömdes häcka i busk- och trädklädda respektive öppna områden. Specifikt bedömdes sex arter (angivna i vit ruta till vänster i bild) häcka i eller intill dammen (vattensamling 2 i Figur 4).

I det centrala delområdet (Figur 6) bedömdes tio arter häcka med fem arter (gråsparv, gulsparv, kaja, lövsångare och tamduva) knutna till Fodercentralen respektive fem arter (hussvala, ladusvala, stenskvätta, sädesärla och ängspiplärka) knutna till öppna ytor eller byggnader.

Figur 6. Tio arter som bedömdes häcka i det centrala delområdet (angivna i vit ruta till vänster i bild).

I det nedre delområdet (Figur 7) bedömdes tio arter häcka med två arter änder (gräsand och vigg), en gåsart (grågås), två måsarter (fiskmås och skrattmås), två vadare (drillsnäppa och större strandpipare) samt tre arter tättingar (sädesärla, sävsparv och ängspiplärka).

Figur 7. Tio arter som bedömdes häcka i det nedre delområdet (angivna i vit ruta till vänster i bild).

Av de arter som bedömdes häcka inom södra delen av aktuellt detaljplaneområde är en art (hussvala) rödlistade i kategorin sårbar (VU) medan åtta arter (björktrast, drillsnäppa, fiskmås, gulsparv, rödvingetrast, skrattmås, strandskata och sävsparv) är rödlistade i kategorin nära hotad (NT) (SLU, ArtDatabanken 2021). En art (grönbena) är listad i Artskyddsförordningen (Svensk författningssamling 2007).

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

3.2.2 Norra delen av aktuellt detaljplaneområde

Vid de två inventeringstillfällena noterades 26 fågelarter (Tabell 2) inom inventeringsområdet. Av dessa arter bedömdes 19 arter häcka eller troligen häcka i området medan sju arter bedömdes utnyttja området enbart för födosök/vila/övernattning eller för tillfälligt besök av området. Uppgifter från Artportalen angående förekommande arter under perioden 16 maj till 9 juli för de senaste fem åren (2017–2021) visar på förekomst av ytterligare 20 arter (Tabell 2). Av dessa ytterligare tillkommande arter bedöms två arter häcka eller troligen häcka inom området (Tabell 2). Merparten av de tillkommande arterna är sådana som häckar i eller nära vatten eller i skogsmiljö (som saknas inom den norra delen av aktuellt detaljplaneområde) samt tillfälligt förekommande arter.

Tabell 2. Fåglar som noterats vid de två inventeringstillfällena inom norra delen av aktuellt detaljplaneområde den 1 och 8 juli 2021 samt arter som rapporterats i Artportalen (kursiverad stil) under de senaste fem åren från området under perioden 16 maj till 8 juli. I kolumnen Status anger ett H=häckande och ett H?=troligen häckande. Avsaknad av markering i kolumnen Status innebär att arten inte bedömts häcka inom området utan endast nyttjat inventeringsområdet för födosök/vila/övernattning eller för tillfälligt besök. I kolumnen Kategori anges rödlistekategori med NT=nära hotad respektive VU=sårbar samt om arten är upptagen i Artskyddsförordningen=AF för arter som bedömts häcka eller troligen häcka inom inventeringsområdet.

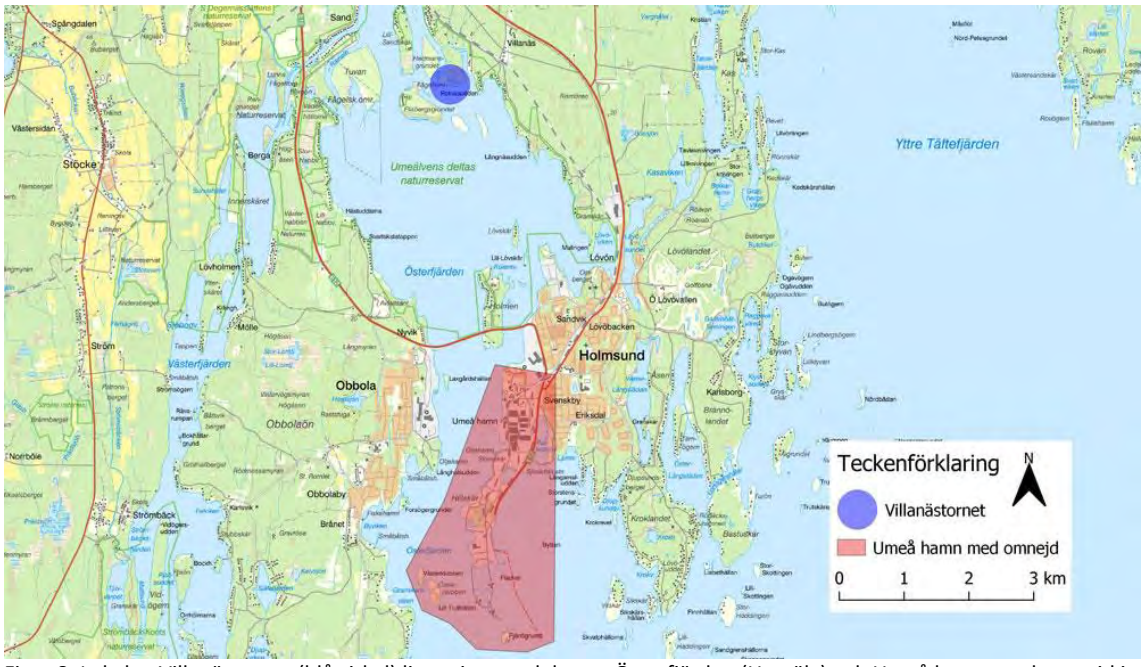
Artnamn	Status	Kategori	Artnamn	Status	Kategori
Björktrast	H?	NT	Rödvingetrast	H?	NT
Blåmes	H?		Silvertärna		
Bofink	H?		Skrattmås		
Busksångare			*Småskrake*		
Drillsnäppa			Stare	H?	VU
Fiskmås	H	NT	Steglits		
Gråsparv	H		Stenskvätta	H	
Gräsand			*Storskrake*		
Grönsiska			Strandskata	H	
Gulsparv	H	NT	*Större hackspett*		
Hussvala	H	VU	*Svarthätta*	H?	
Kaja	H		*Svartvit flugsnappare*		
Knipa			*Svärta*		
Knölsvan			Sädesärla	H	
Koltrast			Talgoxe		
Kråka			Tamduva	H	
Kärrsångare			*Trädgårdssångare*	H	
Ladusvala	H		*Törnskata*		
Lövsångare	H		Törnsångare	H	
Näktergal			*Vigg*		
Nötväcka			*Vitkindad gås*		
Rödhake			*Vitnackad svärta*		
Rödstjärt	H		Ängspiplärka	H	

Av de arter som bedömdes häcka inom norra delen av aktuellt detaljplaneområde är två arter (hussvala och stare) rödlistade i kategorin sårbar (VU) medan fem arter (björktrast, fiskmås, gulsparv, rödvingetrast och strandskata) är rödlistade i kategorin nära hotad (NT) (SLU, ArtDatabanken 2021).

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

3.2.3 Betydelsen av aktuellt detaljplaneområde som rastlokal

I ett försök att belysa det aktuella detaljplaneområdets betydelse som rastplats för fåglar har en jämförelse gjorts utifrån rapporterade arter i Artportalen från det aktuella detaljplaneområdet och Villanästornet för de senaste tio åren under månaderna mars till och med juni. Med detta tidsspann inkluderas inte bara rastande fågel utan även arter som häckar i området. I jämförelsen ingår fynd från det aktuella detaljplaneområdet samt öar och skär i dess närhet som Västerklubben, Österklubben, Fjärdgrund och Byttan, medan enbart fynd från lokalen Villanästornet använts. Anledningen till att lokalen Villanästornet använts är att den tillhör samma vattenområde, Österfjärden, som det aktuella detaljplaneområdet (Figur 8), samt är en naturlig rastplats för fåglar som är på väg mot inlandet och fjällen. Fynd som rapporterats som förbiflygande eller sträckande har inte använts i jämförelsen.

Figur 8. Lokalen Villanästornet (blå cirkel) ligger i norra delen av Österfjärden (Umeälv) och Umeå hamn med omnejd i södra delen av Österfjärden (där Umeälv mynnar i havet).

Totalt har det från mars till och med juni rapporterats 133 arter från Umeå hamn med omnejd respektive 145 arter från Villanästornet under den senaste 10-års perioden. Av dessa arter är 106 gemensamma för båda områdena (Bilaga 1). Överlag är det mer som förenar de två områdena i antalet rapporterade individer av en art än som skiljer dem. Några tydliga skillnader är att vadare som brushane, gluttsnäppa, grönbena, rödbena, skogssnäppa och större strandpipare är mer frekvent rapporterade och i större individantal från Villanästornet jämfört med Umeå hamn med omnejd (Bilaga 1). Detsamma gäller för simänder som bläsand, kricka, skedand och stjärtand, men däremot inte för gräsand som rapporterats med flest individer från Umeå hamn med omnejd.

Arter som är mer havs- och/eller kustbundna som fiskmås, gråtrut, havstrut, kustlabb, silltrut, silvertärna, skrattmås, storskarv och svärta är mer frekvent rapporterade och i större individantal från Umeå hamn med omnejd jämfört med Villanästornet.

Tättingar som domherre, gransångare, grå flugsnappare, järnsparv och kungsfågel, som mestadels häckar i skogliga miljöer är mer frekvent rapporterade eller med större individantal vid Villanästornet jämfört med Umeå hamn med omnejd. Det omvända, att arter som gulsparv, lappsparv, råka, stare, stenskvätta och ängspiplärka, som häckar i eller intill öppna landskap är mer frekvent rapporterade och i större individantal från Umeå hamn med omnejd jämfört med Villanästornet.

När det gäller antalet rapporterade individer av en viss art finns det flera lokaler i Umeå kommun där fler individer rapporteras än från Umeå hamn med omnejd (Artportalen 2021), men för tre arter gräsand, gulsparv och skrattmås är antalet rapporterade individer bland de högsta under vissa perioder. För de fyra senaste åren (2018–2021) har flest antal gräsänder (300 exemplar årligen) rapporterats från Umeå hamn under mars månad inom Umeå kommun. Under perioden mars till och med juni 2012–2021, inom Umeå kommun, har flest gulsparvar (150 exemplar årligen) rapporterats från Umeå hamn vid Lantmännens fodercentral åren 2012 och 2013 (Artportalen 2021). Skrattmås är en art som anländer under april till Umeå. Vid sex tillfällen under den senaste tio åren har det första fyndet av skrattmås rapporterats från Umeå hamn. Vid enstaka tillfällen har hundratals rastande skrattmåsar rapporterats från Umeå hamn och år 2013 rapporterades om 1 500 rastande skrattmåsar, vilket är det femte högsta antalet rapporterade individer inom Umeå kommun under den senaste tio-års perioden där högst antal rapporterade individer (3 000 exemplar) härrör från Umeälvens delta och slätter 2021 (Artportalen).

Umeå hamn med omnejd är inte unik som rastlokal men utgör en första anhalt för fåglar som flyttar längs kusten eller över Kvarken på sin färd vidare inåt landet. Den största betydelse Umeå hamn med omnejd har som rastlokal är att det tidigt under våren finns öppet vatten i och med att farleden till färjeterminalen och godsterminalen bryts på is. Även de stora öppna ytorna inom aktuellt detaljplaneområde, som ofta snabbt blir snöfria, attraherar vissa arter som lappsparv (få individer men frekvent förekommande), sånglärka och ängspiplärka.

Att på samma sätt belysa det aktuella detaljplaneområdets betydelse som rastplats för fåglar under hösten (augusti till och med oktober) som under våren är behäftat med vissa osäkerheter. Antalet rapporter vid Umeå hamn med omnejd var under våren 7 674 medan det var 762 under hösten. För rapporter från Villanästornet var fördelningen 2 947 rapporter under våren och 623 under hösten. Rapporteringen motsvarar förmodligen mer aktiviteten hos rapportörerna än förekomsten av fåglar då dessa efter en häckningssäsong är fler än under våren. Trots det magrare antalet rapporter under hösten ser mönstret att gå igen som under våren vad gäller rastande fåglar i Umeå hamn jämfört med vid Villanästornet. Det vill säga att vadare och änder generellt rastar mer frekvent och i större antal vid Villanästornet medan mer havs- och/eller kustbundna arter mer frekvent och i större antal rastar i Umeå hamn med omnejd.

3.3 Kärlväxter södra delen

Vid inventeringen av kärlväxter delades inventeringsområdet in i två relativt olikartade biotoper där det övre delområdet hyste betydligt större arealer busk- och trädklädda ytor (även om arealen var betydligt mindre än för öppna ytor) jämfört med i det nedre delområdet (Figur 9).

Figur 9. Vid kärlväxtinventeringen delades inventeringsområdet upp i två delområden, dels det övre med relativt stor yta av busk- och trädmarker, dels det nedre med stor areal öppen mark och laguner.

Totalt noterades 126 arter i det nedre delområdet respektive 118 arter i det övre delområdet varav 77 arter var gemensamma (Bilaga 2). I det nedre delområdet förekom fler arter typiska för den Bottniska havsstranden som till exempel agnsäv, knappsäv, gultåtel, fackelblomster med flera som inte fanns i det övre delområdet. Dessutom fanns fler jord- och avskrädeshögar i det nedre delområdet med fler ruderatväxter (ofta kvävegynnade och ibland konkurrenssvaga växter) jämfört med i det övre delområdet.

En art i det övre delområdet som på sitt sätt skiljer ut sig gentemot övriga arter är tiggarranunkel. Åtminstone från 1980-talet och in på 2000-talet var dammen i det övre delområdet enda platsen för tiggarranunkel i Västerbottens län och har med åren fört en

tynande tillvaro. Från år 2003 och fram till år 2021 har tiggarranunkel hittats på fler platser i Västerbotten men oftast i fåtaliga exemplar (förutom vid Söderslätts köpcentrum i Umeå) och eventuellt spridd via trädgårdar (Artportalen 2021). Vid innevarande inventering noterades cirka 60 blommande exemplar varav endast ett exemplar vid dammen. Däremot blommade nästan alla exemplar av tiggarranunkel utmed det staket som nyligen satts upp öster om dammen (Figur 10).

Figur 10. Blommande tiggarranunkel utmed det nya staketet öster om dammen i det övre delområdet.

Anledningen till att det vid innevarande inventering återfanns så många blommande exemplar av tiggarranunkel intill staketet beror förmodligen på att det dels var lerigt och fuktigt (idealiskt för tiggarranunkel), dels att fröbanken väckts till liv. Tiggarranunkel är en 1-årig konkurrenssvag växt som mer eller mindre är beroende av att det finns bar jord där frön kan gro. Om växttäcket sluter sig så att tiggarranunkelns frön inte kan gro finns fröna ändock kvar i jorden som en fröbank. För att fröna från fröbanken ska ha en chans att gro krävs att växttäcket tas bort och markytan rörs om så att fröna kommer i dagen, vilket förmodligen skett intill staketet.

Inga av de noterade kärlväxterna är rödlistade eller finns listade i Artskyddsförordningen.

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

3.4 Kärlväxter norra delen

Det inventerade området i norra delen av aktuellt detaljplaneområde (Figur 11) består till största del av industrimark med cisterner, lagerbyggnader, järnvägsspår, vägar med mera, vilket gör att floran till stor del utgörs av ruderatväxter (ofta kvävegynnade och ibland konkurrenssvaga växter).

Figur 11. Området inom röd streckad linje totalinventerades den 1 juli 2021 på förekomst av kärlväxter.

Totalt noterades 117 arter inom inventerat område (Bilaga 3) varav 93 arter var gemensamma med arter funna i den södra delen av aktuellt detaljplaneområde som totalt hyste 164 arter. Arter i den norra delen av aktuellt detaljplaneområde som specifikt

särskilde sig från arterna i den södra delen var dels arter knutna till Lantmännens fodercentral, dels arter spridda från närliggande trädgårdar. I det första fallet härrör förekomsten av raps, stillfrö och ekorrkorn förmodligen från verksamheten vid Lantmännens fodercentral. I det andra fallet härrör förekomsten av blåeld (Figur 12), bergklint, lönn, ros och äpple från omgivande trädgårdar.

Figur 12. Blåeld, som troligen rymt från någon intilliggande trädgård och etablerat sig inom aktuellt detaljplaneområde.

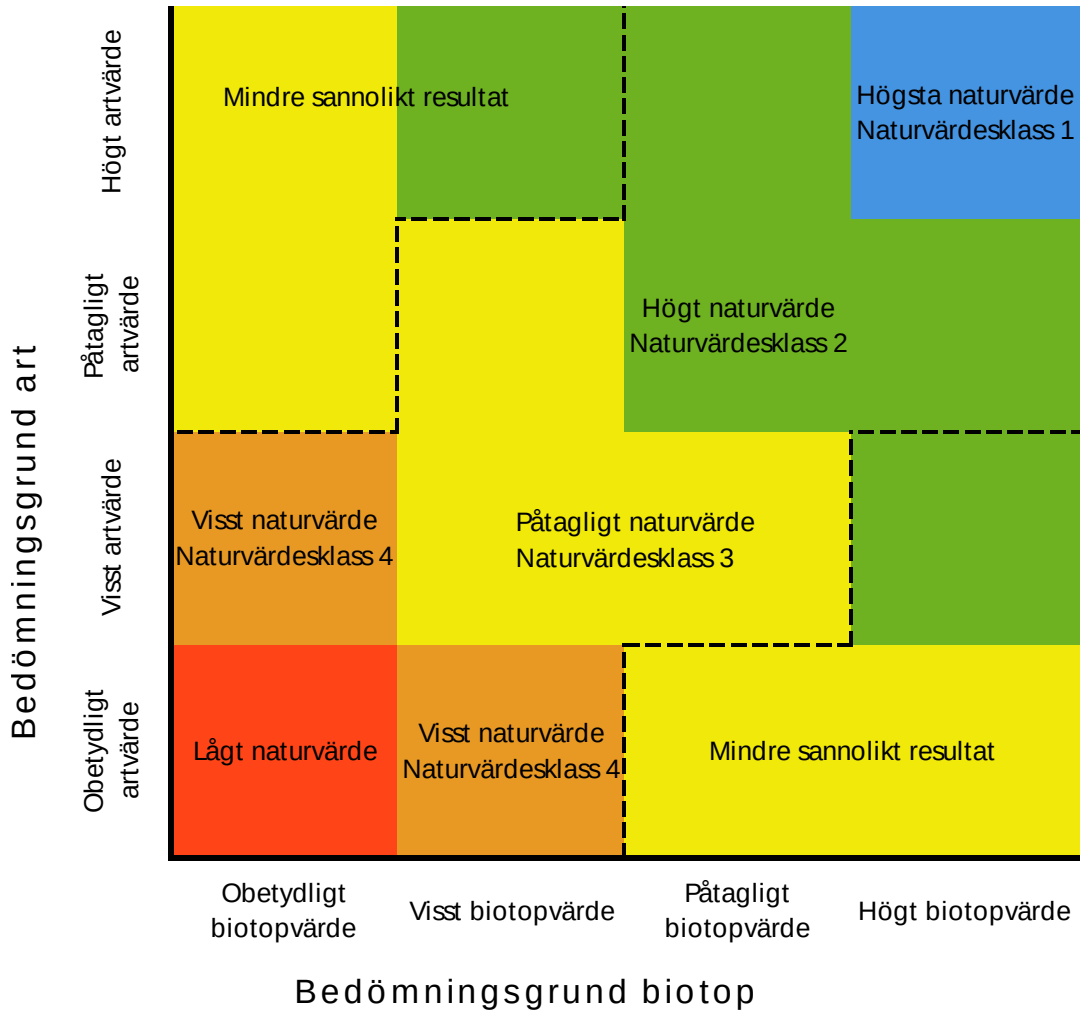
Inga av de noterade kärlväxterna är rödlistade eller finns listade i Artskyddsförordningen.

4 Naturvärdesinventering

4.1 Bedömningsgrunder och naturvärdesklasser

Den naturvärdesinventering och bedömning som gjorts i denna rapport följer svensk standard för naturvärdesinventering SS199000:2014 (SIS 2014), där betydelsen av ett geografiskt område för den biologiska mångfalden bedöms.

Naturvärdesbedömning görs utifrån bedömningsgrunderna *biotopvärde* (område med enhetlig miljö och artsammansättning) och *artvärde* (Figur 13).

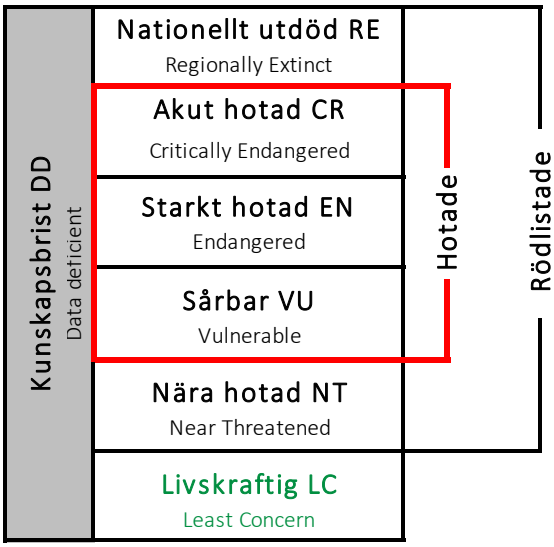
Figur 13. Förhållandet mellan bedömningsgrunderna art och biotop och deras utfall i naturvärdesklasser. Motsvarar schema i svensk standard för naturvärdesinventering (SIS 2014), men är modifierad med avseende på färger.

Biotopvärde

Biotopvärdet bedöms baserat på två aspekter: *Biotopkvalitet* och/eller *Sällsynthet och hot*, där den aspekten med högre värde styr. Enligt aspekten *Biotopkvalitet* kan följande aspekter tas i beaktande vid naturvärdesbedömning: naturlighet, processer och störningsregimer, strukturer, element, kontinuitet, naturgivna förutsättningar, förekomst av nyckelarter samt läge, storlek och form (SIS 2014). Den andra aspekten*: Sällsynthet och hot*, utgår från hur vanlig den givna biotopen är i regionen och huruvida områdestypen är minskande.

Artvärde

Artvärde utvärderas baserat på aspekterna förekomst av *naturvårdsarter* och/eller *artrikedom*. Naturvårdsarter är arter med särskild betydelse för biologisk mångfald eller arter som indikerar områden med höga naturvärden som exempelvis hotade och rödlistade arter (Figur 14), ansvarsarter, signalarter, nyckelarter, typiska arter i Natura 2000-habitat och fridlysta arter (Hallingbäck 2013, SIS 2014). Antalet naturvårdsarter anges som *inga, enstaka, flera* eller *ett stort antal*. Naturvärdesbedömning utifrån artrikedom kan framför allt vara lämpligt i biotoper där naturvårdsarter inte tidigare anammats vid naturvärdesbedömning.

Figur 14. Den svenska rödlistans kategorier för rödlistade och hotade arter enligt SLU Artdatabanken, som används i föreliggande rapport.

De båda bedömningsgrunderna biotop och art samverkar. Förekomst av vissa arter är ett kvitto på vilka kvaliteter en biotop har. De kvaliteter en biotop har kan i sin tur tala om hur bra biotopen fungerar som livsmiljö för olika arter. Ju fler sällsynta eller mer specialiserade arter desto högre kvalitet torde en biotop ha. Mer allmänt förekommande arter som inte ställer några speciella krav på sin livsmiljö säger mindre om den plats de förekommer på.

De båda bedömningsgrunderna bidrar även var för sig till biologisk mångfald. Mer välutvecklade biotoper och sällsynta biotoper bidrar mer till mångfald av ekosystem än vad vanligare biotoper gör. Sällsynta arter ger ett mervärde till biologisk mångfald.

Naturvärdesbedömningen utifrån art och biotop resulterar i fem kategorier enligt följande:

- **Högsta naturvärde – naturvärdesklass 1**, vilket till exempel kan innebära att en biotop (område med enhetlig miljö och artsammansättning) är nationellt eller internationellt sällsynt eller hotad (till exempel vissa Natura 2000-naturtyper) och att hotade arter förekommer.

- **Högt naturvärde** - **naturvärdesklass 2.** Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. Till exempel kan Skogsstyrelsens nyckelbiotoper vara exempel på sådana områden.

- **Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3.** Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. Skogsstyrelsens naturvärdesobjekt kan vara exempel på sådana områden.

- **Visst naturvärde – naturvärdesklass 4.** Naturvärdesklass 4 är användbar för områden som tydligt påverkats av mänsklig aktivitet men där det trots allt finns biotopkvaliteter eller arter av viss positiv betydelse för biologisk mångfald, t.ex. äldre produktionsskog med flerskiktat trädbestånd men där andra värdestrukturer och värdeelement saknas. Naturvärdesklass 4 motsvarar inte någon klass i de större nationella inventeringar som gjorts. Naturvärdesklass 4 motsvarar ungefär områden som omfattas av generellt biotopskydd men som inte uppfyller kriterier för högre naturvärdesklass. Naturvärdesklass är ett valbart tillägg till grundutförandet som ej tillämpats i föreliggande inventering.

Lågt naturvärde, är områden som i sitt nuvarande tillstånd inte eller endast i ringa omfattning bidrar till biologisk mångfald, som till exempel ung produktionsskog,

4.2 Naturvärden inom aktuellt detaljplaneområde

Den naturvärdesinventering som utfördes i samband med inventeringarna av groddjur, kärlväxter och fåglar resulterade i att två områden bedömdes ha *Påtagligt naturvärde* (naturvärdesklass 3). Det ena området utgörs av en örtrik sluttning i anslutning till järnvägsspåret i norra delen av aktuellt detaljplaneområde (markerat med 1 i Figur 15). Det andra området utgörs av vattensamling 2, det vill säga den större dammen som omgärdas av träd och buskar i södra delen av aktuellt detaljplaneområde (markerat med 2 i Figur 15).

Figur 15. Två områden (1 och 2 i flygbilden) bedömdes ha *Påtagligt naturvärde* (naturvärdesklass 3).

4.2.1 Örtrik sluttning intill järnvägsspår

Beskrivning: I anslutning till järnvägsspåret i norra delen av aktuellt detaljplaneområde finns en örtrik sluttning som vetter åt sydost (Figur 16). Järnvägsspåret har delvis skurits genom berggrunden i söder varför den södra delen av sluttningen är torrare jämfört med den norra delen (Figur 14). Området saknar träd och buskarna är låga vilket ger intryck av att området motsvarar en ängsmark. Ett flertal örter växer i sluttningen, dock ingen sällsynt eller hotad art. Däremot förekommer ett flertal arter förknippade med öppna marker och/eller ängsmarker som till exempel backskärvfrö, bergsyra, fårsvingel, gråfibbla, liten blåklocka, prästkrage, vanlig smörblomma och vanlig ögontröst. De många blommande arterna tilldrog sig vid inventeringstillfället ett större antal insekter däribland bin och humlor.

Bedömning: Sluttningen har en karaktär som påminner om äng och i vissa delar som näringsfattig torräng även om ingen egentligen slåtter existerar. Det vill säga att området präglas av örtrik markvegetation som liknar ogödslade hävdade ängs- och gräsmarker, vilka under en lång följd av år minskat arealsmässigt (Naturvårdsverket 2021). Därav bedöms sluttningen ha påtagligt biotopvärde i och med att den representerar en mindre vanlig biotop. I och med att inga sällsynta, rödlistade arter eller arter upptagna i Artskyddsförordningen finns i sluttningen utan mer eller mindre vanliga arter bedöms sluttningen ha obetydligt artvärde. Sammantaget bedöms sluttningen ha *Påtagligt naturvärde* (naturvärdsklass 3).

Figur 16. En sydsluttning (inom röd linje i flygfotot) med en karaktär av örtrik äng och i viss mån torräng bedömdes ha *Påtagligt naturvärde* (naturvärdesklass 3).

4.2.2 Vattensamling 2

Beskrivning: Vattensamlingen som är relativt grund omges av lövbärande arter som jolster, gråal, björk och diverse viden som skapar en lummig barriär mot omgivande verksamhetsområde i Umeå hamn (Figur 17). Vattensamlingen tillsammans med träd- och buskskiktet fungerar som en grön ö i det omgivande landskapet och utgjorde häckningsplats för grönbena (listad i bilaga 1 i Artskyddsförordningen) och sävsparv (rödlistad i kategorin nära hotad, NT). Dessutom fanns lekande åkergroda (listad i bilaga 1 i Artskyddsförordningen) och padda (fridlyst i Sverige enligt 6§ i Artskyddsförordningen) i vattensamlingen. Inom området växte den i Västerbotten ovanliga arten tiggarranunkel.

Bedömning: I och med förekomsten av grönbena, sävsparv, åkergroda, padda och den i Västerbotten ovanliga tiggarranunkeln bedöms området ha visst artvärde. Även om området är litet till ytan (cirka 3 ha) så fungerar vattensamlingen tillsammans med det omgivande träd- och buskskiktet som en grön ö i ett öppet landskap och bidrar till den biologiska mångfalden varför området bedöms ha påtagligt biotopvärde. Sammantaget bedöms området ha *Påtagligt naturvärde* (naturvärdesklass 3).

Figur 17. Vattensamling2 tillsammans med omgivande träd- och buskskikt (inom röd linje i flygfotot) bedömdes ha *Påtagligt naturvärde* (naturvärdesklass 3).

5 Referenser

Artportalen. 2021. Rapportsystem för växter, djur och svampar. https://artportalen.se/ 2021-08-02.

Hallingbäck, T. (red.) 2013. Naturvårdsarter. Artdatabanken SLU. Uppsala.

Naturvårdsverket. 2021. Ängar och hagar. https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Angar-och-hagar/

SIS. 2014. Svensk Standard SS 199000:2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning.

SLU, ArtDatabanken 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala

Svensk författningssamling. 2007. Artskyddsförordning, SFS 2007:845.

Umeå kommun. 2021. Detaljplan för fastigheten Holmsund 2:65 m.fl. Umeå hamn inom Holmsund, Umeå kommun, Västerbottens län. Utkast 2021-06-17.

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

Bilaga 1.

Arter som rapporterats i Artportalen mellan 2012 och 2021 under perioden mars till och med juni i Umeå hamn med omnejd respektive från lokalen Villanästornet som är gemensamma för de två områdena. Kolumnen År anger hur många år under perioden som arten rapporterats. Kolumnen Antal anger det högsta antalet individer som rapporterats av arten.

Umeå hamn				**Villanästornet**		
Artnamn	**År**	**Antal**		**Artnamn**	**År**	**Antal**
Backsvala	3	10		Backsvala	6	30
Bergfink	2	100		Bergfink	5	2500
Björktrast	9	20		Björktrast	4	3
Blåhake	1	1		Blåhake	2	1
Blåmes	6	8		Blåmes	9	4
Bläsand	8	5		Bläsand	10	550
Bofink	8	400		Bofink	8	10
Brunand	1	1		Brunand	3	2
Brushane	1	4		Brushane	10	150
Domherre	1	1		Domherre	6	6
Drillsnäppa	6	1		Drillsnäppa	5	2
Duvhök	7	1		Duvhök	2	1
Dvärgmås	5	250		Dvärgmås	10	250
Enkelbeckasin	4	4		Enkelbeckasin	10	4
Fiskmås	10	150		Fiskmås	8	50
Fisktärna	4	10		Fisktärna	9	10
Gluttsnäppa	1	1		Gluttsnäppa	10	31
Gransångare	3	2		Gransångare	10	2
Grå flugsnappare	1	1		Grå flugsnappare	5	3
Grågås	7	50		Grågås	7	24
Gråsiska	3	30		Gråsiska	1	1
Gråtrut	10	50		Gråtrut	7	10
Gräsand	10	300		Gräsand	10	100
Grönbena	1	4		Grönbena	10	60
Grönfink	7	5		Grönfink	2	2
Grönsiska	4	5		Grönsiska	7	20
Gulsparv	9	150		Gulsparv	2	1
Gulärla	3	2		Gulärla	8	4
Gärdsmyg	1	1		Gärdsmyg	3	1
Havstrut	10	10		Havstrut	6	2
Havsörn	10	4		Havsörn	9	4
Hussvala	10	10		Hussvala	6	10
Jorduggla	1	1		Jorduggla	3	1
Järnsparv	2	1		Järnsparv	8	3
Kaja	10	300		Kaja	2	500

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

Umeå hamn				**Villanästornet**		
Artnamn	**År**	**Antal**		**Artnamn**	**År**	**Antal**
Kanadagås	10	20		Kanadagås	8	15
Knipa	10	90		Knipa	10	50
Knölsvan	10	8		Knölsvan	10	13
Koltrast	3	2		Koltrast	8	4
Korp	6	4		Korp	2	1
Kricka	7	12		Kricka	10	500
Kråka	10	150		Kråka	7	20
Kungsfågel	1	2		Kungsfågel	6	3
Kustlabb	6	5		Kustlabb	2	2
Kärrsångare	5	2		Kärrsångare	2	1
Ladusvala	6	50		Ladusvala	8	75
Lappsparv	8	10		Lappsparv	1	1
Lövsångare	5	2		Lövsångare	10	8
Mindre korsnäbb	1	1		Mindre korsnäbb	1	12
Mindre strandpipare	4	2		Mindre strandpipare	3	3
Morkulla	2	1		Morkulla	7	2
Mosnäppa	1	2		Mosnäppa	6	7
Näktergal	3	2		Näktergal	1	1
Nötväcka	2	1		Nötväcka	3	2
Ringduva	6	60		Ringduva	6	3
Rosenfink	5	1		Rosenfink	7	1
Råka	10	3		Råka	2	3
Rödbena	3	1		Rödbena	9	10
Rödhake	10	5		Rödhake	9	5
Rödstjärt	1	1		Rödstjärt	6	1
Rödvingetrast	6	10		Rödvingetrast	9	200
Silltrut	10	3		Silltrut	3	1
Silvertärna	8	40		Silvertärna	10	12
Sjöorre	3	3		Sjöorre	4	5
Skata	6	10		Skata	4	3
Skedand	4	2		Skedand	10	8
Skogssnäppa	1	1		Skogssnäppa	10	5
Skrattmås	10	1500		Skrattmås	9	200
Skräntärna	8	3		Skräntärna	10	4
Skäggdopping	1	1		Skäggdopping	9	14
Smålom	1	1		Smålom	5	2
Småskrake	10	20		Småskrake	10	20
Sparvhök	4	1		Sparvhök	1	1
Spillkråka	1	1		Spillkråka	4	1
Stare	8	80		Stare	1	1

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

Umeå hamn				**Villanästornet**		
Artnamn	**År**	**Antal**		**Artnamn**	**År**	**Antal**
Steglits	5	4		Steglits	4	1
Stenskvätta	10	8		Stenskvätta	1	1
Stjärtand	4	2		Stjärtand	10	30
Storlom	2	1		Storlom	6	5
Storskarv	10	44		Storskarv	2	20
Storskrake	10	30		Storskrake	10	300
Storspov	6	50		Storspov	9	53
Strandskata	10	6		Strandskata	9	14
Större hackspett	2	1		Större hackspett	6	2
Större strandpipare	10	4		Större strandpipare	8	40
Svarthätta	3	2		Svarthätta	9	3
Svartvit flugsnappare	2	1		Svartvit flugsnappare	3	2
Svärta	10	87		Svärta	1	5
Sångsvan	10	66		Sångsvan	10	647
Sädesärla	10	12		Sädesärla	6	20
Sävsparv	10	10		Sävsparv	10	14
Sävsångare	2	1		Sävsångare	4	1
Talgoxe	5	6		Talgoxe	9	4
Tofsvipa	9	20		Tofsvipa	7	24
Tornfalk	2	1		Tornfalk	2	1
Tornseglare	2	6		Tornseglare	7	7
Trädgårdssångare	5	2		Trädgårdssångare	8	10
Trädkrypare	1	1		Trädkrypare	3	2
Trädpiplärka	2	2		Trädpiplärka	3	1
Törnsångare	6	2		Törnsångare	2	1
Vigg	10	40		Vigg	10	50
Vitkindad gås	9	20		Vitkindad gås	4	16
Ängspiplärka	10	50		Ängspiplärka	4	4
Ärtsångare	3	1		Ärtsångare	7	2

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

Bilaga 2

Noterade kärlväxtarter uppdelade på övre respektive nedre delområdet inom södra delen av aktuellt detaljplaneområde (gul streckad linje i Figur 3) vid Umeå hamn.

Arter nedre delområde	Arter övre delområde
Agnsäv	Alsikeklöver
Baldersbrå	Backdunört
Bergsyra	Baldersbrå
Blomsterlupin	Blomsterlupin
Blåsäv	Bredkaveldun
Brudborste	Brunrör
Brunrör	Brännässla
Brännässla	Daggros
Daggkåpa	Ekbräken
Druvfläder	En
Fackelblomster	Femfingerört
Femfingerört	Finsk fingerört
Finsk fingerört	Flockfibbla
Flockfibbla	Gatkamomill
Foderlosta	Glasbjörk
Fårsvingel	Gran
Gatkamomill	Groblad
Glasbjörk	Gråal
Gran	Gråbinka
Groblad	Gråbo
Gråal	Gräsnate
Gråbinka	Gräsown
Gråbo	Grönvide
Grässtjärnblomma	Gul fetknopp
Grönvide	Gullris
Gul fetknopp	Gulsporre
Gul sötväppling	Gulvial
Gulsporre	Gårdsskräppa
Gultåtel	Gäddnate
Gårdsskräppa	Hagfibbla
Hallon	Hallon
Hampdån	Hampdån
Humleblomster	Hundkex
Hundkex	Hundäxing
Hundstarr	Hårslinga
Hundäxing	Hönsarv
Hybridpilblad	Höstfibbla
Hårslinga	Jolster
Hägg	Jordreva
Hästsvans	Jättebalsamin
Hönsarv	Klibbkorsört
Höstfibbla	Korsört
Jordreva	Krustistel

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

Fortsättning av artlistor

Arter nedre delområde	Arter övre delområde
Kabbleka	Kruståtel
Klibbkorsört	Krypven
Klofibbla	Kråkklöver
Knappsäv	Kråkvicker
Knutnarv	Kvastfibbla
Korsört	Kvickrot
Krusskräppa	Kärrdunört
Krustistel	Kärrkavle
Kruståtel	Liten blåklocka
Krypvide	Lundgröe
Kråkbär	Majbräken
Kråkklöver	Majveronika
Kråkvicker	Maskros
Kvickrot	Mjölkört
Kärrkavle	Mjölon
Liten blåklocka	Nysört
Ljung	Penningört
Lomme	Pipdån
Lundelm	Prästkrage
Madrör	Renfana
Maskros	Revsmörblomma
Mjölkört	Röda vinbär
Mjölon	Rödblära
Myrtåg	Rödklöver
Norsk fingerört	Rödnarv
Nysört	Rödsvingel
Nålsäv	Rödven
Prästkrage	Röllika
Renfana	Rönn
Revsmörblomma	Rörflen
Rödklöver	Sandtrav
Rödnarv	Sjöfräken
Rödsvingel	Skogsfräken
Rödven	Skogskovall
Röllika	Skogsstjärnblomma
Rönn	Smultron
Rörflen	Smörblomma
Salttåg	Sommargyllen
Sandtrav	Strätta
Skogsnäva	Sumpfräne
Slåtterblomma	Sumpnoppa
Smultron	Svalting
Sommargyllen	Svarta vinbär
Sommarlånke	Svartvide
Stormåra	Svenskmålla
Strandglim	Sälg

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

Fortsättning av artlistor

Arter nedre delområde	Arter övre delområde
Strandråg	Tall
Strätta	Tiggarranunkel
Styvmorsviol	Timotej
Sumpförgätmigej	Topplösa
Sumpnoppa	Trampört
Svalting	Tussilago
Svartvide	Tuvtåtel
Sylört	Vanlig pilört
Sälg	Vanlig ögontröst
Tall	Vass
Timotej	Vasstarr
Topplösa	Vattenbläddra
Trampört	Vattenmåra
Tussilago	Vete
Tuvtåtel	Vitgröe
Vanlig smörblomma	Vitklöver
Vanlig åkerkårel	Vårtbjörk
Vanlig ögontröst	Våtarv
Vass	Vägtåg
Vasstarr	Vänderot
Vattenmåra	Åkerbär
Vit sötväppling	Åkerfräken
Vitgröe	Åkerförgätmigej
Vitklöver	Åkerknavel
Vitpyrola	Åkermynta
Vårtbjörk	Åkerspärgel
Vänderot	Ängsfryle
Åkerbär	Ängsgröe
Åkerfräken	Ängssyra
Åkerförgätmigej	
Åkerknavel	
Åkerspärgel	
Åkerviol	
Älggräs	
Ängsfryle	
Ängsgröe	
Ängsskallra	

Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021

Bilaga 3

Noterade kärlväxtarter inom norra delen av aktuellt detaljplaneområde (röd streckad linje i Figur 3) vid Umeå hamn.

Art	Art	Art
Asp	Hönsarv	Stormåra
Backdunört	Jolster	Svenskmålla
Backskärvfrö	Jättebalsamin	Sumpnoppa
Baldersbrå	Knutnarv	Svartvide
Bergklint	Korsört	Sälg
Bergsyra	Kråkvicker	Tall
Blomsterlupin	Kvickrot	Teveronika
Blåbär	Liten blåklocka	Timotej
Blåeld	Ljung	Trampört
Blåsäv	Lomme	Tussilago
Bredkaveldun	Lundgröe	Tuvtåtel
Brudborste	Lönn	Vanlig smörblomma
Brunrör	Madrör	Vanlig åkerkårel
Brännässla	Malus sp.	Vanlig ögontröst
Ekorrkorn	Maskros	Vattenbläddra
En	Mjölkört	Vass
Femfingerört	Mjölon	Vitgröe
Finsk fingerört	Myrtåg	Vitklöver
Flockfibbla	Nejlikrot	Vårtbjörk
Fårsvingel	Nysört	Våtarv
Gatkamomill	Odon	Vänderot
Glasbjörk	Penningört	Åkerfräken
Gran	Prästkrage	Åkerförgätmigej
Groblad	Raps	Åkerspärgel
Gråal	Renfana	Åkertistel
Gråbinka	Revsmörblomma	Ängsdaggkåpa
Gråbo	Rosa sp.	Ängsfryle
Gråfibbla	Rödblära	Ängsgröe
Grässtjärnblomma	Rödklöver	Ängskovall
Grönvide	Rödnarv	Ängssyra
Gul fetknopp	Rödsvingel	Ärenpris
Gulsporre	Rödven	
Gulvial	Röllika	
Gårdsskräppa	Rönn	
Gåsört	Rörflen	
Gäddnate	Sandtrav	
Hallon	Sjöfräken	
Hampdån	Skogsfibbla	
Harkål	Skogskovall	
Humleblomster	Smultron	
Hundkex	Sommargyllen	
Hägg	Stillfrö	

TYRÉNS

Rapport

PÅVERKAN PÅ NATURMILJÖ BRACKVATTEN & MKN YTVATTENFÖREKOMSTER

UMEÅ KOMMUN

2021-09-24, därefter delvis reviderad

Slutrapport

2025-02-24

Uppdrag:	314066 MKB för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl, BN 2020/02148
Titel på rapport:	PÅVERKAN PÅ NATURMILJÖ BRACKVATTEN & MKN YTVATTENFÖREKOMSTER
Status:	Slutrapport
Datum:	2025-02-24 (uppdaterad av rapport 2021-09-24)

Medverkande

Beställare:	Umeå kommun
Kontaktperson:	Clara Ganslandt (2021) Magdalena Blomquist (2025)
Konsult:	Anna Engdahl, Anders Wallin, Marcus Lantz
Uppdragsansvarig:	Johanna Thurdin
Kvalitetsgranskare:	Anna Engdahl, Anders Wallin, Eva Melin

Revideringar

Revideringsdatum:	2025-02-24
Version:	2

Innehållsförteckning

1 Inledning 5

2 Naturmiljöer i vatten 5
2.1 Naturvärden i vatten 5
2.2 Umeälvens delta (N2000 område) 7

3 Påverkan på naturmiljövärden 7
3.1 Påverkan på naturvärden per delområde 7
3.1.1 Västra sidan (område 1) 8
3.1.2 Utanför den södra spetsen (område 2) 9
3.1.3 Östra sidan (område 3) 9
3.1.4 Skyddade ”lagunen” innanför vindkraftverken (område 4) 10
3.1.5 ”Buffert” runt strandkanter 10
3.1.6 Samlad bedömning av påverkan på naturmiljövärden i vatten 10

4 Ytvattenförekomster 11
4.1 MKN ekologisk status 11
4.2 MKN kemisk ytvattenstatus 12
4.3 Ekologisk status – Österfjärden 12
4.4 Ekologisk status – Fjärdgrundsområdet 13
4.5 Kemisk status – Österfjärden 14
4.6 Kemisk status – Fjärdgrundsområdet 14
4.7 Påverkanskällor 14

5 Påverkan på MKN och kvalitetsfaktorer 15
5.1 Biologiska och fysikaliskt-kemiska kvalitetsfaktorer samt prioriterade ämnen 15
5.1.1 Makroalger och gömfröiga växter 15
5.1.2 Bottenfauna 15
5.1.3 Växtplankton, näringsämnen, syrgasförhållanden och ljusförhållanden 16
5.1.4 Särskilt förorenande ämnen och prioriterade ämnen 16
5.2 Hydromorfologiska kvalitetsfaktorer 17
5.2.1 Konnektivitet i kustvatten och vatten i övergångszon 19
5.2.2 Hydrografiska villkor i kustvatten och vatten i övergångszon 21
5.2.3 Morfologiskt tillstånd i kustvatten och vatten i övergångszon 23

6 Åtgärder och fortsatt arbete.....27

7 Referenser 30

1 Inledning

Denna rapport redovisar förutsättningar och påverkan på havsrelaterade naturmiljövärden samt status och miljökvalitetsnormer för berörda ytvattenförekomster. Resultatet sammanfattas i miljökonsekvens-beskrivningen.

Rapporten togs fram 2021 och en version daterad 2021- 09-24 var först ett underlag för samråd om detaljplan för hela hamnen. Därefter beslutades att dela upp hamnen på två detaljplaner. Detaljplan Umeå hamn etapp 1, vilken innefattade nya kajer i nordöstra delen av hamnområdet, antogs 2022-11-28 och vann laga kraft 2024-06-17.

2025 har denna rapport uppdaterats för nu föreliggande detaljplaneförslag för etapp 2. Förutom mindre ändringar av layout och kapitelnumrering, har endast kapitel 5.2 reviderats. Beräkningar och bedömningar kopplade till hydromorfologiska kvalitetsfaktorer har uppdaterats, med anledning av att nu föreliggande planförslag har en något större yta avsatt som fast mark /kaj, där det i nuläget är vattenområde. Kapitel 5.1.5 till och med 5.1.7 i föregående version daterad 2021-09-24 har ersatts av kapitel 5.2 till och med 5.2.3 i denna rapport.

Övriga kapitel är oförändrade sedan rapporten togs fram 2021 och de beskrivningar och bedömningar som gjordes 2021 bedöms fortfarande aktuella, då de inte bedöms påverkas av de begränsade ändringar som gjorts i planförslaget sedan dess.

2 Naturmiljöer i vatten

2.1 Naturvärden i vatten

Grunda vegetationsklädda bottnar kan vara viktiga biologiska områden där växterna skapar strukturer som nyttjas för mat och skydd. Vegetationsklädda bottnar är bland annat viktiga födosöksområden för fisk och fågel eftersom de utgör områden där smådjur, till exempel snäckor och kräftdjur, finner skydd och mat. Bottnarnas vegetation fungerar även som uppväxtplatser för många arters fiskyngel.

De högsta naturvärdena i områdena finns i grunda (< ca 5 m djup) och mer vågskyddade delar där kärlväxter och kransalger kan bilda täta ängar av

högvuxen vegetation (Havs- och vattenmyndigheten 2018). Viktigt för dessa typer av samhällen är att det finns mjuk botten som växternas rötter kan få fäste. Den grunda miljön ger förutsättning för solljus att tränga ner till vegetationen. Enligt modeller i Havs- och vattenmyndigheten (2018) finns större ytor av dessa samhällen (kärlväxt- och kransalgsamhällen) främst i den inre delen av Österfjärden. Även i andra, grunda och vågskyddade delar, som till exempel inre skeppsviksskärdåden är dessa samhällen vanliga (Havs- och vattenmyndigheten 2018, Wallin m.fl. 2020). Naturvärden på grunda bottnar av sten och block kan i Östersjön bestå av t.ex. fleråriga rödalgsamhällen eller tång. I det aktuella området är dock salthalten för låg för att dessa samhällen skall kunna ha någon större utbredning.

I direkt anslutning till Umeå hamn är dessa samhällen mindre vanliga. Istället täcks hårda bottnar här främst av fintrådiga alger, vilka inte bedöms utgöra höga naturvärden. År 2020 utfördes en översiktlig inventering av vegetationen kring Umeå hamn (Pelagia nature & environment AB 2021a). Resultatet visade att fintrådiga alger dominerade vegetationen på lokalerna som låg söder och öster om själva hamnområdet och att täckningen av kärlväxter var låg, vilket är att förvänta på dessa typer av måttligt vågexponerade bottnar. Lokalerna som låg i direkt anslutning till Umeå hamn gav även intrycket av antropogen påverkan. Fintrådiga alger växte på spridda block och stenar medan mjukbotten mestadels var kal eller var bevuxen av enstaka kärlväxtplantor.

En fiskutredning har utförts i området av Pelagia nature & environment AB (2020). Denna utredning visar bl.a. att fiskbestånden i Umeälvens delta består av både stationära varmvattenarter, älv-vandrande arter och mer eller mindre migrerande kallvattenarter.

Enligt en naturvärdesmodell (Havs- och vattenmyndigheten 2018) föredrar sikyngel flacka kustnära bottnar som inte ligger i närheten av historiska eller befintliga industriområden. Prediktionen visar på viktiga områden för sikyngel i större vikar och älvmynningar där kustlinjen är mindre komplex. Enligt denna prediktion skulle t.ex. det steniga och öppna strandavsnittet söder om vindkraftverken ha hög sannolikhet för sikyngel (Havs- och vattenmyndigheten 2018, karta i AFRY 2020). Även harr leker på grunda steniga bottnar med högre hög vågexponering (Hudd m.fl. 2006). Förutsättningar för lämpliga bottnar kan finnas i Fjärdgrundsområdet.

2.2 Umeälvens delta (N2000 område)

I Umeälvens delta finns ett Natura 2000-område som även utgör Naturreservat. Det är till stora delar beläget i Österfjärden och är uppbyggt av sediment från Umeälven. De grunda områdena är bl.a. viktiga reproduktionsområden för fisk och vattenområdena är även viktiga häcknings- och rastområden för fåglar.

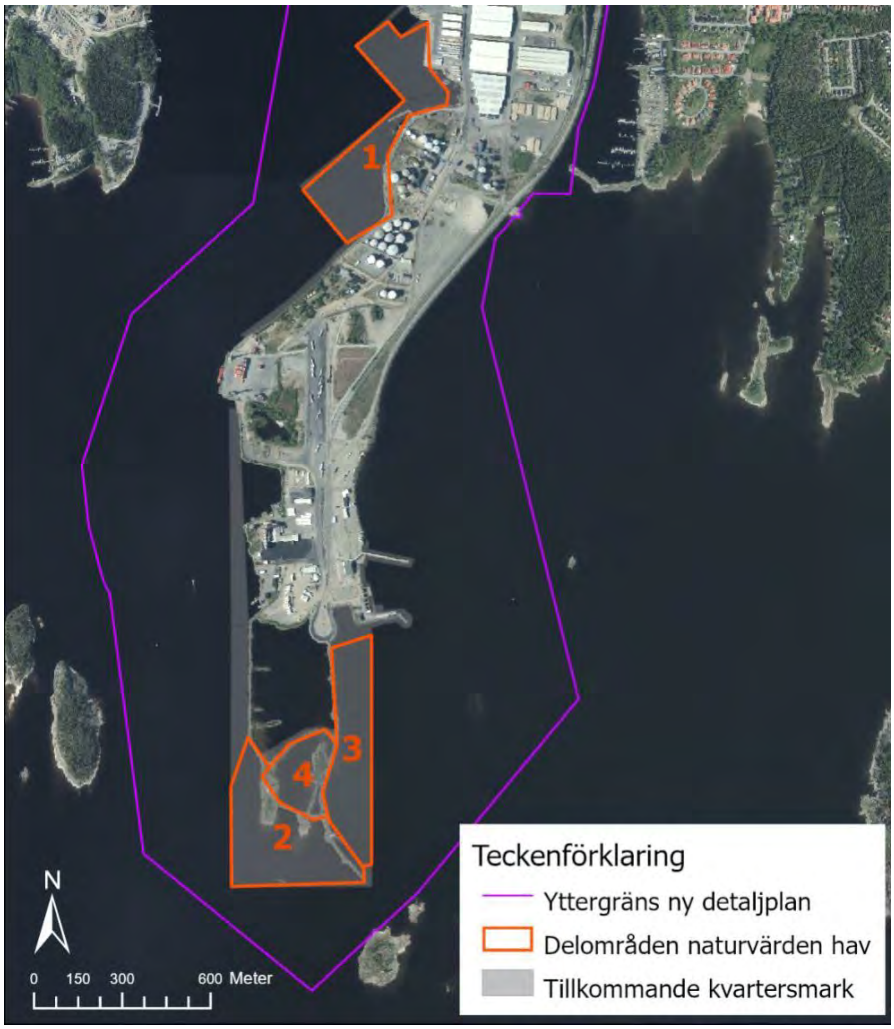
3 Påverkan på naturmiljövärden

En stor hamn har påverkan på sin omgivning. Med en utbyggnad skapas förutsättningar för större och fler fartyg att angöra hamnen. Utökad areal industrimark ger förutsättningar för fler verksamheter som kan påverka vattenförekomsterna genom utsläpp till vatten och fysisk påverkan av vattenområdet.

Den huvudsakliga påverkan på vattenförekomsterna ur ett detaljplaneperspektiv är ianspråktagandet av ny mark, d.v.s. att fylla igen vattenområden till förmån för ny landyta. Att havsbotten omvandlas till land kommer därför att vara fokus för bedömning av påverkan. I detta avsnitt bedöms påverkan på naturvärden i och med att utpekade områden enligt detaljplanen fylls igen. Miljöeffekter som uppstår i det framtida byggskedet av denna markyta (t.ex. sprängning, muddring, dumpning och resuspension av kontaminerat sediment) eller av de verksamheter som i senare skede tar plats inom industriområdet är inte möjligt att bedöma i detaljplaneskedet, utan utreds och bedöms bäst i tillståndsprocessen för respektive verksamhet. Då endast påverkan från själva ianspråktagandet av havsbotten bedöms i detta skede är det inte aktuellt att bedöma påverkan på skyddade områden inom Umeälvens delta då dessa inte ligger inom detaljplaneområdet.

3.1 Påverkan på naturvärden per delområde

Nedan beskrivs påverkan på naturvärden i respektive delområde (Figur 1) som kommer att fyllas igen. Därefter görs en sammanfattande beskrivning och bedömning av påverkan på naturvärden i dessa områden.

Figur 1. Tillkommande kvartersmark i och med ny detaljplan samt delområden för beskrivning och bedömning av naturvärden.

3.1.1 Västra sidan (område 1)

Detaljplanen beskriver ett område på hamnens västra sida som skall fyllas igen och bilda nytt land (Figur 1, område 1). En igenfyllnad kommer ge upphov till att hela bottenmiljön försvinner. Området är idag relativt grunt (mestadels 0 – 10 m djup) och kraftigt påverkat av hamnverksamhet (kajkant, båttrafik etc.). Det relativt grunda djupet gör att vegetationssamhällen kan komma att påverkas. År 2020 undersöktes detta område av Pelagia nature & environment AB (2021a). Resultatet visade mjukbotten med inslag av sten och block, bevuxna med fintrådiga grönalger och enstaka kärlväxter. Enligt rapporten gav platsen intryck av antropogen påverkan.

3.1.2 Utanför den södra spetsen (område 2)

Detaljplanen beskriver att ett område söder om vindkraftverken skall fyllas igen till industrimark (Figur 1, område 2). En igenfyllnad kommer ge upphov till att hela bottenmiljön försvinner. Området är idag relativt grunt (mestadels 0 – 6 m djup) och bedöms därmed hysa vegetationssamhällen. Dessa livsmiljöer kommer att försvinna. Baserat på vågexponeringen på platsen bedöms havsbotten utgöras av hårdbotten med fintrådiga alger (Havs- och vattenmyndigheten 2018). Denna typ av samhällen är ofta relativt artfattiga och hyser sällan höga naturvärden. De är även vanliga i området.

Enligt en naturvärdesmodell (Havs- och vattenmyndigheten 2018) har detta steniga och öppna strandavsnittet hög sannolikhet för förekomst av sikyngel (Havs- och vattenmyndigheten 2018, karta i AFRY 2020). Även harr leker på grunda steniga bottnar med högre hög vågexponering (Hudd m.fl. 2006). Påverkan på fisk kan därmed inte uteslutas. Detta bör utredas innan exploatering av området.

3.1.3 Östra sidan (område 3)

Detaljplanen beskriver en vattenyta på hamnens östra sida skall fyllas igen och bilda nytt land (Figur 1, områden 3). En igenfyllnad kommer ge upphov till att livsmiljöerna på havsbotten försvinner. Området är idag relativt grunt (mestadels 0 – 6 m djup) och bedöms kunna hysa vegetationssamhällen som troligen kommer att påverkas. Strandzonen är redan idag mycket påverkad och är till största delen artificiell. Baserat på strändernas struktur bedöms de grunda delarna främst bestå av hårdbotten, vilken troligen är bevuxen med fintrådiga alger. Grunda, fintrådiga algsamhällen är ofta relativt artfattiga och hyser sällan höga naturvärden. Dessa samhällen är också vanliga i området.

Områdets djupare delar kan även bestå av mjukbotten. Baserat på vegetationsundersökning (Pelagia nature & environment AB 2021a) kan det förekomma spridda kärlväxter i området och enligt en modellering (Havs- och vattenmyndigheten 2018, karta i AFRY 2020) kan det finnas vissa naturvärden i form av kärlväxtängar. Detta område är litet och liknande livsmiljöer som utgörs av större arealer och högre naturvärden bedöms finnas i närområdet. Dessa bottnar bör dock undersökas innan exploatering.

3.1.4 Skyddade ”lagunen” innanför vindkraftverken (område 4)

Detaljplanen beskriver att ett område mellan vägarna ut till vindkraftverken som skall fyllas igen till industrimark (Figur 1, område 4). Området är invallat och det finns inga ut/inlopp till omgivande vatten, utan vattenutbytet sker genom vallarna/bankarna. För området har det tidigare gjorts en miljökonsekvensbedömning för utfyllning (J&W Samhällsbyggnad 2002). Denna MKB konstaterade att det fanns vattenväxter och fiskyngel inom invallningen men ingen inventering av vattenmiljöerna gjordes.

Potentiella naturvärden i detta område utgörs av en grund, vågskyddad ”lagun” vilket kan hysa täta bestånd av kärlväxter och/eller kransalger. Det grunda och vågskyddade läget kan leda till att vattnet värms upp snabbt på våren och, tillsammans med vegetation, skulle kunna bidra till att denna del är en viktig rekryteringsmiljö för varmvattenlekande fisk, så som gädda och abborre. Då denna del inte har en direkt koppling till det kringliggande vattnet är naturvärdena ur ett havsperspektiv begränsade, dels då området inte kan anses vara ett rekryteringsområde som även förser omgivande vatten med fisk och dels då området är relativt litet. Däremot kan biotopen, med kärlväxter och fisk vara viktigt för fåglar.

3.1.5 ”Buffert” runt strandkanter

I detaljplanen har en zon/buffert avgränsats som sträcker sig ut i vattnet utmed delar av detaljplanens strand. En igenfyllnad av denna buffertzon kommer innebära att hela bottenmiljön försvinner. Dessa delar är idag relativt grunda och bedöms kunna hysa vegetationssamhällen som därmed kommer att påverkas. Strandzonen i detta område är redan idag till stora delar artificiella. Baserat på strändernas struktur bedöms bottenmiljön främst bestå av hård botten täckt av fintrådiga alger. Grunda, fintrådiga algsamhällen är ofta relativt artfattiga och samhällen med fintrådiga alger har sällan höga naturvärden. Dessa samhällen är också vanliga i området.

Djupare delar bedöms kunna hysa mjukbotten. Baserat på vegetationsundersökning (Pelagia nature & environment AB 2021a) kan det förekomma spridda kärlväxter i området.

3.1.6 Samlad bedömning av påverkan på naturmiljövärden i vatten

Havsbottnarna i de flesta delområdena bedöms hysa låga naturvärden, dels då fintrådiga algsamhällen på hårda bottnar utgör relativt triviala bentiska samhällen och dels då förekommande mjuka bottnar ej bedöms hysa några täta bestånd av alger eller kärlväxter. De områden som

potentiellt bedöms kunna hysa högre värden är område 2 som kan hysa rekryteringsmiljöer för harr och sik och område 4 som kan hysa värdefulla makrofytsamhällen som tillsammans med fisk kan vara en viktig biotop för fåglar.

4 Ytvattenförekomster

Detaljplanen berör de två ytvattenförekomsterna Österfjärden (SE634200-202033) och Fjärdgrundsområdet (SE636570-203590). Österfjärden är en innerfjärd som sträcker sig från hamnområdets västra sida och in mot Umeälvens mynningsområde. Fjärdgrundsområdet är ett skärgårdsområde som sträcker sig från hamnområdets södra och östra sida och ut mot Kvarkens kustvatten.

Båda dessa vattenförekomster är relativt grunda (< 30 m djup). Större delen av Österfjärden är relativt skyddad från vågverkan medan Fjärdgrundsområdet till större del har mer vågexponerade delar, även om mer skyddade vikar förekommer här också.

Båda vattenförekomsterna, i högre grad Österfjärden, påverkas av Umeälven och dess stora avrinningsområde. Detta utflöde påverkar vattenförekomsterna genom bl.a. utsötning av vattnet och transport av närsalter och partiklar.

Grunden för arbetet med vattenförvaltning är att minst god status ska uppnås för alla vattenförekomster samt att status inte ska försämras. I avsnitten nedan sammanfattas miljökvalitetsnormer och statusbedömningar för den senaste beslutade bedömningen för de två vattenförekomsterna (VISS 2021a och 2021b).

4.1 MKN ekologisk status

För Österfjärden är miljökvalitetsnormen God ekologisk status till år 2027. Detta p.g.a. bristande kunskap om de främmande arterna vattenpests och nyzeeländsk tusensnäckas utbredning samt att gränsvärdena för de särskilt förorenande ämnena arsenik och zink överskrids i vattenfas. Förslaget enligt länsstyrelsens arbetsmaterial för förvaltningscykel 3 är God ekologisk status till år 2039. Enligt detta arbetsmaterial bedöms det som ”tekniskt omöjligt” att uppnå god ekologisk status i vattenförekomsten baserat på flera kvalitetsfaktorer. Detta genom påverkan från industri, sjöfart, jordbruk, reningsverk, förorenade områden, turism, rekreation och urban markanvändning.

För Fjärdgrundsområdet är miljökvalitetsnormen God ekologisk status år 2021 p.g.a. bristande kunskap om utbredningen av den främmande arten vattenpest. Förslaget enligt länsstyrelsens arbetsmaterial för förvaltningscykel 3 är God ekologisk status år 2027. Enligt detta arbetsmaterial är det ”tekniskt omöjligt” att uppnå god ekologisk status i vattenförekomsten baserat på flera kvalitetsfaktorer. Detta p.g.a. påverkan från förorenade områden, industri och sjöfart.

4.2 MKN kemisk ytvattenstatus

För Österfjärden är den beslutade miljökvalitetsnormen God kemisk ytvattenstatus med undantag (med mindre stränga krav) för Bromerade difenyletrar och Kvicksilver och kvicksilverföreningar. Undantag med tidsfrist till 2027 gäller föreningar av Tributyltenn. Enligt Länsstyrelsens arbetsmaterial för förvaltningscykel 3 är förslaget också God kemisk ytvattenstatus. Även här finns flera undantag. Gränsvärden överskrids för t.ex. dioxiner, bromerade difenyletrar, kvicksilver, benso(a)pyren, tributyltenn, antracen och benso(ghi)perylen. Detta p.g.a. atmosfärisk deposition, påverkan från dagvatten, utsläpp från industrier, depåverksamhet, hamn, förorenade områden och fiberbankar.

För Fjärdgrundsområdet är miljökvalitetsnormen God kemisk ytvattenstatus med undantag (med mindre stränga krav) för Bromerade difenyletrar och Kvicksilver och kvicksilverföreningar. Enligt Länsstyrelsens arbetsmaterial för förvaltningscykel 3 är förslaget också God kemisk ytvattenstatus. Även här finns flera undantag. Gränsvärden överskrids för t.ex. dioxiner, bromerade difenyletrar, kvicksilver, benso(a)pyren, tributyltenn, antracen och benso(ghi)perylen. Detta p.g.a. atmosfärisk deposition och förorenade områden.

4.3 Ekologisk status – Österfjärden

Den ekologiska statusen i Österfjärden bedöms idag till måttlig. Denna bedömning baseraras på den biologiska kvalitetsfaktorn växtplankton (miljökonsekvenstyp övergödning) och den fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorn särskilt förorenande ämnen (miljögifter).

Kvalitetsfaktorn växtplankton har expertbedömts till måttlig baserat på klorofyll och biovolym. De biologiska kvalitetsfaktorerna makroalger och gömfröiga växter samt bottenfauna är ej klassade.

Kvalitetsfaktorn särskilt förorenande ämnen är måttlig. Här avgör den parameter som är sämst och både koppar, zink och icke dioxinlika PCB:er har måttlig status. De fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna syrgasförhållanden och ljusförhållanden har bedömts till hög respektive god medan näringsämnen ej är klassad.

För ekologisk status bedöms även hydromorfologiska kvalitetsfaktorer. Kvalitetsfaktorn konnektivitet i kustvatten och vatten i övergångszon har bedömts till måttlig status. Här ingår parametrarna längsgående konnektivitet och konnektivitet mellan kustvatten och vatten i övergångszon och kustnära områden. Den parametern som är sämst är utslagsgivande. I detta fall är det den längsgående konnektiviteten som är måttlig då det inom 28 % av vattenförekomstens grunda bottnar råder bristande konnektivitet. De barriärer som påverkar konnektiviteten negativt utgörs av exempelvis bryggor, utfyllnader, sedimentbankar, broar och kajer vilka försvårar organismers spridning längs grunda vattenområden i vattenförekomsten.

Kvalitetsfaktorn hydrografiska villkor i kustvatten och vatten i övergångszon har bedömts till måttlig status. Här är det den sämsta av de ingående parametrarna som är utslagsgivande och både vågregim och sötvatteninflöde och vattenutbyte har bedömts till måttlig status. Bedömningen för Vågregim motiveras med att 28 % av de grunda delarna påvisar en vågregim som är väsentligt förändrat från referensförhållandena.

Kvalitetsfaktorn morfologiskt tillstånd har bedömts till god baserat på ett medelvärde av de ingående parametrarna.

4.4 Ekologisk status – Fjärdgrundsområdet

Den ekologiska statusen i Fjärdgrundsområdet bedöms idag till måttlig. Denna bedömning baseraras på den fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorn särskilt förorenande ämnen (miljögifter).

Kvalitetsfaktorn Särskilt förorenande ämnen visar måttlig status. Här avgör den parameter som är sämst och både koppar, zink och krom har måttlig status. De fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna syrgasförhållanden, ljusförhållanden och näringsämnen har samtliga bedömts till höga.

Den biologiska kvalitetsfaktorn växtplankton har bedömts till god status medan de biologiska kvalitetsfaktorerna makroalger och gömfröiga växter samt bottenfauna ej är klassade.

De hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna konnektivitet och morfologiskt tillstånd i kustvatten och vatten i övergångszon bedöms till god respektive hög status medan kvalitetsfaktorn Hydrografiska villkor i kustvatten och vatten i övergångszon har bedömts till måttlig status. Detta då 15 % av de grunda bottnarna påvisar en vågregim som är väsentligt förändrat från referensförhållandet.

4.5 Kemisk status – Österfjärden

Österfjärden uppnår ej god kemisk status. Detta då ämnena Antracen, Bromerade difenyletrar, Kvicksilver och kvicksilverföreningar, dioxiner och dioxinlika föreningar, Benso(a)pyrene, Benso(g,h,i)perylen och Tributyltennföreningar ej uppnår god status.

Påverkanskällor är bl.a. industri, fiberrika sediment/fiberbankar och atmosfärisk deposition

4.6 Kemisk status – Fjärdgrundsområdet

Fjärdgrundsområdet uppnår ej god kemisk status. Detta då ämnena Antracen, Bromerade difenyletrar, Kvicksilver och kvicksilverföreningar, Dioxiner och dioxinlika föreningar, Fluoranten, Benso(a)pyrene, Benso(g,h,i)perylen och Tributyltennföreningar ej uppnår god status.

Möjliga påverkanskällor är bl.a. verksamheter/industri och atmosfärisk deposition.

4.7 Påverkanskällor

Fler påverkanskällor finns beskrivna för Österfjärden jämfört med Fjärdgrundsområdet. De påverkanskällor som anges är punktkällor i form av olika typer av industrier, förorenade områden och avloppsreningsverk. Dessa kan kopplas till utsläpp av dels metaller och miljögifter och dels närsalter vilket bidrar till övergödning. Flera typer av diffusa källor finns, så som urban markanvändning, jordbruk, transport och infrastruktur, förorenad mark/gammal industrimark och atmosfärisk deposition. Hydromorfologiska påverkanskällor utgörs av förändrad konnektivitet genom bl.a. barriärer uppförda till industri, sjöfart samt turism och rekreation, samt förändringar i hydrologisk regim till följd av bl.a. sjöfart (t.ex. muddring, utfyllnad, kajer, pirar, invallningar och erosion). Samtliga påverkanskällor har bedömts som betydande påverkan.

5 Påverkan på MKN och kvalitetsfaktorer

Sammanfattningsvis bedöms inte den igenfyllnad som planen medger orsaka någon försämring av någon statusklassning på kvalitetsfaktornivå. Dock kommer möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen God status att försämras något då försämringar av hydromorfologisk status sker inom en statusklass, dvs den procentuella andelen påverkad yta för en kvalitetsfaktor ökar. Nedan beskrivs påverkan på ingående kvalitetsfaktorer.

Denna bedömningen avgränsas till att endast inkludera påverkan av själva ianspråktagandet av ny mark och därmed förlust av bottenyta. Miljöeffekter som uppstår i det framtida byggskedet av denna markyta eller av de verksamheter som i senare skede tar plats inom industriområdet är inte möjligt att bedöma i detaljplaneskedet, utan utreds och bedöms bäst i tillståndsprocessen för respektive verksamhet.

För exempel på möjliga konsekvenser som kan vara värda att beakta vid framtida skeden, t.ex. vid utredningar och bedömningar vid tillståndsprocessen för respektive verksamhet, se kapitel 6.

5.1 Biologiska och fysikaliskt-kemiska kvalitetsfaktorer samt prioriterade ämnen

5.1.1 Makroalger och gömfröiga växter

Denna kvalitetsfaktor ska spegla områdets vattenkvalitet i form av övergödning. Statusen bedöms baserat på djuputbredningen för ett antal referensarter. Den är i dagsläget Ej klassad. Fysisk ianspråktagande av bottenyta saknar direkt relevans för denna kvalitetsfaktor och detaljplanens ianspråktagande av mark bedöms inte påverka denna kvalitetsfaktor.

5.1.2 Bottenfauna

Bottenfaunasamhället på det berörda området kommer att slås ut helt vid igenfyllning. De grunda och förhållandevis vågexponerade hårdbottnarna hyser ofta relativt artfattiga bottenfaunasamhällen. De samhällen och arter som finns här är också mycket vanligt förekommande i liknande miljöer i närområdet och i resten av vattenförekomsten. Även de djupare, mjuka bottnarna i området har visat sig vara relativt artfattiga. År 2020 undersöktes bottnarna kring Umeå hamn med avseende på bottenfauna och sediment på totalt 15 lokaler (Pelagia nature & environment AB 2021b). Dessa lokaler var spridda från den inre delen av hamnen och ut i

skärgården utanför, d.v.s. i båda de aktuella vattenförekomsterna. De flesta prov dominerades av havsborstmasken *Marenzelleria* sp. och den sammanvägda statusen beräknades till måttlig. Kvalitetsfaktorn Bottenfauna bedöms inte påverkas nämnvärt av ianspråktagandet av mark (idag ej klassad).

5.1.3 Växtplankton, näringsämnen, syrgasförhållanden och ljusförhållanden

Dessa kvalitetsfaktorer behandlas gemensamt då de alla ska spegla belastningen av näringsämnen i vattenförekomsten. påverkas av övergödning. Tillväxten av växtplankton är kopplat till närsalter i vattenmassan. Vid en ökad koncentration av närsalter (vid övergödning ofta kväve och fosfor) kan växtplankton tillväxa och ge upphov till bl.a. försämrat siktdjup och försämrade syrgasförhållanden.

Statusen för den biologiska kvalitetsfaktorn växtplankton är idag måttlig i båda de berörda vattenförekomsterna. Ianspråktagandet av mark bedöms inte påverka denna kvalitetsfaktor nämnvärt.

Kvalitetsfaktorn näringsämnen är Ej klassad. Ianspråktagandet av mark bedöms ej heller påverka denna kvalitetsfaktor nämnvärt.

De två fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna syrgasförhållanden och ljusförhållanden är även de kopplade till övergödning. Då närsalter tillförs vattnet kan växtplankton och cyanobakterier tillväxa och denna ökade produktion leder primärt till siktdjupet blir sämre (sämre ljusförhållanden) och då en ökad mängd organiskt material sjunker till bottnarna och börjar brytas ner kan syreförhållandena minska då de nedbrytande bakterierna konsumerar syre. Ej heller dessa kvalitetsfaktorer bedöms påverkas nämnvärt av ianspråktagandet av mark.

5.1.4 Särskilt förorenande ämnen och prioriterade ämnen

Statusen för särskilt förorenande ämnen och prioriterade ämnen är måttlig/uppnår ej god i båda de aktuella vattenförekomsterna. Detta p.g.a. punktkällor i form av olika typer av industrier, förorenade områden och avloppsreningsverk samt diffusa källor, så som urban markanvändning, jordbruk, transport och infrastruktur, förorenad mark/gammal industrimark och atmosfärisk deposition. Ianspråktagandet av mark bedöms inte påverka dessa kvalitetsfaktorer nämnvärt

5.2 Hydromorfologiska kvalitetsfaktorer

I detta avsnitt bedöms påverkan på de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna i respektive vattenförekomst. De tre ingående kvalitetsfaktorerna är uppdelade i flera parametrar vilka vägs samman till en status för respektive kvalitetsfaktor.

Statusklassificeringen av de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna i de två vattenförekomsterna grundar sig i VISS (2021a och b) på en modell där olika verksamheter/anläggningar tilldelats olika buffertzoner och anpassats till platsspecifika förhållanden (t.ex. djup, maringeologi) (Metria AB 2018). Dessa påverkanszoner tilldelas olika vikt (skala 1-5) baserat på verksamhet. Olika klasser av påverkanszoner ingår i klassificeringarna för olika parametrar. Därefter beräknas den procentuella ytan som är påverkad av dessa zoner i respektive vattenförekomst varpå jämförelse görs med klassgränser enligt HVMFS 2019:25. De flesta parametrar beräknas för vattenförekomstens grunda vattenområde som för dessa vattenförekomster har avgränsats till ett maximalt djup om 15 meter.

Modellen som statusklassificeringen idag grundar sig på är inte tillgänglig och därför kan inte nya buffertzoner beräknas exakt. Däremot kan ungefärliga areor beräknas och jämföras med kartmaterial på de påverkanszoner som använts vid den nuvarande bedömningen. Dessutom har Länsstyrelsen Västerbotten levererat material för vattenförekomsternas grunda areor och den andel som idag är påverkade enligt klassificeringen. Då djupdata är sekretessbelagt kunde inte ytorna som i nuvarande klassificering klassats som grunda (0-15 m djup) användas vid beräkningarna, varför ungefärliga områden baserat på sjökort användes istället. Vid beräkningarna användes kartmaterial av befintliga påverkansytor levererat av Länsstyrelsen Västerbotten, de grunda områdenas area i vattenförekomsterna, vattenförekomsternas totala area, digitala sjökort, detaljplaneritningar samt rapporter från Metria (Metria 2018) och Vattenmyndigheterna (Råberg och Dahlgren 2019). Då modellen inte är tillgänglig har buffertytornas bredd baserats på det levererade kartmaterialet från Länsstyrelsen Västerbotten.

Detaljplanen visar ny industrimark på delar där det idag är vatten. Då det inte är definierat vad denna mark kommer att utgöras av har det i genomförda beräkningar antagits att ytorna skall fyllas igen och att stranden ersätts med en kaj. Beräkningar och bedömningar i detta kapitel gjordes först 2021 för ett förslag till ny detaljplan för hela hamnområdet. Därefter beslutades att dela upp hamnen på två detaljplaner. Detaljplan

Umeå hamn etapp 1, vilken innefattade nya kajer i nordöstra delen av hamnområdet, antogs 2022-11-28 och vann laga kraft 2024-06-17.

2025 har beräkningarna i denna rapport uppdaterats för nu föreliggande detaljplaneförslag för etapp 2, den södra delen av hamnområdet. Detta med anledning av att nu föreliggande planförslag har en något större yta avsatt som fast mark /kaj, där det i nuläget är vattenområde. Tillkommande yta jämfört med planförslaget 2021 framgår avi Figur 2.

Figur 2. Tillkommande ytor efter reviderat planförslag 2025. Gråa ytor från tidigare plankarta (2021).

De hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna tas endast med i den ekologiska statusklassningen om klassningen av de biologiska och fysikaliskt-kemiska kvalitetsfaktorerna är hög (HVMFS 2019:25). I detta fall kan de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna endast försämra den ekologiska statusen från hög till god. Däremot får en verksamhet inte försämra status på kvalitetsfaktornivå.

Sammanfattningsvis visar beräkningarna att statusklassningen för de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna och ingående parametrar ej påverkas av igenfyllning enligt förslaget till detaljplan. De ingående kvalitetsfaktorerna och respektive parameter i de två vattenförekomsterna presenteras nedan.

5.2.1 Konnektivitet i kustvatten och vatten i övergångszon

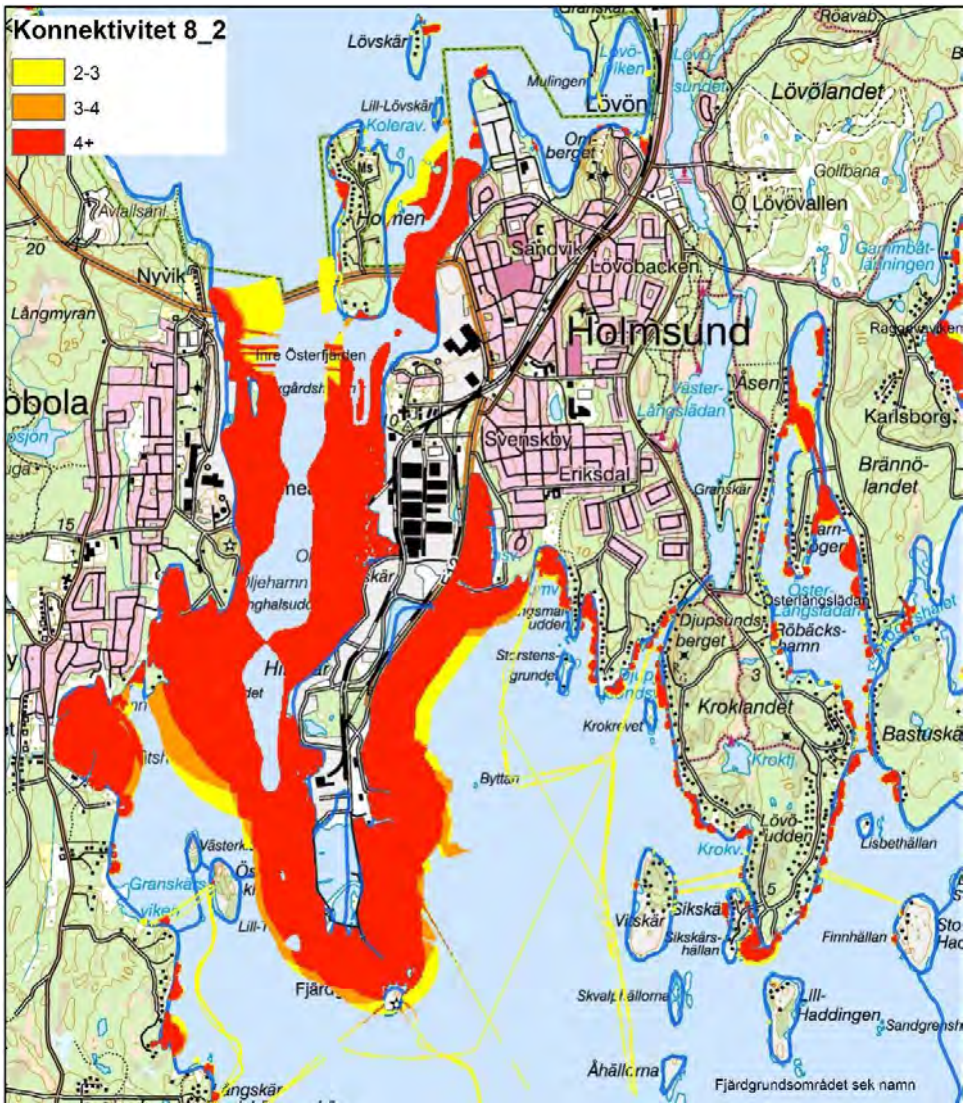
Denna kvalitetsfaktor har två parametrar varav den parametern som får lägst klassning är utslagsgivande. Kvalitetsfaktorn konnektivitet i kustvatten och vatten i övergångszon har bedömts till måttlig i Österfjärden och god i Fjärdgrundsområdet.

Längsgående konnektivitet (Parameter 8.2, Figur 3)

Barriärer som skapats vid aktiviteter och konstruktioner i vattnet (t.ex. muddring, byggnation av pirer och utfyllnad) försvårar organismers spridning längs grunda vattenområden. Denna parameter bedöms genom den procentuella andel som inom grunda djupintervall (0 – 15 m djup) är påverkad av buffertzoner.

- Österfjärden

Den längsgående konnektivitet bedöms idag till måttlig, då det inom 28 % av vattenförekomstens grunda bottnar råder bristande konnektivitet. Parametern bedöms inte påverkas av utbyggnaden av Umeå hamn av beräkningstekniska skäl. De buffertytor som används vid bedömningen fyller i dagsläget ut hela det grunda området (0 – 15 m djup) mellan hamnen och Obbolaön (Figur 3). Då andelen påverkansyta inte kan öka så kan inte status för längsgående konnektivitet försämras.

Figur 3. Buffertzoner modellerat av Metria för parameter 8.2, längsgående konnektivitet. Kartan har levererats av länsstyrelsen Västerbotten och ligger till grund för den nuvarande statusbedömningen. Buffertzonernas olika färger representerar delbuffertzoner där delbuffertzonerna 3,4 och 5 användes för att representera väsentlig påverkan.

- Fjärdgrundsområdet

Den längsgående konnektivitet bedöms idag till god då det inom 11,5 % av vattenförekomstens grunda bottnar råder bristande konnektivitet. Ingen ytterligare påverkan tillkommer i och med det nya planförslaget och tidigare resultat från beräkningen är att utfyllnaden av vatten i Fjärdgrundsområdet kommer resultera i att bristande konnektivitet kommer råda inom 12,7 % av vattenförekomstens grunda yta. Gränsvärdet för måttlig status går vid 15 % vilket medför att parametern ej försämras.

Konnektivitet mellan kustvatten och vatten i övergångszon och kustnära områden

Statusen för denna parameter grundar sig på en modellering av bristande konnektivitet i kustmynnande vattendrag och faktorer som påverkar är vandringshinder i sötvatten (t.ex. vägtrummor). Klassificeringen för denna parameter är god status för Österfjärden och hög status för Fjärdgrundsområdet och statusen bedöms inte påverkas av den förändrade detaljplanen.

5.2.2 Hydrografiska villkor i kustvatten och vatten i övergångszon

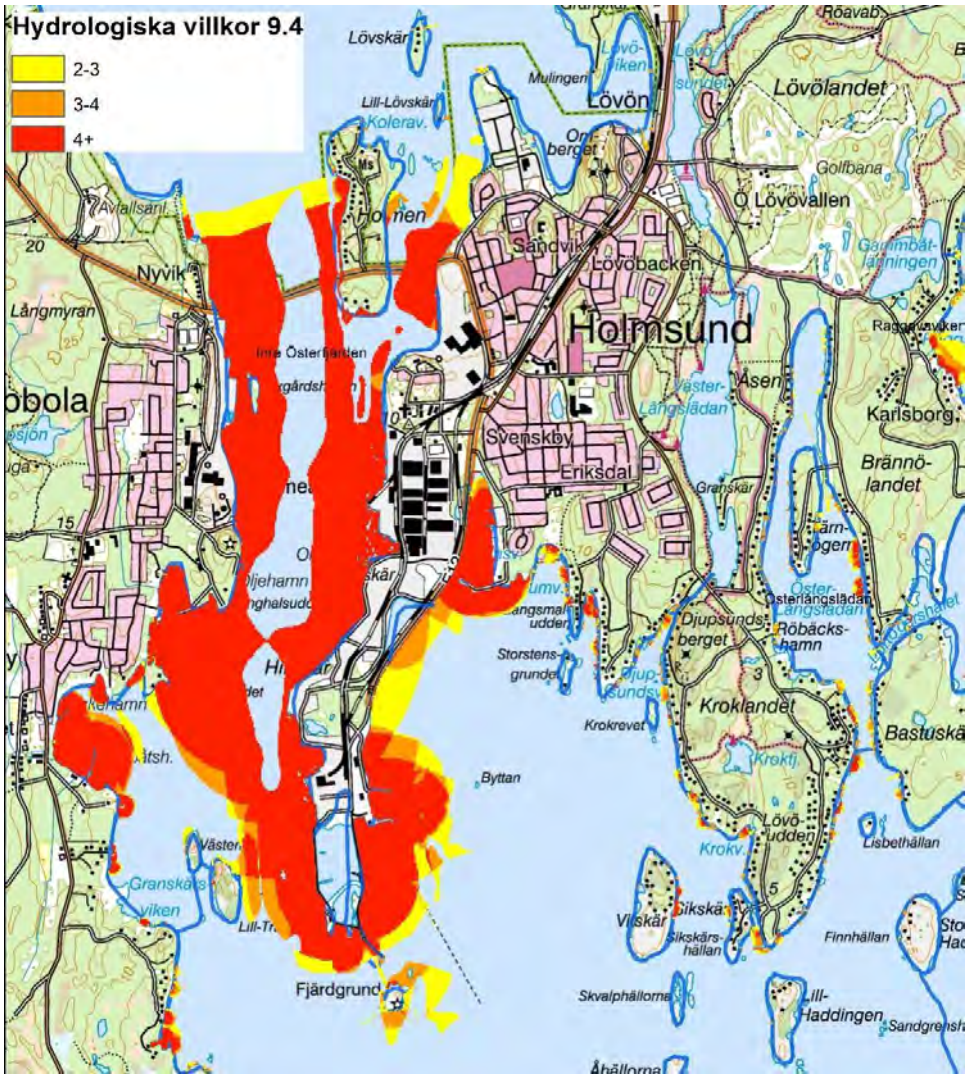
Denna kvalitetsfaktor beskriver påverkan på t.ex. strömmar och vågexponering i vattenförekomsterna. För denna kvalitetsfaktor är det den sämsta av de ingående parametrarna som är utslagsgivande vid klassificeringen. Kvalitetsfaktorn Hydrografiska villkor i kustvatten och vatten i övergångszon har bedömts till måttlig status i Österfjärden och Fjärdgrundsområdet.

Vågregim i kustvatten och vatten i övergångszon (Parameter 9.4, Figur 4)

Denna parameter bedömer mänsklig påverkan på vågexponering samt vågornas höjd, riktning och längd i relation till ett referensförhållande. Detta kan påverkas av bl.a. båttrafik, utfyllnad, pirar, muddringar och fiberbankar.

- Österfjärden

Vågregim har bedömts till måttlig status. Bedömningen för Vågregim motiveras med att 28 % av de grunda delarna påvisar en vågregim som är väsentligt förändrat från referensförhållandena. Gränsen till god går vid 15 % och otillfredsställande vid 35 %. Påverkanszonen för den grunda delen av vattenförekomsten (0 – 15 m djup) bedöms inte bli större av utfyllnaden vid hamnen då zonen sträcker sig ut till djup >15 m.

Figur 4. Buffertzoner modellerat av Metria för parameter 9.4, vågregim. Kartan har levererats av Kartan har levererats av länsstyrelsen Västerbotten och ligger till grund för den nuvarande statusbedömningen. Buffertzonernas olika färger representerar delbuffertzoner där delbuffertzonerna 3,4 och 5 användes för att representera väsentlig påverkan.

- Fjärdgrundsområdet

Parametern vågregim i kustvatten och vatten i övergångszon har bedömts till måttlig status. Detta då 15,1 % av de grunda bottnarna (0 – 15 m djup) påvisar en vågregim som är väsentligt förändrat från referensförhållandet. Gränsen till god går vid 15 % och otillfredsställande vid 35 %. Nya buffertzoner har beräknats baserat på igenfyllning av områden enligt den nya detaljplanen. Resultatet från beräkningen är att utfyllnaden av vatten i Fjärdgrundsområdet kommer resultera i att väsentligt förändrad vågregim kommer råda inom 19,5 % av vattenförekomstens grunda yta. Gränsvärdet

för måttlig status går vid 15 % vilket medför att status för parametern ej försämras.

För denna vattenförekomst har endast parametern vågregim klassificerats vilket medför att statusen för kvalitetsfaktorn ”Hydrografiska villkor i kustvatten och vatten i övergångszon” därmed blir samma som för denna parameter

Sötvatteninflöde och vattenutbyte i kustvatten och vatten i övergångszon

- Österfjärden

Sötvatteninflöde och vattenutbyte har bedömts till måttlig status baserat på en modell från SMHI. Detta då inflödet av sötvatten från land och vattenutbytet har en avvikelse som motsvarar mindre vanliga variationer. Denna parameter bedöms inte påverkas av utfyllnaden enligt detaljplanen.

- Fjärdgrundsområdet

Denna parameter är inte bedömd då den enbart ska tillämpas på kustvattenförekomster som följer kriterierna för så kallade övergångsvatten eller vatten i övergångszon (VISS 2021b).

5.2.3 Morfologiskt tillstånd i kustvatten och vatten i övergångszon

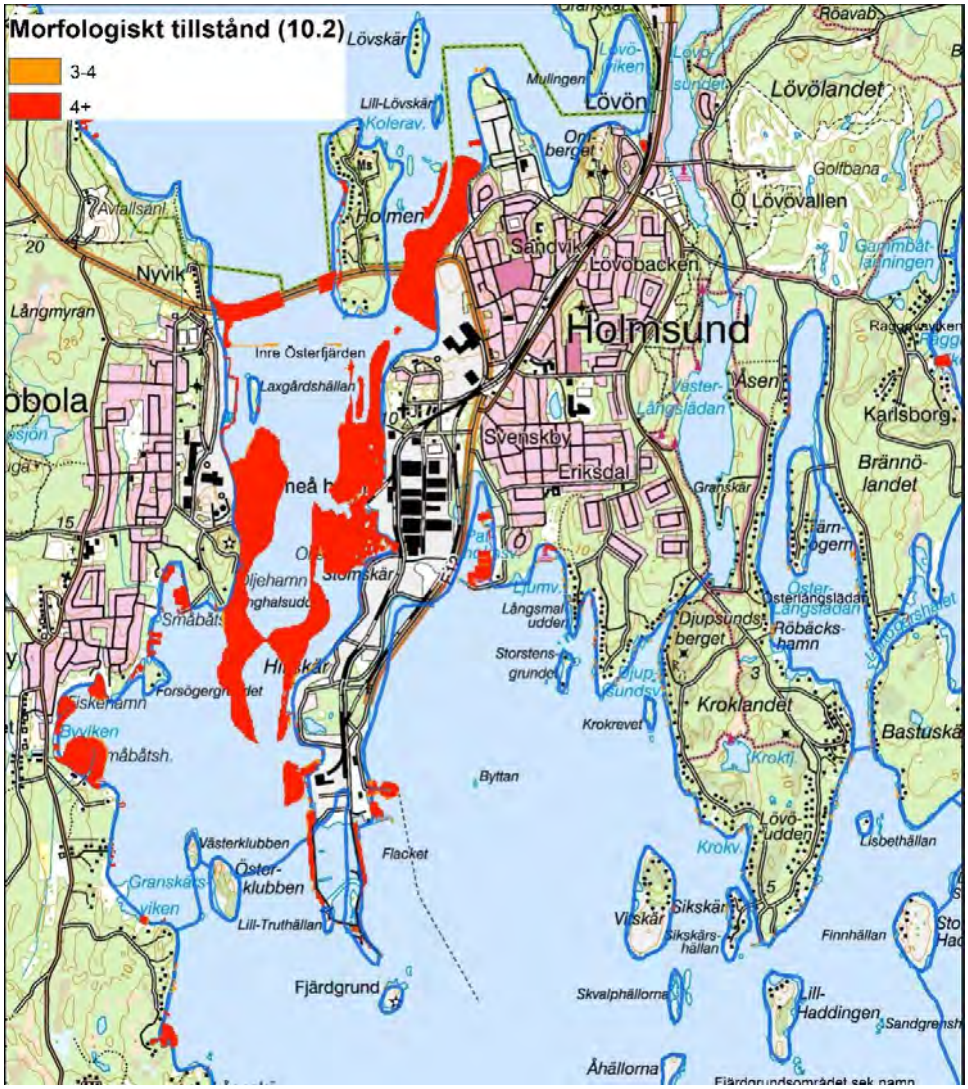
Denna kvalitetsfaktor är tillståndet en ytvattenförekomst uppvisar med avseende på djupförhållanden, bottenstrukturer och substrat samt tidvattenzonens strukturer relativt referensförhållandet. För denna kvalitetsfaktor är det ett beräknat medelvärde av de ingående parametrarna som är utslagsgivande vid klassificeringen. De tre parametrarna är Grunda vattenområdets morfologi, Bottensubstrat och sedimentdynamik och Bottenstrukturer i kustvatten och vatten i övergångszon. Kvalitetsfaktorn morfologiskt tillstånd i kustvatten och vatten i övergångszon har bedömts till god i Österfjärden och hög i Fjärdgrundsområdet.

Grunda vattenområdets morfologi i kustvatten och vatten i övergångszon (Parameter 10.2, Figur 5)

Denna parameter bedömer bl.a. avvikelser i djup, strandlinje, naturliga strukturer och landformer samt artificiella strukturer i vattenförekomsternas grunda delar (0 – 15 m djup). Faktorer som påverkar denna parameter är bl.a. byggnation av pirer, utfyllnad och muddring.

- Österfjärden

Parametern bedöms idag som god baserat på en modellering av fysisk påverkan vilket visar att 12,6 % av vattenförekomstens grunda delar är påverkade. Gränsen till måttlig status går vid 15 %. Nya buffertzoner har beräknats baserat på igenfyllning av områden enligt den nya detaljplanen. Resultatet från beräkningen är att utfyllnaden av vatten i Österfjärden kommer resultera i att väsentligt förändrad morfologi kommer råda inom ca 14,5 % av vattenförekomstens grunda yta. Gränsvärdet för måttlig status går vid 15 % vilket medför att parametern ej försämras.

Figur 5. Buffertzoner modellerat av Metria för parameter 10.2, grunda vattenområdets morfologi. Kartan har levererats av länsstyrelsen Västerbotten och ligger till grund för den nuvarande statusbedömningen. Buffertzonernas olika färger representerar delbuffertzoner där delbuffertzonerna 4 och 5 användes för att representera väsentlig påverkan.

- Fjärdgrundsområdet

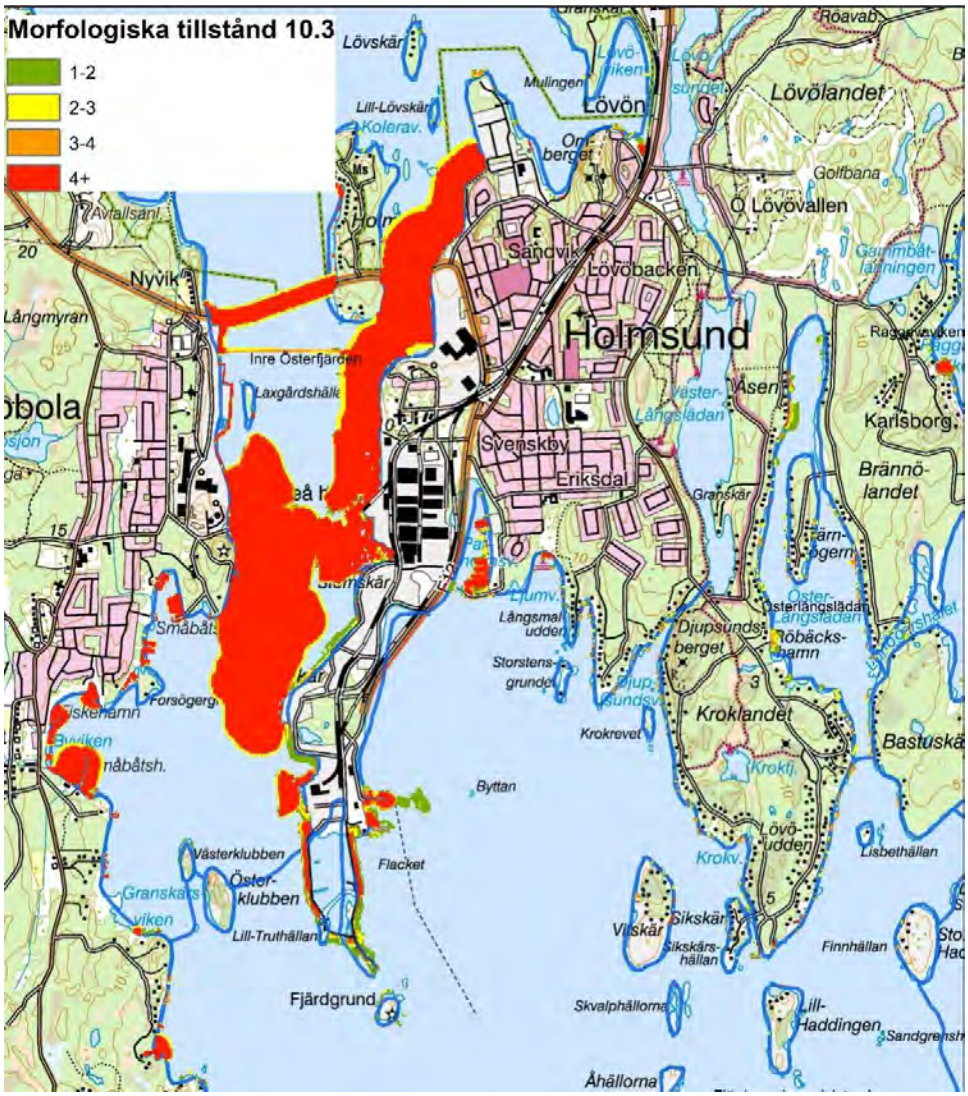
Parametern bedöms idag som hög baserat på en modellering av fysisk påverkan vilket visar att 0,6 % av vattenförekomsten är påverkad. Gränsen mot god går vid 5 %. Nya buffertzoner har beräknats baserat på igenfyllning av områden enligt den nya detaljplanen. Resultatet från beräkningen är att utfyllnaden av vatten i Fjärdgrundsområdet kommer resultera i att väsentligt förändrad morfologi kommer råda inom ca 2,7 % av vattenförekomstens grunda yta. Gränsvärdet för god status går vid 5 % vilket medför att parametern ej försämras.

Bottensubstrat och sedimentdynamik i kustvatten och vatten i övergångszon (Parameter 10.3, Figur 6)

Denna parameter bedömer mänsklig påverkan på bl.a. bottensubstratets kornstorlekar och erosionsområdens samt depositionsområdens storlekar och lägen. Parametern har klassificerats från en modellering av fysisk påverkan där hela vattenförekomstens yta (d.v.s. ej endast 0 – 15 m djup) används. Faktorer som påverkar denna parameter är bl.a. byggnation av pirer och bryggor, utfyllnad och muddring.

- Österfjärden

Denna parameter klassas i Österfjärden som måttlig då 17,4 % av vattenförekomstens yta avviker väsentligt från referensförhållandet. Nya buffertzoner har beräknats baserat på igenfyllning av områden enligt den nya detaljplanen. Resultatet från beräkningen är att utfyllnaden av vatten i Österfjärden kommer resultera i att väsentligt påverkat bottensubstrat och sedimentdynamik kommer råda inom ca 18,8 % av vattenförekomstens yta. Gränsvärdet för god status går vid 15 % och otillfredsställande vid 35 % vilket medför att parametern ej försämras.

Figur 6. Buffertzoner modellerat av Metria för parameter 10.3, bottensubstrat och sedimentdynamik. Kartan har levererats av länsstyrelsen Västerbotten och ligger till grund för den nuvarande statusbedömningen. Buffertzonernas olika färger representerar delbuffertzoner där delbuffertzonerna 2, 3, 4 och 5 användes för att representera väsentlig påverkan.

- Fjärdgrundsområdet

Parametern bedöms idag som hög baserat på en modellering av fysisk påverkan vilket visar att 1,4 % av vattenförekomsten är påverkad. Nya buffertzoner har beräknats baserat på igenfyllning av områden enligt den nya detaljplanen. Resultatet från beräkningen är att utfyllnaden av vatten i Fjärdgrundsområdet kommer resultera i att väsentligt påverkat bottensubstrat och sedimentdynamik kommer råda inom ca 3 % av vattenförekomstens yta. Gränsvärdet för god status går vid 5 % vilket medför att parametern ej försämras.

Bottenstrukturer i kustvatten och vatten i övergångszon (Parameter 10.4)

Denna parameter beskrivs som avvikelse av förekomst av landformer och strukturer t.ex. sedimentbankar och rev i förhållande till referensförhållandet. Dessutom ingår förekomst av artificiella strukturer vilka har väsentlig påverkan på hydromorfologiska funktioner och strukturer. Parametern klassificeras utan modellering av påverkanszoner. Istället bedöms ytan för människoskapade strukturer varpå jämförelse sker med referenstillståndet i hela vattenförekomstens yta.

- Österfjärden

Parametern bedöms idag som god baserat på arean av karterade objekt vilket visar att 9,9 % av vattenförekomsten är påverkad. Nya areor har beräknats baserat på igenfyllning av områden enligt den nya detaljplanen. Resultatet från beräkningen är att utfyllnaden av vatten i Österfjärden kommer resultera i att bottenstrukturer samt förekomst av artificiella strukturer väsentligt kommer påverka ca 11,5 % av vattenförekomstens yta. Gränsvärdet för måttlig status går vid 15 % vilket medför att parametern ej försämras.

- Fjärdgrundsområdet

Parametern bedöms idag som hög baserat på arean av karterade objekt vilket visar att 1,3 % av vattenförekomsten är påverkad. Nya areor har beräknats baserat på igenfyllning av områden enligt den nya detaljplanen. Resultatet från beräkningen är att utfyllnaden av vatten i Fjärdgrundsområdet kommer resultera i att bottenstrukturer samt förekomst av artificiella strukturer väsentligt kommer påverka ca 2,7 % av vattenförekomstens yta. Gränsvärdet för god status går vid 5 % vilket medför att parametern ej försämras.

6 Åtgärder och fortsatt arbete

Detta stycke beskriver exempel på möjliga konsekvenser som kan vara värda att beakta vid framtida skeden, t.ex. vid utredningar och bedömningar vid tillståndsprocessen för respektive verksamhet.

- Hur vegetationen ser ut, dess utbredning och vilka arter som förekommer, beror på flera faktorer. I Östersjön är vattnets salthalt, djup (ljustillgång), typ av botten och vågexponering de viktigaste faktorerna som strukturerar vegetationssamhällena (Kautsky 1988, Kautsky & van der Maarel 1990). Ljustillgången på bottnarna kan

påverkas av mänskliga aktiviteter, till exempel av övergödning och sedimentation som bland annat medför ökad grumlighet, vilket i sin tur innebär att mindre ljus når ner till bottnarna. Alla igenfyllnader kommer även ge upphov till sedimentation. Sediment kan göra att ljusförhållandena försämras i vattnet och påverka växtligheten negativt. Dessutom kan sediment som lägger sig på botten och på organismer negativt påverka bl.a. förmågan att fästa på bottnen. Ljusförhållanden påverkas främst nära området där verksamheten äger rum. Påverkan är tillfällig under byggskedet. Sediment kan driva med vattenströmmar och även påverka närområdet. Det är därför viktigt att vidta skyddsåtgärder i byggfasen för att denna effekt skall bli så liten som möjligt. Möjliga åtgärder för att minska miljöpåverkan är att säkerställa att sediment inte sprids i området bl.a. genom användning av siltgardiner.

- Arbete i vatten kan orsaka påverkan på bottenfauna i närområdet. En ökad grumlighet kan t.ex. påverka vattenfiltrerande arters upptag av föda (Naturvårdsverket 2009). Födan kan t.ex. spädas ut när mängden partiklar ökar och partiklarna i sig kan täppa igen filtrerande organ. Det är därför viktigt att minska spridningen av sediment från utfyllningsplatsen för att säkerställa att omkringliggande områden inte belastas med höga pålagringar av sediment.

- Tillväxten av växtplankton är kopplat till närsalter i vattenmassan. Vid en ökad koncentration av närsalter (vid övergödning ofta kväve och fosfor) kan växtplankton tillväxa och ge upphov till bl.a. försämrat siktdjup och i slutänden försämrade syrgasförhållanden. Försämringar i faktorer kan därutöver negativt påverka makroalger och gömfröiga växter och bottenfauna. Vid en igenfyllnad är det viktigt att säkerställa att arbetet och materialet man tillför vattnet inte bidrar till näringsläckage. Hårdgjord yta i form av t.ex. industrimark påverkar möjligheten att näringsämnen från verksamheter på land, via dagvatten rinner ner i vattnet. Det kan därför även vara viktigt att vidta åtgärder för att rening av dagvatten kan ske.

- Föroreningar som är bundna till sediment kan lösgöras om de genom t.ex. fysisk störning virvlar upp i vattenmassan (WSP 2014). Detta kan leda till ökad spridning och dessutom ökad biotillgänglighet. Det är därför viktigt att inför störning av bottensedimentet undersöka om dessa är kontaminerade och i så fall vidta åtgärder.

- Hårdgjord yta i form av industrimark ökar möjligheten att miljögifter från verksamheter på land, via dagvatten rinner ner i vattnet. Det kan därför vara viktigt att vidta åtgärder för rening av dagvatten innan det släpps ut till havet.
- Enligt en naturvärdesmodell (Havs- och vattenmyndigheten 2018) har det steniga och öppna strandavsnittet söder om vindkraftverken hög sannolikhet för förekomst av sikyngel (Havs- och vattenmyndigheten 2018, karta i AFRY 2020). Även harr leker på grunda steniga bottnar med högre hög vågexponering (Hudd m.fl. 2006). Påverkan på fisk kan därmed inte uteslutas. Detta bör utredas innan exploatering av området.
- Potentiellt högre naturvärden kan finnas i ”lagunen” mellan vägarna ut till vindkraftverken med avseende på viktiga livsmiljöer för fågel.
- Inventering av området som planeras att fyllas igen på områdets östra sida bör också inventeras då potentiella naturvärden i form av kärlväxtängar kan förekomma. Detta område är litet och liknande livsmiljöer som utgörs av större arealer och högre naturvärden bedöms finnas i närområdet. Dessa bottnar bör dock undersökas innan exploatering.

7 Referenser

AFRY 2020. Recipientbeskrivning och bedömning av MKN vatten. Bilaga till miljökonsekvensbeskrivning i samband med tillståndsansökan för utbyggnad av Umeå hamn. På uppdrag av Umeå Hamn AB. AFRY rapport MKN slutrapport 20201111.

Havs- och vattenmyndigheten 2018, Kartering av marina naturvärden i Västerbottens län, Rapport 2018:26.

HVMFS 2019:25. Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten (HVMFS 2019:25).

Hudd R., Ahlqvist J., Jensen H., Urho L., Blom A. Lek- och yngelproduktionsområden för havslekande harr i Kvarken. Vattenbruksinstitutionen, SLU. Rapport nr 53, 2006.

J&W Samhällsbyggnad. 2002. Utfyllnad av hamnområde. Miljökonsekvensbeskrivning för detaljplan. Umeå Hamn 2002-03-28.

Kautsky, H. (1988) Factors structuring phytobenthic communities in the Baltic Sea. Doktorsavhandling. Zoologiska institutionen, Stockholms universitet. ISBN 91-87272-12-1.

Kautsky, H., van der Maarel, E (1990) Multivariate approaches to the variation in benthic communities and environmental vectors in the Baltic Sea. Marine Ecology Progress Series 60: 169-184.

Metria AB 2018. Fysisk störning av grunda havsområden – Kartläggning och analys av potentiell påverkanszon samt regional och nationell statistik angående störda områden.

Naturvårdsverket 2009, Miljöeffekter vid muddring och dumpning, En litteratursammanställning, Rapport 5999.

Pelagia nature & environment AB 2020. Potentiell påverkan på fisk och fiske vid muddringsarbeten vid Umeå Hamn, 2020. På uppdrag av Umeå hamn Rapport 2020-11-10.

Pelagia nature & environment AB 2021a. Undersökning av makrovegetation i farleden till Umeå hamn, 2020. På uppdrag av Umeå hamn. Arbetsrapport 2021-04-14.

Pelagia nature & environment AB 2021b. Undersökning av bottenfauna och sediment i farleden till Umeå hamn 2020. På uppdrag av Umeå hamn. Rapport 2021-03-05.

Råberg S., Dahlgren K. 2019. Projektresultat och kompletterande riktlinjer. Parametrarna 8.2, 9.4, 10.2, 10,3 och 10.4 samt kvalitetsfaktorn morfologiskt tillstånd i kustvatten. Vattenmyndigheterna i samverkan. PM 2019-02-22.

VISS 2021a. Vatteninformationssystem Sverige. Österfjärden - Kust - VISS - VattenInformationsSystem för Sverige (lansstyrelsen.se). Uttag 26 maj 2021.

VISS 2021b. Vatteninformationssystem Sverige. Fjärdgrundsområdet sek namn - Kust - VISS - VattenInformationsSystem för Sverige (lansstyrelsen.se). Uttag 26 maj 2021.

Wallin A., Qvarfordt S., Borgiel M. 2020. Marin vegetationsinventering i Västerbotten 2020. Rapport från Sveriges Vattenekologer AB till Länsstyrelsen i Västerbotten, November 2020.

WSP, 2014, Mälarprojektet: Konsekvenser för vatten- och naturmiljön i Mälaren och Södertälje.

SWECO

RAPPORT

UMEÅ KOMMUN

Dagvattenutredning DP Umeå hamn – Etapp 2

UPPDRAGSNUMMER 30029663-001

2021-09-01
REVIDERAD 2023-03-06

SWECO SVERIGE AB

VÄSTERBOTTEN VATTEN

UPPDRAGSLEDARE: LINDA BÄCKSTRÖM
HANDLÄGGARE: VICTORIA STRÖMVALL
HANDLÄGGARE: JOHANNES EMILSSON
INTERNGRANSKARE: HELENA JONSSON

SWECO

Innehållsförteckning

1 Inledning 1
1.1 Bakgrund 1
1.2 Syfte 4
1.3 Avgränsningar och styrdokument 5
1.3.1 Scenarion 5
1.3.2 Umeå Kommuns dagvattenstrategi 5
1.3.3 Vattendirektivet 6
1.3.4 Branschstandard via Svenskt Vatten 6

2 Förutsättningar 6
2.1 Områdesbeskrivning och planförslag 6
2.2 Topografi 9
2.3 Geologi och geohydrologi 9
2.3.1 Markföroreningar 10
2.4 Recipient och skyddade områden 11
2.4.1 Österfjärden 12
2.4.2 Fjärdgrundsområdet 13
2.5 Befintligt dagvattensystem 14

3 Analyser 16
3.1 Avrinningsanalys 16
3.2 Flödesberäkningar 18
3.2.1 Nuläge 18
3.2.2 Efterläge - fullt utbyggt i enlighet med föreslagen detaljplan 21
3.3 Fördröjningsbehov 23
3.4 Föroreningsberäkning 24
3.4.1 Föroreningsbelastning Västra 26
3.4.2 Föroreningsbelastning Östra 27
3.4.3 Atmosfärisk deposition för vattenområdena 28
3.4.4 Reningsbehov 29
3.5 Tillåten markanvändning i nya och befintliga detaljplaner 31
3.5.1 Diskussion kring dagvattenpåverkan från befintliga detaljplaner jämfört med nya detaljplaner 34
3.6 Skyfall 34
3.6.1 Förslag på skyfallshantering 37

4 Förslag för dagvattenhantering 39
4.1 Förslag på dagvattenanläggningar 40
4.2 Dagvattenhantering för olika typer av ytor 43

4.2.1 Takytor 46
4.2.2 Trafikerade ytor 46
4.2.3 Parkeringsytor 46
4.2.4 Ytor för upplag 47
4.2.5 Kajer och utloppspunkter 47
4.3 Släckvattenhantering, katastrofskydd, läckage 48
4.4 Snöhantering 48

5 Ansvarsförhållanden dagvatten 48
5.1 Verksamhetsområde för dagvatten 48
5.2 Enskilda eller gemensamma dagvattenanläggningar 49
5.3 Tillståndspliktig verksamhet 50

6 Slutsatser 50

7 Fortsatt arbete 51

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Umeå hamn är idag plats för ett flertal olika verksamheter, såväl hamnanknutna som fristående. Majoriteten av dessa har kopplingar till sjötransporter men även helt landbaserade transportverksamheter förekommer. Flertalet bedriver sin verksamhet under hela dygnet.

För att möta framtidens behov behöver området för Umeå hamn utvecklas. I och med detta behöver flertalet åtgärder göras, varav vissa åtgärder inte är förenliga med gällande detaljplaner. Som underlag till denna dagvattenutredning ligger ett utkast till masterplan för området Umeå hamn. Syftet med masterplanen är bland annat att visa på en tänkbar utveckling av hur hamnen på sikt kan komma att se ut, se Figur 3.

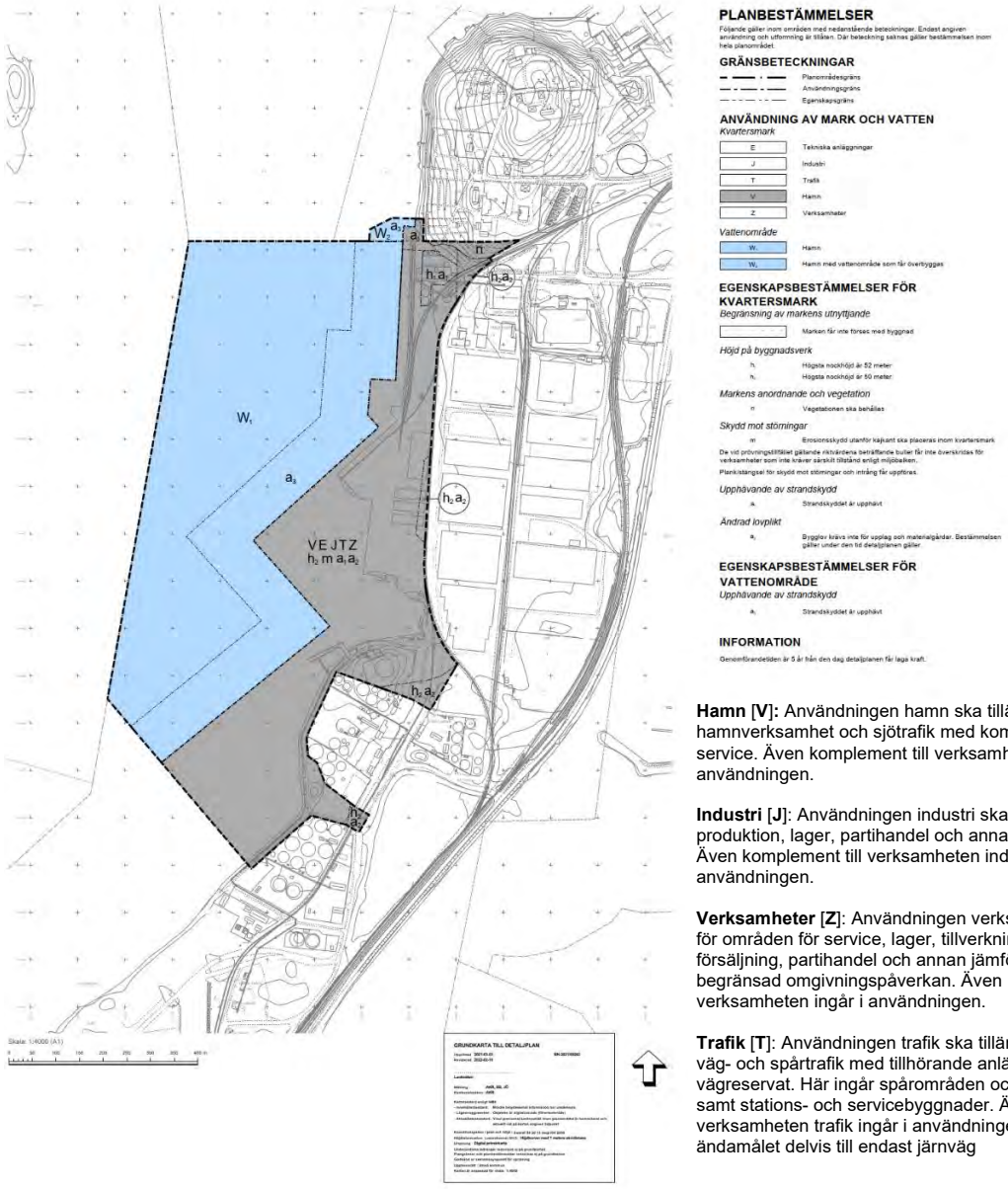
Den 18 maj 2022 godkände Byggnadsnämnden en delning av detaljplanen Holmsund 2:65 m.fl. i två delar där etapp 1 har fortsatt hantering i ärende BN-2020/02148. Etapp 2 handläggs i ett eget ärende, BN-2022/01126. I Figur 1 och Figur 2 redovisas de olika detaljplanerna etappvis. Ut- och ombyggnationer i hamnen planeras ske etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks för både åtgärder i vattenområdet (vattenverksamhet) och hamnverksamheten.

Tanken med planläggningen är att ersätta alla gällande detaljplaner för hamnområdet samt att utöka området i sydlig och västlig riktning. Syftet med detaljplanerna är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.[1]

Underlag och utredningar har arbetats om i enlighet med gjorda avgränsningar.

Denna dagvattenutredning hanterar hela hamnområdet. En separat dagvattenutredning har även tagits fram för detaljplanen för etapp 1.

[1] Umeå kommun (2021), Detaljplan för fastigheten Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) i Holmsund i Umeå kommun, Västerbottens län.

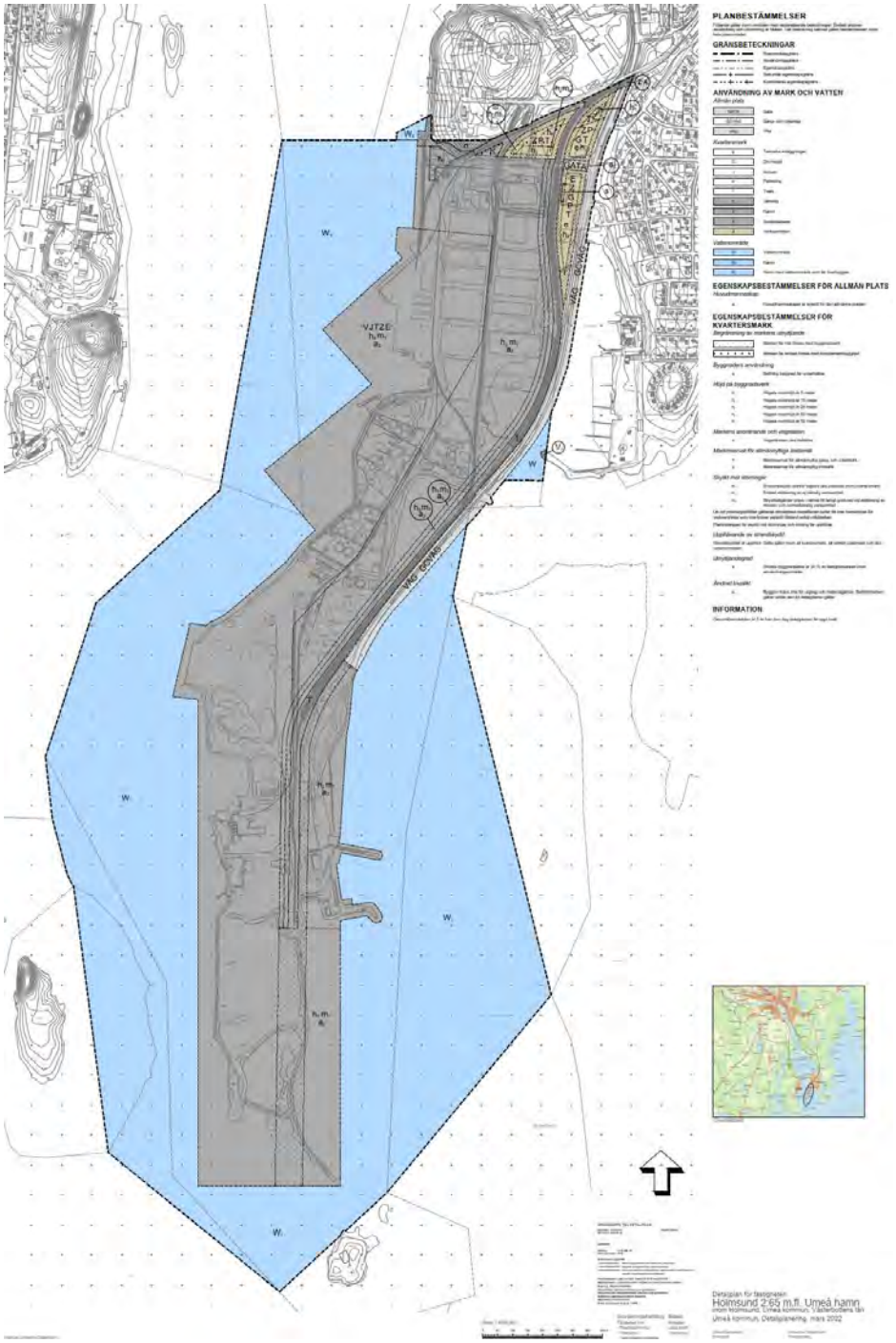
Hamn [**V**]**:** Användningen hamn ska tillämpas för områden för hamnverksamhet och sjötrafik med kompletterande handel och service. Även komplement till verksamheten hamn ingår i användningen.

Industri [**J**]: Användningen industri ska tillämpas för områden för produktion, lager, partihandel och annan jämförlig verksamhet. Även komplement till verksamheten industri ingår i användningen.

Verksamheter [**Z**]: Användningen verksamheter ska tillämpas för områden för service, lager, tillverkning med tillhörande försäljning, partihandel och annan jämförlig verksamhet med begränsad omgivningspåverkan. Även komplement till verksamheten ingår i användningen.

Trafik [**T**]: Användningen trafik ska tillämpas för områden för väg- och spårtrafik med tillhörande anläggningar samt vägreservat. Här ingår spårområden och liknande anläggningar samt stations- och servicebyggnader. Även komplement till verksamheten trafik ingår i användningen. I området specificeras ändamålet delvis till endast järnväg

Figur 1. Figuren visar ett utsnitt av föreslagen ny detaljplan för etapp 1 (antagandehandling, november 2022) där markanvändningarna planeras för hamnanknutna verksamheter (V, J, Z, T) i grått och vattenområdet som omfattas (W) i blått.

Figur 2. Figuren visar ett utsnitt av föreslagen ny detaljplan för etapp 2 där markanvändningarna planeras för hamnanknutna verksamheter (V, J, Z, T) i grått, verksamheter (Z) i brunt och vattenområdet som omfattas (W) i blått.

Figur 3. Målbild för det planerade områdets struktur, prognos 2027, utdrag ur utkast till Masterplanen.[2]

1.2 Syfte

Som en del i detaljplanearbetet för området Umeå hamn har Sweco fått i uppdrag att ta fram en dagvattenutredning som syftar till att tjäna som underlag till MKB och detaljplaner.

Syftet med utredningen är att beskriva den befintliga dagvattensituationen samt redovisa förslag på hur dagvattenhanteringen inom planområdet kan utformas, efter den exploatering av området som planerna avser att medge. I utredningen beräknas flöden för nuläget och efterläget. Vidare beräknas förväntad föroreningsbelastning inom området. Rapporten anger även lämpliga principer för den framtida dagvattenhanteringen som utformas så att vattnet kan släppas till recipient med hänsyn till miljökvalitetsnormerna (MKN). Utredningen innehåller vidare förslag på vilka typer av ytor som bör omfattas av dagvatten-fördröjning/-rening och vilka typer av ytor som eventuellt kan undantas från uppsamling.

Utgångspunkten i plan- och bygglagen är att marken ska vara lämplig för det ändamål som detaljplanen anger. Det ska redovisas att dagvattnet kan tas om hand på ett acceptabelt sätt vid genomförande av detaljplanen. Detta kan hanteras genom lämpliga planbestämmelser på plankartan eller att lösning redovisas i planbeskrivningen. I en detaljplan går det att möjliggöra för de fysiska förutsättningar som behövs för att genomföra en viss dagvattenlösning. Detaljplanen i sig säkerställer dock inte hur hanteringen sker, exempelvis krav på rening. Kommunens ansvar innebär att kommunen

[2] AFRY, 2020, Masterplan fas 1 Umeå hamn. Utkast.

vid detaljplaneläggningen ska försäkra sig om att dagvattenhanteringen går att lösa inom planområdet samt visa på hur det kan göras.

1.3 Avgränsningar och styrdokument

Området för Etapp 2 ingår i nuläget inte i verksamhetsområdet för VA för varken dricksvatten, spillvatten (avlopp) eller dagvatten. Umeå hamn har i nuläget avtal för nyttjande av dricksvatten och spillvatten motsvarande normal hushållsförbrukning. Kommunen (via VA-huvudmannen) anser inte att förutsättningarna för verksamhetsområde enligt 6 § LAV (lag om allmänna vattentjänster, 2006:412), är uppfyllda och rekommenderar att dagvatten fortsättningsvis, precis som idag, inte införlivas i verksamhetsområdet för dagvatten. Rekommendationen ges då det anses mer kostnadseffektiv och lämpligare att dagvattnet som uppkommer inom området omhändertas och hanteras av respektive verksamhet i hamnområdet. Dagvattenutredningen har tagit hänsyn till detta i analysen av området, genom att i första hand se till lösningar som gör att dagvatten kan hanteras inom planområdet.

1.3.1 Scenarion

Den föreliggande dagvattenutredningen är ett underlag till den MKB, miljökonsekvensbeskrivning, som utgör en del av planhandlingarna för den nya detaljplanen för etapp 2. I dagvattenutredningen sker den huvudsakliga bedömningen utifrån två scenarion, nuläget och efter exploatering vid full utbyggnad av hela hamnen. Det har i dagvattenutredningen även identifierats ett behov att jämföra full utbyggnad enligt idag gällande detaljplaner med full utbyggnad enligt nya detaljplaner (etapp 1 och 2) för att föra ett resonemang kring vilka skillnader i dagvattenhantering det skulle innebära. Vid denna jämförelse har enbart de ytor, i de befintliga detaljplanerna, som ligger innanför den nya detaljplanens gräns tagits med i beaktandet.

MKB:n beskriver sina bedömningar utifrån tre alternativ; nuläge, nollalternativ och nytt planförslag:

- Nuläge
- Prognos 2050 – hamnen byggs ut enligt gällande detaljplaner
- Prognos 2050 – hamnen byggs ut enligt nya detaljplaner (etapp 1 och 2)

För en relevant miljökonsekvensbedömning är det viktigt att jämförelsen sker mellan fullt utbyggda detaljplaner. Detta då nya detaljplaner inte kan godkännas om de riskerar att försämra status i mottagande vattenförekomster jämfört med tidigare beslut.

1.3.2 Umeå Kommuns dagvattenstrategi

Umeå kommuns dagvattenprogram antogs i kommunfullmäktige januari 2022. Denna dagvattenutredning har tagit detta program i beaktning under sitt arbete. Dagvattenprogrammet tar främst upp de utmaningar som föreligger, ansvarsförhållanden

och strategier i befintlig miljö samt vid planering och uppföljning. Kort sammanfattat ur dagvattenprogrammet vill Umeå kommun sträva efter bl.a. detta:

”• Dagvatten bör ses som en positiv och viktig resurs i stadsbilden utifrån aspekten att det ökar den biologiska mångfalden och höjer naturvärdena samtidigt som det skapar estetiska och sociala mervärden i form av lek, rekreation etcetera

• Gestaltning, planering och projektering av dagvatten bör beaktas ur ett hållbart perspektiv och planeras utifrån att klara den ökade förtätningen och ett mer nederbördsrikt klimat.

• Vid exploatering och ombyggnation bör platsens förutsättningar styra val och utformning av dagvattenhanteringen. Det är också viktigt att se dagvattenhanteringen som en helhet och att hela tillrinningsområdet tas i beaktning vid planering.

• Dagvatten bör där det är möjligt hanteras lokalt på plats eller i öppna system. Grönytor bör bevaras och skyddas utifrån aspekten att man uppnår en större infiltration som naturligt och därmed mer hållbart löser en del av dagvattenhanteringen.”

1.3.3 **Vattendirektivet**

EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG) syftar till att skydda och förbättra alla vatten inom EU. Vattendirektivet implementerades i svensk lagstiftning år 2004 och infördes i 5 kapitlet i miljöbalken samt förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (2004:660) och förordningen med länsstyrelseinformation (2017:868).

Kort innebär vattendirektivet att åtgärder eller nya verksamheter inte får anläggas så att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller försämrar möjligheten att uppnå den status eller potential som enligt miljökvalitetsnorm ska gälla för vattnet.

1.3.4 **Branschstandard via Svenskt Vatten**

Svenskt Vattens publikation P110 har använts som utgångspunkt för beräkningarna. Publikationen ger rekommendationer för hur nya exploateringsområden ska uppnå uppsatta funktionskrav för att skydda anläggningar och bebyggelse (Svenskt Vatten, 2016). Aktuellt område bör generellt sett dimensioneras för 20 års återkomsttid för trycknivå i markyta. I syfte att ta hänsyn till framtida klimatförändringar rekommenderas vidare att nederbördsintensiteten ökas med 30%.

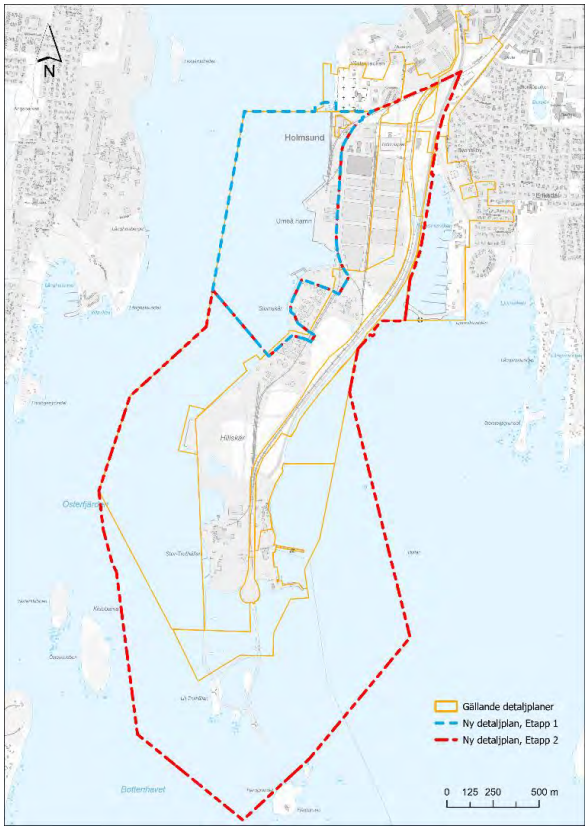
2 Förutsättningar

2.1 Områdesbeskrivning och planförslag

I området finns ett flertal olika verksamheter, såväl hamnanknutna som fristående. Majoriteten av dessa har kopplingar till sjötransporter men även landbaserade transportverksamheter förekommer. Inom området finns i nuläget mindre grönytor i

anslutning till verksamheterna, varav några är planlagda för verksamheter. Hillskär som ligger ungefär i mitten av området på västra sidan har tills nyligen till stor del bestått av naturmark med inslag av viss skogbevuxen mark som nyttjats som upplagsmark men består i nuläget av en nybyggd terminal. Området söder om hamnverksamheten består till stor del av utfylld mark där vikar och sund historiskt fyllts ut och bundits samman till en udde.

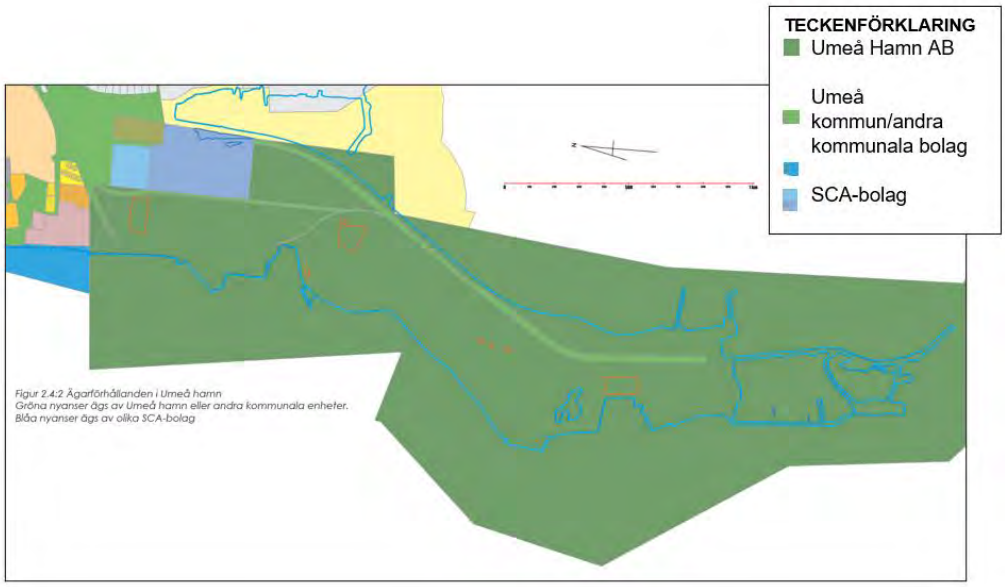
Området för de nya detaljplanerna (etapp 1 och 2) består i nuläget av 13 detaljplaner och till viss del även områden som inte är detaljplanelagda sedan tidigare. Dessa detaljplaner[3] är från 1960-talet och framåt, den senaste antogs år 2020. Placering av gällande detaljplaner ses i Figur 4. Föreslagna detaljplaner avser ersätta de 13 befintliga detaljplanerna. Dessa områden är idag till stor del är i anspråkstagna för pågående verksamheter. Av planförslaget framgår att andelen allmän platsmark är ytterst begränsad redan i nuläget.

Figur 4. Umeå hamnområde med nu gällande detaljplanegränser i brandgult. Den nya planläggningen visas med streckade linjer, etapp 1 i blått och etapp 2 i rött. (Bakgrundskarta: Lantmäteriet)

[3] Planbeskrivning Dp Holmsund 2_65 m.fl. Umeå Kommun 210622

Inom hamnområdet (Figur 1) är Umeå Hamn AB den enskilt största fastighetsägaren, se den mörkgröna markeringen i Figur 5. Umeå hamn AB arrenderar även ut mark till andra verksamheter. Övriga gröna nyanser ägs av Umeå kommun eller andra kommunala bolag. Även olika SCA-anknutna bolag äger viss mark i planområdets norra delar, blå markering i Figur 5.

Figur 5. Figuren visar ett utdrag ur Masterplanen avseende ägarförhållandena inom området för Umeå hamn.

Vid detaljplaneläggning finns möjlighet att reglera och reservera markanvändning för olika ändamål, däribland även dagvattenhantering. Reglering av dagvattenhantering i en detaljplan är begränsad, men kan exempelvis vara att reservera den mark som behövs för dagvattenanläggningar och sekundära avrinningsvägar, fastslå marknivåer samt i den mån det är nödvändigt att begränsa bebyggelse eller markytans utformning. För de områden som avses byggas ut eller utökas i och med de nya detaljplanerna finns större möjligheter att genom planering påverka genomförandet av en hållbar dagvattenhantering. Utifrån ägarförhållandena finns det få ytor för allmän platsmark där Umeå kommun är markägare. Planområdet är avlångt med korta rinnvägar från höjddelare till recipient och markens lutningar medger inte långa transportvägar i nord/sydlig riktning. Planområdet består av många mindre avrinningsområden. Detta försvårar möjligheterna att i detaljplanen låsa in områden för dagvattenhantering, utan att det skapar betydande svårigheter för verksamheterna att utvecklas. Detta då en felaktig placering exempelvis kan innebära att dagvatten helt i onödan behöver pumpas för att avledas via utpekad yta. Därav beskrivs i den aktuella dagvattenutredningen, möjliga reningsmetoder utifrån markanvändning och källor till dagvattenföroreningar.

2.2 Topografi

Planområdet är långsmalt till utbredningen och omgärdas av kustvatten på alla sidor utom i norr. Idag har området utifrån en översiktlig analys av Lantmäteriets höjddata en nivåskillnad från omkring +0,5 m (RH 2000) till ca +9 m längst i norr mot Vänsterbackens område. Området är över lag plant med en diffus höjdrygg som delar in området i två delar (västra och östra). Dagvatten som uppkommer på västra området avrinner mot Österfjärden medan dagvatten som uppkommer på östra området avrinner mot Fjärdgrundsområdet. Vid hamn- och industriområdet är landskapet flackt med mindre nivåskillnader; som mest uppgår nivåskillnaderna söder om fotbollsplanen till ca 3 m. Området närmast oljepiren, där oljeterminalen ligger, är den tidigare ön Stormskär. Marken sticker där upp ca 5 m över omgivningen och berget går i dagen.

Cisternerna på Stormskär står på berg och under mark finns även äldre, numera nedlagda, bergrum för beredskapslagring av oljeprodukter.[4]

2.3 Geologi och geohydrologi

Hamnområdets berggrund omfattas mestadels av paragnejs med inslag av basalt-andesyn och granodiorit-granit. I avseendet jordarter består hamnområdet av fyllnadsmassor med undantag i söder där det förekommer svallsediment samt grus och block[5], se Figur 6.

Fyllnadsmassorna har skiftande innehåll men kommer främst från muddringar i älven samt i samband med byggaktiviteter [6].

Enligt sammanställningen av geotekniska utredningar genomförs av WSP 2022[7] varierar havsytans nivå mellan -1,17 och +1,47 enligt SMHI:s vattenståndsuppgifter (mätstation Ratan) från år 2018 (höjdsystem RH 2000).

- Högsta högvattenstånd, HHW +1, 47
- Medelhögvattenstånd, MHW +0, 85

Figur 6. Översiktskarta över jordartsförhållanden i området. (SGU, 2022)

[4] AFRY, 2020, Utkast till Masterplan, fas 1
[5] SGU, 2021, Kartvisaren
[6] AFRY, 2020, Miljökonsekvensbeskrivning för om- och utbyggnad av Umeå hamn.
[7] WSP, 2022. PM Sammanställning geotekniska utredning som underlag för detaljplan.

- Lägsta högvattenstånd, LHW +0, 41
- Medelvattenstånd, MW +0, 05
- Högsta lågvattenstånd, HLW -0, 22
- Medellågvattenstånd, MLW -0, 65
- Lägsta lågvattenstånd, LLW -1, 17

Vattenståndet i havet har inverkan på grundvattennivån i hamnområdet särskilt i de delar som närmast gränsar mot havet. De geotekniska undersökningar som utförts visar att grundvattennivån mestadels ligger på nivåer mellan +0 och ca +1 med ställvis högre nivåer strax under markytan. Grundvattennivån varierar med årstid och nederbörd.

2.3.1 **Markföroreningar**

Inom planområdet finns ett antal verksamheter som bedriver miljöfarlig verksamhet. Det har även historiskt funnits verksamheter som bedrivit miljöfarlig verksamhet inom området. I Figur 7 visas de områden som Länsstyrelsen riskklassat som potentiellt förorenade områden.

Figur 7. Kartutsnittet visar de områden som Länsstyrelsen riskklassat som potentiellt förorenade områden. Bildkälla VISS.

En stor del av hamnområdet där det finns eller funnits verksamheter som kan gett upphov till föroreningar i mark eller grundvatten har undersökts. En sammanställning av utförda undersökningar är gjord (WSP)[8]. Utredningarna har visat att det förekommer föroreningar i mark och grundvatten hos vissa av dessa verksamheter. Föroreningarna utgörs i första hand av aromater och alifater som härrör från hantering av petroleumprodukter men även tungmetaller och PAH har påvisats. Mot bakgrund av ovanstående vidtas idag försiktighetsåtgärder vid alla grävningar och åtgärder inom hamnområdet. Påträffade föroreningar hanterats i enlighet med gällande lagstiftning, det vill säga underrättelse till tillsynsmyndigheten och upprättande av saneringsanmälan. Ytterligare undersökningar eller provtagning har därför inte gjorts i nuläget.

2.4 Recipient och skyddade områden

Det dagvatten som uppkommer inom planområdet är uppdelat på två huvudavrinningsområden där dagvattnet inom det västra avrinningsområdet avrinner till

[8] WSP, 2022-01-28, Åtgärdsutredning 10304611

vattenförekomsten *Österfjärden* (VISS: SE634200-202033) och dagvattnet inom det östra avrinningsområdet avrinner till vattenförekomsten *Fjärdgrundsområdet sek namn* (VISS: SE636570-203590).

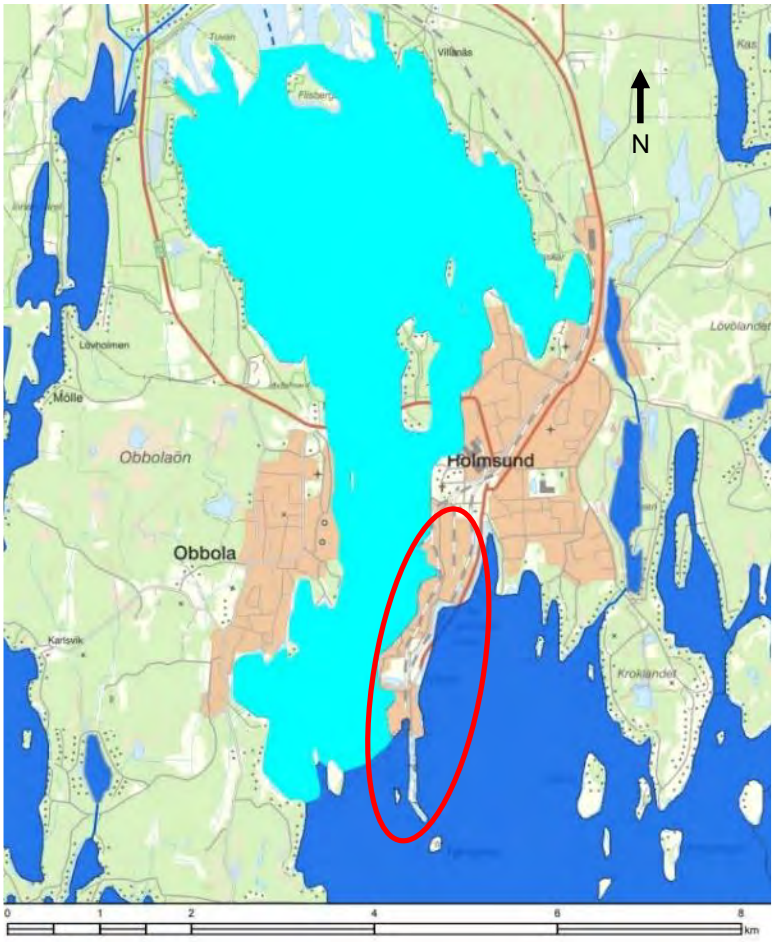
Inom planområdet finns ingen grundvattenförekomst eller övrigt vatten registrerat i VISS.

2.4.1 **Österfjärden**

Österfjärden är en kustvattenförekomst som ligger där Umeälven mynnar i Bottenviken, se Figur 8. Österfjärden är klassat som vattenförekomst med **måttlig ekologisk status** p.g.a. fysisk påverkan och höga halter förorenade ämnen (måttlig mängd arsenik, koppar, zink och icke dioxina PCB:er). Det finns även risk för övergödning, statusklassningen bedöms dock som osäker. Den kemiska statusen har klassats till **ej god**. Detta p.g.a. att höga föroreningshalter av bromerade difinyleter, kvicksilver och dioxiner är förekommande. För vissa av dessa finns också mindre stränga krav. De nuvarande halterna får dock inte öka. Även ytterligare ämnen såsom TBT, antracen och andra PAH:er överskrider preliminära och indikativa sedimentvärden.

Kvalitetskravet är God ekologisk status med tidsfrist till 2039 på grund av de särskilt förorenande ämnena arsenik och zink. Kvalitetskravet är God kemisk ytvattenstatus med undantag för bromerade difenyletrar och kvicksilver p.g.a. att halterna bedöms överskrida gränsvärdet i alla vattenförekomster i Sverige. För att nå god kemisk status behöver sediment, innehållandes bland annat TBT saneras.

Delar av vattenförekomsten utgörs av naturreservatet ”Umeälvens delta” samt Natura 2000 med skydd baserat på både Fågeldirektivet, och Art- och habitatdirektivet.

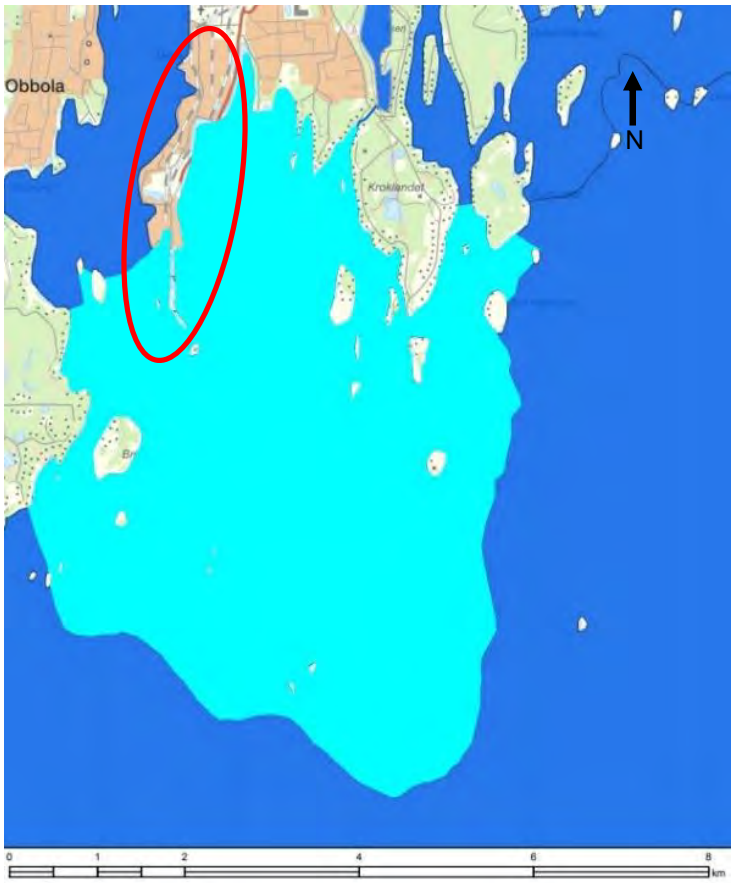
Figur 8. Figuren visar recipienten Österfjärden i ljusblått. Umeå hamn inringat i rött. Bild hämtad från VISS.se.

2.4.2 Fjärdgrundsområdet

Fjärdgrundsområdet är en kustvattenförekomst som ligger utanför Österfjärden i Bottenviken och har en area på omkring 28 km^2, se Figur 9. Fjärdgrundsområdet är klassat som vattenförekomst med **måttlig ekologisk status** p.g.a. fysisk påverkan och måttligt höga halter av särskilt förorenande ämnen (koppar, krom och zink). Tillförlitligheten är dock låg för kvalitetsfaktorn särskilt förorenande ämnen. Den kemiska statusen har klassats till **ej god**. Detta p.g.a. att höga föroreningshalter av bromerade difenyletrar, kvicksilver och dioxiner är förekommande. För vissa av dessa finns också mindre stränga krav. De nuvarande halterna får dock inte öka.

Kvalitetskravet är God ekologisk status med tidsfrist till 2027 för Fjärdgrundsområdet på grund av de särskilt förorenande ämnena krom, koppar och zink. Kvalitetskravet är God

kemisk ytvattenstatus med undantag för bromerade difenyletrar och kvicksilver p.g.a. att halterna bedöms överskrida gränsvärdet i alla vattenförekomster i Sverige.

Figur 9. Figuren visar recipienten Fjärdgrundsområdet i ljusblått. Umeå hamn inringat i rött. Bild hämtad från VISS.se.

2.5 Befintligt dagvattensystem

Planområdet är inte en del av kommunalt verksamhetsområde för dagvatten och det finns, enligt uppgift, inga planer på att det ska införlivas i det kommunala verksamhetsområdet för dagvatten se kapitel 1.3.

Nuvarande dagvattensystem inom hamnområdet är komplext. Umeå Hamn AB är ägare av stora delar av det befintliga ledningsnätet. Dock har vissa av de verksamheter som är aktiva inom området egna dagvattensystem, medan andra är sammankopplade med Umeå Hamn AB:s dagvattensystem. I detta avsnitt beskrivs de delar av dagvattensystemet som är kända för denna dagvattenutredning och vilka osäkerheter som finns. Det underlag som ligger till grund för nedanstående beskrivning är det

kartmaterial Umeå Hamn AB har digitaliserat samt en övergripande redogörelse för dagvattensystemet i området för planerad detaljplan.

I delar av dagvattensystemet pumpas dagvattnet från ett avrinningsområde till ett annat. I anslutning till pumpstationerna finns mindre utjämningsdammar för hantering av eventuella flödestoppar. I Figur 10 visas de områden där dagvatten från ett avrinningsområde avleds till ett annat. Ledningsunderlaget innehåller också information om ett antal utloppspunkter och i anslutning till dessa även provtagningspunkter. Några av utloppspunkterna har ett kopplat ledningssystem som avvattnar stora hårdgjorda ytor andra består av mindre system. Det finns även utloppspunkter från dikessystem. Vidare finns viss information kring ett antal dagvattentrummor som avvattnar instängda områden och leder flöden under vägar och järnväg.

Utöver det som kunnat utläsas av det erhållna ledningsunderlaget, har diffusa utlopp för dagvatten runt om i planområdet kunnat identifierats. Dessa diffusa utlopp sker främst från markytor som inte nyttjas till specifika verksamheter och naturmarksområden där avrinningen sker via markytan. Det finns även ett antal hårdgjorda ytor där dagvattnet avleds via markytan till recipienten. Avrinningen via markytan har analyserats utifrån höjddata samt den information om trummor som erhållits. Till detta har även diken och trummor identifierats via ortofoto och Google Maps Street View.

För delar av de hårdgjorda ytorna som avleds i ledningssystem har det inte funnits uppgifter om att någon renande dagvattenhantering sker utom möjligen i de sandfång som eventuellt finns i de rännstensbrunnar som finns i dagvattensystemet.

För en del av de större hårdgjorda ytorna som är hårdare trafikerade finns det oljeavskiljare kopplade till dagvattensystemet. Och inom delar av område finns det OFA-system för hantering av oljeförorenas avloppsvatten. Oljeavskiljarna finns både inom Umeå Hamn AB:s fastighet och till några av de verksamheter som agerar inom planområdet. Till några av oljeavskiljarna framgår de att de är av sådan utformning att de har en större föregående slamavskiljare. Det finns även delar av planområdet där ombyggnationer pågår där ytterligare oljeavskiljare planeras eller precis har installerats.

Takavvattningen inom planområdet sker för vissa av de större byggnaderna via ledningsburna dagvattensystem och för andra med utkastare och ytlig avrinning till uppsamlande brunn eller recipient. Genom tolkning av erhållet underlag bedöms dagvatten från de stora hamnmagasinen i den norra delen av planområdet i huvudsak gå i ledning medan mindre byggnader lika ofta går via stuprörsutkastare.

Ledningsnätet inom hamnområdet har under åren byggts ut och byggts om och ledningar har tagits ur drift. Allt ledningsunderlag inom Umeå Hamn AB:s fastighet är inte digitaliserat. Ledningsunderlaget täcker även vissa av de övriga verksamheterna inom planområdet och för vissa andra verksamheter har denna dagvattenutredning inte erhållit någon information kring befintliga ledningssystem eller dagvattenanläggningar. Det innebär att ovan angivna uppgifter inte är heltäckande. Därmed kan det finnas ytterligare utsläppspunkter, provtagningspunkter, reningsanläggningar eller dylikt. Vissa utsläppspunkter kan också vara tagna ur drift utan att det har dokumenterats.

För att förbättra kunskapen och dokumentationen av ledningsnätet driver Umeå Hamn AB en utredning. Genom att filma- och mäta in det befintliga nätet kommer tillförlitliga relationshandlingar att upprättas. Detta underlag finns dock inte tillgängligt ännu då datat från filmningarna inte är sammanställt eller analyserat ännu, och kan därmed inte nyttjas i denna dagvattenutredning. Däremot har denna dagvattenutredning fått en muntlig genomgång av vissa detaljer i dagvattensystemet som framkommit under arbetet med filmningarna av ledningarna.

3 Analyser

3.1 Avrinningsanalys

Avrinningsområden och rinnstråk har analyserats och identifierats genom analyser i den webbaserade applikationen Scalgo Live. Höjddata som använts består av Lantmäteriets NH data med upplösningen grid 1+.

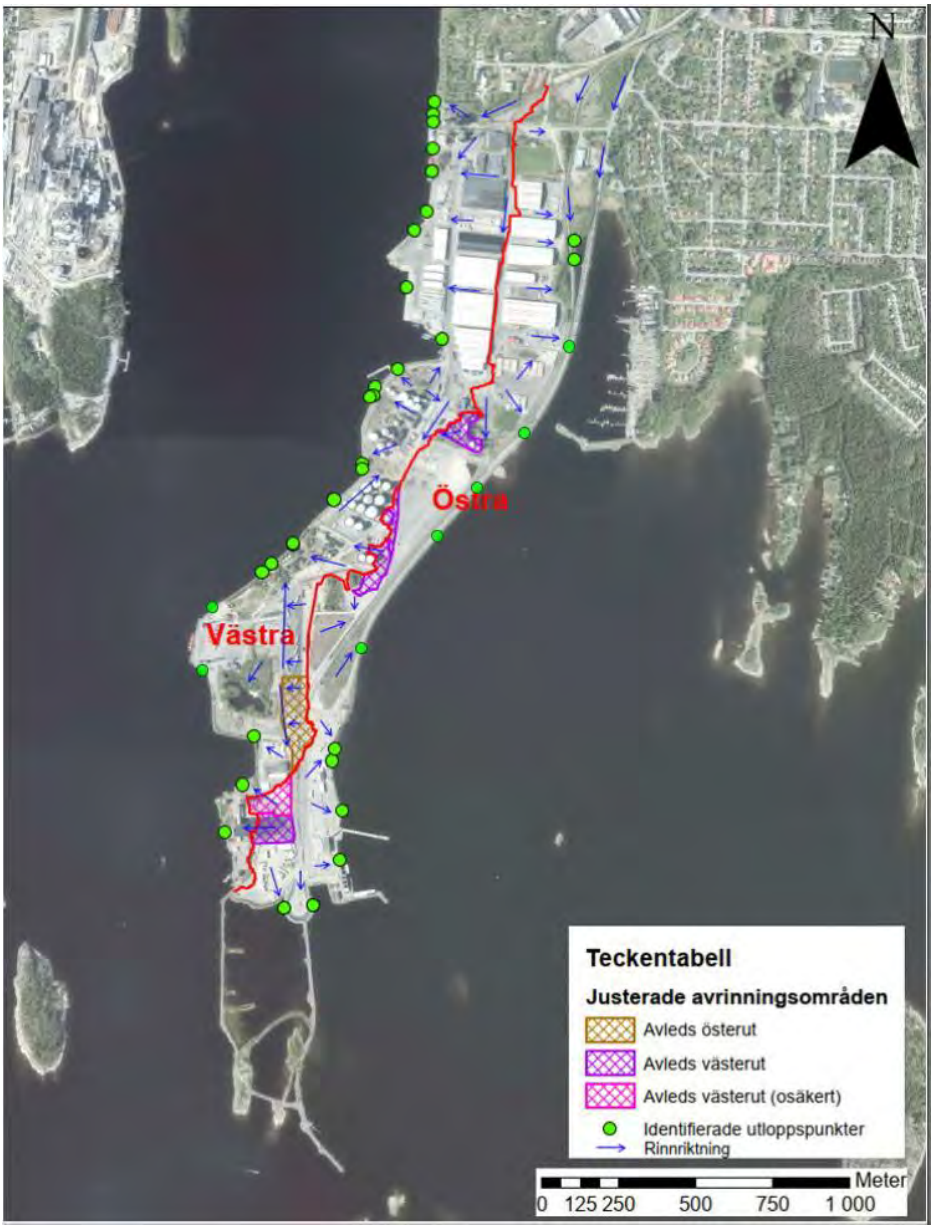
Höjdmodellen har justerats utifrån den information som tillhandahållits avseende trummor och diken. Vidare har höjdmodellen även till viss del justerats utifrån det tillhandahållna ledningsunderlaget för att illustrera pumpningen och den förändring i avrinningsområde det ger till respektive recipient. Även avseende trummor, diken och rinnstråk har höjdmodellen justerats utifrån tolkningar av ortofoto och Google Maps Street View samt den information som funnits i erhållet ledningsunderlag.

Utredningsområdet har en höjddelare som delar in området i två huvudavrinningsområden, i denna rapport kallade *Västra* och *Östra,* se Figur 10. Det Västra avrinningsområdet har en area på omkring 62,4 ha, det Östra avrinningsområdet har en area på omkring 73,0 ha, exklusive lagunerna på ca 13 ha. Avrinningsområdenas utbredning påverkas dock för de dimensionerande regntillfällena av att det finns pumpstationer inom dagvattenledningsnätet som påverkar till vilken recipient dagvattnet avrinner. Dessa pumpstationer ger att visst dagvatten inom OFA-systemet i det Östra avrinningsområdet pumpas till det Västra där det släpps till utloppspunkt i Österfjärden.

Det finns även ledningsnät för dagvattensystemet som förlagts så det specifika avrinningsområdet till det systemet inte motsvarar avrinningsområdet sett till markytans befintliga höjddelare. Det betyder att dagvatten avleds till annan recipient än de naturligt skulle ha avrunnit till. De påverkade områdena som identifierats utifrån tillhandahållet ledningsunderlag visas i Figur 10. Vidare visas de utloppspunkter som identifierats utifrån erhållet ledningsunderlag. För vissa områden, främst i det Östra huvudavrinningsområdet är det oklart ifall specifika utloppspunkter finns för de ytor som återfinns i områdets mittersta delar. Detta område har en hög andel naturmark och grusade ytor samt ytor som nyligen fyllts ut.

Både det Västra och det Östra avrinningsområdena består av flertalet mindre avrinningsområden som mynnar i respektive recipient. Avrinningsanalysen har även innefattat en lågpunktskartering av planområdet denna visar att det i nuläget finns ett

antal lågpunkter inom området som om de inte avvattnas via trumma eller ledning är instängda, se kapitel 3.6 Skyfall.

Figur 10. Figuren visar med röd linje höjddelaren utifrån befintliga markytan. De rastrerade ytorna visar områden som på grund av pumpning eller ledningsnät avleds till annan recipient. De gröna prickarna visar identifierade utloppspunkter.

3.2 Flödesberäkningar

Flödesberäkningarna har utförts med rationella metoden i enlighet med Svenskt Vattens publikation P110 för blockregn med återkomsttiden 10 år, 20 år och 100 år och för efterläget även med en klimatfaktor på 1,3.

Vid beräkning av 100-årsflödet har ingen hänsyn tagits till att avrinningskoefficienterna för de icke hårdgjorda ytorna i verkligheten är högre vid ett 100-årsregn eftersom infiltrationshastigheten i marken då är begränsad och vattendjupet i rinnstråken är större vilket ger en snabbare avrinning. Detta eftersom flödesberäkningarna genomförts med rationella metoden och inte som en dynamisk modell.

Flödena har beräknats för nuläget och efterläget.

3.2.1 Nuläge

För beräkning av dagvattenflöden har uppgifter om vilken markanvändning som finns inom avrinningsområdena karterats. För nuläget har uppgifter i huvudsak bedömts baserat på ortofoton och grundkarta. De identifierade och bedömda markanvändningarna för planområdet visas i Figur 11.

Figur 11. Befintlig markanvändning för planområdet.

Avrinningskoefficienterna är baserade på schablonvärden avseende markanvändningar som finns angivna i Svenskt Vattens P110[9]. För de grusade ytorna har genomsnittsvärdet för grusväg och grusplan nyttjats eftersom det i underlagen inte fullt ut gått att avgränsa dessa ytor från varandra. För järnvägen har en antagen avrinningskoefficient använts för järnvägsområdet då delar av spårområdet är genomsläpplig makadam och delar av spårområdet är hårdgjort. Markanvändningen för nuläget inom respektive justerat avrinningsområde redovisas i Tabell 1 och Tabell 2.

Skillnaderna i markanvändningen mellan det Östra och det Västra avrinningsområdet är relativt små i förhållande till områdets storlek. I det Västra återfinns en något större grad av takytor medan det i de Östra delarna är något högre grad av både grusade ytor och grönytor. Det ger att det Östra avrinningsområdet har en något lägre genomsnittlig avrinningskoefficient på 0,5 jämfört med det Västra avrinningsområdet som har en genomsnittlig avrinningskoefficient på 0,6. Inom det Västra avrinningsområdet återfinns en större del av de oljeförorenande verksamheterna.

Till det Östra avrinningsområdet hör även vattenområdet, kallat lagunerna, i den södra delen av planområdet. I nuläget sker ingen direkt verksamhet inom detta vattenområde och de står i direktkontakt med havet så de har avgränsats bort i flödesberäkningarna för nuläget.

Tabell 1. Markanvändning för nuläget inom Västra avrinningsområdet.

Markanvändning Västra Flödesberäkningar

Typ av yta	Area (ha)	Avrinningskoefficient	Red. area (ha)
Tak	10,4	0,9	9,3
Asfalt och betong	27,0	0,8	21,6
Grusade ytor	17,7	0,3	5,3
Grönyta, låg vegetation	1,4	0,1	0,1
Grönyta, hög vegetation	2,0	0,1	0,2
Järnväg	3,2	0,3	1,0
Vatten	0,7	1	0,7
Totalt	62,4	Genomsnittlig φ = 0,6	38,3

[9] Svenskt vatten, 2019. Avledning av dag- drän- och spillvatten – Funktionskrav, hydraulisk dimensionering och utformning av allmänna avloppssystem. Publikation P110.

Tabell 2. Markanvändning för nuläget inom Östra avrinningsområdet.

Markanvändning Östra Flödesberäkningar

Typ av yta	Area (ha)	Avrinningskoefficient	Red. area (ha)
Tak	6,2	0,9	5,6
Asfalt och betong	27,0	0,8	21,6
Grusade ytor	25,0	0,3	7,5
Grönyta, låg vegetation	3,4	0,1	0,3
Grönyta, hög vegetation	4,8	0,1	0,5
Järnväg	5,9	0,3	1,8
Vatten	0,7	1	0,7
Totalt	73,0	Genomsnittlig φ = 0,5	38,0

Området är mycket stort och består av ett stort antal mindre avrinningsområden som alla mynnar i havet. Avståndet från höjddelaren till havet är på mellan 50 till 400 meter och i stort sett alla hårdgjorda ytor avvattnas via ledningsnät vilket ger snabb avrinning. Rinntiden har därmed ansatts till 10 minuter.

För hamnområdet redovisas det sammanlagda flödet som uppkommer inom respektive huvudavrinningsområde (Västra respektive Östra), se Tabell 3. Att redovisning inte sker för varje delavrinningsområde beror på att utloppspunkterna är många och det är inte säkerställt att alla kunnat identifierats. Därtill finns det även delavrinningsområden som avvattnas ytligt och diffust (utan särskild utloppspunkt) mot strandkanten eller kaj-/hamnkanter direkt till respektive recipient.

Tabell 3. Flöden för återkomsttid på 10, 20 och 100 år för Västra och Östra huvudavrinningsområdet.

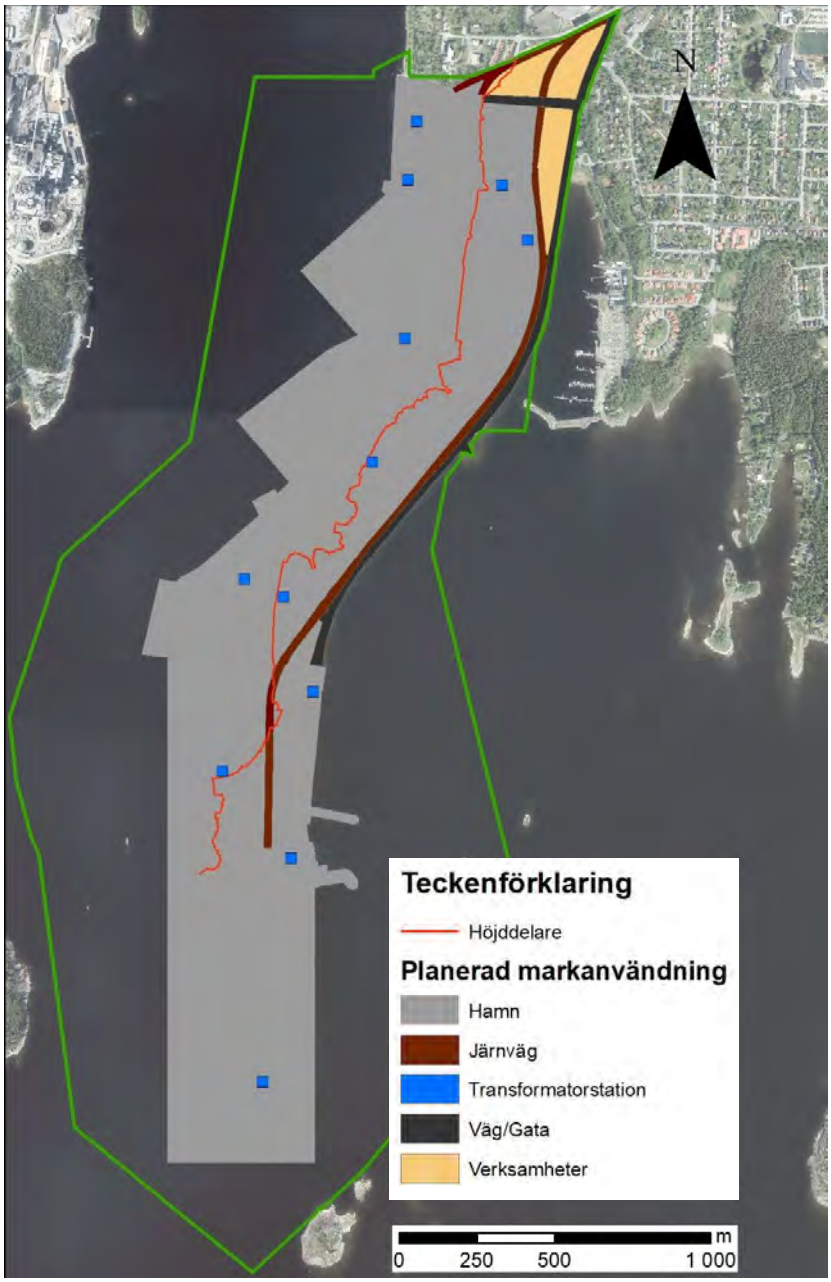
Flöden nuläget

Avrinningsområde	Area (ha)	Flöde (l/s) 10 år	Flöde (l/s) 20 år	Flöde (l/s) 100 år
Västra	62,4	8 700	11 000	18 700
Östra	73,0	8 700	10 900	18 600

3.2.2 Efterläge - fullt utbyggt i enlighet med föreslagen detaljplan

Den exakta markanvändningen för kommande exploatering är osäker i dagsläget. Det scenario som står till grund för flödesberäkningarna för efterläget baseras främst på förslagen markanvändning i planförslaget (Figur 12) där viss hänsyn tagits till den målbild som gestaltats i utkastet till Masterplanen för utveckling av Umeå hamn (Figur 3). Utifrån detta har den reducerade arean för det Västra respektive Östra området beräknats vilket sammanställts i

Tabell 4. Antagande om att den genomsnittliga avrinningskoefficienten för planområdet är 0,6 har använts vid beräkningarna.

Figur 12. Planerad tillåten markanvändning enligt de nya detaljplanerna. Transformatorstationerna är ej skalenliga i figuren.

Tabell 4. Huvudavrinningsområdenas area och reducerad area utifrån planerad markanvändning enligt detaljplan.

Area efterläge

Avrinningsområde	Area (ha)	Red area (ha) (Φ = 0,6)
Västra	85,7	51,4
Östra	113,8	68,3

Flödesberäkningarna för efterläget är baserat på markanvändningen som visas i Figur 12. Då området planeras för i huvudsak hamnanknutna verksamheter med stor andel hårdgjorda ytor och byggnader antas flödet rinna via ledningar under mark där hastigheten är baserad på schablonvärden enligt publikation P110[10] vilket ger en rinntid på 10 minuter. Inom västra området planeras för en pir varav belastningen av dagvatten då sannolikt blir mindre i verkligheten är vad beräkningarna visar.

I Tabell 5 visas flöden för efterläget. Det är dock viktigt att flödena utläses som ett summerat flöde för respektive huvudavrinningsområde då utloppspunkterna är väldigt många.

Tabell 5. Flöden för efterläget.

Flöden efterläge

Avrinningsområde	Area (ha)	Flöde (l/s) 10 år	Flöde (l/s) 20 år	Flöde (l/s) 100 år
Västra (Φ =0,6)	85,7	15 200	19 200	32 700
Östra (Φ=0,6)	113,8	20 300	25 500	43 400

3.3 Fördröjningsbehov

Storleken på och närheten till recipienterna kopplade till avrinningsområdena minskar risken för översvämning inom området avsevärt. Det är även tidigare i utredningen beskrivet att båda recipienterna är känsliga vilket betyder att en effektiv dagvattenhantering avseende dagvattenrening är det primära fokuset medan fördröjning av dagvatten är sekundärt.

Enligt de nya detaljplanerna kommer det Västra avrinningsområdet att byggas ut så att vattenområden i Österfjärden delvis fylls ut och tas i anspråk för hamnverksamhet. Verksamheten kräver djupare vattenområden, och följaktligen kommer många av de grunda strandzonerna att försvinna. Även inom det Östra avrinningsområdet tillåter ny detaljplan utbyggnad i vattenområdet. För dagvattenhanteringen innebär detta att många av dagvattenutloppen främst för det Västra avrinningsområdet men även några inom de

[10] Svenskt vatten, 2019. Avledning av dag- drän- och spillvatten – Funktionskrav, hydraulisk dimensionering och utformning av allmänna avloppssystem. Publikation P110.

södra delarna av det Östra avrinningsområdet därmed hamnar i områden med större vattendjup vilket minskar riskerna för uppvirvling av bottensediment och grumling av recipienten.

För de delar av planområdet som avleds till utloppspunkt i Patholmsviken finns däremot ett behov av att utforma dagvattensystemet så att bottenuppvirvling reduceras och att dagvattenflöden inte ökar sedimenttransporten ut från viken.

3.4 Föroreningsberäkning

Att bedöma förväntade föroreningshalter är komplext och beroende av en mängd olika faktorer. Exempel på faktorer som påverkar de beräknade halterna är standardavvikelsen för schablonvärden, andel som avleds till recipienten eller kan infiltrera och förhållandet mellan partikelbundna respektive lösta föroreningar vilket varierar beroende av föroreningskälla. De beräknade föroreningshalterna ska betraktas som en ungefärlig bild av den förväntade dagvattensammansättningen och ej en absolut exakthet även om modelleringsresultatet ger precisa siffror. Det är viktigt att komma ihåg att StormTac beräknar schablonvärden med för vissa ämnen en mycket hög standardavvikelse vilket betyder att det råder stor osäkerhet i enskilda värden, se Tabell 6 för standardavvikelser för de kontrollerade föroreningarna.

På grund av osäkerheter i underlag för nuvarande dagvattenhantering inom området har föroreningsmängder och -halter beräknats utan rening, både för nuläget och efterläget. På så sätt blir värdena också jämförbara storleksmässigt vid analys av lämpliga reningsmetoder för områdena. Föroreningsbelastningen för nuläget (utan dagvattenrenande åtgärder) har beräknats i dagvattenmodellen StormTac v21.3.3, och jämförts med storleksordningen på föroreningsbelastningen som uppkommer enligt fullt utbyggd hamn (etapp 1 och 2). De markanvändningar och schabloner som använts vid beräkningarna visas i Tabell 6.

Beräkningar av nuläget har skett utifrån antaganden och schablonvärden då annat underlag ej erhållits. Då etablerade verksamheters dagvattensystem och dagvattenanläggningar med renande funktion till mycket stor del är okända för denna dagvattenutredning har föroreningsbelastningen för nuläget beräknats utifrån tolkad markanvändning via ortofoto och de verksamhetsbeskrivningar som finns givna i erhållet underlag.

Föroreningsberäkningarna för nuläget har baserats på de tolkade markanvändningarna och motsvarande schablonvärde i StormTac. För nuläget har markanvändning för grönyta nyttjats för de områden där marken består av naturmark med gräs eller träd. För spårområdet har markanvändningen järnväg använts och för öppna vattenområden har atmosfärisk deposition använts. För hamn- och verksamhetsytorna har en fördelning gjorts utifrån tolkning av ortofotot vilken markanvändning som mest överensstämmer med StormTacs schabloner. De grusade ytorna innefattar både grusade upplagsytor, grusvägar och fyllningar utan vegetation.

I nulägesberäkningarna har en fördelning av de karterade ytorna för tak, asfalterade ytor, vägar och grusplaner samt grusvägar tolkats in i de tre markanvändningarna; Hamn, Industri mindre förorenad och Grusade ytor. För det Västra avrinningsområdet är fördelningen 50% Hamn, 25% Industri, mindre förorenad och 25% Grusade ytor. För det Östra avrinningsområdet är fördelningen 60% Hamn, 10% Industri och 30% Grusade ytor.

För efterläget är markanvändningen till stor del hamn eller hamnanknuten verksamhet. Som förutsättning för beräkningarna i StormTac har därför antagandet gjorts att de befintliga verksamheterna till övervägande del kommer att vara kvar. Det har också antagits att fördelningen mellan olika verksamheter hamnrelaterade ytor såsom terminaler, kajer och upplagsytor samt byggnader kommer att likna nuläget. Därav har en viss andel markanvändning enligt StormTacs schablon för Industri, mindre förorenad använts för beräkningar av efterläget.

Tabell 6. Utsläppshalter (µg/l) för olika typer av markanvändningar. SD= Standardavvikelse, nd = ingen data.

Markanvändning	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	SS	Oil	BaP
Ytvatten	32	1100	**1,4**	2,3	8,5	0,09	0,42	0,6	0	0	0,0035
SD	23	20000	75	30	130	0,12	0,15	0,13	37000	nd	nd
Skogsmark	17	450	6	6,5	15	0,2	3,9	6,3	34000	150	0,010
SD	78	730	13	2,3	68	0,26	7,3	nd	25000	nd	nd
Banvall/Järnväg	70	2200	2,5	23	45	0,02	2,9	4	15000	400	0,050
SD	2,4	1000	14	22	310	0,44	5,3	2,3	5300	1800	nd
Hamnområde	270	1800	13	40	190	0,16	3,8	5	99000	760	0,026
SD	350	2700	6,4	67	220	0,098	1,2	3,2	49000	nd	0,003
Industriområde, mindre förorenat	290	1600	25	35	210	1,1	9,6	12	80000	1700	0,110
SD	230	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	130000	nd	nd
Grusyta	42	2000	2,2	12	33	0,11	1	0,85	9700	96	0,010
SD	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
Gräsyta	160	1100	6	15	28	0,3	2,5	1,3	47000	200	0,010
SD	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	§	24000	nd	nd

Osäkerhets-klassificering	Hög säkerhet	Medel säkerhet	Låg säkerhet

Vid beräkningarna har årsnederbörden antagits till 740 mm (efter vindavvikelse). Då det inte finns någon meteorologisk mätstation för nederbörd inom planområdet har bedömningen av årsnederbörd baserats på normalvärden för perioden 1991–2020[11] från intilliggande mätstationer (Holmön A, Holmön D, Umeå flygplats och Röbäcksdalen).

Som jämförelse har Riktvärdesgruppens riktvärde[12] för Nivå 1 med utsläppspunkt i havsvik nyttjats. Detta då verksamheterna har utsläppspunkterna direkt i recipienten. Till båda recipienterna sker utlopp i havsvik.

3.4.1 Föroreningsbelastning Västra

För det Västra området redovisas föroreningsmängder i kg/år för befintliga och planerade förhållanden samt den totala procentuella skillnaden i föroreningsmängd per ämne i Tabell 7. I Tabell 8 redovisas föroreningshalterna i µg/l för befintliga och planerade förhållanden jämfört med de antagna riktvärdena, samt den totala procentuella skillnaden i föroreningsbelastning per ämne. Röda siffror innebär en försämring i och med exploateringen.

Tabell 7. Tabellen beskriver föroreningsbelastningen inom Västra området i kg/år för nuläget och efterläget. Samtliga värden gäller utan rening.

Ämne	Enhet	Nuläget utan rening	Efterläget utan rening	Skillnad i %
P	kg/år	63	140	122%
N	kg/år	520	990	90%
Pb	kg/år	3,4	6,6	94%
Cu	kg/år	9,1	21	131%
Zn	kg/år	45	99	120%
Cd	kg/år	0,083	0,083	0%
Cr	kg/år	1,2	2	67%
Ni	kg/år	1,6	2,7	69%
SS	kg/år	21000	51000	143%
Oil	kg/år	210	390	86%
BaP	kg/år	0,01	0,013	30%

[11] SMHI, 2021.
[12] Riktvärdesgruppen, 2009. Förslag till riktvärden för dagvattenutsläpp.

Tabell 8. Tabellen beskriver utsläppshalter inom Västra området i µg/l för nuläget och efterläget. Samtliga värden gäller utan rening. Gul markering avser halter som överskrider riktvärden.

Ämne	Enhet	Nuläget utan rening	Efterläget Utan rening	Skillnad i % mellan nuläge och efterläge	Riktvärde
P	µg/l	200	250	25%	160
N	µg/l	1700	1800	6%	2000
Pb	µg/l	11	12	9%	8
Cu	µg/l	29	37	28%	18
Zn	µg/l	140	180	29%	75
Cd	µg/l	0,27	0,15	-44%	0,4
Cr	µg/l	3,8	3,5	-8%	10
Ni	µg/l	5,1	4,8	-6%	15
SS	µg/l	67000	91000	36%	40000
Oil	µg/l	690	700	1%	400
BaP	µg/l	0,033	0,024	-27%	0,03

3.4.2 Föroreningsbelastning Östra

För det Östra området redovisas föroreningsmängder i kg/år för befintliga och planerade förhållanden samt den totala procentuella skillnaden i föroreningsmängd per ämne i Tabell 9. I Tabell 10 redovisas föroreningshalterna i µg/l för befintliga och planerade förhållanden jämfört med de antagna riktvärdena, samt den totala procentuella skillnaden i föroreningsbelastning per ämne. Röda siffror innebär en försämring i och med exploateringen.

Tabell 9. Tabellen beskriver föroreningsbelastningen inom Östra området i kg/år för nuläget och efterläget. Samtliga värden gäller utan rening.

Ämne	Enhet	Nuläget utan rening	Efterläget utan rening	Skillnad i %
P	kg/år	68	170	150%
N	kg/år	600	1300	117%
Pb	kg/år	3,4	8,2	141%
Cu	kg/år	10	25	150%
Zn	kg/år	48	120	150%
Cd	kg/år	0,063	0,14	122%
Cr	kg/år	1,1	2,8	155%
Ni	kg/år	1,5	3,6	140%
SS	kg/år	23000	62000	170%
Oil	kg/år	210	520	148%
BaP	kg/år	0,0087	0,019	118%

Tabell 10.Tabellen beskriver utsläppshalter inom Östra området i µg/l för nuläget och efterläget. Samtliga värden gäller utan rening. Gul markering avser halter som överskrider riktvärden.

Ämne	Enhet	Nuläget utan rening	Efterläget Utan rening	Skillnad i % mellan nuläge och efterläge	Riktvärde
P	µg/l	190	240	26%	160
N	µg/l	1700	1800	6%	2000
Pb	µg/l	9,5	12	26%	8
Cu	µg/l	29	35	21%	18
Zn	µg/l	130	170	31%	75
Cd	µg/l	0,18	0,19	6%	0,4
Cr	µg/l	3,1	3,9	26%	10
Ni	µg/l	4,2	5,1	21%	15
SS	µg/l	66000	87000	32%	40000
Oil	µg/l	580	730	26%	400
BaP	µg/l	0,024	0,027	13%	0,03

3.4.3 Atmosfärisk deposition för vattenområdena

De ytor som i ny detaljplan föreslås som områdesgräns *Hamn* medger utfyllnad i vattenområdena. Dessa vattenytor som då överbyggs ger i sig själva upphov till en föroreningsbelastning till recipienten i och med den atmosfäriska deposition som kontinuerligt pågår. För att visa på detta har den atmosfäriska depositionen beräknats för aktuellt vattenområde i respektive recipient, se Tabell 11. För Österfjärden är vattenområdet ca 16 ha. För Fjärdgrundsområdet är vattenområdet ca 36 ha och inkluderar de södra lagunerna. De atmosfäriska depositionerna ska i bedömningen av påverkan på recipienten mellan nuläge och efterläge tas i beaktande.

Tabell 11. Tabellen visar den atmosfäriska depositionen som sker i nuläget inom det vattenområde som i full utbyggnad enligt ny detaljplan kan fyllas ut och utgöra hamnområde i framtiden.

Ämne	Enhet	Västra vattenområdet (Österfjärden)	Östra vattenområdet (Fjärdgrundsområdet)
P	kg/år	3,8	8,4
N	kg/år	130	290
Pb	kg/år	0,17	0,37
Cu	kg/år	0,27	0,61
Zn	kg/år	1,0	2,2
Cd	kg/år	0,011	0,024
Cr	kg/år	0,05	0,11
Ni	kg/år	0,071	0,16
SS	kg/år	0	0
Oil	kg/år	0	0
BaP	kg/år	0,00041	0,00092

3.4.4 Reningsbehov

I nuläget beräknas belastningen från såväl Västra som Östra området överskrida riktvärdena för fosfor, bly, koppar, zink, suspenderande ämnen, olja och BaP (bens[a]pyren). För efterläget ökar halterna för samtliga analyserade föroreningar för det Östra området. Gällande det Västra området minskar föroreningshalterna för kadmium, krom, nickel samt BaP (bens[a]pyren).

Från recipientperspektiven är det främst tungmetaller som måste beaktas, eftersom recipienterna ej uppnår god status p.g.a. måttliga halter av arsenik, koppar och zink i Österfjärden och koppar, krom och zink i Fjärdgrundsområdet. Dessa ämnen är främst partikelbundna och bedöms kunna fastna i vegetation samt till viss del sedimentera när dagvatten fördröjs. En viktig åtgärd är dessutom att försöka minska eller begränsa utsläppet av dessa föroreningar direkt vid källan för att undvika utspädning. En stor källa till spridning av tungmetaller är material från till exempel trafikerade vägar och parkeringar samt vissa verksamheter. För zink är även vissa takytor och tillhörande takavvattningssystem bidragande källor.

Baserat på detta rekommenderas rening av dagvatten med fokus på partikulärt material, fosfor och metaller. Det finns anledning att överväga gröna ytor som en del av dagvattenreningen innan utsläpp till recipient för att öka avskiljningen av lösta dagvattenföroreningar.

Det är viktigt att komma ihåg att inom vissa delar av det befintliga dagvattensystemet finns dagvattenrenande anläggningar. Inom Umeå Hamn AB:s dagvattensystem finns för en del av verksamhetsområdet ett OFA-system som i nuläget omhändertar ett större område i de mittersta delarna av planområdet. För detta system sker regelbunden

provtagning. Det är främst oljeindex som mäts och det har visat sig ha låga utgående halter.

I den här dagvattenutredningen har dock förslag till dagvattenhantering beräknats utifrån antagandet om att ingen befintlig rening finns. Detta för att exkludera en del osäkerheter kopplade till det befintliga ledningsnätet. För att visa på att det är tekniskt möjligt att inom hamnen skapa den rening som krävs för att utvecklingen av området inte ska riskera försämra statusen för recipienterna, har ett typiskt exempelområde för efterläget studerats. Detta exempelområde har antagits ha likvärdig fördelning av ytorna som i föroreningsberäkningarna för efterläget. Området har antagits till 6 ha vilket motsvarar genomsnittlig area av de avrinningsområden som identifierats inom planområdet. För exempelområdet har beräkningar genomförts för några olika dagvattenrenande anläggningar såsom våtmark med två djupzoner, makadamdiken och biofilter.

De framräknade föroreningsbelastningarna för efterläget har sedan räknats upp till att motsvara Östra respektive Västra avrinningsområdets totalbelastning efter rening i de olika dagvattenanläggningarna, se Tabell 12 och Tabell 13.

Beräkningarna visar att det storleksmässigt är möjligt att rena alla ämnena ner till nulägesbelastningen eller ännu lägre.

Våtmark kan ersättas av ett avsättningsmagasin. Det har för många av dagvattenföroreningarna likartad reduktionsförmåga som en våtmarksdamm men med skillnaden att den är placerad under jord vilket medger annat nyttjande av markytan.

Tabell 12. Västra avrinningsområdets föroreningsbelastning för efterläget med rening i kg/år och % jämfört med föroreningsbelastning i nuläget utan rening.

Ämne	Enhet	Totalbelastning nuläge utan rening	Belastning efterläge efter rening i våtmark		Belastning efterläge efter rening i svackdiken		Belastning efterläge efter rening i biofilter	
P	kg/år	63	34	-46%	66	5%	41	-35%
N	kg/år	520	550	6%	460	-12%	440	-15%
Pb	kg/år	3,4	1,1	-68%	1,7	-50%	0,9	-73%
Cu	kg/år	9,1	4,7	-48%	5,7	-37%	4,0	-56%
Zn	kg/år	45	15	-67%	18	-60%	10	-78%
Cd	kg/år	0,083	0,03	-66%	0,04	-52%	0,03	-66%
Cr	kg/år	1,2	0,4	-71%	0,8	-30%	0,9	-23%
Ni	kg/år	1,6	0,7	-54%	0,9	-41%	0,6	-63%
SS	kg/år	21000	6300	-70%	12000	-43%	6300	-70%
Oil	kg/år	210	20	-90%	60	-71%	100	-52%
BaP	kg/år	0,01	0,003	-72%	0,006	-45%	0,002	-81%

Tabell 13. Östra avrinningsområdets föroreningsbelastning för efterläget med rening i kg/år och i % jämfört med föroreningsbelastning i nuläget utan rening.

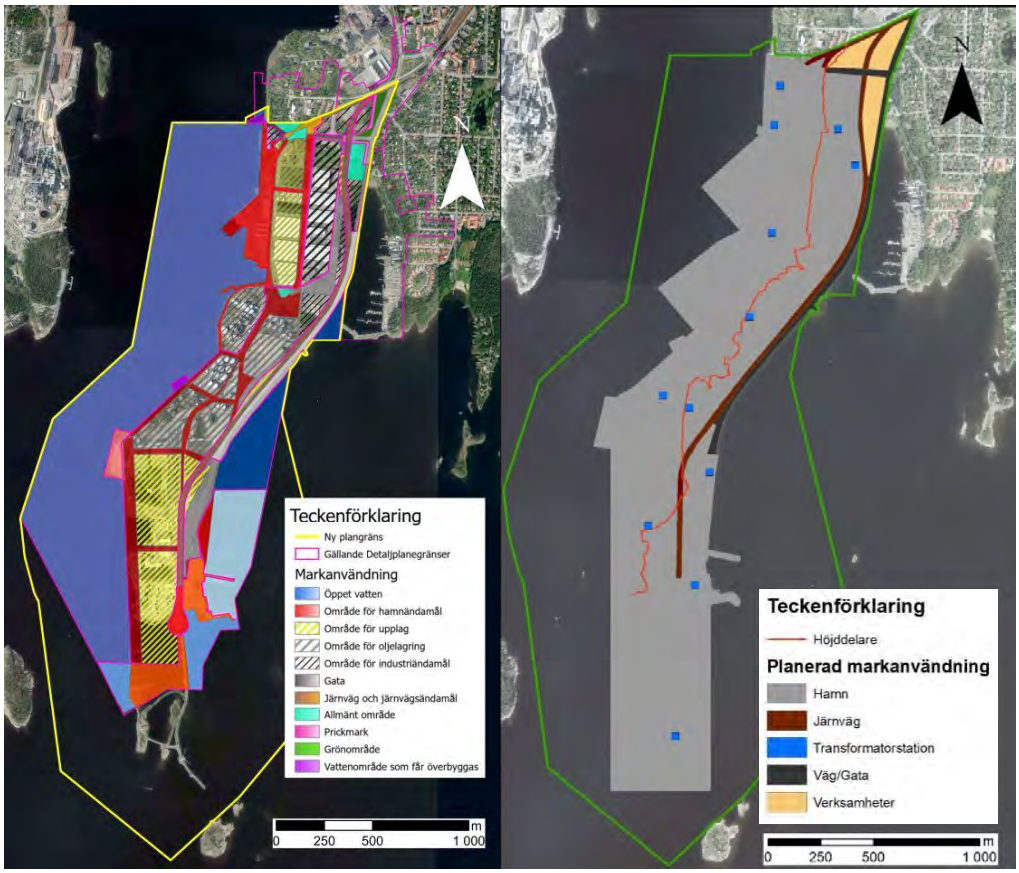
Ämne	Enhet	Totalbelastning nuläge utan rening	Belastning efterläge efter rening i våtmark		Belastning efterläge efter rening i svackdiken		Belastning efterläge efter rening i biofilter	
P	kg/år	68	42	-38%	80	18%	50	-26%
N	kg/år	600	700	17%	600	0%	570	-5%
Pb	kg/år	3,4	1,3	-62%	2,1	-38%	1,2	-65%
Cu	kg/år	10,0	5,9	-41%	7,1	-29%	5,1	-49%
Zn	kg/år	48	19	-60%	21	-56%	12	-75%
Cd	kg/år	0,063	0,04	-32%	0,05	-19%	0,04	-43%
Cr	kg/år	1,1	0,5	-57%	1,2	9%	1,3	18%
Ni	kg/år	1,5	1,0	-36%	1,3	-13%	0,8	-49%
SS	kg/år	23000	7900	-66%	15000	-35%	8200	-64%
Oil	kg/år	210	26	-88%	79	-62%	140	-33%
BaP	kg/år	0,009	0,004	-59%	0,008	-11%	0,003	-71%

3.5 Tillåten markanvändning i nya och befintliga detaljplaner

I nuläget är inte hamnen fullt utbyggd utifrån vad de 13 gällande detaljplanerna medger. För att illustrera skillnaderna mellan befintliga detaljplaner och nya detaljplaner (etapp 1 och 2) har markanvändningarna för de befintliga detaljplanerna studerats och sammanställts. Denna sammanställning har gjorts för de ytor inom de befintliga detaljplanerna som utgörs av det nya planförslagets yta. Antagandeår för detaljplanerna är olika, likaså hur markanvändningarna benämns. Därav har det i denna dagvattenutredning likartade markanvändningar ur dagvattenhänseende slagits samman för att göra jämförelsen mer överskådlig. I Figur 13 illustreras skillnaden mellan nuläge och efterläge avseende markanvändning.

Sammanställningen av tillåten markanvändning för de befintliga detaljplanerna visas i

Tabell *14* och markanvändning enligt nya detaljplaner visas i Tabell 15.

Figur 13. T.v. Tillåten markanvändning för gällande detaljplaner jämfört med nya. T.h. Tillåten markanvändning nya detaljplaner (etapp 1 och 2). Grön linje markerar ny detaljplanegräns.

Tabell 14. Tabellen visar markanvändningen för gällande detaljplaner.

Markanvändning	A (ha)	Avrinningskoefficient	A_{red}^{min}(ha)	A_{red}^{max} (ha)
Öppet vatten	156	1	156	156
Område för hamnändamål	43	0,8	35	35
Område för upplag	35	(0,2–0,8)	7	28
Område för oljelagring	24	0,8	20	20
Område för industriändamål	17	0,8	14	14
Gata	16	0,8	13	13
Järnväg	9,0	0,3	3	3
Allmänt område	2,8	(0,2–0,8)	0,6	2,2
Prickmark	1,9	(0,2–0,8)	0,4	1,5
Grönområde	1,0	0,1	0,1	0,1
Vattenområde som får överbyggas	0,7	0,8	0,6	0,6
Totalt	307		248	272

Tabell 15. Tabellen visar markanvändningen enligt nya detaljplaner (etapp 1 och 2).

Markanvändning	A (ha)	Avrinningskoefficient	A red(ha)
Öppet vatten	250	1	250
Område för hamnändamål	178	0,8	142
Järnväg	7,7	0,3	2,3
Verksamheter	6,8	0,8	5,5
Gata	6,7	0,8	5,4
Total	449		406

Medelavrinningskoefficienten på landområdet för full exploatering enligt gällande detaljplaner är 0,69. De befintliga detaljplanerna innehåller fler ytor där hårdgörandegraden normalt sett varierar inom ett större spann. De befintliga detaljplanerna är uppdelade i betydligt fler mindre områden för olika markanvändningar vilket tenderar att medföra fler remsor med oexploaterade genomsläppliga ytor.

Motsvarande medelavrinningskoefficient för full utbyggnad enligt nya detaljplaner (etapp 1 och 2) är 0,78. Detta då det i de nya detaljplanerna inte regleras någon hårdgörandegrad för markanvändningarna *Hamn* och *Verksamhet* utan det antas att hela ytan tillåts hårdgöras.

För upplagsytor (möjliggörs i stor del av hamnområdet) varierar normalt sett hårdgörandegraden från mycket genomsläppliga ytor där i stort sett enbart avbaningsmassor tagits bort och lagring sker på naturmark till grusplaner eller iordningställda hårdgjorda ytor med asfalt eller betong.

Prickmark får inte överbyggas men den får normalt sett hårdgöras. Därav varierar spannet allt ifrån genomsläpplig grönyta till hårdgjord asfalterad yta.

Öppet vatten har alltid en avrinningskoefficient på 1 då det inte finns någon mark att infiltrera i.

Hamn består oftast av verksamhet som kräver mycket hårdgjorda ytor både i form av lastningszoner, byggnader och upplagsytor som trafikeras med stora tunga fordon. Därav är generellt sett avrinningskoefficienten hög. Men det finns hamnverksamheter som hanterar lättare gods och som skulle kunna ha upplagsytor i form av grusplaner.

Avseende dagvattenföroreningar är skillnaderna mellan de befintliga detaljplanernas markanvändning och de nya detaljplanernas markanvändning inte betydande. Jämfört med nuläget sker dock en ökning av dagvattenföroreningar i efterläget oavsett om utbyggnaden sker inom de befintliga detaljplanerna eller de nya detaljplanerna. Det innebär att oavsett inom vilken detaljplan utbyggnad sker kommer dagvattenrenande åtgärder att krävas för att inte belastningen från dagvattenföroreningar ska öka jämfört med nuläget.

3.5.1 Diskussion kring dagvattenpåverkan från befintliga detaljplaner jämfört med nya detaljplaner

Skillnaderna mellan befintliga detaljplaners tillåtna markanvändning och nya detaljplaners markanvändning är främst att i det nya tillåts en något högre hårdgörandegrad då färre ytor utgör markanvändningar där grönytor ingår. Ny tillåten markanvändning utgör även ett större landområde då det tillåter ett större vattenområde att fyllas ut. Detta betyder för dagvattenändamål att den totala avrinningen från området kommer att kunna öka i framtiden jämfört med full utbyggnad enligt befintliga detaljplaner. Sammansättningen av förväntade dagvattenföroreningar för efterläget vid jämförelse mellan full utbyggnad av befintliga detaljplaner och full utbyggnad enligt nya detaljplaner bedöms inte ha en betydande skillnad avseende föroreningshalt.

För efterläget, oavsett detaljplan, kommer dagvattenflödena att öka i framtiden beroende på förändringar i klimatet som medför en ökad nederbörd vilket leder till en ökad avrinning. Oavsett detaljplan kommer en utveckling av området innebära ökade föroreningsmängder som behöver omhändertas för att inte påverka recipienten negativt. Av den anledningen är en sammanhållen planering att föredra då det skapar större möjligheter till sammanhängande dagvattenhantering där inte varje enskild detaljplan ska lösa dagvattenhanteringen separat.

3.6 Skyfall

SMHI definierar ett skyfall som ett nederbördstillfälle med en högre intensitet än 1 mm/min, alternativt med mer än 50 mm/h. Detta motsvarar extremt kraftiga regn med återkomsttider mellan 50–100 år. En översiktlig skyfallsanalys har genomförts med online-verktyget Scalgo Live. Avrinningsanalysen är baserad på ett modellregn och tar endast hänsyn till ytlig avrinning. Ingen infiltration eller avledning av dagvatten till

ledningar etcetera har beaktats. Den genomförda lågpunktskarteringen har använts vid bedömning av förekommande flödesutjämning inom området och var det riskerar ansamlas större mängder vatten vid regn som överstiger de dimensionerande regnhändelserna i de befintliga dagvattensystemen.

I avrinningsanalysen identifierades ett antal större lågpunkter som samtliga i dagsläget utgörs av ytvatten/grunda dammar, se röda markeringar i Figur 14. Dessa ytor planeras att fyllas igen helt eller delvis i samband med om- och utbyggnaden av hamnområdet.

I området längst i norr mellan E12, Kyrkogatan och Axel Enströms väg, i figuren inringat i orange, återfinns också lågpunkter som riskerar att bli instängda vid händelse av större regn.

Länsstyrelsens skyfallskartering över Holmsund[13] visar att avgränsade områden inom större delen av hamnområdet (uppskattningsvis cirka 50% av markytan) riskerar att översvämmas upp till 0,3 m vid 100-års regn (med klimatfaktor)[14], se Figur 15. Enstaka platser, framför allt i området innanför E12, Kyrkogatan och Axel Enströms väg (orange markering) riskerar att översvämmas upp till 1 meter vid 100-års regn.

[13] Länsstyrelsen (2018). Skyfallskartering Västerbottens län – Umeå kommun, Länsstyrelsen i Västerbottens län och DHI

[14] Umeå Kommun (2021), Undersökning av miljöpåverkan hämtad 2021-08-25 från https://www.umea.se/download/18.36e9d19f17857cd9dd054b/1616582356906/Unders%C3%B6kning%20av%20betydande%20milj%C3%B6p%C3%A5verkan%20.pdf

Figur 14. Lågpunkter i området där vatten riskerar att bli stående vid större regn inringat i orange. Befintligt ytvatten som ska fyllas igen inringat i rött.

3.6.1 Förslag på skyfallshantering

Åtgärder för skyfallshantering behöver oftast utföras så att vatten avleds via en säker ytlig avrinningsväg till en recipient, i vissa fall med möjlighet till fördröjning/magasinering eller till en särskild utpekad översvämningsyta. Säkra bräddningsvägar med erosionsskydd kan också behövas. Viktigt att påpeka är att fördröjning av dagvatten huvudsakligen är en åtgärd för att minska toppflödena i dagvattensystemet, inte för att skydda sig mot skyfall. Det innebär att så stora fördröjningsanläggningar som egentligen skulle behövas för att omhänderta ett 100-årsregn mycket sällan blir ekonomiskt försvarbara om de inte samtidigt kan fylla andra syften.

I och med en ökad hårdgörandegrad medför det att lågpunkter efter exploatering kan utgöra en risk då det är dit vattnet kommer att leta sig i händelse av skyfall. Därför är höjdsättning samt placering av dagvattenlösningarna viktigt att beakta för att skydda byggnader och miljön.

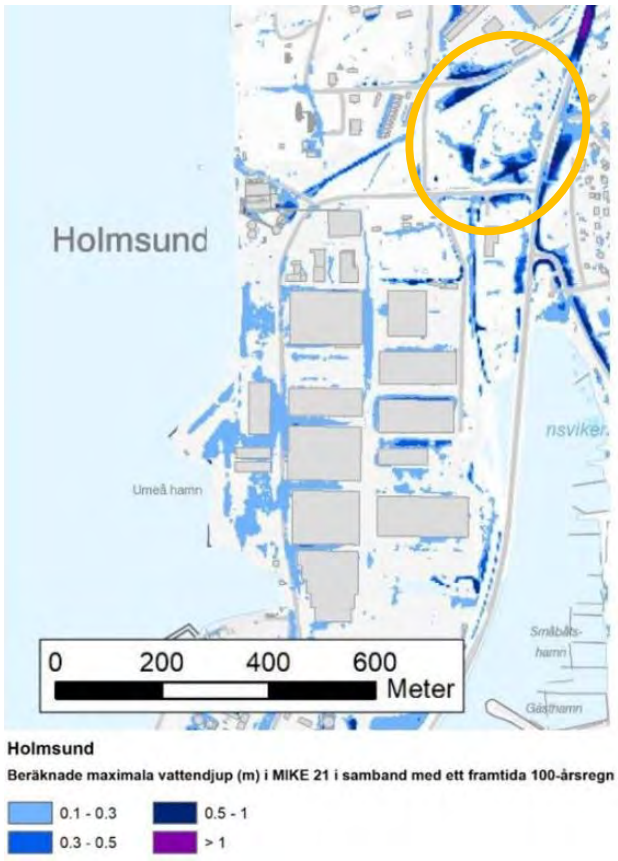
Framtida höjdsättning på området behöver tillse att sekundära avledningsvägar identifieras och hålls öppna och att mindre instängda områden inte skapas för att minimera skador vid extrema regn. Området i norr som avgränsas av väg E12, Kyrkogatan och Axel Enströms väg (område 1, Figur 21) bedöms ha en särskilt stor risk för översvämning vid händelse av skyfall.

Lämpliga ytor för dagvattenhantering bör tidigt identifieras då området utvecklas och ytor bör vid planering av omvandling, utvidgning eller nyexploatering avsättas för dagvattenändamål och det behöver planeras för säkra avrinningsvägar vid kraftiga flöden då dimensionerande dagvattensystem går fulla. Vid nyanläggning av dagvattensystem, och om möjligt vid åtgärder i befintliga system, ska dessa dimensioneras och höjdsättas så att de är anpassade till framtida klimatförändringar och planerade exploateringar.

Vid omvandling av fastigheter inom hamnområdet bör, om möjligt, öppna dagvatten-lösningar som efterliknar naturens egen teknik eftersträvas då dessa skapar en trög avledning med goda förutsättningar för avskiljning av dagvattenföroreningar.

Planering av höjdsättning i anslutning till området innanför E12, Kyrkogatan och Axel Enströms väg är av största vikt för att säkra avrinningsvägar genom och ut ur detta område. De befintliga dikesstråk som skär genom området idag behöver säkras för framtida utbyggnad antingen i befintlig dragning eller genom omledning för att möjliggöra.

För områdena som i de nya detaljplanerna är avsatta för verksamheter är bedömningen att områden utmed västra sidan av väg E12/norr om Holmsundsvägen med fördel bör avsättas som naturmark med egenskapsbestämmelsen dagvatten. Detta för att bortledning av dagvatten och hantering av regn vid händelse av skyfall behöver säkerställas. Den avvattnande funktion som de befintliga dikesstråken genom områdena har för angränsande vägar och järnvägar bör skyddas långsiktigt.

Figur 15. Skyfallsanalys över delar av hamnområdet. Bild hämtad från Länsstyrelsen i Västerbottens rapport "Skyfallskartering Västerbottens län, Umeå Kommun."

Hänsyn bör också tas till de påtryckande avrinningsområden norr om Umeå hamn som leds via trummor genom hamnområdet och mynnar i Patholmsviken (tillhörande recipienten Fjärdgrundsområdet), se Figur 16. Vissa trummor har identifierats via ortofoto eller via Google Maps Street View och utifrån deras ungefärliga läge har höjddata modifierats för att ge en mer rättvisande avrinningsbild. Från nordost ansluter ett 0,48 km^2 stort påtryckande område och norr om Kyrkogatan ansluter ett ca 5 ha stort område.

Figur 16. Påtryckande avrinningsområden som förbileds genom hamnområdet. Framtaget med Scalgo Live. Svarta punkter anger ungefärlig placering av trummor.

4 Förslag för dagvattenhantering

Den primära åtgärden för planområdet Umeå hamn är att rena dagvattnet. För att inte försämra recipientens status och MKN kopplat till recipienterna bör förorenat dagvatten tas om hand på olika sätt beroende på vilka ytor som vattnet uppkommer på och leds via. I detta skede när markanvändningen och de framtida verksamheterna inte är exakt fastlagda anges lösningar för hantering av dagvatten principiellt. Det är dock viktigt att tidigt i planering av tillkommande verksamheter eller ianspråktagande av markområden för verksamhetsändamål planera för dagvattenhanteringen inom respektive område för att uppnå en hållbar, kostnadseffektiv och driftsäker dagvattenhantering. Planeras dagvattensystemet sammanhängande och genom en analys av förväntade föroreningstyper för olika typer av ytor kan valet av eller kombinationen av dagvattenrenande anläggningar optimeras. Detta angreppssätt möjliggör mer effektiv användning av markytor och skapar mer effektiv rening.

Redan vid planering och projektering av ny- eller ombyggnationer inom områden bör hänsyn tas till att olika material bidrar på olika sätt med föroreningar och emissioner till dagvattnet. Det är därför extra viktigt att se över materialval och att under byggskedet

hantera materialen med omsorg för att minska utsläppen av prioriterade föroreningar i dagvattnet.

Mottagande recipienter är havsvikar samtidigt som hamnområdet är långsmalt med korta avstånd mellan höjdrygg och recipient vilket ger att fördröjningsbehovet är av mindre betydelse. Det sker heller inget grundvattenupptag inom området och grundvattenbildningen är inte det primära målet med dagvattenhanteringen utan det är att rena dagvattnet innan det avrinner till Österfjärden och Fjärdgrundsområdet.

Inom hamnen finns områden med relativt hög grundvattenyta vilket innebär särskild anpassning av dagvattenhanteringen.

Det är en stor fördel ifall den genomsnittliga avrinningskoefficienten för hela hamnområdet kan ligga på omkring 0,6 även i efterläget då detta medger, i jämförelse med genomgående hårdgjorda ytor, en något trögare avrinning. En trögare avrinning gynnar fastläggandet av partiklar och ger en större möjlighet för växtupptag av dagvattenföroreningar i de fall vegetation finns.

Riktlinjer för att uppnå målet om en förbättrad vattenkvalitet i staden finns beskrivna i Umeå kommuns dagvattenprogram:

- *Hantera dagvattnet utifrån hur känsligt det är och hur känslig recipienten är.*
- *Begränsa utsläppet av föroreningar vid källan i första hand. I andra hand fördröjs och avskiljs föroreningar så högt upp i systemet som möjligt eller avleds till annan, mindre känslig recipient.*
- *Välj renings- och fördröjningsåtgärder utifrån markens lämplighet.*
- *Renings- och fördröjningsmetoder ska ta hänsyn till vårt kalla klimat.*
- *Reningsmetoder drift och utsläpp för dagvattenanläggningar ska följas upp.*

Utifrån dessa riktlinjer föreslås i följande kapitel principiella åtgärder för dagvattenhantering tillämpbara i planområdet.

4.1 Förslag på dagvattenanläggningar

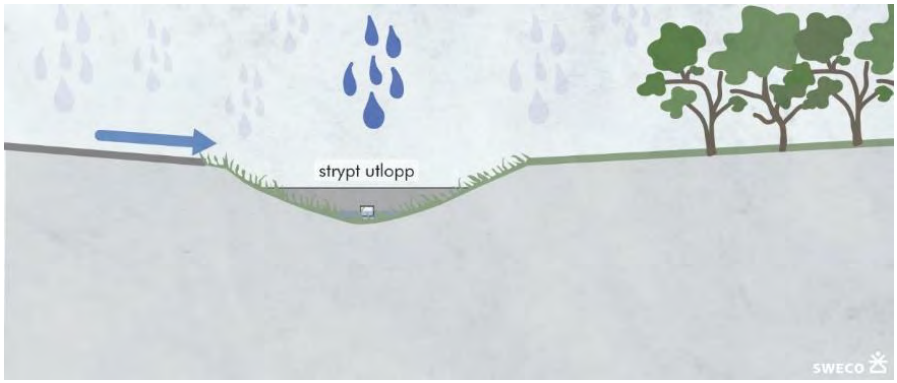
Avsnittet beskriver kort förslag på olika dagvattenanläggningar eller funktioner som skulle kunna vara lämpliga inom planområdet.

First flush: ”First flush” är ett vanligt begrepp som används när man talar om föroreningar i dagvatten och dimensionering av reningsanläggningar. Konceptet innebär att den första delen av en regnhändelse omhändertas för rening eftersom det är inom detta flöde de största föroreningsmängderna återfinns. Det är framför allt partiklar och föroreningar som transporteras i den partikulära fasen som fångas upp, företrädesvis från mindre områden med övervägande hårdgjorda ytor som exempelvis vägar, tak och parkeringsplatser.

Oljeavskiljare: Oljeavskiljare används i allmänhet för att rena oljeförorenat dagvatten från till exempel hårdgjorda områden som bilparkeringar, eller industriverksamheter som hanterar oljor och/eller oljeindränkta produkter. Dagvatteninstallationer ska ha avskiljning eller behandling av sådana ämnen som kan störa funktionen eller medföra skador på installationen, avloppsanläggningen eller recipienten. Avskiljare bör anordnas om dagvattnet kan innehålla mer än obetydliga mängder petroleumprodukter, slam eller fasta partiklar.

Avsättningsmagasin: består oftast av ett gjutet underjordiskt magasin med tät botten. Magasinet fylls med makadam eller annat grovkornigt material. De utformas för att skapa en viss fördröjning som tillåter partikelburna föroreningar att i hög grad avsättas.

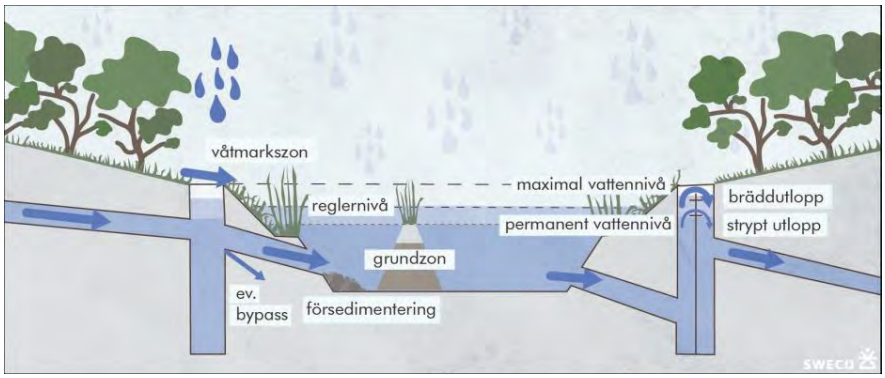
Svackdiken/Biodiken – Svackdiken är grunda diken med svag lutning som använd för att avleda och fördröja dagvatten samtidigt som det infiltreras i marken, se Figur 17. Förutsättningarna i området styr utformningen på svackdiket. Till exempel kräver högt grundvatten grundare men bredare diken. Inom det aktuella verksamhetsområdet är det på vissa platser högt grundvatten. Dikena bör därför inte vara djupa då de riskerar att stå fyllda med grundvatten samt att rening kan bli svårt att uppnå. Diken kan även användas som snöupplag om höjdsättningen anpassas. Svackdiken är lämpliga att anlägga för till exempel vägavvattning.[15] Biodiken har en större variation avseende utformning och växtval och reningen av dagvattnet är ofta biodikets primära syfte.

Figur 17. Principskiss svackdike.

Dagvattendamm/våtmark: kan utformas med vegeterade zoner, se Figur 18, som bortsett från att ge dagvattenrenande effekt även tillför livsmiljöer för växter och insekter. En damm/våtmark kan konstrueras för att kunna kompletteras med processystem som möjliggör kemisk fällning respektive pH-reglering för att optimera fällning. Denna typ av anläggning är mest passande för specifika verksamheter med höga utsläppshalter av metaller.

[15] https://www.stockholmvattenochavfall.se/globalassets/dagvatten/pdf/svd_h.pdf

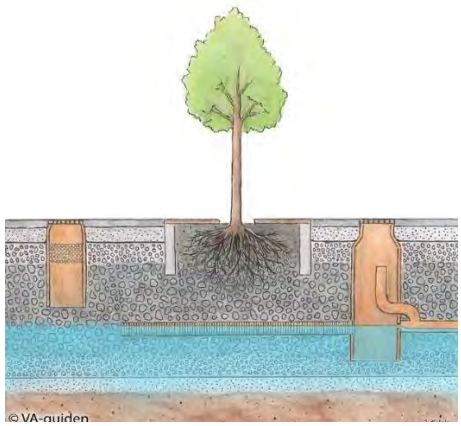
Figur 18. Principskiss över dagvattendamm/våtmark

Genomsläppliga ytor: Ytor som normalt sett är hårdgjorda (till exempel asfalterade ytor) skulle kunna utformas med en relativt låg avrinningskoefficient genom olika typer av vattengenomsläpplig beläggning, till exempel grus, beläggning med hålsten (se Figur 19), beläggning med genomsläppliga fogar eller permeabel asfalt.

Figur 19. Exempel på genomsläpplig beläggning med hålsten.

Trädplantering i skelettjordar: Innebär att man lägger ett lager med grov makadam under träd som planteras, se Figur 20. Skelettjorden skapar goda betingelser för träd som planteras i hårdgjorda miljöer samtidigt som den bidrar med ekoystemtjänsterna flödesutjämning och rening. Dagvatten som rinner igenom skelettjorden renas, dels genom att partiklar fastnar på stenarna, dels genom att träden tar upp vattnet och renar det. Skelettjordar är särskilt effektiva för att reducera partikel-bundna föroreningar. Under växtsäsongen bidrar träden till att rena vattnet ytterligare genom att ta upp näringsämnen och bidra till att mindre förorenat vatten rinner ut i sjöar och vattendrag. Risken

Figur 20. Principskiss på uppbyggnad av skelettjord under träd. Bilden är hämtad från VA-guiden.

för översvämningar vid kraftiga regn minskar dessutom eftersom vattnet kan rinna ner i de porösa skelettjordarna. Det vatten som inte tas upp av träden kan ledas vidare till dagvattennätet genom dräneringsrör.

En annan fördel är att träd också ger viktig skugga. Asfalt och betong lagrar värme, metall reflekterar värmen till omgivningen och fordon bidrar till uppvärmning. Förutom att hjälpa till med att reglera temperaturen så bidrar träden till minskade utsläpp, minskad risk för översvämningar och ökat upptag av koldioxid, även detta viktiga reglerande ekosystemtjänster.[16]

Skärmväggar/siltgardiner: Skärmväggar och siltgardiner är anläggningar som kan nyttjas för rening av dagvatten direkt i recipienten. Dessa består av UV-beständiga dukar eller skärmar med flytelement och bottenförankring. Skärmar används för att skapa avlånga skärmbassänger i vilka sedimentation sker. Siltgardiner används för att även tillåta vattentransport genom duken men inte för fasta partiklar.

Biofilter/raingardens: Biofilter/raingardens är nedsänkta regnbäddar eller växtbevuxna infiltrationsbäddar där vattnet infiltrerar och renas av växter och filtermaterial. Dessa anläggs företrädesvis i anslutning till platskontor, personalparkeringar eller dylikt där en mer inbjudande miljö motiveras, men de kan också byggas i större skala som end-of-pipe-anläggningar för rening av dagvatten innan utsläpp till recipient.

Brunnsfilter och torvfilter: installeras i brunnar för att rena det passerande dagvattnet. Beroende på utformning är deras livslängd begränsad och de behöver regelbunden tillsyn. De kan installeras i befintliga brunnar. Används de med en utformning där slamavskiljning sker före och med by-pass för höga flöden är de ett bra alternativ i lägen där ytor saknas, främst trånga, redan bebyggda områden.

Kemisk fällning och pH-justering: är kompletterande reningssteg som oftast används i kombination med en dagvattendamm eller liknande. Det finns flertalet olika kemikalier för att tillskapa de reningssteg som eftersöks beroende på vad som ska fällas eller vilken justering på vattnet som eftersträvas.

4.2 Dagvattenhantering för olika typer av ytor

Många förutsättningar är redan låsta i och med att området till stor del redan är ianspråktaget av verksamheter eller korsande infrastruktur. Järnvägen och väg E12 är exempel på styrande infrastrukturkorridorer längs med hela hamnområdet. Den befintliga bebyggelsen styr till stor del framtida höjdsättning i närområdena av byggnaderna. För delar av området är befintliga ledningsburna dagvattensystem redan utbyggda vilket behöver tas hänsyn till vid utvecklingen av hamnen. Detta komplicerar och begränsar möjligheterna att integrera och förändra dagvattenhanteringen för de områden där pågående verksamheter bedrivs. Det finns dock åtgärder som kan göras inom området,

[16] https://miljobarometern.stockholm.se/vatten/atgarder/skelettjord/

som skulle ge en förbättrad dagvattensituation och minska risker från exempelvis spill eller olycka, genom mindre förändringar i befintligt ledningssystem.

Inom områden med berg i dagen är det tekniskt mycket svårt att ordna dagvattenhantering. Det finns även områden där möjligheterna är stora för en genomtänkt dagvattenhantering i och med utvecklingen av ej ännu ianspråktagen mark inom hamnen samt områden där extra försiktighet behöver iakttas avseende potentiella markföroreningar. I Figur 21 visas de områden där berg i dagen påvisats och potentiellt förorenade markområden. Dessa är olämpliga för dagvattenhantering som avser infiltration. De gula stjärnorna indikerar en måttlig risk för markföroreningar och de röda stjärnorna indikerar en hög risk. De inringade orangea områdena markerade 1–3 avser områden där en större skillnad i markanvändning kommer ske.

För område 1 (Figur 21) finns stora möjligheter att tillskapa dagvattenrenande anläggningar lokalt innan vidare transport till recipient. Hänsyn bör tas till påtryckande flöden norrifrån där genomledning av dagvattnet behöver säkerställas utifrån truminventeringar och ledningsunderlag och efterföljande justeringar av områdets struktur. Den avvattnande funktion som de befintliga dikesstråken genom områdena har för angränsande vägar och järnvägar bör skyddas långsiktigt. Det dagvatten som leds genom område 1 mynnar i Patholmsviken som har identifierats vara ett potentiellt förorenat område med stor risk. Flödesdämpande åtgärder kan komma att aktualiseras för att minska risken för uppvirvling av potentiellt förorenat bottensediment. Ett förslag är att områden utmed västra sidan av väg E12/norr om Holmsundsvägen bör avsättas som naturmark med egenskapsbestämmelsen dagvatten.

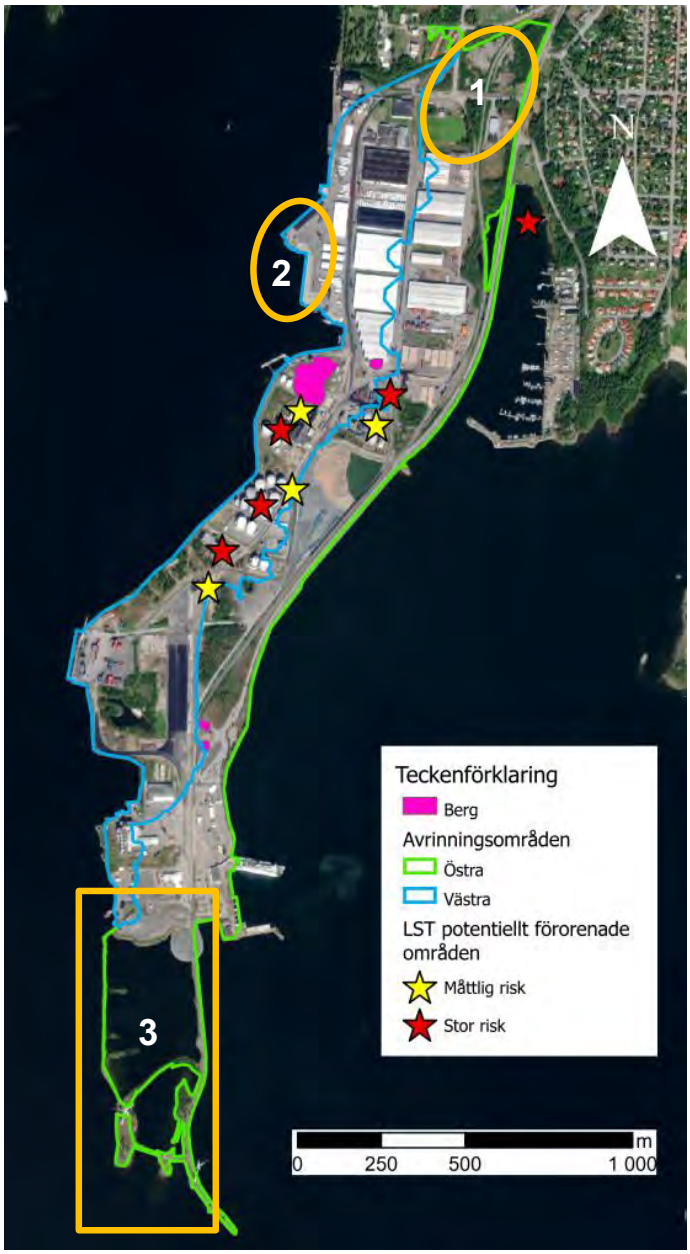
För område 2 (nya hamnen) innebär utbyggnaden tillkommande hårdgjorda ytor för vilka dagvattenrenande åtgärder kommer behövas. Utifrån den verksamhet som bedrivs/avses bedrivas kan eventuella befintliga reningsanläggningar optimeras och/eller kompletteras med exempelvis skärmbassänger eller avsättningsmagasin vilka integreras utmed/under kajkant eller i anslutning till utloppspunkt.

För område 3 (lagunen) innebär igenfyllningen av vattenområden tillkommande hårdgjorda ytor som kommer att kräva dagvattenrenande åtgärder.

Ett exempel på typområde där dagvattenreningen kan förbättras är redan utbyggda ledningssystem som avvattnar stora asfalterade ytor där trafikeringen är stor och/eller där antalet parkeringsytor/uppställningsplatser är många. I den typen av system kan komplettering med slamavskiljare och oljeavskiljare med by-passfunktion göras. Dessa kan förslagsvis installeras i befintligt ledningsnät i närheten av utloppspunkten.

För att tillmötesgå principerna om rening och fördröjning bör dagvatten omhändertas lokalt vid källan så högt upp i systemet som möjligt och hanteras utifrån hur förorenat det är. Befintliga grönytor som finns i området bör om möjligt sparas om utvecklingen av området tillåter det och kan då vara relevanta att integrera och nyttja ur ett perspektiv av flödesutjämning, rening och infiltration.

I följande delkapitel beskrivs ytor för olika typer av markanvändning inom utredningsområdet och vilka dagvattenanläggningar som kan vara lämpliga för dagvattenhanteringen inom dessa ytor.

Figur 21. Områden olämpliga för dagvattenhantering pga., berg och potentiella markföroreningar går att utläsa i figuren. Områden där störst förändring av markanvändning kommer att ske är inringade i orange.

4.2.1 **Takytor**

Takytor är hårdgjorda med snabb avrinning vilket ger att de även vid mycket kortvariga regn ofta spolas av. Största bidraget av dagvattenföroreningar från takytor kommer från atmosfärisk deposition på ytan samt från takmaterialet. För takavrinning är det den första delen av regnhändelsen som bär med sig mest föroreningar och har störst behov av rening. First flush-principen är därav tillämpbar avseende takavvattning.

Då stora takytor är kopplade till ledningsnätet inom utredningsområdet påverkar det reningsförmågan i de efterföljande dagvattenanläggningarna i och med den stora utspädning det medför. Därav är det av stor vikt att, i det fall det är möjligt, frånkoppla dessa takytor från dagvattensystemet genom separerade flöden där first flush principen tillämpas. Detta bidrar till att minska utspädningen till reningsanläggningar samtidigt som man erhåller rening av den första delen av regnhändelsen vilken spolar av den atmosfäriska depositionen och damm från takytorna och avleder detta till reningsanläggning medan resten av regnhändelsen förbileds.

Främsta källorna till zink kommer från till exempel varmförzinkad och galvaniserad plåt. De föroreningar som utifrån recipienthänsyn bör prioriteras minska till recipienten är främst koppar, krom, zink, arsenik, PAH:er och PCB:er. Vid val av exempelvis tak, hängrännor, material för lagerlokaler eller dylikt bör alternativ ses över.

4.2.2 **Trafikerade ytor**

Trafik är en av de absolut största källorna till många föroreningar i dagvatten. PAH:er återfinns till exempel i avgaser och vägbeläggningar, medan bildäck och bromsbelägg är stora källor till zink- och kopparföroreningar. Dagvatten som uppkommer på eller leds via trafikerade ytor rekommenderas därför att passera reningsanläggningar för att säkerställa tillräcklig rening. Grunda svackdiken har potential till en hög reningseffekt för vägavvattningen inom området. Reningen sker genom sedimentering och fastläggning samt genom infiltration av vattnet vid låga flöden. Vid beaktning av reningskrav kan utformningen även ske som ett biodike som ger en större avskiljning och fastläggning av finare sediment och därmed bundna föroreningar.

4.2.3 **Parkeringsytor**

Parkeringsytor liksom andra trafikerade ytor bidrar till en stor mängd föroreningar i dagvattnet. Sammansättningen av föroreningarna liknar övriga trafikerade ytor men med en större andel olja som vanligtvis kan härledas till läckage från fordon. Dagvatten som uppkommer på eller leds via parkeringsytor rekommenderas att passera oljeavskiljare som separerar olja och sediment från dagvattnet. Olika typer av vattengenomsläpplig beläggning kan användas som alternativ till asfalt på och i anslutning till parkeringsytor, till exempel runt trädplanteringar.

Figur 22. Exempel på vattengenomsläpplig beläggning på parkering. Foto: Sweco

4.2.4 Ytor för upplag

Utan nederbördsskydd samt skydd mot genomströmning av ytavrinnande dagvatten, utgör öppna materialupplag en större risk för föroreningar. För dessa ytor behöver dagvattenreningsanläggningar anpassas för längre regnhändelser då läckage från materialen kan vara betydande under hela regnhändelsen. Om ytan mestadels kommer användas till förvaring av containrar och dylikt kan en grusad yta vara att föredra mot asfalt och betong. För stora plana asfalterade upplagsytor där trafikstråk inte förväntas, kan man med fördel spränga in gräs- eller grusytor. Användning av tak kan även vara att föredra vid miljöfarlig markanvändning där regnet kan skapa förorening i samband med avrinningen.

4.2.5 Kajer och utloppspunkter

Såväl avsättningsmagasin, skärmväggar och siltgardiner skulle kunna användas, var för sig eller kombinerat, som en sedimenteringsanläggning för dagvatten. Om kajkant utformas med överskjutande del kan dessa placeras under kajkanten på lämpliga ställen. Det är viktigt att utforma bassängerna för att underlätta underhåll och skötsel, detta kan göras genom att bland annat installera inspektionsluckor som möjliggör att slamsugning kan ske från land. De behöver även utformas med hänseende till isbildningen.

Paternosterviken är en grund vik där uppvirvling av bottensediment är extra känsligt. I grunda områden eller där bottensedimentet riskerar vara förorenat behöver flödesdämpande åtgärder vidtas för att inte utloppspunkter till viken ska påverka omgivningen negativt. Dessa flödesdämpande åtgärder skulle kunna utgöras av utjämningsmagasin på land alternativt av siltgardiner inom recipienten i anslutning till utloppspunkterna.

4.3 Släckvattenhantering, katastrofskydd, läckage

För viss sorts verksamhet med hantering och lagring av ämnen finns krav på invallning av motsvarande volymer ifall ett oavsiktligt läckage skulle inträffa, exempelvis för lagring av vissa kemikalier och petroleumprodukter.

Många dagvattenanläggningar är strategiskt viktiga ur katastrofhänseende för skydd av recipienten i anslutning till en eventuell olycka, exempelvis brand eller spill/läckage, då dagvattensystemet oftast utgör lågstråk eller lågpunkter inom området. Därav är det av stor vikt att dagvattensystemet anpassas för att på ett bra sätt kunna uppsamla släckvatten och spill vid händelse av en olycka. In- och utlopp bör om möjligt förses med möjlighet till snabb avstängning för att kunna fungera som katastrofskydd vilket då samlar spillet eller det mycket kraftigt förorenade vattnet vilket ger bra förutsättningar för en smidigare sanering.

4.4 Snöhantering

Snöhanteringen är viktig att planera för att inte förorenad snö blandas med ej förorenad snö. Snö kan innehålla stora mängder föroreningar som ansamlats under vintermånaderna från vägar och verksamheter, för att sedan följa med det smältvatten som bildas på våren. Renings- och fördröjningsmetoder ska ta hänsyn till avrinning från tjälad mark och den snöhantering som förväntas i kalla klimat. Det är relevant att placera snön så att rening av den förorenade snön är enkel och att den snö som ej är förorenad kan avrinna separat. Det är även önskvärt att snöhanteringen sker inom hamnområdet så att transporter från och till området minskas. Snöupplag föreslås placeras uppströms planerade dagvattenlösningar för att dessa ska kunna omhänderta föroreningarna i smältvattnet. Smältvattenflöden är inte dimensionerande för dagvattenanläggningar.

5 Ansvarsförhållanden dagvatten

Kombinationen av att en så stor andel av detaljplaneområdet redan är i anspråkstaget med pågående verksamheter, och att andelen allmän platsmark är liten, försvårar möjligheterna till att långsiktigt säkra en hållbar dagvattenhantering genom exempelvis ett verksamhetsområde för dagvatten. Därav är det av yttersta vikt att de fastigheter och verksamheter som finns inom området tar sitt ansvar till en hållbar dagvattenhantering. Umeå Hamn AB är den enskilt största fastighetsägaren inom området och Umeå Hamn AB arrenderar även ut mark till andra verksamheter.

5.1 Verksamhetsområde för dagvatten

Varje fastighetsägare och verksamhetsutövare har ett ansvar för avvattningen på sin fastighet, dvs ta hand om dagvatten som uppstår på den egna fastigheten.

Då detaljplaneområdet ligger utanför verksamhetsområde för dagvatten är det miljöbalkens regler som anger vem som ansvarar för att ta hand om dagvattnet. Genom miljöbalkens regler har den enskilde fastighetsägaren ansvar för den verksamhet som denne bedriver inom fastigheten och den miljöpåverkan eller de risker verksamheten

medför. Enligt miljöbalken bedöms det dagvatten som uppkommer inom planområdets verksamheter att klassa som miljöfarlig verksamhet då det riskerar utgöra en olägenhet för människan och miljön.[17]

Det är det viktigt att fastighetsägaren är medveten om sitt ansvar att säkerställa en korrekt dagvattenhantering inom området. Detta speciellt då verksamhetsutövare och fastighetsägare inte alltid är densamma.

Det finns ett mindre område i norr, vid infarten till hamnen, som i ny detaljplan reserveras för verksamheter. Inom detta område finns potential för fastighetsägare att gemensamt hantera dagvatten. Utloppspunkten för detta dagvatten ligger inom den grunda Patholmsviken vilken har förorenade bottensediment. Därav är det fördelaktigt ifall dagvattnet som avleds till viken kan flödesutjämnas och att utloppspunkts utformning sker på ett sådant vis att bottenuppvirvling begränsas.

5.2 Enskilda eller gemensamma dagvattenanläggningar

Ansvaret för de anläggningar som krävs för det gemensamma behovet inom ett detaljplaneområde som inte ingår i ett verksamhetsområde för dagvatten kan regleras i detaljplan. Finns det behov av att en gemensamhetsanläggning bildas kan kommunen i detaljplan reglera detta liksom vilka fastigheter som ska ingå i anläggningen.[18]

Att anlägga gemensamhetsanläggningar för dagvatten kan innebära såväl för- som nackdelar för fastighetsägarna.

Exempel på fördelar:

- Lägre kostnader och/eller bättre teknik än om var och en har individuella lösningar.
- Kollektivt ansvar för eventuella oförutsedda kostnader vilket annars kan bli en stor kostnad för den enskilde.
- En gemensam anläggning kan innebära en mer långsiktig avloppslösning än en enskild anläggning.

Exempel på nackdelar:

- Orättvis fördelning av kostnad för gemensamhetsanläggningen inom avrinningsområdet om föroreningsbelastningen från områdets olika verksamheter skiljer sig åt väsentligt.
- För verksamheter med egna miljötillstånd som reglerar utsläpp av dagvattenföroreningar till recipient kan det bli problematiskt med provtagning, tillsyn och rapportering.

[17] Miljöbalk (1998:808) 9 kap. 2, 7§§
[18] Plan- och bygglag (2010:900) 4 kap 18 §

- Risk finns att en gemensam dagvattenrenande anläggning inte får optimal funktion. Detta som en följd av den diversitet av verksamheter som finns i området och den möjliga variation avseende dagvattenkvalitetspåverkan som verksamheterna ger upphov till.

5.3 Tillståndspliktig verksamhet

Vissa verksamheter klassas som miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken och för att få bedriva dessa verksamheter krävs tillstånd. I många miljötillstånd regleras även krav på dagvattenhanteringen, samt löpande provtagning av dagvattnet, vilket ska rapporteras in till tillsynsmyndigheten. Regleras dagvattenhanteringen inom miljötillstånd är det en fördel för det säkerställer uppföljning av dagvattenkvaliteten i utgående dagvatten och vid avvikelse följs det upp och åtgärdas.

6 Slutsatser

För att möjliggöra genomförandet av detaljplanen (etapp 2) föreligger det ett visst reningsbehov av dagvattnet inom området. Flödesfördröjning är sekundärt på grund av närheten till havet och den relativt begränsade översvämningsrisk som finns inom området. De föroreningsberäkningar som gjorts för den principiella dagvattenhanteringen visar att det teoretiskt är möjligt att inom hamnområdet hantera dagvattnet på sådant vis att erforderlig rening kan ske i den utsträckning som krävs för att inte försämra statusen i recipienterna. Aktuellt planförslag (etapp 2) bedöms därmed inte riskera möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen för vare sig Österfjärden eller Fjärdgrundsområdet. Genom att kombinera olika reningsmetoder och anpassa dessa till de förutsättningar som finns inom olika delområden kommer totalbelastningen av föroreningar till resepektive att minska.

Den totala avrinningen från området kommer att öka i och med att hårdgjorda ytor tillkommer. Även förändringar i klimatet kommer att öka avrinningen från området i och med att nederbördsintensiteten förväntas öka med upp till 30 %. Med havet som mottagande recipient är flödesfördröjning inte avgörande, för hamnområdet kommer i stället dagvattenrenande åtgärder att vara prioriterande.

Dagvattenhantering till utloppspunkter i Patholmsviken behöver tillse att uppvirvling minimeras, vilket bedöms som möjligt antingen genom flödesbegränsning och eller speciell utformning av utloppspunkten (se avsnitt 3.6.1 Förslag på skyfallshantering och 4.2.5 Kajer och utloppspunkter).

I och med utfyllnaden och utbyggnaden av vattenområdena kommer grunda strandzoner att försvinna. Dagvattenutlopp på djupt vatten minskar riskerna för grumling.

En utökning i verksamheterna inom hamnområdet medför att hårdgörandegraden kommer att öka och likaså dagvattenföroreningarna jämfört med nuläget. Därav är det viktigt att dagvattenrening tillskapas för nya och tillkommande verksamheter och att en översyn görs av det befintliga dagvattensystemet. Det finns fördelar att se över det

befintliga systemet också och i detta göra riktade punktinsatser för att totalt sett inom hamnområdet uppnå en så god och kostnadseffektiv dagvattenrening som möjligt.

En viktig aspekt för dagvattenhanteringen inom området är att det första flödet från ytorna inom hamnområdet omhändertas för dagvattenrening då de största koncentrationerna av föroreningar återfinns i detta flöde. Det är även viktigt att avspolade ”rena” ytor exempelvis tak sedan förbileds, då utspädning kan försvåra avskiljningen av dagvattenföroreningar. Ytor där dagvattenförorenande ämnen uppkommer kontinuerligt under hela regnhändelsen behöver hanteras så att dagvattenrening kan ske för hela det dimensionerande regnet.

Dagvattenutredningen visar sammanfattningsvis att det teoretiskt är möjligt att rena majoriteten av ämnena till godkända nivåer inom planområdet. Rening kan och bör ske i olika nivå beroende av vilka typer av föroreningar aktuellt dagvatten riskerar att föra med sig till recipienten. Rening kan också genomföras på olika sätt beroende av teknisk lösning vilken behöver anpassas utifrån vilken föroreningssamansättning dagvattnet har.

Det kommer att krävas ett fortsatt arbete för att tillskapa en så god och hållbar dagvattenhantering som möjligt i och med utvecklingen av hamnområdet, se kap 7 Fortsatt arbete.

7 Fortsatt arbete

För att uppnå en god dagvattenhantering inom hela hamnområdet behöver dokumentationen och kännedomen av systemet uppdateras. Umeå Hamn AB har en pågående utredning för att göra detta. Stora delar av ledningsnätet för den norra halvan av detaljplanen, både avseende spillvatten och dagvatten är filmat vilket resulterat i stora mängder data som ännu inte har hunnit bearbetas och analyserats av Umeå hamn AB. Sweco har inte tagit del av denna information annat än övergripande vilka områden som omfattats av filmningarna. Det görs bedömningen att analysen och utredningen av datat bör innehålla det som beskrivs i andra stycket. När förutsättningarna är utredda behöver arbetet tas vidare för att planera för framtiden. En handlingsplan för fortsatt utbyggnad av hamnen behöver tas fram där dagvattenhanteringen säkerställs på olika nivåer. Arbetet bedöms vara en del för att uppnå miljöbalkens krav på fastighetsägaren så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer.

För erforderlig kännedom om dagvattensystemet behövs fortsatt inventering av trummor, ledningar, diken samt dagvattenanläggningar. Utloppspunkter, vilka som finns, vilka som är aktuella och i drift samt vilka som utgått och tagits ur drift behöver identifieras. Det behöver även tydliggöras i vilka dagvattenutloppspunkter provtagning på dagvatten sker och med vilka intervall. Dagvattnet i enskilda utloppspunkter kan skilja sig i sammansättning från andra inom hamnområdet beroende på vilka ytor de avvattnar. För några utloppspunkter fanns i ledningsunderlaget från Umeå Hamn AB utmarkerade provtagningspunkter men för de flesta saknades information. Utifrån ett genomgripande provtagningsprogram för samtliga utloppspunkter ges större möjlighet att göra riktade

dagvattenåtgärder avseende rening till de delar av hamnområdet där de ger störst effekt både avseende rening och kostnadseffektivitet.

Som fastighetsägare har Umeå hamn AB ett ansvar för såväl det dagvatten som hanteras på fastigheten som det som leds vidare, även om fastigheten arrenderas av annan verksamhetsutövare. Det är därför viktigt att Umeå hamn AB, med avtal eller på annat sätt, säkerställer att arrendatorer och hyresgäster uppfyller de krav på dagvattenhantering som finns inom området.

Den handlingsplan som tas fram bör vara ett levande dokument där Umeå hamn AB tillsammans med Umeå kommun sammanställer en gemensam arbetsgång för hur dagvattenfrågorna i framtiden ska hanteras inom hela hamnområdet. Till detta arbete bör även övriga aktörer som är verksamma inom hamnområdet vara delaktiga och ha insyn då den kommer att beröra även dem, direkt eller indirekt.

Umeå kommun behöver, då verksamhetsområde för dagvatten inte finns, ta ett stort ansvar i bygglovshanteringen för att tillse att erforderlig dagvattenhantering byggs ut i samband med lovgivning. Det är av stor vikt att exploatören i bygglovsskedet kan redogöra för ett förslag till erforderlig dagvattenhantering.

Vid framtida projektering av den norra infarten till hamnområdet från väg E12 behöver det vid projekteringen säkerställas en fungerande skyfallshantering för påtryckande dagvatten. De alternativ som i nuläget finns framtagna är i sin utformning så pass olika och de påverkar vilken avrinningsväg som lämpligen bör nyttjas. Umeå kommun bör se över möjligheten att avleda skyfallsflöden från det påtryckande dagvattnet utanför hamnområdet öster om väg E12.

Det behöver säkerställas att infiltration till underlagrade befintliga förorenade områden inte uppstår. Markmiljöprovtagning behöver genomföras i samband med projektering av infiltrationsanläggningar för att klargöra om vald plats är lämplig.

Med hänsyn till de höga grundvattennivåerna i vissa delar av planområdet rekommenderas att kontrollera planerade dagvattenåtgärder mot en geoteknisk undersökning innan de anläggs för att utreda huruvida funktionen hos dagvattenlösningarna kan påverkas.

Det kan vara lämpligt att genomföra en Ekosystemtjänsteanalys i samband med utformningen av dagvattenhanteringen för den kommande utvecklingen av området. Ekosystemtjänster (EST)[19] är produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Hur vi använder mark och vatten, planerar och bygger är centralt för att bevara och utveckla ekosystemens möjligheter att leverera ekosystemtjänster. Särskilt viktigt i närmiljöerna till kontorslokaler eller uppehållsrum.

[19] https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/ekosystemtjanster/det_har/typer/

UMEÅ HAMN AB

DETALJERAD RISKBEDÖMNING

TRANSPORT AV FARLIGT GODS PÅ VÄG OCH JÄRNVÄG

2022-10-13

DETALJERAD RISKBEDÖMNING

TRANSPORT AV FARLIGT GODS PÅ VÄG OCH JÄRNVÄG

Umeå kommun

KONSULT

WSP Environmental Sverige

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
Tel: +46 10-722 50 00
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
wsp.com

KONTAKTPERSONER

Martin Linge martin.linge@wsp.com

Henrik Selin henrik.selin@wsp.com

DOKUMENTHISTORIK OCH KVALITETSKONTROLL

Utgåva/revidering	Utgåva 1	Revision 1	Revision 2	Revision 3
Anmärkning				
Datum	2021-12-03	2021-12-15	2022-09-28	2022-10-13
Handläggare	Henrik Selin, Gustav Nilsson	Martin Linge	Henrik Selin	Henrik Selin
Signatur	HS, GN	ML	HS	HS
Granskare	Fredrik Larsson	Fredrik Larsson	Fredrik Larsson	Fredrik Larsson
Signatur	FL	FL	FL	FL
Godkänd av	Martin Linge	Martin Linge	Henrik Selin	Henrik Selin
Signatur	ML	ML	HS	HS
Uppdragsnummer	10330657	10330657	10330657	10330657
Rapportnummer				
Filnamn				

UPPDRAGSNAMN
Detaljerad riskbedömning Umeå Hamn AB

FÖRFATTARE
Gustav Nilsson, Henrik Selin, Martin Linge

UPPDRAGSNUMMER
10330657

DATUM
2022-10-13

Sammanfattning

WSP har av Umeå kommun fått i uppdrag att göra en fördjupad riskbedömning i samband med att ett flertal detaljplaner (Holmsund 2:65 m.fl.) slås samman till en detaljplan för hamn- och industriverksamhet. Tanken med detaljplanen är att göra en sammanhållen plan för hamnområdet och ta ett helhetsgrepp för hamnens utveckling med prognosår 2050.

Norr om planområdet löper Holmsundsvägen. Norr om och in i planområdet löper E12 samt ett industrispår för godstrafik. Samtliga utgör transportleder för farligt gods. Inom planområdet anländer farligt gods via båttrafik och det förekommer även färjor med persontrafik men som också transporterar lastbilar med farligt gods.

Enligt länsstyrelserna i Norr- och Västerbottens län ska riskhanteringsprocessen beaktas i framtagandet av detaljplaner inom 150 meter från farligt gods-led [1]. Med anledning av länsstyrelsernas krav upprättas denna riskbedömning.

Syftet med denna riskbedömning är att uppfylla Plan- och bygglagens (2010:900) krav på lämplig markanvändning med hänsyn till risk, samt länsstyrelsens och räddningstjänstens krav på beaktande av riskhanteringsprocessen vid markanvändning intill farligt gods-led.

Målet med riskbedömningen är att utreda hur en ökning av farligt gods-transporter till och från hamnen på E12, Holmsundvägen och järnvägen påverkar riskbilden för befintlig bebyggelse. I ovanstående ingår att efter behov ge förslag på riskreducerande åtgärder.

Givet upprättad riskanalys och genomförd riskvärdering bedöms det möjligt att genomföra aktuellt planförslag och därigenom uppfylla ställda krav enligt Plan- och bygglagen avseende lämplig markanvändning. Detta förutsätter dock att riskreducerande åtgärder i form av skyddsavstånd och disponering av planområdet sker i enlighet med nedanstående tabell.

Farligt gods-led	0-30 meter	30-75 meter	75-150 meter
Holmsundsvägen och järnvägen (Sydost)	Skyddsavstånd (Zon A)	Zon B och Zon C	Zon D
Holmsundsvägen och järnvägen (Nordväst)	Skyddsavstånd (Zon A)	Zon B och Zon C	Zon D
E12	Skyddsavstånd (Zon A)	Zon D	Zon D

Zonindelningen hänvisar till Länsstyrelsen riktlinjer. Skyddsavstånd (Zon A) bör regleras i detaljplan som en bestämmelse som anger att marken inte får förses med byggnadsverk eller viss typ av byggnadsverk, så kallad prickmark.

Inga ytterligare krav på åtgärder föreligger för att uppfylla kraven i Plan- och bygglagen avseende lämplig markanvändning ur riskhänseende för aktuell detaljplan. Däremot kan den generella risknivån sänkas ytterligare om uppsamling av brandfarlig vätska sker längs med aktuella farligt gods-leder. Möjliga alternativ för detta är nyttjande av dike samt vall för ändamålet.

INNEHÅLL

1 INLEDNING 5
1.1 SYFTE OCH MÅL 5
1.2 OMFATTNING 5
1.3 FÖRUTSÄTTNINGAR 5
1.4 STYRANDE DOKUMENT 6
1.5 SAMRÅD 7
1.6 UNDERLAGSMATERIAL 7
1.7 INTERNKONTROLL 7
1.8 REVIDERING 7

2 OMRÅDESBESKRIVNING 9
2.1 OMGIVNING 10
2.2 PLANOMRÅDET 11
2.3 INDUSTRISPÅRET 12
2.4 E12 12
2.5 HOLMSUNDSVÄGEN 13
2.6 BEFOLKNING OCH PERSONTÄTHET 14

3 RISKIDENTIFIERING 15
3.1 IDENTIFIERING OCH BESKRIVNING AV RISKKÄLLOR 15
3.2 TRANSPORT AV FARLIGT GODS PÅ VÄG 15
3.3 TRANSPORT AV FARLIGT GODS PÅ INDUSTRISPÅR 16
3.4 SAMMANSTÄLLNING AV OLYCKSSCENARIER 16

4 RISKUPPSKATTNING OCH RISKVÄRDERING 18
4.1 INDIVIDRISKNIVÅ 19
4.2 SAMHÄLLSRISKNIVÅ 22

5 RISKREDUCERANDE ÅTGÄRDER 25
5.1 KRAV PÅ ÅTGÄRDER 25
5.2 REKOMMENDERADE ÅTGÄRDER 26

6 DISKUSSION 27

7 SLUTSATSER 28

8 REFERENSER 29

BILAGA A. METOD FÖR RISKHANTERING 30

BILAGA B. KARTBILDER MED ZONINDELNING 33

UPPDRAGSNAMN
Detaljerad riskbedömning Umeå Hamn AB

FÖRFATTARE
Gustav Nilsson, Henrik Selin, Martin Linge

UPPDRAGSNUMMER
10330657

DATUM
2022-10-13

1 INLEDNING

WSP har av Umeå kommun fått i uppdrag att göra en fördjupad riskbedömning i samband med att ett flertal detaljplaner (Holmsund 2:65 m.fl.) slås samman till en detaljplan för hamn- och industriverksamhet. Tanken med detaljplanen är att göra en sammanhållen plan för hamnområdet och ta ett helhetsgrepp för hamnens utveckling med prognosår 2050.

Norr om planområdet löper Holmsundsvägen. Norr om och in i planområdet löper E12 samt ett industrispår för godstrafik. Samtliga utgör transportleder för farligt gods. Inom planområdet anländer farligt gods via båttrafik och det förekommer även färjor med persontrafik men som också transporterar lastbilar med farligt gods.

1.1 SYFTE OCH MÅL

Enligt länsstyrelserna i Norr- och Västerbottens län ska riskhanteringsprocessen beaktas i framtagandet av detaljplaner inom 150 meter från farligt gods-led [1]. Med anledning av länsstyrelsernas krav upprättas denna riskbedömning.

Syftet med denna riskbedömning är att uppfylla Plan- och bygglagens (2010:900) krav på lämplig markanvändning med hänsyn till risk, samt länsstyrelsens krav på beaktande av riskhanteringsprocessen vid markanvändning intill farligt gods-led.

Målet med riskbedömningen är att utreda lämpligheten med planerad markanvändning utifrån riskpåverkan. I ovanstående ingår att efter behov ge förslag på åtgärder.

1.2 OMFATTNING

Riskbedömningen tar huvudsakligt avstamp i nedanstående frågeställningar:

- Riskidentifiering: Vad kan inträffa?
- Frekvensberäkningar: Hur ofta kan det inträffa?
- Konsekvensberäkningar: Vad blir konsekvensen av det inträffade?
- Riskuppskattning: Hur stor är risken?
- Riskvärdering: Är risken acceptabel?
- Riskreduktion: Rekommenderas åtgärder?

Mer djupgående beskrivning av riskhanteringsprocessens olika steg och de metoder som använts i riskbedömningen redogörs för i Bilaga B.

1.3 FÖRUTSÄTTNINGAR

I riskbedömningen belyses risker förknippade med transport av farligt gods på E12, Holmsundsvägen och tågtrafik på järnvägen. Rapporten utgår från en beräknad fördelning för nuläget av farligt gods och använder den trafikuppräkning som gjorts av Umeå kommun. De risker som har beaktats är plötsligt inträffade skadehändelser (olyckor) med livshotande konsekvenser för tredje man, d.v.s. risker som påverkar personers liv och hälsa. Bedömningen beaktar inte påverkan på egendom, miljö eller arbetsmiljö, personskador som följd av påkörning eller kollision eller långvarig exponering av buller, luftföroreningar samt elsäkerhet. Dock ingår riskerna förknippade med urspårning av godståg.

Individ- och samhällriskberäkningar utförs för följande tre scenarier:

1. Nuläge år 2021, d.v.s. hur det ser ut idag då ingen ändrad detaljplan görs (2,5 miljoner ton hanterat gods i hamnen).
2. Nollalternativ med prognosår 2050, d.v.s. ingen ändrad detaljplan men en ökning i hanteringen har skett från 2,5 miljoner ton till ca 3,75 miljoner ton (50% ökning).
3. Ny detaljplan prognosår 2050 givet en ökning av hanterat gods i hamnen från 2,5 miljoner ton till ca 5 miljoner ton (100 % ökning).

Riskbedömningen kommer endast att hantera transporter till och från hamnen, d.v.s. på E12, Holmsundsvägen och industrispåret. Risker förknippade med verksamheterna i hamnen (d.v.s. deras lagring och hantering inom planområdet) utreds ej. Detta innebär vidare att transporter av gods på industrispåren inom hamnen ej beaktas. Nya verksamheter, eller ändring av befintliga verksamheter, kommer kräva att förändring av olycksrisker kommer att hanteras inom respektive tillståndsansökan. Ökning av antalet transporter med farligt gods förutsätts öka proportionerligt mot mängden hanterat gods i hamnen, d.v.s. en ökning av antalet transporter med 50 respektive 100 %.

Resultatet av riskbedömningen gäller under angivna förutsättningar. Vid förändring av förutsättningarna behöver riskbedömningen uppdateras.

1.4 STYRANDE DOKUMENT

I detta avsnitt redogörs för de dokument som huvudsakligen varit styrande i framtagandet och utformningen av riskbedömningen.

1.4.1 *Plan- och bygglagen*

Plan- och bygglagen (2010:900) ställer krav på att bebyggelse lokaliseras till för ändamålet lämplig plats med syfte att säkerställa en god miljö för brukare och omgivning.

> *Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till […] människors hälsa och säkerhet, … (PBL 2010:900. 2 kap. 5§)*
>
> *Vid planläggning och i ärenden om bygglov enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till […] skydd mot uppkomst och spridning av brand och mot trafikolyckor och andra olyckshändelser, … (PBL 2010:900. 2 kap. 6§)*

1.4.2 *Riktlinjer*

Länsstyrelserna i Norr- och Västerbottens gemensamma dokument Riktlinjer farligt gods i Norr- och Västerbottens län anger att riskhanteringsprocessen ska beaktas vid markanvändning inom 150 meter från en transportled för farligt gods. I Figur 1 illustreras lämplig markanvändning i anslutning till transportleder för farligt gods enligt dessa riktlinjer. Zonerna har inga fasta gränser eller avstånd, utan riskbilden för det aktuella planområdet är avgörande för markanvändningens placering. En och samma markanvändning kan därmed tillhöra olika zoner (A – D).

Zon A (Ej känslig verksamhet)	Zon B (mindre känslig verksamhet)
Alldeles intill transportleden för farligt gods kan ej känslig verksamhet placeras. Ej känslig verksamhet är sådan markanvändning som omfattar ett fåtal människor vilka inte upprätthåller sig stadigvarande på platsen: • Parkering (ytparkering) • Trafik • Odling • Friluftsområde • Tekniska anläggningar	Mindre känslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar få och vakna personer: • Detaljhandel (< 3000 m²) • Industri • Drivmedelsförsäljning • Lager • Parkering (parkeringshus) • Verksamhetsområde
Zon C (normalkänslig verksamhet)	**Zon D (känslig verksamhet)**
Normalkänslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar färre personer än känslig verksamhet, samtidigt som personerna får vara sovande, givet att de har god lokalkännedom: • Bostäder (småhusbebyggelse) • Detaljhandel • Kontor • Tillfällig vistelse (mindre hotell/camping) • Besöksanläggning utan betydande åskådarplats • Centrumverksamhet	Känslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar många eller särskilt känsliga personer (personer med nedsatt förmåga att själva inse fara och påverka sin säkerhet t.ex. vårdbehövande eller barn): • Bostäder (flerbostadshus) • Vård • Skola • Tillfällig vistelse (större hotell/konferens) • Besöksanläggning med betydande åskådarplats

Figur 1. Kategorisering av markanvändning i bebyggelsezoner enligt Länsstyrelsen i Norr- och Västerbottens län.

1.5 SAMRÅD

Samråd har hållits med projektledare och planarkitekt på kommunen samt infrastrukturstrateg från INAB.

1.6 UNDERLAGSMATERIAL

Arbetet baseras på följande underlag:

- Tidigare upprättad riskbedömning av Märkpojken, upprättad av Martin Linge WSP Brand & Risk, daterad 2020-12-07.
- Länsstyrelsen i Norrbotten och Västerbotten, ”Riktlinjer för fysisk planering,” Länsstyrelsen, 2019.

1.7 INTERNKONTROLL

Rapporten är utförd av Gustav Nilsson (Brandingenjör och Civilingenjör riskhantering) och Martin Linge med Henrik Selin som expertstöd (Civilingenjör riskhantering) och Martin Linge som uppdragsansvarig. I enlighet med WSP:s miljö- och kvalitetsledningssystem, certifierat enligt ISO 9001 och ISO 14001, omfattas denna handling av krav på internkontroll. Detta innebär bland annat att en från projektet fristående person granskar förutsättningar och resultat i rapporten. Ansvarig för denna granskning har varit Fredrik Larsson (Brandingenjör och Civilingenjör riskhantering).

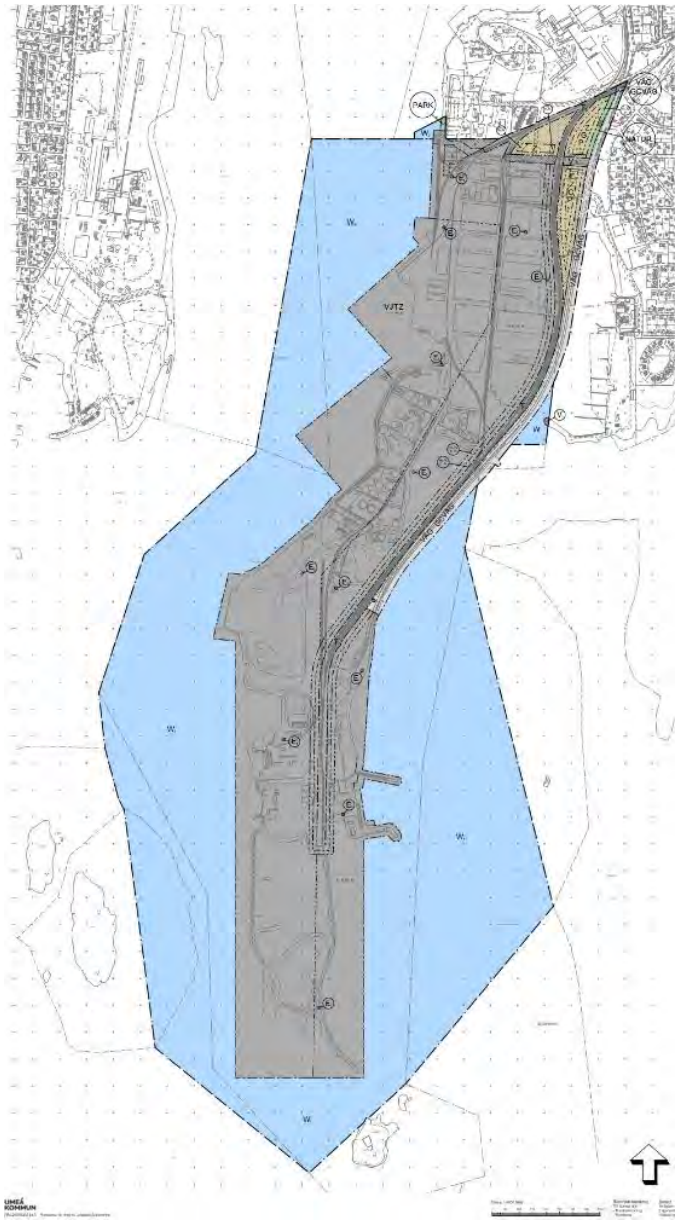
REVIDERING

Denna version utgör en revidering utifrån beaktande av inkomna synpunkter från räddningstjänsten. Reviderad text markeras med ett svart streck i vänster marginal.

Revideringen bedöms vara så ringa att rapporten inte kräver ytterligare granskning, utöver den kontroll som genomförts av ansvarig för revideringen, Henrik Selin.

2 OMRÅDESBESKRIVNING

I detta kapitel ges en översiktlig beskrivning av planområdet med omgivning med syfte att redovisa de förutsättningar och konfliktpunkter som utgör grund för bedömningen. Umeå hamn är i dagsläget ett industriområde som består av ett flertal detaljplaner vilka avses sammanfogas till en detaljplan, se Figur 2. Tanken med detaljplanen är att göra en översyn av hamnområdet och ta ett helhetsgrepp för den utveckling som behöver ske i hamnen inom de närmsta åren med prognosår 2050.

PARK
VÄG
GC/VÄG
VÄG GC/VÄG
W
W
W

2.1 OMGIVNING

Direkt norr om planområdet finns bland annat en kyrka, hotell, ett fåtal bostadshus samt ett industriområde där nyetablering av ett bostadsområde samt kommersiella verksamheter planeras (Märkpojken 1 - 4). Öster om planområdet finns ett större villaområde (Svenskby) samt en småbåtshamn. Generellt sett utgör den bebyggelse i Holmsund, som är placerad utmed farligt god-lederna, av bostadsområden och kommersiella verksamheter.

Figur 3. Schematisk bild över planområdets omgivning där farligt gods-leder är markerade. Järnvägsspår inom Umeå hamn ingår inte i aktuell riskbedömning.

2.2 PLANOMRÅDET

Umeå hamn drivs av Kvarken Ports och är beläget i stadsdelen Holmsund söder om Umeå. Inom hamnområdet finns ett antal anläggningar som hanterar farligt gods. Verksamheter som hanterar farligt gods i större omfattning i hamnområdet är:

- Circle-K
- Fodercentralen
- NLC Ferry-Wasaline
- Ragn-Sells
- Stena Recycling

Då riskbedömningen endast beaktar transporter till och från hamnen, d.v.s. på E12, Holmsundsvägen och industrispåret utreds inte risker förknippade med dessa verksamheter (d.v.s. deras lagring och hantering inom planområdet) vidare. Däremot transporteras farligt gods, bl.a. brandfarlig vätska och syror till och från de olika anläggningarna och olika klasser av farligt gods kommer även via lastbil till och från Wasalines färjor. Mindre mängder farligt avfall transporteras även till och från Ragn-Sells och Stena Recycling. Transport av farligt gods på industrispåret sker idag endast med oljeprodukter.

I Tabell 1 redovisas vilka ämnen som transporteras till och från verksamheterna. I Figur 4 redovisas hamnområdet och de målpunkter för farligt gods som identifierats.

Tabell 1. Redovisning av respektive verksamhet och vad de hanterar för farligt gods.

Verksamhet	**Uppskattat antal transporter per år**	**Ämnesklass**
Circle-K	8000	Uteslutande brandfarlig vätska i form av bensin, diesel och additiver (ämnesklass 3)
Fodercentralen	6	Främst frätande ämnen som även klassas som brandfarlig vätska (ämnesklass 3)
Stena Recycling*	1250	Farligt avfall undantaget ämnesklass 1 och 7
Ragn-Sells*	365	Främst styckegods och oljeprodukter. Ej klassade produkter
Wasaline	900	Samtliga farligt gods-klasser förutom ämnesklass 7 (radioaktiva ämnen), ämnesklass 2.3 (giftig gas) och inom ämnesklass 1 (explosiver) förekommer endast ämnesklass 1.3 och 1.4 (ämnen och föremål med risk för brand men utan risk för massexplosion samt ämnen eller föremål med obetydlig risk vid antändning).

* Farligt avfall behöver emellertid inte alltid klassas som farligt gods men för Ragn-Sells och Stena recycling har nationell statistisk fördelning för vägtrafik använts för respektive ämnesklass (undantaget ämnesklass 1 och 7), vilket bedöms som konservativt.

Figur 4. Karta över hamnområdet där relevanta målpunkter för transporter med farligt gods är markerade.

2.3 INDUSTRISPÅRET

Industrispåret passerar genom centrala Holmsund och är enkelspårig, elektrifierad och trafikeras enbart av godståg på aktuell delsträcka med en maximal hastighet på 30 km/h. Järnvägen ansluter planområdet i norr och löper genom hela området, se rälsmarkering i Figur 4. I planområdet delas spåret i tre delar och har generellt diken längs med spåren.

På industrispåret ner till Hamnen går i dagsläget ca 12 godstransporter per dygn [1]. Enligt hamnverksamheterna sker dock inga farligt gods-transporter på industrispåret. Däremot sker transporter av farligt avfall till Ragn-Sells och Stena Recycling, vilket dock ej nödvändigtvis klassas som farligt gods. Ragn-Sells[1] uppskattar att totalt antal tågtransporter med farligt gods uppgår till ca 10 uttransporter per år, vilket uteslutande är oljeprodukter, och motsvarande siffra för Stena Recycling[2] är 12 transporter med oljeprodukter per år. En konservativ ansats görs att det i dagsläget sker 20 transporter med brandfarlig vätska ämnesklass 3 på industrispåret per dag. I Tabell 2 presenteras årsdygnstrafiken (ÅDT) för nuläget, prognos för nollalternativ år 2050 samt prognos för antagen detaljplan år 2050 för industrispåret.

Tabell 2. ÅDT samt antalet transporter med farligt gods för industrispåret

ÅDT Industrispår	Nuläge	Noll-alternativ (Prognos 2050)	Ny detaljplan (Prognos 2050)
Godstrafik	12	18	24
Farligt gods	0,055 (20 per år)	0,082 (30 per år)	0,111 (40 per år)

På aktuell järnvägssträcka där beräkning gjorts finns en plankorsning där industrispåret korsar Holmsundsvägen. I denna korsning finns skydd i form av bommar, ljud och ljus.

2.4 E12

E12 passerar väster om Holmsund och löper parallellt med planområdet, se röd linje i Figur 3. E12 är en primär transportled för farligt gods vilket innebär att den är en del av det rekommenderade vägnätet för transport av farligt gods. På en primär transportled förväntas stora mängder, samt förekomst av

[1] Personlig kontakt med Mattias Wikström på Ragn-Sells 2020-09-07.
[2] Personlig kontakt med Jan Sjöström på Stena Recycling 2020-09-07.

samtliga klasser av farligt gods. Vägen har ett körfält i respektive riktning och saknar mitträcke. Avåkningsskydd finns generellt mot kustlinjen. E12 och planområdet ligger generellt i samma marknivå. Hastigheten på den berörda vägsträckan varierar mellan 60 och 40 km/h. Baserat på kartunderlag har det i kommande beräkningar ansatts ett generellt avstånd om 25 meter som bedöms vara befolkningsfritt längs med E12. Detta innebär att ingen stadigvarande vistelse bedöms ske inom 25 meter från E12.

I Tabell 3 presenteras årsdygnstrafiken (ÅDT) för nuläget, prognos för nollalternativ år 2050 samt prognos för antagen detaljplan år 2050. Statistiken i Tabell 3 är delgiven från Umeå kommun[3].

Tabell 3. ÅDT samt antalet transporter med farligt gods för E12 [1].

ÅDT E12	Nuläge	Noll-alternativ (Prognos 2050)	Ny detaljplan (Prognos 2050)
Tung trafik	600	900	1 200
Farligt gods	35	53	70
Personbilar	3 820	5 730	7 640
Totaltrafik	4 420	6 630	8 840

2.5 HOLMSUNDSVÄGEN

Holmsundsvägen passerar centralt genom Holmsund och ansluter till E12 norr om planområdet, se blå linje i Figur 3. Holmsundsvägen är som E12 en primär transportled för farligt gods. Vägen har ett körfält i respektive riktning och saknar mitträcke och avåkningsskydd. Hastigheten på den berörda vägsträckan är 50 km/h. På motsvarande vis som för E12 har en befolkningsfri yta mot väg ansatts, i detta fall bedöms detta avstånd till 15 meter. Detta då det finns enstaka hus inom detta avstånd, men i stort är det en konservativ ansats då avståndet till vägen på nordvästra sidan är mycket större.

Andelen och fördelningen av farligt gods på Holmsundsvägen är okänt. Ett antagande görs därför att fördelningen samt andel av den tunga trafiken som utgör farligt gods är densamma som för E12. Det innebär att ca 6 % av den tunga trafiken utgörs av farligt gods-transporter. I Tabell 4 presenteras årsdygnstrafiken (ÅDT) för nuläget, prognos för nollalternativ år 2050 samt prognos för antagen detaljplan år 2050. Statistiken i Tabell 4, med undantag för antagen andel farligt gods, har erhållits från Umeå kommun[3].

Tabell 4. ÅDT samt antalet transporter med farligt gods för Holmsundsvägen [1].

ÅDT Holmsundsvägen	Nuläge	Nollalternativ (Prognos 2050)	Ny detaljplan (Prognos 2050)
Tung trafik	142	213	284
Farligt gods	8	12	17
Personbilar	1 724	2 586	3 448
Totaltrafik	1 866	2 799	3 732

[3] Mailkontakt med Johanna Thurdin 2021-11-22.

2.6 BEFOLKNING OCH PERSONTÄTHET

Enligt Umeå kommuns statistiska underlag[4] är persontätheten kring Holmsundsvägen i Djupvik/Sandvik idag ca 1700 personer/km^2 och i Svenskbyområdet som ligger öster om planområdet är persontätheten ca 1000 personer/km^2. Baserat på detta har en befolkningstäthet för nuläget ansatts till 1700 personer/km^2.

Enligt Umeå kommuns befolkningsprognos antas att antalet invånare i Umeå kommun ökar med ca 14 % mellan 2021 och 2032, vilket motsvarar en ökning på ungefär 1,2 % per år. Om samma ökning förväntas per år fram till 2050 blir ökningen ungefär 40 %. Detta skulle motsvara en persontäthet på ca 2400 personer/km^2 kring Holmsundsvägen och 1400 personer/km^2 öster om planområdet. För att ta höjd för en med betydande befolkningsökning, och för att göra ett konservativt antagande, ansätts att befolkningstäthet för nollalternativ respektive ny detaljplan medför en befolkningsökning med 100 % och att hela området därför har en persontäthet på 3400 personer/km^2.

I beräkningarna antas att 99 % befinner sig inom området nattetid och 33 % befinner sig inom området dagtid samt att 50 % av dygnet utgörs av natt respektive dag.

[4] Mailkontakt med Johanna Söderholm 2021-11-26

3 RISKIDENTIFIERING

3.1 IDENTIFIERING OCH BESKRIVNING AV RISKKÄLLOR

Riskbedömningen beaktar enbart transporter till och från hamnen, d.v.s. på E12, Holmsundsvägen och industrispåret. Därmed utreds inte risker förknippade med farliga verksamheter (d.v.s. deras lagring och hantering inom planområdet) vidare.

De riskkällor som bedöms påverka befintlig bebyggelse är transport av farligt gods på E12, Holmsundsvägen och industrispåret som går till och från Umeå hamn. På industrispåret går endast godståg, d.v.s. persontåg förekommer ej. Samtliga tåg är aktuella att beakta vid uppskattning av exempelvis urspårningsolyckor, medan godståg med farligt gods även är av intresse för att bedöma olyckor med efterföljande brand och pölbrand.

3.2 TRANSPORT AV FARLIGT GODS PÅ VÄG

Utifrån bedömning av vilka konsekvenser som kan uppstå vid olycka med farligt gods på väg, bedöms följande farligt gods-kategorier vara relevanta för den fortsatta riskbedömningen; klass 1, 2, 3 och 5. Övriga klasser transporteras i begränsad mängd, eller bedöms inte ge signifikanta konsekvenser förutom i olycksfordonets omedelbara närhet. I detta fall har vi ett generellt bebyggelsefritt avstånd på 25 m vilket gör att personer inte bedöms vistas i närheten av en olycka med ämnesklass 6 eller 8. Skyddsåtgärder som upprättas mot ämnesklass 3, förväntas utgöra ett fullvärdigt skydd mot olyckor med ämnesklass 4.

Inventeringen av vägtransporter redovisas i Tabell 5 och Tabell 6. I tabellerna redovisas uppskattade antal transporter samt fördelning mellan olika farligt gods-klasser per genomsnittsdygn för de olika alternativen på E12 och Holmsundsvägen.

Tabell 5. Fördelning av farligt gods per genomsnittsdygn på E12 redovisat med beräknad fördelning av farligt gods.

E12		Antal transporter		
Farligt gods-klass	**Fördelning [%]**	**Nuläge**	**Nollalternativ (Prognos 2050)**	**Ny detaljplan (Prognos 2050)**
Klass 1	0,30%	0,11	0,16	0,21
Klass 2.1	1,37%	0,48	0,73	0,96
Klass 2.3	0,03%	0,01	0,02	0,02
Klass 3	87,39%	30,59	46,32	61,17
Klass 5	0,47%	0,16	0,25	0,33
Övriga	10,44%	3,65	5,53	7,31
Summa	100,00%	35	53	70

Tabell 6. Fördelning av farligt gods per genomsnittsdygn på Holmsundsvägen redovisat med beräknad fördelning av farligt gods

HOLMSUNDSVÄGEN		Antal transporter		
Farligt gods-klass	Fördelning [%]	Nuläge	Nollalternativ (Prognos 2050)	Ny detaljplan (Prognos 2050)
Klass 1	0,30%	0,02	0,04	0,05
Klass 2.1	1,37%	0,11	0,16	0,23
Klass 2.3	0,03%	0,00	0,00	0,01
Klass 3	87,39%	6,99	10,49	14,86
Klass 5	0,47%	0,04	0,06	0,08
Övriga	10,44%	0,84	1,25	1,77
Summa	100,00%	8	12	17

3.3 TRANSPORT AV FARLIGT GODS PÅ INDUSTRISPÅR

Ingen verksamhet i hamnen har angivit att de transporterar farligt gods men ca 22 transporter med oljeprodukter passerar på spåret per år. För industrispåret görs det konservativa antagandet att 100 % av dessa transporter med oljeprodukter utgörs av brandfarlig vätska tillhörande ämnesklass 3.

3.4 SAMMANSTÄLLNING AV OLYCKSSCENARIER

Av beskrivningen i kapitel 2 framgår att E12 och Holmsundsvägen utgör primära farligt gods-leder som ansluter norr om och genom planområdet. På en primär farligt gods-led får samtliga klasser av farligt gods transporteras. Potentiella konsekvenser i händelse av en olycka beskrivs i nedanstående tabell.

Tabell 2, Kortfattad beskrivning av respektive farligt gods-klass samt konsekvensbeskrivning.

ADR-S	Kategori	Beskrivning	Konsekvenser
Klass 1	Explosiva ämnen och föremål	Sprängämnen, tändmedel, ammunition, etc. Maximal tillåten mängd explosiva ämnen på väg är 16 ton [1].	Orsakar tryckpåverkan, brännskador och splitter. Stor mängd massexplosiva ämnen ger skadeområde med 200 m radie (orsakat av tryckvåg). Personer kan omkomma både inomhus och utomhus. Övriga explosiva ämnen och mindre mängder massexplosiva ämnen ger enbart lokala konsekvensområden. Splitter och annat kan vid stora explosioner orsaka skador på uppemot 700 m [2].
Klass 2	Gaser	Inerta gaser (kväve, argon etc.) oxiderande gaser (syre, ozon, etc.), brandfarliga gaser (acetylen, gasol etc.) och giftiga gaser (klor, svaveldioxid etc.).	Förgiftning, brännskador och i vissa fall tryckpåverkan till följd av giftigt gasmoln, jetflamma, gasmolnsexplosion eller BLEVE. Konsekvensområden över 100-tals m. Omkomna både inomhus och utomhus.
Klass 3	Brandfarliga vätskor	Bensin och diesel (majoriteten av klass 3) transporteras i tankar som rymmer maximalt 50 ton.	Brännskador och rökskador till följd av pölbrand, värmestrålning eller giftig rök. Konsekvensområden för brännskador utbreder sig vanligtvis inte mer än omkring 30 m från en pöl. Rök kan spridas över betydligt större område. Bildandet av vätskepöl beror på vägutformning, underlagsmaterial och diken etc.
Klass 4	Brandfarliga fasta ämnen	Kiseljärn (metallpulver), karbid och vit fosfor.	Brand, strålning och giftig rök. Konsekvenserna vanligtvis begränsade till närområdet kring olyckan.

Klass 5	Oxiderande ämnen, organiska peroxider	Natriumklorat, väteperoxider och kaliumklorat.	Tryckpåverkan och brännskador. Självantändning, explosionsartat brandförlopp om väteperoxidlösningar med koncentrationer > 60 % eller organiska peroxider som kommer i kontakt med brännbart organiskt material. Konsekvensområden för tryckvågor uppemot 120 m.
Klass 6	Giftiga ämnen, smittförande ämnen	Arsenik-, bly- och kvicksilversalter, bekämpningsmedel, etc.	Giftigt utsläpp. Konsekvenserna vanligtvis begränsade till kontakt med själva olycksfordonet eller dess omedelbara närhet.
Klass 7	Radioaktiva ämnen	Medicinska preparat. Vanligtvis små mängder.	Utsläpp radioaktivt ämne, kroniska effekter, mm. Konsekvenserna begränsas till närområdet.
Klass 8	Frätande ämnen	Saltsyra, svavelsyra, salpetersyra, natrium- och kaliumhydroxid (lut). Transporteras vanligtvis som bulkvara.	Utsläpp av frätande ämne. Dödliga konsekvenser begränsade till närområdet [3]. Personskador kan uppkomma på längre avstånd.
Klass 9	Övriga farliga ämnen och föremål	Gödningsämnen, asbest, magnetiska material etc.	Utsläpp. Konsekvenserna vanligtvis begränsade till kontakt med själva olycksfordonet eller dess omedelbara närhet.

4 RISKUPPSKATTNING OCH RISKVÄRDERING

I detta kapitel redovisas individrisknivån och samhällsrisknivån för området med avseende på identifierade riskscenarier förknippade med farligt gods-transport/urspårning.

I Sverige finns inget nationellt beslut om vilket tillvägagångssätt eller vilka kriterier som ska tillämpas vid riskvärdering inom planprocessen. Praxis vid riskvärderingen är att använda Det Norske Veritas förslag på kriterier för individ- och samhällsrisk [4]. Risker kan kategoriskt delas upp i;

- oacceptabla
- acceptabla med åtgärder och
- acceptabla

Risker som klassificeras som **oacceptabla** värderas som oacceptabelt höga och tolereras ej. Dessa risker kan vara möjliga att reducera genom att åtgärder vidtas.

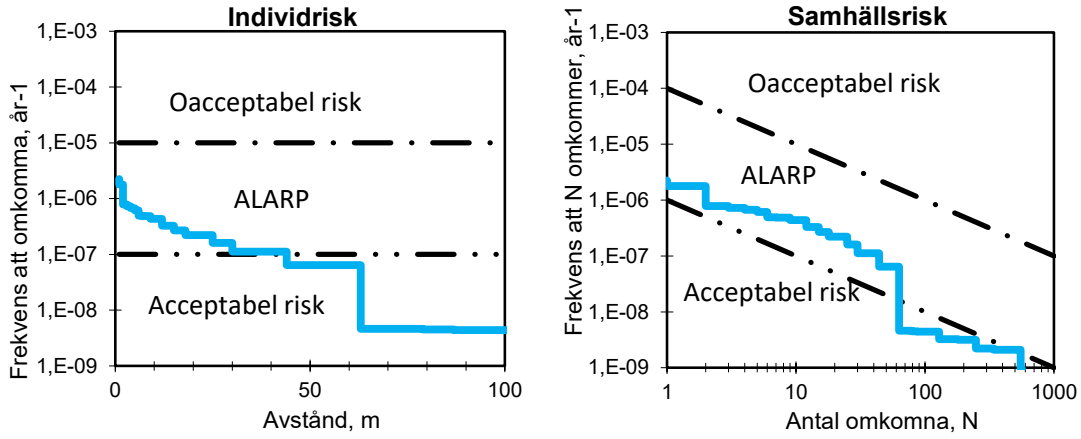
De risker som bedöms vara **acceptabla med åtgärder** behandlas enligt ALARP-principen (As Low As Reasonably Practicable). Risker som ligger i den övre delen, nära gränsen för oacceptabla risker, accepteras endast om nyttan med verksamheten anses mycket stor, och det är praktiskt omöjligt att vidta riskreducerande åtgärder. I den nedre delen av området bör inte lika hårda krav ställas på riskreduktion, men möjliga åtgärder till riskreduktion ska beaktas. Ett kvantitativt mått på vad som är rimliga åtgärder kan erhållas genom kostnads-nyttoanalys.

De risker som kategoriseras som låga kan värderas som **acceptabla**. Dock ska möjligheter för ytterligare riskreduktion undersökas där åtgärder, som med hänsyn till kostnad kan anses rimliga att genomföra, ska genomföras.

I Tabell 7 redogörs för DNV:s uppställda kriterier för värdering av individ- och samhällsrisk enligt ovan nämnd kategorisering. Kriterier återfinns i riskvärderingen för bedömning av huruvida risknivån är acceptabel eller ej. Gränserna markeras med streckade linjer enligt Figur 5.

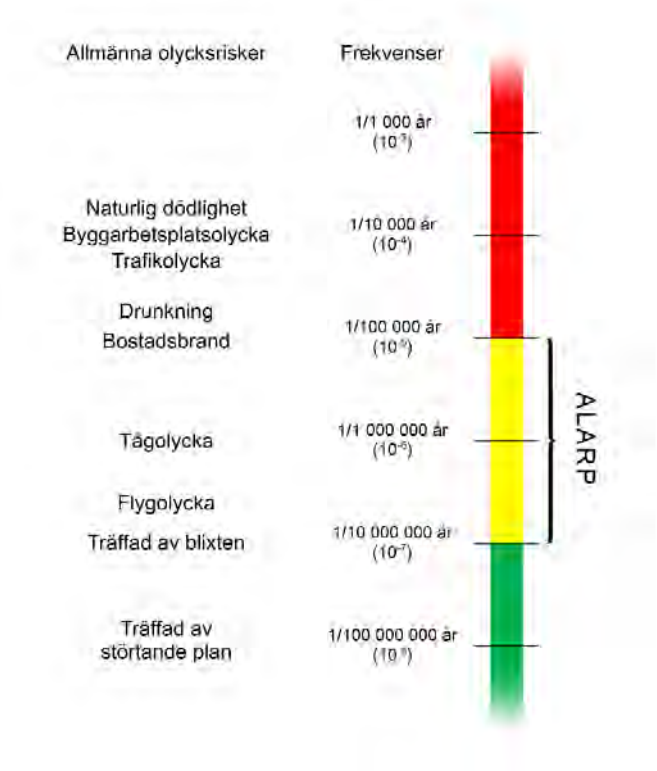
Tabell 7. Förslag till kriterier för värdering av individ och samhällsrisk enligt DNV.

Riskmått	Acceptabel risk	ALARP	Oacceptabel risk
Individrisk	< 10^{-7}	10^{-7} till 10^{-5}	> 10^{-5}
Samhällsrisk	< 10^{-6}	10^{-6} till 10^{-4}	> 10^{-4}

Figur 5. Föreslagna kriterier på individrisk samt samhällsrisk enligt DNV [4].

Som jämförelse illustreras i Figur 6 ett antal olycksrisker i samhället

Figur 6. Storleksordning på allmänna olycksrisker i förhållande till ALARP-området [5].

Individrisk – Sannolikheten att en individ som kontinuerligt vistas i en specifik plats omkommer. Individrisken är platsspecifik och oberoende av hur många personer som vistas inom det givna området. Syftet med riskmåttet är att kvantifiera risken på individnivå för att säkerställa att enskilda individer inte utsätts för oacceptabel risk.

Individrisk redovisas ofta med en individriskprofil (t.v. i Figur 5) som beskriver frekvensen att omkomma som en funktion av avståndet till en riskkälla. Kan även redovisas som konturer på karta.

Samhällsrisk – Beaktar hur stor konsekvensen kan bli med avseende på antalet personer som påverkas vid olika scenarier där hänsyn tas till befolkningstätheten inom det aktuella området. Hänsyn tas även till eventuella tidsvariationer, som t.ex. att persontätheten i området kan vara hög under en begränsad tid på dygnet eller året och låg under andra tider.

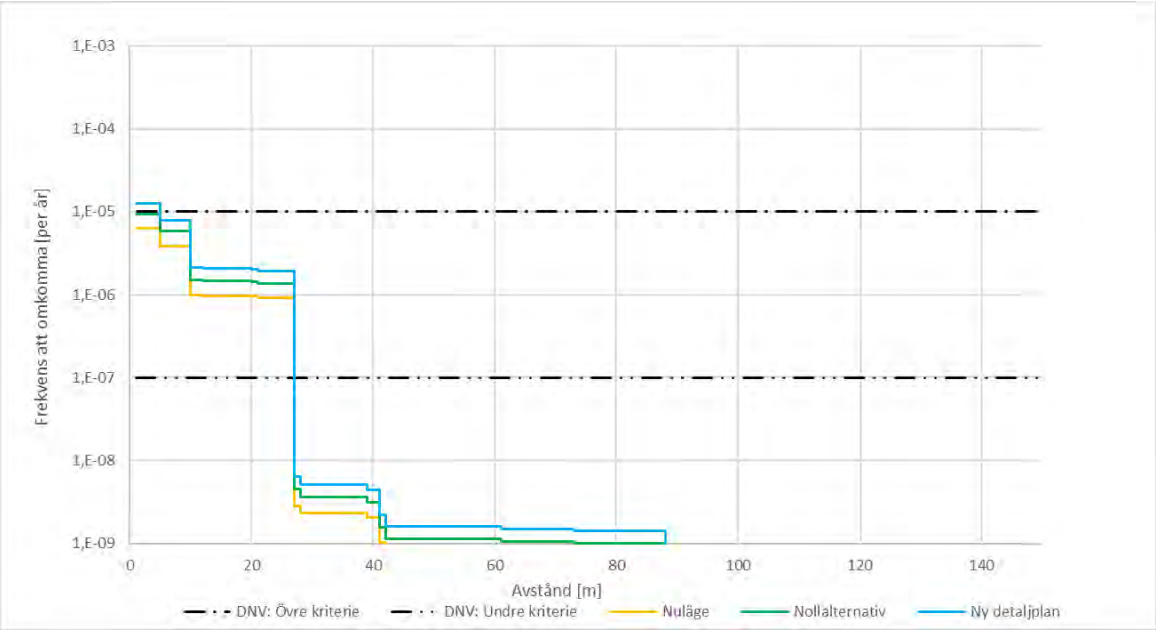
Samhällsrisken redovisas ofta med en F/N-kurva (t.h. i Figur 5) som visar den ackumulerade frekvensen för N eller fler omkomna till följd av de antagna olycksscenarierna.

4.1 INDIVIDRISKNIVÅ

4.1.1 *Holmsundsvägen och järnvägen, sydost*

I Figur 7 redovisas individrisken med avseende på Holmsundsvägen och järnvägen åt sydost där dessa löper parallellt. Med hänsyn till det inbördes läget mellan vägen och järnvägen har en korrektionsfaktor om -20 meter tillämpats på järnvägen. Detta avstånd varierar i realiteten, men 20 meter bedöms utgöra ett tillämpligt generellt värde.

Nollpunkten utgörs av vägkant åt sydväst.

Figur 7. Individrisknivå sydost om Holmsundsvägen och järnvägen.

Ur figuren kan utläsas att individrisknivån är förhöjd inom 27 meter från vägkant och att risknivån ökar med den ökande transport- och persontäthet som ansatts i de olika scenarierna.

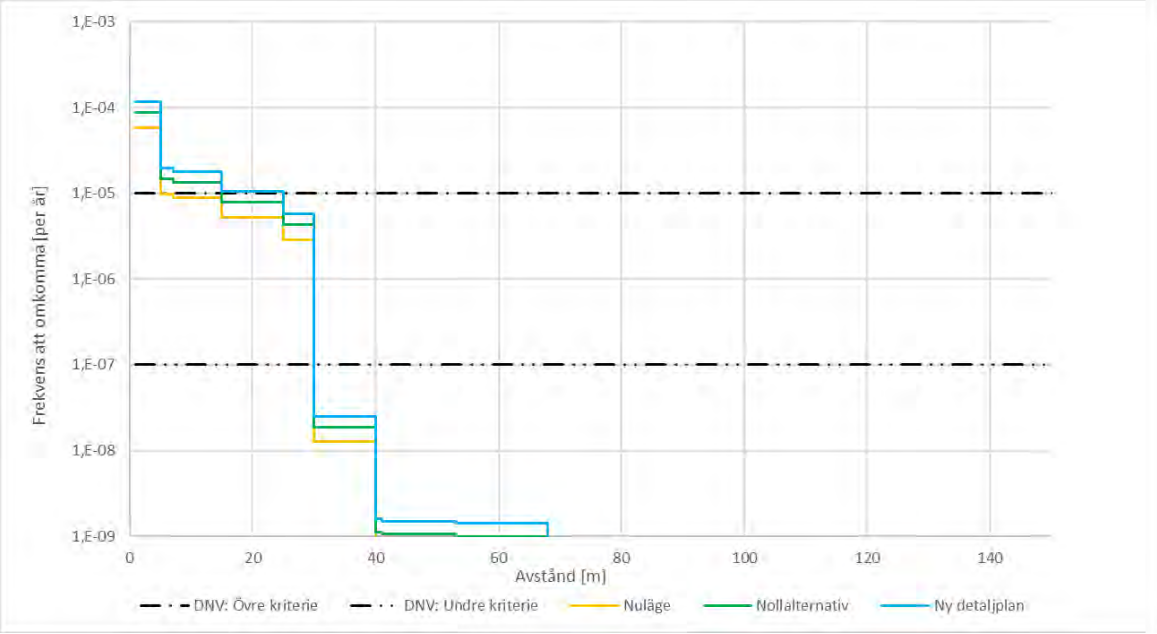
Förhöjd risknivå beror huvudsakligen av mekanisk skada vid urspårning (inom 30 meter från järnvägen, d.v.s. 10 meter från Holmsundsvägens vägkant) samt olyckor vid transport av brandfarlig vätska på Holmsundsvägen.

Baserat på beräknad individrisknivå görs bedömning att ny bebyggelse inom 27 meter från vägkant bör undvikas alternativt att åtgärder för att begränsa påverkan från olycka med brandfarlig vätska ska vidtas.

4.1.2 *Holmsundsvägen och järnvägen, nordväst*

I Figur 8 redovisas individrisken med avseende på Holmsundsvägen och järnvägen åt sydväst där dessa löper parallellt. Med hänsyn till det inbördes läget mellan vägen och järnvägen har en korrektionsfaktor om -20 meter tillämpats på vägen. Detta avstånd varierar i realiteten, men 20 meter bedöms utgöra ett tillämpligt generellt värde.

Nollpunkten utgörs av närmaste spårkant åt nordväst.

Figur 8. Individrisknivå nordväst om Holmsundsvägen och järnvägen.

Ur figuren kan utläsas att individrisknivån är oacceptabel i spårets direkta närhet och förhöjd inom 30 meter från spårkant, samt att risknivån ökar med den ökande transport och persontäthet som ansatts i de olika scenarierna.

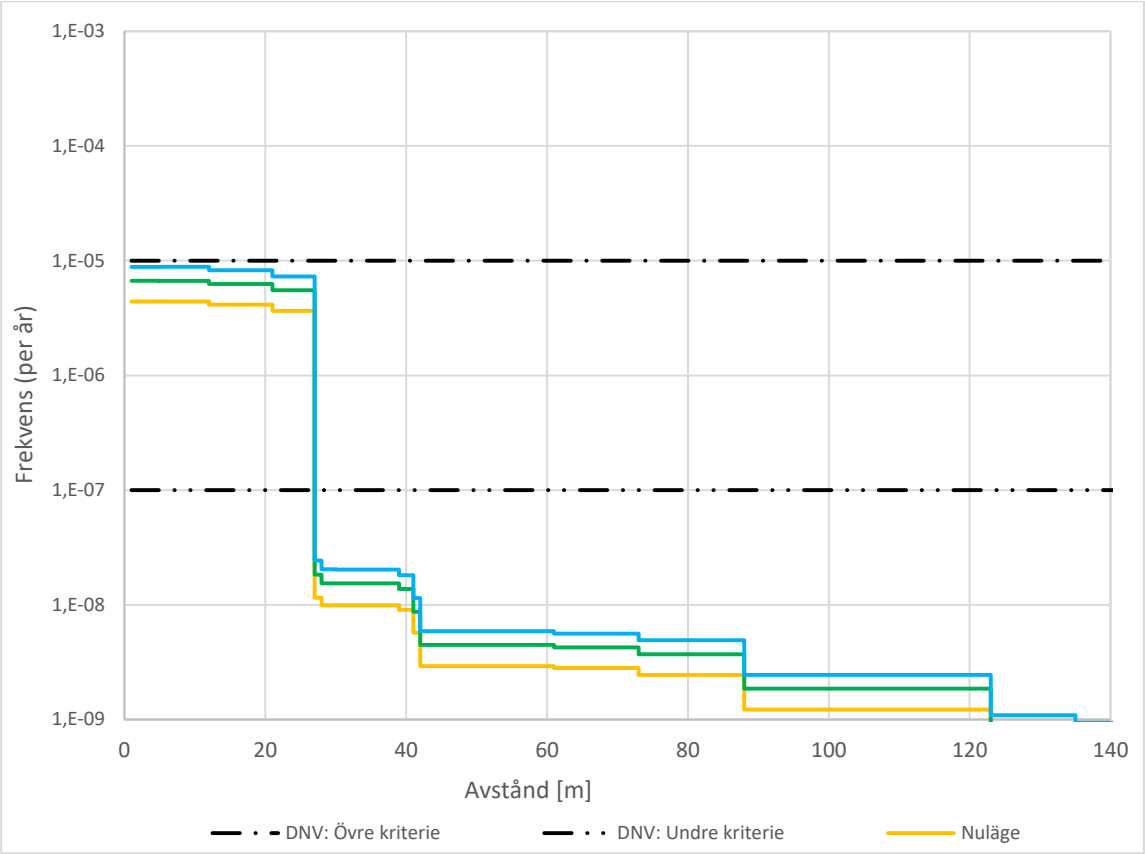
Förhöjda risknivåer härrörande från järnvägen beror uteslutande av mekanisk påverkan vid urspårning.

Inverkan i risknivån härrörande från transport på Holmsundsvägen är liten annat i järnvägens direkta närhet med anledning av vägens och järnvägens inbördes avstånd.

Baserat på beräknad individrisknivå görs bedömning att ny bebyggelse inom 30 meter från järnvägen bör undvikas alternativt att åtgärder för att begränsa påverkan från mekanisk skada ska vidtas.

4.1.3 *E12*

I Figur 9 redovisas individrisken med avseende på E12. Nollpunkt gäller från vägkant.

Figur 9. Individrisk med avseende på E12

Ur figuren kan utläsas att individrisknivån är kraftigt förhöjd inom 27 meter från vägkant, men acceptabel bortom samma avstånd. Ur figuren kan även utläsas att risknivån ökar med den ökande transport- och persontäthet som ansatts i de olika scenarierna.

Den förhöjda risknivån härrör i princip uteslutande från olyckor med brandfarlig vätska.

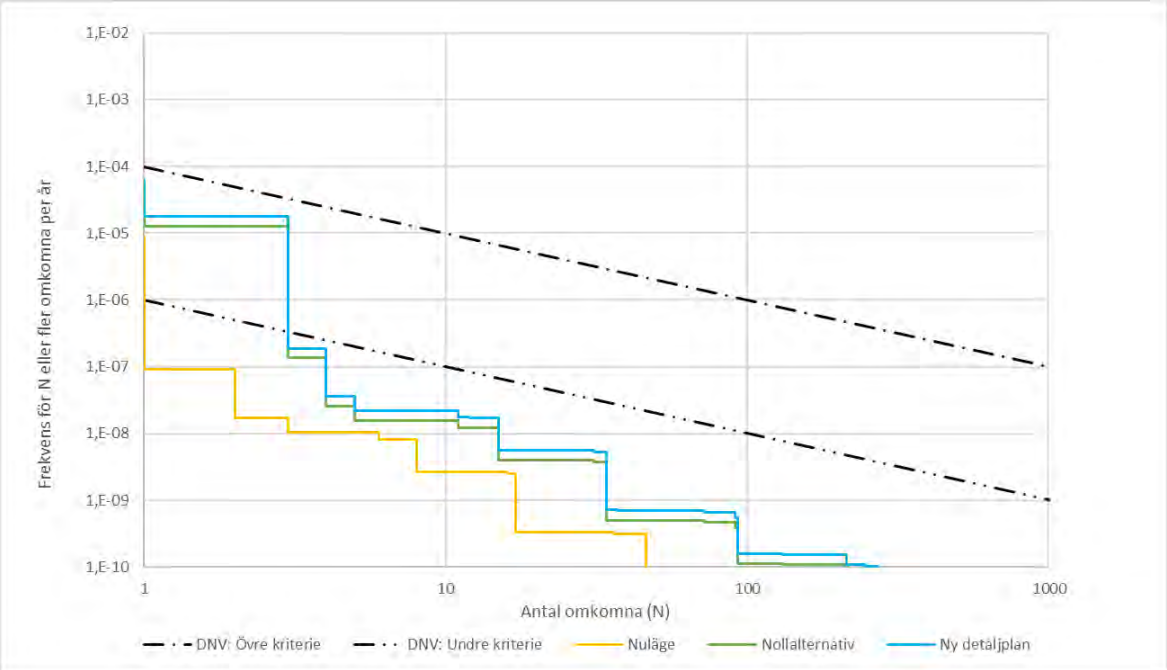
Baserat på beräknad individrisknivå görs bedömning att ny bebyggelse inom 27 meter från vägkant bör undvikas alternativt att åtgärder för att begränsa påverkan från olycka med brandfarlig vätska ska vidtas.

4.2 SAMHÄLLSRISKNIVÅ

4.2.1 *Holmsundsvägen och järnvägen*

I Figur 10 illustreras samhällsrisknivån med avseende på Holmsundsvägen och järnvägen. Där dessa löper parallellt genom samhället. I beräkningarna har ett befolkningsfritt avstånd om 25 meter ansatts.

Risknivån är genomgående acceptabel undantaget för olyckor med skadeutfall om två eller färre personer. Den stora skillnaden mellan ”nuläge” och de övriga två scenarierna härrör från avrundningar i genomförda beräkningar (då förväntade dödsfall endast kan redovisas i heltal), vilket ger en stor visuell skillnad i figuren.

Figur 10. Samhällsrisknivå med avseende på Holmsundsvägen och järnväg.

Trots en delvis förhöjd risknivå görs bedömning att inga särskilda åtgärder behöver vidtas med hänsyn till beräknad samhällsrisk. Vid nybyggnation utmed Holmsundsvägen eller järnvägen ska dock skyddsavstånd eller åtgärder enligt förslag i kapitel 5 Riskreducerande åtgärder övervägas.

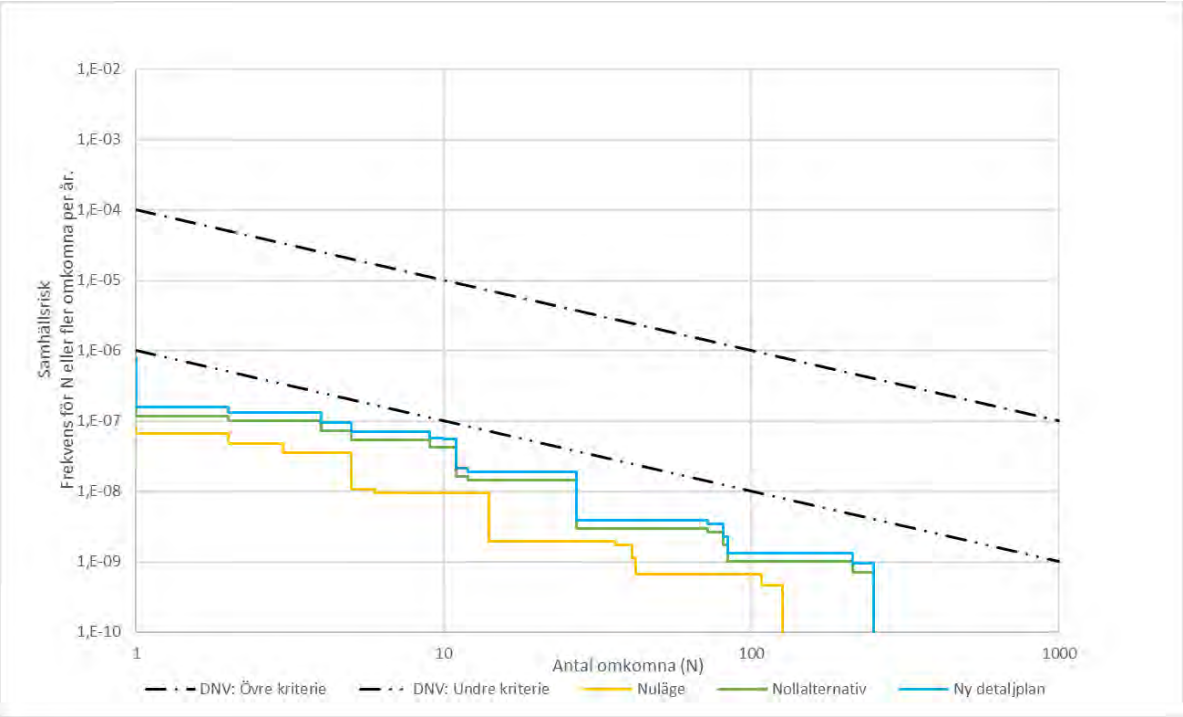
4.2.2 *E12*

I Figur 11 illustreras samhällsrisknivån med avseende på E12. I beräkningarna har ett befolkningsfritt avstånd om 25 meter ansatts.

Risknivån är genomgående att betrakta som acceptabel, vilket till stor del beror av en huvudsaklig transport av ADR-S klass 3 och det ansatta avståndet för befolkningsfri yta.

Vid förekomst av en större del oskyddad bebyggelse i vägens närhet skulle samhällsrisken troligtvis vara förhöjd likt för Holmsundsvägen och järnvägen, vilket i viss utsträckning kan utläsas ut individriskberäkningen för E12.

Beräknade individrisknivåer blir även styrande för skyddsavstånd och krav på riskreducerande åtgärder vid frångående av sådana.

Figur 11. Samhällsrisk med avseende på E12.

5 RISKREDUCERANDE ÅTGÄRDER

Om risknivån bedöms som ej acceptabel ska riskreducerande åtgärder identifieras och föreslås. Exempel på vanligt förekommande riskreducerande åtgärder anges i Boverkets och Räddningsverkets (nuvarande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) rapport Säkerhetshöjande åtgärder i detaljplaner [6], vilken är lämplig att använda som utgångspunkt. Åtgärder redovisas som kan eliminera eller begränsa effekterna av de identifierade scenarier som bedöms ge störst bidrag till risknivån utifrån de lokala förutsättningarna. För att rangordna och värdera åtgärders effekt kan med fördel kostnads-effekt- eller kostnads-nyttoanalys användas. Riskbilden efter de valda åtgärdernas genomförande bör verifieras.

Åtgärderna kan antingen vara sannolikhetsreducerande eller konsekvensbegränsande. I samband med fysisk planering är det utifrån Plan- och bygglagen svårt att reglera sannolikhetsreducerande åtgärder, eftersom riskkällorna och åtgärderna i regel är lokaliserade utanför området, eller regleras med andra lagstiftningar. De åtgärder som föreslås kommer därför i första hand vara av konsekvensbegränsande art. Åtgärdernas lämplighet och riskreducerande effekt baserar sig i huvudsak på bedömningar gjorda i Säkerhetshöjande åtgärder i detaljplaner [6]. De åtgärder som bedöms lämpliga att genomföra givet projektets förutsättningar och beräknade risknivåer presenteras och diskuteras nedan.

Observera att avsnittet utgör ett diskussions- och beslutsunderlag för vidare planering och således inte har formulerats som konkreta planbestämmelser.

Baserat på förutsättningarna enligt upprättad kvantitativa analys bedöms relevanta åtgärder i första hand utgöras av:

- Skyddsavstånd
- Hantering av brandfarlig vätska

5.1 KRAV PÅ ÅTGÄRDER

Samtliga åtgärder är inte lämpliga att reglera i en detaljplan, utan beaktas först i senare skede. Där inget annat nämns nedan, anses åtgärderna, enligt Boverkets skrift, vara lämpliga att reglera i detaljplan.

5.1.1 *Skyddsavstånd och disposition av planområdet*

Skyddsavstånd innebär att skyddsvärt objekt inte får placeras inom ett visst avstånd från en riskkälla. Inom ett skyddsavstånd kan mindre störningskänsliga verksamheter finnas, liksom skyddsanordningar, t.ex. vall och plank. Skyddsavstånd som riskreducerande åtgärd har hög tillförlitlighet och fungerar oberoende av andra åtgärder. Åtgärden är mest effektiv på korta avstånd, och effektiviteten avtar med avståndet.

Genom att reglera användandet av planområdets yta kan den optimeras baserat på risknivå. T.ex. kan ekonomibyggnader eller garage utgöra barriär mot mer skyddsvärda byggnader så som kontor, handel och bostäder. För ytor med förhöjd risk kan användandet regleras till parkmark, teknikbyggnader eller annan verksamhet som inte ger upphov till stadigvarande vistelse.

Vid nyetablering bör disposition av planområde nyttjas för att upprätthålla maximala skyddsavstånd mot farligt gods-led.

För aktuellt planområde kravställs skyddsavstånd och disposition av planområdet enligt Tabell 8 nedan. Zonindelningen i tabellen hänvisar till Länsstyrelsens riktlinjer se Figur 1.

Tabell 8. Skyddsavstånd och zonindelning för aktuella farligt gods-leder.

Farligt gods-led	0-30 meter	30-75 meter	75-150 meter
Holmsundsvägen och järnvägen (Sydost)	Skyddsavstånd (Zon A)	Zon B och Zon C	Zon D
Holmsundsvägen och järnvägen (Nordväst)	Skyddsavstånd (Zon A)	Zon B och Zon C	Zon D
E12	Skyddsavstånd (Zon A)	Zon D	Zon D

Ovanstående tabell presenteras också grafiskt i Bilaga B.

5.2 REKOMMENDERADE ÅTGÄRDER

Nedanstående åtgärder är inte krav utifrån Plan- och bygglagen, utan nedanstående åtgärder rekommenderas om kommunen vill sänka risknivån ytterligare. Dessa åtgärder bedöms rimliga att överväga, men är inte krav för att uppnå en god markanvändning enligt Plan- och bygglagen.

5.2.1 *Begränsning av spridning av brandfarlig vätska*

För att minska risken för påverkan från pölbrand kan antingen uppsamling ske via dike eller vall.

Dike anordnas med syfte att samla upp utsläpp. Åtgärden kan reducera konsekvensen av pölbrand, eftersom diket samlar upp vätskeutsläpp. Åtgärden kan med fördel kombineras med vall, se nedan. Dikets djup och bredd bör utredas i detalj för att anpassa den riskreducerande effekten.

En vall av jordmassor kan fungera som en fysisk barriär mellan godsled och planområde. Vallen tjänar som en avgränsning mot planområdet vid utsläpp av vätskor, och begränsar både storlek och bildandet av pölar, och i förlängningen eventuella pölbränder. Gasutsläpp nära marken kan, till följd av den turbulens som vallen skapar, reduceras till ca hälften i koncentration. Tryckvågor från explosioner kan reduceras och avåkningar mot planområdet förhindras. Åtgärden har dessutom hög tillförlitlighet och kräver ingen skötsel avseende bibehållen riskreducerande effekt. En vall är dock förhållandevis dyr och skrymmande. Vallens höjd och utbredning bör utredas i detalj för att säkerställa den riskreducerande effekten.

En vall kan på samma vis som ett dike innebära en uppsamling av brandfarlig vätska i händelse av en olycka med transport av farligt gods klass 3. Förutsättningarna för vall bör bedömas från fall till fall och där möjlighet ges kommer en vall medföra en riskreducerande effekt. Om exempelvis schaktmassor ska bortföras kan en vall vara ett lämpligt alternativ att överväga, både till följd av dess riskreducerande effekt men även till följd av en mer begränsad miljöpåverkan till följd av transport av schaktmassor.

Givet ovanstående bedöms det lämpligt att se över förutsättningar längs med befintliga farligt gods-leder, i händelse av nybyggnation ska åtgärden beaktas.

5.2.2 *Åtgärder vid nyetabelering inom Holmsundsområdet*

I rapporten Märkpojken [7] redovisas skyddsavstånd och förslag på lämplig markanvändning på olika avstånd. Det rekommenderas att dessa efterföljs vid nyetablering inom Holmsundsområdet i närheten av transportlederna för farligt gods.

6 DISKUSSION

Riskbedömningar av detta slag är alltid förknippade med osäkerheter, om än i olika stor utsträckning. Osäkerheter som påverkar resultatet kan vara förknippade med bl.a. det underlagsmaterial och de beräkningsmodeller som analysens resultat är baserat på. De beräkningar, antaganden och förutsättningar som bedöms vara belagda med störst osäkerheter är:

- Personantal inom området,
- farligt gods-transporter förbi planområdet,
- schablonmodeller som har använts vid sannolikhetsberäkningar och
- antal personer som förväntas omkomma vid respektive skadescenario.

De antaganden som har gjorts har varit konservativt gjorda så att risknivån inom området inte ska underskattas.

Vid analyser av detta slag råder ibland brist på relevanta data, behov av att göra antaganden och förenklingar och svårigheter att få fram tillförlitliga uppgifter som dessutom är mer eller mindre osäkra. Dessa svårigheter innebär att olika riskanalyser/riskanalytiker ibland kan komma fram till motstridiga resultat på grund av skillnader i antaganden, metoder och/eller ingångsdata. [8]

Det finns flera skäl till varför systematiska riskanalyser är att föredra framför andra mer informella eller intuitiva sätt att hantera den stora, men långt ifrån fullständiga, kunskapsmassa som finns beträffande riskerna med farligt gods. Användning av riskanalysmetoder av den typ som presenteras i VTI Rapport 389:1 och som använts i detta projekt innebär att befintlig kunskap insamlas, struktureras och sammanställs på ett systematiskt sätt så att kunskapsluckor kan identifieras. Detta medför att analysens förutsättningar kan prövas, ifrågasättas och korrigeras av oberoende. Metoden innebär också att de antaganden och värderingar som ligger till grund för olika skattningar tydliggörs för att undvika missförstånd vid information, diskussion och förhandling mellan beslutsfattare, transportörer och allmänhet. Riskanalyser utgör därigenom ett viktigt led i den demokratiska process som omger transporter av farligt gods i samhället. [8]

7 SLUTSATSER

Givet upprättad riskanalys och genomförd riskvärdering bedöms det möjligt att genomföra aktuellt planförslag och därigenom uppfylla ställda krav enligt Plan- och bygglagen avseende lämplig markanvändning. Detta förutsätter dock att riskreducerande åtgärder i form av skyddsavstånd och disponering av planområdet sker i enlighet med nedanstående tabell.

Tabell 9. Skyddsavstånd och zonindelning för aktuella farligt gods-leder.

Farligt gods-led	**0-30 meter**	**30-75 meter**	**75-150 meter**
Holmsundsvägen och järnvägen (Sydost)	Skyddsavstånd (Zon A)	Zon B och Zon C	Zon D
Holmsundsvägen och järnvägen (Nordväst)	Skyddsavstånd (Zon A)	Zon B och Zon C	Zon D
E12	Skyddsavstånd (Zon A)	Zon D	Zon D

Zonindelningen hänvisar till Länsstyrelsen riktlinjer. Skyddsavstånd (Zon A) bör regleras i detaljplan som en bestämmelse som anger att marken inte får förses med byggnadsverk eller viss typ av byggnadsverk, så kallad prickmark.

Inga ytterligare krav på åtgärder föreligger för att uppfylla kraven i Plan- och bygglagen avseende lämplig markanvändning ur riskhänseende för aktuell detaljplan. Däremot kan den generella risknivån sänkas ytterligare om uppsamling av brandfarlig vätska sker längs med aktuella farligt gods-leder. Möjliga alternativ för detta är nyttjande av dike samt vall för ändamålet.

8 REFERENSER

[1] MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2009.

[2] Räddningsverket, *Förvaring av explosiva varor,* Karlstad, 2006.

[3] VTI, *Konsekvensanalys av olika olyckscenarier vid transport av farligt gods på väg och järnväg,* Väg- och transportforskningsinstitutet, 1994.

[4] G. Davidsson, M. Lindgren och L. Mett, *Värdering av risk,* Statens Räddningsverk, 1997.

[5] Länsstyrelsen Hallands län, ”Riskanalys av farligt gods i Hannalds län, Meddelande 2011:19,” 2011.

[6] Räddningsverket och Boverket, *Säkerhetshöjande åtgärder i detaljplaner - Vägledningsrapport 2006,* Statens Räddningsverk, Boverket, 2006.

[7] WSP, ”DETALJERAD RISKBEDÖMNING FÖR PLANPROGRAM, UMEÅ KOMMUN – MÄRKPOJKEN 1 & 6,” WSP, Stockholm, 2020.

[8] Väg- och transportforskningsinstitutet, *VTI rapport 387:1,* 1994.

[9] IEC, *International Standard 60300-3-9,* Geneve: International Electrotechnical Comission, 1995.

[10] ISO, *Risk management - Vocabulary,* Geneva: International Organization for Standardization, 2002.

[11] B. Mattsson, *Riskhantering vid skydd mot olyckor,* Karlstad: Räddningsverket, 2000.

[12] Räddningsverket, *Handbok för riskanalys,* Karlstad: Räddningsverket, 2003.

[13] J. Nilsson, *Introduktion till riskanalysmetoder,* Lund: Brandteknik, Lunds Tekniska Högskola, 2003.

[14] F. Nystedt, *Riskanalysmetoder,* Lund: Brandteknik, Lunds Tekniska Högskola, 2000.

Bilaga A. Metod för riskhantering

Detta kapitel innehåller en beskrivning av begrepp och definitioner, arbetsgång och omfattning av riskhantering i projektet samt de metoder som använts.

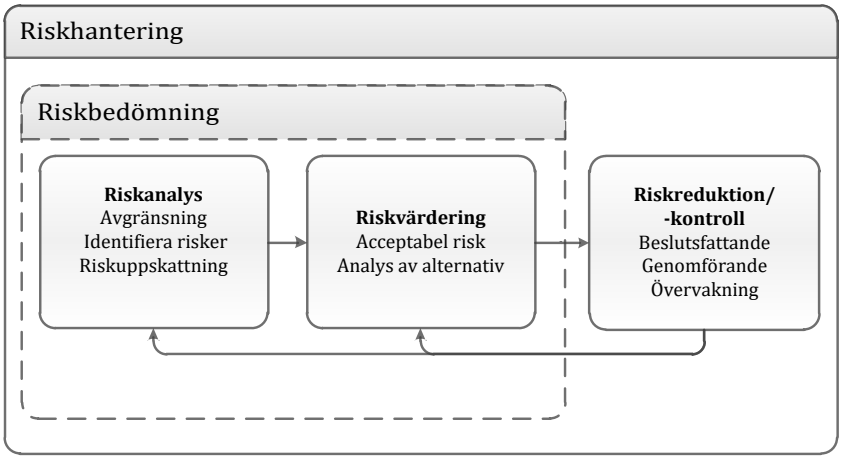
A.1. Begrepp och definitioner

Begreppet risk avser kombinationen av sannolikheten för en händelse och dess konsekvenser. Sannolikheten anger hur troligt det är att en viss händelse kommer att inträffa och kan beräknas om frekvensen, d.v.s. hur ofta något inträffar under en viss tidsperiod, är känd.

Riskanalys omfattar, i enlighet med de internationella standarder som beaktar riskanalyser i tekniska system [9] [10], riskidentifiering och riskuppskattning, se Figur 12.

Riskidentifieringen är en inventering av händelseförlopp (scenarier) som kan medföra oönskade konsekvenser, medan riskuppskattningen omfattar en kvalitativ eller kvantitativ uppskattning av sannolikhet och konsekvens för respektive scenario.

Sannolikhet och frekvens används ofta synonymt, trots att det finns en skillnad mellan begreppen. Frekvensen uttrycker hur ofta något inträffar under en viss tidsperiod, t.ex. antalet bränder per år, och kan därigenom anta värden som är både större och mindre än 1. Sannolikheten anger istället hur troligt det är att en viss händelse kommer att inträffa och anges som ett värde mellan 0 och 1. Kopplingen mellan frekvens och sannolikhet utgörs av att den senare kan beräknas om den första är känd.

Figur 12. Riskhanteringsprocessen.

Efter att riskerna analyserats görs en riskvärdering för att avgöra om riskerna kan accepteras eller ej. Som en del av riskvärderingen kan det även ingå förslag till riskreducerande åtgärder och verifiering av olika alternativ. Det sista steget i en systematisk hantering av riskerna kallas riskreduktion/-kontroll. I det skedet fattas beslut mot bakgrund av den värdering som har gjorts av vilka riskreducerande åtgärder som ska vidtas.

Riskhantering avser hela den process som innehåller analys, värdering och reduktion/-kontroll, medan riskbedömning enbart avser analys och värdering av riskerna.

A.2. Riskanalysmetoder

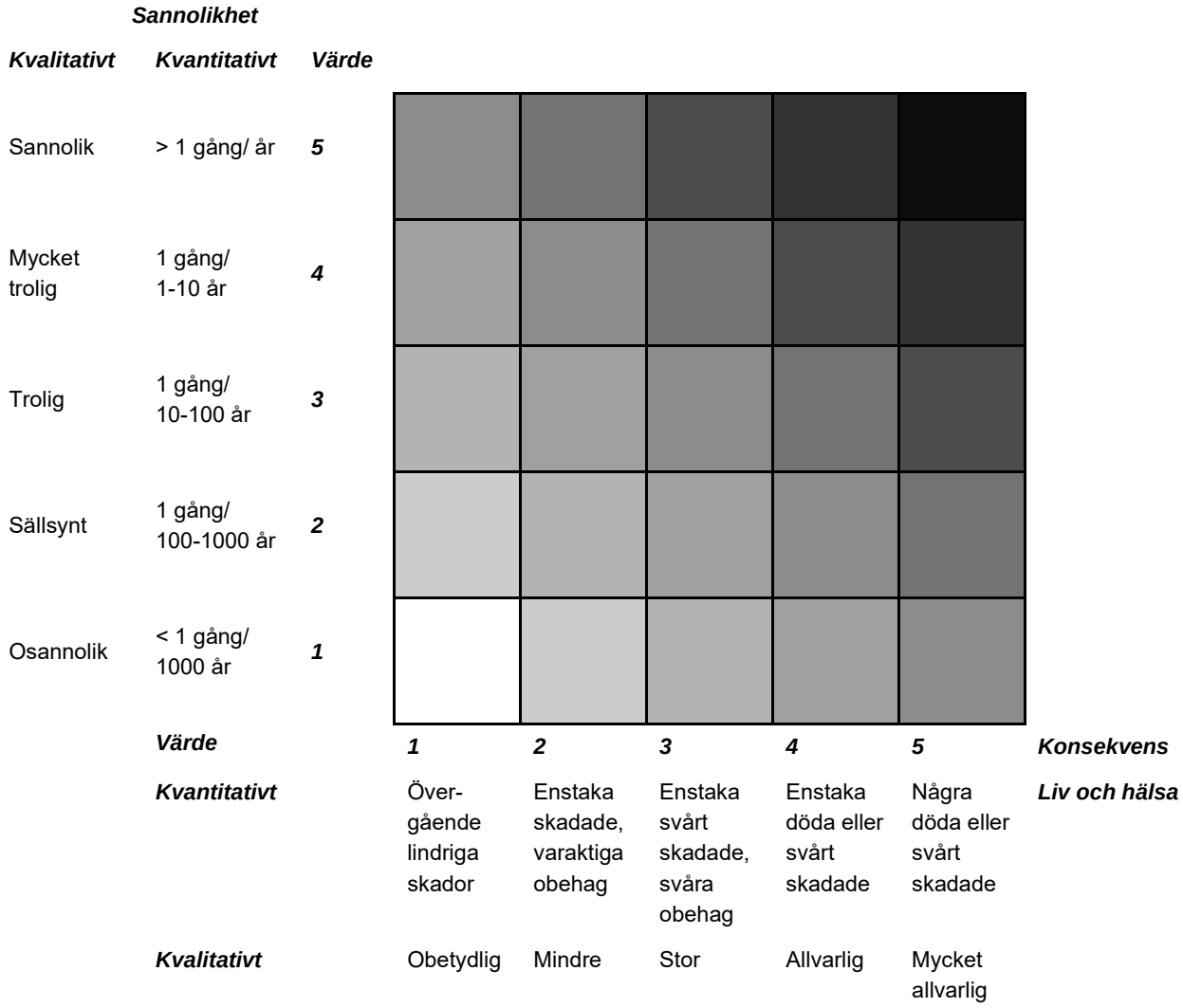
A.2.1 Kvalitativa metoder

I kvalitativa metoder används beskrivningar av typen stor, mellan eller liten, utan försök att närmre precisera sannolikheter för olika utfall utan, eftersom det primära syftet med klassificeringen är att jämföra riskerna med varandra [11].

A.2.2 Semi-kvantitativa metoder

De semi-kvantitativa metoderna är mer detaljerade än de renodlat kvalitativa metoderna, och innehåller delvis numeriska riskmått. De numeriska måtten behöver inte vara precisa, utan kan beteckna storleksordningar för att jämföra olika alternativ. En riskmatris är ett exempel på ett semi-kvantitativt verktyg [11].

Riskmatriser är vanligt förekommande riskhanteringsverktyg och de kan vara av både kvalitativ och kvantitativ karaktär, se Figur 13. En riskmatris gör det möjligt att grovt rangordna olika skadehändelsers risknivåer. De skadehändelser som finns i matrisens övre högra hörn, d.v.s. de händelser som har hög sannolikhet och allvarliga konsekvenser, utgör stora risker som bör reduceras omedelbart. De skadehändelser som återfinns i matrisens nedre vänstra hörn utgör mindre allvarliga eller obetydliga risker som troligen inte behöver åtgärdas. Nivån på de risker som accepteras bör naturligtvis stämma överens med myndigheters och företagets eller organisationens övergripande nivå för acceptabla risker, om sådana finns formulerade [12].

Figur 13. Exempel på en semi-kvantitativ riskmatris [13].

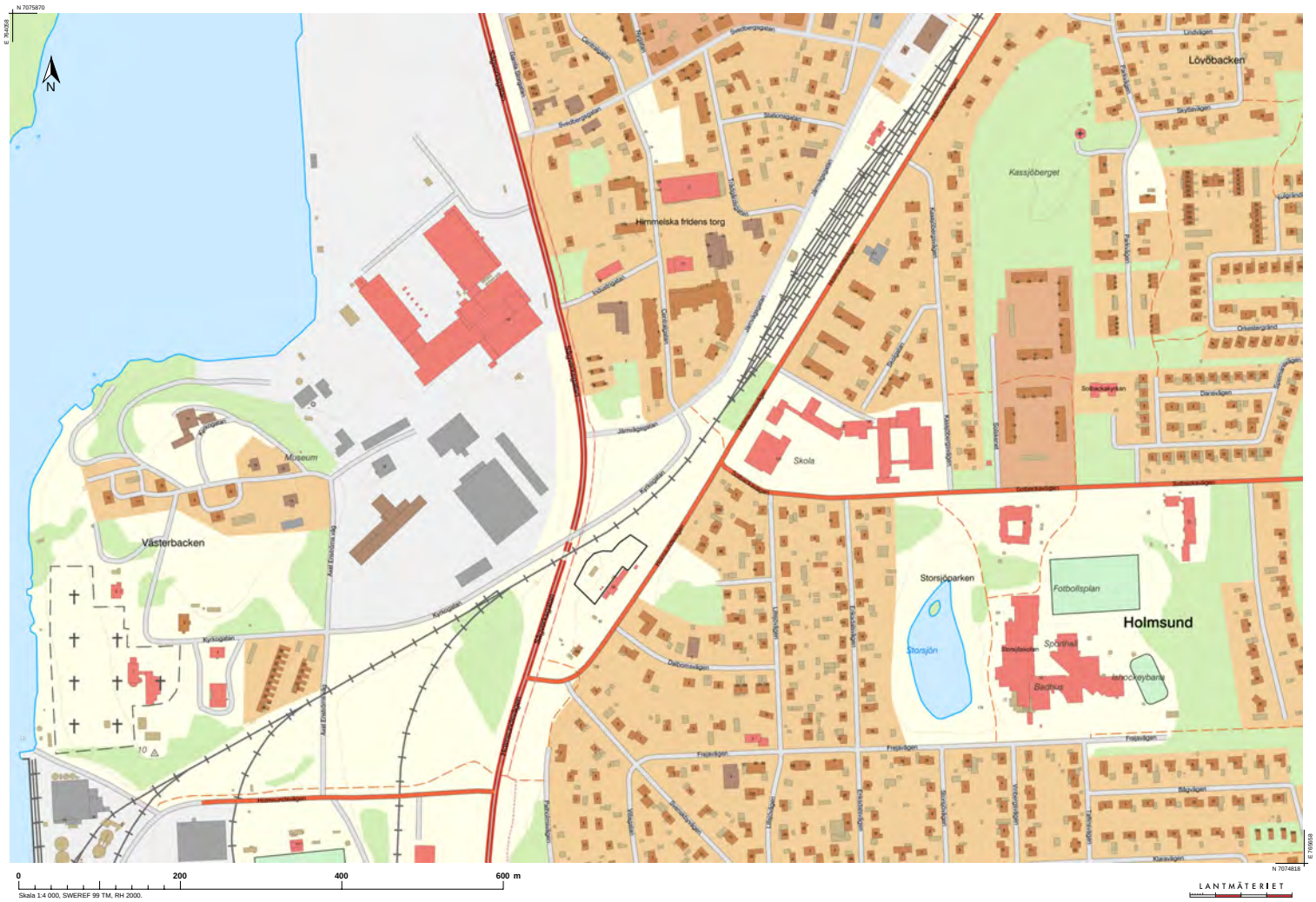
A.2.3 Kvantitativa metoder

Kvantitativa metoder är helt numeriska och beskriver således risker med kvantitativa termer, exempelvis förväntat antal omkomna per år [14].

Bilaga B. Kartbilder med zonindelning

Nedan presenteras kartbilder med föreslagen zonindelning grafiskt presenterad för de olika farligt gods-lederna som har bedömts i denna riskbedömning.

N 7076853
E 704 800
N
Skidbacke
Ömberget
Prämskär
Sundsparken
Fotbollsplaner
Skola
Sandvik
Sählinsparken
Djupvik
Lövöparken
Lövön
Lövöbacken
Ölandsbron
N 7075801
E 703896
0
200
400
600 m
Skala 1:4 000, SWEREF 99 TM, RH 2000.
LANTMÄTERIET

N 7075870
E 704928
N
Himmelska fridens torg
Kassjöberget
Lövöbacken
Skola
Museum
Västerbacken
Storsjöparken
Fotbollsplan
Holmsund
Storsjön
Sporthall
Badhus
Schackcykelbana
N 7074818
E 705558
0
200
400
600 m
Skala 1:4 000, SWEREF 99 TM, RH 2000.
LANTMÄTERIET

N 7074897
E 764000
N
Holmsund
Fotbollsplan
Svenskby
Tennisbanor
Tafflinsparken
Eriksdal
Anders Eriksvägen
Patholmsviken
Ljumviken
Ljumviksudden
E 765800
N 7073845
0
200
400
600 m
Skala 1:4 000, SWEREF 99 TM, RH 2000.
LANTMÄTERIET

VI ÄR WSP

WSP är en av världens ledande rådgivare och konsultbolag inom samhällsutveckling. Med cirka 50 000 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen.

Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Så tar vi ansvar för framtiden.

wsp.com

WSP Sverige AB

121 88 Stockholm-Globen

Besök: Arenavägen 7

T: +46 10-722 50 00

wsp.com

DETALJERAD RISKBEDÖMNING FÖR PLANPROGRAM

UMEÅ KOMMUN – MÄRKPOJKEN 1 & 6

2020-12-07

Detaljerad Riskbedömning för planprogram

Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6

Holmsund Stadsplan

KONSULT

WSP Brand och Risk

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
Tel: +46 10 7225000
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
http://www.wspgroup.se

KONTAKTPERSONER

WSP

Martin Linge

Tel: 010-722 88 04

Mail: martin.linge@wsp.se

Umeå kommun

Frida Niemi

Tel: 090-16 12 06

Mail: frida.niemi@umea.se

PROJEKT
Holmsunds stadsplan

UPPDRAGSNAMN
Riskutredning Märkpojken

UPPDRAGSNUMMER
10307051

FÖRFATTARE
Martin Linge

DATUM
2020-12-07

GRANSKAD AV
Fredrik Larsson

GODKÄND AV
Göran Nygren

UPPDRAGSNAMN
Riskutredning Märkpojken

FÖRFATTARE
Martin Linge

UPPDRAGSNUMMER
10307051

DATUM
2020-12-07

Sammanfattning

Umeå kommun arbetar med ett planprogram för fastigheterna Märkpojken 1 och 6 söder om Umeå stad. Syfte med denna riskutredning är att uppfylla gällande krav enligt PBL samt Länsstyrelsen i Norr- och Västerbottens läns krav på beaktande av riskhanteringsprocess enligt *Riktlinjer farligt gods i Norr- och Västerbottens län.*

Umeå hamn, söder om området, är målpunkt för transporter med farligt gods via väg- och spårtrafik. E12 som passerar området utgör primärled för farligt gods och ett industrispår som leder till hamnen passerar området. WSP har fått i uppdrag att upprätta en riskbedömning med avseende på riskpåverkan från primär transportled för farligt gods samt för industrispåret som går ner till hamnen.

Målet med rapporten är att tydliggöra olika planeringsförutsättningar och utgöra beslutsunderlag för den inriktning som Umeå stad väljer för hur området ska utformas och planförutsättningar som kan bli aktuella vid val av olika inriktningar på utformning.

Resultatet av individrisk- och samhällsriskberäkningarna påvisar att byggnader inte bör upprättas inom 15 m från industrispår eller E12. För etablering inom 15 – 30 m från farligt gods-lederna krävs riskreducerande åtgärder. Förslag på riskreducerande åtgärder för olika zoner enligt *Riktlinjer farligt gods i Norr- och Västerbottens län* [1] redovisas i följande tabell:

Zon A – Ej känslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerande åtgärder**
0 - 15	Skyddsavstånd. Marken kan exempelvis utgöras av grönområden eller cykelväg eller jordvall. Dike/invallning krävs för att inte utsläpp ska nå närmare planområdet
15 - 150	Inga riskreducerande åtgärder krävs för etablering av zon A.
Zon B och C – mindre känslig verksamhet och normalkänslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerande åtgärder**
0 - 15	Ingen etablering.
15 - 30	Etablering av zon B och zon C möjlig om följande riskreducerande åtgärder vidtas: ▪ Byggnadstekniskt brandskydd (se avsnitt 5.1.2) ▪ Ej oskyddad stadigvarande vistelse utomhus (se avsnitt 5.1.2) ▪ Säker utrymningsväg (se avsnitt 5.1.3) ▪ Placering av friskluftsintag och ev. nödstopp (se avsnitt 5.1.5)
30 - 150	Överväg placering av friskluftsintag och att förse mekanisk ventilation med nödstopp för personintensiva verksamheter. Inga övriga riskreducerande åtgärder bedöms nödvändiga.

Zon D – Känslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerance åtgärder**
0 - 30	Ingen etablering.
30 - 150	Separat utredning av riskreducerande åtgärder för byggnader tillhörande byggnadsteknisk klass Br0. Överväg placering av friskluftsintag och att förse mekanisk ventilation med nödstopp. Etablering av flerbostadshus bortom 30 m möjlig om följande riskreducerande åtgärder vidtas: ▪ Säker utrymningsväg (se avsnitt 5.1.3)
55 - 150	Möjlig etablering av andra byggnadstyper än flerbostadshus inom zon D. Riskreducerande åtgärder enligt ovan. Generellt fördelaktigt om zon D planeras så långt avstånd som möjligt från farlig gods-lederna.

Utifrån beräkningarna görs bedömning att genomförande av föreslagna åtgärder medför en risknivå som är acceptabel.

UPPDRAGSNAMN
Riskutredning Märkpojken

FÖRFATTARE
Martin Linge

UPPDRAGSNUMMER
10307051

DATUM
2020-12-07

INNEHÅLL

1 INLEDNING 6
1.1 SYFTE OCH MÅL 6
1.2 OMFATTNING 6
1.3 AVGRÄNSNINGAR 6
1.4 STYRANDE DOKUMENT 6
1.5 SAMRÅD 8
1.6 UNDERLAGSMATERIAL 8
1.7 INTERNKONTROLL 8
2 OMRÅDESBESKRIVNING 9
2.1 OMGIVNING 10
2.2 PLANOMRÅDET 11
2.3 INFRASTRUKTUR 12
2.4 BEFOLKNING OCH PERSONTÄTHET 13
3 RISKIDENTIFIERING 14
3.1 IDENTIFIERING OCH BESKRIVNING AV RISKKÄLLOR 14
3.2 TRANSPORT AV FARLIGT GODS PÅ E12 OCH INDUSTRISPÅR 14
3.3 SAMMANSTÄLLNING AV OLYCKSSCENARIER 14
4 RISKUPPSKATTNING OCH RISKVÄRDERING 15
4.1 INDIVIDRISKNIVÅ MED AVSEENDE PÅ E12 OCH INDUSTRISPÅR 17
4.2 SAMHÄLLRISK MED AVSEENDE PÅ E12 OCH INDUSTRISPÅR 19
5 RISKREDUCERANDE ÅTGÄRDER 21
5.1 REKOMMENDERADE ÅTGÄRDER 21
5.2 SAMMANFATTANDE FÖRSLAG AV ÅTGÄRDER 25
6 DISKUSSION 26
7 SLUTSATSER 27
REFERENSER 28

1 INLEDNING

WSP har av Umeå kommun fått i uppdrag att göra en riskbedömning i samband med upprättande av planprogram för Märkpojken 1 och 6, i Umeå kommun. Öster och norr om planområdet löper E12, som är primär transportled för farligt gods. Det finns även spårtrafik i form av industrispår som passerar söder om området och går ner mot Umeå hamn. Ett industrispår går också upp genom planområdets östra del, vilket kommer att utgå. Enligt ett tidigt planförslag föreslås att området främst kommer att bestå av bostäder och kommersiella verksamheter.

1.1 SYFTE OCH MÅL

Enligt länsstyrelserna i Norr- och Västerbottens län ska riskhanteringsprocessen beaktas i framtagandet av detaljplaner inom 150 meter från farligt gods-led [1]. Med anledning av länsstyrelsernas krav upprättas denna riskbedömning.

Syftet med denna riskbedömning är att uppfylla Plan- och bygglagens (2010:900) krav på lämplig markanvändning med hänsyn till risk, samt länsstyrelsens och räddningstjänstens krav på beaktande av riskhanteringsprocessen vid markanvändning intill farligt gods-led.

Målet med riskbedömningen är att utreda lämpligheten med planerad markanvändning samt ge riktlinjer för vilken typ av markanvändning som kan vara lämplig utifrån bedömd riskbild i området, med avseende på närhet till farligt gods-led.

1.2 OMFATTNING

Riskbedömningen tar huvudsakligt avstamp i nedanstående frågeställningar:

- Vad kan inträffa? (riskidentifiering)
- Hur ofta kan det inträffa? (frekvensberäkningar)
- Vad är konsekvensen av det inträffade? (konsekvensberäkningar)
- Hur stor är risken? (riskuppskattning)
- Är risken acceptabel? (riskvärdering)
- Rekommenderas åtgärder? (riskreduktion)

1.3 AVGRÄNSNINGAR

I riskbedömningen belyses risker förknippade med transport av farligt gods på E12 och tågtrafik på industrispåret. De risker som har beaktats är plötsligt inträffade skadehändelser (olyckor) med livshotande konsekvenser för tredje man, d.v.s. risker som påverkar personers liv och hälsa. Bedömningen beaktar inte påverkan på egendom, miljö eller arbetsmiljö, personskador som följd av påkörning eller kollision eller långvarig exponering av buller, luftföroreningar samt elsäkerhet. Dock ingår riskerna förknippade med urspårning av godståg.

Resultatet av riskbedömningen gäller under angivna förutsättningar. Vid förändring av förutsättningarna behöver riskbedömningen uppdateras.

1.4 STYRANDE DOKUMENT

I detta avsnitt redogörs för de dokument som huvudsakligen varit styrande i framtagandet och utformningen av riskbedömningen.

1.4.1 Plan- och bygglagen

Plan- och bygglagen (2010:900) ställer krav på att bebyggelse lokaliseras till för ändamålet lämplig plats med syfte att säkerställa en god miljö för brukare och omgivning.

> *Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till […] människors hälsa och säkerhet, … (PBL 2010:900. 2 kap. 5§)*
>
> *Vid planläggning och i ärenden om bygglov enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till […] skydd mot uppkomst och spridning av brand och mot trafikolyckor och andra olyckshändelser, … (PBL 2010:900. 2 kap. 6§)*

1.4.2 Riktlinjer

Länsstyrelserna i Norr- och Västerbottens gemensamma dokument *Riktlinjer farligt gods i Norr- och Västerbottens län* [1] anger att riskhanteringsprocessen ska beaktas vid markanvändning inom 150 meter från en transportled för farligt gods. I Figur 1 illustreras lämplig markanvändning i anslutning till transportleder för farligt gods enligt dessa riktlinjer. Zonerna har inga fasta gränser eller avstånd, utan riskbilden för det aktuella planområdet är avgörande för markanvändningens placering. En och samma markanvändning kan därmed tillhöra olika zoner (A – D).

Zon A (Ej känslig verksamhet)	Zon B (mindre känslig verksamhet)
Alldeles intill transportleden för farligt gods kan ej känslig verksamhet placeras. Ej känslig verksamhet är sådan markanvändning som omfattar ett fåtal människor vilka inte upprätthåller sig stadigvarande på platsen: • Parkering (ytparkering) • Trafik • Odling • Friluftsområde • Tekniska anläggningar	Mindre känslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar få och vakna personer: • Detaljhandel (< 3000 m²) • Industri • Drivmedelsförsäljning • Lager • Parkering (parkeringshus) • Verksamhetsområde
Zon C (normalkänslig verksamhet)	**Zon D (känslig verksamhet)**
Normalkänslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar färre personer än känslig verksamhet, samtidigt som personerna får vara sovande, givet att de har god lokalkännedom: • Bostäder (småhusbebyggelse) • Detaljhandel • Kontor • Tillfällig vistelse (mindre hotell/camping) • Besöksanläggning utan betydande åskådarplats • Centrumverksamhet	Känslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar många eller särskilt känsliga personer (personer med nedsatt förmåga att själva inse fara och påverka sin säkerhet t.ex. vårdbehövande eller barn): • Bostäder (flerbostadshus) • Vård • Skola • Tillfällig vistelse (större hotell/konferens) • Besöksanläggning med betydande åskådarplats

Figur 1. Kategorisering av markanvändning i bebyggelsezoner enligt Länsstyrelsen i Norr- och Västerbottens län [1].

Vidare kategoriseras skyddsavstånd till de olika zonerna i förhållande till hastighetsbegränsning, antal körfält, eventuella skyddsåtgärder samt ÅDT lastbilar prognosår 2040, samt för aktuell spårsträcka enligt Bilaga 1 i riktlinjerna [1]. E12 som ligger intill planområdet är en tvåfältsväg med hastighetsbegränsning på 60 km/h och prognostiserat ÅDT för tung trafik år 2040 är ca 1000 fordon och 6 500 för totaltrafiken. Detta resulterar i följande riktlinjer från Länsstyrelsen angående skyddsavstånd och åtgärder för respektive zon, se Tabell 1. Zon A är inte medtaget då det är klassat som ej känslig verksamhet och kan placeras inom område mellan vägkant/spårmitt och zon med skyddsavstånd.

Tabell 1. Skyddsavstånd för tvåfältsväg, 60 – 70 km/h (övre tabell) samt för spårtrafik (undre tabell) [1].

ÅDT LASTBIL (2040)	ÅTGÄRDER	SKYDDSAVSTÅND		
		Zon B	Zon C	Zon D
1100	Inga	-	25	45
	Invallning	-	10	25
	Brandfasad	-	-	15

STRÄCKA	ÅTGÄRDER	SKYDDSAVSTÅND		
		Zon B	Zon C	Zon D
UMEÅ - HOLMSUND	Inga	30	30	30
	Invallning	-	10	25
	Brandfasad	-	-	15

Särskilda förutsättningar i planområdet rör framförallt farligt god-transporter till och från hamnverksamheterna. E12 kan inte endast ses som en genomfart för farligt gods då det kan förväntas att mer än 5 % av den tunga trafiken utgörs av farligt gods. Det totala antalet transporter med farligt gods bedöms dock inte vara större än för andra svenska europavägar. Det finns emellertid osäkerhet angående framtida förändringar av typ och mängd farligt gods, även om beräkningarna i denna rapport i grunden bedöms som konservativa. Det finns även fler än en transportled för farligt gods. Emellertid så har individrisk och samhällsrisk beräknats utifrån att båda dessa risker slås samman och avstånd ska mätas från den led som ligger närmast planområdet. Dessa skyddsavstånd ses därför som riktlinjer för minimiavstånd. Riktlinjer för industrispår saknas och hastigheten och den mängd farligt gods som transporteras på industrispåret bedöms dock som betydligt lägre än för transporter på Stambanan.

Rekommenderade avstånd till drivmedelsstationer redogörs för i MSB:s handbok *Hantering av brandfarliga gaser och vätskor på bensinstationer* [2] och beror av bebyggelsetyp och hanterade ämnen. För bensinstationer gäller att ambitionen vid nyplanering alltid bör vara att hålla ett avstånd på minst 100 meter från bensinstation till bostäder, daghem, ålderdomshem och sjukhus [3]. Närmaste bensinstation ligger emellertid på över 300 m avstånd och bedöms inte påverka risknivåer inom planområdet. Eventuella bensinstationer inom området kräver separat utredning.

1.5 SAMRÅD

Samråd angående speciella risker i området har hållits med Räddningstjänsten och planarkitekt på Umeå kommun. Kontakt har även tagits med relevanta verksamheter i Umeå hamn samt Kvarken Ports som ansvarar för själva hamnverksamheten.

1.6 UNDERLAGSMATERIAL

Arbetet baseras på följande underlag:

- Ritningsunderlag, planförslag, upprättat av Herman Hiller Lundberg 2019-10-08
- Digitala möten med Frida Niemi, planarkitekt på Umeå kommun och samt Tor Håkansson på Umeå brandförsvar. Ett avstämningsmöte har även skett med Räddningstjänsten och Umeå kommun angående revidering av riskutredningen.
- Kommunikation med verksamheter i Umeå hamn.

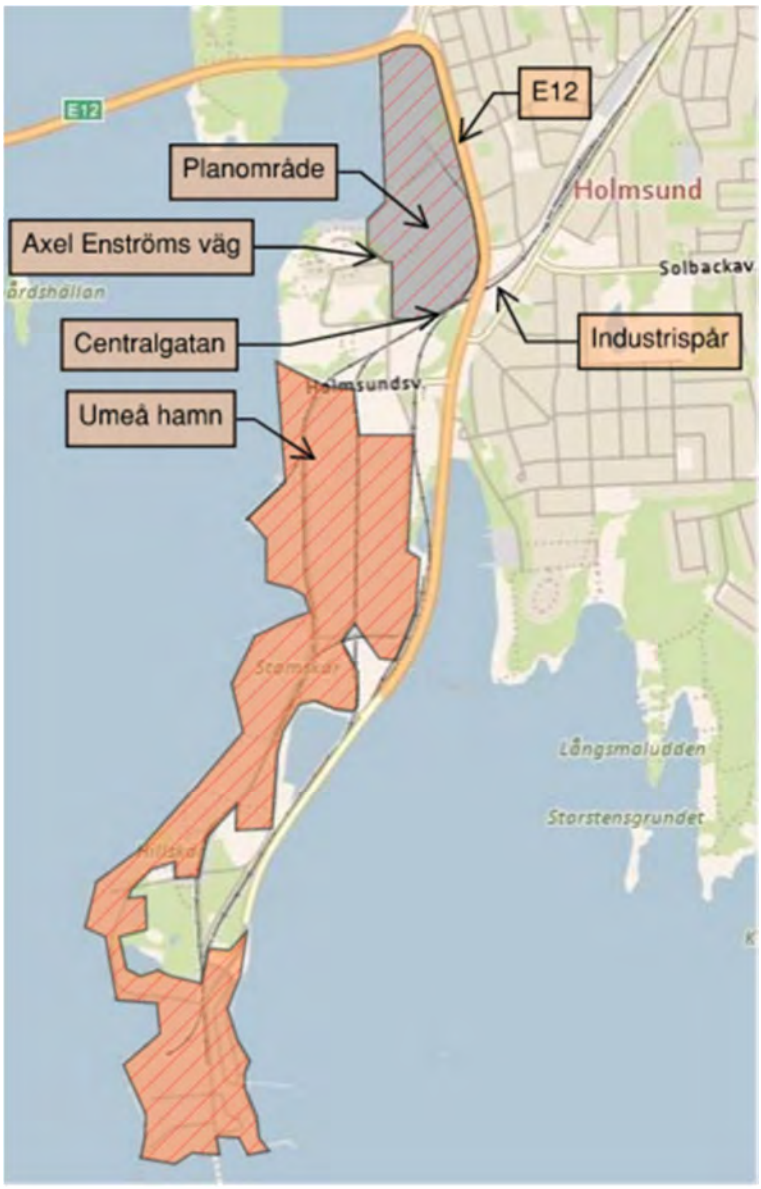
1.7 INTERNKONTROLL

Rapporten är utförd av Martin Linge (Brandingenjör och Civilingenjör Riskhantering) med Göran Nygren (Brandingenjör och Civilingenjör Riskhantering) som uppdragsansvarig. I enlighet med WSP:s miljö- och kvalitetsledningssystem, certifierat enligt ISO 9001 och ISO 14001, omfattas denna handling av krav på internkontroll. Detta innebär bland annat att en från projektet fristående person granskar förutsättningar och resultat i rapporten. Ansvarig för denna granskning har varit Fredrik Larsson (Brandingenjör och Civilingenjör Riskhantering).

2 OMRÅDESBESKRIVNING

I detta kapitel ges en översiktlig beskrivning av planområdet med omgivning med syfte att överskådligt redogöra för de förutsättningar och konfliktpunkter som utgör grund för bedömningen.

Det aktuella planområdet ligger i stadsdelen Holmsund söder om Umeå, strax norr om Umeå hamn. Området begränsas i både norr och öst av E12 (Sågverksgatan/Blå vägen) och i söder av Centralgatan. Västerut begränsas området av Axel Enströms väg och kustlinjen, se Figur 2. Området är i dagsläget ett industriområde med ett antal befintliga byggnader.

Figur 2. Schematisk bild över planområdet relativt omgivningen.

2.1 OMGIVNING

Ungefär 200 m söder om planområdet finns Umeå hamn som drivs av Kvarken Ports. Inom hamnområdet finns ett antal anläggningar som hanterar farligt gods. Verksamheter som hanterar farligt gods i större omfattning i hamnområdet och intilliggande industriområde är:

- Circle-K
- Fodercentralen
- NLC Ferry – Wasaline
- Ragn-Sells
- Stena Recycling

Avståndet till dessa anläggningar är emellertid stort och bedöms inte bidra till riskbilden inom planområdet. Stena Recycling som ligger närmast planområdet ligger 1,25 km söder om Centralvägen. Emellertid transporteras farligt gods, bl.a. brandfarlig vätska och syror till och från de olika anläggningarna och olika klasser av farligt gods kommer även via lastbil till och från Wasalines färjor. Mindre mängder farligt avfall transporteras även till och från Ragn-Sells och Stena Recycling. I Figur 3 nedan redovisas hamnområdet och de målpunkter för farligt gods som identifierats.

Figur 3. Karta över hamnområdet där relevanta målpunkter för transporter med farligt gods är markerade.

Med avseende på farligt gods transporterar Circle-K uteslutande brandfarlig vätska (bensin, diesel och additiver) vilket uppgår till ca 8000 vägtransporter per år. Fodercentralen hanterar främst frätande ämnen som även klassas som brandfarlig vätska, totalt ca 6 vägtransporter per år. Wasalines färjor transporterar lastbilar, ca 900 transporter per år, innehållandes samtliga farligt gods-klasser förutom ämnesklass 7 (radioaktiva ämnen), ämnesklass 2.3 (giftig gas) och inom ämnesklass 1 (explosiver) förekommer endast ämnesklass 1.3 och 1.4 (ämnen och föremål med risk för brand men utan risk för massexplosion samt ämnen eller föremål med obetydlig risk vid antändning).

Stena Recycling har ca 1250 vägtransporter med farligt avfall per år undantaget ämnesklass 1 och 7 och Ragn-Sells hanterar främst styckegods och oljeprodukter. Farligt avfall behöver emellertid inte alltid klassas som farligt gods men för Ragn-Sells och Stena recycling har nationell statistisk fördelning för vägtrafik använts för respektive ämnesklass (undantaget ämnesklass 1 och 7), vilket bedöms som konservativt. Med avseende på farligt gods på går endast oljeprodukter på industrispåret idag.

2.2 PLANOMRÅDET

Det finns i dagsläget ett industriområde inom planområdet, i Figur 4 nedan till vänster visas en vision för planområdet där befintlig bebyggelse är skrafferad i rött och befintliga byggnader som planeras att bevaras är markerade i mörkgrått, till höger visas en satellitbild över områdets aktuella utformning.

Figur 4. T.v. Planförslag där befintliga byggnader är rödskrafferade och befintliga byggnader som planeras att bevaras är gråmarkerad. T.h. redovisas en satellitbild av planområdet.

I en vision som tagits fram för området finns en total byggnadsarea på 527 000 m^2 där den största delen utgörs av bostäder (405 000 m^2), därefter kommersiella verksamheter (42 000 m^2), hotell (29 000 m^2) samt parkeringsanläggningar. Ca 8000 m^2 av befintlig bebyggelse förväntas bevaras i denna tänkta utformning. Observera att detta är en visionär plan och ska inte ses som någon definitiv utformning. Avståndet mellan planerad bebyggelse och E12 eller järnvägsspår är således inte fastställt i dagsläget. Avstånd mellan själva planområdet och Holmsundsvägen (primärled) överstiger emellertid 150 m.

Topografin medför endast en svag lutning mot planområdet från E12 för den del av sträckan som ligger norr om Svedbergsgatan. Vägen är alltså något högre än planområdet men skillnaden är inte särskilt stor. E12:s vägkant är i riktning mot området utformat med ett grunt dike. För att ta hänsyn till fordonsplacering och ansamling av utsläpp vid en eventuell olycka bedöms att konsekvensavstånd ska mätas från dikets mitt, vilket är ca 3 m från vägkant. Industrispåret är beläget lägre än planområdet och Centralgatan medför i söder ett befintligt skyddsavstånd mellan industrispåret och planområdet.

2.3 INFRASTRUKTUR

I Figur 5 redovisas visionen för planområdet samt transportleder för farligt gods. E12, samt Holmsundsvägen som utgör primära leder för farligt gods, är markerade med en röd linje och spårtrafiken ner till hamnområdet är markerad som rödfärgad räls. E12 Ligger precis intill planområdet medan avståndet till Holmsundsvägen överstiger 150 m och risker som härstammar från Holmsundsvägen bedöms därför inte påverka riskbilden inom planområdet.

Figur 5. Vision för planområdets utformning där transportleder för farligt gods har markerats i rött.

Förutom i den norra delen vid bron saknar E12 på aktuell sträcka ett mitträcke samt avåkningsskydd. Brunnar i körbanan förekommer ej. Marken i området kring E12 har en svag lutning mot själva planområdet. Eftersom E12 slutar i Umeå hamn, som har ett antal verksamheter som hanterar farligt gods, är det inte lämpligt att använda nationell statistik för att uppskatta mängd eller typ av farligt gods som transporteras.

Enligt information tillhandahållen från Umeå kommun är årsdygnstrafiken (ÅDT) tunga fordon på E12 år 2018 ca 604 fordon och för år 2040 är prognosen 923 tunga fordon. Prognostiserad ÅDT för övrig trafik är 5408. För att vara konservativ avrundas antalet tunga transporter upp till 1000 transporter per dygn och övrig trafik till 5500, vilket resulterar i en total ÅDT år 2040 på ca 6500 fordon.

Verksamheter inom hamnen har kontaktats angående antalet farligt gods-transporter som sker till och från respektive anläggning via E12 per år. Utifrån den information som samlats in från verksamheterna, samt kompletterande information från Umeå kommun, uppskattas i dagsläget att i snitt 35 transporter med farligt gods passerar området per dygn. Då information saknas om framtida förändring av transporterad mängd, eller fördelning av farligt gods, görs antagandet att antalet transporter farligt gods ökar procentuellt på samma vis som antalet tunga fordon fram till år 2040. Det resulterar i ca 58 transporter med farligt gods per dygn, vilket motsvarar 21 170 transporter per år 2040. En jämförelse görs emellertid mot vad som händer om transport på E12 istället utgår från nationell fördelning.

Det finns ingen enhetlig information angående antalet tåg som passerar på industrispåret men endast ett mindre antal godståg per dygn förväntas och den maximala hastigheten är 30 km/h. Transport-rörelser med just farligt gods sker till Ragn-Sells och Stena Recycling som hanterar många olika typer av farligt avfall, vilket dock ej nödvändigtvis klassas som farligt gods. Ragn-Sells[1] uppskattar att totalt antal tågtransporter med farligt gods uppgår till ca 10 uttransporter per år, vilket uteslutande är oljeprodukter, och motsvarande siffra för Stena Recycling[2] är 12 transporter med oljeprodukter per år. För en konservativ bedömning antas 40 godståg med farligt gods tillhörande ämnesklass 3 per år och att totalt 5 godståg passerar per genomsnittsdygn. I närheten av planområdet finns en plankorsning där industrispåret korsar Axel Enströms väg, i beräkningarna har det tagits hänsyn till en växel i närheten av området.

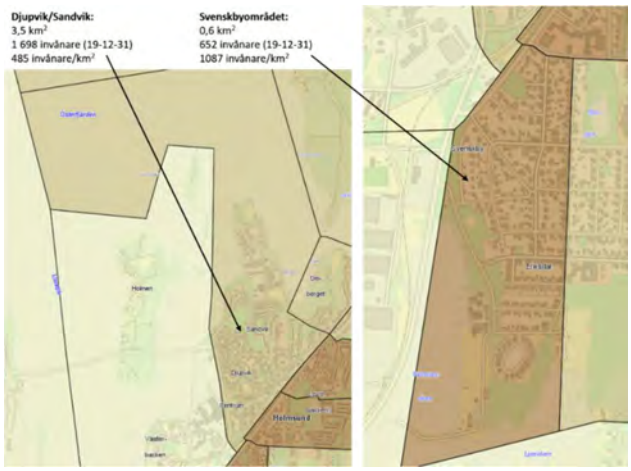
Det industrispår (stickspår) som i dagsläget finns i, och slutar inom, planområdet kommer att utgå.

2.4 BEFOLKNING OCH PERSONTÄTHET

Persontäthet inom själva planområdet är i dagsläget inte fastställt. Djupvik/Sandvik, vilket är det område som ligger närmast öster om planområdet har enligt uppgifter från Umeå kommun en befolkning på 1 698 personer, se Figur 6. Området innefattar vattenytor och den faktiska landytan är ca 1 km^2, vilket medför en persontäthet på ca 1700 personer/km^2 för landyta. Området sydöst om området, Svenskbyområdet, har en persontäthet på ca 1087 personer/km^2. Detta kan ge en fingervisning angående befolkningstäthet inom planområdet.

För att ta hänsyn till en viss befolkningsökning antas en uppskattad persontäthet på 3000 personer/km^2 där en tredjedel av personerna förväntas vistas inom området under dagtid och 99 % av personerna visats inom området nattetid. Det antas att 12 timmar om dygnet räknas som dag respektive natt. Ingen hänsyn har tagits till om personer befinner sig inomhus vilket bedöms vara konservativt.

Persontätheten på 3000 personer/km^2 bedöms som ett konservativt antagande eftersom närliggande område, Svenskbyområdet, har en avsevärt lägre persontäthet. Observera att beräkningar för samhällsrisk utgår från en yta som sträcker sig på 500 m på vardera sida om transportleden och således innefattar samhällriskbegreppet befolkningstäthet på varderas sida om industrispår och E12.

Figur 6. Persontäthet för intilliggande bostadsområden enligt uppgifter Umeå kommun.

[1] Personlig kontakt med Mattias Wikström på Ragn-Sells 2020-09-07
[2] Personlig kontakt med Jan Sjöström på Stena Recycling 2020-09-07

3 RISKIDENTIFIERING

3.1 IDENTIFIERING OCH BESKRIVNING AV RISKKÄLLOR

Farliga verksamheter i hamnen bedöms ligga på så stora avstånd att de inte påverkar riskbilden inom planområdet. Avstånd till närmaste bensinstation överstiger 300 m. De riskkällor som bedöms påverka området är transport av farligt gods på E12 och på industrispåret som går till Umeå hamn.

På industrispåret går endast godståg och persontåg förekommer ej. Samtliga tåg är aktuella att beakta vid uppskattning av exempelvis urspårningsolyckor, medan godståg med farligt gods även är av intresse för att bedöma olyckor med efterföljande brand och pölbrand.

3.2 TRANSPORT AV FARLIGT GODS PÅ E12 OCH INDUSTRISPÅR

Utifrån bedömning av vilka konsekvenser som kan uppstå vid olycka med farligt gods på E12, bedöms följande farligt gods-kategorier vara relevanta för den fortsatta riskbedömningen; klass 1, 2, 3 och 5. Övriga klasser transporteras i begränsad mängd, eller bedöms inte ge signifikanta konsekvenser förutom i olycksfordonets omedelbara närhet. Inventeringen av transporter på E12 redovisas i Tabell 2. I tabellen redovisas uppskattade antal transporter och fördelning mellan olika farligt gods-klasser år 2040 för både beräknad fördelning samt nationell fördelning av farligt gods för jämförelse.

Tabell 2. Antalet transporter av farligt gods per år på E12 redovisat med beräknad respektive nationell fördelning av farligt gods.

	Beräknad fördelning		Nationell fördelning	
Farligt gods-klass	**Antal**	**Andel [%]**	**Antal**	**Andel [%]**
Klass 1	63,5	0,30%	67,6	0,32%
Klass 2.1	290,0	1,37%	1424,0	6,73%
Klass 2.3	6,4	0,03%	9,4	0,04%
Klass 3	18500,5	87,39%	10018,5	47,32%
Klass 5	99,5	0,47%	554,9	2,62%
Övriga	2210,1	10,44%	9095,4	42,96%
Summa	21170	100,00%	21170	100%

För industrispåret utgörs 100 % av transporterna av brandfarlig vätska tillhörande ämnesklass 3 och totalt 40 transporter per år.

3.3 SAMMANSTÄLLNING AV OLYCKSSCENARIER

Baserat på de farligt gods-klasser som utreds vidare, har ett antal dimensionerande olycksscenarier med potentiellt dödlig konsekvens till följd av olyckor på E12 sammanställts i Tabell 3.

Tabell 3. Övergripande sammanställning över dimensionerande olycksscenarier baserat på rådande förutsättningar.

Explosiva ämnen	**Brandfarlig gas**	**Giftig gas**	**Brandfarlig vätska**	**Oxiderande ämnen**
Klass 1	**Klass 2.1**	**Klass 2.3**	**Klass 3**	**Klass 5.1**
Liten explosion	BLEVE	Litet läckage	Liten pölbrand	Explosion
Medelstor explosion	Gasmolns-explosion	Medelstort läckage	Medelstor pölbrand	Brand
Stor explosion	Liten jetflamma	Stort läckage	Stor pölbrand	
	Mellan jetflamma			
	Stor jetflamma			

Dimensionerande olycksscenarier för industrispåret innefattar urspårning samt olyckor med brandfarlig vätska (klass 3) som delas in i liten eller stor pölbrand.

4 RISKUPPSKATTNING OCH RISKVÄRDERING

I detta kapitel redovisas individrisknivån och samhällsrisknivån för området med avseende på identifierade riskscenarier förknippade med farligt gods-transport/urspårning.

I Sverige finns inget nationellt beslut om vilket tillvägagångssätt eller vilka kriterier som ska tillämpas vid riskvärdering inom planprocessen. Praxis vid riskvärderingen är att använda Det Norske Veritas förslag på kriterier för individ- och samhällsrisk [4]. Risker kan kategoriskt delas upp i;

- oacceptabla
- acceptabla med åtgärder och
- acceptabla

Risker som klassificeras som **oacceptabla** värderas som oacceptabelt höga och tolereras ej. Dessa risker kan vara möjliga att reducera genom att åtgärder vidtas.

De risker som bedöms vara **acceptabla med åtgärder** behandlas enligt ALARP-principen (As Low As Reasonably Practicable). Risker som ligger i den övre delen, nära gränsen för oacceptabla risker, accepteras endast om nyttan med verksamheten anses mycket stor, och det är praktiskt omöjligt att vidta riskreducerande åtgärder. I den nedre delen av området bör inte lika hårda krav ställas på riskreduktion, men möjliga åtgärder till riskreduktion ska beaktas. Ett kvantitativt mått på vad som är rimliga åtgärder kan erhållas genom kostnads-nyttoanalys.

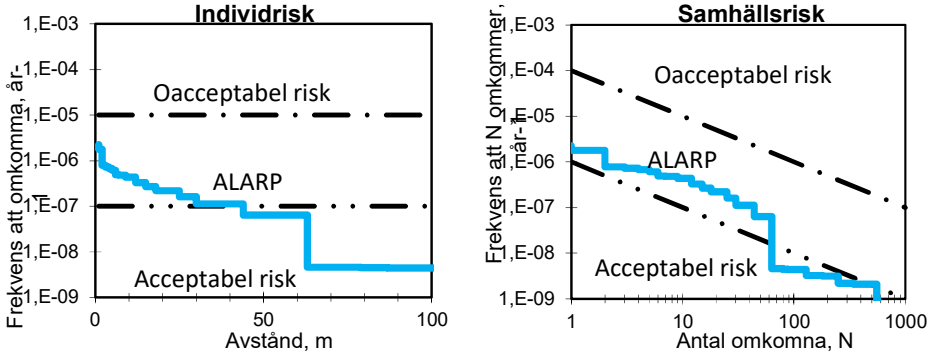
De risker som kategoriseras som låga kan värderas som **acceptabla**. Dock ska möjligheter för ytterligare riskreduktion undersökas där åtgärder, som med hänsyn till kostnad kan anses rimliga att genomföra, ska genomföras.

I Tabell 4 redogörs för DNV:s uppställda kriterier för värdering av individ- och samhällsrisk enligt ovan nämnd kategorisering. Kriterier återfinns i riskvärderingen för bedömning av huruvida risknivån är acceptabel eller ej. Gränserna markeras med streckade linjer enligt Figur 7.

Tabell 4. Förslag till kriterier för värdering av individ och samhällsrisk enligt DNV.

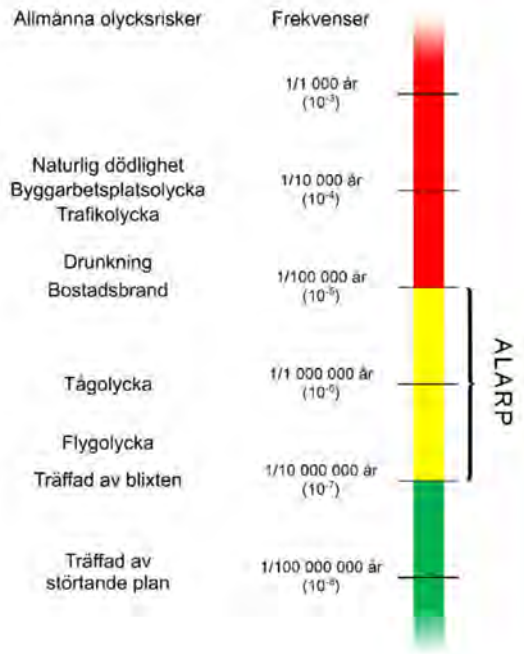
Riskmått	Acceptabel risk	ALARP	Oacceptabel risk
Individrisk	< 10^{-7}	10^{-7} till 10^{-5}	> 10^{-5}
Samhällsrisk*	< 10^{-6}	10^{-6} till 10^{-4}	> 10^{-4}

*Kriterierna avser en lutning k = -1 för den logaritmiska skalan på x-axeln.

Figur 7. Föreslagna kriterier på individrisk samt samhällsrisk enligt DNV [4].

Som jämförelse illustreras i Figur 8 ett antal olycksrisker i samhället.

Figur 8. Storleksordning på allmänna olycksrisker i förhållande till ALARP-området [5].

Individrisk – Sannolikheten att en individ som kontinuerligt vistas i en specifik plats omkommer. Individrisken är platsspecifik och oberoende av hur många personer som vistas inom det givna området. Syftet med riskmåttet är att kvantifiera risken på individnivå för att säkerställa att enskilda individer inte utsätts för oacceptabel risk.

Individrisk redovisas ofta med en individriskprofil (t.v. i Figur 7) som beskriver frekvensen att omkomma som en funktion av avståndet till en riskkälla. Kan även redovisas som konturer på karta.

Samhällsrisk – Beaktar hur stor konsekvensen kan bli med avseende på antalet personer som påverkas vid olika scenarier där hänsyn tas till befolkningstätheten inom det aktuella området. Hänsyn tas även till eventuella tidsvariationer, som t.ex. att persontätheten i området kan vara hög under en begränsad tid på dygnet eller året och låg under andra tider.

Samhällsrisken redovisas ofta med en F/N-kurva (t.h. i Figur 7) som visar den ackumulerade frekvensen för N eller fler omkomna till följd av de antagna olycksscenarierna.

Det är nödvändigt att använda sig av båda riskmåtten, individrisk och samhällsrisk, vid uppskattning av risknivån i ett område så att risknivån för den enskilde individen tas i beaktande samtidigt som hänsyn tas till hur stora konsekvenserna kan bli med avseende på antalet personer som samtidigt påverkas.

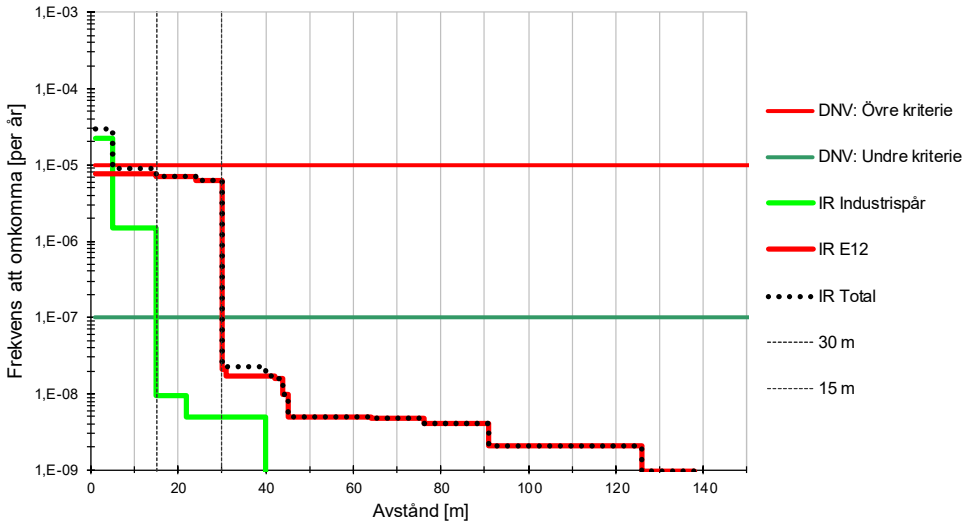
För uppskattning av risknivån har årsmedeldygnstrafik (ÅDT), vägkvalitet, hastighetsbegränsning etc. för E12 använts som indata. Med hjälp av Räddningsverkets (nuvarande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) skrift *Farligt gods – riskbedömning vid transport* [6] beräknas frekvensen för att en trafikolycka, med eller utan farligt gods, inträffar på aktuellt vägavsnitt.

Banverkets (nuvarande Trafikverket) rapport [7] används för att beräkna frekvens för att en järnvägsolycka, med eller utan farligt gods, inträffar på den aktuella sträckningen.

För beräkning av frekvenser/sannolikheter för respektive skadescenario används händelseträdsanalys.

Konsekvenserna av olika skadescenarier på E12 och industrispåret uppskattas utifrån litteraturstudier, datorsimuleringar och handberäkningar. Konsekvensuppskattningar och beräkning av frekvens/sannolikhet kan redovisas på begäran från beställaren.

4.1 INDIVIDRISKNIVÅ MED AVSEENDE PÅ E12 OCH INDUSTRISPÅR

Figur 9. Individrisknivå med avseende på farligt gods på E12 samt transporter på industrispår för beräknad fördelning

I Figur 9 illustreras individrisknivån för E12 och industrispåret samt den totala individrisken där skadeområdet för industrispåret och E12 överlappar, vilket motsvarar den maximala individrisk som kan förväntas uppstå i området. De vågräta linjerna markerar övre och undre gräns för ALARP-området enligt DNV:s kriterier. I grafen går att utläsa att individrisken är oacceptabel inom 5 m från spårmitt, inom ALARP mellan 5 och 15 m från spårmitt och därefter bedöms individrisken som acceptabel med avseende på industrispåret. Observera att individrisken är oberoende av befolkningstäthet.

Det största riskbidraget från industrispåret är själva tågurspårningen och generellt gäller att urspårning vid hastigheter på 30 km/h sällan medför några skador på längre avstånd än 15 m [7]. Skadeutfall på grund av urspårning på avstånd som överstiger 15 m från spårmitt ingår därför ej i denna beräkning.

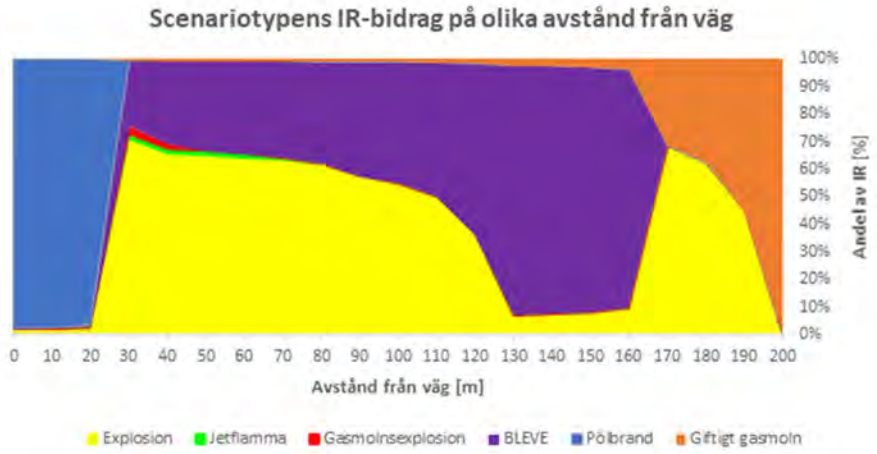
För E12 gäller att individrisken är relativt högt inom ALARP 0 – 30 m från vägkant och därefter bedöms individrisken vara acceptabel.

I grafen går att utläsa den totala individrisk som bedöms kunna uppstå där skadeområde för både E12 och industrispår överlappar. Den totala individrisken inom detta område visar att individrisken är oacceptabel 0 – 5 m från spårmitt och vägkant, inom ALARP mellan 5 och 30 m och därefter bedöms individrisken vara acceptabel.

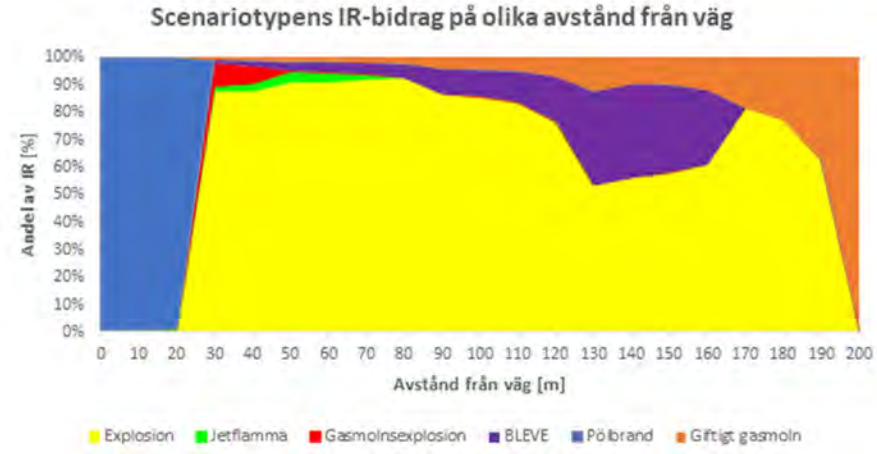
För att vara konservativ i rapporten används fortsättningsvis en summering av individrisken från båda farligt gods-lederna (IR-total) vid beräkning av risknivåer intill endera transportleden. Detta är för att ta höjd för eventuella framtida förändringar av transporterad mängd och typ framförallt på industrispåret.

I Figur 10 redovisas riskbidrag från olika olyckstyper på avstånd inom 150 m från E12, vilket ger en fingervisning angående vilka olyckor som har påverkan på olika avstånd. I grafen går att utläsa att olyckor förknippade med pölbrand ger störst utslag inom ca 30 m och därefter står BLEVE och

explosion för det största bidraget. I Figur 11 redovisas motsvarande graf om istället fördelning för riksgenomsnittet används. I detta fall är riskbidraget relativt likt inom 30 m och här ses framförallt en ökning av riskbidrag från explosiver och giftig gas på större avstånd.

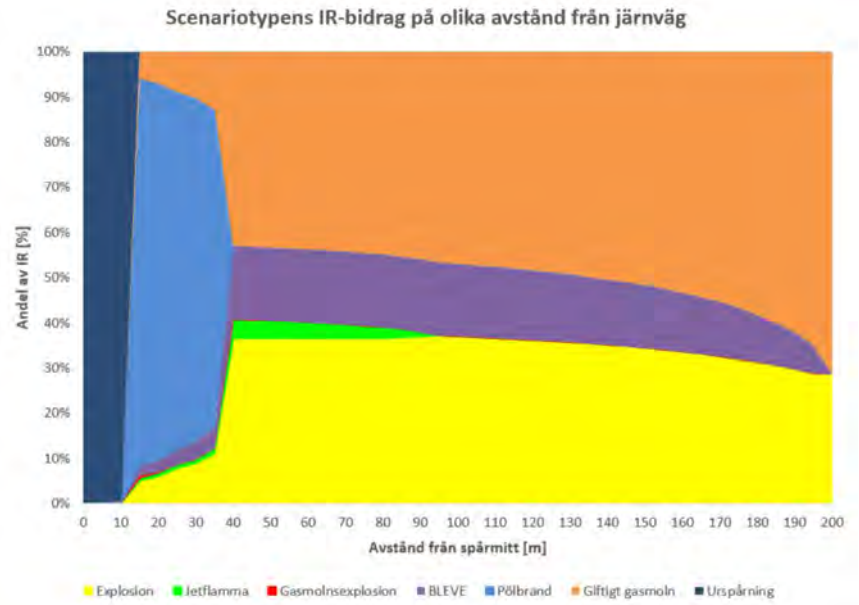

Figur 10. Individriskbidrag från olika olyckstyper som funktion av avståndet från E12 för beräknad fördelning.

Figur 11. Individriskbidrag från olika olyckstyper som funktion av avståndet från E12 med riksgenomsnittets fördelning.

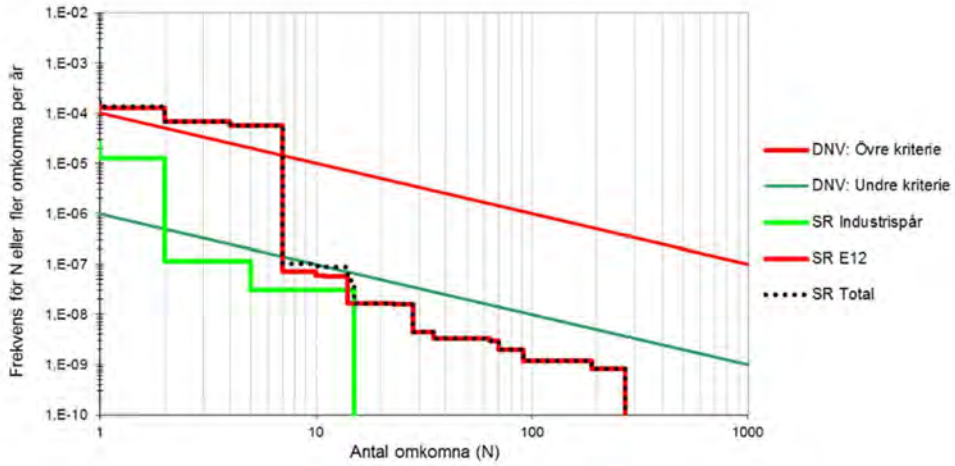
För industrispåret har olyckor förknippade med urspårning störst riskbidrag inom 15 m och därefter härleds individriskbidraget från pölbrand då inga andra klasser av farligt gods transporteras i dagsläget. I Figur 12 redovisas dock motsvarande graf om istället fördelning för riksgenomsnittet används för transporterna.

Figur 12. Individriskbidrag från olika olyckstyper som funktion av avståndet från industrispår med riksgenomsnittets fördelning.

I dagsläget går emellertid främst oklassade produkter och detta ska främst ses som en fingervisning om transport av farligt gods istället omdirigeras till spårtrafik. Att beräkna totala risknivåer utifrån en summering av risker från både industrispår och E12 bedöms emellertid ta höjd för en eventuell omdirigering eller ökning på någon av lederna.

4.2 SAMHÄLLRISK MED AVSEENDE PÅ E12 OCH INDUSTRISPÅR

Figur 13. Samhällsrisknivå med avseende på farligt gods-transporter på industrispåret och E12.

I Figur 13 illustreras den samhällrisken för aktuellt område. Samhällrisken beräknas för ett område som motsvarar 1 km^2 där persontätheten är 3000 personer/km^2. Vid jämförelse med nationell fördelning blir kurvorna relativt lika. I rapporten används summan av samhällsriskbidragen (SR Total)

från båda farligt gods-lederna vid bedömning av risknivåerna i området. Detta medför att samhällrisken tar hänsyn till att det finns två farligt gods-leder nära planområdet.

I grafen redovisas beräknad samhällsrisk för industrispår och E12 separat samt den totala samhällsrisken. I denna beräkning redovisas den samhällsrisk som uppstår i det fall inga skyddsavstånd eller riskreducerande åtgärder vidtas. För den totala samhällsrisken går det utläsa i grafen att samhällrisken förknippad med mindre olyckor med ett mindre antal döda (N < 7) är oacceptabel. Observera att beräkningarna utgår från att personer förväntas vistas oskyddade utomhus och att de inte förväntas sätta sig själva i säkerhet.

5 RISKREDUCERANDE ÅTGÄRDER

Om risknivån bedöms som ej acceptabel ska riskreducerande åtgärder identifieras och föreslås. Exempel på vanligt förekommande riskreducerande åtgärder anges i Boverkets och Räddningsverkets (nuvarande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) rapport Säkerhetshöjande åtgärder i detaljplaner [8], vilken är lämplig att använda som utgångspunkt. Åtgärder redovisas som kan eliminera eller begränsa effekterna av de identifierade scenarier som bedöms ge störst bidrag till risknivån utifrån de lokala förutsättningarna. För att rangordna och värdera åtgärders effekt kan med fördel kostnads-effekt- eller kostnads-nyttoanalys användas. Riskbilden efter de valda åtgärdernas genomförande bör verifieras. Genomgående har den totala individrisken och samhällsrisken används för båda farligt gods-lederna då detta bedöms ta höjd för eventuella framtida förändringar om antalet transporter exempelvis ökar, ändras eller delvis förskjuts till industrispåret. Vid en eventuell omdirigering av farligt gods till industrispåret förväntas den totala risken reduceras då tågtrafik bedöms som betydligt säkrare samt att industrispåret endast passerar söder om området.

Åtgärderna kan antingen vara sannolikhetsreducerande eller konsekvensbegränsande. I samband med fysisk planering är det utifrån Plan- och bygglagen svårt att reglera sannolikhetsreducerande åtgärder, eftersom riskkällorna och åtgärderna i regel är lokaliserade utanför området, eller regleras med andra lagstiftningar. De åtgärder som föreslås kommer därför i första hand vara av konsekvensbegränsande art. Åtgärdernas lämplighet och riskreducerande effekt baserar sig i huvudsak på bedömningar gjorda i Säkerhetshöjande åtgärder i detaljplaner [8]. De åtgärder som bedöms lämpliga att genomföra givet projektets förutsättningar och beräknade risknivåer presenteras och diskuteras nedan.

Observera att avsnittet utgör ett diskussions- och beslutsunderlag för vidare planering och således inte har formulerats som konkreta planbestämmelser.

5.1 REKOMMENDERADE ÅTGÄRDER

5.1.1 Skyddsavstånd

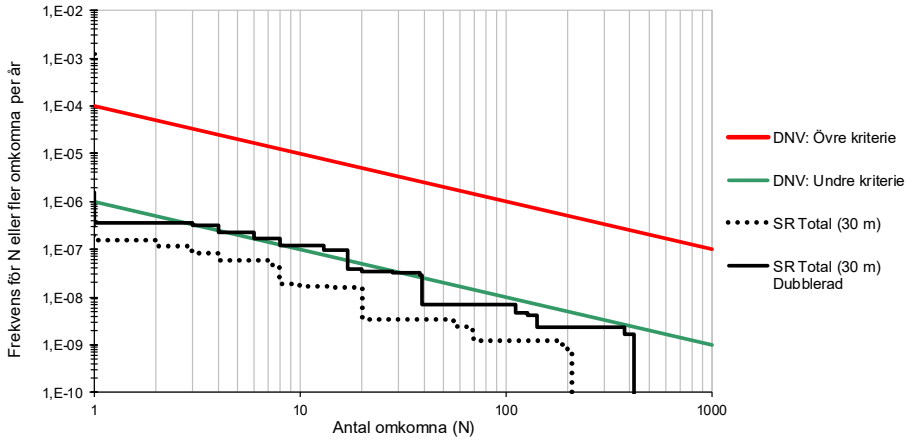
Enligt Länsstyrelsernas riktlinjer ska transportleder med farligt gods tillgängliggöras för räddningstjänstens insats. Utöver detta är individrisken högt inom ALARP inom 15 m från industrispår och även högt inom ALARP inom 30 m från E12. Då hastigheterna på industrispåret är låga bedöms inte konsekvensavstånd för själva urspårningen sträcka sig längre än 15 m från spårmitt, emellertid är risknivåerna höga inom detta avstånd. Vanligen krävs också ett avstånd från väg för att skydda både byggnader och fordon vid vanliga trafikolyckor. Därför görs bedömningen att ett bebyggelsefritt område om minst 15 m från farligt gods-lederna ska upprättas. Inom detta bebyggelsefria område kan exempelvis zon A i from av cykelväg, dike, vall eller gräsytor anordnas, vilket även kan möjliggöra framkomst för räddningstjänsten. Diket är i dagsläget relativt grunt och det måste säkerställas att diket har erforderligt djup och att kvarstår vid ändringar i planområdet så att utsläpp inte rinner närmare planområdet. Dike kan även ersättas av jordvall enligt avsnitt 5.1.4.

Ett bebyggelsefritt skyddsavstånd på 15 m och dike räcker emellertid inte ensamt för att reducera samhällsrisken till acceptabel nivå, och individrisken är inom ALARP inom 30 m från E12, vilket gör att ytterligare restriktioner och riskreducerande åtgärder bedöms krävas för etablering av annat än zon A inom detta avstånd.

En robust riskreducerande åtgärd med god tillförlitlighet är ytterligare skyddsavstånd. Risknivåerna är högst nära transportlederna och skyddsavstånd i direkt anslutning har därför en god effekt. Det största

riskbidraget närmast farligt gods-lederna härleds främst från olyckor som medför värmestrålning och konsekvensavstånd för dessa olyckor överstiger sällan 30 m.

I Figur 14 redovisas den totala samhällsrisken om ett skyddsavstånd på 30 m upprättas från industrispår och E12. I grafen går även utläsa beräknad samhällsrisk om detta säkerhetsavstånd upprättas samtidigt som ÅDT för transportlederna samt persontäthet dubbleras (6000 personer/km^2 samt 116 transporter farligt gods per dygn). Samhällrisken ligger då mycket lågt inom ALARP. På 30 m avstånd bedöms också individrisken acceptabel (se Figur 9 i avsnitt 4.1).

Figur 14. Total samhällrisk för ett skyddsavstånd på 30 m från väg och järnväg för beräknad samt dubblerad frekvens.

Detta pekar på att både samhällsrisk och individrisk bör kunna ses som acceptabel om ett skyddsavstånd på 30 m upprättas. Detta kan ställas i relation till länsstyrelsernas riktlinjer där ett skyddsavstånd om 25 m föreslås till zon C om inga övriga riskreducerande åtgärder införs (se Tabell 1). Sammantaget bedöms därför att zon A, B och C kan etableras utan övriga riskreducerande åtgärder om ett skyddsavstånd om 30 m upprättas från farligt gods-lederna. Generellt görs bedömningen att planering bör sträva efter att mindre känsliga zoner placeras närmast riskkällan.

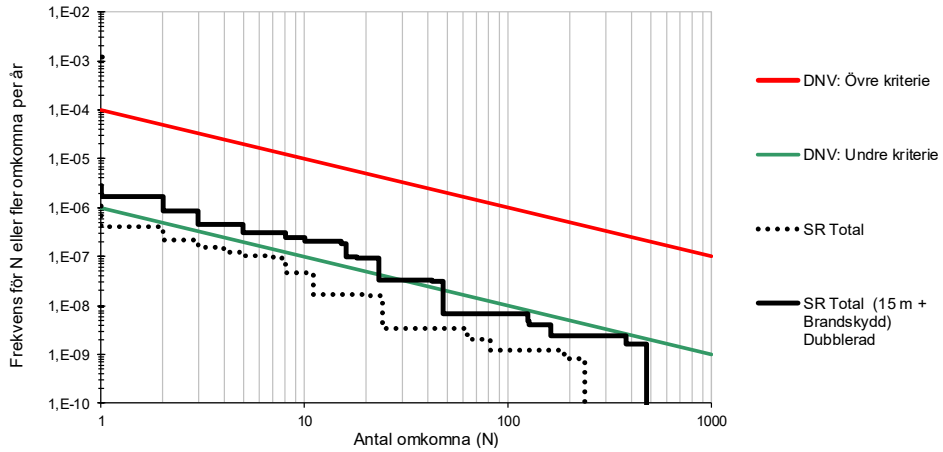
5.1.2 Byggnadstekniskt brandskydd

En annan åtgärd är att införa riskreducerande åtgärder som påverkar konsekvenserna av de vanligaste olyckstyperna för byggnader som placeras inom 15 – 30 m från farligt gods-lederna. Om byggnader utformas med byggnadstekniskt brandskydd kan dessa risker reduceras. Åtgärden innebär att ytterväggar, tak, fasad och/eller fönster utformas på ett sätt vilket reducerar konsekvensen i händelse av brandpåverkan till följd av pölbrand och/eller jetflamma.

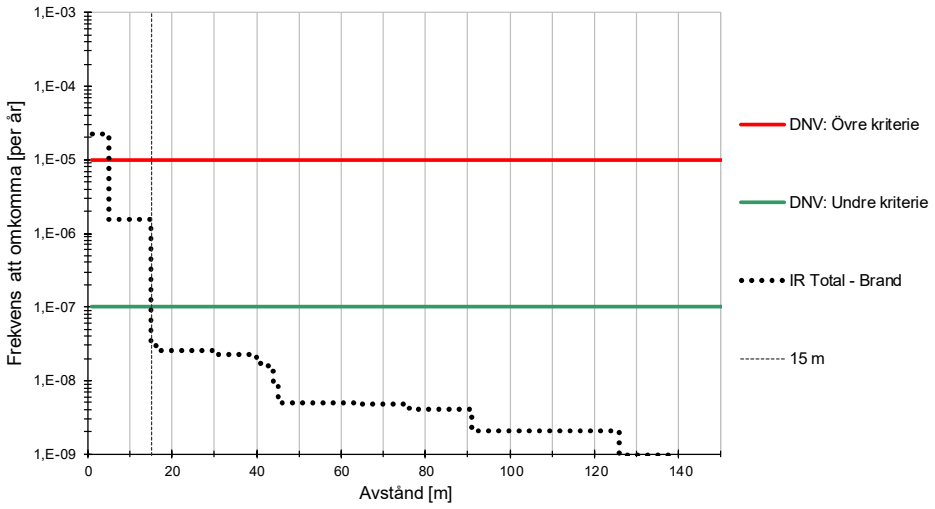
Obrännbara fasadmaterial och takytskikt kan användas för att försvåra brandspridning till byggnaden, men innebär inte explicit att brand- eller brandgasspridning in i byggnaden till följd av ledning eller otätheter förhindras. Brandtekniskt klassade ytterväggar och fönster kan användas som komplement till obrännbara fasadmaterial för att förhindra brand- och brandgasspridning till inomhusmiljön. Genom att utforma ytterväggar, tak och takfot i siktlinje inom 30 meter från farligt-godslederna i lägst brandteknisk klass EI 30 och fönster i lägst klass EW 30 görs bedömning att risken för brandspridning in i byggnaden i händelse av pölbrand eller jetflamma reduceras på ett tillfredsställande sätt. Observera att brandklassade väggar kan utformas med brännbara material och ytskikt. Det byggnadstekniska brandskyddet medför att individer ges längre tid till utrymning vid eventuella olyckor som medför värmestrålning.

I Figur 15 och Figur 16 redovisas samhällsrisken respektive individrisken i det fall byggnadstekniskt brandskydd enligt ovan vidtas och att skyddsavståndet är 15 m. I graferna går att utläsa att

samhällsrisken är acceptabel under dessa förutsättningar och att individrisken är acceptabel efter 15 m.

Figur 15. Beräknad total samhällsrisk med 15 m skyddsavstånd samt att olyckor med pölbrand/jetflamma reduceras med brandklassad fasad.

Figur 16. Beräknad total individrisk då olyckor med pölbrand/jetflamma reduceras bort.

Detta förutsätter emellertid att exploatering inte medför stadigvarande vistelse oskyddat utomhus inom 30 m. Det medför att eventuella områden som utformas för stadigvarande vistelse utomhus inom detta avstånd placeras utom siktlinje från farligt gods-lederna, bakom huskroppar eller dylikt som skärmar av mot strålning.

5.1.3 Säker utrymningsväg

Vid utrymning är det viktigt att utrymmande personer inte behöver utrymma i riktning mot olyckan eller inom område där individrisken är hög, d.v.s. inom 30 m. Det innebär att utrymning bör vara möjlig i riktning bort från farligt gods-led alternativt att utrymningsvägen ligger i skydd bakom huskropp eller

motsvarande utom sikt från farligt gods-lederna. Individer ska inte behöva passera inom 30 m från farligt gods-lederna oskyddat.

5.1.4 Vall

En vall av jordmassor kan fungera som en fysisk barriär mellan godsled och planområde. Vallen tjänar som en avgränsning mot planområdet vid utsläpp av vätskor, och begränsar både storlek och bildandet av pölar, och i förlängningen eventuella pölbränder. Gasutsläpp nära marken kan, till följd av den turbulens som vallen skapar, reduceras till ca hälften i koncentration. Tryckvågor/splitter från explosioner kan reduceras något och avåkningar mot planområdet förhindras. Åtgärden har dessutom hög tillförlitlighet och kräver ingen skötsel avseende bibehållen riskreducerande effekt. En vall är dock förhållandevis dyr och skrymmande. Vallens höjd och utbredning bör utredas i detalj för att säkerställa den riskreducerande effekten. Vall bedöms inte som ett krav men kan vara ett sätt att reducera de risker som bidrar till risker på större avstånd än 30 m.

5.1.5 Placering av friskluftsintag/nödstopp

Åtgärden innebär att friskluftsintag placeras högt på oexponerad sida, vanligen bort från riskkällan. Syftet med åtgärden är att minska den mängd gas som kommer in i byggnaden via ventilationssystemet. Åtgärden minskar konsekvensen för personer som vistas inomhus vid utsläpp av brandgaser och andra giftiga gaser. Åtgärdens effekt minskar om det finns andra öppningar i fasad, som fönster och dörrar. Detta bedöms som en skyddsåtgärd som kan vara aktuell även för större avstånd, och speciellt för mer känsliga verksamheter tillhörande zon D.

Eventuell införande av mekanisk ventilation med nödstopp kräver att aktuell verksamhet har förutsättningar i form av rutiner samt möjlighet att initiera stoppet. Detta kan vara aktuellt för särskilt känsliga verksamheter tillhörande zon D som har en organisation som kan hantera detta, vilket bör utredas från fall till fall.

5.1.6 Riskreducerande åtgärder för Zon D

Känsliga verksamheter tillhörande zon D bör tas i särskilt beaktande. Länsstyrelsernas riktlinjer föreslår ett skyddsavstånd på 45 m för motsvarande ÅDT (väg) och 30 m för tågsträckan om inga riskreducerande åtgärder införs. Utöver detta är risken generellt sett enligt riktlinjerna acceptabel om avståndet till farligt gods-led överstiger 55 m respektive 65 m för väg och järnväg om inte särskilda förutsättningar föreligger. Emellertid transporteras mycket lite farligt gods via industrispåret och hastigheten är mycket lägre än för vanlig tågtrafik, varför 55 m används som riktlinje för särskilt känsliga byggnader tillhörande zon D från både E12 och industrispåret för att undvika större skadehändelser.

Den typ av byggnad som avses är dock avgörande. Det bedöms att separat utredning av riskreducerande åtgärder för byggnader tillhörande byggnadsteknisk klass Br0 behöver utföras inom 150 m från farligt gods-led. Etablering av exempelvis flerbostadshus bedöms emellertid utifrån beräknade risknivåer vara möjlig på 30 m avstånd. Däremot bedöms det som olämpligt om speciellt känslig verksamhet i form av sjukhus, skolor och mycket personintensiva verksamheter placeras inom 55 m från någon av farligt gods-lederna.

För zon D bör placering av friskluftsintag och nödstopp enligt 5.1.5 övervägas inom 150 m.

5.2 SAMMANFATTANDE FÖRSLAG AV ÅTGÄRDER

I Tabell 5 presenteras ett sammanfattande förslag till åtgärder för olika zoner inom planområdet på olika avstånd från farligt gods-lederna. Avstånden gäller både från industrispår och E12.

Tabell 5. Riskreducerande åtgärder för respektive zon på olika avstånd från farligt gods-lederna.

Zon A – Ej känslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerande åtgärder**
0 - 15	Skyddsavstånd. Marken kan exempelvis utgöras av grönområden eller cykelväg eller jordvall. Dike/invallning krävs för att inte utsläpp ska nå närmare planområdet
15 - 150	Inga riskreducerande åtgärder krävs för etablering av zon A.
Zon B och C – mindre känslig verksamhet och normalkänslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerande åtgärder**
0 - 15	Ingen etablering.
15 - 30	Etablering av zon B och zon C möjlig om följande riskreducerande åtgärder vidtas: ▪ Byggnadstekniskt brandskydd (se avsnitt 5.1.2) ▪ Ej oskyddad stadigvarande vistelse utomhus (se avsnitt 5.1.2) ▪ Säker utrymningsväg (se avsnitt 5.1.3) ▪ Placering av friskluftsintag och ev. nödstopp (se avsnitt 5.1.5)
30 - 150	Överväg placering av friskluftsintag och att förse mekanisk ventilation med nödstopp för personintensiva verksamheter. Inga övriga riskreducerande åtgärder bedöms nödvändiga.
Zon D – Känslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerance åtgärder**
0 - 30	Ingen etablering.
30 - 150	Separat utredning av riskreducerande åtgärder för byggnader tillhörande byggnadsteknisk klass Br0. Överväg placering av friskluftsintag och att förse mekanisk ventilation med nödstopp. Etablering av flerbostadshus bortom 30 m möjlig om följande riskreducerande åtgärder vidtas: ▪ Säker utrymningsväg (se avsnitt 5.1.3)
55 - 150	Möjlig etablering av andra byggnadstyper än flerbostadshus inom zon D. Riskreducerande åtgärder enligt ovan. Generellt fördelaktigt om zon D planeras så långt avstånd som möjligt från farlig gods-lederna.

6 DISKUSSION

Riskbedömningar av detta slag är alltid förknippade med osäkerheter, om än i olika stor utsträckning. Osäkerheter som påverkar resultatet kan vara förknippade med bl.a. det underlagsmaterial och de beräkningsmodeller som analysens resultat är baserat på. De beräkningar, antaganden och förutsättningar som bedöms vara belagda med störst osäkerheter är:

- Personantal inom området,
- utformning och disposition av etableringar,
- farligt gods-transporter förbi planområdet,
- schablonmodeller som har använts vid sannolikhetsberäkningar och
- antal personer som förväntas omkomma vid respektive skadescenario.

De antaganden som har gjorts har varit konservativt gjorda så att risknivån inom området inte ska underskattas. Bland annat har beräkningar utgått från att människor är oskyddade och befinner sig utomhus. Angående transporter av farligt gods har vägtransporter till och från Stena Recycling respektive Ragn-Sells utgått från nationell fördelning av ämnesklasser även om det främst rör sig om farligt avfall och inte farligt gods. Utöver detta har samtliga oljeprodukter som transporteras via tåg räknats tillhöra ämnesklass 3, brandfarligt vätska. Total individrisk har beräknats för båda farligt gods-lederna och används sedan för att bedöma risknivåer från både E12 och industrispår för att ta höjd för att farligt gods-transporter kan fördelas om eller öka på industrispåret och förekomsten av två riskkällor. En kontroll har även utförts för dubblerad ÅDT farligt gods och dubblerad persontäthet, samhällsrisken är då lågt inom ALARP, vilket medför att utformningen kan ses som robust.

Inga begränsningar i konsekvensavstånd har gjort för områdets begränsade storlek västerut. Området är ca 300 m brett i syd/väst riktning vilket gör att vissa konsekvensavstånd går ut i vattnet där persontätheten är 0. Detta bedöms emellertid som en konservativ ansats.

Vid analyser av detta slag råder ibland brist på relevanta data, behov av att göra antaganden och förenklingar och svårigheter att få fram tillförlitliga uppgifter som dessutom är mer eller mindre osäkra. Dessa svårigheter innebär att olika riskanalyser/riskanalytiker ibland kan komma fram till motstridiga resultat på grund av skillnader i antaganden, metoder och/eller ingångsdata. [9]

Det finns flera skäl till varför systematiska riskanalyser är att föredra framför andra mer informella eller intuitiva sätt att hantera den stora, men långt ifrån fullständiga, kunskapsmassa som finns beträffande riskerna med farligt gods. Användning av riskanalysmetoder av den typ som presenteras i VTI Rapport 389:1 och som använts i detta projekt innebär att befintlig kunskap insamlas, struktureras och sammanställs på ett systematiskt sätt så att kunskapsluckor kan identifieras. Detta medför att analysens förutsättningar kan prövas, ifrågasättas och korrigeras av oberoende. Metoden innebär också att de antaganden och värderingar som ligger till grund för olika skattningar tydliggörs för att undvika missförstånd vid information, diskussion och förhandling mellan beslutsfattare, transportörer och allmänhet. Riskanalyser utgör därigenom ett viktigt led i den demokratiska process som omger transporter av farligt gods i samhället. [9]

7 SLUTSATSER

Erhållna resultat visar att risknivåerna vid E12 och industrispår är förhöjda och att det därigenom föreligger behov av riskreducerande åtgärder för etablering. Enligt denna riskbedömning bör inga byggnader upprättas inom 0 – 15 m från industrispår eller E12. Det är emellertid möjligt att upprätta verksamheter som tillhör markanvändning som motsvarar zon A (icke känslig verksamhet) inom detta skyddsavstånd. För etablering av zon A, B, C och D rekommenderas följande riskreducerande åtgärder på olika avstånd:

Zon A – Ej känslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerande åtgärder**
0 - 15	Skyddsavstånd. Marken kan exempelvis utgöras av grönområden eller cykelväg eller jordvall. Dike/invallning krävs för att inte utsläpp ska nå närmare planområdet
15 - 150	Inga riskreducerande åtgärder krävs för etablering av zon A.
Zon B och C – mindre känslig verksamhet och normalkänslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerande åtgärder**
0 - 15	Ingen etablering.
15 - 30	Etablering av zon B och zon C möjlig om följande riskreducerande åtgärder vidtas: ▪ Byggnadstekniskt brandskydd (se avsnitt 5.1.2) ▪ Ej oskyddad stadigvarande vistelse utomhus (se avsnitt 5.1.2) ▪ Säker utrymningsväg (se avsnitt 5.1.3) ▪ Placering av friskluftsintag och ev. nödstopp (se avsnitt 5.1.5)
30 - 150	Överväg placering av friskluftsintag och att förse mekanisk ventilation med nödstopp för personintensiva verksamheter. Inga övriga riskreducerande åtgärder bedöms nödvändiga.
Zon D – Känslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerance åtgärder**
0 - 30	Ingen etablering.
30 - 150	Separat utredning av riskreducerande åtgärder för byggnader tillhörande byggnadsteknisk klass Br0. Överväg placering av friskluftsintag och att förse mekanisk ventilation med nödstopp. Etablering av flerbostadshus bortom 30 m möjlig om följande riskreducerande åtgärder vidtas: ▪ Säker utrymningsväg (se avsnitt 5.1.3)
55 - 150	Möjlig etablering av andra byggnadstyper än flerbostadshus inom zon D. Riskreducerande åtgärder enligt ovan. Generellt fördelaktigt om zon D planeras så långt avstånd som möjligt från farlig gods-lederna.

REFERENSER

[1] Länsstyrelsen i Norbotten och Västerbotten, ”Riktlinjer för fysisk planering,” Länsstyrelsen, 2019.

[2] MSB, ”Handbok - Hantering av brandfarliga gaser och vätskor på bensinstationer,” 2015.

[3] Länsstyrelsens i Stockholms län, ”Riskhänsyn vid ny bebyggelse intill vägar och järnvgar med transporter av farligt gods samt bensinstationer,” 2000.

[4] G. Davidsson, M. Lindgren och L. Mett, *Värdering av risk,* Statens Räddningsverk, 1997.

[5] Länsstyrelsen Hallands län, ”Riskanalys av farligt gods i Hannalds län, Meddelande 2011:19,” 2011.

[6] Räddningsverket, Statens räddningsverk, 1996.

[7] S. Fredén, ”Modell för skattning av sannolikheten för järnvägsolyckor som drabbar omgivningen,” Banverket, Borlänge, 2001.

[8] Räddningsverket och Boverket, *Säkerhetshöjande åtgärder i detaljplaner - Vägledningsrapport 2006,* Statens Räddningsverk, Boverket, 2006.

[9] Väg- och transportforskningsinstitutet, *VTI rapport 387:1,* 1994.

[10] E. Sverige, ”Anvisningar - tankstationer för metangasdrivna fordon,” 2015.

[11] IEC, *International Standard 60300-3-9,* Geneve: International Electrotechnical Comission, 1995.

[12] ISO, *Risk management - Vocabulary,* Geneva: International Organization for Standardization, 2002.

[13] B. Mattsson, *Riskhantering vid skydd mot olyckor,* Karlstad: Räddningsverket, 2000.

[14] Räddningsverket, *Handbok för riskanalys,* Karlstad: Räddningsverket, 2003.

[15] J. Nilsson, *Introduktion till riskanalysmetoder,* Lund: Brandteknik, Lunds Tekniska Högskola, 2003.

[16] F. Nystedt, *Riskanalysmetoder,* Lund: Brandteknik, Lunds Tekniska Högskola, 2000.

[17] VTI, *Konsekvensanalys av olika olyckscenarier vid transport av farligt gods på väg och järnväg,* Väg- och transportforskningsinstitutet, 1994.

[18] MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2009.

[19] Räddningsverket, *Förvaring av explosiva varor,* Karlstad, 2006.

Bilagor kan erhållas på begäran.

UPPDRAGSNAMN
Riskutredning Märkpojken

UPPDRAGSNUMMER
10307051

FÖRFATTARE
Martin Linge

DATUM
2020-12-07

VI ÄR WSP

WSP är ett av världens ledande analys- och teknikkonsultföretag. Vi verkar på våra lokala marknader med stöd av global expertis. Som tekniska experter och strategiska rådgivare har vi tillgång till ingenjörer, tekniker, naturvetare, planerare, utredare och miljöspecialister liksom professionella projektörer, konstruktörer och projektledare. Vi erbjuder hållbara lösningar inom Hus & Industri, Transport & Infrastruktur och Miljö & Energi. Med drygt 39 000 medarbetare på 500 kontor i 40 länder medverkar vi till en hållbar samhällsutveckling. I Sverige har vi omkring 4 000 medarbetare. wsp.com

WSP Sverige AB

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7

T: +46 10 7225000
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

TYRÉNS

Rapport

TRANSPORTUTREDNING TILL DETALJPLAN HOLMSUND 2:65

2023-07-03

UMEÅ KOMMUN

1 BAKGRUND OCH SYFTE

Denna transportutredning är framtagen för att utgöra underlag för ny detaljplan med tillhörande MKB på fastigheten Holmsund 2:65 (etapp 2). Föreliggande rapport är omarbetad jämfört med den transportutredning (daterad 2021-08-30, reviderad 2022-02-09) som togs fram till samrådet för detaljplan för hela Umeå hamn. Rapporten är framtagen av Tyréns på uppdrag av Umeå kommun.

Utredningen syftar till att sammanställa transportsiffror och prognoser för nuvarande och framtida transportmängder i två etapper. Rapporten ska utgöra underlag för bedömning av konsekvenser av trafikens påverkan på luftföroreningar och buller mm, vilka tas upp i MKB för detaljplanen.

2 SCENARIER

Nuläge är de förhållanden som gäller nu, alltså uppmätta, beräknade eller uppskattade antal under de senaste åren från 2019 och framåt.

Nollalternativet är den troliga utvecklingen om nya detaljplaner inte antas och befintliga planer fortsätter gälla. Ökningen av fartygsanlöp och hanterade godsmängder kommer att begränsas till det som går att genomföra med befintliga detaljplaner.

Prognos 2050 beskriver förväntad utveckling om nya detaljplaner antas.

3 NYA DETALJPLANER

Etapp 1 avser genomförandet av ny detaljplan för norra och södra kajen och energipiren, i den nordvästra delen av Umeå hamnområde.

Etapp 2 avser full utbyggnad av Umeå hamn i enlighet med den målbild som finns för hamnen år 2050. Genomförande av etapp 2 förutsätter godkännande både av ny detaljplan för etapp 1 och ny detaljplan för resterade del av hamnområdet, inklusive utfyllnad av nya områden i södra lagunen.

4 FÖRUTSÄTTNINGAR

4.1 TRAFIKDATA

Data om generella trafikflöden från mätningar i området är hämtade från Trafikverkets Vägtrafikflödeskarta https://vtf.trafikverket.se/SeTrafikinformation. Trafikdata för Holmsundsvägen är hämtade från Trafikia.se.

4.2 PLANERAD ÖKNING AV HAMNVERKSAMHET, KVARKEN PORTS

I samrådsunderlag (2021-01-08) för ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad hamnverksamhet, beskrivs planerad framtida verksamhet inom bolaget Kvarken Ports, vilka ansvarar för hamnverksamheten i Umeå hamn. Av samrådsunderlaget framgår att

Tyréns Sverige AB Box 28
852 32 Sundsvall
Besök: Trädgårdsgatan 27
Tel:010 452 20 00 www.tyrens.se
Säte: Stockholm Org.nr: 556194-7986

verksamheten idag har en omfattning av 2,4 Mn ton gods/år. Tillståndsgiven mängd är idag 3 Mn ton/ år och kommande tillståndsansökan ska omfatta 5 Mn ton/ år. Produktionsökningen vid Obbola planeras stå för 475 000 ton av denna ökning. Kvarken Port planerar alltså för en fördubbling av mängden hanterat gods jämfört med nuläget.

4.3 TRAFIKFLÖDESMÄTNINGAR

Uppmätta trafikflöden på E12 i kontrollpunkterna A och B (figur 1) enligt Trafikverkets vägtrafikflödeskarta (TIKK) samt på Holmsundsvägen, kontrollpunkt C enligt Trafikia.se, framgår av Tabell 1.

Tabell 1. Sammanställning av Trafikverkets mätningar av ÅDT (årsdygnstrafik) i mätpunkterna A och B samt Holmsundsvägen (C) enligt Trafikia. Siffrorna är summan av båda körriktningarna.

	Tung trafik (ÅDT)	Personbilar (ÅDT, beräknat)	Samtliga fordon (ÅDT)
Mätpunkt A (2019)	600	3820	4420
Mätpunkt B (2019)	360	690	1050
Mätpunkt C (2021)	142	1724	1866

Figur 1. Karta från Trafikverkets verktyg trafikflödeskartan (TIKK) som visar de tre mätpunkterna från vilket information om trafikflöden inhämtats.

4.4 TÅGTRAFIK

I centrala Holmsund växlas tågen om till de spår som går till Umeå hamn. Det finns ett äldre spår för dieseldrivna lok samt ett nyare, elektrifierat spår. Fördelningen av tågvagnarna med gods till hamnen är ca 50 % vardera på nya respektive gamla spåret. Det går fler, men kortare tåg på det gamla spåret, då dieselloken som går på det gamla

spåret tar färre vagnar per tåg. I nuläget går i genomsnitt 6 tåg per dag på det gamla spåret och 3 tåg per dag på det nya.

5 ANTAGANDEN OCH BERÄKNINGAR

Framtidsspaningar är alltid behäftade med osäkerheter. Umeå kommun har valt att för dessa trafikprognoser göra antaganden i överkant, för att säkerställa att bullerberäkningar och övriga miljökonsekvenser utgår från ett ”värsta fall” (worst case scenario). Det bedöms som mer troligt att prognoserna är överskattade än underskattade.

5.1.1 NOLLALTRENATIVET

Om inga nya detaljplaner träder i kraft förväntas hamnverksamheten fortsätta att utvecklas inom de förutsättningar som ges av befintliga planer. Mängden hanterat gods bedöms inte kunna uppgå till de mängder som Kvarken Port söker tillstånd för. Mängden hanterat gods förväntas öka med 50 % fram till 2050 inom hamnen som helhet.

Även transporterna antas öka med 50 % i nollalternativet. Tillsammans med förväntat ökning av andra trafikflöden i samhället, ger det en förväntad ökning med 50 % på aktuella vägar som ansluter till hamnen. Även tågtrafiken antas öka med 50 %.

5.1.2 ETAPP 1

Vid genomförande av etapp 1, antas att nya kajer kommer till stånd och mängden hanterad gods inom detta område ökar starkt. Inom övriga delar av hamnområdet väntas en långsammare ökningstakt, motsvarande vad som förväntas i nollalternativet. Sammantaget antas genomförande av DP etapp 1 leda till en ökning av mängd hanterat gods med 85 % till 2050.

Trafikmängderna på vägnätet i anslutning till hamnen väntas öka i samma takt som mängden hanterat gods, dvs med 85 % till 2050. Denna prognos för trafikökningen innefattar även förväntad trafikökning till följd av andra faktorer såsom utbyggnad av bostäder och verksamheter i Holmsund. Antagandet om ökning med 85 % gäller även tågtrafiken.

5.1.3 ETAPP 2

Genomförande av aktuell detaljplan , etapp 2, innebär att hela hamnområdet får förutsättningar att utvecklas enligt de planer som Kvarken Port söker tillstånd för. För att det ska kunna genomföras krävs en ny detaljplan även för den del av hamnområdet som inte omfattas av DP etapp 1. Prognos för mängd hanterat gods är 5 Mn ton 2050, dvs en fördubbling jämfört med idag.

Både mängden gods och trafikmängder på väg och järnväg antas öka med 100% jämfört med nuläget. Allmän trafikökning och befolkningsökning ingår i prognosen.

5.2 ÖVRIGA ANTAGANDEN

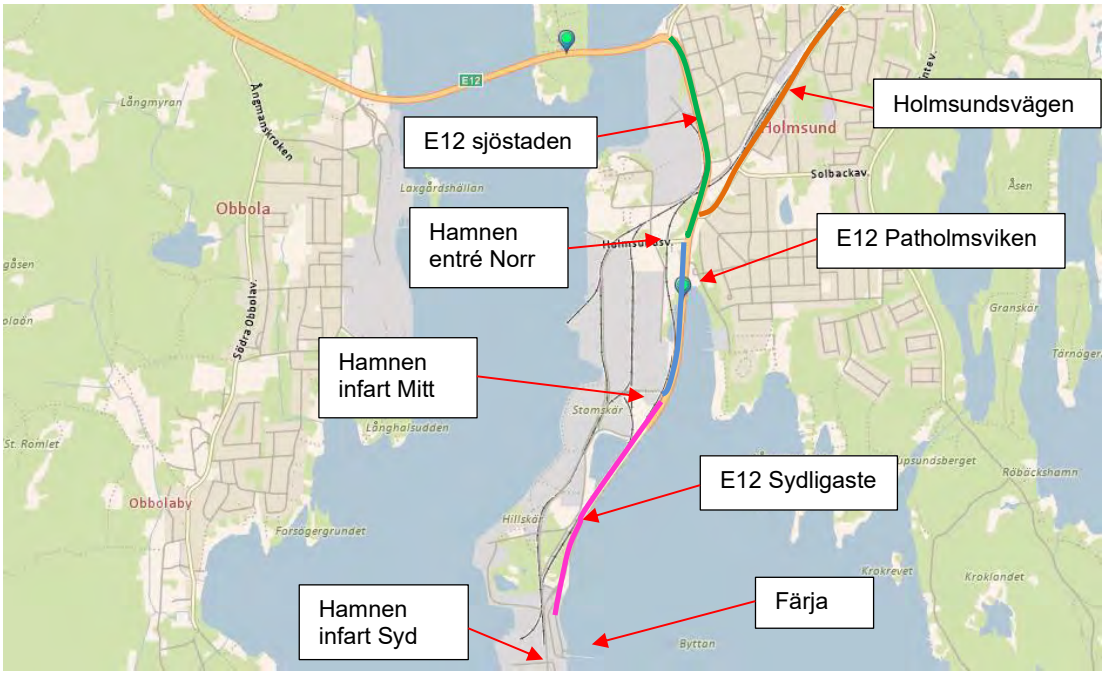
Av sammanlagd tung trafik på Holmsundsvägen plus E12 antas 90 % ha destination hamnen.

Av tung trafik med destination hamnen antas 46 % köra via entré Norr, 27 % via infart Mitt och 27 % via infart Syd, se karta i Figur 2.

Trafikmängd via infart Mitt och infart Syd erhålls ur trafikmätning läge B (Tabell 1).

6 TRAFIKPROGNOS

I Tabell 3 och Tabell 4 nedan redovisas en sammanställning av trafikmängder med utgångspunkt i ingångsdata och antaganden enligt ovan. De vägavsnitt och infarter som nämns i tabellen förklaras i Figur 2 och Tabell 2.

Figur 2. Placering vägavsnitt och infarter.

Tabell 2. Förklaring av markerade vägavsnitt i figur 3.

Vägavsnitt	
Holmsundsvägen, orange markering	Mellan Storgatan i norr och E12 i söder.
E12 sjöstaden, grön markering	Från Obbolabron ned till infarten till Hamnen entré Norr
E12 Patholmsviken, blå markering	Från infart till Hamnen entré Norr till Hamnen infart Mitt.
E12 Sydligaste, rosa markering	Från Hamnen infart Mitt till Hamnen infart Syd och Färjeterminalen.

Tabell 3. Prognos vägtrafik och tåg (ÅDT båda riktningarna)

Trafikrörelser	Nuläge	Noll-alternativ 2050	Prognos 2050 Etapp 1	Prognos 2050 Etapp 2
Holmsundsvägen (v 531)	1 866	2 799	3 452	3 732
E12 Sjöstaden	4 420	6 630	8 177	8 840
E12 Patholmsviken	1 050	1 575	1 943	2 100
E12 Sydligaste	870	1 305	1 609	1 740
Tågrörelser				
Gimonäs -Holmsund	6	9	11	12
Holmsund-hamnen	12	18	22	24

Tabell 4. Prognos tung trafik (ÅDT båda riktningarna).

Tung trafik	Nuläge	Noll-alternativ 2050	Prognos 2050 Etapp 1	Prognos 2050 Etapp 2
Holmsundsvägen (v 531)	141	213	262	284
E12 Sjöstaden	600	900	1 112	1 200
Tung trafik med destination hamnen[1] (90 %)	668	1 001	1 235	1 335
Entré norr	307	461	568	614
Infart mitt	180	270	333	361
Infart syd	180	270	333	361

Denna rapport är sammanställd av Johanna Thurdin, Tyréns, på uppdrag av Umeå kommun. Kontaktperson Umeå kommun är Magdalena Blomquist.

[1] Inkommande trafik från Holmsundsvägen (v 531) och E12 Sjöstaden

TYRÉNS

RAPPORT

BULLERUTREDNING FÖR DETALJPLAN HOLMSUND 2:65

SLUTRAPPORT
2021-09-24

REVIDERAD
2022-02-10

UMEÅ KOMMUN

UPPDRAG	314066, MKB för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl, BN 2020/2148
Titel på rapport:	Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65
Status:	Slutrapport
Datum:	2022-02-10

MEDVERKANDE

Beställare:	Umeå kommun
Kontaktperson:	Johanna Söderholm
Konsult:	Tyréns AB
Uppdragsansvarig:	Johanna Thurdin
Kvalitetsgranskare:	Timmy Kristoffersson

REVIDERINGAR

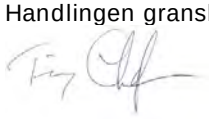
Revideringsdatum	2022-02-10
Version:	Revidering 1. Ändrat text med förtydliganden mm. Ändrat ordning på redovisning, beräkningar och bilagor. Justerat trafiksiffror samt lagt till beräkningar med vägtrafik och tågtrafik genom Holmsund.
Initialer:	Örjan Lindholm

Handläggare: Örjan Lindholm

Datum: 2022-02-10

Handlingen granskad av: Timmy Kristoffersson

Datum: 2022-02-10

SAMMANFATTNING

I denna rapport redovisas beräknade ljudnivåer från verksamheter i Umeå hamn samt från trafik på järnväg och de vägar som används för transporter till hamnen. Utredningen är ett av underlagen vid framtagandet av en ny detaljplan för Umeå hamn.

Buller från verksamheter inom hamnområdet har beräknats för nuläge, Nollalternativ 2050 samt för Prognos 2050.

Scenariot som benämns *Verksamhetsbuller Nollalternativ 2050*, är en beräkning av den bullersituation som förväntas om den nya planen inte antas. Nollalternativet innebär därmed en utbyggnad enligt gällande detaljplaner. Planområdet i söder är planlagt för utbyggnad redan i befintliga detaljplaner, så för att beräkningarna ska bli konsekventa antas att detta område byggs ut även i Nollalternativet.

Prognos 2050 innebär att buller från verksamheter inom hamnen har beräknats för en förväntad omfattning av verksamheter i hamnen i framtiden, om den nya detaljplanen antas. Detta fall benämns *Verksamhetsbuller Prognos 2050*. I denna beräkning ingår all befintlig verksamhet samt verksamhet på nya kajområden väster och söder om nuvarande verksamhetsytor.

Verksamhetsbuller Nollalternativ 2050 beräknas ge upp till 3 dBA högre ljudnivåer vid närliggande bostäder än i nuläget. Den största skillnaden mot nuläget beräknas uppstå vid de bostäder som ligger närmast den södra delen av befintligt planområde.

För Verksamhetsbuller Prognos 2050 beräknas närliggande bostäder få mellan 1 och 2 dBA högre ljudnivåer än i Nollalternativet.

Beräkning av trafikbuller har utförts längs järnvägen och vägarna E12 och Holmsundsvägen (531), som är de främsta transportvägarna för gods till och från hamnen. I beräkningarna har det antagits att trafiken jämfört med nuläget ökar med 50 % i Nollalternativet 2050 och 100 % i Prognos 2050.

Trafikökningen medför en ökning av ekvivalent ljudnivå med ca 2 dBA i Nollalternativet och 3 dBA i Prognos 2050 jämfört med nuläget. Som högst är beräknad ekvivalent ljudnivå vid fasad 64 dBA i Prognos 2050. Maximal ljudnivå under maxtimmen är som högst 77 dBA vid fasad, vilket är en ökning med 1 dBA jämfört med nuläget. Den antagna trafikökningen beror inte bara på den utökade verksamheten i Umeå hamn, utan även på en allmän ökning på grund av befolkningsökning.

Denna bullerutredning gäller buller från verksamhet inom planområdet för ny detaljplan, samt buller från järnvägen och de vägar som används för transporter till och från hamnen. De verkliga bullernivåerna kan på vissa platser bli högre än de beräknade, eftersom det kan tillkomma buller från andra vägar, verksamheter utanför planområdet mm.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING 5
2 ALLMÄNT OM BULLER 6
2.1 HÄLSA 6
2.2 AKUSTISKA BEGREPP 6
2.3 EXEMPEL PÅ LJUDNIVÅER 6
2.4 ADDERING OCH ANDRA OPERATIONER MED LJUDNIVÅER 6
3 BEDÖMNINGSGRUNDER 7
3.1 RIKTVÄRDEN FÖR INDUSTRIBULLER UTOMHUS 7
3.2 RIKTVÄRDEN FÖR TRAFIKBULLER 8
3.2.1 RIKTVÄRDEN FÖR NYA BOSTÄDER 8
3.2.2 RIKTVÄRDEN FÖR BEFINTLIGA BOSTÄDER 9
3.3 RIKTVÄRDEN FÖR BOSTADSRUM INOMHUS 9
4 BERÄKNINGAR 10
4.1 PROGRAMVARA 10
4.2 BERÄKNINGSINSTÄLLNINGAR 11
4.3 INDATA I BERÄKNINGARNA 11
4.3.1 VERKSAMHETSBULLER NULÄGE 11
4.3.2 VERKSAMHETSBULLER I NOLLALTERNATIVET 2050 12
4.3.3 VERKSAMHETSBULLER PROGNOS 2050 12
4.3.4 VÄGTRAFIKBULLER 13
4.3.5 TÅGTRAFIKBULLER 14
5 BERÄKNINGSRESULTAT 14
5.1 BERÄKNAD LJUDNIVÅ FRÅN VERKSAMHETEN 14
5.1.1 VERKSAMHETSBULLER NULÄGE 15
5.1.2 VERKSAMHETSBULLER NOLLALTERNATIV 2050 16
5.1.3 VERKSAMHETSBULLER PROGNOS 2050 16
5.2 BERÄKNAD LJUDNIVÅ FRÅN TRAFIK 16
5.3 BERÄKNAD SAMMANSLAGEN LJUDNIVÅ 17
6 BYGGBULLER 18
7 KOMMENTARER 18
8 SLUTSATS 19
9 BILAGOR 20

1 INLEDNING

Tyréns AB har fått i uppdrag av Umeå kommun att göra en miljökonsekvensbeskrivning för detaljplanen Holmund 2:65 m.fl., där denna bullerutredning är ett av underlagen. Beräknade ljudnivåer från verksamheter inom detaljplanens område redovisas och jämförs mot aktuella riktvärden för industribuller. Även beräknade ljudnivåer från väg E12 och Holmsundsvägen samt järnvägen som är de huvudsakliga transportvägarna för gods till detaljplanens område redovisas och jämförs med riktvärden trafikbuller. I området bedrivs främst hamnverksamhet i Umeå hamn. Närliggande bostäder finns bland annat västerut i Obbola och österut i Holmsund, se figur 1. I rapporten jämförs nuläge med prognoser för år 2050. Prognoserna är utan ny detaljplan, ”Nollalternativet 2050”, samt med ny detaljplan, ”Prognos 2050”.

Figur 1. Figuren visar karta med fastighetsgränser där Holmsund 2:65 ligger i mitten. Källa: Min karta Lantmäteriet.

2 ALLMÄNT OM BULLER

2.1 HÄLSA

Buller, oönskat ljud, är ett stort folkhälsoproblem (enligt WHO). När människan utsätts för buller är den vanligaste reaktionen en känsla av obehag. Därutöver anses buller också orsaka bland annat stressreaktioner, trötthet, irritation, blodtrycksförändringar och sömnstörningar.

2.2 AKUSTISKA BEGREPP

Ljud vars styrka är konstant i tiden mäts oftast i decibel med beteckningen dBA. Indexet ”A” efter ”dB” indikerar att ljudets frekvenser har korrigerats på ett sätt som motsvarar hur det mänskliga örat uppfattar frekvenser. Det mänskliga örat uppfattar högre frekvenser bättre än låga.

I Sverige används vanligtvis två störningsmått för buller, ekvivalent ljudnivå, L_{eq}, och maximal ljudnivå, L_{max}. Med ekvivalent ljudnivå avses medelljudnivån under en given tidsperiod. För industribuller kan tidsperioden vara till exempel en hel dag, kväll eller natt och för trafikbuller ett helt dygn. Förenklat kan man säga att den maximala ljudnivån är den högsta momentana ljudnivån, för industribuller till exempel den höga ljudnivån som uppstår när en lastmaskin tippar material och för trafikbuller vid passage av ett godståg eller lastbil.

Riktvärden utomhus anges som frifältsvärden. Detta innebär att beräknad eller uppmätt ljudnivå inte är påverkad av reflex i egen fasad, men ljudnivån inkluderar andra reflexer.

2.3 EXEMPEL PÅ LJUDNIVÅER

I tabell 1 visas exempel på ungefärliga ljudnivåer så att det är lättare att jämföra mot beräknade eller uppmätta ljudnivåer.

Tabell 1. Tabellen visar exempel på olika ljudnivåer som kan förekomma i vardagen.

Händelse	Ljudnivå, dBA
Tyst sovrum	20
Kylskåp, avstånd 1 m	30
Bakgrund kontor	40
Normalt samtal, avstånd 1 m	65
Inuti personbil som kör	70
Bredvid storstadsgata	75
Passerande godståg 100 km/h, avstånd 100 m	80
Motorsåg, avstånd 1 m. Diskotek	100

2.4 ADDERING OCH ANDRA OPERATIONER MED LJUDNIVÅER

Två lika bullerkällor ökar ljudnivån med 3 dB jämfört med en bullerkälla och tio lika bullerkällor ökar ljudnivån med 10 dB. Det innebär till exempel att om dubbelt så många arbetsmaskiner eller andra industribullerkällor är igång samtidigt så ökar den ekvivalenta industribullernivån 3 dB och om det är dubbelt så mycket trafik så ökar den ekvivalenta trafikbullernivån 3 dB. En ökning av ljudnivån med 3 dB upplevs som en hörbar skillnad och en ökning med 8 till 10 dB upplevs som en fördubbling av ljudnivån.

Ekvivalent ljudnivå från en väg avtar med ca 3 dB vid en avståndsfördubbling (vid hård mark). Från en punktkälla, till exempel fläkt eller lastmaskin, avtar ekvivalent ljudnivå istället med ca 6 dB vid en avståndsfördubbling.

Maximal ljudnivå från väg och från en punktkälla avtar med ca 6 dB vid en avståndsfördubbling (vid hård mark).

3 BEDÖMNINGSGRUNDER

3.1 RIKTVÄRDEN FÖR INDUSTRIBULLER UTOMHUS

Naturvårdsverket har 2015 tagit fram en ny vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller, rapport 6538, se tabell 2. Vägledningen ska vara ett stöd för tillsyns- och prövningsmyndigheter. Nivåerna i tabell 2 bör i normalfallet vara vägledande för bedömning av om buller utgör en olägenhet, men det kan finnas skäl att tillämpa andra nivåer än tabellvärdena, såväl högre som lägre, liksom andra tider.

För nyare bostadsbebyggelse, där ett ärende om detaljplan eller bygglov har påbörjats efter 2 januari 2015, tillämpas riktvärden enligt tabell 3, se Boverkets allmänna råd (2020:2). Det som skiljer mot riktvärdena i tabell 2 är främst att man delar upp områden i zoner beroende på hur hög ljudnivån är. Om ljudnivån är hög, zon B i tabell 3, ska ljuddämpad sida tillämpas. Genom att tillämpa ljuddämpad sida accepteras 10 dBA högre ljudnivåer jämfört med tabell 2 som tillämpas för bostäder före 2015. Den ljuddämpade sidan och uteplatser får ha högst 40 dBA under natt och 45 dBA under övriga tider vid fasad och uteplats. Om inte ljuddämpad sida tillämpas, zon A i tabell 3, är skillnaden jämfört med riktvärden för äldre bebyggelse att riktvärdet för natt är 45 dBA jämfört med 40 dBA, se tabell 2.

Tabell 2. Tabellen anger Naturvårdsverkets riktvärden för ljudnivå från industri/verksamhet, frifältsvärde utomhus.

Områdesanvändning	Ekvivalent ljudnivå, dBA			Maximal ljudnivå, dBA
	Vardag kl. 06-18	Kväll kl. 18-22, samt lör, sön och helgdag kl.06-18	Natt kl. 22-06	Natt kl. 22-06
Utgångspunkt för olägenhetsbedömning vid bostäder, skolor, förskolor och vårdlokaler	50	45	40	55
Friluftsområde[1)]	40	35	35	50

[1)] Med friluftsområden avses i det här sammanhanget ett område i översiktsplan för det rörliga friluftslivet, eller andra områden som nyttjas mer frekventför friluftsliv, där naturupplevelsen är en viktig faktor och där en låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet.

Tabell 3. Tabellen anger Boverkets riktvärden för ljudnivå från industri/verksamhet vid ny bostadsbebyggelse (från år 2015), frifältsvärde utomhus.

Ljudnivå[1)] utomhus vid fasad, frifältsvärde [dBA]	L_{pAeq} dag (06-18)	L_{pAeq} kväll (18-22) samt lör-, sön- och helgdag (06-18)	L_{pAeq} natt (22-06)
Zon A: Bostadsbyggnader bör kunna accepteras upp till angivna nivåer.	50	45	45
Zon B: Bostadsbyggnader bör kunna accepteras förutsatt att tillgång till ljuddämpad sida finns och att byggnaderna bulleranpassas	60	55	50
Zon C: Bostadsbyggnader bör inte accepteras	>60	>55	>50
[1)] Ljudnivåerna i tabellen kan även användas vid planläggning av skolor, förskolor och vårdlokaler, dock bör de tillämpas för de tidpunkter då lokalerna används. På skol- eller förskolegårdar är det önskvärt att ha en ekvivalent ljudnivå dagtid om högst 50 dBA på de delar som är avsedda för lek, rekreation och pedagogisk verksamhet.			

Utöver detta anger Naturvårdsverket och Boverket bland annat att:

- *De maximala ljudnivåer som anges i tabell 2 bör inte överskridas nattetid klockan 22-06 annat än vid enstaka tillfällen. För bostäder byggda efter 2015 som har tillgång till en ljuddämpad sida gäller 55 dBA maximal ljudnivå på den ljuddämpade sidan.*
- *Vissa ljudkaraktärer är särskilt störningsframkallande. I de fall verksamhetens buller karakteriseras av ofta återkommande impulser som nitningsarbete, lossning av metallskrot och liknande eller innehåller ljud med tydligt hörbara tonkomponenter bör värdena i tabell 2 sänkas med 5 dBA.*
- *I de fall den bullrande verksamheten endast pågår under en del av någon av tidsperioderna ovan, eller om ljudnivån från verksamheten varierar mycket, bör den ekvivalenta ljudnivån bestämmas för den tid då den bullrande verksamheten pågår. Dock bör den ekvivalenta ljudnivån bestämmas för minst en timme, även vid kortare händelser.*
- *Vid hamnar och färjelägen bör riktvärden för trafikbuller vara vägledande även för vägtrafik eller spårtrafik inom verksamhetsområdet där trafiken utgör en fortsättning av trafikflödet på det allmänna trafiknätet. Slammer och smällar från exempelvis fartygens ramper samt buller från godshantering och uppställningsplatser bör dock bedömas som industribuller. Det gäller också buller från fartygens motorer och hjälpaggregat.*

3.2 RIKTVÄRDEN FÖR TRAFIKBULLER

3.2.1 RIKTVÄRDEN FÖR NYA BOSTÄDER

Den 1 juni 2015 trädde nya riktlinjer i kraft gällande buller vid bostadsbyggande i form av *Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader*. Vid den senaste förändringen i förordningen höjdes riktvärdet för ekvivalent ljudnivå vid fasad med 5 dBA till 60 dBA (65 dBA för små bostäder). Denna förändring trädde i kraft den 1 juli 2017.

I förordningen finns bestämmelser om riktvärden gällande buller utomhus vid bostadsbyggnader från spårtrafik, vägar och flygplatser. Förordningen innehåller även bestämmelser när det gäller beräkning av bullervärden vid bostadsbyggnader. Bestämmelserna ska tillämpas vid planläggning, ärenden om bygglov (för ombyggnationer eller icke planlagd mark), och ärenden om förhandsbesked i

bedömningen av om kravet på förebyggande av olägenhet för människors hälsa är uppfyllt enligt 2 kap. 6 a § plan- och bygglagen (2010:900). I tabell 4 nedan sammanfattas de riktvärden som gäller ljud från spår- och vägtrafik.

Tabell 4. Riktvärden utomhus för ljudnivå från väg- och spårtrafik vid nya bostadsbyggnader.

Ljudnivå utomhus, frifältsvärde [dBA]	Ekvivalent A-vägd ljudnivå, L_{Aeq}	Maximal A-vägd ljudnivå, L_{AFmax}
Ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad som inte bör överskridas Dock om bostaden ≤ 35 m^2	60[1)] 65[1)]	- -
Ljudnivå som inte bör överskridas vid en uteplats, om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden	50	70[2)]
Om ljuddämpad sida krävs, se [1)], gäller att ljudnivån vid fasad på den ljuddämpade sidan får vara högst	55	70 (kl. 22-06)

[1)] Kan överskridas om minst hälften av bostadsrummen är vända mot ljuddämpad sida.
[2)] Kan överskridas med som mest 10 dBA-enheter fem gånger per timme mellan kl. 06.00 och 22.00.

Vid beräkning av bullervärden vid en bostadsbyggnad ska hänsyn tas till framtida trafik som har betydelse för bullersituationen.

3.2.2 RIKTVÄRDEN FÖR BEFINTLIGA BOSTÄDER

Det har genom åren funnits olika riktvärden för trafikbuller vid bostäder, bland annat infrastrukturpropositionen 1996/97:53 har fått en avgörande betydelse. Från de olika riktvärdena har Naturvårdsverket sammanställt riktvärden för befintliga bostäder där skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått behöver övervägas, se tabell 5.

Tabell 5. Ljudnivåer för att i normalfallet avgöra när skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått behöver övervägas för befintliga bostäder vid trafikbuller (frifältsvärden utomhus).

Bullerkälla	1997 – 2015 ”nyare befintlig miljö”	Före 1997 ”äldre befintlig miljö”
Buller från väg, vid fasad	55 dBA Leq	65 dBA Leq
Buller från spår, vid fasad	60 dBA Leq	55 dBA[1)] Lmax inomhus under natt
Buller från väg och spår, uteplats	55 dBA[2)] Leq 70 dBA[3)] Lmax	-

[1)] Värdet får överskridas maximalt 5 ggr/årsmedelnatt i rum för sömn och vila (sovrum), kl 22-06.
[2)] Varken infrastrukturpropositionen eller praxis har någon tydlig angivelse för vägbuller vid uteplats. Enligt Naturvårdsverket är en tänkbar nivå för att nå en god miljökvalitet 55 dBA Leq, d.v.s. samma som för buller från spår.
[3)] Tidsvägning Fast. Får överskridas maximalt 5 ggr/genomsnittlig maxtimme under dag och kväll, kl 06-22.

När åtgärder eller andra försiktighetsmått övervägs för att begränsa bullerstörningar, ska nyttan av dem vägas mot kostnaderna. Kraven på försiktighetsmått eller åtgärder får inte vara orimliga att uppfylla (2 kap 7§ miljöbalken).

3.3 RIKTVÄRDEN FÖR BOSTADSRUM INOMHUS

I Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus, FoHMFS 2014:13, anges riktvärden för buller inomhus i bostadsrum, se tabell 6 och 7. Riktvärdena bör tillämpas vid bedömningen av om olägenhet för människors hälsa föreligger. Såväl värdena i tabell 6 som tabell 7 bör beaktas vid bedömningen.

Tabell 6. Tabellen anger Folkhälsomyndighetens riktvärden för buller inomhus.

Typ av ljud	Ljudnivå, dBA
Maximalt ljud, L_{AFmax}	45
Ekvivalent ljud, $L_{Aeq,T}$	30
Ljud med hörbara tonkomponenter, $L_{Aeq,T}$	25
Ljud från musikanläggningar, $L_{Aeq,T}$	25

Tabell 7. Tabellen anger Folkhälsomyndighetens riktvärden för lågfrekvent buller inomhus.

Tersband [Hz]	Ljudtrycksnivå, L_{eq} [dB]
31,5	56
40	49
50	43
63	42
80	40
100	38
125	36
160	34
200	32

4 BERÄKNINGAR

4.1 PROGRAMVARA

Beräkningarna har utförts i programmet SoundPLAN version 8.2. Programmet följer dessa beräkningsmodeller:

- Nordiska beräkningsmodellen för externt industribuller, GPM DAL 32 (2019), för industribullerkällor.
- Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller, RTN: 1996, Naturvårdsverkets rapport 4653.
- Nordiska beräkningsmodellen för tågtrafikbuller, NMT: 1996, Naturvårdsverkets rapport 4935.

Beräkningsmodellerna antar ett svagt medvindsfall från bullerkälla till mottagare. Beräkningsmodellen byggs upp enligt följande:

- En markmodell över området har använts som grunddata i programmet. På modellen placeras sedan byggnader, vägar mm.
- Alla bullerkällor som bidrar väsentligt till ljudnivån läggs in i modellen.
- Ljuddämpande faktorer som ingår i beräkningen är bland annat dämpning på grund av avståndet, atmosfärdämpning och markdämpning (hård eller mjuk mark).
- Hårda markytor har använts för vatten och ytor inom verksamhetsområdet. Dessa ytor ger upphov till reflex vid ljudutbredning (mjuk mark absorberar ljudet).

Resultatet redovisas som beräknade ljudnivåer i dBA.

4.2 BERÄKNINGSINSTÄLLNINGAR

Här nedan redovisas några av de inställningar som använts i beräkningarna:

- 2 till 3 reflektioner från objekt, till exempel byggnader, är inkluderade i beräkningen.
- Avståndet som varje beräkningspunkt tar hänsyn till bullerkällor är 4 000 meter.
- Beräknad ljudnivå, inklusive reflex, redovisas 1,5 m över mark i bullerutbredningskartor.
- Beräknad ljudnivå i tabell vid fasad är utan reflex från närliggande fasad, så kallat frifältsvärde.
- Beräknad maximal ljudnivå från vägtrafik är 6:e högsta ljudnivån under maxtimme dag/kväll där 13 % av dygnets fordon har antagits passera under maxtimmen.

4.3 INDATA I BERÄKNINGARNA

Markmodell i beräkningarna hämtas från laserskannade markhöjder med 1 m grid från Metria, daterat 2021-08-17. Byggnader, vägar med mera har hämtats från fastighetskartan från Metria, daterat 2021-06-02. Placering av bullerkällor och ljudeffekter för dessa har erhållits från bullerutredningar, inklusive ljudmätningar, från respektive verksamhetsutövare.

Kvarken Ports AB är den största verksamhetsutövaren och bedriver hamnverksamhet främst dagtid, men arbete kan vid behov även utföras under kväll och natt.

4.3.1 VERKSAMHETSBULLER NULÄGE

De verksamhetsutövare som finns med i beräkningen för nuläge redovisas i tabell 8.

I tabell 9 visas trafikdata för väg inom verksamhetsområdet för nuläge. Trafikdata har hämtats från transportutredningen i projektet. Tågtrafiken inom verksamhetsområdet hämtas från tabell 15 där tåg på gamla spåret ansluter till verksamhetsområdet i norr och tåg på nya spåret ansluter till verksamhetsområdet i söder.

Tabell 8. Tabellen anger de verksamhetsutövare som finns med i beräkningen av industribuller för nuläge.

Verksamhetsutövare	Verksamhet	Främsta Bullerkällor
Kvarken Ports AB	Hamnverksamhet	Lastmaskiner, kranar, transportörer, fartyg
Lantmännen	Foderproduktion	Fläktar, transportband
Fodercentralen	Foderproduktion	Fläktar, lastmaskin
Returfiberlager	Hantering av returfiber	Lastmaskiner, transportörer
Kvarkenvind mm	Vindkraftverk	3 vindkraftverk längst i söder

Tabell 9. Tabellen visar trafikdata för tunga transporter på väg från E12 och inom verksamhetsområdet för nuläge.

Infart	Antal tunga fordon per dygn	Hastighet, km/h
Entré norr	307	30
Infart mitt	180	30
Infart syd	180	30

4.3.2 VERKSAMHETSBULLER I NOLLALTERNATIVET 2050

De verksamhetsutövare som finns med i beräkningen för Industribuller Nollalternativet 2050 redovisas i tabell 10. I Nollalternativet, d.v.s. om den nya detaljplanen inte genomförs, antas dagens verksamheter fortsätta på ungefär samma ytor som idag med undantag för den södra delen av hamnområdet. I den södra delen finns nämligen en yta som redan i nu gällande detaljplaner är planlagd som kvartersmark. Så för att beräkningarna ska bli konsekventa antas att detta område fylls ut och används till hamnverksamhet.

I tabell 11 visas trafikdata för väg inom verksamhetsområdet för Nollalternativet med godstrafik enligt transportutredningen i projektet. Tågtrafiken inom verksamhetsområdet hämtas från tabell 15 där tåg på gamla spåret ansluter till verksamhetsområdet i norr och tåg på nya spåret ansluter till verksamhetsområdet i söder.

Tabell 10. Tabellen anger de verksamhetsutövare som finns med i beräkningen av industribuller för Nollalternativet 2050.

Verksamhetsutövare	Verksamhet	Främsta Bullerkällor
Kvarken Ports AB	Hamnverksamhet	Lastmaskiner, kranar, transportörer, fartyg
Lantmännen	Foderproduktion	Fläktar, transportband
Fodercentralen	Foderproduktion	Fläktar, lastmaskin
Returfiberlager	Hantering av returfiber	Lastmaskiner, transportörer
Kvarkenvind mm	Vindkraftverk	3 vindkraftverk längst i söder
Utökad verksamhet längst i söder	Hamnverksamhet	Lastmaskiner, kranar, transportörer, fartyg

Tabell 11. Tabellen visar trafikdata för tunga transporter på väg från E12 och inom verksamhetsområdet för Nollalternativet 2050.

Infart	Antal tunga fordon per dygn	Hastighet, km/h
Entré norr	461	30
Infart mitt	271	30
Infart syd	271	30

4.3.3 VERKSAMHETSBULLER PROGNOS 2050

De verksamhetsutövare som finns med i beräkningen för Industribuller Prognos 2050, när det nya planområdet är ianspråktaget av verksamheter, redovisas i tabell 12. Här ingår även bullerkällor på den planerade nya Södra kajen samt bullerkällor i det nu outbyggda området i söder där ytan för verksamhet (kvartersmark) utökas i den nya detaljplanen.

I tabell 13 visas trafikdata för väg inom verksamhetsområdet för Prognos 2050 med godstrafik enligt ansökta nya tillstånd. Trafikdata har hämtats från transportutredningen i projektet. Tågtrafiken inom verksamhetsområdet hämtas från tabell 15 där tåg på gamla spåret ansluter till verksamhetsområdet i norr och tåg på nya spåret ansluter till verksamhetsområdet i söder.

Tabell 12. Tabellen anger de verksamhetsutövare som finns med i beräkningen av industribuller för prognos 2050.

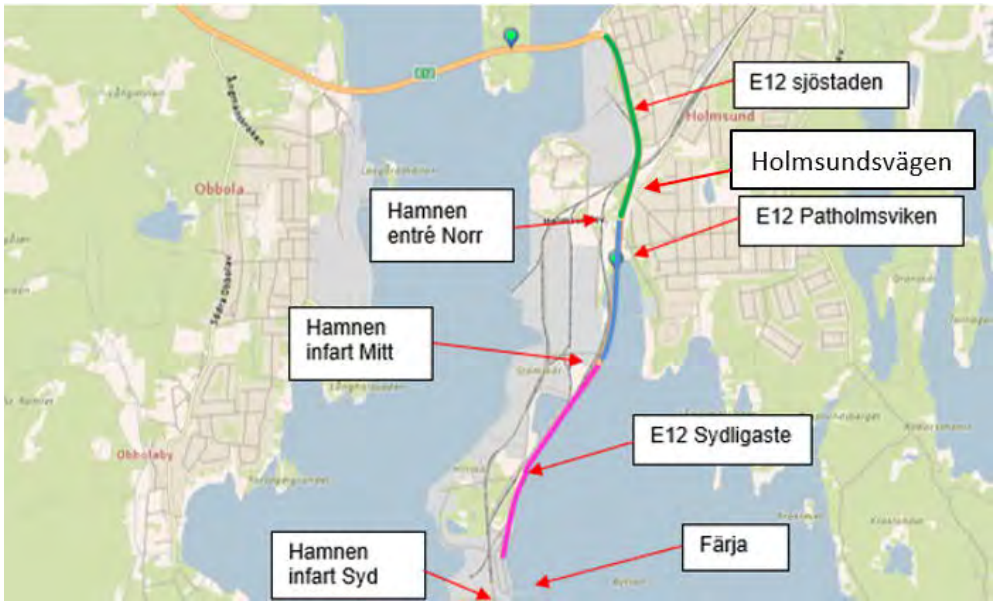
Verksamhetsutövare	Verksamhet	Främsta Bullerkällor
Kvarken Ports AB	Hamnverksamhet	Lastmaskiner, kranar, transportörer, fartyg
Lantmännen	Foderproduktion	Fläktar, transportband
Fodercentralen	Foderproduktion	Fläktar, lastmaskin
Returfiberlager	Hantering av returfiber	Lastmaskiner, transportörer
Kvarkenvind mm	Vindkraftverk	3 vindkraftverk längst i söder
Utökad verksamhet längst i söder och väster	Hamnverksamhet	Lastmaskiner, kranar, transportörer, fartyg

Tabell 13. Tabellen visar trafikdata för tunga transporter på väg från E12 och inom verksamhetsområdet för prognos 2050.

Infart	Antal tunga fordon per dygn	Hastighet, km/h
Entré norr	615	30
Infart mitt	361	30
Infart syd	361	30

4.3.4 VÄGTRAFIKBULLER

I tabell 14 visas trafikdata för E12 och Holmsundsvägen, på vilka det mesta av godset till Umeå hamn transporteras, se figur 2. Trafikflöden baseras på senast utförda trafikmätningar eller, på sträckor där mätning saknas, uppskattningar som gjorts i transportutredningen i projektet. Dessa trafiksiffror har sedan räknats upp till framtida prognoser för år 2050. För Prognos 2050 (med ny detaljplan) har det antagits att trafiken dubbleras (100 %) på ingående vägar och för Nollalternativet 2050 (utan ny detaljplan) har det antagits en trafikökning med 50 % jämfört med nuläget. I prognosalternativen ingår ökningar som förutom hamnen även beror på antagna ökningar i trafik p.g.a. kringverksamheter och ökat antal bostäder mm. Av den tunga trafiken till hamnen antas att 46 % använder entré norr och 27 % använder infart Mitt och 27 % använder infart Syd.

Figur 2. Figuren visar huvudsakliga transportvägar med godstrafik till hamnen.

Tabell 14. Tabellen visar trafikdata för allmänna vägar i närheten med godstrafik från/till Umeå hamn.

Väg	Antal fordon per dygn			Andel[1)] tung trafik, %	Skyltad hastighet, km/h
	Nuläge 2021	Nollalternativ 2050	Prognos 2050		
Holmsundsvägen (väg 531)	1 866	2 799	3 732	7,6	50
E12 Sjöstaden	4 420	6 630	8 840	13,6	60
E12, sträckan Holmsunds-vägen till entré norr	1600	2 400	3 200	42	40
E12 Patholmsviken	1050	1 575	2 100	34	40-60
E12 Sydligaste	870	1 305	1 740	21	60

[1)] Andel av totala antalet passerande fordon som är tunga fordon.

4.3.5 TÅGTRAFIKBULLER

I tabell 15 visas trafikdata för järnvägen mellan centrala Holmsund, där växling kan ske till kortare tåg, och Umeå hamn. Fördelningen av tågvagnarna med gods till hamnen är ca 50 % på respektive nya och gamla spåret. Nya spåret är elektrifierat och går en bit parallellt med E12 till de södra delarna av hamnen. Skyltad hastighet är 30 km/h förutom förbi fastigheten Spiken där bostäder ligger nära spåret. Vid Spiken som ligger vid gamla spåret norr om verksamhetsområdet, samt på spår inne i verksamhets-området, är skyltad hastighet 10 km/h. Tågtrafik inne i verksamhetsområdet räknas till verksamhetsbuller och utanför räknas det till trafikbuller.

Tabell 15. Tabellen visar trafikdata för tågen till Umeå hamn.

Tåg och spår	Antal tågrörelser per dygn			Längd, m	Hastighet, km/h
	Nuläge	Nollalternativ 2050	Prognos 2050		
Godståg, el. Nya spåret	3	4,5	6	630	30
Godståg, diesel. Gamla spåret.	6	9	12	300	30

5 BERÄKNINGSRESULTAT

Bullerutredningskartor redovisas i slutet av rapporten enligt tabell 17. Bullerutbredningen 1,5 m över mark redovisas med färglagda fält och är inklusive reflex från närliggande fasad. I bullerutbredningskartorna finns det även några utvalda beräkningspunkter vid fasad, där ljudnivåerna redovisas med ett siffervärde. Dessa siffervärden vid fasad är utan reflex från bakomvarande fasad, s.k. frifältsvärden. Det kan därför skilja upp till 3 dBA mellan siffervärdet på bottenvåningen och den beräknade ljudnivån 1,5 m över mark närmast fasad (som är något högre p.g.a. reflexen) som redovisas med färglagda fält. Vid en jämförelse mot riktvärden ska frifältsvärden användas.

5.1 BERÄKNAD LJUDNIVÅ FRÅN VERKSAMHETEN

Ekvivalent ljudnivå från verksamheten redovisas i bilaga AK01 till AK03. Gul färg representerar riktvärdet 40 dBA ekvivalent ljudnivå under natt för äldre bostäder. För bostäder som planlagts efter 2015 är riktvärdet 45 dBA under natt, se tabell 3. Beräkningar har även skett till några utvalda beräkningspunkter vid fasad på bostadshus för att jämföra de olika alternativen, se tabell 16 och bilaga AK01 till AK03. Beräknade ljudnivåer i beräkningspunkterna redovisas med ett siffervärde som är utan

reflex, s.k. frifältsvärde. Från tabell 16 ser man att den ekvivalenta ljudnivån i dessa beräkningspunkter kan öka en till två dBA för Prognos 2050 jämfört med Nollalternativet 2050.

Tabell 16. Beräknade ljudnivåer från industri till närliggande beräkningspunkter vid bostäder.

Beräkningspunkt	Ekvivalent ljudnivå, dBA			Maximal ljudnivå, dBA		
	Nuläge 2021	Nollalternativ 2050	Prognos 2050	Nuläge 2021	Nollalternativ 2050	Prognos 2050
Norr	39	39	41	45	45	54
Väst mitt	43	44	45	56	56	55
Öst mitt	41	42	44	53	53	54
Väst syd	33	36	38	44	48	50
Öst syd	35	37	38	43	48	48

Beräknade ljudnivåer ligger under Naturvårdsverkets riktvärden för dag (50 dBA ekvivalent ljudnivå) och kväll (45 dBA ekvivalent ljudnivå) för såväl nuläge som Prognos 2050 och nollalternativ, i alla beräkningspunkter i tabell 16. Beräkningspunkterna har valts främst för att göra en jämförelse mellan de olika alternativen, vilket innebär att det kan finnas bostäder med högre ljudnivåer. Bland annat norr om hamnen finns det bostäder där Naturvårdsverkets riktvärden överskrids i såväl nuläget som prognoserna för 2050. I bilagorna ser man vilka områden som är mer bullerutsatta, de färglagda fälten i bilagorna är något förhöjda (upp till 3 dBA) närmast fasad p.g.a. reflexen. Riktvärden är frifältsvärden utan reflex.

De ingående bullerkällorna har ett brett frekvensspektrum (brus) och bedöms därför inte innehålla toner (ljud med en dominerande frekvens). Vid närliggande bostäder bedöms inte heller buller från verksamheten vara av impulsartad karaktär, därför behöver inte riktvärdena skärpas med 5 dBA, se tabell 2.

Det är svårt att tillämpa bullerskyddsåtgärder i form av bullerskyddsskärm för arbetsmaskinerna, då de rör sig över större områden. För att sänka ljudnivån är det därför lättare att sänka ljudnivån från bullerkällan, till exempel genom att använda eldrivna hjullastare, truckar och dragare. Landström bör användas för fartygen där det är möjligt för att undvika att de använder hjälpmotorerna när de ligger vid kaj. Genom att minska eller undvika verksamhet under natt är det lättare att klara riktvärden, eftersom riktvärdena är lägre under natt (för äldre bostäder).

Om riktvärden utomhus inte överskrids är ljudnivån inomhus oftast lägre än riktvärden enligt tabell 6 och 7. Under kortare perioder kan högre ljudnivåer från fartyg uppstå då stora fartyg rör sig i området och deras motorer går för fullt. Detta sker inte regelbundet och graden av störning beror på fartygstyp och andra faktorer som gör det svårt att förutspå. Riktvärden för verksamhetsbuller inomhus avseende ekvivalent ljudnivå och lågfrekvent buller gäller under en tidsperiod av minst en timme, se Folkhälsomyndighetens publikation *Vägledning om buller inomhus och höga* ljudnivåer. Normalt kör fartygen motorerna för fullt kortare perioder än en timme, vilket innebär att den ekvivalenta (medel) ljudnivån under en timme blir lägre än ljudnivån när motorerna går för fullt.

5.1.1 VERKSAMHETSBULLER NULÄGE

I bilaga AK01 redovisas beräknad ekvivalent ljudnivå med alla verksamheter i gång samtidigt i nuläget. Beräknad ljudnivå vid bostäder är som högst närmast norr om Umeå hamn, där ekvivalent ljudnivå beräknas överstiga riktvärdet 50 dBA för dag.

5.1.2 VERKSAMHETSBULLER NOLLALTERNATIV 2050

I bilaga AK02 redovisas beräknad ekvivalent ljudnivå med alla verksamheter i gång samtidigt år 2050 för Nollalternativet, alltså om hamnen utvecklas i enlighet med gällande detaljplaner. Förutom de verksamheter som ingår i beräkningen för nuläget inkluderas även verksamheter i ett område precis söder om befintligt hamnområde, vilket ingår i gällande detaljplaner och därför antas byggas ut till 2050 även i Nollalternativet.

Beräkningarna visar att den ekvivalenta ljudnivån är ungefär lika som i nuläget norr om Umeå hamn där de högsta beräknade ljudnivåerna finns. Längre söderut är skillnaden jämfört med nuläget större, upp till 3 dBA längst i sydväst. Beräknad ekvivalent ljudnivå är ca 45 dBA vid närliggande strandkanter men den avtar snabbt när ljudet kommer in över land.

5.1.3 VERKSAMHETSBULLER PROGNOS 2050

I bilaga AK03 redovisas beräknad ekvivalent ljudnivå med alla verksamheter i gång samtidigt för Prognos 2050, där kvartersmarken är utökat främst i söder och väster.

Det utökade området i söder medför att ekvivalent ljudnivån beräknas öka med upp till 5 dBA i beräkningspunkten sydväst om hamnområdet, se tabell 16. I övriga områden medför utökat hamnområde och ökad verksamhet att ekvivalent buller från verksamheten ökar med 2-3 dBA jämfört med nuläget.

Prognos 2050 ger 1-2 dBA högre ekvivalenta ljudnivåer än Nollalternativet, se tabell 16. Ekvivalenta ljudnivån vid närliggande strandkanter är ca 45 dBA, men avtar snabbt när ljudet kommer in över land.

5.2 BERÄKNAD LJUDNIVÅ FRÅN TRAFIK

I bilaga AK04 till AK10 visas beräknade ljudnivåer från väg och tågtrafik. Färgerna i bullerkartorna är förskjutna 15 dBA jämfört med kartorna för verksamhetsbuller så att gul färg representerar 55-60 dBA ekvivalent ljudnivå och 70-75 dBA maximal ljudnivå, där det lägre värdet i intervallen, 55 resp. 70 dBA, motsvarar riktvärden för ekvivalent ljudnivå vid fasad och maximal ljudnivå på uteplats för bostäder byggda mellan 1997 och 2015. För nyare bostäder är riktvärdet 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid fasad, se tabell 4.

I bilaga AK04, AK06 och AK08 visas ekvivalent ljudnivå från trafik (väg och tåg). I bilaga AK05, AK07 och AK09 visas maximal ljudnivå från vägtrafik. Maximal ljudnivå från tågtrafik påverkas inte av antalet tåg enligt aktuell beräkningsmodell. Maximal ljudnivå från tåg visas i bilaga AK10. Dock ökar antalet tågpassager, och därmed händelser med höga maximala ljudnivåer, från i nuläget 9 passager till 18 passager per dygn i Prognos 2050.

Beräkningarna stämmer bäst nära de aktuella vägarna och järnvägen, på större avstånd påverkas bullernivåerna även av andra vägar, som inte är med i beräkningen.

I bilagorna redovisas två beräkningspunkter vid fasad på bottenvåning för bostäder längs väg E12 och en beräkningspunkt vid fasad på bostad längs Holmsundsvägen och järnvägen. Beräkningspunkterna är för att kunna jämföra de olika alternativen nuläge, Nollalternativ 2050 och Prognos 2050. Ljudnivån utomhus på våningsplan högre upp kan vara högre, speciellt om byggnaden är på lite längre avstånd från väg. Ekvivalent ljudnivå ökar med 1,8 dBA om trafiken ökar med 50 % och 3 dBA om trafiken dubbleras (ökar med 100 %). Det innebär att ekvivalent ljudnivå går från 61 dBA i

nuläget till 64 dBA i Prognos 2050 för mottagarpunkterna längs E12 och från 54 dBA till 57 dBA för mottagarpunkten längs Holmsundsvägen. För eventuellt nya bostäder på lika stort avstånd från E12 innebär det att riktvärdet 60 dBA överskrids och ljuddämpad sida där ljudnivån är lägre måste tillämpas, se tabell 4. För mottagarpunkten längs järnvägen är beräknad maximal ljudnivå från tåg 74 dBA. För väg är beräknad maximal ljudnivå som högst 77 dBA för en mottagarpunkt längs E12 i Prognos 2050, vilket är en ökning med 1 dBA jämfört med nuläget. Då riktvärdet för maximal ljudnivå på uteplats är 70 dBA (för bostäder efter 1997) innebär detta att det finns en stor risk att riktvärdet överskrids för uteplatser nära väg och järnväg om uteplatserna inte är bullerskyddade.

Beräknade ljudnivåer vid fasad för de närmaste husen ligger mellan 60 och 64 dBA för såväl nuläge som Nollalternativ och Prognos 2050. Det är under riktvärden för befintlig miljö för bostäder byggda före 1997 men över riktvärden för bostäder byggda mellan 1997 och 2015, se tabell 5. För nya bostäder behöver ljuddämpad sida eller små lägenheter tillämpas om ekvivalent ljudnivå är över 60 dBA.

Det körs troligen inte fler än 5 tåg under maxtimmen eller under natt, vilket innebär att det inte riktigt går att jämföra mot riktvärden för maximal ljudnivå när det gäller enbart tåg eftersom riktvärdet får överskridas max 5 ggr per maxtimme på uteplats eller 5 ggr/natt i sovrum, se tabell 5. Detta gäller både nuläge, Nollalternativ och Prognos 2050.

Dubbdäck kan öka ljudnivån från vägtrafik, men riktvärden, beräkningar och mätningar gäller för odubbade däck och torr vägbana. Det är alltså meningen att man inte tar hänsyn till dubbdäck, även fast ljudnivån kan öka något.

Infrastrukturhållaren har åtgärdsprogram för de som överskrider riktvärden för trafikbuller. Tågspåren norr om korsningen med E12 och väg E12 har Trafikverket som spår- respektive väghållare och för Holmsundsvägen (väg 531) är det Umeå kommun som är väghållare. Hos Umeå kommun kan man ansöka om bullerskyddsbidrag för fönsteråtgärder vid vägtrafikbuller. Vid åtgärder prioriteras i första hand ljudnivån inomhus. För att sänka trafikbullernivån inomhus är fönsteråtgärder vanligast. För att sänka trafikbullernivån utomhus är en väg- eller spårnära bullerskyddsskärm vanligast.

5.3 BERÄKNAD SAMMANSLAGEN LJUDNIVÅ

I bilaga AK11 till AK13 visas en sammanslagen ljudnivå där verksamhetsbuller läggs ihop med trafikbuller för nuläge, Nollalternativ 2050 och Prognos 2050. Då det är både verksamhetsbuller och trafikbuller går det inte att jämföra mot riktvärden utomhus. Vid en jämförelse mot riktvärden inomhus är det dock en sammanslagen ljudnivå som används. Färgerna i bullerutbredningskartorna har valts samma som på kartorna för verksamhetsbuller, bilaga AK01 till AK03. Störst skillnad mellan verksamhetsbuller och den sammanslagna ljudnivån syns i norr, nära väg E12, Holmsundsvägen och järnvägen.

Den sammanslagna ekvivalenta ljudnivån ökar med som mest 3 dBA jämfört med bidraget från trafikbuller respektive verksamhetsbuller var för sig. Vid en jämförelse mellan nuläge, Nollalternativ och Prognos 2050 får Prognos 2050 ca 3 dBA högre sammanslagen ljudnivå än nuläget och Nollalternativet ca 1-2 dBA högre ljudnivå än nuläget. En ökning med 3 dBA upplevs som en hörbar skillnad.

Buller från olika bullerkällor ökar störningsupplevelsen. Detta tas bland annat upp i Boverkets publikation *Allmänna råd 2008:1* där det anges att:

När det förekommer flera bullerkällor – till exempel buller från olika trafikslag, och samtidigt kanske även andra störningskällor – bör det tas hänsyn till att störningsupplevelsen förstärks.

Det är generellt lättare att sänka trafikbuller än verksamhetsbuller. Trafikbuller kan till exempel sänkas genom väg- eller spårnära skärmar. I framtiden kommer även en ökad andel elfordon att medföra att trafikbullernivån blir lägre, speciellt vid lägre hastigheter. Även verksamhetsbuller kan sänkas om en ökad andel eldrivna arbetsfordon används.

6 BYGGBULLER

Vid byggnationer tillämpas andra högre riktvärden då det normalt sker under en begränsad period. Bullerutbredning för byggbuller redovisas inte i denna rapport.

7 KOMMENTARER

Beräkningarna utgår från att alla bullerkällor är igång samtidigt och att det råder medvind från alla bullerkällor till mottagare. I verkligheten är ljudnivån ofta lägre långa stunder, då det sällan sker lastning/lossning på alla ställen samtidigt. På kvällar och nätter minskar verksamheten och ljudnivån sjunker därmed ytterligare. I beräkningarna ingår 28 rörliga arbetsmaskiner (lastare, dragare mm) i nulägesberäkningen, 33 i beräkningen för Nollalternativet och 44 i beräkningen för Prognos 2050. Därutöver ingår kranar, fartyg, lastbilar, tåg mm.

Den verkliga bullernivån kan ligga högre än de redovisade beräkningarna, eftersom andra närliggande industrier, vägar etc. bidrar till den totala ljudnivån. Det gäller till exempel i väster där SCA har sin verksamhet. SCA har i sitt bullervillkor, för ljudnivån vid bostäder, 50 dBA under hela dygnet. Om till exempel verksamheten i Umeå hamn bidrar med 45 dBA för ett område i väster och SCA bidrar med 45 dBA i samma område, blir den totala ekvivalenta ljudnivån för verksamhetsbuller 48 dBA i det området.

Buller färdas långt över hårda ytor som till exempel vatten, när ljudet sedan kommer in över land (till exempel skogsmark och gräs som är mjukt) avtar ljudet mycket fortare. Detsamma gäller bebyggelse, som med sin skärmverkan gör så att ljudet avtar mer än om det inte finns bebyggelse.

Det är ofta svårt att mäta och särskilja ljudnivån från en verksamhet vid bostäder, då andra ljud kan påverka mätningen. Ljud som kan påverka ljudnivån är till exempel trafikbuller, vindbrus, vågor som slår mot stranden och andra verksamheters buller. Många av de bostäder som ligger nära Umeå hamn ligger nära stranden, vilket gör det extra svårt att mäta då ljudnivån påverkas starkt av ljudet från vågor som slår mot stranden. Därför är det i många fall bättre att beräkna buller på längre avstånd från industrin. Som indata till beräkningarna används fastställda ljudeffekter från bullerkällorna, där mätningar har skett närmare bullerkällan. Mätningar har även utförts vid bostäder på längre avstånd från Umeå hamn för att kalibrera och kontrollera beräkningarna.

8 SLUTSATS

Den ekvivalenta ljudnivån vid bostäder från verksamheter i hamnområdet beräknas bli ca 1 till 2 dBA högre för Prognos 2050 jämfört med Nollalternativet. Nollalternativet beräknas i sin tur få någon dBA högre ljudnivå än nuläget, förutom längst i söder i det nu outbyggda området där beräknad ekvivalent ljudnivå för Nollalternativet 2050 är upp till 4 dBA högre än för nuläget.

Närliggande bostadsområden till Umeå hamn är idag bullerutsatt med ljudnivåer som tangerar eller överstiger riktvärden. Detta gäller till exempel närmast norr om Umeå hamn med avseende på verksamhetsbuller och längs E12 med avseende på trafikbuller. I beräkningen av verksamhetsbuller förutsätts att alla bullerkällor är i gång samtidigt. Vilket innebär att beräknad ljudnivå är överskattad under nattperioden, speciellt i nulägesalternativet. I Nollalternativet 2050 och Prognos 2050 är det mer osäkert hur många bullerkällor som kommer att vara i gång under natt. Om nya bostäder byggs i nära anslutning till E12 blir det troligen aktuellt att tillämpa ljuddämpad sida och eventuellt även vägnära bullerskyddsskärmar för att sänka ljudnivån på de lägre våningsplanen.

För trafikbuller längs transportvägarna för gods är beräknad ekvivalent ljudnivå 1dBA högre i Prognos 2050 jämfört med Nollalternativet 2050. Jämfört med nuläge är beräknade ekvivalenta ljudnivåer 3 dBA högre i Prognos 2050. Trafikökningen beror inte bara på den utökade hamnverksamheten, utan även på antagen befolkningsökning. För Prognos 2050 är beräknad ekvivalent ljudnivå från väg- och spårtrafik som högst 64 dBA vid fasad på bottenvåningen. Beräknad maximal ljudnivå är som högst 77 dBA vid fasad på bottenvåningen.

I rapporten har det även redovisats bullerutbredningskartor där ekvivalent ljudnivå för verksamhetsbuller från Umeå hamn och trafikbuller slagits ihop. Den sammanslagna ljudnivån kan dock inte jämföras mot riktvärden utomhus, då dessa är olika för verksamhetsbuller och trafikbuller, men kan vara bra för att se den allmänna bullersituationen vid planering av nya bostäder mm.

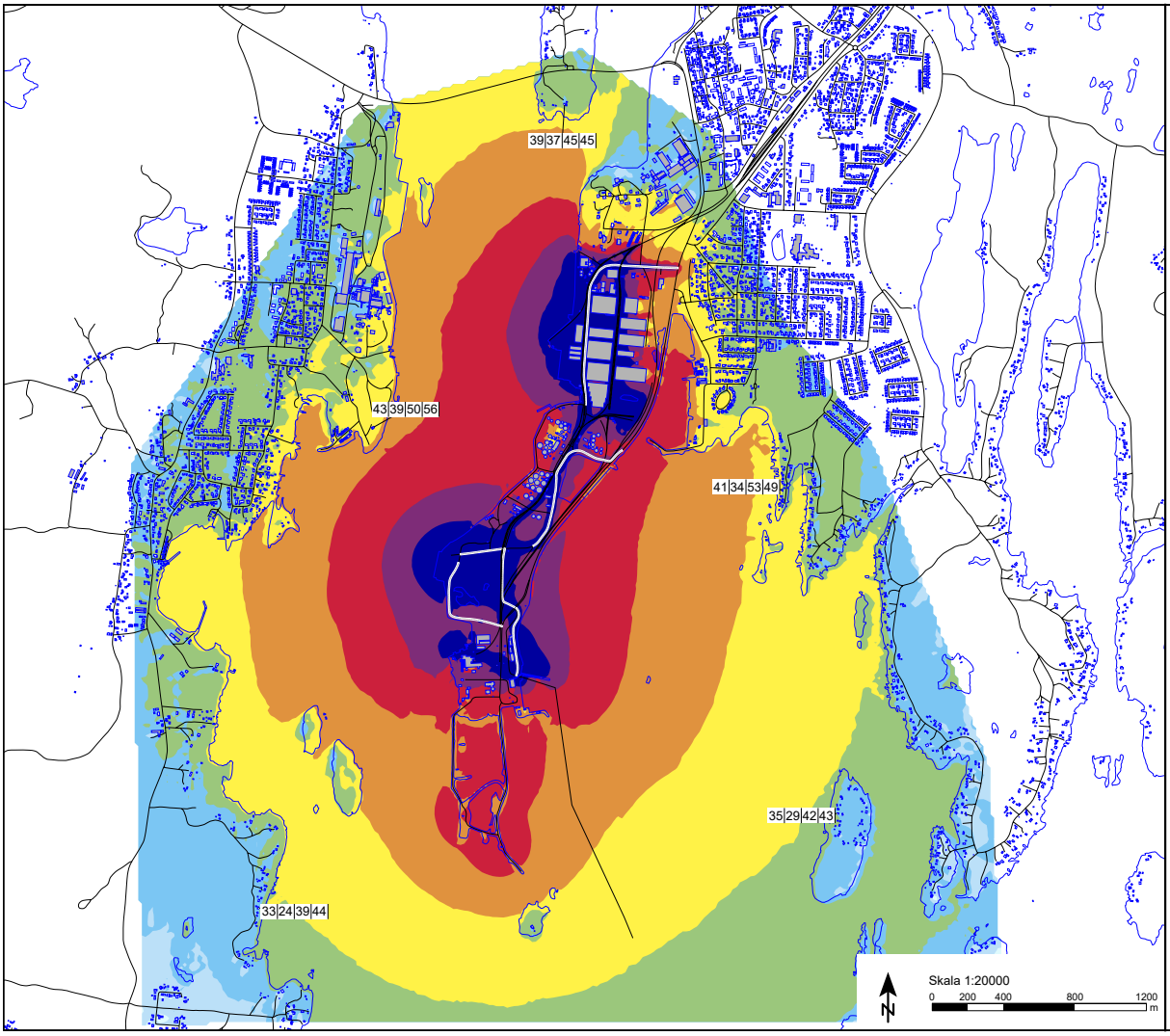
Om riktvärden för trafikbuller överskrids har Trafikverket och Umeå kommun åtgärdsprogram för att klara riktvärden, främst inomhus.

9 BILAGOR

I tabell 17 redovisas de bilagor som medföljer sist i rapporten.

Tabell 17. Bilageförteckning.

Bilaga	Redovisar
AK01	Verksamhetsbuller nuläge (2021). Beräknad ekvivalent ljudnivå 1,5 m över mark.
AK02	Verksamhetsbuller Nollalternativ 2050 med verksamhet även längst i söder. Beräknad ekvivalent ljudnivå 1,5 m över mark.
AK03	Verksamhetsbuller Prognos 2050. Beräknad ekvivalent ljudnivå 1,5 m över mark.
AK04	Trafikbuller nuläge. Beräknad ekvivalent ljudnivå 1,5 m över mark. Ljudnivå vid fasad frifältsvärde.
AK05	Trafikbuller nuläge. Beräknad maximal ljudnivå från vägtrafik, 1,5 m över mark.
AK06	Trafikbuller Nollalternativ 2050. Beräknad ekvivalent ljudnivå 1,5 m över mark. Ljudnivå vid fasad frifältsvärde.
AK07	Vägtrafikbuller Nollalternativ 2050. Beräknad maximal ljudnivå från vägtrafik, 1,5 m över mark.
AK08	Trafikbuller Prognos 2050. Beräknad ekvivalent ljudnivå 1,5 m över mark. Ljudnivå vid fasad frifältsvärde.
AK09	Vägtrafikbuller Prognos 2050. Beräknad maximal ljudnivå från vägtrafik, 1,5 m över mark.
AK10	Trafikbuller. Beräknad maximal ljudnivå från tågtrafik, 1,5 m över mark.
AK11	Sammanslaget buller, verksamhet och trafik nuläge. Beräknad ekvivalent ljudnivå 1,5 m över mark. Ljudnivå vid fasad frifältsvärde.
AK12	Sammanslaget buller, verksamhet och trafik Nollalternativ 2050. Beräknad ekvivalent ljudnivå 1,5 m över mark. Ljudnivå vid fasad frifältsvärde.
AK13	Sammanslaget buller, verksamhet och trafik Prognos 2050. Beräknad ekvivalent ljudnivå 1,5 m över mark. Ljudnivå vid fasad frifältsvärde.

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl. Bullerutredning

Industribuller. Färglagda fält redovisar beräknad ekvivalent ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Nuläge 2021

Tabell i beräkningspunkter vid fasad, ljudnivå frifältsvärde.
Kolumn 1: Ekvivalent ljudnivå
Kolumn 2: Maximal ljudnivå väg, industri
Kolumn 3: Maximal ljudnivå tåg, industri
Kolumn 4: Maximal ljudnivå industri

Symboler

- Bostad
- Annan byggnad
- Väg i beräkning
- Järnväg i beräkning
- Strandlinje
- Tabell med ljudnivå, frifältsvärde

Ekvivalent ljudnivå
i dB(A)

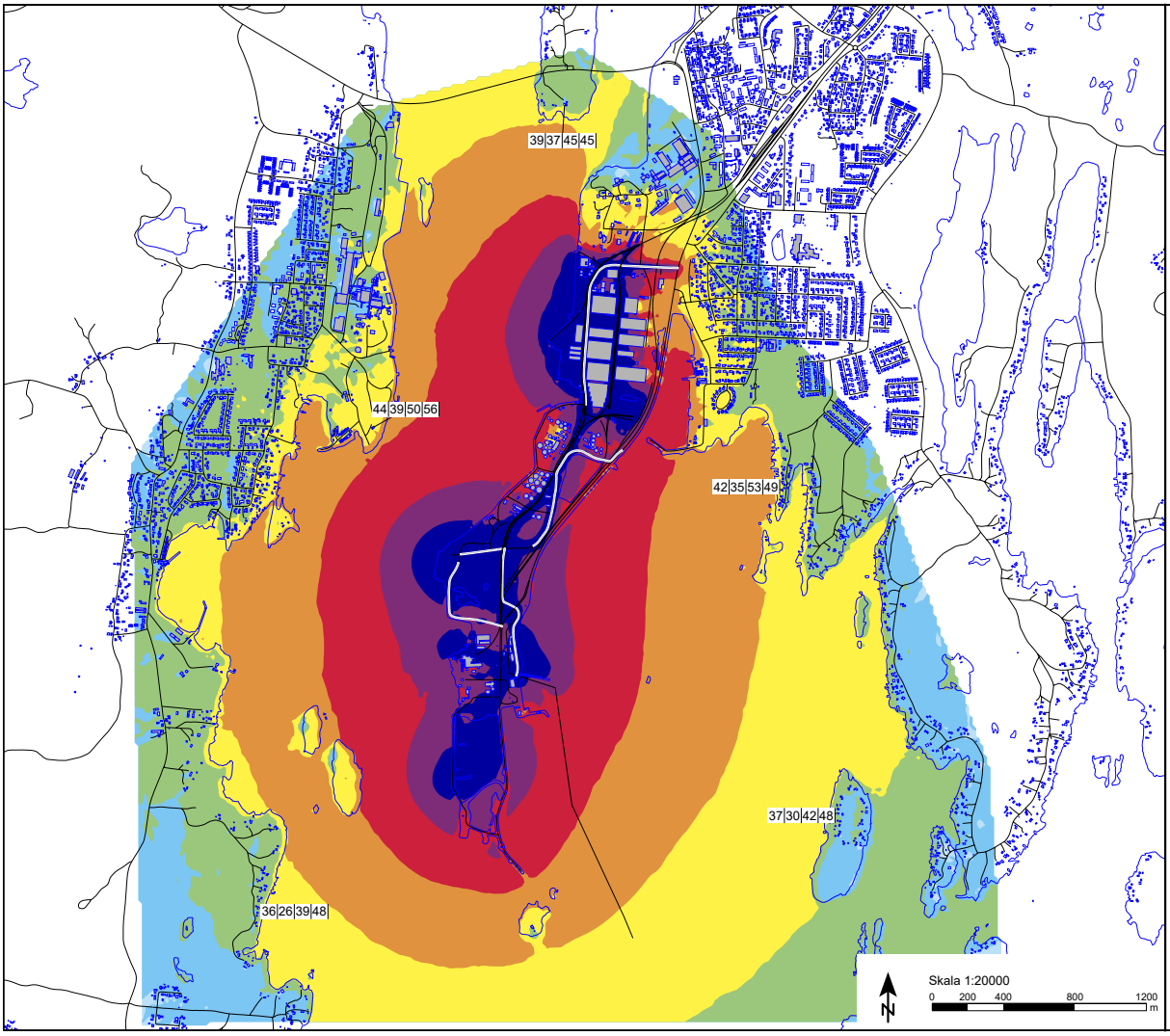
- < 25
- 25 - 30
- 30 - 35
- 35 - 40
- 40 - 45
- 45 - 50
- 50 - 55
- 55 - 60
- >= 60

Beräkning
Programvara: 8.2 2021-11-22
Typ: GNM
Standard: RTN 1996, GPM 2019, NMT 199
Beräkningsnummer, Datum, Tid
115, 2021-11-28, 13;55
215, 2021-11-30, 21:21

TYRÉNS

Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK01
Storlek: A3
Datum: 2021-12-01

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl. Bullerutredning

Industribuller. Färglagda fält redovisar beräknad ekvivalent ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Nollalternativet 2050. Med utökad verksamhet i söder

Tabell i beräkningspunkter vid fasad, ljudnivå frifältsvärde.
Kolumn 1: Ekvivalent ljudnivå
Kolumn 2: Maximal ljudnivå väg, industri
Kolumn 3: Maximal ljudnivå tåg, industri
Kolumn 4: Maximal ljudnivå industri

Symboler

- Bostad
- Annan byggnad
- Väg i beräkning
- Järnväg i beräkning
- Strandlinje
- Tabell med ljudnivå, frifältsvärde

Ekvivalent ljudnivå
i dB(A)

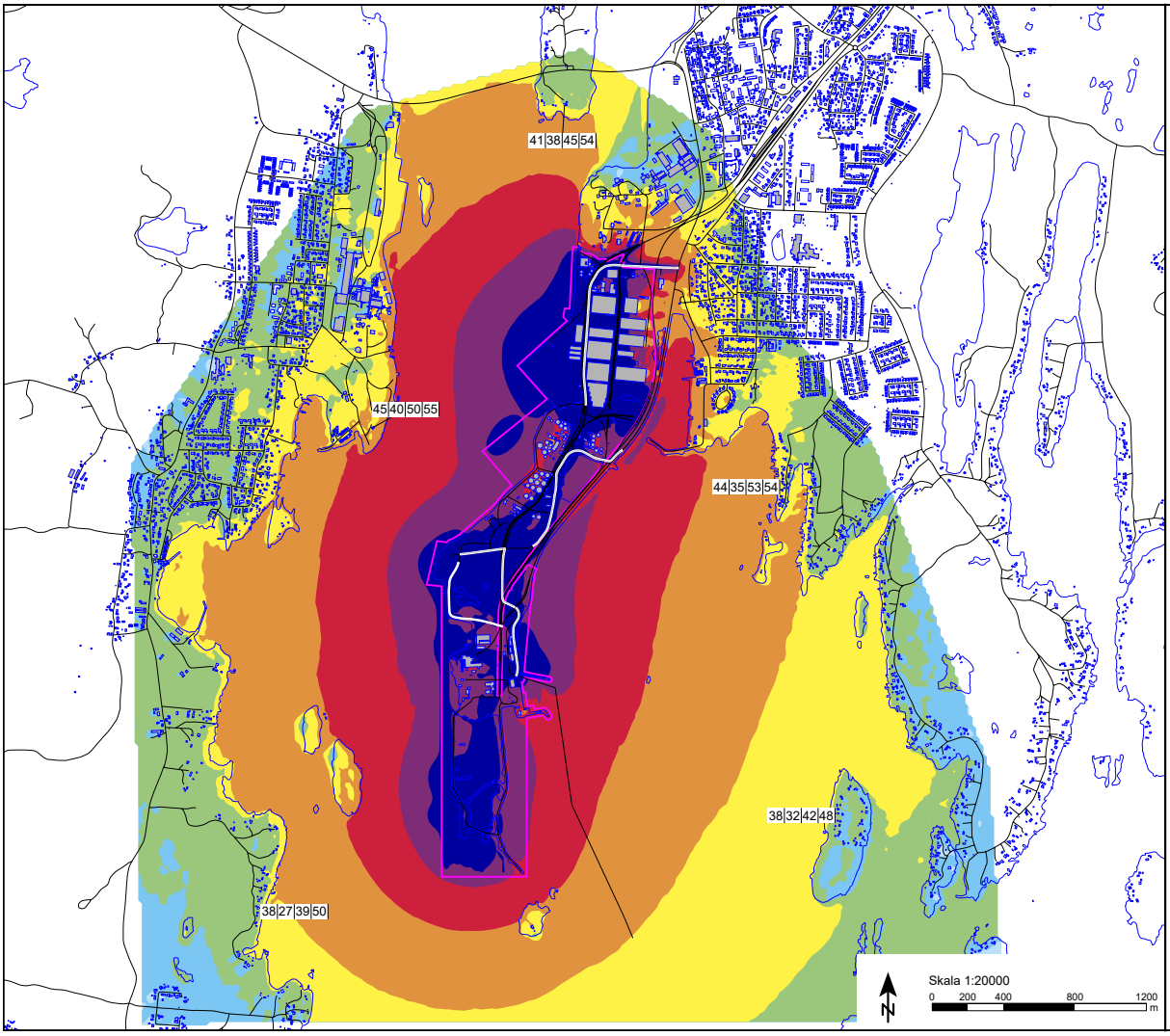
- < 25
- 25 - 30
- 30 - 35
- 35 - 40
- 40 - 45
- 45 - 50
- 50 - 55
- 55 - 60
- >= 60

Beräkning
Programvara: 8.2 2021-11-22
Typ: GNM
Standard: RTN 1996, GPM 2019, NMT 199
Beräkningsnummer, Datum, Tid
116, 2021-11-28, 17:59
216, 2021-11-30, 21:38

TYRÉNS

Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK02
Storlek: A3
Datum: 2021-12-01

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl. Bullerutredning

Industribuller. Färglagda fält redovisar beräknad ekvivalent ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Prognos 2050
Med bullerkällor även i ny kvartersmark i söder

Tabell i beräkningspunkter vid fasad, ljudnivå frifältsvärde.
Kolumn 1: Ekvivalent ljudnivå
Kolumn 2: Maximal ljudnivå väg, industri
Kolumn 3: Maximal ljudnivå tåg, industri
Kolumn 4: Maximal ljudnivå industri

Symboler
- Bostad
- Annan byggnad
- Väg i beräkning
- Järnväg
- Strandlinje
- Kvartersmark i plankarta
- Tabell med ljudnivå, frifältsvärde

Ekvivalent ljudnivå
i dB(A)

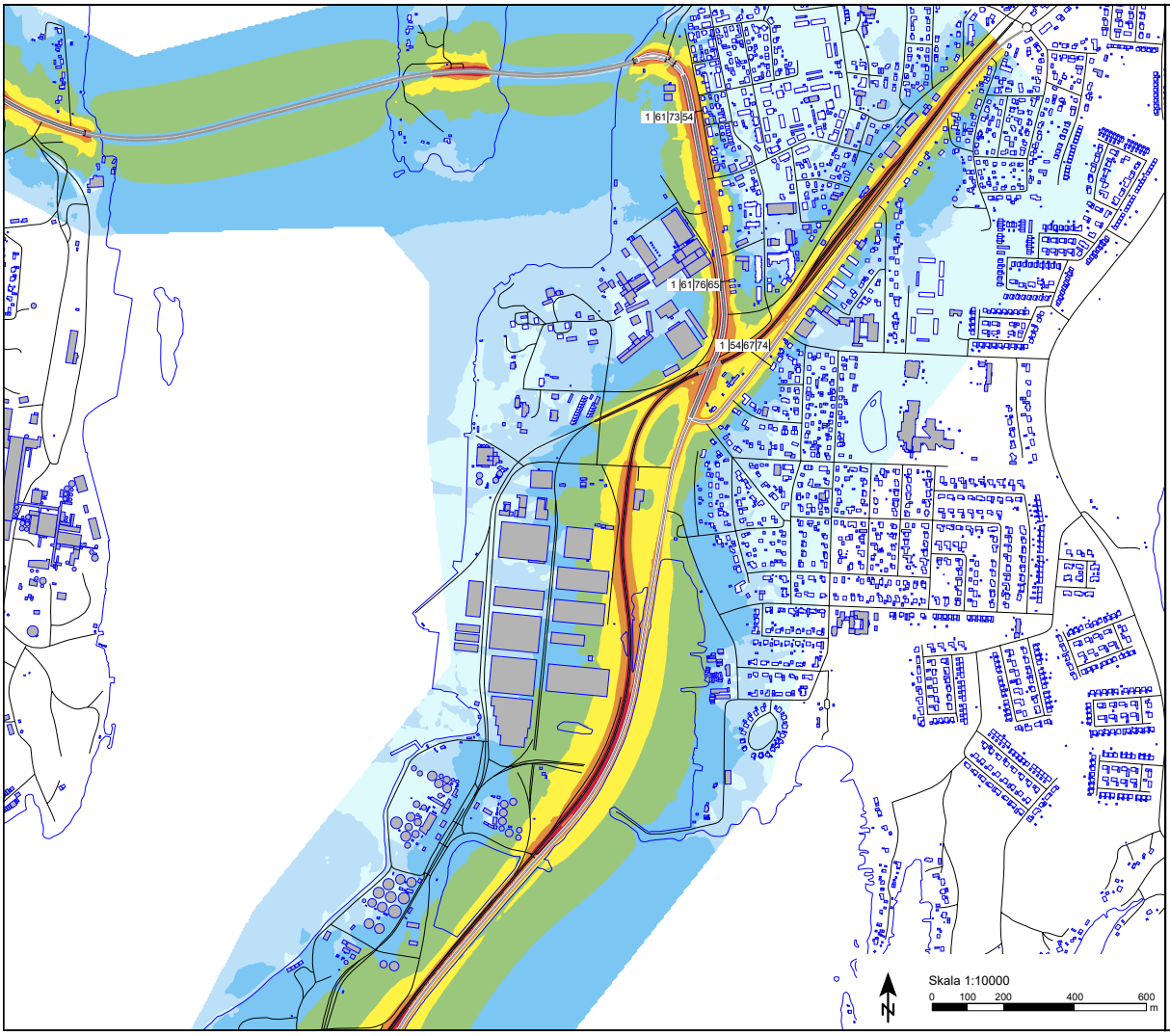
< 25
25 - 30
30 - 35
35 - 40
40 - 45
45 - 50
50 - 55
55 - 60
>= 60

Beräkning
Programvara: 8.2 2021-11-22
Typ: GNM
Standard: RTN 1996, GPM 2019, NMT 199
Beräkningsnummer, Datum, Tid
105, 2021-11-28, 23:11
205, 2021-11-30, 21:38

TYRÉNS

Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK03
Storlek: A3
Datum: 2021-12-01

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl. Bullerutredning

Trafikbuller. Färglagda fält redovisar beräknad ekvivalent ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Nuläge 2021

Tabell vid fasad, ljudnivå frifältsvärde
Kolumn 1: Våningsplan
Kolumn 2: Ekvivalent ljudnivå
Kolumn 3: Maximal ljudnivå väg
Kolumn 4: Maximal ljudnivå tåg

Symboler

- Bostad
- Annan byggnad
- Väg i beräkning
- Järnväg i beräkning
- Strandlinje
- Tabell med ljudnivå, frifältsvärde

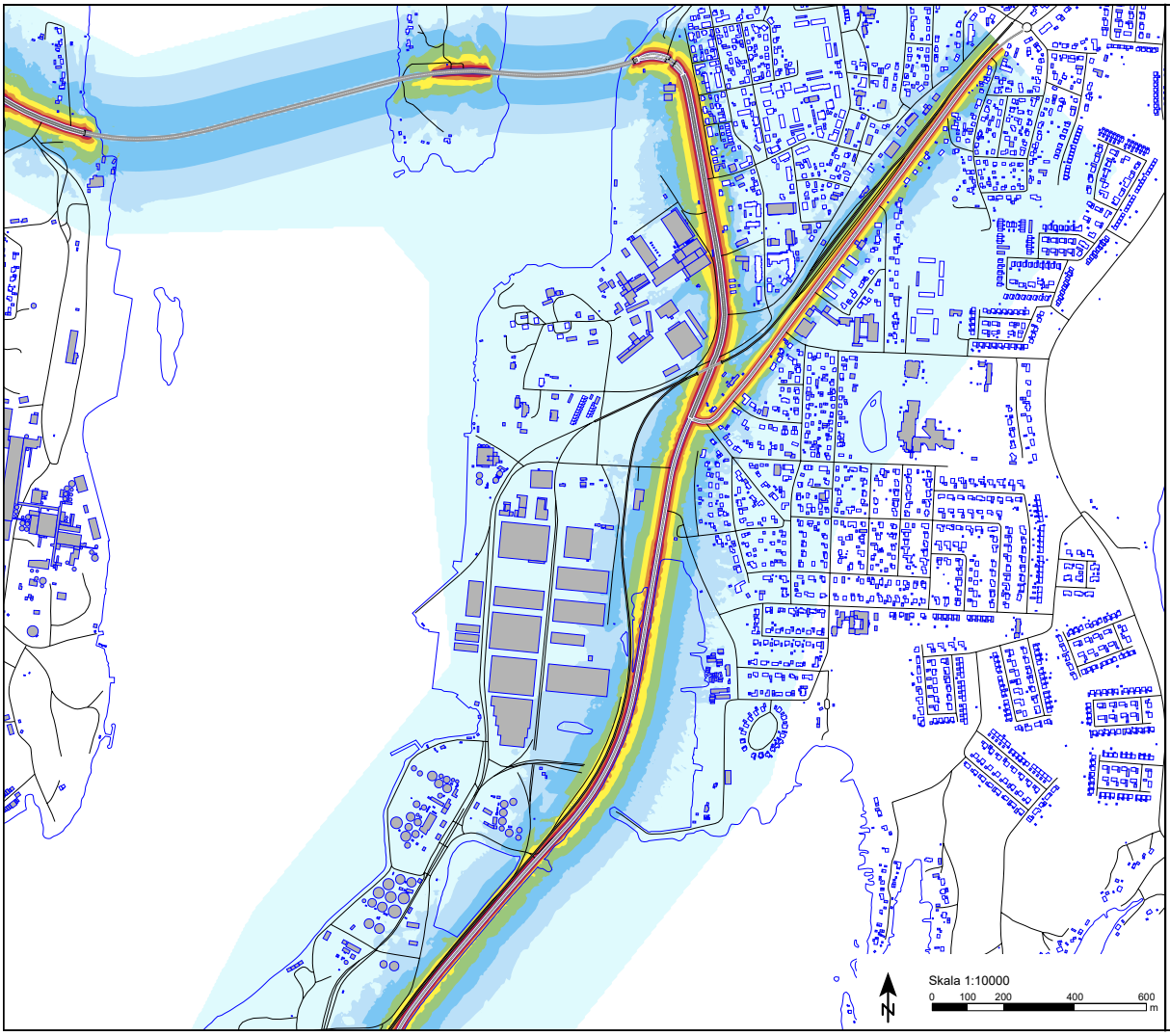
Ekvivalent ljudnivå
i dB(A)

- < 40
- 40 - 45
- 45 - 50
- 50 - 55
- 55 - 60
- 60 - 65
- 65 - 70
- 70 - 75
- >= 75

Beräkning
Programvara: 8.2 2021-11-22
Typ: GNM, FNM
Standard: RTN 1996, NMT 1996
Beräkningsnummer, Datum, Tid
112, 2021-11-27, 03:58
212, 2021-12-01, 12:27

TYRÉNS
Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK04
Storlek: A3
Datum: 2021-12-01

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl. Bullerutredning

Vägtrafikbuller. Färglagda fält redovisar beräknad maximal ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Nuläge 2021

Symboler

- Bostad
- Annan byggnad
- Väg i beräkning
- Järnväg
- Strandlinje
- Tabell med ljudnivå, frifältsvärde

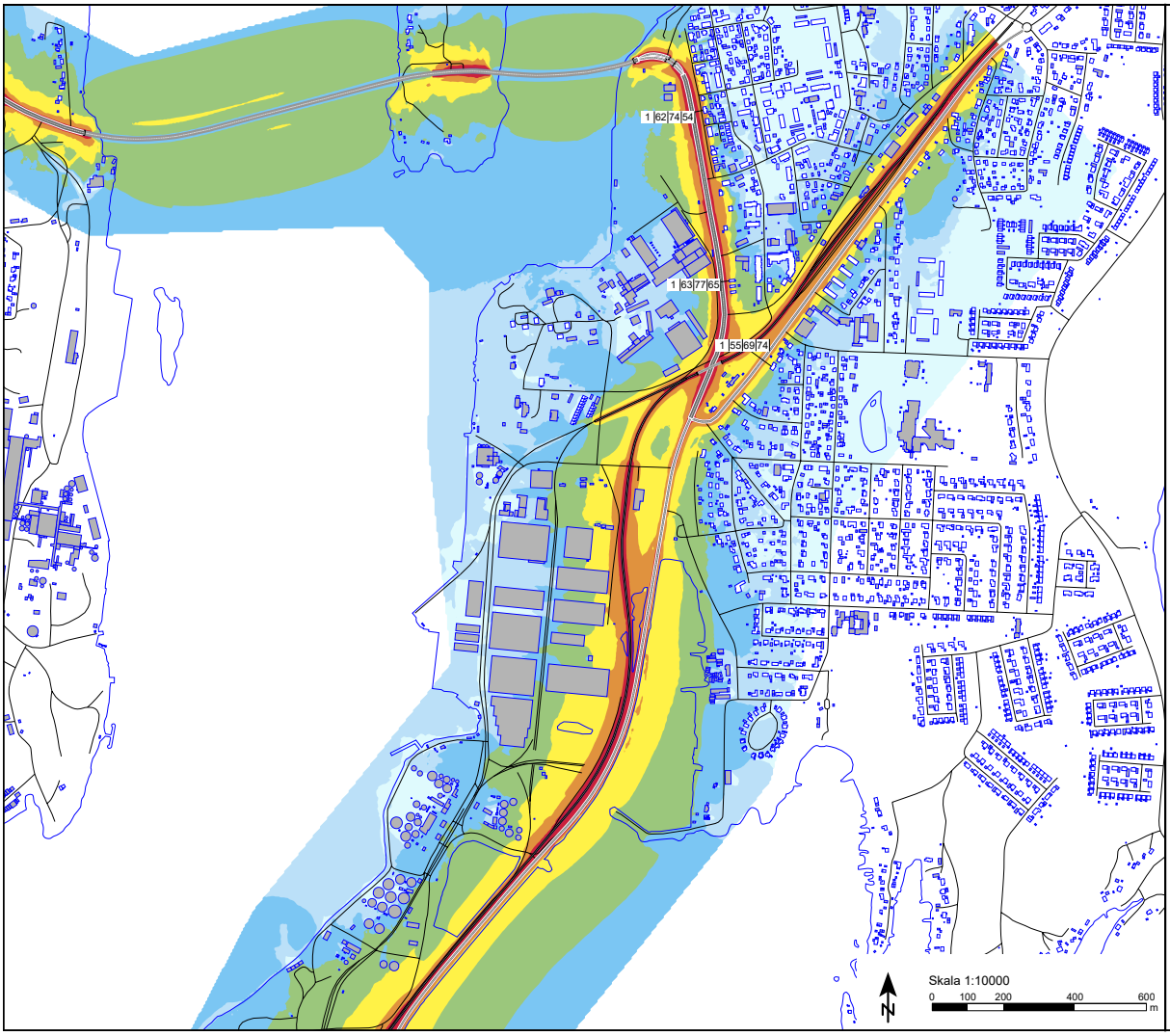
Maximal ljudnivå under maxtimme
i dB(A)

- < 55
- 55 - 60
- 60 - 65
- 65 - 70
- 70 - 75
- 75 - 80
- 80 - 85
- 85 - 90
- >= 90

Beräkning
Programvara: 8.2 2021-11-22
Typ: GNM
Standard: RTN 1996
Beräkningsnummer, Datum, Tid
112, 2021-11-27, 03:58

TYRÉNS
Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK05
Storlek: A3
Datum: 2021-12-01

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl. Bullerutredning

Trafikbuller. Färglagda fält redovisar beräknad ekvivalent ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Nollalternativ 2050

Tabell vid fasad, ljudnivå frifältsvärde
Kolumn 1: Våningsplan
Kolumn 2: Ekvivalent ljudnivå
Kolumn 3: Maximal ljudnivå väg, maxtimme
Kolumn 4: Maximal ljudnivå tåg

Symboler

- Bostad
- Annan byggnad
- Väg i beräkning
- Järnväg i beräkning
- Strandlinje
- Tabell med ljudnivå, frifältsvärde

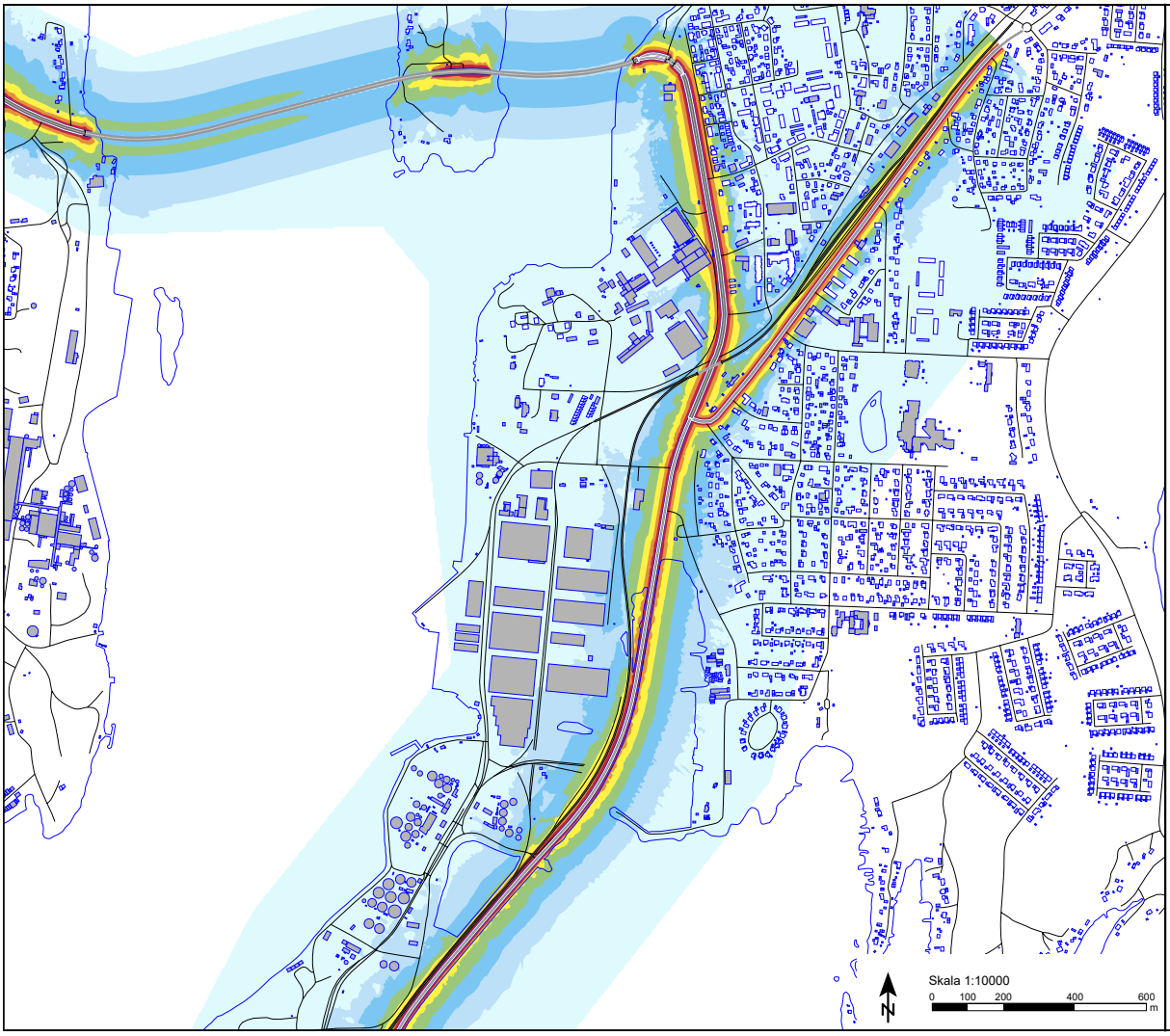
Ekvivalent ljudnivå
i dB(A)

- < 40
- 40 - 45
- 45 - 50
- 50 - 55
- 55 - 60
- 60 - 65
- 65 - 70
- 70 - 75
- >= 75

Beräkning
Programvara: 8.2 2021-11-22
Typ: GNM, FNM
Standard: RTN 1996, NMT 1996
Beräkningsnummer, Datum, Tid
113, 2021-11-27, 15:32
213, 2021-12-01, 13:15

TYRÉNS
Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK06
Storlek: A3
Datum: 2021-12-01

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl. Bullerutredning

Vägtrafikbuller. Färglagda fält redovisar beräknad maximal ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Nollalternativ 2050

Symboler

- Bostad
- Annan byggnad
- Väg i beräkning
- Järnväg
- Strandlinje

Maximal ljudnivå under maxtimme
i dB(A)

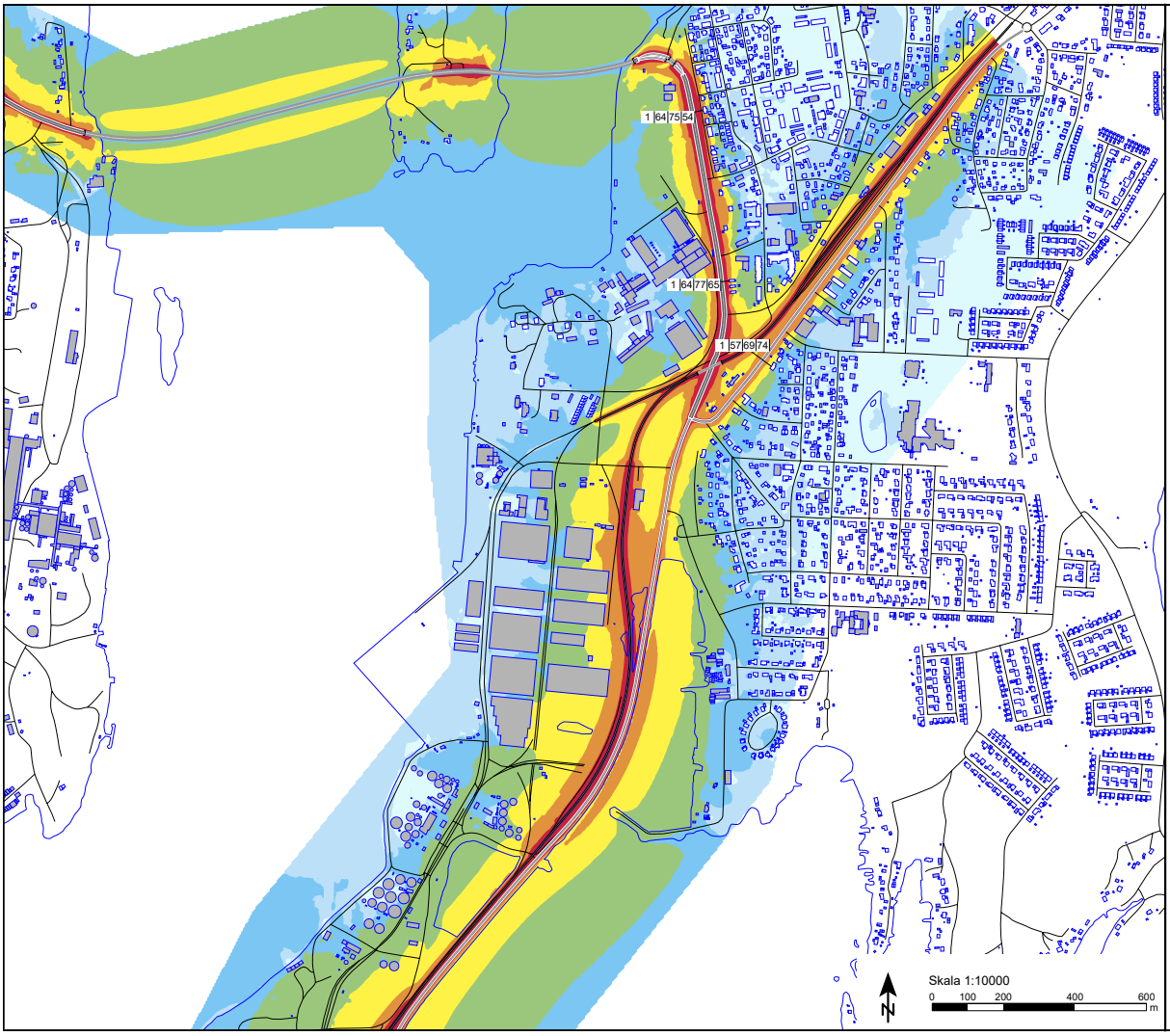
- < 55
- 55 - 60
- 60 - 65
- 65 - 70
- 70 - 75
- 75 - 80
- 80 - 85
- 85 - 90
- >= 90

Beräkning
Programvara: 8.2 2021-11-22
Typ: GNM
Standard: RTN 1996
Beräkningsnummer, Datum, Tid
113, 2021-11-27, 15:32

TYRÉNS

Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK07
Storlek: A3
Datum: 2021-12-01

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl. Bullerutredning

Trafikbuller. Färglagda fält redovisar beräknad ekvivalent ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Prognos 2050

Tabell vid fasad, ljudnivå frifältsvärde
Kolumn 1: Våningsplan
Kolumn 2: Ekvivalent ljudnivå
Kolumn 3: Maximal ljudnivå väg, maxtimme
Kolumn 4: Maximal ljudnivå tåg

Symboler

- Bostad
- Annan byggnad
- Väg i beräkning
- Järnväg i beräkning
- Strandlinje
- Tabell med ljudnivå, frifältsvärde

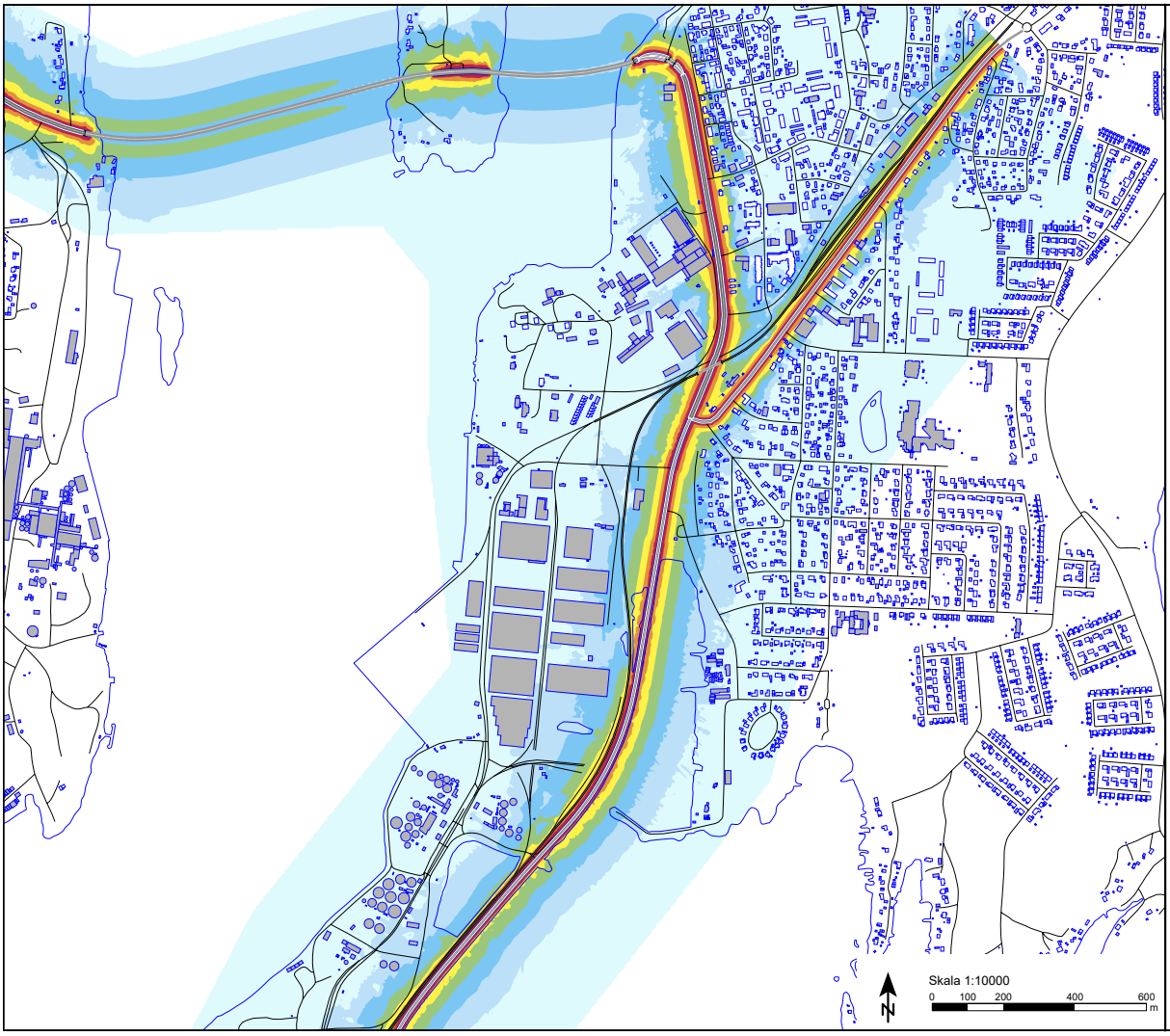
Ekvivalent ljudnivå
i dB(A)

- < 40
- 40 - 45
- 45 - 50
- 50 - 55
- 55 - 60
- 60 - 65
- 65 - 70
- 70 - 75
- >= 75

Beräkning
Programvara: 8.2 2021-11-22
Typ: GNM, FNM
Standard: RTN 1996, NMT 1996
Beräkningsnummer, Datum, Tid
114, 2021-11-28, 03:14
214, 2021-12-01, 13:38

TYRÉNS
Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK08
Storlek: A3
Datum: 2021-12-01

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl.
Bullerutredning

Vägtrafikbuller. Färglagda fält redovisar beräknad maximal ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Prognos 2050

Symboler
- Bostad
- Annan byggnad
- Väg i beräkning
- Järnväg
- Strandlinje

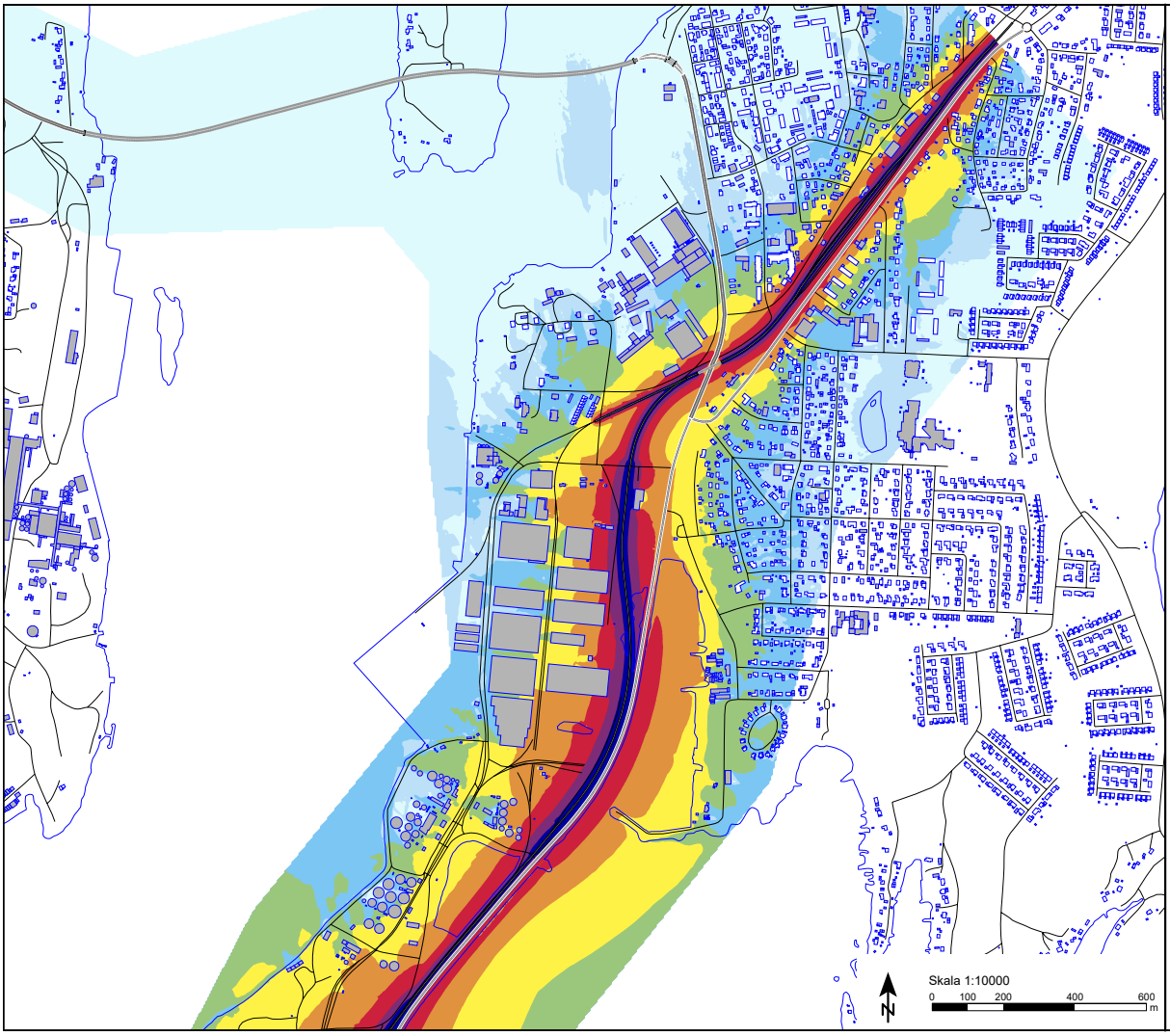
Maximal ljudnivå under maxtimme
i dB(A)

< 55
55 - 60
60 - 65
65 - 70
70 - 75
75 - 80
80 - 85
85 - 90
>= 90

Beräkning
Programvara: 8.2 2021-11-22
Typ: GNM
Standard: RTN 1996
Beräkningsnummer, Datum, Tid
114, 2021-11-28, 03:14

TYRÉNS
Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK09
Storlek: A3
Datum: 2021-12-01

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl. Bullerutredning

Tågtrafikbuller. Färglagda fält redovisar beräknad maximal ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Prognos 2050

Symboler

- Bostad
- Annan byggnad
- Väg
- Järnväg i beräkning
- Strandlinje

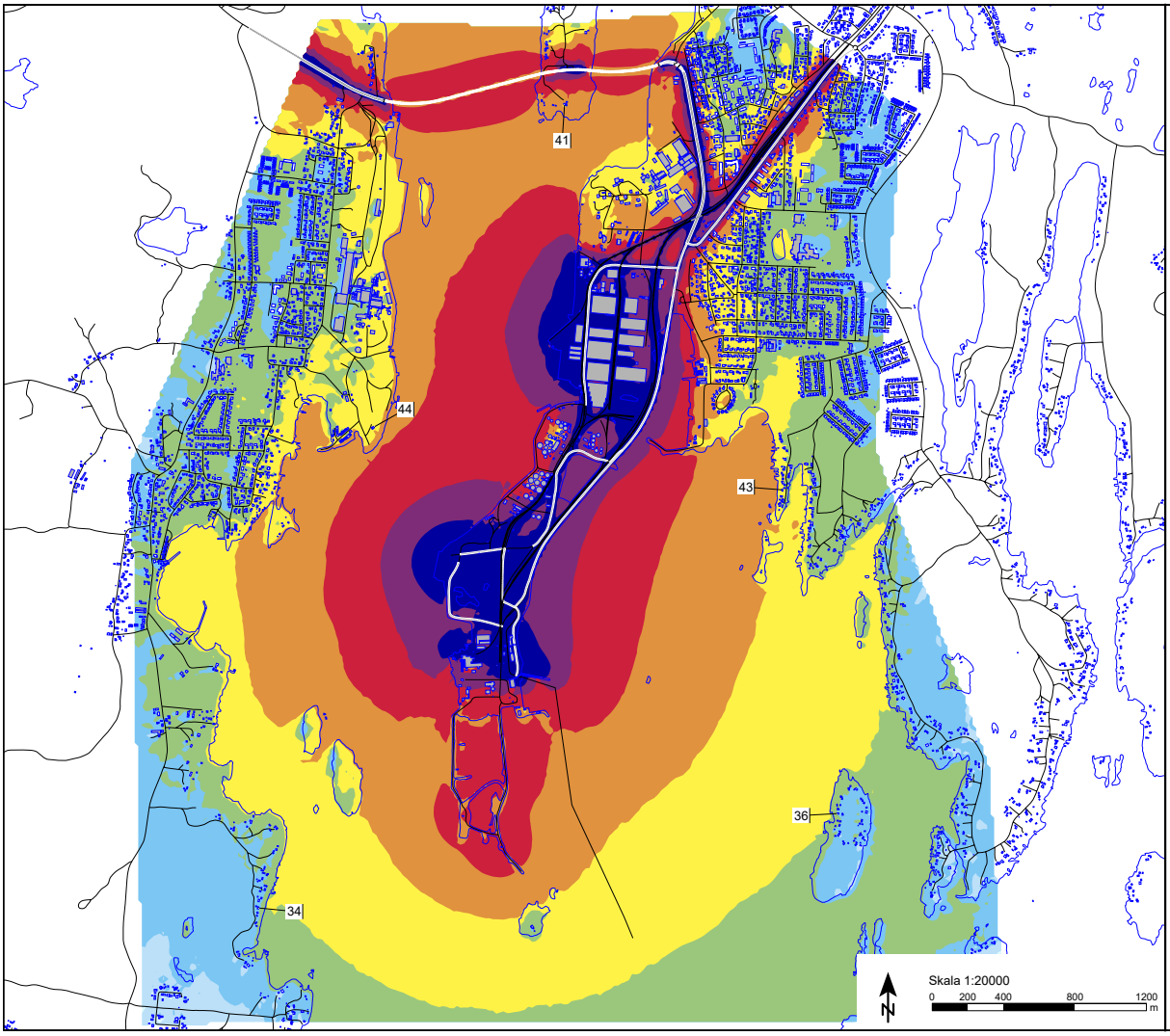
Maximal ljudnivå från tåg
i dB(A)

- < 55
- 55 - 60
- 60 - 65
- 65 - 70
- 70 - 75
- 75 - 80
- 80 - 85
- 85 - 90
- >= 90

Beräkning
Programvara: 8.2 2021-11-22
Typ: GNM
Standard: NMT 1996
Beräkningsnummer, Datum, Tid
114, 2021-11-28, 03:14

TYRÉNS
Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK10
Storlek: A3
Datum: 2021-12-01

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl.
Bullerutredning

Sammanslagen ekvivalent ljudnivå från väg 531/Holmsundsvägen, väg E12, tågtrafik och verksamhetsbuller i Umeå hamn. Färglagda fält redovisar beräknad ekvivalent ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Nuläge 2021

Tabell i beräkningspunkter vid fasad, ljudnivå frifältsvärde.
Kolumn 1: Ekvivalent ljudnivå

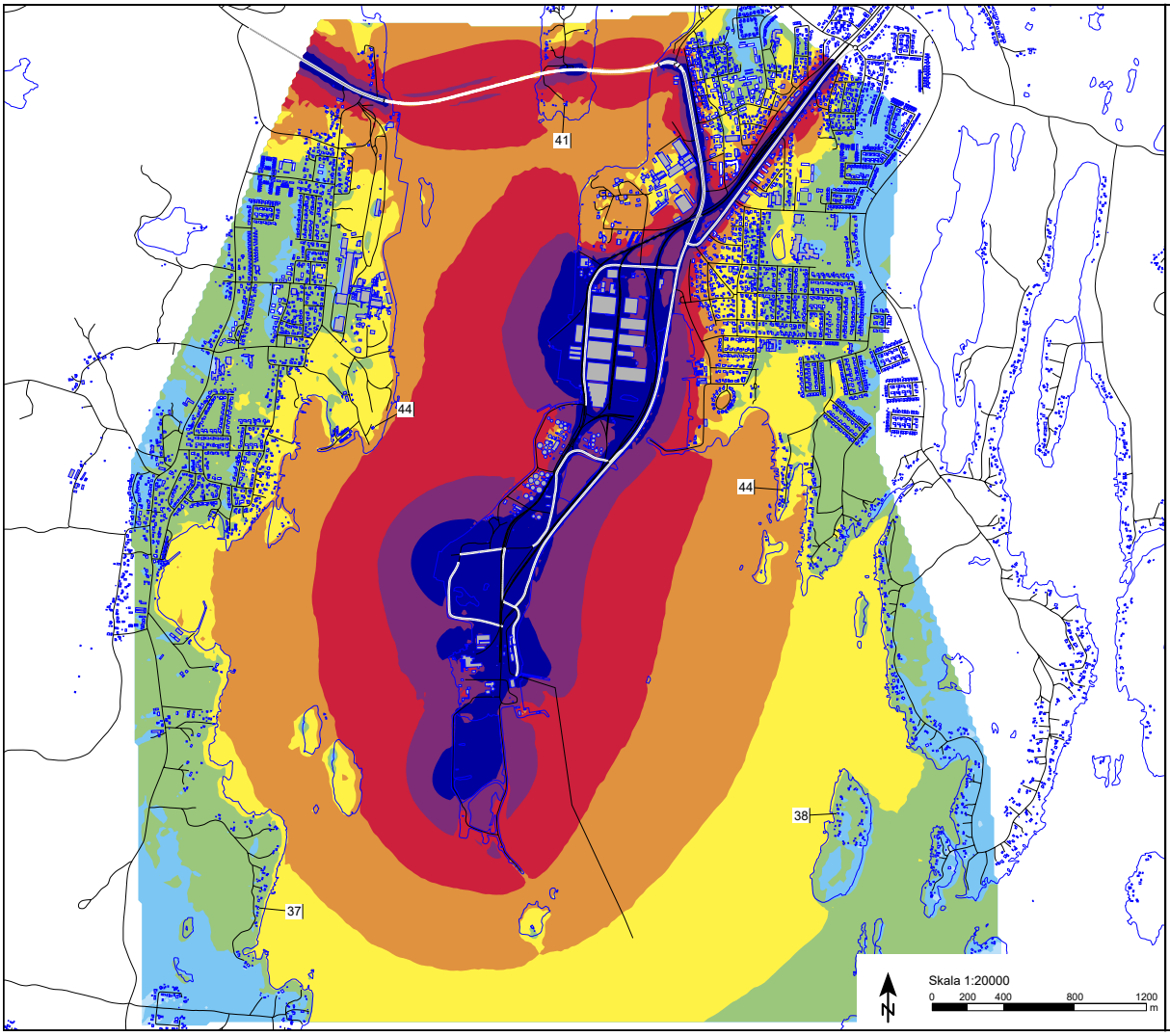
Symboler
- Bostad
- Annan byggnad
- Väg i beräkning
- Järnväg i beräkning
- Strandlinje
- Tabell med ljudnivå, frifältsvärde

Ekvivalent ljudnivå
i dB(A)
- < 25
- 25 - 30
- 30 - 35
- 35 - 40
- 40 - 45
- 45 - 50
- 50 - 55
- 55 - 60
- >= 60

Beräkning
Programvara: 8.2 2022-08-30
Typ: GNM
Standard: RTN 1996, GPM 2019, NMT 199
Beräkningsnummer, Datum, Tid
118, 2021-11-29, 18:58
218, 2021-12-01, 14:11

TYRÉNS
Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK11
Storlek: A3
Datum: 2022-09-14

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl. Bullerutredning

Sammanslagen ekvivalent ljudnivå från väg 531/Holmsundsvägen, väg E12, tågtrafik och verksamhetsbuller i Umeå hamn. Färglagda fält redovisar beräknad ekvivalent ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Nollalternativ 2050

Tabell i beräkningspunkter vid fasad, ljudnivå frifältsvärde.
Kolumn 1: Ekvivalent ljudnivå

Symboler

- Bostad
- Annan byggnad
- Väg i beräkning
- Järnväg i beräkning
- Strandlinje
- Tabell med ljudnivå, frifältsvärde

Ekvivalent ljudnivå
i dB(A)

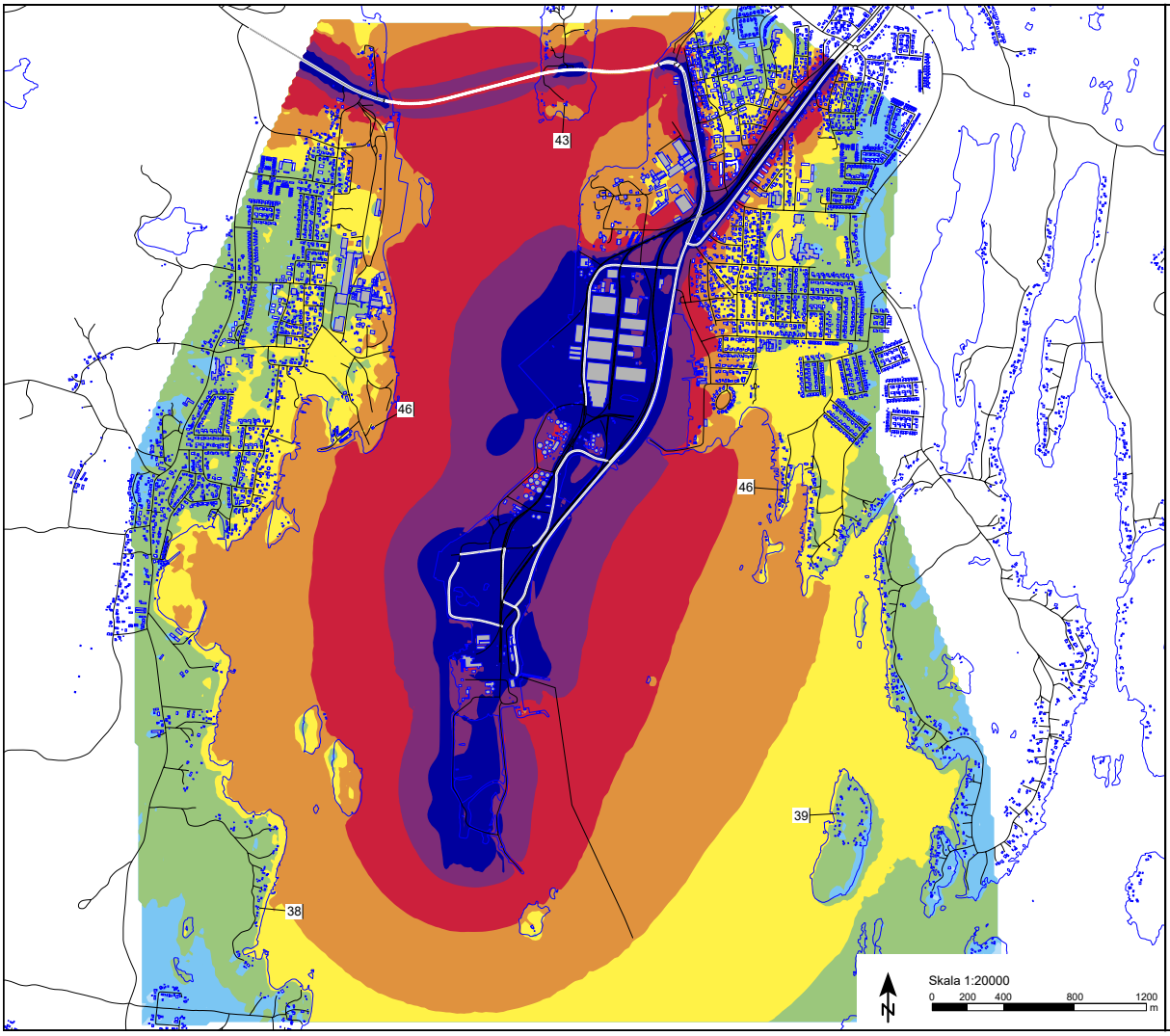
- < 25
- 25 - 30
- 30 - 35
- 35 - 40
- 40 - 45
- 45 - 50
- 50 - 55
- 55 - 60
- >= 60

Beräkning
Programvara: 8.2 2022-08-30
Typ: GNM
Standard: RTN 1996, GPM 2019, NMT 199
Beräkningsnummer, Datum, Tid
119, 2021-11-30, 04:35
219, 2021-12-01, 14:31

TYRÉNS

Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK12
Storlek: A3
Datum: 2022-09-14

Objekt: Holmsund 2:65 m.fl.
Bullerutredning

Sammanslagen ekvivalent ljudnivå från väg 531/Holmsundsvägen, väg E12, tågtrafik och verksamhetsbuller i Umeå hamn. Färglagda fält redovisar beräknad ekvivalent ljudnivå på höjden 1,5 m över mark.

Prognos 2050

Tabell i beräkningspunkter vid fasad, ljudnivå frifältsvärde.
Kolumn 1: Ekvivalent ljudnivå

Symboler

- Bostad
- Annan byggnad
- Väg i beräkning
- Järnväg i beräkning
- Strandlinje
- Tabell med ljudnivå, frifältsvärde

Ekvivalent ljudnivå
i dB(A)

- < 25
- 25 - 30
- 30 - 35
- 35 - 40
- 40 - 45
- 45 - 50
- 50 - 55
- 55 - 60
- >= 60

Beräkning
Programvara: 8.2 2022-08-30
Typ: GNM
Standard: RTN 1996, GPM 2019, NMT 199
Beräkningsnummer, Datum, Tid
120, 2021-12-01, 21:55
220, 2021-12-01, 14:38

TYRÉNS

Adress: Västra Norrlandsgatan 10B
903 27 Umeå
Tel: 010 452 20 00
Fax: 010 452 39 67

Handläggare: Örjan Lindholm
Beställare: Umeå kommun
Uppdrag Nr: 314066
Bilaga: AK13
Storlek: A3
Datum: 2022-09-14

KUND

UMEÅ HAMN AB

PM SAMMANSTÄLLNING GEOTEKNISKA UTREDNINGAR SOM UNDERLAG FÖR DETALJPLAN

2022-01-26

FOTON ÖVER HAMNOMRÅDET. ÖVERST TILL VÄNSTER: VÄSTRA DELEN AV HAMNOMRÅDET. ÖVERST TILL HÖGER: ÖSTRA DELEN AV HAMNOMRÅDET. NEDERST: VÄSTRA DELEN AV HAMNOMRÅDET MED NORRA HAMNOMRÅDET. BILDKÄLLA: UMEÅ HAMN AB.

PM SAMMANSTÄLLNING GEOTEKNISKA UTREDNINGAR SOM UNDERLAG FÖR DETALJPLAN

KUND

Umeå Hamn AB

KONSULT

WSP Samhällsbyggnad
Östra Strandgatan 24
903 33 Umeå
Tel: +46 10-722 50 00
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
wsp.com

KONTAKTPERSONER

Lars-Göran Brink
Telefon: 070-6207896
E-post: lars-goran.brink@wsp.com
Petra Berggrund
Telefon : 010-722 68 66
E-post: petra.berggrund@wsp.com

ÄNDRINGSFÖRTECKNING

Version: [A, ÅÅÅÅ-MM-Dd]
Ändringen avser:

UPPDRAGSNAMN
Generalkonsult Umeå Hamn

UPPDRAGSNUMMER
10304611

FÖRFATTARE
Lars-Göran Brink

DATUM
2022-01-26

ÄNDRINGSDATUM

Granskad av
Petra Berggrund

Godkänd av
Petra Berggrund

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 UPPDRAG 4
1.1 BAKGRUND 4
1.2 PLANERAD BYGGNATION 4
1.3 DOKUMENTETS SYFTE 5
2 BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN 5
3 MARKTEKNISKA UNDERSÖKNINGAR OCH REDOVISNING 6
3.1 GEOTEKNIK 6
3.1.1 Tidigare utförda undersökningar 6
3.2 MARKMILJÖ 7
3.3 MARKRADON 7
3.4 TOPOGRAFI 7
5 GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN / GRUNDLÄGGNINGSREKOMMENDATIONER 8
5.1 GRUNDVATTENNIVÅER 11
5.2 STABILITETSFÖRHÅLLANDEN 12
5.3 SÄTTNINGSFÖRHÅLLANDEN 12
6 SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER 12
6.1 STABILITET 12
6.2 SÄTTNINGAR 13
6.3 ÖVRIGT 13
6.4 KOMPLETTERANDE UNDERSÖKNING 13

BILAGOR

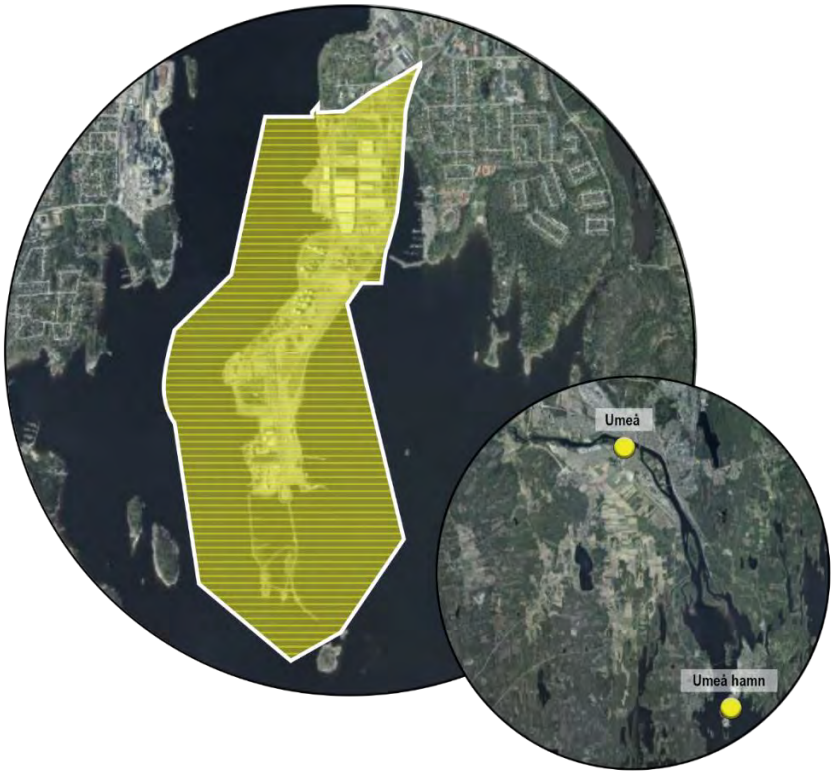
Bilaga 1 Plankarta med platser benämnda i geosammanställningen

1 UPPDRAG

1.1 BAKGRUND

På uppdrag av Umeå Hamn AB har WSP Umeå utfört ett stort antal geotekniska undersökningar inom hamnområdet. Rubricerade dokument avser att redovisa geotekniska och geohydrologiska förhållanden inom hamnområdet inför att en ny detaljplan ska upprättas. Dokumentet ska även redovisa översiktliga grundläggningsrekommendationer samt eventuella restriktioner som påverkar byggandet i området.

Aktuellt område framgår av nedanstående figur 1 samt bilaga 1 där även de delområden som beskrivs redovisas.

Figur 1.1. Aktuellt hamnområde som detaljplaneras. Källa: Umeå kommun.

1.2 PLANERAD BYGGNATION

Nuvarande hamnområde har utvecklats under mycket lång tid och står inför omfattande utbyggnader de närmast kommande åren. De större projekt som genomförs de närmaste åren är:

- Nybyggnad av Norra kajen
- Nybyggnad av Södra kajen
- Uppförande av en ny energipir
- Farledsmuddringar utanför kajerna
- Lagringsytor och magasin på övre Hillskär

Planer finns även för en framtida expansion av hamnområdet söderut inom området för den s.k Lagunen, se bilaga 1. Området med sitt strategiska läge

utgör en naturlig yta för hamnens framtida expansion och kan komma att användas för lagring av gods och uppförande av nya magasin.

1.3 DOKUMENTETS SYFTE

Denna utredning och detta dokument har till syfte att översiktligt redogöra för de geotekniska och geologiska förutsättningarna på aktuellt område.

Utredningen ska ligga till grund för framtagande av detaljplan och ska beskriva grundläggningsförhållandena översiktligt.

Denna handling är ej framtagen som ett underlag för projektering.

2 BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

Hamnområdet är beläget på en utfylld halvö i Holmsund vid Umeälvens mynning i Bottenviken. Under årens lopp har utfyllnader skett mellan ett antal mindre öar. Området är i stort orienterat i nord-sydlig riktning. Samtliga utfyllnader har försetts med erosionsskydd mot omgivande vatten. Erosionsskyddet består av sten och block.

Den nordligaste delen begränsas i väster av befintliga kajer (Norra kajen, Pirkajen och Södra kajen) och i öster av järnväg och väg E12 samt öster därom av Patholmsviken. Området är bebyggt med hamnkontor och ett 10-tal hamnmagasin.

Söder därom finns området kring Stormskär med nuvarande oljehamn och ett stort antal oljecisterner. Hela hamnområdet, från norr till söder försörjs med järnvägstrafik.

Längre söderut finns Hillskär, ett utfyllnadsområde mellan ett antal mindre öar (övre och nedre Hillskär). Här finns även ett mindre vattenområde som kommer att fyllas igen. Området har tidigare varit föremål för diverse okontrollerad tippning av avfall bl a oljerester. Miljötekniska undersökningar är utförda och avfallsområdet är sedan något år sanerat i samband med att den nya Terminal Hillskär byggdes. I den västra delen av Hillskär finns djupkajen vid Gustavs udde som uppfördes i början av 2000-talet. Området har under senare år exploaterats med ett antal lagringsytor för bl a containergods. På Hillskär finns även ett antal bergrum uppförda på 70-talet för lagring av oljeprodukter. Anläggningen är numer vattenfylld och tagen ur drift och dess läge framgår av bilaga 1. Från bergrummet som har sitt krön på nivån ca -20 finns totalt 3 stycken stigschakt (4x4 m) upp genom berget till markytan. Stigschakten täcks av en betongkonstruktion som tätar mot bergytan. Vidare finns en återfylld nedfart till bergrummen. Omfattning framgår av konstruktionsritningar tillgängliga på hamnkontoret.

Området söder om Hillskär delas av den centralt belägna järnvägen och väster om denna finns Fodercentralens anläggning (intill Fodercentralsviken) med ett antal byggnader och fodersilos. Området söderut mot vattnet är delvis bebyggt och i övrigt hårdgjort för att nyttjas som lagringsytor.

Öster om järnvägen finns färjetrafikens anläggningar med terminalbyggnad, kajer och pir för anläggning av färjan Umeå-Vasa. I sydöstra delen av

hamnområdet finns Kustbevakningens anläggning med äldre kajer och en helt ny pålkaj innanför den gamla sprängstenspiren.

Söder om hamnområdet finns ett med sprängsten invallat vattenområde, den s.k Lagunen, avsett för framtida expansion. Sprängstensvallarna sträcker sig söderut till Stora och Lilla Truthällan där även två stycken vindkraftverk finns. Vattendjupet innanför vallarna är i stort mellan 0- ca 3 m räknat vid medelvattenstånd (+0,05) med ett medeldjup på ca 1,8 m.

Den sydligaste delen av Lagunen utgörs av ett fågelskyddsområde.

Den östra vallen har en uppskattad krönbredd av ca 5-8 m och den västra vallen ca 4-5 m. Vallarna utlades för minst 20 år sedan och de bedöms vara utlagda på tunna sedimentlager och blandade muddermassor. Krönet på den östra vallen ligger på nivåer kring +2,5 (RH 2000). Den västra vallen är klart lägre på nivåer mellan +1,2 och +2,3.

Externa och interna ledningar och kablar finns inom hela hamnområdet.

Befintliga byggnaders grundläggning är ej undersökt. De bedöms dock vara grundlagda med plattor i mark.

3 MARKTEKNISKA UNDERSÖKNINGAR OCH REDOVISNING

3.1 GEOTEKNIK

3.1.1 Tidigare utförda undersökningar

Ett flertal geotekniska undersökningar har genom åren utförts inom hamnområdet. De undersökningar som ansetts relevanta för nu aktuellt område har utförts av WSP Sverige AB. Kompletta undersökningsresultat redovisas i följande marktekniska undersökningsrapporter (MUR):

- 10276386 MUR - Verksamhetsyta Gustavs Udde 3, 2019-02-22
- 10195836 MUR - Stormpollare, Umeå hamn, 2014-09-19
- 10250562 MUR - Umeå Hamn, Terminal Hillskär2017-09-29 Rev 2018-04-17
- 10255839 MUR - Ny kaj för Kustbevakningen, 2018-09-07
- 10259569 MUR - Ny lagringsyta, Gustavs udde, 2018-03-22
- 10264420 MUR - Umeå Hamn, Nytt läge för väg E12 och yta för fordonsuppställning, 2018-05-15
- 10274259 MUR - Umeå Hamn, Nytt läge för väg E12 och yta för fordonsuppställning, 2018-05-15 Rev. 2020-07-01
- 10295948 MUR - Stabilitetsutredning för vallar vid lagunen, 2020-02 17
- 10301647 MUR - Överlast Gustavs Udde 2 Norr, 2020-11-09
- 10307751 MUR - Muddringsområde 52 & 53 Umeå Hamn, 2020-09-05

- 10272145 MUR - Översiktlig geoteknisk undersökning för Norra kajen, containerhamnen, Kronöviken, muddringsområden samt gölen vid returpapperslagret, 2020-03-06 Rev. 2020-10-02
- 10272145 MUR - Översiktlig geoteknisk undersökning för ny Energikaj i Umeå Hamn, Holmsund, 2019-01-18
- 10272145 Översiktlig geoteknisk undersökning för planerade utfyllnadsområden i Umeå hamn, Holmsund, 2019-01-18
- 10304611 MUR - Energikajen, Umeå Hamn, 2020-12-18
- 10304611 MUR - Norra Kajen & Ro/Ro Ramp, Umeå Hamn, 2021-02-12
- 10123440 RGeo - Ny sträckning väg E12 och järnväg i Holmsund, 2009-12-18
- 10158105 RGeo - Kustbevakningens kaj, 2011-12-19
- 10177884 MUR - Kulvert södra infarten, 2013-11-05
- 10235697 MUR - Lagringsytor Gustavs Udde, 2017-04-07
- 10262599 MUR - Lageryta Hillskär 3, 2018-06-21
- 10279719 MUR - Parkering, färjeterminal Umeå hamn, 2019-05-23
- 10280474 MUR - Projekt 14, Ramper till färjan, 2020-03-12
- 10280474 MUR - Projekt 14, Nya ramper, dykdalb och spontvägg, 2020-07-03
- 10291244 MUR - Stabilitetsutredning för väg till fodercentralen, 2019-09-05
- 10295945 MUR - Lagringsyta 19 Kilen, 2020-02-07
- 10050605 RGeo - Umeå Hamn Nytt hamnmagasin, 2004-09-30
- 10057473 RGeo - Ny kaj Gustafsudde, 2005-11-25

3.2 MARKMILJÖ

Genomföra miljötekniska markundersökningar redovisas i separat rapport.

3.3 MARKRADON

Kontroll av markradon har ej utförts på området.

3.4 TOPOGRAFI

Från höjdområdet i norr faller marknivån svagt söderut och den helt dominerande delen av hamnområdet är plant med marknivåer mellan ca +2 och ca +3.

Vattenområdena utanför Norra kajen, Pirkajen och Södra kajen har tidigare muddrats till ett djup av ca 8 m (norra kajen) respektive ca 12 m.

Längre söderut är vattendjupet kring 8-10 m på den västra sidan och något grundare på den östra sidan.

5 GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN / GRUNDLÄGGNINGSREKOMMENDATIONER

Nordligaste delen

Hamnområdets norra del (se karta) utgörs av ett i nord-syd långsträckt svagt höjdparti bestående av tunnare fyllningslager på morän ovan berg. Denna del kännetecknas av bra byggnadsmark där grundläggning bedöms kunna ske med plattor. I de västra och östra delarna finns tunnare sedimentlager. Området sträcker sig söderut till Kronöviken.

I vattenområdet utanför Norra kajen med vattendjup (under MW) på ca 7-9 m finns fasta jordar av sand, grus eller morän delvis täckta av tunna finsedimentlager.

Vattenområdet utanför nuvarande Södra kajen och Pirkajen är tidigare muddrat och under bottenytan finns tunnare sedimentlager på morän. Lokalt förekommer djupare lager av fasta siltsediment på morän. Kvarlämnade lösa sediment (efter muddring) finns närmast land i Pirkajens södra ändpunkt och i Kronövikens strandområde mot Stormskär.

Området vid Stormskär

Den tidigare ön Stormskär utgörs mestadels av fast jord i form av morän och sediment av sand. I den norra, högre delen, av ön finns berg i dagen. Ytjordlagren i övrigt mot öster och söder utgörs av fyllning vilande på morän eller på sand-/siltsediment på morän. Bottenytan väster om ön faller brant ut från land med en tilltagande sedimenttjocklek. Sedimenten består av dy överlagrande sulfidsilt. Här finns befintlig oljekaj som är grundlagd med stödpålar av stål och betong.

Området är bebyggt med ett stort antal cisterner och servicebyggnader. Grundläggningssätt är ej känt.

Nya byggnader bedöms kunna grundläggas med plattor eller där djupet till fast botten är för stort, på stödpålar.

Delområdet mellan Stormskär och övre Hillskär

Området har tillkommit genom utfyllda muddermassor vilka begränsas av stenvallar i väster (nuvarande strandlinje) och öster. Muddermassorna utgörs av sand och silt med lös lagringstäthet. Under sedimenten finns naturliga finkorniga sediment av silt och lera. Djupet till fast botten är ca 10 m i den östra delen.

Förekommande sediment är sättningsbenägna varför sättningarna måste kontrolleras för varje enskilt byggnadsobjekt (hus och mark). Lätta och mindre sättningskänsliga byggnader kan grundläggas med plattor efter att sättningarnas storlek först kontrollerats. Övriga byggnader grundläggs med stödpålar.

Tidigare vattenområde mellan nya och gamla E12-sträckningen

Det triangulära området avgränsas i öster av den nya sträckningen av järnväg och väg E12 som går på en sprängstensbank. Sprängstensbanken

är utförd med släntlutning 1:2 och nedförd till fast botten efter att lösa sediment på bottenytan först bortmuddrats.

Det tidigare vattenområdet på insidan har under senare år fyllts ut med rivningsrester i form av krossad betong och tegel med överbyggnad av krossmaterial. Även sten och block finns i fyllningen. Området nyttjas idag som lagringsyta. Under fyllningen finns ler- och siltsediment, dels naturliga, dels dumpade från urgrävningen för väg och järnväg.

Förekommande sediment under fyllningen är sättningskänsliga och troligen pågår sättningar för närvarande till följd av den fyllning som utlagts.

Enklare och lätta byggnader bör kunna grundläggas med plattor efter att sättningarnas storlek först kontrollerats. Övriga byggnader grundläggs med stödpålar.

Området vid övre Hillskär

Området utgörs av en grupp mindre öar mellan vilka utfyllnader av olika slag utförts under en lång tid. Den nordligaste delen utgörs av morän täckt av ett tunt fyllningslager. I övrigt är de geotekniska förhållandena komplicerade och starkt varierande med förekomst av allt från berg i dagen, ytor med avsprängt berg (berg på 0-1 m djup under markytan) till partier med upp till ca 5 m lösa sediment av sulfidhaltig silt och lera. Här finns även ett ca 1-1,5 m djupt vattenområde som planeras att fyllas i kommande entreprenader. Kännetecknande är att området fyllts ut med diverse byggavfall, heterogent material i form av stubbar, rätter och trävirke, plåt m m. Här fanns även tidigare en s.k. bränngrop. I samband med att terminalytan byggdes sanerades området från föroreningar.

En stor del av marken är idag bebyggd/anlagd och de dåliga grundförhållandena åtgärdade. Kring år 2005 uppfördes den nya kajen vid Gustavs udde med tillhörande hamnplan och därefter anlades angränsande lagerytor öster om kajen. För närvarande pågår förbelastning av ytterligare nya lagringsytor och ett nytt magasin. Öster därom, längs med industrispåren, finns en 450 x 45 m stor terminalyta som nyligen färdigställts. Terminalytan begränsas i öster av industrispår.

Öster om terminalytan dominerar moränområden täckta av tunnare fyllningslager. Inom begränsade delar finns avsprängt berg täckt av ett tunt fyllningslager. Här finns även en med sprängsten återfylld nedfart till bergrummen.

På grund av att de geotekniska förhållandena är så varierande krävs inför detaljprojektering noggranna undersökningar för att säkerställa att otjänligt material grävs bort och ersätts. Byggande i området försvåras framförallt av den otjänliga fyllningen och underliggande lösa sediment. Fyllningen kan leda till stora och okontrollerade sättningar när den belastats med hus, markuppfyllnad eller nyttiga laster. Även underliggande sediment är sättningsbenägna om de belastas. Bortschaktning av all gammal fyllning skulle kräva stora kostnader och den metod som hittills använts är avtäckning av marken och bortschaktning av ytlig förekommande dålig fyllning samt därefter utläggning av en tillfällig överlast (2-3 m höjd) med en

liggtid av ca 1 år eller till dess att sättningarna avstannat. Byggnader av typen hamnmagasin och liknande kan därefter grundläggas med plattor.

Inom partier med genomgående fast jord (norra delen) kan byggnader grundläggas med plattor efter att förekommande otjänlig fyllning bortschaktats. Inom områden där lösa sediment förekommer rekommenderas att marken förbelastas med en tillfällig överlast för att utbilda sättningarna i förtid. Där alltför dålig fyllning förekommer grävs denna ur och ersätts med packad fyllning.

Området vid nedre Hillskär

Den västra delen av området vid nuvarande Fodercentralen och ca 300 m söderut utgörs av den tidigare ön nedre Hillskär. I detta drygt 100 m breda område dominerar berg och morän delvis täckt av tunna fyllningslager av sand, grus eller morän. Delen öster om ön är utfyllnadsområde där fyllningen överlagrar ett par meter finkorniga sediment. Fyllningen är mestadels av god kvalitet och utgörs av morän, sand och grus. Djupet till fast botten är kring 4-6 m. De byggnader som finns här, bl a terminalbyggnaden vid färjeläget är grundlagda med plattor i mark. Genom att fyllningen utlades för minst ca 40 år sedan har de underliggande sedimenten konsoliderats för rådande belastning.

Nya byggnader kan grundläggas med plattor efter att sättningarnas storlek först kontrollerats. Tunga och sättningskänsliga byggnader kan grundläggas med stödpålar.

Lagunen

Lagunen är ett grunt vattenområde beläget längst söderut i hamnen med ett vattendjup understigande ca 3 m. På botten finns mestadels ett par meter lösa sediment av sulfidsilt och sand som täcker den fastare moränen. Vissa delar utgörs av morän direkt på bottenytan. I den västra delen finns upp till ca 6 m muddermassor, till stor del friktionsjord.

Området upptar en yta av ca 400 x 250 m och är invallat med sprängstensvallar.

Den östra vallen bedöms bestå av 4-5 m sprängsten ovan 0-ca 1 m finsediment, troligen silt och sand, på morän.

Den södra vallen har en tjocklek av ca 4-5 m och består enligt ritning av krossmaterial 0-500 mm. Undersökningarna tyder på att krossmaterialet utlagts på fast botten, sannolikt morän.

Utförda undersökningar tyder på att den västra vallen är uppbyggd av sten och block och delvis även grus och sten. Den bedöms ha en tjocklek av 4-5 m.

Under den västra vallen finns ett ca 3-6 m tjockt lager med varierande fasthet (utfyllda muddermassor) och därunder naturlig morän på nivåer mellan -4 och - 9. Ett flertal försök med viktsondering i muddermassorna visar att sondering är möjligt till begränsade djup men att man snabbt erhåller stopp mot grövre material som sten och grus. Slutsatsen av undersökningarna är att detta lager har varierande lagringstäthet från lös till fast lagring.

Muddermassorna har närmast moränkaraktär (okulärbenämningar sandig siltig morän och något siltigt sandigt grus). Provtagningar har visat på

innehåll av tegel och plast i små mängder vilket indikerar att materialet är utfyllt. Dessutom framgår bottennivåkurvor från äldre sjökort (1965) att ursprunglig bottenyta under den västra vallen låg på nivåer mellan ca -6 och -9 vilket styrker antagandet om att området fyllts ut med muddermassor. Den västra vallen är betydligt lägre än den östra och detta beror troligen på sättningar i muddermassorna under ”sprängstensvallen”.

Jordlagren utanför den västra vallen består under ett 0,2 m tjockt dylager i huvudsak av skiktad friktionsjord (sand) med varierande lagringstäthet underlagrad av morän på nivån ca -7 till -9.

Inför att området (Lagunen) tas i anspråk krävs nya utfyllnader vilket bedöms kunna ske utan föregående muddring av de befintliga delvis lösa sedimenten. En förutsättning för detta är dock att fyllning utförs med material av god kvalitet, förslagsvis krossat bergmaterial/sprängsten eller grovkornig friktionsjord (sand, grus eller morän). Fyllning med dessa material ger en stabil och bärkraftig yta utan risk för framtida sättningar i själva fyllnadsmaterialet.

För att sammanpressa och i förtid utbilda sättningar i de befintliga sedimenten kan en temporär överlast utläggas på markytan.

Fyllning med finkornig jord exempelvis muddrade finsediment är mindre lämpligt eftersom detta skapar bärighets- och sättningsproblem. Om finkornig jord (silt eller lera) ska användas, rekommenderas att dessa massor läggs tillräckligt djupt under blivande markyta under ett bärkraftigt övre lager och sedan förbelastas med överlast. Alternativt kan lösa muddermassor stabiliseras med lämplig metod vilket dock medför betydande kostnader.

5.1 GRUNDVATTENNIVÅER

Havsytans nivå varierar mellan -1,17 och +1,47 enligt SMHI:s vattenståndsuppgifter (mätstation Ratan) från år 2018 (höjdsystem RH 2000).

Högsta högvattenstånd, HHW	+1, 47
Medelhögvattenstånd, MHW	+0, 85
Lägsta högvattenstånd, LHW	+0, 41
Medelvattenstånd, MW	+0, 05
Högsta lågvattenstånd, HLW	-0, 22
Medellågvattenstånd, MLW	-0, 65
Lägsta lågvattenstånd, LLW	-1, 17

Vattenståndet i havet har inverkan på grundvattennivån i hamnområdet särskilt i de delar som närmast gränsar mot havet. De geotekniska undersökningar som utförts visar att grundvattennivån mestadels ligger på nivåer mellan ±0 och ca +1 med ställvis högre nivåer strax under markytan.

Grundvattennivån varierar med årstid och nederbörd.

5.2 STABILITETSFÖRHÅLLANDEN

Eftersom de befintliga hamnytorna byggts upp med fyllning av god kvalitet som täcker de lösa sedimenten på djupet bedöms inga stabilitetsproblem föreligga. Risk för stabilitetsproblem finns dock i strandzonen på de ställen där lösa sediment finns på djupet under fyllningen, särskilt om dess partier belastas. Vidare finns risk för stabilitetsproblem i Lagunen där lösa sediment förekommer i samband med att utfyllnad sker. Stabiliteten i sprängstensvallarna påverkas när man fyller upp ytan i Lagunen. Detta gäller särskilt vallen mot väster. Översiktliga beräkningar visar att uppfyllnad till vallarnas krön kan ske utan risk för brott.

Stabilitetsproblem kan även uppstå i gränsområdet mot de ytor i vattenområdena som muddras.

5.3 SÄTTNINGSFÖRHÅLLANDEN

Inom de områden där lösa finkorniga sediment finns (muddrade som naturliga) uppstår sättningar om marken belastas med fyllning, nyttiga laster eller last från byggnad. Grundläggning i dessa områden måste därför ske med hänsyn tagen till dessa sättningar.

6 SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER

I den framtida planen finns ett flertal olika tänkbara scenarier som kan påverkas av de geotekniska förhållandena. Dessa har definierats som:

- Uppförande av byggnader på områden med lös jord
- Nybyggnad av kajer
- Ökad belastning på mark på grund av påbyggnad av befintlig lokal
- Uppfyllnader och stora nyttiga laster på lös jord
- Belastning av slänter nära vattnet
- Utfyllnader i vattnet

Dessutom har följande beaktats:

- Uppfyllnad/höjning av marknivå
- Omhändertagande av sulfidjord
- Djupare schaktning

De geotekniska förutsättningarna samt slutsatser och rekommendationer för dessa beskrivs nedan.

6.1 STABILITET

Stabilitetsförhållanden i området ska framledes kontrolleras i följande fall:

- Där marken närmast strandlinjen/slänter mot vattnet belastas med byggnader, tung trafik eller uppfyllnad
- Där områden med lösa sediment fylls ut eller belastas

- Där nya utfyllnader i vattnet sker
- Där uppfyllnad på befintliga vallar i Lagunen utförs
- Vid utfyllnad av Lagunen

Stabilitetsförhållanden ska även beaktas där schaktning utförs under grundvattenytan eller mot befintlig byggnad/anläggning

6.2 SÄTTNINGAR

Konsultation med geotekniker rekommenderas vid detaljprojektering.

Nybyggnation av byggnader och kajer

Där lösa sediment förekommer ska sättningarnas storlek kontrolleras för varje enskild byggnad. Där sättningarna blir för stora eller ej accepteras grundläggs byggnader med pålar eller utförs förbelastning med temporär överlast. Marken ska ej heller belastas t ex med fyllning ovan befintliga ledningar som är känsliga för rörelser.

Val av kajkonstruktion ska ske med hänsyn tagen till geotekniska förhållanden.

Samtlig projektering av byggnader och kajer ska ske i samråd med geotekniker.

Uppfyllnad, väg, hårdgjorda ytor

En höjning av marken med ca 0,5 m fyllnadsmassor, motsvarar en ökad belastning på ca 10 kPa. En höjning av markyta kommer således att orsaka sättningar i marken där lösa sediment förekommer. En sänkning av grundvattennivån med 1 m motsvarar en ökad belastning på 10 kPa.

Vid större utfyllnader på lös jord kan masstabilisering vara aktuell.

6.3 ÖVRIGT

Sulfidjord förekommer på djupet inom delar av hamnområdet. Uppschaktad sulfidjord ska återplaceras under grundvattenytan eller omhändertas enligt gällande miljölagstiftning och kommunala anvisningar.

6.4 KOMPLETTERANDE UNDERSÖKNING

Kompletterande undersökning med avseende på geoteknik bedöms ej krävas för fortsatt utredning av detaljplan.

Dock kan kompletterande undersökningar erfordras vid detaljprojektering, då dimensioneringsparametrar skall framarbetas till konstruktör, alternativt för förfrågningsunderlag.

VI ÄR WSP

WSP är en av världens ledande rådgivare och konsultbolag inom samhällsutveckling. Med cirka 48 700 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen.

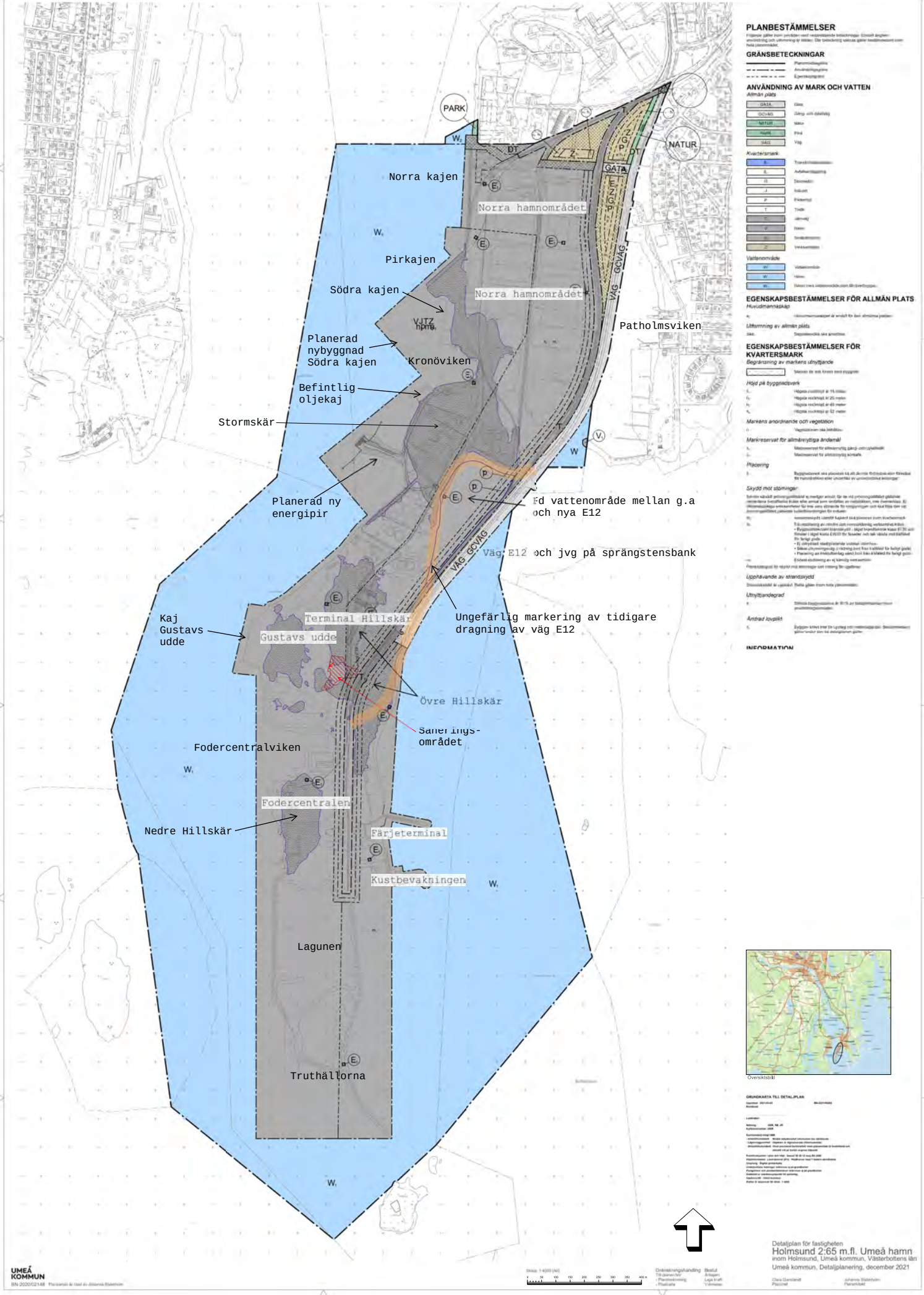
Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Så tar vi ansvar för framtiden.

wsp.com

WSP Sverige AB
Östra Strandgatan 24
903 33 Umeå

T: +46 10-722 50 00
Org nr: 556057-4880
wsp.com

BILAGA 1 Plankarta med platser benämnda i sammanställning av geotekniska undersökningar

UMEÅ KOMMUN

ÅTGÄRDSUTREDNING

UMEÅ HAMN AB

2022-01-28

ÅTGÄRDSUTREDNING

Umeå hamn AB

KUND

Umeå Hamn AB

Mikael Isaksson, VD

070-619 91 50-, mikael.isaksson@umea.se

KONSULT

WSP Sverige AB

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
Tel: +46 10-722 50 00
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
wsp.com

KONTAKTPERSONER

WSP Sverige AB

Petra Berggrund, Uppdragsledare
010-722 68 66, petra.berggrund@wsp.com

Kristin Larson, Handläggare
010-722 52 11, kristin.larson@wsp.com

UPPDRAGSNAMN
Generalkonsult Umeå Hamn

UPPDRAGSNUMMER
10304611

FÖRFATTARE
Kristin Larson

DATUM
2022-01-28

GRANSKAD AV
Thomas Liljedahl

GODKÄND AV
Petra Berggrund

INNEHÅLL

1 INLEDNING 6
1.1 BAKGRUND 6
1.2 SYFTE 6
1.3 ORGANISATION 6
1.4 AVGRÄNSNINGAR 6
2 UTFÖRDA UNDERSÖKNINGAR 6
2.1 TIDIGARE UTFÖRDA UNDERSÖKNINGAR OCH ÅTGÄRDER 6
3 OMRÅDESBESKRIVNING 7
3.1 UMEÅ HAMN 2:4, ITU 8
3.2 UMEÅ HAMN 2:6 & 2:7, NYNÄS 8
3.3 JÄRNVÄGSUTLASTNINGAR 8
3.4 SAKAB SYDKRAFT (NUMERA RAGNSELLS) 8
3.5 RAGNSELLS 8
3.6 PREEM (NUMERA STENA RECYCLING AB) 9
3.7 NORSK HYDRO OLJE AB (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB) 9
3.8 OLJEKAJEN 9
3.9 FODERCENTRALEN, NCC 9
3.10 SVENSKA STATOIL (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB) 9
3.11 HILLSKÄR 10
3.12 GUSTAVS UDDE 10
3.13 HOLMSUND 2:1, 2:52, 2:53 OCH 2:55 10
3.14 PREEM BERGRUM (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB BERGRUM) 10
3.15 JÄRNVÄG I NORR 11
3.16 VÄG E12 SAMT JÄRNVÄG 11
4 BEDÖMNINGSGRUNDER 11
5 FÖRORENINGSSITUATION 12
5.1 UMEÅ HAMN 2:4, ITU 12
5.2 UMEÅ HAMN 2:6 & 2:7, NYNÄS 12
5.3 JÄRNVÄGSUTLASTNINGAR 12
5.4 SAKAB SYDKRAFT (NUMERA RAGNSELLS) 12
5.5 RAGNSELLS 12
5.6 PREEM (NUMERA STENA RECYCLING AB) 13
5.7 NORSK HYDRO OLJE AB (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB) 13
5.8 OLJEKAJEN 13
5.9 FODERCENTRALEN, NCC 13
5.10 SVENSKA STATOIL AB (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB) 13
5.11 HILLSKÄR 13
5.12 GUSTAVS UDDE 14
5.13 HOLMSUND 2:1, 2:52, 2:53 OCH 2:55 14

5.14 PREEM BERGRUM (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB BERGRUM) 15
5.15 JÄRNVÄG I NORR 15
5.16 VÄG E12 SAMT JÄRNVÄG 16

6 RISKBEDÖMNING 16
6.1 UMEÅ HAMN 2:4, ITU 16
6.2 UMEÅ HAMN 2:6 & 2:7 16
6.3 JÄRNVÄGSUTLASTNINGAR 17
6.4 SAKAB SYDKRAFT (NUMERA RAGNSELLS) 17
6.5 RAGNSELLS 17
6.6 PREEM (NUMERA STENA RECYCLING AB) 17
6.7 NORSK HYDRO OLJE AB (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB) 18
6.8 OLJEKAJEN 18
6.9 FODERCENTRALEN, NCC 19
6.10 SVENSKA STATOIL AB (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB) 19
6.11 HILLSKÄR 19
6.12 GUSTAVS UDDE 20
6.13 HOLMSUND 2:1, 2:52, 2:53 OCH 2:55 20
6.14 PREEM BERGRUM (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB BERGRUM) 20
6.15 JÄRNVÄG I NORR 20
6.16 VÄG E12 SAMT JÄRNVÄG 21

7 UTREDNING AV ÅTGÄRDER 21
7.1 NORSK HYDRO OLJE AB (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB) 21
7.2 FODERCENTRALEN, NCC 21
7.3 HILLSKÄR 21
7.4 HOLMSUND 2:1, 2:52, 2:53 OCH 2:55 21
7.5 VÄG E12 SAMT JÄRNVÄG 22

8 SLUTSATS 23

10 REFERENSER 24

KARTBILAGOR

N101 Plankarta Umeå Hamn – Utförda utredningar

1 INLEDNING

1.1 BAKGRUND

Umeå hamn behöver utvecklas för att möta framtidens behov. Därav behöver flertalet åtgärder göras, bland annat görs en detaljplan som bildar en översyn av hamnområdet och tar ett helhetsgrepp för den utveckling som behöver ske i hamnen inom de närmsta åren med målbild 2050. Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge och kopplingen mellan hamnen och Holmsund avseende kommunikationer.

Ett flertal miljötekniska utredningar har utförts inom planområdet.

Planområdet är cirka 451 ha (4509441 m^2) stort varav cirka en tredjedel utgörs av nuvarande landområden. I övrigt utgörs planområdet av vattenområden som delvis kan omvandlas till landområden i framtiden.

Planområdet (Umeå hamn) ligger i Holmsund, cirka 16 km söder om centrala Umeå.

1.2 SYFTE

Syftet med denna rapport är att redovisa resultat från samtliga miljötekniska utredningar som har gjorts i de olika delarna inom planområdet för att få en överblick över utförda utredningar och dess resultat.

1.3 ORGANISATION

Uppdraget har genomförts med följande organisation:

Uppdragsledare	Petra Berglund
Utredare, rapportering	Kristin Larson
Kvalitetsgranskning	Thomas Liljedahl

1.4 AVGRÄNSNINGAR

Utredningen har utgått från tidigare utförda undersökningar och inga fält- eller laboratorieundersökningar är utförda i denna utredning.

Geografiskt avgränsar sig utredningen till området som detaljplaneläggs för industri och för hamn.

2 UTFÖRDA UNDERSÖKNINGAR

2.1 TIDIGARE UTFÖRDA UNDERSÖKNINGAR OCH ÅTGÄRDER

Nedan redovisas en sammanställning av tillhandahållna undersökningar och utredningar som utförts i och i närheten av aktuellt området:

- Miljöteknisk undersökning områden för järnvägsutlastningar, Tyréns 2004-12-02
- Miljöteknisk undersökning Nynäs, Tyréns 2004-12-02
- Miljögeoteknisk undersökning Preem Raffinaderi AB, Tyréns 204-12-02
- Miljögeoteknisk undersökning RagnSells, Tyréns 2004-12-02
- Miljögeoteknisk undersökning Sakab Sydkraft, Tyréns 2001-12-02
- Miljögeoteknisk undersökning Svenska Statoil AB, Tyréns 2004-12-02
- Miljögeoteknisk undersökning Umeå Hamn, Tyréns 2004-12-02

- Miljögeoteknisk undersökning Norsk Hydro Olje AB, Tyréns 2004-12-07
- Markprovtagning Nynäs AB i Holmsund, WSP 2009-04-24
- Kompletterande miljöteknisk undersökning, riskbedömning och åtgärdsutredning- Holmsund 2:65, Golder Associates 2010-05-11
- Kompletterande miljöteknisk undersökning, spridningsmodellering,reviderad riskbedömning och åtgärdsutredning av oljeförorenat område vid Hillskär, Envix 2015-03-27
- Miljöteknisk markundersökning inom Hillskär, Envix 2020-05-05
- Slutrapport sanering terminal Hillskär, Tyréns 2019-01-24
- PM Kompletterande miljöprovtagning, WSP 2021-06-01
- Holmsund sanering – Rapport efter utförda saneringsarbeten, Fastigheterna Holmsund 2:1, 2:52, 2:53 och 2:55. WSP 2013-12-13
- Provtagning enligt kontrollprogram för avslutade bergrumsanläggningar i Holmsund, Umeå kommun, SWECO Environment AB 2008-12-29.
- Ny järnväg och E12 i Holmsund, Umeå kommun. Rapport efter utförda saneringsarbeten, längdsträcka 905+100 – 905+250. WSP 2013-04-03
- Umeå Hamn – Ny sträckning väg E12 samt järnväg. Underlag för anmälan enligt §28 förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. WSP 2012-05-29

3 OMRÅDESBESKRIVNING

Aktuellt utbredningsområde har delats in i 16 delar baserat på tidigare utförda utredningar. Utredningarnas utsträckning i plan redovisas översiktligt i bilaga N101.

- Umeå Hamn 2:4, ITU
- Umeå Hamn 2:6 & 2:7, Nynäs
- Järnvägsutlastningar, Oljebolagen Umeå Hamn
- Sakab Sydkraft (Numera RagnSells)
- Ragnsells
- Preem (Numera Stena Recycling AB)
- Norsk Hydro Olje AB (Numera Circle K Terminal Sweden AB)
- Oljekajen
- Fodercentralen
- Svenska Statoil (Numera Circle K Terminal Sweden AB)
- Hillskär
- Gustavs Udde
- Holmsund 2:1, 2:52, 2:53 och 2:55
- Preem Bergrum (Numera Circle K Terminal Sweden AB bergrum)
- Järnväg i norr
- Väg E12 samt järnväg

3.1 UMEÅ HAMN 2:4, ITU

Fastigheten ligger inom Umeå oljehamn, Umeå Hamn i Holmsund ca 15 km från Umeå och ägs av Umeå Hamn. Inom fastigheten finns en cistern för diesel och en oljeavskiljare.

Fastigheten ligger cirka 100 m från Österfjärden. Österfjärden är en öppen fjärd i direkt anslutning till Bottenviken.

Markytan inom området är asfalterad och grusbelagd. Jordlagerföljden under beläggningen utgörs av fyllning med sandigt grus. Fyllningen uppgår till 1m djup och underlagras sedan av naturlig mark med siltig morän. Grundvattenytan noterades vid undersökningstillfället (2004-11-15) på 2,4 m under markytan.

Markanvändningen för detta objekt är petroleumdepå.

3.2 UMEÅ HAMN 2:6 & 2:7, NYNÄS

Fastigheten ligger inom Umeå oljehamn, Umeå Hamn i Holmsund ca 15 km från Umeå och ägs av Umeå Hamn. Inom fastigheten finns cisterner för bensin, eldningsolja och diesel.

Fastigheten ligger ca 80 m från Bottenviken.

Markytan inom de aktuella områdena är grusbelagda. Jordlagerföljden under beläggningen utgörs av fyllning med sand respektive naturlig mark av grusig siltig morän. Grundvattenytan noterades vid undersökningstillfället (2004-11-16) på 2,7-2,8 m under markytan.

3.3 JÄRNVÄGSUTLASTNINGAR

Järnvägsutlastningarna består av flera området inom Umeå Oljehamn, se karta N101. Områdena ligger längs med järnvägsspåret som går genom hamnen, från Hydros fastighet i norr ner till Statoils fastighet i söder.

Markytan inom områdena är grusbelagda. Jordlagerföljden under beläggningen utgörs av fyllning med grusig sand, siltig morän och grusig siltig morän. Grundvattenytan noterades vid undersökningstillfället (2004-11-16) till 2 m under markytan.

3.4 SAKAB SYDKRAFT (NUMERA RAGNSELLS)

Fastigheten ligger inom Umeå Oljehamn. Inom fastigheten förekommer hantering av farligt avfall och mellanlagring av farligt avfall för transport till anläggningen i Kumla.

På den norra sidan om fastigheten finns Statoils depå och på den södra bedrivs ingen verksamhet. I öster ligger järnvägsspåret och i väster ligger Österfjärden.

Markytan inom området är asfalterad och i övrigt är det gräsytor. Jordlagerföljden under beläggningen utgörs av fyllning med siltig sand och fyllningen uppgår till 1-2 m djup och underlagras sedan av naturlig mark med sulfidhaltig siltig sand och grusig siltig morän. Grundvattenytan noterades vid undersökningstillfället (2004-11-16) till 2,1 m under markytan.

3.5 RAGNSELLS

Fastigheten ligger inom Umeå Oljehamn. Tyréns AB har på uppdrag av Ragnsells undersökt förekomsten av petroleumbaserade föroreningar på fastigheten. På den norra, södra och östra sidan om fastigheten bedrivs ingen verksamhet. På den västra sidan ligger järnvägsspåret.

Markytan inom området är grusbelagd. Jordlagerföljden under beläggningen utgörs av 1-1,5 m fyllning av mullhaltig siltig sand på berg. Ingen grundvattenyta observerades vid undersökningstillfället (2004-11-09).

3.6 PREEM (NUMERA STENA RECYCLING AB)

Fastigheten ligger inom Umeå Oljehamn. Tyréns AB har på uppdrag av Preem Raffinaderi AB undersökt förekomsten av petroleumbaserade föroreningar. Inom fastigheten finns cisterner för bensin, eldningsolja och diesel men vid provtagningstillfället pågick ingen verksamhet inom fastigheten. På den södra sidan om fastigheten ligger Statoils depå och på den norra sidan bedrivs verksamhet av Tank & Miljö. I öster ligger järnvägsspåret och i väster ligger Österfjärden.

Markytan inom utlastningsområdet är grusbelagt. Jordlagerföljden under ytan utgörs av 0,2-1 m fyllning av mullhaltig siltig sand och morän. Grundvattenytan noterades vid undersökningstillfället (2004-11-16) till ca 1 m under markytan.

3.7 NORSK HYDRO OLJE AB (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB)

Fastigheten ligger inom Umeå oljehamn. Inom fastigheten finns cisterner för bensin, eldningsolja och diesel. På den norra sidan om fastigheten finns en nedlagd depå och på den södra sidan bedrivs verksamhet av Tank & Miljö. I öster ligger järnvägsspåret och i väster ligger Österfjärden.

Vid en ledningsschakt i den väg som löper längs västra kanten utanför Hydros område har tidigare föroreningar påträffats. Dessa schaktades då bort och ersattes med rena jordmassor.

Markytan inom utlastningsområdet är asfalterad och i övrigt är det grusbelagt. Jordlagerföljden under beläggningen utgörs av fyllning med grusig sand och grusig siltig morän och grusig morän. Grundvattenytan noterades vid undersökningstillfället (2004-11-16) på 1,8 m under markytan.

3.8 OLJEKAJEN

Fastigheten ligger inom Umeå oljehamn. Inom fastigheten finns ledningar för lastning av tankbåtar. På norra sidan om fastigheten finns Hydro Olje AB:s depå och på södra sidan ligger Österfjärden.

Markytan inom området är grusbelagt. Jordlagerföljden under beläggningen utgörs av fyllning med sand och grusig sand. Vid undersökningstillfället (2004-11-21) kunde ingen grundvattennivå observeras då grundvattenröret konstaterades vara torrt.

3.9 FODERCENTRALEN, NCC

Fastigheten Holmsund 2:65 ligger inom Umeå oljehamn. Tyréns har tidigare utfört provtagning på schaktmassor på fastigheten, samtliga analyser låg då under riktvärdena. En utökad undersökning gjordes sedan efter noterad lukt och ett svart lager fyllnadsjord.

Uppdragets syfte var att säkerställa att uppschaktade massor hanteras i enlighet med gällande lagstiftning.

3.10 SVENSKA STATOIL (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB)

Fastigheten ligger inom Umeå oljehamn. Inom fastigheten finns cisterner för bensin, eldningsolja och diesel. På den norra sidan om fastigheten finns en Preem depå och på den södra sidan bedrivs ingen verksamhet. I öster ligger järnvägsspåret och i väster ligger Österfjärden.

Markytan inom utlastningsområdet är asfalterad och i övrigt är det grusbelagt. Jordlagerföljden under beläggningen utgörs av fyllning med grusig sand, grusig siltig sand och siltig morän. Fyllningen uppgår till 1-2 m djup och underlagras sedan av naturlig mark med siltig sand, sandig siltig morän och sulfidhaltig siltig sand. Grundvattenytan noterades vid undersökningstillfället (2004-11-16) till 1,7 till 2,4 m under markytan.

3.11 HILLSKÄR

Fastigheten ligger inom Umeå oljehamn. Inom en del av Hillskär har destruktion av oljerester skett. Kvittbildningen gjordes genom tippning av oljerester i grävda gropar varefter oljan förbrändes. Tidigare studier av flygbilder har visat hur området succesivt fyllts ut till att anta den landskapsform som den har idag.

Marken är ett utfyllt skärgårdsområde som består av fyllnadsmassor. Fyllnadsmassorna i sin tur består av muddermassor (sediment) samt dittransporterade fyllnadsmassor. Grundvattenytan har under två mättillfällen legat på 0,3-1,3 m under markytan.

En sanering av området utfördes år 2018. Området schaktades ur i delområden och provtagning av schaktbotten och schaktväggar utfördes till det att åtgärdsmålen uppnåtts.

3.12 GUSTAVS UDDE

Berört området ligger inom del av fastighet 2:65 inom Hillskär, Umeå Oljehamn. I dagsläget bedrivs ingen verksamhet på området. Inom berört område finns ett mindre antal materialupplag.

Marken i området består av fyllnadsmassor som främst består av sand, silt och lera på morän. Sulfidhaltig jord finns på djupet inom vissa delar av området. Djup till berg uppskattas vara 0,3 m och grundvattenytan varierar mellan 1,2-2,5 m under markytan.

3.13 HOLMSUND 2:1, 2:52, 2:53 OCH 2:55

Inom området har det mellan åren 1944 och 1981 bedrivits träimpregnering. Verksamheten gav upphov till förorening av arsenik och polycykliska aromatiska kolväten (PAH) i mark och vatten. Undersökningar i området konstaterade förorening i jord från markyta ner till bottenmorän där impregneringstur var förlagd. Via grundvatten och dagvatten fanns en spridning till recipienten Patholmsviken, vilket är en del av Fjärdgrundsområdet. Riskbedömning påvisade en hälsorisk med förorening i ytlig jord samt risk för ytvatten (Patholmsviken) genom spridning. En åtgärdsutredning med efterföljande riskvärdering kom till slutsats att den mest långsiktiga hållbara lösningen var att schakta ur förorenad jord och ersätta med rena massor.

All jord med halter över de mätbara åtgärdsmålen har schaktats ur. Sanering har medfört att 99 000 ton förorenad jord har tagits bort frånområdet och deponerats eller behandlats vid mottagningsanläggning. Under delar av området har förorenad jord kvarlämnats bland annat under järnväg samt väg E12.

WSP har sedan fått i uppdrag att provta jord och grundvatten inom ramen för saneringskontroll samt avseende yttre miljö, provtagning av grundvatten och ytvatten.

3.14 PREEM BERGRUM (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB BERGRUM)

Preem Petroleum AB har sedan början av 1970-talet haft bensin- och diesellagring i tre oinklädda bergrumscisterner inom depåområdet i Holmsund, Umeå. Den senaste inpumpningen i bergrummen utfördes i september 1992 och därefter har aktiviteten på depån avtagit. Idag är depån avvecklad och sanerad.

För att övervaka och kontrollera miljön kring den avvecklade anläggningen har ett kontrollprogram tagits fram (Sweco Viak 2005-09-20) där man provtar vatten i tre observationsrör placerade direkt i cisternhalsen till respektive bergrum 2 ggr/å under en treårsperiod. Provtagningar redovisas sedan i denna slutrapport.

3.15 JÄRNVÄG I NORR

I samband med nybyggnation av järnväg i området söder om det tidigare sanerade området för den f.d. träimpregneringen har en miljöteknisk markundersökning samt sanering utförts.

Vid den miljötekniska undersökningen påträffades misstänkt förorening i två olika områden (S1 och S2) och man beslutade att genomföra åtgärder och sanera.

3.16 VÄG E12 SAMT JÄRNVÄG

På fastigheterna Holmsund 2:65 och 2:66 planeras ny sträckning av järnväg och till del även ombyggnad av E12. Väg- och järnvägsanläggningen går huvudsakligen genom ett havsnära industrilandskap som utgörs av Umeå Hamn. Anläggningsarbetena genomförs genom att entreprenören schaktar en 11 meter bred korridor till fast botten eller motsvarande beroende på vald grundläggningsmetod.

4 BEDÖMNINGSGRUNDER

GRUNDVATTEN

För att avgöra i vilken grad grundvattnet är förorenat kan de erhållna analysresultaten på grundvattenprover jämföras med riktvärden. Som riktvärde för grundvatten har valts att använda förslag till riktvärden från Kemaktas rapport AR 2004-13 ”Preliminär – Förslag på riktvärden för ämnen i grundvatten vid bensinstationer”. I dessa har beräkningar genomförts där hänsyn har tagits till olika typer av vattenanvändning. Dessa värden har tagits fram p g a att tidigare riktvärden i rapport NV 4889 främst gäller dricksvattenkvalitet vilket ej är tillämpbart inom detta område.

I detta fall det riktvärde valts där hänsyn främst tas till miljöeffekter i närliggande vattendrag. Dock redovisas värden från NV 4889 och NV 4915 som jämförelsevärden för att ge en bredare överblick av grundvattnets påverkan.

Andra riktvärden som använts i följande utredningar är SGU 2013, SPI 2011, Holländska listans riktvärde samt Kemakta AR 2005:31 riktvärden för ämnen i grundvattnet vid förorenade bensinstationer.

JORD

För att bedöma om jorden i området är förorenad jämförs halterna i jord med Naturvårdsverkets generella riktvärden för mindre känslig markanvändning (MKM) och i vissa fall även med Avfall Sveriges förslag till gränser för farligt avfall, FA, senaste utgåvan (Avfall Sverige, 2019). Huruvida jordmassor klassificeras som farligt avfall eller inte beror på vilket eller vilka ämnen med farliga egenskaper som massorna innehåller, vilket kan bestämmas utifrån massornas totalhalter på två olika sätt:

- Jordmassorna innehåller tillräckligt höga totalhalter av ett ämne så att massorna klassificeras som farligt avfall.
- Jordmassorna innehåller en blandning av tillräckligt höga halter av ämnen så att massorna klassificeras som farligt avfall.

Faktaruta Naturvårdsverkets generella riktvärdesscenarier, MKM

Mindre Känslig Markanvändning (MKM): Markkvaliteten begränsar val av markanvändning. Marken kan t.ex. användas för kontor, industrier eller vägar. Grundvattnet skyddas som naturresurs 200 m nedströms området. De exponerade grupperna antas vara personer som vistas inom området under sin yrkesverksamma tid samt barn och äldre som tillfälligt vistas inom området. Vissa typer av markekosystem skyddas. Ekosystemet i närbeläget ytvatten skyddas.

Även beräknade platsspecifika riktvärden har tagits fram för vissa delar av området och har använts som gällande riktvärden.

5 FÖRORENINGSSITUATION

5.1 UMEÅ HAMN 2:4, ITU

Analysresultaten för jord visar inte på några halter överstigande antagna riktvärden. Låga halter av tunga alifater påvisades dock i båda punkter och närvaro av cancerogena PAH i den punkt som placerats vid dieselcisternen.

Analysresultaten för grundvatten visar inte på halter överstigande antagna riktvärden. Precis som för jordproverna påvisades dock närvaro av tunga alifater och cancerogena PAH:er i låga halter.

De utförda undersökningarna visar att marken inom ITU:s område ej är påverkad av verksamheten med hänsyn till petroleumbaserade föroreningar.

5.2 UMEÅ HAMN 2:6 & 2:7, NYNÄS

Analysresultaten för grundvatten visar ej på halter överstigande antagna riktvärden. Analyserna visar dock på närvaro av alifater med halter överstigande det riktvärde som baseras på dricksvattenkriteriet.

Erhållna analysresultat visar att tidigare påträffad förorening i mark till viss del har spridit sig till grundvattnet, påträffade halter understiger dock klart de riktvärden som anses relevanta för området.

5.3 JÄRNVÄGSUTLASTNINGAR

Analysresultaten för jord visar på halter överstigande antagna riktvärden i en av punkterna med avseende på bly. Vid provtagningen kom dock skruven i kontakt med en kabel i marken som antas vara blyinfattad. Blyrester kan då ha följt med i skruvprovtagningen vilket skulle förklara de höga halterna. Detta har därför bedömts som en felkälla i provtagningen. Vidare indikerar resultaten en påverkan av tyngre alifater men dessa halter understiger antagna riktvärden.

Analysresultaten för grundvatten visar på halter understigande de antagna riktvärdena men en viss påverkan (tyngre alifater) kan ändå skönjas.

5.4 SAKAB SYDKRAFT (NUMERA RAGNSELLS)

Analysresultaten för jord visar på halter överstigande antagna riktvärden i en av punkterna. Punkten är placerad i den norra delen av fastigheten i bedöms grundvattenriktning mot Österfjärden. Halterna av tyngre aromater överskrider antagna riktvärden med 2 gånger och PAH ∑ övriga överstiger med drygt 5 gånger riktvärdet.

Analysresultaten för grundvatten visar på halter överstigande de antagna riktvärdena i det grundvattenrör som är placerat på områdets norra del. Det är PAH som överskrider antagna riktvärden med 28 respektive 19 gånger. PAH kan orsaka tumörliknande förändringar i akvatiska organismer.

5.5 RAGNSELLS

Analysresultaten för jord visar inte på några halter överstigande antagna riktvärden. Däremot påvisas närvaro av tyngre alifater i tre av punkterna.

Inga grundvattenprover har tagits i utredningen.

5.6 PREEM (NUMERA STENA RECYCLING AB)

Analysresultaten för jord visar inte på halter överstigande antagna riktvärden.

Analysresultaten för grundvatten visar inte på halter överstigande antagna riktvärden. Låga halter av tyngre alifater påträffades dock i båda grundvattenrör.

5.7 NORSK HYDRO OLJE AB (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB)

Analysresultaten för jord visar på halter överstigande antagna riktvärden i en punkt som är placerad i anslutning till cistern 102 som ligger i den västra delen av fastigheten mot Österfjärden. Föroreningsbilden stämmer väl överens med vad som konstaterades i en tidigare undersökning.

Analysresultaten för grundvatten visar på halter överstigande antagna riktvärden i det grundvattenrör som är placerat i områdets västra del, nedanför cistern 102. Det är främst toulen och xylen som överskrider riktvärdena. Dessa är aromatiska kolväten med kombinationer av alifatiska sidokedjor eller andra mättade och omättade ringar.

5.8 OLJEKAJEN

Analysresultaten för jord visar inte på halter överstigande antagna riktvärden. Låga halter av främst tyngre alifater kunde dock påvisas i tre av punkterna.

Inga grundvattenprover har tagits i utredningen.

5.9 FODERCENTRALEN, NCC

Analyserade halter påvisas under gällande riktvärden, både Naturvårdsverkets generella och beräknade platsspecifika för Hillskär. Analyserade halter understiger också Naturvårdsverkets halter för mindre än ringa risk förutom för zink i ett prov. För flertalet analyserade ämnen påvisas halterna under laboratoriets detektionsgräns för analysmetoden.

5.10 SVENSKA STATOIL AB (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB)

Analysresultaten för jord visar på halter av tyngre aromater överstigande antagna riktvärden i två punkter. En placerad i den norra delen av fastigheten och en mot Österfjärden.

Analysresultaten för grundvatten visar på halter överstigande antagna riktvärden i ett grundvattenrör placerat i områdets västra del. Främst är det PAH som överskrider men även halterna av alifater och aromater är höga, dock underskridande de antagna riktvärdena. PAH kan orsaka tumörliknande förändringar i akvatiska organismer.

5.11 HILLSKÄR

Analysresultaten för jord överskrider halten alifater i tre punkter. Framtagna platsspecifika riktvärden för skydd mot förorening i fri fas och fri fas har även noterats vid grävning av provgropar under tidigare utredningar. I sex provpunkter överskrider uppmätta halter aromater de platsspecifika riktvärdena för skydd av ytvatten. I två provpunkter överskrider uppmätt halt PAH platsspecifika riktvärden för skydd av ytvatten. I två provpunkter överskrider uppmätta halter arsenik platsspecifika riktvärden. Styrande för riktvärdet för arsenik är hälsoriskbaserat och exponeringsvägen är via intag av jord. I en provpunkt förekom även krom och koppar. Totalt sett är metallhalterna i området mycket låga förutom i två punkter.

Analysresultaten för grundvatten visar i tidigare utredningar att påträffade halter alifater överskred SPI:s hälsoriskbaserade riktvärde för inandning av ånga. Samma provpunkt visade dock vid ett senare tillfälle inga förhöjda halter av alifater men däremot påträffades det i två punkter aromater överskridande

riktvärdet för miljörisker i ytvatten. Vid provtagning 2015 av Envix påträffades, med två undantag, inga oljeföroreningar överskridande riktvärde för miljörisker i ytvatten eller hälsoriktvärden för inandning av ångor eller lukt. I två punkter överskreds riktvärde för risker för spridning till ytvatten för aromater. Järn, natrium, arsenik, kalium, magnesium och mangan har påvisats höga halter av. Även förhöjda arsenikhalter i en provpunkt har påträffats.

Efter utförd sanering av området år 2018 har följande åtgärdsmål uppfyllts:

- Området ska kunna användas som industrimark utan risk för negativa hälso- eller miljöeffekter.
- Arbetena ska inte påverka risken för spridning till Bottenviken eller eventuella emissioner till luft.
- Kvarlämnade massor och omförflyttade massor ska ej utgöra begränsning för att i framtiden exploatera Hillskärs området inkluderat ytor som det uppförs byggnader på.

5.12 GUSTAVS UDDE

Analysresultaten för jord påvisar att uppmätta halter metaller, olja, PAH och dioxin var samtliga under jämförda bedömningsgrunder.

En kompletterande miljöprovtagning utfördes av WSP 2021-06-01 med provtagning av marken kring oljeavskiljaren belägen i den norra delen av området. Inga av analyserna överskred något av riktvärdena.

Analysresultat för grundvatten visar i ett av rören placerad på den södra delen av området hög nickelhalt och mycket hög svavelhalt (SGU:s riktvärden). I ett grundvattenrör placerat på den östra delen av området, intill Österfjärden, observerades hög halt nickel och zink. I grundvattenrör på den norra delen av området uppmättes höga halter zink och mycket höga halter nickel.

Inga halter av olja eller PAH överskred SPBI:s riktvärden för petroleumämnen i grundvatten.

Vid den kompletterande miljöprovtagningen påvisades halter av ämnet benso(G,H,I)perylen som ligger över Holländska listans Target Value. Föroreningen kan ses som spår av påverkan från någon källa, men halten bedöms som låg. Övriga analyserade organiska ämnen visar ej detekterbara halter.

5.13 HOLMSUND 2:1, 2:52, 2:53 OCH 2:55

Utförda åtgärder har skett till acceptabla resthalter vilka inte utgör risk för människa eller miljö.

Kvarlämnade föroreningar vid väg och järnväg sammanfattas i följande punkter:

1. Under Axel Enströms väg finns restförorening som överskrider åtgärdsmålen längs en 90 m lång sträcka. Längs en mindre sträcka (30 m) har restförorening uppmätts i halter över 1000 mg/kg TS för summa PAH respektive arsenik.
2. Restförorening har även lämnats mot järnväg inom område A och B, dock i något mindre utsträckning. Längs järnvägen har halter över åtgärdsmål uppmätts lokalt i schaktväggar i 7 SEV (totalt 70 m). Längs 4 av dessa SEV (40 m) har restföroreningen halter överskridande farligt avfall.
3. Förorening under Holmsundsvägen samt GC-väg. Restförorening, delvis som fri fas kreosot, lämnades i schaktvägg i 6 SEV (60 m) gränsandes mot GC-väg (**Fel! Hittar inte referenskälla.**). F örorening fanns i ett ca 10-20 cm mäktigt gruslager ca 2,5 m under markytan Förorening förväntas fortsätta från GC-väg och in under Holmsundsvägen i enlighet med tidigare undersökningar.
4. I samband med omläggning av väg E12 och dess korsning med Holmsundsvägen kunde delar av förorening förknippat med en dräneringsledning under Holmsundsvägen åtgärdas. Halter över åtgärdsmålen avseende PAH kvarlämnades i två av SEV schaktväggarna gränsande mot norr samt öster (mot väg E12). Restförorening återfinns i grusskikt från 2,7 m under markytan.
5. Sanering inom område C (ÅVC) gränsade mot väg E12. Vägen har på delar av den aktuella sträckningen anlagts på utfylld del av Patholmsviken, det är därför sannolikt att förorening även

finns under vägkroppen. Vid saneringsschakt lämnades restförorening längs schaktvägg i 7 SEV (70 m).

5.14 PREEM BERGRUM (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB BERGRUM)

För analyser av explosiva gaser (LEL) i rören så det endast vid ett tillfälle kunnat uppmätas i något av bergrummen. Detta var vid provtagningen vid en provtagning under våren 2007 då 9,1% (LEL) uppmättes i rör 2. Vid övriga tillfällen har andelen explosiva gaser varit 0% för samtliga mätningar i de 3 rören.

Övriga gaser som redovisas är vätesulfid, kolmonoxid och syrgas. Inte vid något tillfälle ha vätesulfid detekterats. Gasbildning av kolmonoxid har påvisats vid några tillfällen i två rör (rör 1 och 2). En sänkning av syrgasnivåer mot det normala i luft har uppmätts vid några tillfällen.

Oljerester

Under 2006 och 2007 uppmättes BTEX (Bensen, Toulen, Etylbensen och Xylen) i koncentrationsintervallet 0,002-0,016 mg/l, men var under 2008 under analysmetodens detektionsgräns för samtliga ämnen. Halter av lättare alifater (C5-C16) har under 3 års mätningar visat koncentrationer under detektionsgränsen. Oljeindex som även inkluderar tyngre alifater C16-C40 har vid samtliga tillfällen varit under detektionsgränsen förutom vid den sista mätningen i november 2008 då ett oljeindex om 0,15 mg/l uppmättes. Det bedöms röra sig om rester av bensin i det röret (rör 1), då det förvarats just bensin i det aktuella röret. Inga ämnen har förekommit i halter som överskrider riktvärdet för ökad risk för skador på vattenlevande organismer i närliggande ytvatten.

I rör 2 påträffades petroleumkolväten vid samtliga 6 mättillfällen under 2006-2008. Även koncentrationer av BTEX har uppmätts i rör 2. Bensen låg mellan 0,005-0,011 under 2006-2007 men sjönk sedan till 0,0018 under 2008. Både toulen och etylbensen har uppmätts högst halter under 2007 men har sedan sjunkit under detektionsgräns under 2008. M/P/O-xylen har uppvisat halter om 0,1 mg/l under 2006 men har sedan sjunkit för varje mätning.

Halten av lättare alifater varierar mellan de olika mättillfällena. Halten aromater C8-C10 har vid ett tillfälle överskridit riktvärdet för en ökad risk för skador på vattenlevande organismer i ett närliggande ytvatten. Detta har sedan sjunkit och legat under detektionsgränsen.

Oljeindex har varierat mellan de olika mättillfällena från 1,2 mg/l till 0,11 mg/l.

Halterna i det tredje röret har inte vid något tillfälle uppmätts över detektionsgränsen för respektive mätmetod.

5.15 JÄRNVÄG I NORR

I område S1 var schakten förorenad från ca 0,4 m till 0,7 m djup och ända ner till schaktbotten. Hela schaktens storlek uppskattades till ca 30x11x2 m (660 m^3) och totalt transporterades 800,9 ton massor till Dåva mottagningsanläggning. Inträngande grundvatten och dagvatten samlades upp, provtogs, analyserades och pumpades sedan ut till ett dike som mynnar ut i Patholmsviken.

Inga av jordproverna från de urschaktade massorna visade på halter över laboratoriets rapporteringsgräns. Vissa lösningsmedel har detekterats i proverna.

Vattenproverna påvisade inga halter över de beräknade platsspecifika riktvärden som baseras på påverkan på recipienten.

I område S2 påträffades föroreningar på en sträcka på ca 40 m. Hela schaktens storlek uppskattades till ca 40x20x07-1,3 m (800m^3) och 1197,7 ton massor.

Längs med hela den västra samt delar av den östra schaktväggen förekom arsenik över gällande riktvärde för MKM. PAH (M och H) förekom även i halt över gällande riktvärde i den södra änden av den

västra schaktväggen och i den norra änden av den östra schaktväggen. Inga föroreningar över gällande riktvärden påträffades i schaktbotten.

5.16 VÄG E12 SAMT JÄRNVÄG

Sträckningen har delats in i delsträckorna A, B, C, D, E, F, G och H. A och B har redovisats i utredningen gällande Järnväg i norr (se tidigare kapitel). Resterande delsträckor redovisas nedan.

Delsträcka C

Längs med sträckan har metaller samt oljekolväten analyserats i 6 provpunkter. I en provpunkt har halter över de generella riktvärdena MKM uppmätts för arsenik, barium, bly och zink för djup 0-1 m under markytan.

Delsträcka D

Sediment i vattenområdet har undersökts med avseende på metaller samt oljekolväten i 14 provpunkter. Sediment ner till 0,5 m djup visar påverkan av metaller.

Delsträcka E

En riktad provtagning har gjorts här där prover har tagits från två punkter. Kemisk analys av metall samt oljekolväten visade blyhalt över MKM i en provpunkt på nivå 0,5 m. Övriga analyserade ämnen underskred de generella riktvärdet.

Delsträcka F

Sediment i området har undersökts i 10 provpunkter. Kemiska analyser har gjorts av metaller, oljekolväten, PCB, klorerade pesticider/herbicider och klorerade lösningsmedel. Samtliga provpunkter visar metallhalter i nivå med opåverkade sediment alternativt halter motsvarande liten/ingen påverkan fårn punktkälla. Avseende PAH samt övriga organiska föreningar har inga halter överstigande rapporteringsgräns uppmätts.

Delsträcka G

Området har undersökts i 12 provpunkter. Kemisk analys gjordes för samlingsprov mellan olika provpunkter. Samtliga analyser i jord underskred generella riktvärdet. Inom en del av sträckan noterades en förhöjning av alifatiska kolväten i grundvattnet samt fältnotering om oljedoft i jord. Halt i jordprov underskred MKM.

Öppen förbränning av olja har skett i ett antal bränngropar i området, ca 100-150 m väster om nuvarande sträckning. Oljeföroreningar har i anslutning till dessa konstateras.

Delsträcka H

Området är ej undersökt.

6 RISKBEDÖMNING

6.1 UMEÅ HAMN 2:4, ITU

De utförda undersökningarna visar att marken inom ITU:s område ej är påverkad av verksamheten med hänsyn till petroleumbaserade föroreningar.

6.2 UMEÅ HAMN 2:6 & 2:7

Erhållna analysresultat visar att tidigare påträffad förorening i mark till viss del har spridit sig till grundvattnet, påträffade halter understiger dock klart de riktvärden som anses relevanta för området.

6.3 JÄRNVÄGSUTLASTNINGAR

De utförda undersökningarna visar att marken inom områdena för järnvägsutlastningarna delvis är påverkad av verksamheten. Vid utlastningsområden 6-10 påvisas en tydlig närvaro av petroleumprodukter, främst i form av tyngre alifatiska kolväten. Uppmätta halter vid dessa områden understiger dock klart de aktuella riktvärdena och bedöms inte utgöra någon risk för omgivningen.

Prov taget i grundvatten indikerar en påverkan av tyngre alifater, dock understiger halterna antagna riktvärden.

6.4 SAKAB SYDKRAFT (NUMERA RAGNSELLS)

De utförda undersökningarna visar att marken inom Sakabs fastighet delvis är påverkad av verksamheten. I de norra delarna påvisas en tydlig närvaro av petroleumprodukter, främst i form av tyngre aromatiska kolväten och PAH:er. De tyngre aromaterna har en ökad förmåga att binda till organiskt material och är därför mindre rörliga än de med färre kolatomer, vilket minskar risken för spridning.

I denna undersökning har analyser utförts endast med hänsyn till föroreningar kopplade till hantering av bensin- och oljeprodukter. Inom SAKAB:s fastigheter sker dock även hantering av lösningsmedel och metallavfall.

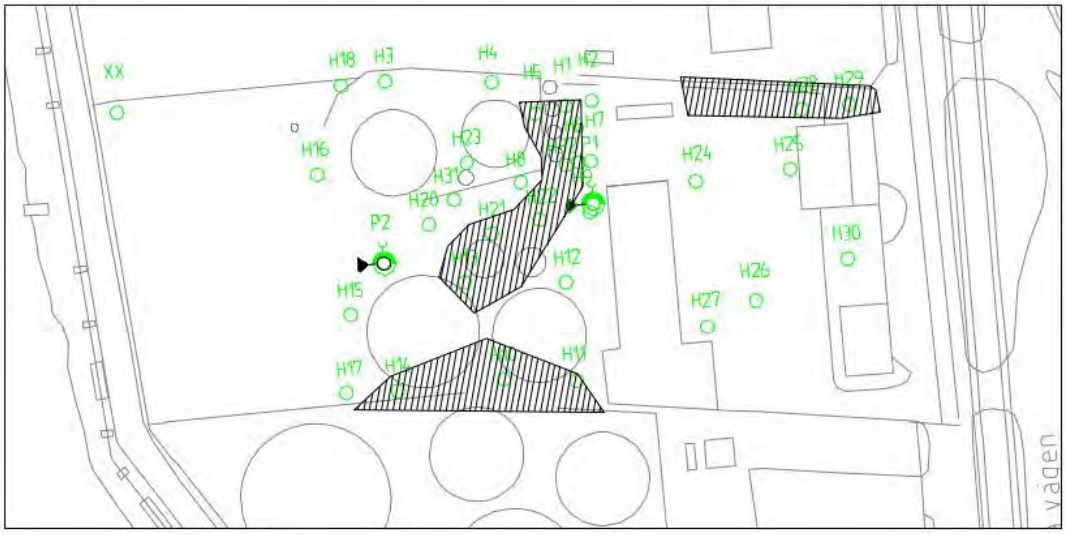
Grundvattnet i områdets norra del innehåller höga halter av PAH:er med risk för horisontell spridning till Österfjärden.

6.5 RAGNSELLS

De utförda undersökningarna visar att marken inom RagnSells fastighet delvis är påverkad av verksamheten, dock överskrids inte de antagna riktvärdena i någon punkt.

6.6 PREEM (NUMERA STENA RECYCLING AB)

De utförda undersökningarna visar att marken inom Preems fastighet är delvis påverkad av verksamheten. I undersökningen som utfördes 2001 påvisas en tydlig närvaro av petroleumprodukter. I figur 1 nedan visas utbredningen av de områden där höga halter har påträffats.

Figur 1. Det rastrerade området visar grova uppskattningar av områden med halter överstigande aktuella riktvärden.

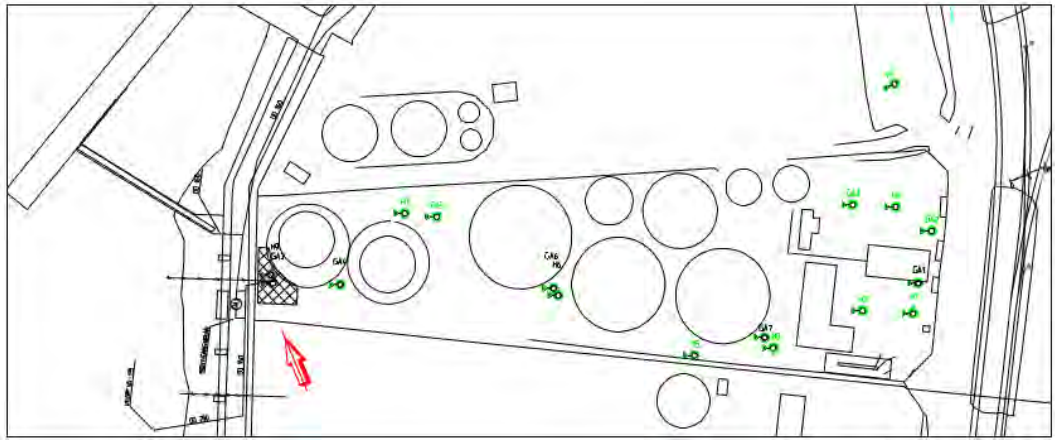
Aktuell undersökning visar dock att området för föroreningsspridning är avgränsad i östlig och västlig riktning. Inga halter överstigande aktuella riktvärden kunde konstateras varken i mark eller vattenprover.

6.7 NORSK HYDRO OLJE AB (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB)

Jord

De utförda undersökningarna visar att marken inom Hydros fastighet är delvis påverkad av verksamheten. Vid utlastningen påvisas en tydlig närvaro av petroleumprodukter, främst i form av tyngre alifatiska kolväten. Uppmätta halter vid utlastningen understiger dock klart de aktuella riktvärdena och bedöms inte utgöra någon risk för omgivningen. I den tidigare undersökningen uppmättes höga halter TEX (toulen, etylbensen och xylen) i en punkt vid utlastningen. Vid denna undersökning var halterna under detektionsgränser vid provtagning ca 10 m från den förorenade punkten. Föroreningen kan således antas vara lokal i sin utbredning.

I områdets västra del, nedanför cistern 102, uppmättes dock halter av alifater, aromater och BTEX som klart överskrider antagna riktvärden. Provtagningspunkten är belägen i anslutning till en oljeavskiljare som, enligt muntliga uppgifter, tidigare har fungerat dåligt. Oljeavskiljaren är numer ombyggd och antas fungera väl. I figur 2 nedan visas en uppskattning av det förorenade området.

Figur 2. Det rastrerade området visar en uppskattning av det förorenade områdets utbredning.

Halterna inom det markerade området överskrider riktvärdena upp till 13 ggr för TEX. Dessa föroreningar är relativt lättflyktiga och risk kan därmed finnas att de sprids via grundvattnet till recipienten.

Grundvatten

Grundvattnet i områdets västra del innehåller höga halter av lättflyktiga alifater, bensen, xylen och PAH:er med risk för horisontell spridning till Österfjärden.

Det riktvärde ”miljörisker i ytvatten” som jämförelsen förs mot har beräknats utifrån utspädning av grundvattnet i ett större vattendrag eller en sjö med utspädningsfaktorn 1/100 (hänsyn taget till extra säkerhet vid lågvattenföring). Eftersom detta område gränsar direkt till en havsfjärd är utspädningen betydligt större.

De påträffade halterna i grundvattnet överstiger de aktuella riktvärdena 0,1-6 ggr. Med hänsyn till den betydligt större utspädningen i detta fall jämfört med riktvärdesmodellen bedöms halterna i grundvattnet inte, i ett kort perspektiv, innebära någon akut risk för negativa miljöeffekter i recipienten. Däremot belastas den aktuella recipienten av föroreningar från hela oljehamnen och en jämförelse kan inte göras endast utifrån belastningen från Hydro.

6.8 OLJEKAJEN

De utförda undersökningarna visar att marken inom Oljehamnens fastighet för oljekaj delvis är påverkad av verksamheten med att erhållna halter klart understiger aktuella riktvärden.

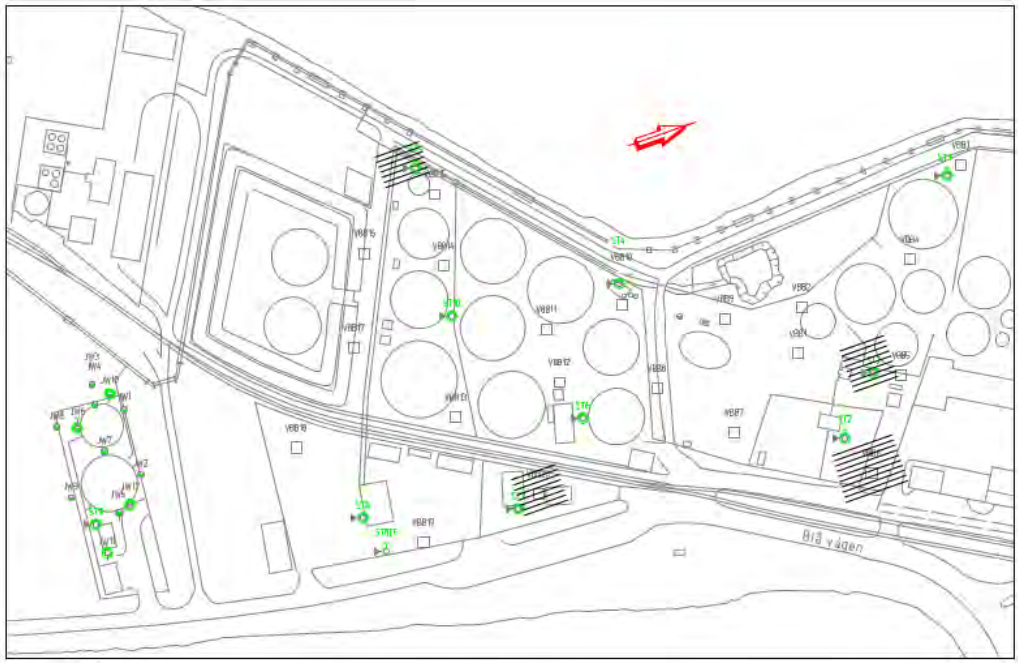
6.9 FODERCENTRALEN, NCC

De utförda undersökningarna visar att uppschaktade massor inom fastigheten Holmsund 2:65 understiger riktvärdena och det bedöms att massorna kan användas vid fyllningsarbete utan förhöjd risk för människors hälsa eller miljön.

6.10 SVENSKA STATOIL AB (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB)

Jord

De utförda undersökningarna visar att marken inom Statoils fastighet är delvis påverkad av verksamheten. Vid de två punkter som ligger mot Österfjärden påvisas en tydlig närvaro av petroleumprodukter, främst i form av alifater och aromater. Uppmätta halter vid dessa punkter understiger huvudsakligen de aktuella riktvärdena med undantag för tyngre aromater som överstiger riktvärdena 2 respektive 2,5 ggr. De tyngre aromaterna har en ökad förmåga att binda till organiskt material, vilket minskar risken för spridning. Uppskattad utbredning av föroreningar redovisas i figur 3 nedan.

Figur 3. Rastrerade områden visar grova uppskattningar av utbredningen av områden med halter överstigande aktuella riktvärden.

I områdets norra del, nedanför cistern 307, uppmättes halter av aromater som överskrider antagna riktvärden.

Grundvatten

Grundvattnet i områdets västra del innehåller höga halter av alifater, aromater och PAH:er med risk för horisontell spridning till Österfjärden.

Sedan utredningen har ett flertal mindre delsaneringar utförts i området.

6.11 HILLSKÄR

Utförd utredning påvisar att aktuellt delområde är förorenat av primärt tyngre oljeprodukter bestående av aromater och alifater. Föroreningarna ligger i majoritet under grundvattenytan i området. Föroreningarna föreligger med oljekoncentrationerna i haltvariation mellan 1000 och 10 000 mg/kg TS.

Nuvarande miljö- och hälsorisker med förekommande oljeförorening bedöms som låga, men att viss riskreduktion är motiverat ner till föreslagna åtgärdsmål. Med utförda kompletterande undersökningar som underlag för riskbedömning bedöms framtida risker och osäkerheten som små om efterbehandling utförs till presenterade åtgärdsmål.

Totalt inkluderas en hantering av ca 16 000 m^3 för at kunna åtgärda området. Volym förorenat vatten inom aktuellt delområde bedöms vid antagande om en effektiv porvolym om 30% till ca 9 000 till 12 000 m^3.

Kolväten (alifater och aromater) bedöms gå att efterbehandla med hjälp av biologisk kompostering.

Sedan utredningen har området sanerats år 2018 och bedöms uppfylla åtgärdsmål satta för området.

6.12 GUSTAVS UDDE

Resultaten från undersökningen visade inga halter metaller, olja, PAH eller dioxin över jämförda bedömningsgrunder LM. Provtagningen har utförts som en stickprovtagning vilket innebär att det kan förekomma förorening som inte påträffats genom utförda undersökningar.

Nickel och zink har i jämförelse med SGU:s bedömningsgrunder uppmätts i höga halter i grundvattnet. Det är okänt vad som föranlett de höga halterna. Metallerna nickel och zink har även påträffats i höga halter i grundvattnet utanför det planerade verksamhetsområdet under tidigare undersökningar (Envix, 2015). De förhöjda halterna bedöms inte utgöra någon risk för människans hälsa eller miljön. Inget grundvattenuttag planeras på fastigheten. Det finns inga kända dricksvattenbrunnar i närområdet.

Den kompletterande miljöprovtagningen i den norra delen av området kring oljeavskiljaren bedöms ej påverkat av läckage från oljeförening.

6.13 HOLMSUND 2:1, 2:52, 2:53 OCH 2:55

Halterna av förorening inom området innan sanering överskred riktvärden för arsenik samt PAH M varvid en sanering utfördes.

6.14 PREEM BERGRUM (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB BERGRUM)

Halten av explosiva gaser (9,1% LEL) som uppmättes i ett rör under våren 2007 bedöms som alltför låg för att det ska föreligga en explosionsrisk i bergrummet. De fortsatta mätningarna har sedan visat på nollresultat gällande explosiva gaser i bergrummen. Med hänsyn tagen till de sjunkande halterna lättflyktiga ämnen i brunnsvattnet i övriga två rör görs bedömningen att risken för bildning av explosiva gaser, och därigenom en ökad explosionsrisk, är mycket liten.

Halterna av petroleumämnen i rör 1 och 2 är i nuläget så låga att de ej utgör risk för hälsa och miljö i omgivning.

I området pågår nu en sanering och en saneringsanmälan är inlämnad.

6.15 JÄRNVÄG I NORR

Skydd av markmiljö och grundvatten är primärt styrande för kvarvarande föroreningar varför viss risk med kvarlämnad förorening finns för marklevande organismer. Grundvattenuttag görs inte i området varför skydd av grundvattnet bedöms som av mindre vikt.

För område S1 uppgår halten bensen till max 0,19 mg/kg TS varför skydd av hälsa inte är aktuellt i fallet.

I område S2 överstiger halten arsenik gällande riktvärde för MLM men föroreningen ligger djupt (ca 2 m) och under nya påförda massor varför hälsorisk ej bedöms föreligga.

Sanering är slutförd enligt uppställda avgränsningar och åtgärdsmål. Vissa kvarvarande föroreningar kvarstår i båda områdena. I område S1 förekommer föroreningar såsom främst aromater och bensen över MKM i schaktbotten och till viss del även i schaktvägg. Ytan är förhållandevis begränsad varför risk med kvarvarande förorening inte bedöms föreligga. I området S2 förekommer inga föroreningshalter över MKM i schaktbotten men arsenik och PAH-M och H förekommer i delar av både östra och västra schaktväggen. Viss risk med kvarlämnad förorening bedöms finnas men avhjälpande av denna förorening har inte legat inom ramen för föreliggande schaktarbeten.

6.16 VÄG E12 SAMT JÄRNVÄG

All hantering av förorenade massor kommer att utföras i enlighet med gällande lagstiftning och vid anläggningar vilka har erforderliga tillstånd för mottagning/behandling av respektive avfallsslag. Jord med halter under MKM kommer att användas som återfyllnadsmaterial. Jord med halter av olja och/eller metaller över MKM kommer att transporteras till anläggning med tillstånd att behandla och deponera detta material. Behandling hos mottagare beror av sammanställning av förorening. Transport av förorenade massor och annat avfall kommer att utföras i enlighet med gällande lagstiftning och av transportörer som innehar erforderliga tillstånd.

7 UTREDNING AV ÅTGÄRDER

För områden med påträffade föroreningar över riktvärden har följande åtgärder samt åtgärdsbehov tagits fram. Övriga området har åtgärder ej bedömts nödvändiga då inga föroreningar påträffats över gällande riktvärden.

7.1 NORSK HYDRO OLJE AB (NUMERA CIRCLE K TERMINAL SWEDEN AB)

Inom fastighetens västra del påträffades höga halter oljeföroreningar i anslutning till oljeavskiljaren. Även grundvattnet uppvisade halter överstigande aktuella riktvärden. Inom detta område kommer framtida åtgärder att krävas.

7.2 FODERCENTRALEN, NCC

Vid återanvändning av massorna utanför arbetsområdet ska en anmälan till miljökontoret utföras. Vid avlämnande av massor på mottagningsanläggning klassas de som ej förorenat inert avfall.

7.3 HILLSKÄR

Området är sanerat under 2018. Behov av uppföljning kan finnas vid eventuella framtida exploatering eller markarbeten. Marken inom det sanerade området uppfyller saneringsmålen, detta innebär dock inte att uppschaktade massor kan hanteras utan restriktioner. Hänsyn måste även fortsatt tas till att föroreningshalter upp till saneringsmålen finns på respektive djup inom området.

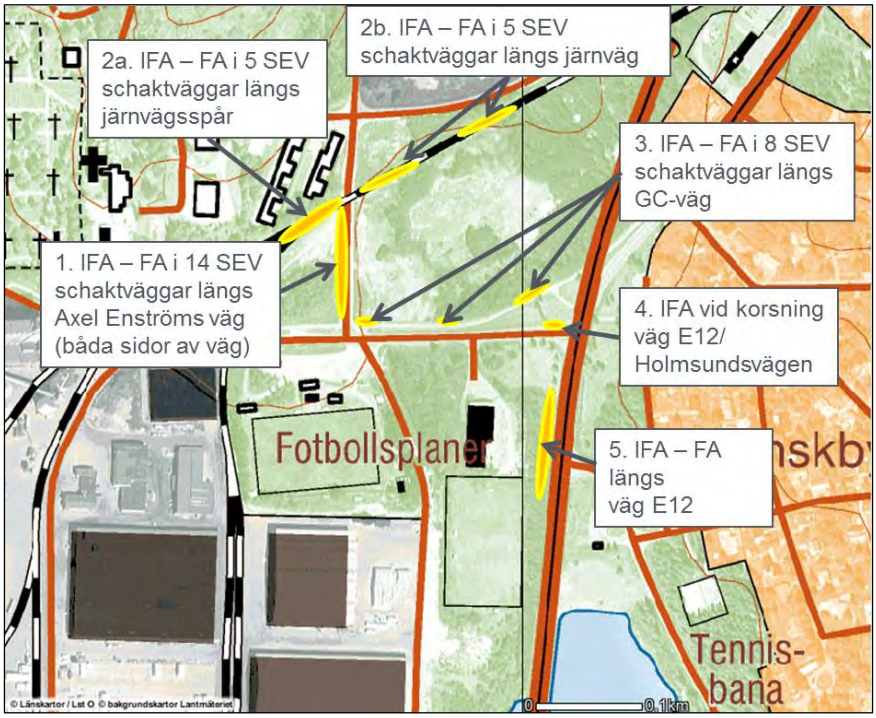
7.4 HOLMSUND 2:1, 2:52, 2:53 OCH 2:55

Sanering av området har utförts där 99 000 ton jord har schaktats ur och ersatts med rena massor från infrastrukturprojekt i Umeå tätort samt bergkross. Kemisk analys gjordes av de massor som användes för att bekräfta att de inte var förorenade. Vatten har renats genom en vattenreningsanläggning samt sandfilter.

Utförda åtgärder har skett till acceptabla resthalter vilka inte utgör risk för människa eller miljö. Acceptabla resthalter motsvarar de platsspecifika riktvärden som beräknats för att förhindra risk för hälsa och miljö med områdets markanvändning, industriområde med lagerlokaler.

Resthalten innebär dock att massor från saneringsområdet som innehåller arsenik och/eller PAH-halter från bakgrundsnivå till platsspecifika riktvärden kan utgöra en risk för hälsa eller miljö på en plats med annan markanvändning. Om massor förflyttas från området bör dess halt av arsenik och PAH undersökas för att förhindra att masstransporten medför en hälso- eller miljörisk på en ny lokal.

Kvarlämnad förorening vid väg och järnväg redovisas i figur 4 nedan. Schaktsanering kring dessa områden har skett med hänsyn till anläggningarnas stabilitet. Sanering mot väg E12, Holmsundsvägen, Axel Enströms väg och järnväg har skett med ett säkerhetsavstånd om 3 m från vägkant och släntlutning ca 1:2. Mängd förorening som kvarlämnats har beräknats utifrån medelhalt av klass IFA (icke farligt avfall) samt FA (farligt avfall) i schaktväggar och schaktbotten. Denna medelhalt är för arsenik 79 mg/kg och för PAH M 633 mg/kg. Mängd förorenade massor som lämnats kvar har uppskattats till 2700 ton vilket ger en mängd förorening som är kvar inom området till ca 200 kg arsenik och 2300 kg PAH M.

Figur 4. Kvarlämnade föroreningar markerade med gul/orange cirkel.

7.5 VÄG E12 SAMT JÄRNVÄG

Generellt gäller för hela entreprenaden att entreprenören ska ha en beredskap om förorenade massor påträffas genom syn- eller luktintryck under anläggningsarbetet. Förorenade massor definieras som massor med innehåll av föroreningar i halter som avviker från naturligt förekommande haltnivåer. Vid påträffande av förorenade massor ska tillsynsmyndigheten omedelbart underrättas. Eventuella massor som påträffas med föroreningshalter överskridande Naturvårdsverkets generella riktvärde för MKM ska omhändertas och transporteras till mottagningsanläggning med tillstånd att ta emot förorenade massor. Om det visar sig att föroreningen sträcker sig utanför de planerade schaktarbetena och/eller till ett större djup än preliminärt schaktdjup ska föroreningen positionsbestämmas innan återfyllnad. Som fysisk markering och för att förhindra återkontaminering genom partikeltransport läggs en geotextil mellan förorenade och rena massor.

Om risk föreligger att grundvatten som påträffas är förorenat, kommer provtagning att ske och analyser göras på berörda parametrar. Generella riktvärden saknas för denna typ av vatten. Bedömning av föroreningsgrad och tillvägagångssätt vid eventuell avledning av förorenat vatten utförs i samråd med tillsynsmyndigheten.

8 SLUTSATS

I större delar av Umeå Hamn har miljötekniska markundersökningar samt saneringar utförts. I de delar där utredningar inte har genomförts ska utredning av jord och grundvatten göras innan aktuellt område exploateras i enlighet med gällande lagstiftning i miljöbalken 26 kap. 22 §.

10 REFERENSER

Envix, 2015. Kompletterande miljöteknisk undersökning, spridningsmodellering, reviderad riskbedömning och åtgärdsutredning av oljeförorenat område vid Hillskär, Umeå hamn.

Envix, 2020. Miljöteknisk markundersökning inom Hillskär, Umeå kommun.

Golder Associates, 2010. Kompletterande miljöteknisk undersökning, riskbedömning och åtgärdsutredning. Holmsund 2:65, Umeå Hamn.

Kemakta konsul AB 2006, Riktvärden för ämnen i grundvatten vid bensinstationer – Kemakta AR 2005-31.

Naturvårdsverket, 2016. Naturvårdsverkets generella riktvärden för förorenad mark. Tabell publicerad juni 2016 på www.naturvardsverket.se.

RIVM, 2013. Target values och Signal values från the Dutch National Institute for Public Health.

SGU, 2013. Bedömningsgrunder för grundvatten, SGU-rapport 2013:01.

SPI, 2011. SPI Rekommendation, Efterbehandling av förorenade bensinstationer och dieselanläggningar.

SWECO Environment AB, 2008-12-29. Provtagning enligt kontrollprogram för avslutade bergrumsanläggningar i Holmsund, Umeå kommun.

Tyréns, 2004. Miljögeoteknisk undersökning områden för järnvägsutlastningar.

Tyréns, 2004. Miljögeoteknisk undersökning Nynäs.

Tyréns, 2004. Miljöteknisk undersökning Preem Raffinaderi AB.

Tyréns, 2004. Miljögeoteknisk undersökning RagnSells.

Tyréns, 2004. Miljögeoteknisk undersökning Sakab Sydkraft.

Tyréns, 2004. Miljögeoteknisk undersökning Svenska Statoil AB.

Tyréns, 2004. Miljögeoteknisk undersökning Umeå Hamn.

Tyréns, 2004. Miljögeoteknisk undersökning Norsk Hydro Olje AB.

Tyréns, 2019. Slutrapport sanering terminal Hillskär.

WSP, 2009. PM Markprovtagning Nynäs AB i Holmsund.

WSP, 2021. PM Kompletterande miljöprovtagning.

WSP, 2013-04-03. Ny järnväg och E12 i Holmsund, Umeå kommun. Rapport efter utförda saneringsarbeten, längdsträcka 905+100 – 905+250.

WSP, 2013-12-13. Holmsund sanering – Rapport efter utförda saneringsarbeten Fastigheterna Holmsund 2:1, 2:52, 2:53 och 2:55, Umeå kommun.

WSP, 2012-05-29. Umeå Hamn – Ny sträckning väg E12 samt järnväg. Underlag för anmälan enligt § 28 förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

VI ÄR WSP

WSP är ett av världens ledande analys- och teknikkonsultföretag. Vi verkar på våra lokala marknader med stöd av global expertis. Som tekniska experter och strategiska rådgivare har vi tillgång till ingenjörer, tekniker, naturvetare, planerare, utredare och miljöspecialister liksom professionella projektörer, konstruktörer och projektledare. Vi erbjuder hållbara lösningar inom Hus & Industri, Transport & Infrastruktur och Miljö & Energi. Med drygt 48 000 medarbetare på 550 kontor i 40 länder medverkar vi till en hållbar samhällsutveckling. I Sverige har vi omkring 4 200 medarbetare. wsp.com

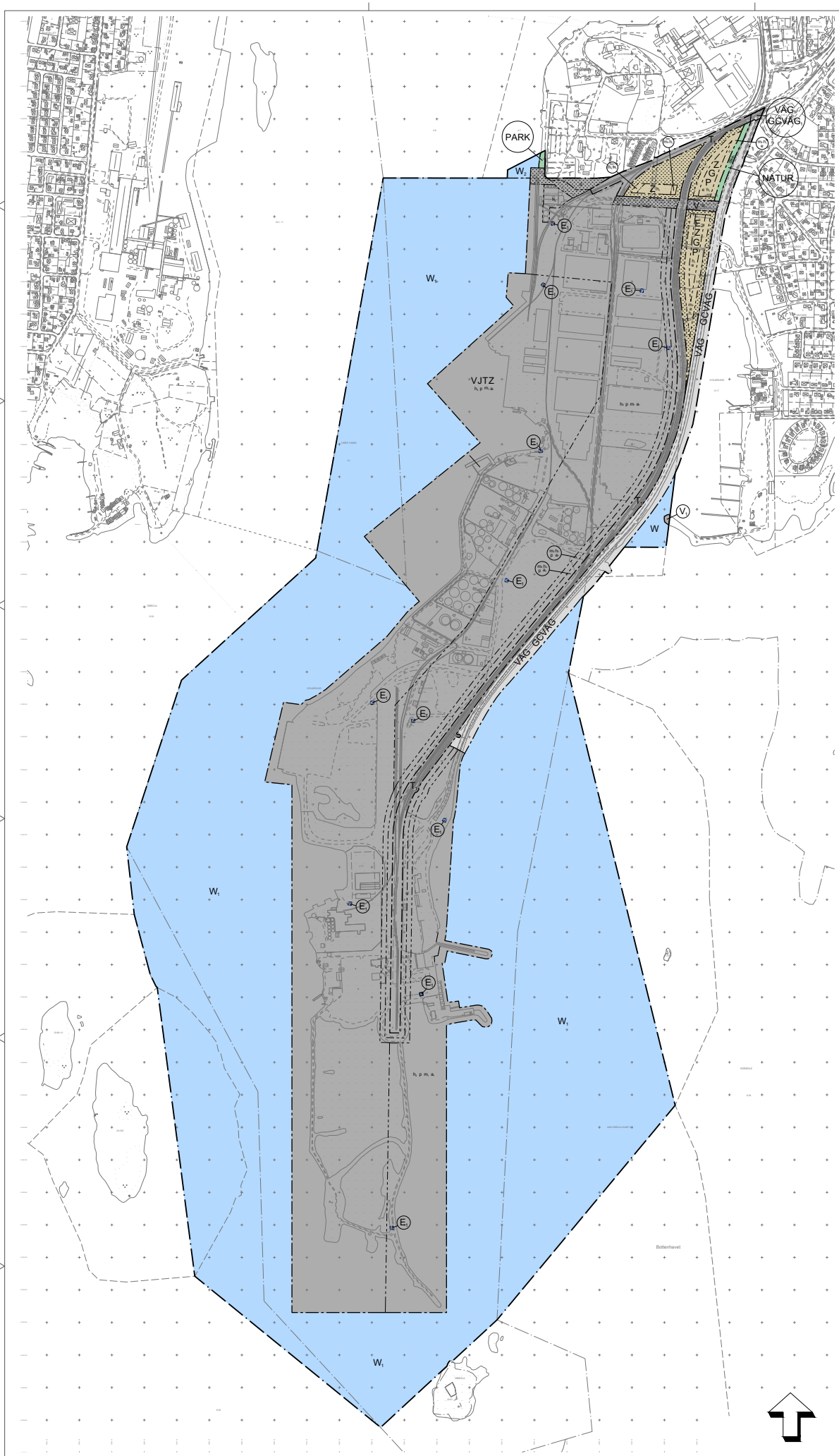
WSP Sverige AB

121 88 Stockholm-Globen

Besök: Arenavägen 7

T: +46 10-722 50 00

wsp.com

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

- GCVÄG — Gång- och cykelväg
- GCVÄG, — Gång- och cykelväg som får överbyggas med jämväg
- NATUR — Natur
- PARK — Park
- VÄG — Väg
- VÄG, — Väg som får överbyggas med jämväg

Kvartersmark

- E — Transformatorstation
- E$_a$ — Avfallsanläggning
- G — Drivmedel
- J — Industri
- P — Parkering
- T — Trafik
- T$_j$ — Järnväg
- V — Hamn
- V$_s$ — Småbåtshamn
- Z — Verksamheter

Vattenområde

- W — Vattenområde
- W$_i$ — Hamn
- W$_t$ — Hamn med vattenområde som får överbyggas

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Utformning av allmän plats

- dike$_a$ — Dagvattendike ska anordnas

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

- Marken får inte förses med byggnad

Fastighetsindelningsbestämmelser

- a$_s$ — Servitut avseende rätt till körtrafik till förmån för Holmsund 2:55 som belastar Holmsund 2:1

Höjd på byggnadsverk

- h$_1$ — Högsta nockhöjd är 15 meter
- h$_2$ — Högsta nockhöjd är 20 meter
- h$_3$ — Högsta nockhöjd är 40 meter
- h$_4$ — Högsta nockhöjd är 52 meter

Markens anordnande och vegetation

- n — Vegetationen ska behållas

Placering

- p — Byggnadsverk ska placeras så att de inte förhindrar eller försvårar för hamntrafiken eller underhåll av underjordiska allmänna ledningar.

Skydd mot störningar

- m$_1$ — erosionsskydd utanför kajkant ska placeras inom kvartersmark
- m$_2$ — För etablering av mindre och normalkänslig verksamhet krävs:
  - Byggnadstekniskt brandskydd - lägst brandteknisk klass EI 30 och fönster i lägst klass EW30 för fasader och tak vända mot trafikled för farligt gods.
  - Ej oskyddad stadigvarande vistelse utomhus.
  - Säker utrymningsväg (i riktning bort från trafikled för farligt gods)
  - Placering av friskluftsintag vänd bort från trafikled för farligt gods.
- m$_3$ — Endast etablering av ej känslig verksamhet

Plank/stängsel för skydd mot störningar och inträng får uppföras

Upphävande av strandskydd

Strandskyddet är upphävt. Detta gäller inom hela planområdet.

Utnyttjandegrad

- e — Största byggnadsarea är 30 % av fastighetsarean inom användningsområdet

Ändrad lovplikt

- a$_1$ — Bygglov krävs inte för upplag och materialgårdar. Bestämmelsen gäller under den tid detaljplanen gäller.

INFORMATION

Genomförandetiden är 5 år från den dag detaljplanen får laga kraft

Översiktsbild

GRUNDKARTA TILL DETALJPLAN

Upprättad: 2021-03-01 BN-2021/00282
Reviderad

Lantmäteri:

Mätning: AAR, SB, JÖ
Kartkonstruktion: AAR

Kartunderlaget omfattar HMK
- Innehållsförteckning: Mindre betydelsefull information har utelämnats
- Lägesnoggrannhet: Objekten är digitaliserade (förenklat)
- Aktualitetsstandard: Vissa preciserat kartinnehåll inom planområdet är kontrollerat och aktualiserat vid på kartan angiven tidpunkt

Koordinatsystem i plan och höjd: Sweref 99 TM resp RH 2000
Höjdinformation: Laserskannad 2013. Höjdkurvor med 1 meters ekvidistans
Omgivning: Digital primärkarta.
Ledningsförteckning: Ledningsägare har tillfrågats om ledningar och anläggningar
Kvalitetsnivå av redovisningsområde för ledningar:
Upphovsrätt: Umeå kommun
Kartan är anpassad för skala: 1:4000

Skala: 1:4000 (A0)

0 50 100 150 200 250 300 350 400 m

Samrådshandling
Till planen hör:
- Planbeskrivning
- Plankarta

Beslut
Antagen:
Laga kraft:
Vidimeras:

UMEÅ KOMMUN

BN-2020/02148 Plankartan är ritad av Johanna Söderholm

Detaljplan för fastigheten

Holmsund 2:65 m.fl. Umeå hamn

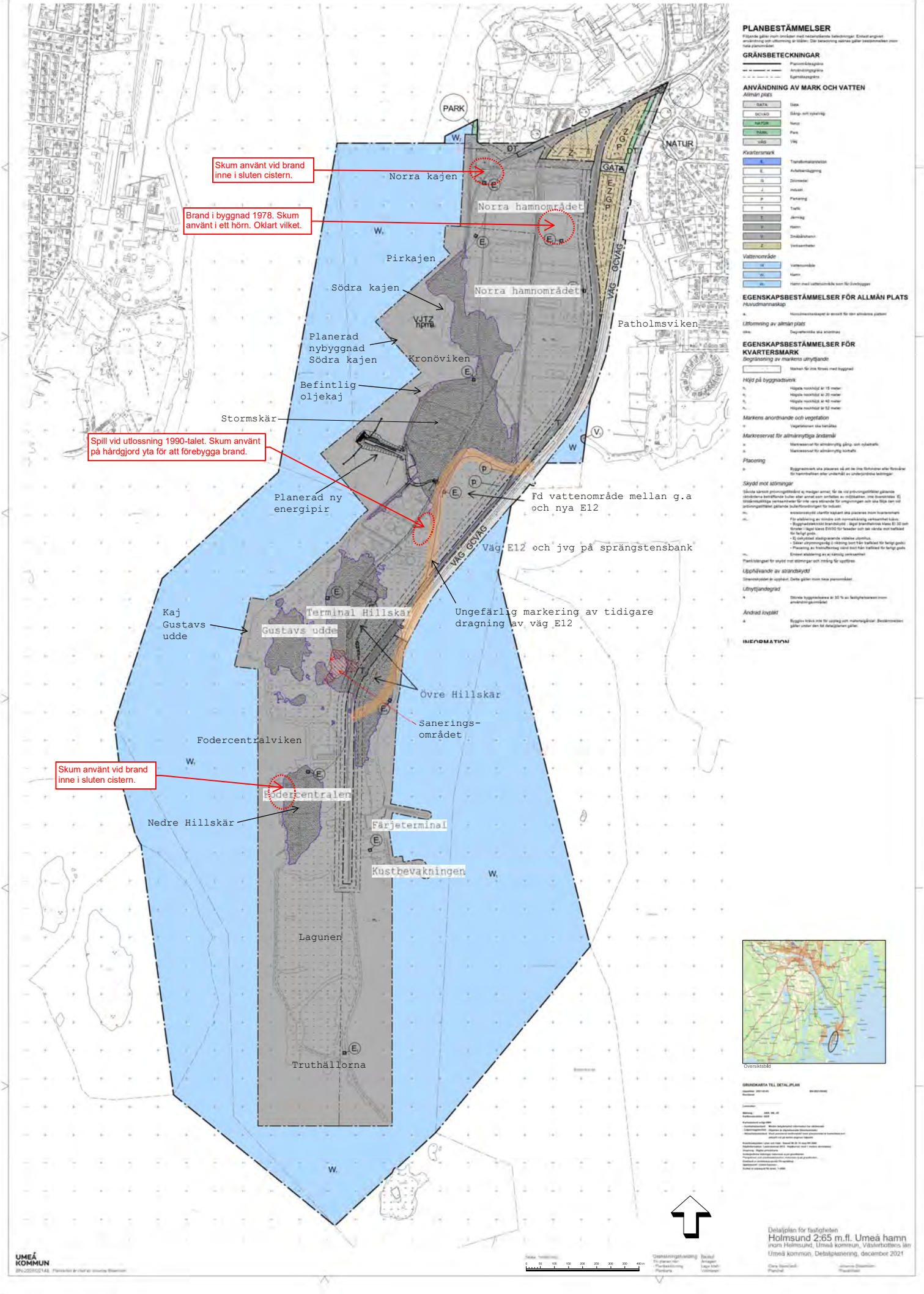
inom Holmsund, Umeå kommun, Västerbottens län

Umeå kommun, Detaljplanering, oktober 2021

Clara Ganslandt
Planchef

Johanna Söderholm
Planarkitekt

Karta med platser där brandsläckningsskum använts, se röd ring och röd text.

PELAGIA NATURE & ENVIRONMENT AB

Rapport 2022-06-14

Artskyddsutredning i området kring Umeå hamn, Umeå kommun - år 2021

På uppdrag av Umeå Hamn AB

PELAGIA NATURE & ENVIRONMENT AB

Adress:	Telefon:	E-post:	Hemsida:
Industrivägen 14, 2 tr 901 30 Umeå Sweden.	090–702170 (+46 90 702170)	info@pelagia.se	www.pelagia.se

Författare:	Direkt:	Kvalitetsgranskat av:
Ulf Sperens Sofia Lidfalk	+46 90702177 Ulf.sperens@pelagia.se	Kenneth Karlsson

Omslagsbild:	Foto:	Kartor:
Blåeld	Ulf Sperens	Lantmäteriets Öppna data. Metria, SeSverigeavtal

Innehållsförteckning

.....1
1 Inledning..... 5
2 Artskydd..... 5
2.1 Allmänt om artskydd..... 5
2.1.1 Gynnsam bevarandestatus..... 6
2.1.2 Skyddade arter enligt 8 kap. miljöbalken och fridlysning enligt artskyddsförordningen..... 6
2.1.3 Kontinuerlig ekologisk funktion, KEF, och 4 § fjärde punkten artskyddsförordningen..... 7
2.2 Rättsläget..... 8
2.2.1 EU-domstolens avgöranden Skydda skogen..... 8
2.2.2 Rättsläget i Sverige efter Skydda skogen..... 8
3 Resultat av inventeringar..... 10
3.1 Groddjur..... 10
3.2 Fåglar..... 11
3.2.1 Södra delen av Området (gulmarkerat i Figur 1)..... 11
3.2.2 Norra delen av Området (rödmarkerat i Figur 1)..... 13
3.2.3 Norra och södra delen tillsammans..... 14
3.3 Kärlväxter..... 15
4 Skyddsvärda områden för fåglar i Sverige..... 15
5 Påverkan på Området och förekommande arter..... 16
5.1 Häckande fåglar och lekande groddjur i vattensamling 2..... 16
5.1.1 Fåglar, status..... 17
5.1.2 Vattensamling 2 som häckningshabitat och regelbundet häckningsområde för fåglar..... 17
5.1.3 Groddjur, status..... 18
5.1.4 Vattensamling 2 som fortplantningsområde för groddjur..... 19
5.1.5 Bedömning av påverkan på respektive arts bevarandestatus, vattensamling 2 19
5.1.6 Skadelindrande åtgärder..... 19
5.2 Övriga vattensamlingar..... 20
5.2.1 Groddjur, status..... 20
5.2.2 Vattensamling 17a som fortplantningsområde för groddjur..... 20
5.2.3 Bedömning av påverkan på groddjurens bevarandestatus, vattensamling 17a 21

5.2.4 Skadelindrande åtgärder 21
6 Dispens enligt artskyddsförordningen 21
6.1 Behov av dispens 21
6.1.1 Fåglar och åkergroda, 4 § 22
6.1.2 Vanlig groda och vanlig padda, 6 § 22
6.2 Konsekvenser av Skydda skogen 23
7 Referenser 23

1 Inledning

Inför utbyggnadsplanerna av Umeå hamn har Pelagia Nature & Environment AB av Umeå Hamn AB fått i uppdrag att dokumentera förekomst av groddjur, fågel och kärlväxter inom ett cirka 160 hektar stort område (Figur 1), benämns hädanefter som Området. Inventeringarna utfördes år 2019 i den södra delen respektive år 2021 i den norra delen av Området (Figur 1).

Alla inventeringar har utförts inom Områdets terrestra del, inklusive dess dammar. Inga inventeringar eller observationer har således gjorts i vattnen utanför hamnområdet, vare sig i Ume älvs mynning eller i havet.

Figur 1. Naturvärdesinventering och riktade inventeringar av groddjur, häckande fågel och kärlväxter utfördes år 2019 i södra delen (gul streckad linje) respektive 2021 i den norra delen av Området (röd streckad linje).

2 Artskydd

2.1 Allmänt om artskydd

Fridlysningen av arter i Sverige har två ursprung. Dels de äldre svenska fridlysningsbestämmelserna, dels skyddet som kommer från EU:s två så kallade naturvårdsdirektiv och som genomför internationella konventioner. Naturvårdsdirektiven utgörs av fågeldirektivet från 1979 och art- och habitatdirektivet från 1992.

Fågeldirektivet fridlyser samtliga fågelarter som naturligt förekommer inom EU:s europeiska territorium, och har som syfte att säkra fågelarternas populationer. Art- och

habitatdirektivet fridlyser särskilt utpekade djur och växter som ska ha ett strikt skydd och som ska bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden.

I det svenska genomförandet har fåglarna samma fridlysningsskydd, 4 § artskyddsförordningen (2007:845), som de djurarter som fridlyses enligt art- och habitatdirektivet. Växterna respektive de nationella fridlysningsbestämmelserna regleras i separata paragrafer i artskyddsförordningen

2.1.1 Gynnsam bevarandestatus

Syftet med art-och habitatdirektivet är enligt artikel 2 i art-och habitatdirektivet, att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden genom att bibehålla eller återställa arterna i en så kallad gynnsam bevarandestatus. Enligt artikel 1 i art- och habitatdirektivet anses en arts bevarandestatus vara gynnsam när:
1. Uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö.
2. Artens naturliga eller hävdbetingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid.
3 Det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall bibehållas på lång sikt.

Med bevarandestatus för en art avses summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer. I praktiken har en art gynnsam bevarandestatus när det går bra för arten ur både kvantitets- och kvalitetsaspekt, samt när det finns goda förutsättningar för att det även fortsättningsvis kommer att gå bra.

2.1.2 Skyddade arter enligt 8 kap. miljöbalken och fridlysning enligt artskyddsförordningen

Med arter som skyddas enligt 8 kap. miljöbalken menas främst arter som skyddas enligt 8 kap. 1–2 §§ miljöbalken, det vill säga arter som skyddas av 4, 6, 7, 8, 9 §§ artskyddsförordningen. Dessa är följande:

1. djur och växter som i artskyddskyddsförordningens bilaga 1 är markerade med S samt ett N eller n,
2. djur och växter i bilaga 2 i artskyddsförordningen och
3. alla naturligt förekommande fåglar i Sverige.

Första punkten täcker in de arter som skyddas av art- och habitatdirektivets bestämmelser i artikel 12 och 13. Här ingår även andra arter som skyddas enligt en svensk bedömning eller till följd av andra internationella överenskommelser. De är markerade med ”n” (för närvarande endast järv och myskoxe). Markeringen med ett S anger att arten förekommer i Sverige och att förekomsten inte är tillfällig.

Av andra punkten, djur och växter i artskyddsförordningens bilaga 2, framgår vilka arter som bedömts behöva ett skydd utifrån ett rent svenskt perspektiv. En bedömning har gjorts av att det finns en risk att arten kan försvinna eller utsättas för plundring.

Angående den tredje punkten omfattas alla naturligt förekommande fågelarter i Sverige av skyddsbestämmelserna i 4 § artskyddsförordningen. Om rödlistade fågelarter eller fågelarter som är markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen förekommer i

påverkansområdet för en plan eller ett program bör effekter för dessa arter alltid identifieras, bedömas och beskrivas i miljöbedömningen. Även effekter på arter som är särskilt känsliga för det som planen eller programmet medger bör beskrivas. Ett exempel är arter som är särskilt känsliga för vindkraft (se Naturvårdsverkets rapport 6467, Vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss). När det gäller övriga fågelarter behöver en bedömning göras från fall till fall om effekter bör beskrivas. Risken för att övriga fågelarters populationer ska påverkas i ett område, så att deras bevarandestatus inte längre är gynnsam, är generellt sett begränsad. (Naturvårdsverket). Se dock det som lyfts nedan med avseende på rättsläget och 4 § fjärde punkten artskyddsförordningen.

Fridlysning regleras genom en rad förbud i 4-9 §§ artskyddsförordningen. Då 4 § första och andra stycket är av särskilt intresse återges den i sin helhet:

4 § I fråga om vilda fåglar och i fråga om sådana vilt levande djurarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N eller n är det förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödnings-, övervintrings- och flyttningsperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser.

Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

2.1.3 Kontinuerlig ekologisk funktion, KEF, och 4 § fjärde punkten artskyddsförordningen

Med begreppet kontinuerlig ekologisk funktion, KEF, avses den ekologiska funktion en livsmiljö normalt ständigt tillhandahåller åt en art, t.ex. som skydd eller födosökningsplats. När det gäller 4 § fjärde punkten artskyddsförordningen är det upprätthållandet av KEF som ska bedömas. Någon separat bedömning av bevarandestatus ska inte göras i prövningen avseende den fjärde punkten, dvs. avseende förbudet mot att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Denna punkt är den enda som inte kräver avsiktlighet för att förbudet ska inträda. MÖD har i sitt avgörande M 3276-20 konstaterat att det krävs att en skyddad art regelbundet använder området för fortplantningsområde eller viloplats för att förbudet ska träda in. Skyddet avser alltså inte livsmiljön i sin helhet och inte heller miljöer som är lämpliga biotoper för arten. Målet rörde i detta fall mindre hackspett, men även påverkan på KEF för andra rödlistade men mycket vanliga fågelarter (t.ex. björktrast, stare och entita) nämndes i domskälen. MÖD konstaterade att KEF för mindre hackspett skulle skadas eller påverkas av den planerade verksamheten och att den därmed var förbjuden då föreslagna skyddsåtgärder inte bedömdes tillräckliga.

För att undvika att förbudet i den fjärde punkten ska aktualiseras är det således nödvändigt att antingen undvika att KEF påverkas negativt för de arter som omfattas av 4 § artskyddsförordningen (t.ex. alla fåglar, fladdermöss, åkergroda, större vattensalamander och apollofjäril. Det gäller dock inte alla orkidéer, lummrar, vanlig groda, vanlig padda etc., eftersom dessa är skyddade enligt andra paragrafer) genom att i första hand undvika påverkan och i andra hand vidta tillräckliga skyddsåtgärder för att undvika negativ påverkan på KEF. Endast i sista hand bör det bli aktuellt att ansöka om dispens.

2.2 Rättsläget

Enligt EU:s praxis (Vägledning om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen i enlighet med rådets direktiv 92/43/EEG om bevarandet av livsmiljöer, EU-kommissionen 2007. Observera att en uppdaterad vägledning publicerades 2020) är en åtgärd avsiktlig om en verksamhetsutövare är medveten om att en fridlyst art dödas/störs, men ändå genomför åtgärden trots att störningen inte är syftet.

Mark- och miljööverdomstolen, MÖD, ansåg i sitt avgörande MÖD 2016:1, känt som Klinthagendomen, att för verksamheter där syftet uppenbart är ett annat än att döda/störa fridlysta djur är det rimligt att det krävs en risk för påverkan på artens bevarandestatus i området för att utlösa förbuden i 4 § första och andra punkten artskyddsförordningen. Detta har kommit att kallas Klinthagenkriterierna och gäller alltså att fånga eller döda djur samt att störa djur.

2.2.1 EU-domstolens avgöranden Skydda skogen

Den 4 mars 2021 meddelade EU-domstolen dom i de förenade målen C-473/19 och C-474/19, rörande begäran om förhandsavgörande från Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. Målen är även kända under namnet Skydda skogen. Innan Skydda skogen hade Sveriges praxis utformats inte minst genom Klinthagendomen och den prioritering som Naturvårdsverkets handbok (2009:2) för artskyddsförordningen föreslår. Prioriteringen löd: *”även om alla fågelarter omfattas bör arter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen, rödlistade arter samt sådana arter som uppvisar en negativ trend prioriteras i skyddsarbetet och dels genom MÖD 2016:1 där bl.a. följande uttalades: Av betydelse för bedömning av om en verksamhet aktualiserar förbuden enligt 4 § är om verksamheten innebär en negativ effekt på förutsättningarna att bibehålla eller återställa den gynnsamma bevarandestatusen för arten (även lokalt).”* Detta har haft genomslag i artskyddsutredningarna på så vis att påverkan på artens bevarandestatus varit central.

I Skydda skogen underkänner EU-domstolen den tillämpning som tidigare skett i Sverige vad gäller tillämpningen av 4 § punkterna 1-3 såvitt avser arter listade i art- och habitatdirektivet, dvs. N-markerade arter i artskyddsförordningen. Den svenska rättstillämpningen av 4 § punkterna 1-3 avseende fågeldirektivet påverkas inte av domen.

2.2.2 Rättsläget i Sverige efter Skydda skogen

Efter EU-domstolens förhandsbesked har MÖD tillämpat resonemangen i Skydda skogen vid några tillfällen, bland annat i målet M 13672-19, dom den 29 september 2021 och i målet M 3276-20, dom den 12 juli 2021. I det förstnämnda avgörandet menar MÖD att EU-domstolen slagit fast att art- och habitatdirektivet utgör hinder för en nationell praxis som innebär att de förbud som i svensk rätt kommer till uttryck i 4 § artskyddsförordningen blir tillämpliga endast om den berörda artens bevarandestatus påverkas. I det senare målet påtalar MÖD, med syfte på fågelutredningen, att inverkan på skyddade arters bevarandestatus ska vägas in först vid bedömningen av om dispens kan medges enligt artskyddsförordningen. I båda dessa avgöranden är det enbart 4 § fjärde punkten i artskyddsförordningen som prövas i sak och resonemangen som förs kan därför inte tillämpas bredare än för just det förbudet, dvs. förbudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser.

Det EU-domstolen säger i Skydda skogen är att förbuden i fjärde punkten aktualiseras även på individnivå och att förbuden gäller för samtliga fågelarter som naturligt

förekommer inom medlemsstaternas europeiska territorium, och således inte endast för de fågelarter som är minskande, rödlistade eller upptagna i bilaga 1 till artskyddsförordningen. EU-domstolen menar att förbudet mot att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser gäller oavsett om bevarandestatus påverkas negativt eller inte.

Det bör i sammanhanget framhållas att det råder viss oenighet kring om individskydd även ska anses gälla förbuden i 4 § punkterna 1-3 (avsiktligt döda eller störa), men enligt den tolkning som görs i Artskyddshandboken och vägledning om artskydd (Naturvårdsverket 2022) går det inte att tillämpa det resonemanget på annat än fjärde punkten då det är det enda som faktiskt prövats av EU-domstolen. Naturvårdsverket menar vidare att det inte finns någon skyldighet för Sverige att införa ett individskydd för fåglar utan menar att tillämpningen av 4 § punkterna 1-3 bör tillämpas som tidigare, dvs att vid bedömningen av vad ett områdes KEF (kontinuerlig ekologisk funktion, se nedan) består i, ska den specifika artens behov och känslighet vid fortplantningen samt den specifika platsens förutsättningar vägas in. Detta ska inte förväxlas med en fristående bevarandestatusbedömning, vilket inte är vad som åsyftas.

Individskyddet (punkterna 1-3) av fåglar har således inte prövats av MÖD i ljuset av Skydda skogen ännu. EU-domstolen har inte heller ändrat denna praxis om individskydd av fåglar då det inte ingick i prövningen. Mot bakgrund av detta drar Naturvårdsverket slutsatsen att tidigare MÖD-praxis (t.ex. Klinthagenkriterierna) i dagsläget får anses vara fortsatt gällande. Klinthagenkriterierna (för att förbuden i 4 § punkterna 1-2 artskyddsförordningen ska utlösas krävs en risk för påverkan på artens bevarandestatus) är därmed alltjämt gällande.

Underinstanserna, dvs. mark- och miljödomstolarna, MMD, har meddelat ett antal domar efter skydda skogen, t.ex. MMD i Vänersborg den 10 februari 2022 i mål nr M 5362-20. I detta avgörande menade MMD att det saknas stöd för att 4 § artskyddsförordningen ska tillämpas olika beroende på vilken art eller djurgrupp det handlar om. Vidare menade MMD att det faktum att artskyddsförordningen inbegriper särbestämmelser för nationellt skyddade arter tyder på att 4 § artskyddsförordningen är avsedd att tillämpas enhetligt för de arter som anges i bestämmelsen. Liknande resonemang, dvs. att så länge båda naturvårdsdirektiven regleras i 4 § artskyddsförordningen måste de tillämpas lika, kan noteras även i andra avgöranden från MMD. Konsekvensen av en sådan tolkning är att den strängaste tillämpningen blir gällande, alltså tillämpningen av individperspektivet utifrån art- och habitatdirektivet. I sin vägledning (Naturvårdsverket 2022) framhåller Naturvårdsverket att detta inte är praxis då en sådan tolkning går emot MÖD-praxis. Naturvårdsverket ser inte några EU-rättsliga hinder för att tillämpa fridlysningen i 4 § artskyddsförordningen olika för fåglar och de övriga arterna då de härrör från olika EU-direktiv.

3 Resultat av inventeringar

3.1 Groddjur

Av de vid 2019 års inventerade vattensamlingarna (A, B, C, 2, 17a och 17b) noterades förekomst av groddjur endast inom vattensamling 2 (Figur 2). I vattensamlingen fångades två unga (fjolårsjuvenila) åkergrodor, samt att 2–3 åkergrodor och 1–2 vanliga paddor hördes spela samtidigt. Inga ägg av något groddjur kunde hittas i dammen vid eftersök.

Av de vid 2021 års inventerade vattensamlingarna (2, 17a, 17b och 18) i maj noterades äggsamlingar av grodor i ett dike i anslutning till vattensamling 2 (3 äggklumpar) samt vid vattensamling 17a (cirka tio äggklumpar) (Figur 4). Att avgöra arttillhörighet enbart på äggsamlingarnas utseende är mycket svårt och vanskligt att göra, men de funna äggsamlingarna tillhör antingen vanlig groda eller åkergroda.

Den 1 juli 2021 inventerades efter grodlarver i vattensamlingarna 14 och 18 (Figur 4) med negativt resultat.

Figur 2. Undersökta vattensamlingar 2019 och 2021 förutom 4b som inte inventerats då tillstånd till utfyllnad finns beviljat.

Vanlig padda är fridlyst i Sverige enligt 6 § i artskyddsförordningen. Åkergroda är upptagen i bilaga 1 i artskyddsförordningen och omfattas därmed av skydd genom 4 § artskyddsförordningen.

3.2 Fåglar

3.2.1 Södra delen av Området (gulmarkerat i Figur 1)

Vid de utförda fågelinventeringarna (två inventeringstillfällen) noterades 46 fågelarter (Tabell 1) inom södra delen. Av dessa arter bedömdes 27 arter häcka eller troligen häcka, medan 19 arter bedömdes utnyttja södra delen enbart för födosök/övernattning eller för tillfälligt besök av området.

Tabell 1. Fåglar som noterats vid de utförda fågelinventeringarna inom södra delen av Området mellan den 16 maj och 21 juni 2019. I kolumnen Status anger ett H=häckande och ett H?=troligen häckande. Inom parentes till häckande eller troligen häckande arter anges ett skattat antal par utifrån säkra häckningskriterier (till exempel revirhävdande och/eller varnande fåglar samt dunungar) medan ett skattat antal par med ett frågetecken anger en osäker skattning av antalet par. Avsaknad av markering i kolumnen Kategori innebär att arten inte bedömts häcka inom södra delen av Området utan endast nyttjat inventeringsområdet för födosök/övernattning eller för tillfälligt besök. I kolumnen Kategori anges rödlistekategori med NT=nära hotad respektive VU=sårbar samt om arten är upptagen i Artskyddsförordningen=AF för arter som bedömts häcka eller troligen häcka inom den södra delen av Området.

Artnamn	Status	Kategori	Artnamn	Status	Kategori
Björktrast	H (2 par)	NT	Rosenfink		
Blåmes	H (2 par)		Rödhake		
Bofink	H (1 par)		Rödvingetrast	H (2 par)	NT
Drillsnäppa	H (1 par)	NT	Silvertärna		
Dvärgmås			Skata		
Fiskmås	H (1–2 par)	NT	Skrattmås	H (1–2 par)	NT
Grågås	H (3–5 par)		Småskrake		
Gråsparv	H (2–? par)		Stare		
Gråtrut			Steglits		
Gräsand	H (1–3 par)		Stenskvätta	H (5 par)	
Grönbena	H (1 par)	AF	Storskrake		
Grönfink			Strandskata	H (1 par)	NT
Gulsparv	H (2–? Par)	NT	Större strandpipare	H? (1 par)	
Hussvala	H (5 par)	VU	Svärta		
Hämpling			Sädesärla	H (4 par)	
Kaja	H (10 par?)		Sävsparv	H (2 par)	NT
Knipa	H (2 par)		Sävsångare	H (1 par)	
Knölsvan			Tamduva	H (10 par?)	
Koltrast			Trädgårdssångare	H (1 par)	
Kricka			Törnsångare		
Kråka			Vigg	H (1–2 par)	
Ladusvala	H (5 par)		Ängspiplärka	H (6 par)	
Lövsångare	H (5 par)		Ärtsångare		NT

Biotopmässigt kan den södra delen av Området delas in i tre tämligen väl skilda delområden; övre, centrala och nedre. Det övre delområdet består av busk- och trädklädda respektive öppna områden samt en cirka 0.6 hektar stor damm (vattensamling 2). Det centrala delområdet upptas till största del av hårdgjorda ytor men också av fodercentralen med dess baksida mot älven med frodigt uppslag av buskar och örter. Det nedre delområdet utgörs till största del av två stora dammar (lagunen) med omgivande vallar.

Inom det övre delområdet bland busk- och trädklädda respektive öppna ytor (Figur 3) bedömdes tio arter häcka. Specifikt vid dammen (Figur 3) bedömdes sex arter häcka i och kring dess omedelbara närhet.

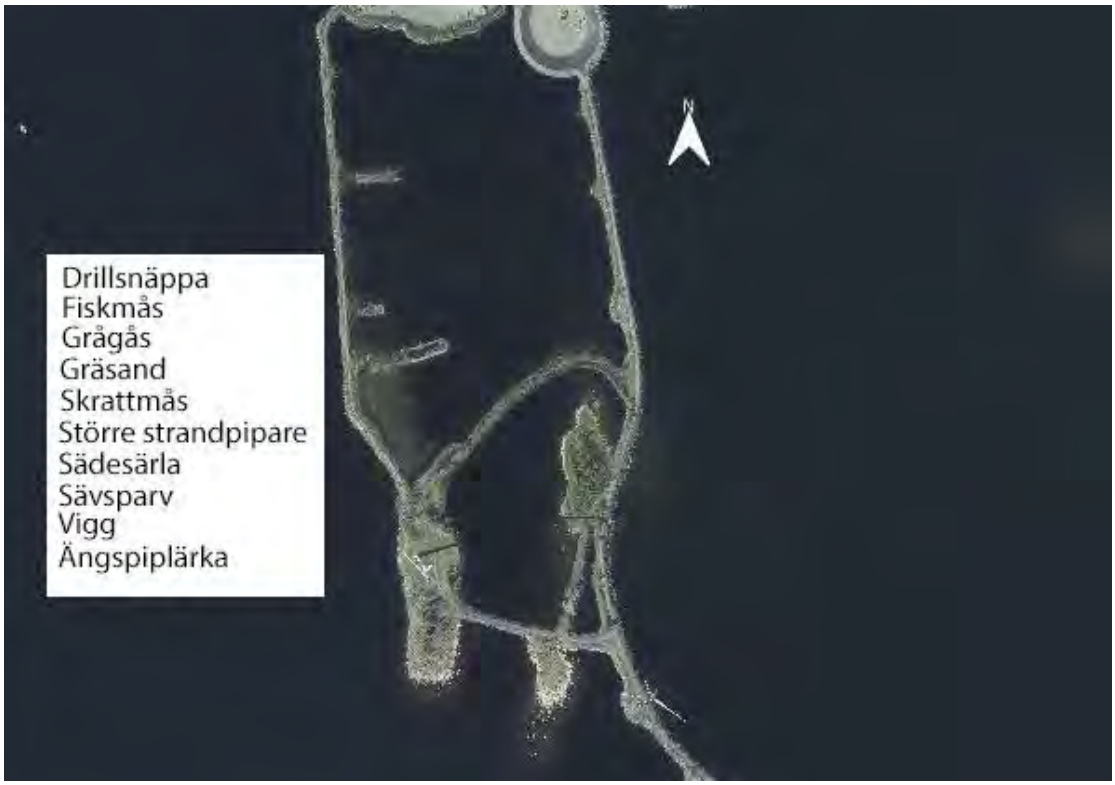
Figur 3. Arter som bedömdes häcka i det övre delområdet där tio arter (angivna i vit ruta till höger i bilden) bedömdes häcka i busk- och trädklädda respektive öppna områden. Specifikt bedömdes sex arter (angivna i vit ruta till vänster i bild) häcka i eller intill dammen (vattensamling 2 i Figur 2).

I det centrala delområdet (Figur 4) bedömdes tio arter häcka med fem arter (gråsparv, gulsparv, kaja, lövsångare och tamduva) knutna till fodercentralen respektive fem arter (hussvala, ladusvala, stenskvätta, sädesärla och ängspiplärka) knutna till öppna ytor eller byggnader.

Figur 4. Tio arter som bedömdes häcka i det centrala delområdet (angivna i vit ruta till vänster i bild).

I det nedre delområdet (Figur 5) bedömdes tio arter häcka med två arter änder (gräsand och vigg), en gåsart (grågås), två måsarter (fiskmås och skrattmås), två vadare (drillsnäppa och större strandpipare) samt tre arter tättingar (sädesärla, sävsparv och ängspiplärka).

Figur 5. Tio arter som bedömdes häcka i det nedre delområdet (angivna i vit ruta till vänster i bild).

Av de arter som bedömdes häcka inom södra delen av Området är en art (hussvala) rödlistad i kategorin sårbar (VU) medan åtta arter (björktrast, drillsnäppa, fiskmås, gulsparv, rödvingetrast, skrattmås, strandskata och sävsparv) är rödlistade i kategorin nära hotad (NT) (SLU, ArtDatabanken 2021). En art (grönbena) är listad i bilaga 1 i artskyddsförordningen. Samtliga inom EU vilt förekommande fåglar omfattas av 4 § artskyddsförordningen.

3.2.2 Norra delen av Området (rödmarkerat i Figur 1)

Vid de utförda fågelinventeringarna (två inventeringstillfällen) noterades 26 fågelarter (Tabell 2) inom den norra delen Området. Av dessa arter bedömdes 19 arter häcka eller troligen häcka, medan sju arter bedömdes utnyttja den norra delen enbart för födosök/övernattning eller för tillfälligt besök. Med anledning av att de två fågelinventeringarna utfördes relativt sent på säsongen kompletterades inventeringarna med uppgifter från Artportalen angående förekommande arter under perioden 16 maj till 9 juli för de senaste fem åren (2017–2021). Inrapporterade fynd visade på förekomst av ytterligare 20 arter, varav två av dessa bedömdes utgöra en del av den normala häckfågelfaunan (Tabell 2).

Tabell 2. Fåglar som noterats vid de utförda fågelinventeringarna inom norra delen av Området den 1 och 8 juli 2021 samt arter som rapporterats i Artportalen (kursiverad stil) under de senaste fem åren från norra delen under perioden 16 maj till 8 juli som bedömts tillhöra häckfågelfaunan. I kolumnen Status anger ett H=häckande och ett H?=troligen häckande. Avsaknad av markering i kolumnen Status innebär att arten inte bedömts häcka inom området utan endast nyttjat inventeringsområdet för födosök/övernattning eller för tillfälligt besök. I kolumnen Kategori anges rödlistekategori med NT=nära hotad respektive VU=sårbar samt om arten är upptagen i Artskyddsförordningen=AF för arter som bedömts häcka eller troligen häcka inom den norra delen av Området.

Artnamn	Status	Kategori	Artnamn	Status	Kategori
Björktrast	H?	NT	Rödvingetrast	H?	NT
Blåmes	H?		Silvertärna		
Bofink	H?		Skrattmås		
Busksångare			*Småskrake*		
Drillsnäppa			Stare	H?	VU
Fiskmås	H	NT	Steglits		
Gråsparv	H		Stenskvätta	H	
Gräsand			*Storskrake*		
Grönsiska			Strandskata	H	
Gulsparv	H	NT	*Större hackspett*		
Hussvala	H	VU	*Svarthätta*	H?	
Kaja	H		*Svartvit flugsnappare*		
Knipa			*Svärta*		
Knölsvan			Sädesärla	H	
Koltrast			Talgoxe		
Kråka			Tamduva	H	
Kärrsångare			*Trädgårdssångare*	H	
Ladusvala	H		*Törnskata*		
Lövsångare	H		Törnsångare	H	
Näktergal			*Vigg*		
Nötväcka			*Vitkindad gås*		
Rödhake			*Vitnackad svärta*		
Rödstjärt	H		Ängspiplärka	H	

Av de arter som bedömdes häcka inom norra delen av Området är två arter (hussvala och stare) rödlistade i kategorin sårbar (VU) medan fem arter (björktrast, fiskmås, gulsparv, rödvingetrast och strandskata) är rödlistade i kategorin nära hotad (NT) (SLU, ArtDatabanken 2021). Samtliga inom EU vilt förekommande fåglar omfattas av 4 § artskyddsförordningen.

3.2.3 Norra och södra delen tillsammans

Totalt noterades 59 arter förekomma inom Området, varav 28 arter bedömdes häcka och tre arter bedömdes som troligen häckande (Tabell 3). Övriga arter bedömdes inte häcka inom området utan har endast nyttjat detta för födosök/övernattning eller för tillfälligt besök varför dessa inte behandlas vidare i kommande avsnitt.

Tabell 3. Fåglar som bedömts häcka eller troligen häcka vid de utförda fågelinventeringarna inom hela Området 2019 och 2021 samt arter som rapporterats i Artportalen (kursiverad stil) under de senaste fem åren från områdets norra del under perioden 16 maj till 8 juli. I kolumnen Status anger ett H=häckande och ett H?=troligen häckande. I kolumnen Kategori anges rödlistekategori med NT=nära hotad respektive VU=sårbar samt om arten är upptagen i Artskyddsförordningen=AF.

Artnamn	Status	Kategori	Artnamn	Status	Kategori
Björktrast	H (2 par)	NT	Rödvingetrast	H (2 par)	NT
Blåmes	H (2 par)		Skrattmås	H (1–2 par)	NT
Bofink	H (1 par)		Stare	H?	VU
Drillsnäppa	H (1 par)	NT	Stenskvätta	H (7 par)	
Fiskmås	H (1–2 par)	NT	Strandskata	H (2 par)	NT
Grågås	H (3–5 par)		Större strandpipare	H? (1 par)	
Gråsparv	H (2–? par)		*Svarthätta*	H?	
Gräsand	H (1–3 par)		Sädesärla	H (6 par)	
Grönbena	H (1 par)	AF	Sävsparv	H (2 par)	NT
Gulsparv	H (2–? Par)	NT	Sävsångare	H (1 par)	
Hussvala	H (10 par)	VU	Tamduva	H (15 par?)	
Kaja	H (10 par?)		*Trädgårdssångare*	H (1 par)	
Knipa	H (2 par)		Törnsångare	H (1 par)	
Ladusvala	H (6 par)		Vigg	H (1–2 par)	
Lövsångare	H (7 par)		Ängspiplärka	H (8 par)	
Rödstjärt	H (1 par)				

3.3 Kärlväxter

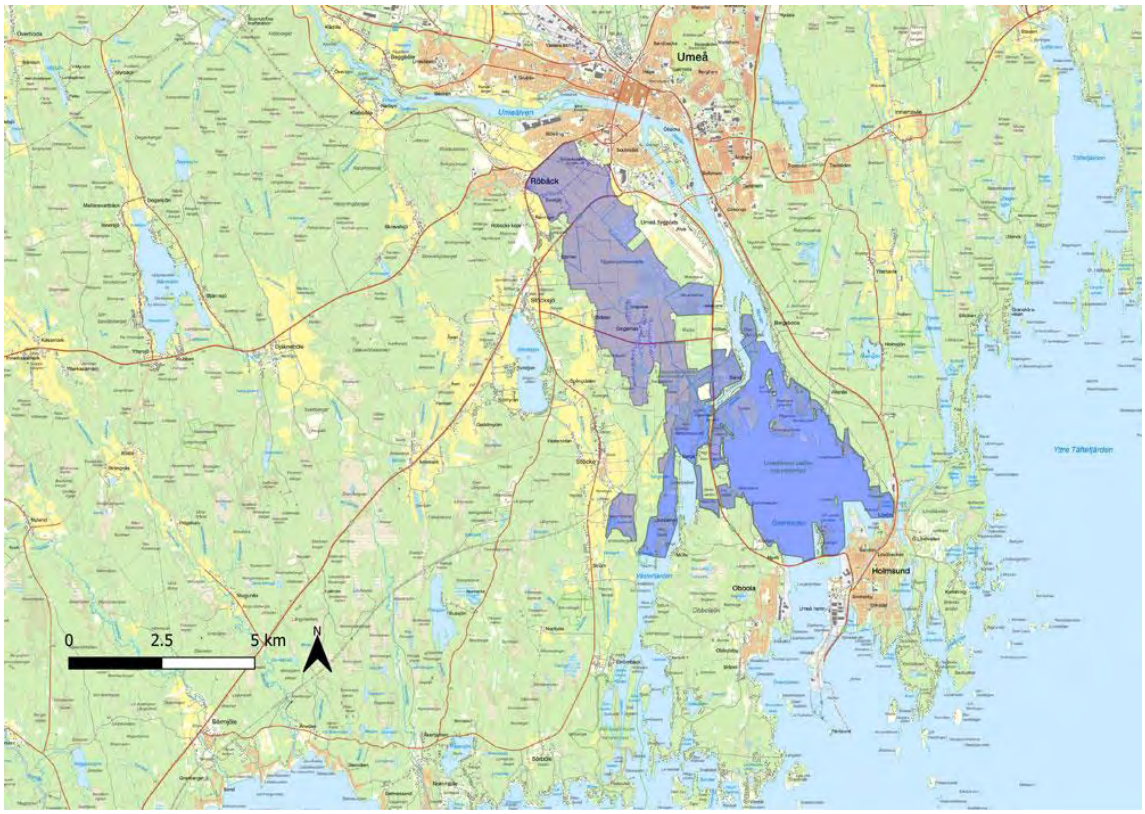
Totalt noterades 164 arter inom Området.

Inga av de noterade kärlväxterna är rödlistade eller finns listade i artskyddsförordningen.

4 Skyddsvärda områden för fåglar i Sverige

När det gäller skyddsvärda områden och fåglar har BirdLife International tagit sitt ansvar att hjälpa myndigheter och fåglar genom att peka ut de platser/områden som har störst betydelse för att bevara våra fågelpopulationer (https://birdlife.se/fagelskydd/iba/). Dessa skyddsvärda områden benämns IBA (Important Bird and Biodiversity Areas). IBA är det mest omfattande globala nätverket av naturområden och används bland annat som en ”skugglista” till Natura 2000. Det är dock först när IBA-områden ”uppgraderas” av myndigheter till att ingå i Natura 2000-nätverket eller designeras som naturreservat, nationalpark etcetera som skyddet blir juridiskt bindande. Grundtanken från BirdLife är att alla IBA ska inbegripas i respektive lands officiella naturskydd (https://birdlife.se/fagelskydd/iba/).

I Sverige har BirdLife International pekat ut 84 IBA-områden (http://datazone.birdlife.org/site/results?cty=202&fam=0&gen=0), varav ett område utgörs av Umeälvens delta och slätter (Figur 6).

Figur 6. Blå polygon visar det av BirdLife International utpekade IBA-området Umeälvens delta och slätter.

Utifrån BirdLife Internationals utpekande av IBA ingår inte Området som något område som är av speciell betydelse för rastande fåglar.

5 Påverkan på Området och förekommande arter

Umeå Hamn AB har hos Mark- och miljödomstolen ansökt om tillstånd att utföra vissa åtgärder, som:

- Utfyllnad av vattensamlingar 2, 14, 17 och 18.
- Utrivning och anläggande av pir och kajer (Norra kajen, Södra kajen och Energipiren) inkl. sprängning.
- Anläggande av pumpanläggning.
- Muddring av kajnära farledsytor och inför anläggande av kajer inkl. sprängning.
- Dumpning av muddermassor.
- Anläggande av tillfälliga bryggor.

Av ovanstående åtgärder är det endast utfyllnad av vattensamlingar som berör förekommande arter inom det inventerade Området, det vill säga den fasta marken. Inga arter har sina fortplantningsområden på pirar, kajer eller vid befintlig pumpanläggning. Övriga åtgärder omfattar arbeten utanför det inventerade Området.

5.1 Häckande fåglar och lekande groddjur i vattensamling 2

I vattensamling 2 noterades vid 2019 års inventering förekomst av sex fågelarter samt två arter groddjur, vilka bedömdes använda vattensamlingen som fortplantningsområde.

5.1.1 Fåglar, status

Av de sex häckande fågelarterna i vattensamling 2 bedömdes det finnas två par av gräsand respektive vigg medan det bedömdes häcka ett par av övriga arter (Tabell 4). En av arterna, sävsparv, är av Artdatabanken bedömd som nära hotad (NT) medan övriga arter är bedömda som livskraftiga. Grönbena, som av Artdatabanken är bedömd som livskraftig, finns upptagen i artskyddsförordningens bilaga 1.

Tabell 4. Tabellen redovisar bedömt antal häckande par (kolumnen Par) i vattensamling 2 vid 2019 års inventering. Statuskolumnen anger hur vanlig arten är i landskapet Västerbotten (Ottosson mfl. 2012, Birdlife Sverige 2019), där *enstaka* <200 par, *mindre allmän* = 200–2 500 par, *allmän* = 2 501–50 000 par. I kolumnen Par i Vb ges de av Ottosson m.fl. skattade antalet par i landskapet Västerbotten. Kolumnen Kategori anger Artdatabankens statusbedömning där LC = livskraftig och NT = nära hotad (sårbar). Den sista kolumnen anger om arten är upptagen i artskyddsförordningens bilaga 1 (AfB1).

Artnamn	Par	Status i Vb	Par i Vb	Kategori	Skyddsstatus
Gräsand	2	allmän	4 100	LC	
Grönbena	1	allmän	7 500	LC	AfB1
Knipa	1	allmän	4 400	LC	
Sävsparv	1	allmän	12 000	NT	
Sävsångare	1	mindre allmän	2 200	LC	
Vigg	2	allmän	13 000	LC	

Gräsand: Finns över hela landet, från utskärgårdarna till fjällens björkskogsregion. Den häckar nära vatten och våtmarker av alla slag. Boet placeras på marken. I Sverige beräknas det finnas 200 000 par (Ottosson m.fl. 2012).

Grönbena: Förekommer i stort sett i hela landet, men återfinns framförallt i norra Sverige. Den häckar mestadels på myrar, men också vid andra typer av småvatten. Boet placeras på marken. I Sverige beräknas det finnas 130 000 par (Ottosson m.fl. 2012).

Knipa: Knipa häckar över hela landet med undantag för fjällen ovan trädgränsen. Häckar i tjärnar, sjöar och i kusttrakter. Boet placeras på marken. I Sverige beräknas det finnas 89 000 par (Ottosson m.fl. 2012).

Sävsparv: Sävsparv häckar över hela landet i busksnår och bladvass vid sjöar, vattendrag och andra våtmarker. Boet placeras lågt i buske eller på marken. I Sverige beräknas det finnas 400 000 par (Ottosson m.fl. 2012).

Sävsångare: Sävsångaren häckar i vass och videsnår och påträffas i hela landet, men är vanligast i södra och mellersta Sveriges slättområden samt i nordligaste Norrland. Boet placeras lågt i tät vegetation. I Sverige beräknas det finnas 100 000 par (Ottosson m.fl. 2012).

Vigg: Förekommer i hela Sverige, men med en tyngdpunkt i norr och öster. Den häckar i ett flertal olika vatten (sjöar, åar dammar mm.) från utskärgårdarna till fjällens björkskogsregion, lokalt även ovan trädgränsen. Boet placeras på marken. I Sverige beräknas det finnas 75 000 par (Ottosson m.fl. 2012).

5.1.2 Vattensamling 2 som häckningshabitat och regelbundet häckningsområde för fåglar

Alla de sex fågelarter som bedömdes häcka i vattensamling 2 är flyttfåglar, vilket innebär att de inte uppehåller sig på häckningsplatsen hela året. Med andra ord upprätthålls inte reviret året runt. Av artbeskrivningarna ovan förstås att vattensamling 2 utgör ett lämpligt

habitat för arterna. Likaså förstås av artbeskrivningarna ovan att vattensamling 2 inte utgör ett unikt häckningshabitat för dessa sex arter då likartade habitat finns på många ställen i dess närhet och arterna inte har specifika krav på häckningsplatsen så länge det finns våtmark, buskage och/eller vass att tillgå beroende på art.

Hamnområdet är ett område där ornitologer ofta skådar fågel och rapporterat sina fynd till Artportalen, men i och med att området omfattas av den internationella sjöfarts- och hamnsäkerhetsregleringen (ISPS), har tillgängligheten alltmer beskurits av stängsel och andra hinder då verksamheten vid Umeå hamn expanderat, och antalet rapporterade fynd har därför minskat. För att erhålla en uppfattning om huruvida dessa sex arter regelbundet häckat i vattensamling 2 har en sammanställning gjorts över frekvensen av år som arten observerats under häckningstid (april – juli) under den period (år 2000 till och med 2007) då tillträde till vattensamling 2 inte var begränsad och den ornitologiska aktiviteten var stor i området (Tabell 5).

Tabell 5. År då en art finns noterad i vattensamling 2 under häckningstid enligt Artportalen under de år då tillgängligheten till området inte var begränsad och den ornitologiska aktiviteten i området var stor.

Art	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gräsand		x				x		x
Grönbena		x		x	x			
Knipa	x	x	x		x	x	x	x
Sävsparv				x	x	x	x	
Sävsångare	x	x		x	x	x	x	x
Vigg		x			x	x	x	x

Under förutsättning att resultatet i Tabell 5 speglar verkligheten är det ingen art som använder vattensamling 2 som häckplats alla år, även om knipa och sävsångare gör det merparten av alla år.

Fynd rapporterade i Artportalen efter 2007 visar sporadisk förekomst av de sex arterna (Tabell 6), vilket i stor utsträckning påverkats av svårigheten att ta sig till vattensamling 2 på grund av omfattande arbeten vid Umeå hamn.

Tabell 6. År då en art finns noterad i vattensamling 2 under häckningstid enligt Artportalen efter år 2007.

Art	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gräsand												x		
Grönbena												x		
Knipa										x		x		x
Sävsparv	x											x	x	
Sävsångare		x										x	x	
Vigg										x		x		x

5.1.3 Groddjur, status

Vanlig padda bedömdes finnas med 1-2 individer i vattensamling 2 medan åkergroda bedömdes finnas med 4-5 individer. Vanlig padda är fridlyst i Sverige enligt 6 § i artskyddsförordningen (SFS 2007:845). Åkergroda är upptagen i bilaga 1 i artskyddsförordningen och bedöms behöva noggrant skydd.

Vanlig padda: Vanlig padda förekommer i hela Sverige upp till Torne älv norr om polcirkeln. Förekommer i många olika miljöer och leker ofta i lite större vatten (Artdatabanken 2022). Är bedömd som livskraftig (LC) av Artdatabanken.

Åkergroda: Åkergroda är en av de vanligaste grodorna i Sverige och påträffas i hela landet utom i fjällkedjan (Artdatabanken 2022). Är bedömd som livskraftig (LC) av Artdatabanken.

5.1.4 Vattensamling 2 som fortplantningsområde för groddjur

Inga uppgifter finns att tillgå avseende hur frekvent vanlig padda och åkergroda nyttar vattensamling 2 för fortplantning. Däremot bedöms habitatet vara en lämplig fortplantningsplats för dessa groddjur varför det är mycket troligt att vattensamling 2 nyttjas frekvent vid lek och fortplantning.

5.1.5 Bedömning av påverkan på respektive arts bevarandestatus, vattensamling 2

Ingen av fågelarterna eller groddjuren är hotade arter, det vill säga, de är inte upptagna i hotkategorierna sårbar (VU), starkt hotad (EN) eller kritiskt hotad (CR). Däremot är sävsparv upptagen i kategorin nära hotad (NT). Enligt Artdatabanken har arten minskat mer eller mindre kontinuerligt sedan 1980-talet, orsaken till denna minskning är okänd. Sävsparv bedömdes som sårbar (VU) 2015 men beståndsminskningen har under de senaste 10 åren (tre generationer) stannat av på en låg nivå, vilket nu medför att den uppfyller kriterierna för nära hotad (NT).

Om vattensamling 2 fylls igen kommer habitatet för både fåglar och groddjur att försvinna.

Under förutsättning att de få individer av fåglar som nyttjat eller skulle kunna nyttja vattensamling 2 för häckning inte skulle hitta en annan häckningsplats, vilket är föga troligt, och betraktas som förlorade för arten skulle mindre än en promille av respektive arts antal häckande par i landskapet Västerbotten förloras och en tiondels till hundradels promille av Sveriges häckande par förloras.

Likaså för de fåtal groddjur som nyttjat vattensamling 2 för reproduktion, men som inte kan göra det om vattensamling 2 fylls igen, bedöms minskningen av antalet lekande och fortplantande groddjur troligtvis vara mindre än en promille av alla groddjur i landskapet Västerbotten med tanke på hur vanliga arterna är.

Slutsatsen är att bevarandestatusen för de sex fågelarterna och de två groddjuren som nyttjat vattensamling 2 för fortplantning inte påverkas på ett betydande sätt.

5.1.6 Skadelindrande åtgärder

I och med att inget annat alternativ finns tillgängligt än att fylla igen vattensamling 2 innebär det att den enda skadelindrande åtgärden som kan utföras är att inte fylla igen dammen under fortplantningssäsong för groddjur och fåglar, vilket i det här fallet sträcker sig från mitten av april till slutet av juli. Genom att utföra utfyllnaden under perioden augusti till september undviks att fågelbon, fågelägg, fågelungar, grodrom eller larver skadas samt att övervintrande grodor ännu inte gått i dvala i vattensamlingarna, vilka annars skulle kunna skadas om utfyllnad sker efter att vintervilan påbörjats.

5.2 Övriga vattensamlingar

I vattensamlingarna 14, 17b och 18 har inga arter som omfattas av 4, 6, 7, 8 eller 9 § § i artskyddsförordningen påträffats. Däremot påträffades, vid 2021 års inventering, äggsamlingar av antingen vanlig groda eller åkergroda i vattensamling 17a (Figur 7)

Figur 7. Äggsamling av antingen vanlig groda eller åkergroda påträffades vid vattensamling 17a under 2021 års inventering.

5.2.1 Groddjur, status

I vattensamling 17a noterades cirka 10 äggsamlingar vilket ungefär motsvarar 10 honor som lagt ägg. Utan DNA-analys är det i fält mycket svårt att avgöra om äggen är lagda av vanlig groda eller åkergroda varför respektive arts status sammanfattas. Vanlig groda är fridlyst i Sverige enligt 6 § i artskyddsförordningen (SFS 2007:845). Åkergroda är upptagen i bilaga 1 i artskyddsförordningen och bedöms behöva noggrant skydd.

Vanlig groda: Vanlig groda förekommer i stort sett över hela landet, utom på Öland och Gotland, och är en av de vanligaste grodorna. Förekommer i många olika typer av vatten (Artdatabanken 2022). Är bedömd som livskraftig (LC) av Artdatabanken.

Åkergroda: Åkergroda är en av de vanligaste grodorna i Sverige och påträffas i hela landet utom i fjällkedjan (Artdatabanken 2022). Är bedömd som livskraftig (LC) av Artdatabanken.

5.2.2 Vattensamling 17a som fortplantningsområde för groddjur

Inga uppgifter finns att tillgå avseende hur frekvent vanlig groda/åkergroda nyttjar vattensamlingen för fortplantning, men varken äggsamlingar eller grodor påträffades där vid 2019 års inventering. Däremot bedöms habitatet vara en lämplig fortplantningsplats för dessa groddjur.

5.2.3 Bedömning av påverkan på groddjurens bevarandestatus, vattensamling 17a

Vare sig det är äggsamling av vanlig groda eller åkergroda så är båda arterna bedömda som livskraftiga (LC) av Artdatabanken.

Om vattensamling 17a fylls igen kommer habitatet för groddjur att försvinna.

För de fåtal groddjur som nyttjat vattensamling 17a för reproduktion, men som inte kan göra det om vattensamling 17a fylls igen, bedöms minskningen av antalet lekande och fortplantande groddjur troligtvis vara mindre än en promille av alla groddjur i landskapet Västerbotten med tanke på hur vanliga båda arterna är.

Slutsatsen är att bevarandestatusen inte påverkas på ett betydande sätt för den art av groddjur, oberoende om det var vanlig groda eller åkergroda som nyttjat vattensamling 17a för fortplantning.

5.2.4 Skadelindrande åtgärder

I och med att inget annat alternativ finns tillgängligt än att fylla igen vattensamling 17a innebär det att den enda skadelindrande åtgärden som kan utföras är att inte fylla igen dammen under fortplantningssäsong för groddjur, vilket i det här fallet sträcker sig från mitten av april till slutet av juni. Genom att utföra utfyllnaden under perioden juli till september undviks att grodrom eller larver skadas samt att övervintrande grodor ännu inte gått i dvala i vattensamlingarna, vilka annars skulle kunna skadas om utfyllnad sker efter att vintervilan påbörjats.

6 Dispens enligt artskyddsförordningen

I det fall en åtgärd bedöms påverka fridlysta arter eller deras livsmiljö på så vis att något av förbuden i 4–9 §§ artskyddsförordningen aktualiseras krävs en dispens från länsstyrelsen för att få vidta åtgärden, vilket framgår av 14 och 15 §§ artskyddsförordningen. En förutsättning för att söka dispens är således att åtgärden i sig bedöms vara förbjuden enligt något av ovan nämnda lagrum.

6.1 Behov av dispens

Beroende på vilken paragraf i artskyddsförordningen som en fridlyst art faller under, ser förbudsbestämmelsen olika ut från den ena paragrafen till den andra. Därav diskuteras behovet av dispens utifrån två paragrafer i artskyddsförordningen som berör funna arter i det inventerade Området. Länsstyrelsen får enligt 14 § artskyddsförordningen i det enskilda fallet ge dispens från förbuden i 4, 5 och 7 §§ endast om en rad krav är uppfyllda, och först och främst prövas behovet av en dispens, dvs. det måste finnas skäl för dispens. De skäl som står listade i 14 § tredje punkten är de enda som kan ligga till grund för en dispens och några andra skäl än dessa ska således inte beaktas. De skäl som listas är:

> 3. Dispens behövs
>
> a) för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter,
>
> b) för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom,
>
> c) av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse,
>
> d) för forsknings- eller utbildningsändamål,

> e) för återinplantering eller återinförsel av arten eller för den uppfödning av en djurart eller den artificiella förökning av en växtart som krävs för detta, eller
> f) för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i liten omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar i en liten mängd.

Sett till de planerade åtgärderna som denna artskyddsutredning rör, är det inte uppenbart att det går att motivera behovet av en dispens utifrån kriterierna som lagstiftaren tillhandahåller i tredje punkten ovan. Undantag har t.ex. tidigare inte beviljats utifrån att vindkraft skulle anses vara ett sådant ”tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse” (MÖD, M 8428-06) och inte heller den omständigheten att en planerad verksamhet skulle innebära ca 300 nya arbetstillfällen i Härjedalens kommun (MÖD 2015:3).

6.1.1 Fåglar och åkergroda, 4 §

Med den föreslagna skadelindrande åtgärden för fåglar och åkergroda bedöms den planerade utfyllnaden av vattensamling 2 (och vattensamling 17a avseende eventuell förekomst av åkergroda) inte träffas av förbuden i artskyddsförordningens 4 § p.1–3. Det vill säga att utföra utfyllnaden av vattensamlingarna utanför häcknings- och fortplantningssäsong, men innan groddjuren gått i vintervila innebär att inga djur dödas med avsikt (4 § p.1), inga djur störs med avsikt under parnings-, uppfödnings-, övervintrings- och flyttningsperioder (4 § p.2) samt att inga ägg eller grodrom förstörs avsiktligt (4 § p.3).

Inte heller bedöms den planerade utfyllnaden av vattensamling 2 träffas av förbudet om att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser (artskyddsförordningen 4 § p.4) avseende fåglar och åkergroda (och vattensamling 17a avseende eventuell förekomst av åkergroda). Förvisso kommer en utfyllnad av vattensamling 2 och 17a innebära att habitaten försvinner och därmed mister sin kontinuerliga ekologiska funktion för de arter som kan utnyttja habitaten. Å andra sidan innebär förlusten av två mycket små habitat i förhållande till övriga frekvent förekommande lämpliga habitat lokalt, regionalt och nationellt att vattensamling 2 och 17a inte är av någon avgörande betydelse för arterna i fråga. Kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls för de arter som utnyttjat vattensamling 2 och 17a även utan dessa vattensamlingar då alla arter är livskraftiga (utom sävsparv som är nära hotad) och det inte råder brist på lämpliga habitat för dessa arter.

6.1.2 Vanlig groda och vanlig padda, 6 §

Med den föreslagna skadelindrande åtgärden för vanlig padda bedöms den planerade utfyllnaden av vattensamling 2 (och vattensamling 17a avseende eventuell förekomst av vanlig groda) inte träffas av förbuden i artskyddsförordningen 6 §. Det vill säga att utföra utfyllnaden av vattensamlingarna utanför häcknings- och fortplantningssäsong, men innan groddjuren gått i vintervila innebär att inga djur dödas, skadas, fångas eller samlas in på något annat sätt (6 § p.1) samt att inga ägg eller larver tas bort eller skadas (6 § p.2). En utfyllnad av vattensamling 2 respektive 17a bedöms dessutom inte påverka bevarandestatusen negativt för någon av arterna. Sammantaget bedöms det inte finnas ett behov av att söka dispens för den planerade utfyllnaden avseende arterna vanlig padda och vanlig groda.

6.2 Konsekvenser av Skydda skogen

Oaktat bedömningen ovan behöver det rådande rättsläget vad gäller artskydd i Sverige beaktas.

I de fall det inte går att undvika att ett förbud inträder, dvs. i de fall en art som skyddas enligt 4 § artskyddsförordningen, på individnivå, riskerar att få sitt fortplantingsområde eller sin viloplats förstörd, då krävs en dispens för att åtgärden ska vara tillåtlig om det inte går att vidta åtgärder som säkerställer kontinuerlig ekologisk funktion för arten. I sammanhanget ska det framhållas att det är tämligen svårt att få en sådan dispens. Detta leder oundvikligen till slutsatsen att det bästa alternativet är att i möjligaste mån undvika att träffa något av förbuden i 4 § genom att vidta tillräckliga skadeförebyggande åtgärder.

Med anledning av det rådande rättsläget, dvs. att mark- och miljödomstolarna tolkar och tillämpar Skydda skogen olika, kan det inte uteslutas att behov av dispens kan krävas för samtliga arter som häckar i det tilltänkta området och som omfattas av 4 § artskyddsförordningen. De arter som i detta fall kan beröras är samtliga vilda fåglar samt åkergroda. Mot bakgrund av Naturvårdsverkets tolkning (Artskyddshandboken och vägledning om artskydd 2022) av det rådande rättsläget är det dock inte sannolikt att det är åt det hållet svensk praxis kommer att utvecklas. Mot bakgrund av detta är det i dagsläget inte motiverat att ansöka om dispens för samtliga arter som häckar inom området ”i förebyggande syfte”, utan sådana dispenser bör ansökas om först på förekommen anledning.

7 Referenser

Birdlife Sverige 2019. Sveriges fåglar 2019 – Hur går det för Sveriges fåglar med särskilt fokus på läget i skogen? ISBN 978-9188124-67-8.

Naturvårdsverkets handbok (2009:2)

Naturvårdsverket: https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/specifik-miljobedomning/biologisk-mangfald-i-miljobedomning/artskydd-i-specifik-miljobedomning/#E223998303

Naturvårdsverket: https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/arter-och-artskydd/artskyddshandboken-och-vagledning-om-artskydd/vagledning-om-fridlysning-av-faglar/

Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S. & Tjernberg, M. 2012. Fåglarna i Sverige, antal och förekomst. Sveriges Ornitologiska Förening.

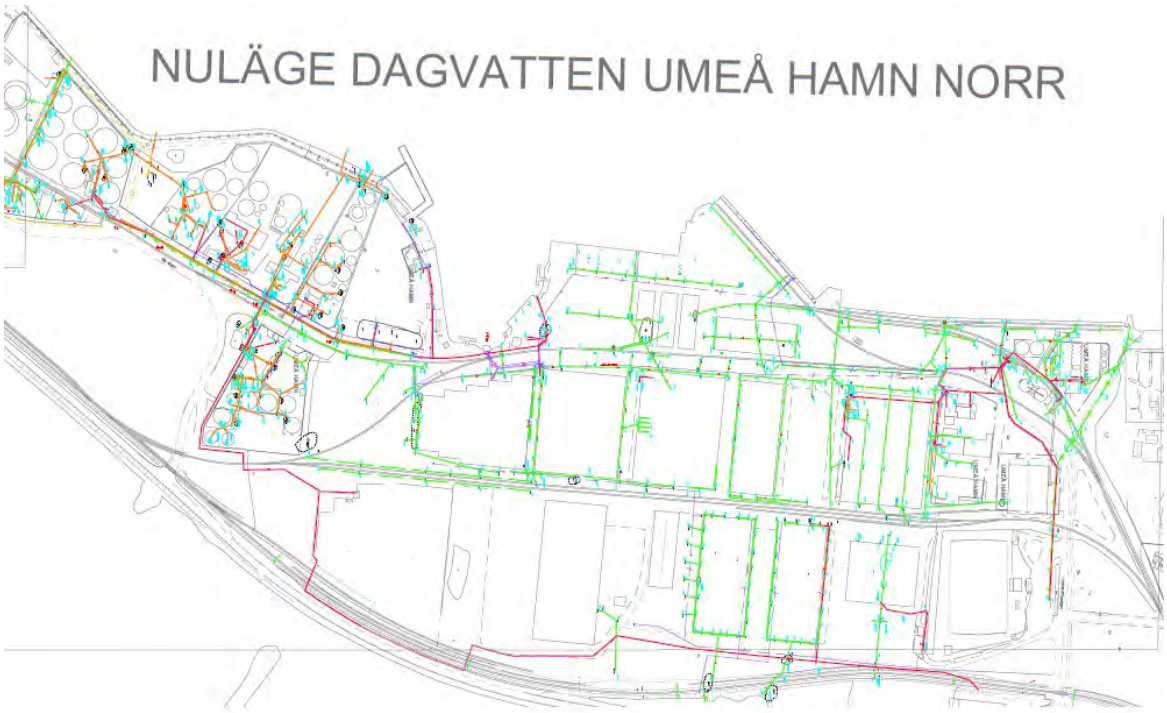
SLU, Artdatabanken 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Umeå Hamn

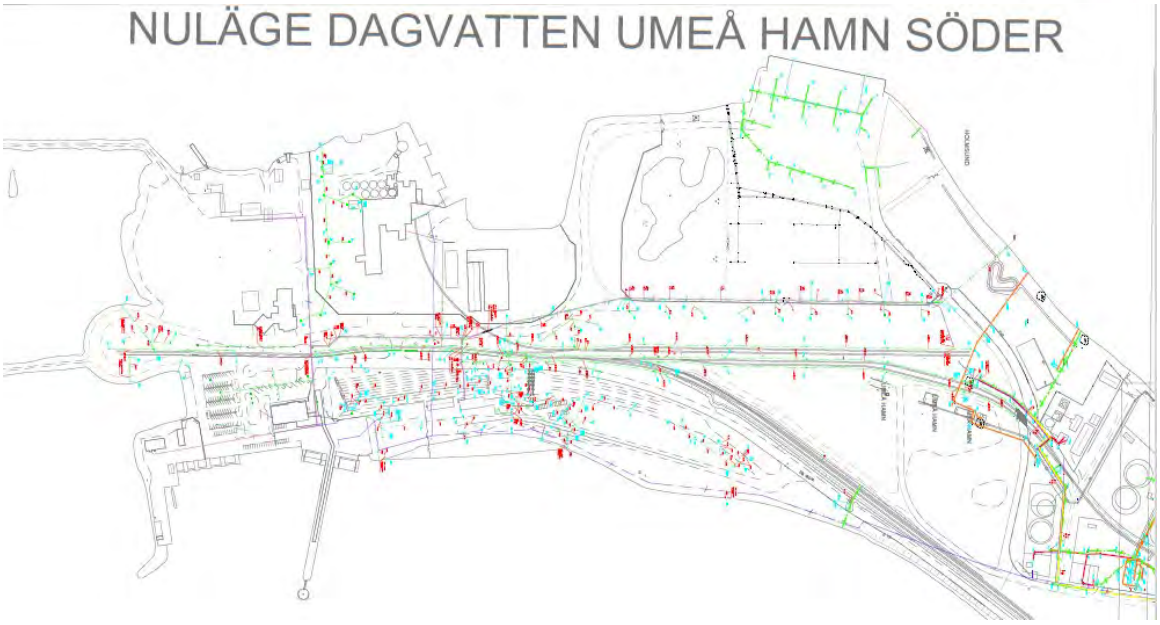
Handlingsplan för dagvattenhantering i Umeå hamn

Nulägesbeskrivning

Umeå hamn omfattar ca 90 ha varav drygt 80% utgörs av hårdgjorda ytor. Befintliga hårdgjorda ytor är utformade att hantera dagvatten. Inför utbyggnaden av Umeå hamn så genomfördes en noggrann genomgång av dagvattensystemet för att klarlägga status och eventuella renoveringsbehov. Därtill rengjordes hela systemet. Utifrån resultaten från genomgången har samtliga akuta renoveringsbehov åtgärdats. Alla underlag inklusive filmer finns samlade i en omfattande rapport. Dock saknas en sammanställning av resultaten i tabellformat. Arbetet har genomförts av Tyréns under perioden 2021-2023.

Dagens dagvattensystem i den norra delen av hamnen

Dagens dagvattensystem i södra delen av hamnen

Kvarken Ports verksamhetstillstånd som beviljades av Mark och miljödomstolen 2024, ingår en dagvattenutredning inklusive ett kontrollprogram för vatten. Provtagning enligt programmet är påbörjad och kommer att pågå i tre år, fram till 2028. Detta är reglerat i ett prövotidsvillkor i det hamntillstånd som erhållits. Kvarken Ports har kontinuerliga samrådsmöten med MHS för att fånga aktuella frågor kring vattenkvaliteten. Efter att prövotiden är slut ska Kvarken Ports göra en slutrapport med förslag till åtgärder om så krävs.

Förslag till handlingsplan

- Utifrån resultaten i genomförd genomgång av befintligt dagvattensystem görs en sammanställning av åtgärds/underhållsbehov under de kommande 10 åren. (2026-2027)
- Systemet inklusive anläggningar dokumenteras i GIS. (2026-2030)
- Kontrollprogrammet för vatten fullföljs enligt villkor i verksamhetstillstånd. (2026-2028)
- I pågående detaljplaneprocess för hamnen införs en bestämmelse att kommande lov ska innehålla godtagbara dagvattenlösningar (2025)

Exempel på tillämpning av handlingsplanen

Vid etablering av verksamhetsytor eller nya kajdelar görs en projektering av dagvattensystem för aktuellt område. Detta görs på ett strukturerat sätt. Nedan ges ett aktuellt exempel för hur dagvattenfrågan hanteras för verksamhetsytan ”Kilen” som håller på att projekteras.

Umeå Hamn AB håller på att iordningställa en ny verksamhetsyta för hantering av stålskrot som ska användas som insatsmaterial vid ståltillverkning. I projekteringsskedet har Umeå Hamn tillsammans med operatören tagit fram riktlinjer och förutsättningar för ytan samt vilka material

som ska hanteras. I detta ingår eventuella krav från miljödomstolen eller andra myndighetskrav. I detta fall har kunden Stegra tag fram en dagvattenutredning som utförts av Sweco. Denna utredning ligger som grund för projekterande konsult. Se bifogad fil, Dagvattenutredning Metallskrot, Stegra Umeå Hamn

Riktlinjer och förutsättningar

Flödes- och fördröjningsberäkning genomfördes enligt Svenskt Vattens publikation P110 som anses som branschstandarden i Sverige när det gäller avledning av dagvatten. Vid beräkning av dimensionerande dagvattenflöden har en klimatfaktor på 1,25 använts. Detta innebär att det tas höjd för en förväntad ökning av intensiteten på dimensionerande regn med 25 procent i ett framtida klimat.
För utformning och dimensionering av dagvattenrenande anläggningar användes utöver SV P110 även Svenskt Vatten Utvecklings rapport Nr. 2019–20[1].
Miljökvalitetsnormerna för de vattenförekomster dit avrinnande dagvatten planeras ledas är styrande för dimensioneringen av dagvattenanläggningarna.

Efter att flödesberäkning och fördröjningsberäkningar utförts.
För planområdet kommer reningsbehovet att vara styrande då det gäller dagvattenhanteringen.

En beräkning av förväntade dagvattenföroreningar har utförts med hjälp av den webbaserade recipient- och dagvattenmodellen StormTac (v.25.2.2).

Områdesbeskrivning

Det sökta område omfattar ca 5,17 ha och präglas i dagsläget av en blandad markanvändning där hårdgjorda ytor med grusbeläggning, mindre lagringsytor såsom grönområden förekomma, se figur 3-1

Figur 1-1: Karta på området som kommer att exploateras och tillämpas som skrotupplaget.

Framtida markanvändning och potentiella dagvattenföroreningar

Området kommer utvecklas för lagring av skrot på öppna ytor. Järnskrot kommer med fartyg. Inom ”Scrap-yard” ska skrotet lagras efter lossning av fartyget från hamnen.
I samband med exploateringen kommer området att hård göras och öppna uppsamlingsytor tätas vilket kommer att begränsa potentiell infiltration av dagvatten ned till grundvattnet avsevärt.

Föreslagen dagvattenhantering

På området lagras metallskrot öppet i fack och utsätts för vind och väder.
Metallskrot kan alstra höga halter metalliska föroreningar som mobiliseras med dagvattenavrinningen.
Även oljehaltiga föroreningar i skroten kan förekomma. I en sedimentationsdamm, öppen damm med permanent vattenspegel,
med oljeavskiljande funktion bedöms dagvatten att kunna renas ned till acceptabla nivåer.
En avstängningsmöjlighet vid utloppet installeras för att kunna samla upp potentiell kontaminerat spill- eller släckvatten.

Yta för möjlig maskinparksuppställning kommer att anslutas till oljeavskiljare.

Utformning och design

Dammen ska vara tät i botten och slänter och kommer att bestå av en försedimenteringsdel och efterföljande huvudreningsdel.

Uppskattning till reduktion av potentiella föroreningshalter mha. Stormtac-Web

Med vidtagen reningsåtgärden bedöms enligt beräkningar samtliga nyckelparametrar för dagvatten att ligga under riktvärden enligt Stockholm under riktvärden för direkt utsläpp i recipienten. Halterna för zink, krom och koppar som enligt recipientbedömningen bedöms vara förhöjd i fjärdgrundsområdet minskas med respektive 90%, 85% och 80%. I medel beräknas för samtliga tungmetaller reningsgrader på 78%. Höga reningsgrader mellan 85–90% bedöms för parametrarna oljeindex och suspenderade ämnen.

Även halterna för benso(a)pyren (BaP), vilket är det mest studerade polycykliska aromatiska kolvätet (PAH) och ligger enligt statusklassningen för recipienten över bedömningsgrund, bedöms att minskas på nivåer som ligger under riktvärden.

Bild: Ritning över området inkl. placering av fördröjningsdamm.

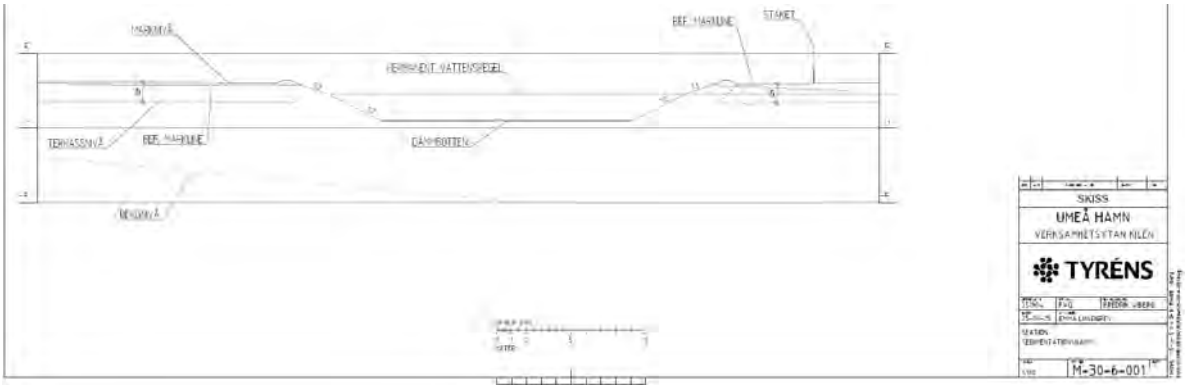

Bild: Sektionsskiss fördröjningsdamm.

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-24

Byggnadsnämnden

TÄFTEÅ 2:14

Diarienr: BN-2025/00423

Planbesked för del av Täfteå 2:14

Förslag till beslut
Byggnadsnämnden inleder planläggning av del av fastigheten Täfteå 2:14.

Syfte
Preliminärt syfte med detaljplanen är att möjliggöra för bostäder samt att skapa kopplingar till såväl befintliga som tillkommande områden. Bebyggelsestruktur ska anpassas till befintlig by- och bebyggelsestruktur.

Ärendet ska ses som en del i ett större sammanhang, där hänsyn till framtida utveckling och infrastrukturkopplingar till kommande områden blir viktig. Behovet av kommunal service bör också utredas i närområdet som helhet.

Kategori och prioritet
Planen kategoriseras som en småhusplan och om planärendet påbörjas kommer det att prioriteras enligt fastställd prioriteringsordning.

Planområde
Planområdet ligger i Täfteå, ca 16 km nordöst om centrala Umeå. Fastigheten är beläget intill Täftebölevägen och består av skogsmark. Området har en total area på ca 12 hektar.

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2025/00423

Preliminär avgränsning av planområdet

Ärendebeskrivning

Planbeskedsansökan

Sökandens avsikt, enligt ansökan, är att utveckla området med bostäder i en blandning av olika boendeformer. I ansökan framhålls det även som centralt att skapa en trafiksäker förbindelse som knyter samman skolan och idrottsplatsen. Grönt stråk beskrivs bevaras inom området för rekreation och dagvattenhantering.

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2025/00423

Strukturskiss ur ansökningshandlingarna, ej kommunens förslag

Kända planeringsförutsättningar

Tidigare ställningstaganden

Området ligger norr om Täfteå och ingår i ett utpekat bebyggelseområde i gällande översiktsplan, fördjupad översiktsplan för Täfteå. Inom detta bebyggelseområde beskrivs det som viktigt att binda ihop området med övriga Täfteå samt att området kan utredas för att ge ett utökad utbud av boendeformer och funktioner med samhällsservice. Ny bebyggelse ska länka samman Täfteå med idrottsområdet.

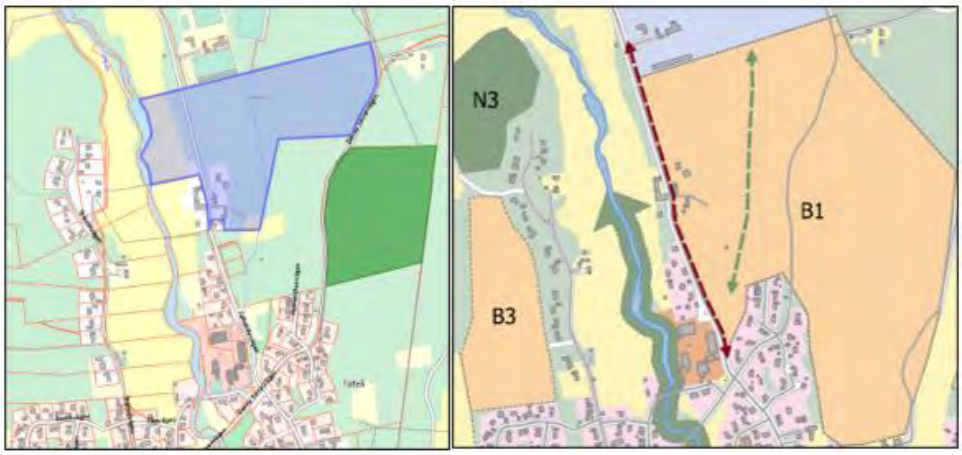
Med utgångspunkt i den fördjupade översiktsplanen bör området ses som en del i ett större sammanhang, där hänsyn till framtida utveckling och infrastrukturkopplingar till kommande områden blir viktig. Behovet av kommunal service samt dagvatten bör också utredas i området som helhet. För att ta hänsyn till detta bör bebyggelse- samt gatustruktur studeras vidare.

Pågående planer i närområdet

Positivt planbesked för bostäder finns för närliggande fastighet Täfteå 2:10. Bebyggelse- samt gatustruktur bör ta hänsyn till kommande utveckling samt utformas för att skapa kopplingar mellan övriga Täfteå och idrottsområdet.

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2025/00423

Till vänster pågående planärenden i närområdet. Till höger utdrag från Fördjupning för Täfteå.

Miljöpåverkan

Området består till största delen av oexploaterad skogsmark i anslutning till ett öppet åkerlandskap. En naturvärdesinventering bör inledningsvis genomföras för att kartlägga eventuella naturvärden och förekommande arter inom området. Ny bebyggelsestruktur ska harmonisera med den omgivande miljön.

Gamla Kustlandsvägen/Sävarvägen besitter kulturhistoriska värden och bör bevaras i sin befintliga sträckning.

Planområdet omfattas inte av riksintresse för rennäring, men dialog med Rans sameby rekommenderas eftersom deras vinterbetesmarker finns i Täfteå.

Hänsyn till närliggande idrottsområde ska beaktas vad gäller buller och störning, även i syfte att verksamheten inte hämmas.

Det finns anledning att anta att planens genomförande potentiellt kan hindra eller försvårar för vattenförekomsten Lillfjärden att uppnå och bibehålla den status som miljökvalitetsnormerna föreskriver. Med fördel bör dagvattenhantering beaktas i ett större sammanhang.

Kommunens preliminära bedömning är att planen inte kommer att innebära betydande miljöpåverkan.

Service och infrastruktur

I områdets närhet finns utbud av skola samt kollektivtrafik. Utveckling av området ger stärkt underlag för skola och service.

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2025/00423

Området ingår idag inte i kommunalt verksamhetsområde för vatten, spillvatten eller dagvatten. Området föreslås anslutas till kommunalt verksamhetsområde för vatten och spillvatten.

Förhållningssätt till kommunens utvecklingsstrategier och hållbarhetsmål
Utveckling av området ger stärkt underlag för skola och service. Med rätt utformning bedöms planen kunna förbättra kopplingen mellan bostäder och idrottsplatsen.

Sammantagen bedömning

Den sammantagna bedömningen är att utveckling av området enligt ansökan går i linje med översiktsplanen.

Riktlinjer för fortsatt arbete
Ärendet bör ses som en del i ett större sammanhang, där hänsyn till framtida utveckling och infrastrukturkopplingar till kommande områden enligt översiktsplanen blir viktig. Behovet av kommunal service samt dagvatten bör också utredas i närområdet som helhet.

Utredningsbehov
Följande utredningar kan behöva tas fram i detaljplanearbetet. Ytterligare utredningar kan tillkomma.

- Naturvärdesinventering (säsongsberoende)
- VA-utredning
- Dagvattenutredning
- Fastighetsgränser behöver utredas, fastighetsbestämning kan bli aktuellt.

Upplysningar

Planbeskedet grundar sig på de förutsättningar som finns och de uppgifter vi har tillgång till då beskedet bereds. Under planprocessen tillförs synpunkter och ny information vilket kan leda till att planen får en annan inriktning eller att planarbetet avbryts.

Om planarbete inleds kommer lämplig exploateringsgrad, utformning och placering att utredas under processen. Ett positivt planbesked innebär därmed ingen garanti för att projektet går att genomföra enligt ansökan. Ett planbesked är ett kommunalt beslut som inte är bindande och inte kan överklagas.

Kostnader
Exploatören står för kostnaderna för det framtida planarbetet. Inför start av planarbetet kommer ett plankostnadsavtal tecknas.

Tjänsteskrivelse

Dnr: BN-2025/00423

Medfinansiering av infrastruktur relaterad till planen regleras i exploateringsavtal.

Avgift för planbesked tas ut för kategori 1, 22 500 kr.

Beredningsansvarig/Föredragande

Kajsa Jacobsson, planarkitekt

Beslut och information ska skickas till

- Sökanden

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-27

Byggnadsnämnden

Diarienr: BN-2023/00198

Bygglovsavdelningen informerar

Förslag till beslut
Byggnadsnämnden godkänner informationen.

Ärendebeskrivning
Byggnadsnämnden får övergripande information från bygglovsavdelningen.

Informationen innehåller:
- I ikraftträdande av ny lagstiftning – vad innebär det?
- Ärendemängd och beslut under november
- Ärenden av särskilt intresse under perioden
- Övrig information från verksamheten

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse daterad 2025-11-27

Beredningsansvariga
Nicklas Fryksten, bygglovschef

Nicklas Fryksten
bygglovschef

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-12-04
Byggnadsnämnden

Diarienr: BN-2025/00005

Redovisning av delegationsbeslut och anmälningsärenden 2025

Förslag till beslut
Byggnadsnämnden godkänner redovisningen av delegationsbeslut och anmälningsärenden, november 2025.

Ärendebeskrivning
Redovisning av ärenden beslutade på nämndens vägnar med stöd av byggnadsnämnden fastställda delegationsordning och förvaltningschefens vidaredelegation samt anmälningsärenden.

Förvaltningschefens delegationsbeslut enligt delegation från byggnadsnämnden
1 beslut om vidaredelegation av beslutanderätt enligt förteckning.

Delegationsbeslut enligt förvaltningschefens vidaredelegation
1. Bygglov:
   - 186 (14 + 172) beslut i bygglovs- och tillsynsärenden, ärenden om förhandsbesked och OVK (beviljade bygglov och förhandsbesked, inspektionsärenden och återkallade/avskrivna/avvisade ärenden) enligt förteckning.

2. Bostadsanpassning:
   - 145 beslut om bostadsanpassningsbidrag med 1 544 191 kr i beviljat bidrag enligt förteckning.

3. Lantmäteri:
   - 1 beslut om namnsättning enligt förteckning.

Anmälningsärenden
- 6 domar/beslut i överklagade bygglovs- och tillsynsärenden.
- 1 dom i överklagat detaljplaneärende.

Beredningsansvarig/Föredragande
Hannele Häkkinen, nämndsekreterare

Uttagen: 2025-12-01

Stadsdirektörens delegationsbeslut

Anmälan till byggnadsnämnden

Diarienummer	Beslut	Beslutsfattare	Beslutsdatum
BN-2025/00212	Beslut om vidaredelegation av beslutanderätt	Rune Brandt	2025-11-27

Antal beslut 1

Anmälan delegationsbeslut från Bygglov

Diarienummer	Ärendebeskrivning	Fastighetsbeteckning	Inkom	Komplett	Beskrivning	Beslutstyp	Beslutsutfall	Beslutsdatum	Tidsbegränsning	Avvikelse från detaljplan
BN-2016/01171	Tillsynsärende - eventuell överträdelse av PBL	Spaken 7	2016-05-12	2016-05-12	Beslut om att avskriva ärendet, preskriberat	Tillsynsbeslut	Utan åtgärd	2025-11-06		Ja
BN-2018/01538	Tillsynsärende - eventuell överträdelse av PBL	OBBOLA 23:144	2018-07-13		Beslut om att inte ingripa	Tillsynsbeslut	Utan åtgärd	2025-11-25		Nej
BN-2018/01799	Tillsynsärende - eventuell överträdelse av PBL	Taljan 2	2018-09-06		Beslut om att avskriva ärendet, preskriberat	Tillsynsbeslut	Utan åtgärd	2025-11-14		Nej
BN-2019/00019	Tillbyggnad av fritidshus och nybyggnad av komplementbyggnad samt installation av eldstad	HOLMÖN 7:53	2019-01-02	2019-01-25	Beslut om slutbesked	Slutbesked	Bifall	2025-11-06		Nej
BN-2020/02421	Nybyggnad av flerbostadshus, plank, garage med carport, cykelskärmtak och parkeringsplatser	GRISBACKA 2:57, Rallarrosen 6, Rallarrosen 7, Rallarrosen 10, Rallarrosen 11, Rallarrosen 4, Rallarrosen 5, Rallarrosen 8, Rallarrosen 9	2020-12-07	2021-02-07	Beslut om interimistiskt slutbesked - Markytor	Interimistiskt slutbesked	Bifall	2025-11-14	2026-06-07	Nej
BN-2020/02421	Nybyggnad av flerbostadshus, plank, garage med carport, cykelskärmtak och parkeringsplatser	GRISBACKA 2:57, Rallarrosen 6, Rallarrosen 7, Rallarrosen 10, Rallarrosen 11, Rallarrosen 4, Rallarrosen 5, Rallarrosen 8, Rallarrosen 9	2020-12-07	2021-02-07	Beslut om slutbesked - Etapp 2, Hus 3	Slutbesked	Bifall	2025-11-14		Nej
BN-2020/02421	Nybyggnad av flerbostadshus, plank, garage med carport, cykelskärmtak och parkeringsplatser	GRISBACKA 2:57, Rallarrosen 6, Rallarrosen 7, Rallarrosen 10, Rallarrosen 11, Rallarrosen 4, Rallarrosen 5, Rallarrosen 8, Rallarrosen 9	2020-12-07	2021-02-07	Beslut om slutbesked - Etapp 3, Hus 7	Slutbesked	Bifall	2025-11-25		Nej
BN-2020/02456	Nybyggnad av flerbostadshus, underjordiskt garage och cykelskärmtak samt rivning av befintligt flerbostadshus	FABRIKEN 5, FABRIKEN 6, FABRIKEN 8, FABRIKEN 9	2020-12-10		Beslut om interimistiskt slutbesked	Interimistiskt slutbesked	Bifall	2025-11-26	2026-08-31	Nej
BN-2020/02456	Nybyggnad av flerbostadshus, underjordiskt garage och cykelskärmtak samt rivning av befintligt flerbostadshus	FABRIKEN 5, FABRIKEN 6, FABRIKEN 8, FABRIKEN 9	2020-12-10		Beslut om slutbesked - Rivning	Slutbesked	Bifall	2025-11-18		Nej
BN-2021/01785	Tillsynsärende - eventuell överträdelse av PBL	Tålsmark 3:35	2021-08-17		Beslut om att avsluta ärendet	Tillsynsbeslut	Utan åtgärd	2025-11-18		Nej
BN-2023/00143	Nybyggnad av kontor, industri och lagerlokal	Frakten 7	2023-01-30	2023-09-13	Slutbesked - garagebyggnad (byggnad 1)	Slutbesked	Bifall	2025-11-11		Nej
BN-2023/00718	Ändrad användning av del av lokal till bostad	STÖCKE 6:29	2023-05-03	2023-07-12	Startbesked	Startbesked	Bifall	2025-11-25		Nej

BN-2023/00786	Nybyggnad av fritidshus och rivning av befintligt fritidshus	HÖRNEÅ 8:526	2023-05-12	2023-06-28	Beslut om slutbesked	Slutbesked	Bifall	2025-11-12	Nej
BN-2023/00977	Nybyggnad av fritidshus och carport	Bjännsjö 1:116	2023-06-14	2023-07-12	Slutbesked	Slutbesked	Bifall	2025-11-13	Nej

Antal beslut 14

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
LOV-PBL-tillstånd						
BN 2025-001185	OBBOLA 20:4	D 2025-001824	Beslut	2025-11-03		Delegation
2025-10-10		2025-11-03	Avskrivning			Jesper Lundmark
Bygglov för nybyggnad av annan byggnad eller anläggning						
BN 2025-000805	OBBOLA 20:4	D 2025-001826	Beslut	2025-11-03		Delegation
2025-06-23	LINJEVÄGEN 33	2025-11-03	Avskrivning			Jesper Lundmark
Bygglov för nybyggnad av bodetablering och parkeringsplatser						
BN 2025-001141	TÄFTEÅ 4:8	D 2025-001837	Beslut	2025-11-04		Delegation
2025-10-01		2025-11-04	Avskrivning			Erik Bertilsson
Förhandsbesked för nybyggnad av enbostadshus						
BN 2025-001155	SÄVAR 3:59	D 2025-001843	Beslut	2025-11-05		Delegation
2025-10-03	FORSELLS VÄG 10	2025-11-05	Avskrivning			Jesper Lundmark
Bygglov för fasadändring av äldreboende						
BN 2025-001150	ERSMARK 6:27	D 2025-001955	Beslut	2025-11-20		Delegation
2025-10-02	TÄET 2	2025-11-20	Avskrivning			Magdalena Salmi
Bygglov för solenergianläggning på komplementbyggnad						
BN 2025-001201	SIKEN 9	D 2025-001958	Beslut	2025-11-21		Delegation
2025-10-14	SCHARINSVÄGEN 18	2025-11-21	Avskrivning			Bruno Cordeiro Alves
Bygglov för solenergianläggning på enbostadshus och komplementbyggnad						
BN 2025-001005	HALLONET 11	D 2025-001893	Beslut	2025-11-11	Ej komplett	Delegation
2025-08-31	ÖSTRA KYRKOGATAN 118	2025-11-11	Avvisning			Magdalena Salmi
Bygglov för fasadändring av enbostadshus						
BN 2025-001272	HÖRNEÅ 8:890	D 2025-001827	Beslut	2025-11-03	Beviljas	Delegation
2025-11-02	VIRKESVÄGEN 8	2025-11-03	Bygglov			Erik Bertilsson
Nybyggnad av enbostadshus och garage med carport (Ny prövning)						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001154	HADDINGEN 2:28	D 2025-001839	Beslut	2025-11-04	Beviljas	Delegation
2025-10-02	KVARNFORS 115	2025-11-04	Bygglov			Erik Bertilsson
Bygglov för nybyggnad av enbostadshus samt rivning samt komplementbyggnad						
BN 2025-001190	TAVELSJÖ 5:20	D 2025-001842	Beslut	2025-11-05	Beviljas	Delegation
2025-10-13	STENHAGSVÄGEN 8	2025-11-05	Bygglov			Jesper Lundmark
Bygglov för tillbyggnad av skola						
BN 2025-000955	ANUMARK 1:35	D 2025-001848	Beslut	2025-11-05	Beviljas	Delegation
2025-08-17	ANUMARK 19	2025-11-05	Bygglov			Baraa Markabi
Bygglov för nybyggnad av enbostadshus samt installation av eldstad samt komplementbyggnad						
BN 2025-001137	MARKNADSPLATSEN 1	D 2025-001865	Beslut	2025-11-07	Beviljas	Delegation
2025-09-29	MARKNADSGATAN 3	2025-11-07	Bygglov			Jesper Lundmark
Bygglov för fasadändring och ändrad användning av lokaler i affärs- och kontorshus						
BN 2025-001061	HISSJÖN 5:3	D 2025-001901	Beslut	2025-11-12	Avslås	Delegation
2025-09-16		2025-11-12	Bygglov			Nicklas Fryksten
Avslag - Bygglov för nybyggnad av teknikbyggnad för batterilagring						
BN 2025-001161	SOFIEHEM 10:14	D 2025-001904	Beslut	2025-11-12	Beviljas	Delegation
2025-10-06	BERGSBODA 86	2025-11-12	Bygglov			Erik Bertilsson
Bygglov för nybyggnad av enbostadshus samt rivning samt installation av eldstad samt mur och plank						
BN 2025-000893	BRONSDOLKEN 1	D 2025-001916	Beslut	2025-11-13	Beviljas	Delegation
2025-07-16	LAGERVÄGEN 5	2025-11-13	Bygglov			Magdalena Salmi
Bygglov för ändrad användning från butik till utbildning, tillbyggnad av utbildningslokal samt nybyggnad av komplementbyggnad						
BN 2025-001070	STÖCKE 14:14	D 2025-001919	Beslut	2025-11-13	Beviljas	Delegation
2025-09-16	STÖCKE 360	2025-11-13	Bygglov			Bruno Cordeiro Alves
Bygglov för nybyggnad av enbostadshus samt komplementbyggnad						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001256 2025-10-29 Bygglov för nybyggnad av lagertält	HOLMSUND 2:66	D 2025-001927 2025-11-14	Beslut Bygglov	2025-11-14	Beviljas	Delegation Jesper Lundmark
BN 2025-001298 2025-11-10 Bygglov för nybyggnad av garage (ny prövning)	HADDINGEN 1:121 YTTRE-LÅNGVIKEN 174B	D 2025-001977 2025-11-25	Beslut Bygglov	2025-11-25	Beviljas	Delegation Magdalena Salmi
BN 2025-001184 2025-10-10 Förlängning av tidsbegränsat bygglov för bodetablering, transformatorstation och parkeringsplatser t.o.m. 2030-12-31	OBBOLA 20:4	D 2025-001822 2025-11-03	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-03	Beviljas	Delegation Jesper Lundmark
BN 2025-001049 2025-09-14 Bygglov för nybyggnad av garage med carport	FLURKMARK 1:77 FLURKMARK 54	D 2025-001831 2025-11-03	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-03	Beviljas	Delegation Baraa Markabi
BN 2025-001119 2025-09-25 Bygglov för nybyggnad av miljöhus	FORMEN 2	D 2025-001844 2025-11-05	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-05	Beviljas	Delegation Jesper Lundmark
BN 2025-000977 2025-08-22 Tidsbegränsat bygglov för nybyggnad av annan byggnad	NORRFORS 3:3	D 2025-001846 2025-11-05	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-05	Beviljas	Delegation Baraa Markabi
BN 2025-001216 2025-10-17 Nybyggnad av två lägenheter och rivning av lastbrygga och förråd (ny prövning)	LODJURET 9 TEGSVÄGEN 4B	D 2025-001853 2025-11-06	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-06	Beviljas	Delegation Erik Bertilsson
BN 2025-001251 2025-10-27 Bygglov för uppförande av vindskydd	RÖBÄCK 80:1 NORRA TRAVBANEVÄGEN 50	D 2025-001856 2025-11-06	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-06	Beviljas	Delegation Emelie Wållberg

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001263	HOLMSUND 2:65	D 2025-001864	Beslut	2025-11-07	Beviljas	Delegation
2025-10-30	BLÅ VÄGEN 5	2025-11-07	Bygglov inkl. startbesked			Jesper Lundmark
Tidsbegränsat bygglov för nybyggnad av byggbod t.o.m. 2029-12-31						
BN 2025-001180	UMEÅ 3:1	D 2025-001873	Beslut	2025-11-10	Beviljas	Delegation
2025-10-09	TRANSPORTVÄGEN 14	2025-11-10	Bygglov inkl. startbesked			Baraa Markabi
Bygglov för skylt/ljusanordning på industribyggnad						
BN 2025-001221	SOFIEHEM 2:158	D 2025-001899	Beslut	2025-11-11	Beviljas	Delegation
2025-10-20	TVISTEVÄGEN 3D	2025-11-11	Bygglov inkl. startbesked			Baraa Markabi
Bygglov för ändrad användning från bostadshuslägenhet till personalrum och verkstad samt fasadändring av flerbostadshus						
BN 2025-001046	RINGEN 13	D 2025-001902	Beslut	2025-11-12	Beviljas	Delegation
2025-09-12	FATVÄGEN 4	2025-11-12	Bygglov inkl. startbesked			Bruno Cordeiro Alves
Förlängning av tidsbegränsat lov för nybyggnad av tälthall t.o.m. 2030-12-25						
BN 2025-001140	SÅGEN 5	D 2025-001909	Beslut	2025-11-12	Beviljas	Delegation
2025-10-01	VÄSTRA NORRLANDSGATAN 10A	2025-11-12	Bygglov inkl. startbesked			Enrique Sánchez Muñoz
Bygglov för fasadändring av kontorshus						
BN 2025-001270	RÖBÄCK 80:1	D 2025-001911	Beslut	2025-11-13	Beviljas	Delegation
2025-11-02	BÖLEVÄGEN 92	2025-11-13	Bygglov inkl. startbesked			Emelie Wållberg
Bygglov för nybyggnad av vindskydd						
BN 2025-001063	DEGERNÄS 3:35	D 2025-001913	Beslut	2025-11-13	Beviljas	Delegation
2025-09-16		2025-11-13	Bygglov inkl. startbesked			Magdalena Salmi
Bygglov för nybyggnad av teknikbyggnader för energilagring						
BN 2025-000982	HEDMARKEN 8	D 2025-001915	Beslut	2025-11-13	Beviljas	Delegation
2025-08-25	KLARAVÄGEN 28	2025-11-13	Bygglov inkl. startbesked			Bruno Cordeiro Alves
Bygglov för tillbyggnad av enbostadshus						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001016 2025-09-03 Bygglov för nybyggnad av carport med förråd	BOCKEN 12 RÖMOSSEVÄGEN 22	D 2025-001917 2025-11-13	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-13	Beviljas	Delegation Bruno Cordeiro Alves
BN 2025-001304 2025-11-11 Bygglov för fasadändring av industribyggnad	KRONOSKOGEN 2 KRONOSKOGSVÄGEN 10	D 2025-001920 2025-11-13	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-13	Beviljas	Delegation Erik Bertilsson
BN 2025-001183 2025-10-10 Bygglov för ändrad användning av kontorslokal till solarium	HÖDER 7 VASAGATAN 8	D 2025-001921 2025-11-13	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-13	Beviljas	Delegation Bruno Cordeiro Alves
BN 2025-001300 2025-11-10 Bygglov för nybyggnad av fritidshus och komplementbyggnad samt installation av eldstad samt rivning av fritidshus och komplementbyggnader (ny prövning)	NORRBYN 3:48 VÄSTRA SUNDSVIKEN 46	D 2025-001922 2025-11-13	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-13	Beviljas	Delegation Baraa Markabi
BN 2025-001287 2025-11-06 Bygglov för fasadändring av affärshus	LAPPKASTET 5 AXTORPSVÄGEN 30	D 2025-001925 2025-11-14	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-14	Beviljas	Delegation Jesper Lundmark
BN 2025-001174 2025-10-08 Bygglov för tillbyggnad av hotell med skärmtak	KRAFTEN 12 VÄSTRA NORRLANDSGATAN 13	D 2025-001937 2025-11-14	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-14	Beviljas	Delegation Erik Bertilsson
BN 2025-001342 2025-11-18 Bygglov för fasadändring av flerbostadshus (Ny prövning)	MYRSLOKEN 4 SANDÅSVÄGEN 55A	D 2025-001949 2025-11-19	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-19	Beviljas	Delegation Erik Bertilsson
BN 2025-001099 2025-09-22 Bygglov för nybyggnad av komplementbyggnad och uppförande av mur	NORRBYN 4:11 STUGUSKÄRSGATAN 3	D 2025-001956 2025-11-20	Beslut Bygglov inkl. startbesked	2025-11-20	Beviljas	Delegation Magdalena Salmi

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-000520	NORRBYN 4:143	D 2025-001966	Beslut	2025-11-24	Beviljas	Delegation
2025-04-23	NORRBYSKÄR 95	2025-11-24	Bygglov inkl. startbesked			Enrique Sánchez Muñoz
Bygglov för rivning och nybyggnad av återvinningsstation samt marklov för ny väg						
BN 2025-001288	HUGGORMEN 1	D 2025-001988	Beslut	2025-11-26	Beviljas	Delegation
2025-11-06	BJÖRNVÄGEN 17B	2025-11-26	Bygglov inkl. startbesked			Erik Bertilsson
Bygglov för skylt/ljusanordning på affärshus						
BN 2025-001227	HÖRNEÅ 8:457	D 2025-001997	Beslut	2025-11-27	Beviljas	Delegation
2025-10-21	HÖRNEÅ 7	2025-11-27	Bygglov inkl. startbesked			Jesper Lundmark
Bygglov för pylonskylt						
BN 2025-001066	RÖBÄCK 6:28	D 2025-001998	Beslut	2025-11-27	Beviljas	Delegation
2025-09-16		2025-11-27	Bygglov inkl. startbesked			Magdalena Salmi
Bygglov för nybyggnad av teknikbyggnad för batterilagring						
BN 2025-001114	SÖRBYN 9:2	D 2025-001999	Beslut	2025-11-27	Beviljas	Delegation
2025-09-23	SÖRBYN 10	2025-11-27	Bygglov inkl. startbesked			Magdalena Salmi
Bygglov för tillbyggnad av carport och nybyggnad av parkeringsplatser						
BN 2025-001253	SÖRMJÖLE 2:158	D 2025-001910	Beslut	2025-11-13	Beviljas	Delegation
2025-10-27	KLUBBHÄLLANVÄGEN 5	2025-11-13	Marklov inkl. startbesked			Emelie Wållberg
Marklov för schaktning/utfyllnad						
BN 2025-001200	SÖRMJÖLE 2:203	D 2025-001936	Beslut	2025-11-14	Beviljas	Delegation
2025-10-14	KLUBBHÄLLANVÄGEN 6	2025-11-14	Marklov inkl. startbesked			Emelie Wållberg
Marklov för schaktning/utfyllnad avloppsanläggning						
BN 2025-001232	SCHABLONEN 1	D 2025-001938	Beslut	2025-11-14	Beviljas	Delegation
2025-10-22	LÄRLINGSGATAN 26	2025-11-14	Rivningslov			Anna-Karin Risnert
Rivningslov för rivning av lager						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001198 2025-10-14 Rivningslov för rivning av komplementbyggnad	SÖRFORS 23:2 SÖRFORS 550	D 2025-001896 2025-11-11	Beslut Rivningslov inkl. startbesked	2025-11-11	Beviljas	Delegation Enrique Sánchez Muñoz
BN 2025-001152 2025-10-02 Rivningslov för rivning av garage	PANDAN 13 BÖLEVÄGEN 12	D 2025-001907 2025-11-12	Beslut Rivningslov inkl. startbesked	2025-11-12	Beviljas	Delegation Bruno Cordeiro Alves
BN 2025-001279 2025-11-05 Rivningslov för rivning av carport	STORRÖJNINGEN 11	D 2025-001923 2025-11-13	Beslut Rivningslov inkl. startbesked	2025-11-13	Beviljas	Delegation Bruno Cordeiro Alves
BN 2023-000065 2023-12-05 Bygglov för nybyggnad av restaurang och industribyggnad (ny prövning)	SKOGSLUNDEN 1	D 2025-001823 2025-11-03	Beslut Slutbesked	2025-11-03	Interimistiskt	Delegation Michael Gunnarsson
BN 2025-000589 2025-05-08 Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus	ORMBÄRAREN 10 VEGAGATAN 27	D 2025-001836 2025-11-04	Beslut Slutbesked	2025-11-04	Beviljas	Delegation Van Tri Nguyen
BN 2025-000725 2025-06-03 Bygglov för nybyggnad av industri/lager	RINGEN 5 FATVÄGEN 20	D 2025-001838 2025-11-04	Beslut Slutbesked	2025-11-04	Beviljas	Delegation Van Tri Nguyen
BN 2025-000014 2025-01-07 Bygglov för nybyggnad av restaurang, uppsättning av skyltar och anläggning av miljöstation	LÄNKEN 2 GRÄDDVÄGEN 3A	D 2025-001840 2025-11-04	Beslut Slutbesked	2025-11-04	Interimistiskt	Delegation Van Tri Nguyen
BN 2025-000104 2025-01-31 Bygglov för nybyggnad av komplementbyggnad	BJÄNNSJÖ 1:109 BJÄNNSJÖ 139	D 2025-001845 2025-11-05	Beslut Slutbesked	2025-11-05	Beviljas	Delegation Peter Berggren

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-000450	NYSKOGEN 1:2	D 2025-001854	Beslut	2025-11-06	Beviljas	Delegation
2025-04-09		2025-11-06	Slutbesked			Martin Höglund
Bygglov för nybyggnad av kontorshus						
BN 2024-000120	MARKNADSPLATSEN S:1	D 2025-001861	Beslut	2025-11-06	Interimistiskt	Delegation
2024-02-06	MARKNADSGATAN 19	2025-11-06	Slutbesked			Mikael Sjöström
Bygglov för tillbyggnad av affärshus						
BN 2025-000851	KYLAREN 10	D 2025-001869	Beslut	2025-11-07	Beviljas	Delegation
2025-07-02		2025-11-07	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för fasadändring av kontorshus						
BN 2024-001331	KRUKAN 1	D 2025-001870	Beslut	2025-11-07	Beviljas	Delegation
2024-11-25	FILGRÄND 5	2025-11-07	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för fasadändring av förskola						
BN 2025-000098	HÖRNEÅ 8:457	D 2025-001871	Beslut	2025-11-07	Beviljas	Delegation
2025-01-30	HÖRNEÅ 7	2025-11-07	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för nybyggnad av transformatorstation						
BN 2024-000276	PORFYREN 5	D 2025-001872	Beslut	2025-11-07	Beviljas	Delegation
2024-03-18	GRÅSTENSVÄGEN 7	2025-11-07	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för fasadändring av enbostadshus						
BN 2025-000361	TÄFTEBÖLE 1:21	D 2025-001875	Beslut	2025-11-10	Delslutbesked	Delegation
2025-03-25		2025-11-10	Slutbesked			Van Tri Nguyen
Bygglov för nybyggnad av enbostadshus samt installation av eldstad samt komplementbyggnad						
BN 2025-000414	MOTSTÅNDET 1	D 2025-001885	Beslut	2025-11-11	Beviljas	Delegation
2025-04-04	KONTAKTVÄGEN 1	2025-11-11	Slutbesked			Mikael Sjöström
Bygglov för nybyggnad av cistern						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2024-000221	FRAKTEN 11	D 2025-001887	Beslut	2025-11-11	Beviljas	Delegation
2024-03-04	FRAKTVÄGEN 9	2025-11-11	Slutbesked			Van Tri Nguyen
Bygglov för nybyggnad av industribyggnad och uppsättning av solceller samt skyltar samt nybyggnad av parkeringsplatser						
BN 2025-000677	KEDJAN 6	D 2025-001898	Beslut	2025-11-11	Interimistiskt	Delegation
2025-05-23	GRÄDDVÄGEN 15C	2025-11-11	Slutbesked			Van Tri Nguyen
Anmälan om ändring planlösning i industribyggnad						
BN 2025-000902	HÖRNEÅ 8:3	D 2025-001900	Beslut	2025-11-12	Beviljas	Delegation
2025-07-25	INDUSTRIVÄGEN 9	2025-11-12	Slutbesked			Magnus Sjöström
Bygglov för nybyggnad av två cykelskärmtak						
BN 2025-000979	SÄVAR 14:55	D 2025-001912	Beslut	2025-11-13	Beviljas	Delegation
2025-08-24	LÖVSTIGEN 3	2025-11-13	Slutbesked			Martin Höglund
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-001013	HÄMTAREN 27	D 2025-001914	Beslut	2025-11-13	Beviljas	Delegation
2025-09-03	MÅTTGRÄND 92	2025-11-13	Slutbesked			Martin Höglund
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2024-000727	INNERTAVLE 1:21	D 2025-001926	Beslut	2025-11-14	Interimistiskt	Delegation
2024-06-14	INNERTAVLE 637	2025-11-14	Slutbesked			Magnus Sjöström
Bygglov för nybyggnad av enbostadshus samt installation av eldstad						
BN 2024-001129	SYLLEN 15	D 2025-001928	Beslut	2025-11-14	Beviljas	Delegation
2024-10-03		2025-11-14	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för tillbyggnad av industri/lager						
BN 2025-001189	OLOFSDAL 4	D 2025-001929	Beslut	2025-11-14	Beviljas	Delegation
2025-10-12	OLOFSDALSVÄGEN 9	2025-11-14	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i komplementbyggnad max 30 m2						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-000266	MARKNADSPLATSEN S:1	D 2025-001931	Beslut	2025-11-14	Beviljas	Delegation
2025-03-05	MARKNADSGATAN 19	2025-11-14	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för nybyggnad av transformatorstation och elskåp (Ny prövning)						
BN 2025-000111	UMEÅ 2:1	D 2025-001932	Beslut	2025-11-14	Beviljas	Delegation
2025-02-03		2025-11-14	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för nybyggnad av transformatorstation						
BN 2025-000968	SÄVAR 7:10	D 2025-001934	Beslut	2025-11-14	Beviljas	Delegation
2025-08-20	TOMTERNA 8	2025-11-14	Slutbesked			Van Tri Nguyen
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-000570	VINDFÄLLET 11	D 2025-001942	Beslut	2025-11-17	Beviljas	Delegation
2025-05-06	NORRA ERSMARKSGATAN 65	2025-11-17	Slutbesked			Van Tri Nguyen
Anmälan om nybyggnad av komplementbyggnad						
BN 2025-000416	OSTNÄS 1:299	D 2025-001943	Beslut	2025-11-17	Beviljas	Delegation
2025-04-04	OSTNÄS 110	2025-11-17	Slutbesked			Van Tri Nguyen
Bygglov för tillbyggnad av fritidshus						
BN 2025-000564	TRÅGET 2	D 2025-001962	Beslut	2025-11-21	Beviljas	Delegation
2025-05-05	OSTVÄGEN 19A	2025-11-21	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Anmälan om installation/ändring hiss i flerbostadshus						
BN 2024-000742	STADSLIDEN 6:6	D 2025-001963	Beslut	2025-11-21	Beviljas	Delegation
2024-06-17	ARTEDIGRÄND 2	2025-11-21	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för tillbyggnad av garage (Ny prövning)						
BN 2024-001045	SÖRBYN 9:2	D 2025-001964	Beslut	2025-11-21	Delslutbesked	Delegation
2024-09-17	SÖRBYN 10	2025-11-21	Slutbesked			Johan Granberg
Bygglov för tillbyggnad av vårdlokaler						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-000433	ERSMARK 29:6	D 2025-001965	Beslut	2025-11-24	Beviljas	Delegation
2025-04-07	GRYNINGSVÄGEN 12	2025-11-24	Slutbesked			Magnus Sjöström
Anmälan om nybyggnad av komplementbyggnad						
BN 2024-000274	SINGELN 1	D 2025-001967	Beslut	2025-11-24	Beviljas	Delegation
2024-03-18	FORMVÄGEN 4	2025-11-24	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för fasadändring av affärslokaler, skyltar och nybyggnad av två kundvagns garage						
BN 2025-000755	HÄGGNÄS 2:15	D 2025-001969	Beslut	2025-11-24	Beviljas	Delegation
2025-06-10	HÄGGNÄS 13	2025-11-24	Slutbesked			Van Tri Nguyen
Anmälan för rivning av enbostadshus						
BN 2023-000040	AVBITAREN 10	D 2025-001970	Beslut	2025-11-24	Beviljas	Delegation
2023-11-27	CIRKELGATAN 16	2025-11-24	Slutbesked			Niklas Gällstedt
Bygglov för utvändig ändring enbostadshus och komplementbyggnad						
BN 2024-001098	STIGBYGELN 1	D 2025-001971	Beslut	2025-11-24	Interimistiskt	Delegation
2024-09-27	SIGNALVÄGEN 14	2025-11-24	Slutbesked			Magnus Sjöström
Bygglov för återuppbyggnad och tillbyggnad av brandstation						
BN 2024-001064	HÖRNEÅ 8:4	D 2025-001972	Beslut	2025-11-25	Beviljas	Delegation
2024-09-20	ROSORNAS GRÄND 3	2025-11-25	Slutbesked			Mikael Sjöström
Bygglov för tillbyggnad av komplementbyggnad						
BN 2024-001268	KÄDDIS 3:1	D 2025-001979	Beslut	2025-11-25	Beviljas	Delegation
2024-11-07		2025-11-25	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för nybyggnad av transformatorstation						
BN 2024-001365	BRÄNNLAND 3:3	D 2025-001980	Beslut	2025-11-25	Beviljas	Delegation
2024-12-05		2025-11-25	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för nybyggnad av transformatorstation						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-000602	STADSLIDEN 6:6	D 2025-001981	Beslut	2025-11-25	Beviljas	Delegation
2025-05-12	UNIVERSITETSTORGET 4	2025-11-25	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för solcellsanläggning på humanisthusets tak						
BN 2024-000988	ERSMARK 22:2	D 2025-001982	Beslut	2025-11-25	Beviljas	Delegation
2024-09-04		2025-11-25	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för nybyggnad av transformatorstation						
BN 2024-000092	HOLMSUND 7:245	D 2025-001984	Beslut	2025-11-25	Delslutbesked	Delegation
2024-01-30	LÖVÖUDDEN 79	2025-11-25	Slutbesked			Van Tri Nguyen
Bygglov för nybyggnad av fritidshus samt rivning samt komplementbyggnad						
BN 2024-000801	ÄGIR 9	D 2025-001987	Beslut	2025-11-26	Interimistiskt	Delegation
2024-07-02		2025-11-26	Slutbesked			Magnus Sjöström
Bygglov för tillbyggnad av restaurang, ändrad användning från kontor till restaurang och fasadändring						
BN 2025-000776	BILEN 1	D 2025-001990	Beslut	2025-11-26	Beviljas	Delegation
2025-06-16	MÅLARGRÄND 1A	2025-11-26	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Anmälan om installation/ändring hiss i flerbostadshus						
BN 2025-001230	UMEÅ 2:5	D 2025-001991	Beslut	2025-11-26	Beviljas	Delegation
2025-10-22	JÄRNVÄGSALLÉN 15	2025-11-26	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Tidsbegränsat bygglov för skylt/ljusanordning på annan byggnad t.o.m 2025-11-30						
BN 2024-000317	STÖCKE 13:12	D 2025-001994	Beslut	2025-11-27	Delslutbesked	Delegation
2024-03-26	RISGÄRDESVÄGEN 25	2025-11-27	Slutbesked			Van Tri Nguyen
Bygglov för nybyggnad av enbostadshus samt installation av eldstad samt komplementbyggnad						
BN 2024-001196	HUNDEN 10	D 2025-001935	Beslut	2025-11-27	Beviljas	Delegation
2024-10-21	SCHARINSVÄGEN 19	2025-11-27	Slutbesked			Van Tri Nguyen
Bygglov för fasadändring samt inredande av ytterligare bostad (ny prövning)						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001316	STORLIDEN 1:5	D 2025-001996	Beslut	2025-11-27	Beviljas	Delegation
2025-11-14	STORLIDEN 10	2025-11-27	Slutbesked			Michael Gunnarsson
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-000828	BARNMORSKAN 1	D 2025-002000	Beslut	2025-11-28	Beviljas	Delegation
2025-06-26		2025-11-28	Slutbesked			Johan Granberg
Bygglov för fasadändring av kontorshus						
BN 2025-000674	ÖN 5:67	D 2025-001829	Beslut	2025-11-03	Delstartbesked	Delegation
2025-05-22	BERGSBODA 218	2025-11-03	Startbesked			Peter Berggren
Bygglov för nybyggnad av enbostadshus samt rivning samt installation av eldstad						
BN 2025-001265	FRÖHUSET 63	D 2025-001830	Beslut	2025-11-03	Beviljas	Delegation
2025-10-31	KRUSBÄRSVÄGEN 40A	2025-11-03	Startbesked			Magnus Sjöström
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2024-001307	TORNFALKEN 10	D 2025-001832	Beslut	2025-11-03	Beviljas	Delegation
2024-11-19	HOLMSUNDSVÄGEN 20	2025-11-03	Startbesked			Van Tri Nguyen
Bygglov för tillbyggnad av enbostadshus samt installation av eldstad						
BN 2025-001264	RÖBÄCK 30:75	D 2025-001833	Beslut	2025-11-03	Beviljas	Delegation
2025-10-30	SKYTTELVÄGEN 98	2025-11-03	Startbesked			Peter Berggren
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-001259	ÄSSJAN 1	D 2025-001834	Beslut	2025-11-04	Beviljas	Delegation
2025-10-29	ÅLDERMANSVÄGEN 23	2025-11-04	Startbesked			Mikael Sjöström
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-001268	SPETTET 3	D 2025-001835	Beslut	2025-11-04	Beviljas	Delegation
2025-11-01	KLÄPPVÄGEN 5	2025-11-04	Startbesked			Mikael Sjöström
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-000971	BACKEN 8:6	D 2025-001841	Beslut	2025-11-04	Delstartbesked	Delegation
2025-08-21	BACKENVÄGEN 154	2025-11-04	Startbesked			Johan Granberg
Bygglov för fasadändring och ändrad användning från kontor till skolbyggnad samt parkeringsplatser						
BN 2025-001278	HOLMSUND 6:30	D 2025-001847	Beslut	2025-11-05	Beviljas	Delegation
2025-11-04	ÅSEN 58	2025-11-05	Startbesked			Peter Berggren
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2024-000026	PÄRLAN 17	D 2025-001850	Beslut	2025-11-05	Delstartbesked	Delegation
2024-01-12		2025-11-05	Startbesked			Mikael Sjöström
Bygglov för tillbyggnad av matsal samt fasadändring och ändring av planlösning av skola						
BN 2025-001272	HÖRNEÅ 8:890	D 2025-001852	Beslut	2025-11-06	Beviljas	Delegation
2025-11-02	VIRKESVÄGEN 8	2025-11-06	Startbesked			Magnus Sjöström
Nybyggnad av enbostadshus och garage med carport (Ny prövning)						
BN 2025-001283	SÖRMJÖLE 4:47	D 2025-001855	Beslut	2025-11-06	Beviljas	Delegation
2025-11-05	SJÄLAVÄGEN 16	2025-11-06	Startbesked			Martin Höglund
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i fritidshus						
BN 2025-001034	HOLMÖN 5:37	D 2025-001857	Beslut	2025-11-06	Beviljas	Delegation
2025-09-11		2025-11-06	Startbesked			Johan Granberg
Anmälan om installation/ändring eldstad/rökkanal i fritidshus						
BN 2025-000362	LOFOTEN 88	D 2025-001859	Beslut	2025-11-06	Beviljas	Delegation
2025-03-25	UTTERVÄGEN 5B	2025-11-06	Startbesked			Van Tri Nguyen
Bygglov i efterhand för carport med förråd						
BN 2025-000535	SÄVAR 66:15	D 2025-001860	Beslut	2025-11-06	Delstartbesked	Delegation
2025-04-27	SÅGFORSVÄGEN 1	2025-11-06	Startbesked			Martin Höglund
Bygglov för tillbyggnad och fasadändring av enbostadshus samt installation av eldstad						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-000505	DEGERNÄS 5:29	D 2025-001866	Beslut	2025-11-07	Beviljas	Delegation
2025-04-22	SAND 33	2025-11-07	Startbesked			Michael Gunnarsson
Anmälan om nybyggnad av komplementbyggnad						
BN 2025-000506	DEGERNÄS 5:29	D 2025-001867	Beslut	2025-11-07	Beviljas	Delegation
2025-04-22	SAND 33	2025-11-07	Startbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för nybyggnad av garage samt rivning						
BN 2024-000965	SKRINET 21	D 2025-001868	Beslut	2025-11-07	Beviljas	Delegation
2024-08-30	KÄLLARVÄGEN 11	2025-11-07	Startbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för nybyggnad av industribyggnader, parkeringsplatser och uppsättning av solceller						
BN 2025-000984	SINGELN 5	D 2025-001874	Beslut	2025-11-10	Beviljas	Delegation
2025-08-26	FORMVÄGEN 10B	2025-11-10	Startbesked			Johan Granberg
Bygglov för fasadändring av affärshus och rivning för del av affärshus						
BN 2025-001290	RÖDÅ 3:25	D 2025-001876	Beslut	2025-11-10	Beviljas	Delegation
2025-11-06	RÖDÅSEL 527	2025-11-10	Startbesked			Magnus Sjöström
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-001269	HÖRNEÅ 75:2	D 2025-001877	Beslut	2025-11-10	Beviljas	Delegation
2025-11-02	SKATVÄGEN 11	2025-11-10	Startbesked			Mikael Sjöström
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-001282	ANUMARK 1:33	D 2025-001878	Beslut	2025-11-10	Beviljas	Delegation
2025-11-05	DÅVA ENERGIVÄG 1	2025-11-10	Startbesked			Michael Gunnarsson
Anmälan om installation/ändring hiss i industribyggnad						
BN 2025-001277	KROKSJÖ 13:3	D 2025-001879	Beslut	2025-11-10	Beviljas	Delegation
2025-11-04	GÖTEBORG 214	2025-11-10	Startbesked			Michael Gunnarsson
Anmälan om installation/ändring eldstad/rökkanal i fritidshus						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001271	INNERTAVLE 10:3	D 2025-001880	Beslut	2025-11-10	Beviljas	Delegation
2025-11-02	INNERTAVLE 93	2025-11-10	Startbesked			Michael Gunnarsson
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-000983	INNERTAVLE 6:16	D 2025-001881	Beslut	2025-11-10	Delstartbesked	Delegation
2025-08-25		2025-11-10	Startbesked			Magnus Sjöström
Bygglov för tillbyggnad av skolbyggnad, nybyggnad av komplementbyggnad och två skärmtak samt parkeringsplatser						
BN 2025-001261	OBBOLA 23:178	D 2025-001882	Beslut	2025-11-10	Beviljas	Delegation
2025-10-30	GLASÖGERVÄGEN 127	2025-11-10	Startbesked			Peter Berggren
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i komplementbyggnad						
BN 2025-000746	SOFIEHEM 3:1	D 2025-001883	Beslut	2025-11-10	Delstartbesked	Delegation
2025-06-09	ANALYSVÄGEN 2	2025-11-10	Startbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för tillbyggnad av vårdlokaler						
BN 2025-001209	REGEMENTET 2:1	D 2025-001884	Beslut	2025-11-11	Beviljas	Delegation
2025-10-16	GARNISONSVÄGEN 1	2025-11-11	Startbesked			Magnus Sjöström
Anmälan om rivning av komplementbyggnad						
BN 2024-000814	SKRAVELSJÖ 2:55	D 2025-001886	Beslut	2025-11-11	Beviljas	Delegation
2024-07-04	SKRAVELSJÖ 300	2025-11-11	Startbesked			Van Tri Nguyen
Bygglov för nybyggnad av enbostadshus och komplementbyggnad samt installation av eldstad						
BN 2025-001296	SÄVAR 24:30	D 2025-001888	Beslut	2025-11-11	Beviljas	Delegation
2025-11-09		2025-11-11	Startbesked			Magnus Sjöström
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i annan byggnad						
BN 2025-000439	RÖDÅ 3:27	D 2025-001891	Beslut	2025-11-11	Delstartbesked	Delegation
2025-04-08		2025-11-11	Startbesked			Van Tri Nguyen
Bygglov för nybyggnad av industribyggnad						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001295	FÄRGAREN 1	D 2025-001897	Beslut	2025-11-11	Beviljas	Delegation
2025-11-07	STORGATAN 41	2025-11-11	Startbesked			Peter Berggren
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i affärslokaler						
BN 2025-001226	HEDMARKEN 11	D 2025-001905	Beslut	2025-11-12	Delstartbesked	Delegation
2025-10-20	KLARAVÄGEN 34	2025-11-12	Startbesked			Van Tri Nguyen
Bygglov för tillbyggnad och fasadändring av enbostadshus samt installation av eldstad (ny prövning)						
BN 2025-001217	SÖRBÖLE 2:35	D 2025-001906	Beslut	2025-11-12	Beviljas	Delegation
2025-10-17		2025-11-12	Startbesked			Niklas Gällstedt
Anmälan om nybyggnad av komplementbyggnad (attefall)						
BN 2025-001297	TÄFTEÅ 10:40	D 2025-001930	Beslut	2025-11-14	Beviljas	Delegation
2025-11-10	FISKEBYVÄGEN 46	2025-11-14	Startbesked			Michael Gunnarsson
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-001197	BÖLEÅ 1:77	D 2025-001940	Beslut	2025-11-17	Beviljas	Delegation
2025-10-14	BÖLEVÄGEN 69	2025-11-17	Startbesked			Magnus Sjöström
Rivningslov för rivning av ladugård						
BN 2025-001324	STYRSPAKEN 5	D 2025-001941	Beslut	2025-11-17	Beviljas	Delegation
2025-11-16	BLOCKVÄGEN 9	2025-11-17	Startbesked			Magnus Sjöström
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-001226	HEDMARKEN 11	D 2025-001944	Beslut	2025-11-18	Beviljas	Delegation
2025-10-20	KLARAVÄGEN 34	2025-11-18	Startbesked			Van Tri Nguyen
Bygglov för tillbyggnad och fasadändring av enbostadshus samt installation av eldstad (ny prövning)						
BN 2025-000787	HEDLUNDA 1:44	D 2025-001947	Beslut	2025-11-19	Delstartbesked	Delegation
2025-06-17	MÅRDSJÖN 61	2025-11-19	Startbesked			Peter Berggren
Bygglov för nybyggnad av fritidshus och rivning av befintlig huvudbyggnad						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001325	SÖRMJÖLE 5:152	D 2025-001950	Beslut	2025-11-20	Beviljas	Delegation
2025-11-16	BRANDBÄRSVÄGEN 8	2025-11-20	Startbesked			Johan Granberg
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i komplementbyggnad						
BN 2025-001328	HÖSSJÖ 8:22	D 2025-001951	Beslut	2025-11-20	Beviljas	Delegation
2025-11-18	HÖSSJÖ 289	2025-11-20	Startbesked			Johan Granberg
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-001299	GRAVMARK 3:20	D 2025-001952	Beslut	2025-11-20	Beviljas	Delegation
2025-11-10	GRAVMARK 210	2025-11-20	Startbesked			Johan Granberg
Anmälan om installation/ändring eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-001031	RÖBÄCK 19:32	D 2025-001953	Beslut	2025-11-20	Beviljas	Delegation
2025-09-10	BÖLEVÄGEN 85	2025-11-20	Startbesked			Magnus Sjöström
Bygglov för fasadändring, tillbyggnad och ändrad användning från enbostadshus till dagligverksamhet samt nybyggnad av parkeringsplatser						
BN 2025-000417	NORRFORS 6:23	D 2025-001954	Beslut	2025-11-20	Beviljas	Delegation
2025-04-04	VÄSTRA NORRFORS 115	2025-11-20	Startbesked			Magnus Sjöström
Bygglov för nybyggnad av enbostadshus och komplementbyggnad samt installation av eldstad och rivning av kombod (flytt)						
BN 2025-000997	DEGERNÄS 1:20	D 2025-001957	Beslut	2025-11-21	Beviljas	Delegation
2025-08-28	DEGERNÄS 142	2025-11-21	Startbesked			Magnus Sjöström
Bygglov för nybyggnad av komplementbyggnad samt rivning						
BN 2025-000637	PROFESSORN 3	D 2025-001959	Beslut	2025-11-21	Beviljas	Delegation
2025-05-16	PEDAGOGGRÄND 5B	2025-11-21	Startbesked			Niklas Gällstedt
Bygglov för tillbyggnad av flerbostadshus och Inredning av ytterligare studentlägenheter samt fasadändring						
BN 2025-000927	SKOGSLUNDEN 1	D 2025-001960	Beslut	2025-11-21	Beviljas	Delegation
2025-08-10		2025-11-21	Startbesked			Mikael Sjöström
Bygglov för nybyggnad av carport, skärmtak och parkeringsplats						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001232	SCHABLONEN 1	D 2025-001973	Beslut	2025-11-25	Beviljas	Delegation
2025-10-22	LÄRLINGSGATAN 26	2025-11-25	Startbesked			Niklas Gällstedt
Rivningslov för rivning av lager						
BN 2025-001294	BJÖRNIDET 11	D 2025-001974	Beslut	2025-11-25	Beviljas	Delegation
2025-11-07	VARGVÄGEN 6	2025-11-25	Startbesked			Niklas Gällstedt
Anmälan om tillbyggnad av max 15 kvm på småhus						
BN 2025-001344	ÄNGERSJÖ 3:24	D 2025-001975	Beslut	2025-11-25	Beviljas	Delegation
2025-11-18	ÄNGERSJÖ 52	2025-11-25	Startbesked			Mikael Sjöström
Anmälan om installation/ändring eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-001357	ÅBYN 1:40	D 2025-001976	Beslut	2025-11-25	Beviljas	Delegation
2025-11-20		2025-11-25	Startbesked			Niklas Gällstedt
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-000855	SKOGSRÅET 1	D 2025-001961	Beslut	2025-11-25	Beviljas	Delegation
2025-07-03		2025-11-25	Startbesked			Michael Gunnarsson
Bygglov för nybyggnad av affärshus samt komplementbyggnad						
BN 2025-000217	IVARSBODA 4:3	D 2025-001978	Beslut	2025-11-25	Beviljas	Delegation
2025-02-25	IVARSBODA 345	2025-11-25	Startbesked			Magnus Sjöström
Bygglov för nybyggnad av fritidshus och installation av eldstad samt rivning av befintligt fritidshus						
BN 2024-000839	SÄVAR 17:18	D 2025-001983	Beslut	2025-11-25	Beviljas	Delegation
2024-07-15	TOMTERNA 1	2025-11-25	Startbesked			Magnus Sjöström
Bygglov för nybyggnad av industri/lager						
BN 2025-000876	KÄDDIS 3:1	D 2025-001985	Beslut	2025-11-26	Beviljas	Delegation
2025-07-07		2025-11-26	Startbesked			Magnus Sjöström
Rivningslov för rivning av murar och byggnader						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001362	ANSMARK 2:17	D 2025-001986	Beslut	2025-11-26	Beviljas	Delegation
2025-11-21		2025-11-26	Startbesked			Van Tri Nguyen
Anmälan om rivning av anläggning						
BN 2025-001316	STORLIDEN 1:5	D 2025-001989	Beslut	2025-11-26	Beviljas	Delegation
2025-11-14	STORLIDEN 10	2025-11-26	Startbesked			Michael Gunnarsson
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-001369	YTTERBODA 5:5	D 2025-001992	Beslut	2025-11-26	Beviljas	Delegation
2025-11-25	BÅDAGRUNDET 26	2025-11-26	Startbesked			Martin Höglund
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2024-000101	GUNNISMARK 2:29	D 2025-001993	Beslut	2025-11-26	Beviljas	Delegation
2024-01-31	GUNNISMARK 474	2025-11-26	Startbesked			Magnus Sjöström
Bygglov för tillbyggnad av enbostadshus samt nybyggnad av garage						
BN 2025-001367	SVÄRDET 22	D 2025-001995	Beslut	2025-11-27	Beviljas	Delegation
2025-11-25	KORSGATAN 15B	2025-11-27	Startbesked			Peter Berggren
Anmälan om installation/ändring av eldstad/rökkanal i enbostadshus						
BN 2025-000674	ÖN 5:67	D 2025-002001	Beslut	2025-11-28	Beviljas	Delegation
2025-05-22	BERGSBODA 218	2025-11-28	Startbesked			Peter Berggren
Bygglov för nybyggnad av enbostadshus samt rivning samt installation av eldstad						
SK-Strandskydd						
BN 2025-001258	NORRBYN 4:11	D 2025-001894	Beslut	2025-11-11	Beviljas	Delegation
2025-10-29	STUGUSKÄRSGATAN 3	2025-11-11	Strandskyddsdispens			Magdalena Salmi
Strandskyddsdispens för nybyggnad av komplementbyggnad						
BN 2025-001193	NORRMJÖLE 5:12	D 2025-001924	Beslut	2025-11-14	Beviljas	Delegation
2025-10-13	VÄSTERÅVÄGEN 55	2025-11-14	Strandskyddsdispens			Erik Bertilsson
Strandskyddsdispens för nybyggnad av enbostadshus						

Bygglov

Utskriftsdatu
2025-12-02

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001291	SÖRBÖLE 2:35	D 2025-001939 2025-11-16	Beslut	2025-11-16	Beviljas	Delegation
2025-11-06	BÖRTINGSTIGEN 12		Strandskyddsdispens			Baraa Markabi
Strandskyddsdispens för nybyggnad av komplementbyggnad						

TLS-Tillsyn

BN 2024-001353	FORSETE 4	D 2025-001825 2025-11-03	Beslut-tillsyn	2025-11-03		Delegation
2024-12-03	VASAGATAN 11B		Avskrivning			Michael Gunnarsson
Besiktning plattformshiss						
BN 2025-001223	STÖCKE 9:7	D 2025-001828 2025-11-03	Beslut-tillsyn	2025-11-03		Delegation
2025-10-20	STÖCKE 176		Avskrivning			Alexander Jaako
Tillsyn av olovlig åtgärd avseende byggnad						
BN 2025-000650	KRAFTEN 11	D 2025-001889 2025-11-11	Beslut-tillsyn	2025-11-11		Delegation
2025-05-19			Avskrivning			Alexander Jaako
Olovlig lovpliktig åtgärd, skylt på affärslokal						
BN 2024-000958	REGULUS 3	D 2025-001895 2025-11-11	Beslut-tillsyn	2025-11-11		Delegation
2024-08-27	RINGVÄGEN 10		Avskrivning			Alexander Jaako
Tillsyn av olovlig åtgärd avseende byggnad						
BN 2025-001179	TÄFTEBÖLE 1:4	D 2025-001903 2025-11-12	Beslut-tillsyn	2025-11-12		Delegation
2025-10-09	TÄFTEBÖLE 46		Avskrivning			Michael Gunnarsson
Besiktning hiss enbostadshus						
BN 2025-001109	IDUN 1	D 2025-001908 2025-11-12	Beslut-tillsyn	2025-11-12		Delegation
2025-09-23	RÅDHUSESPLANADEN 6		Avskrivning			Michael Gunnarsson
Besiktning hiss och port kontorsbyggnad						
BN 2025-001292	STADSLIDEN 6:6	D 2025-001946 2025-11-19	Beslut-tillsyn	2025-11-19		Delegation
2025-11-06			Avskrivning			Michael Gunnarsson
Besiktning hiss universitet - Samhällsvetarhuset						

Utskriftsdatu
2025-12-02

Bygglov

Delegationslista

Beslut from: 2025-11-01
tom: 2025-11-30

Ärende	Objekt	Beslut	Typ/Slag	Datum	Utfall	Instanstyp
BN 2025-001311	SÄVAR 19:11	D 2025-001948	Beslut-tillsyn	2025-11-19		Delegation
2025-11-13	KUNGSVÄGEN 3	2025-11-19	Avskrivning			Michael Gunnarsson
Besiktning port industribyggnad						
BN 2025-001353	MUNGON 8	D 2025-001968	Beslut-tillsyn	2025-11-24		Delegation
2025-11-20	KORPRALSVÄGEN 32	2025-11-24	Avskrivning			Michael Gunnarsson
Besiktning port garage						
BN 2025-001285	BÅGEN 25	D 2025-001890	Beslut-tillsyn	2025-11-11	Inte tillsyn enligt PBL	Delegation
2025-11-05	MÅLARGRÄND 3G	2025-11-11	Inget ingripande			Björn Nyström
Tillsyn av krav på underhåll av anordning						
BN 2024-001122	RÖBÄCK 34:1	D 2025-001933	Beslut-tillsyn	2025-11-14	Inte tillsyn enligt PBL	Delegation
2024-10-02	SKRAVELSJÖVÄGEN 2	2025-11-14	Inget ingripande			Björn Nyström
Tillsyn av krav på underhåll av byggnad						

Anmälan namnärenden

Diarienummer	Ärendebeskrivning	Inkom	Beskrivning	Beslutsdatum	Beslutsutfall
BN-2025/00480	Ändrad utbredning av Bölevägen, Böle	2025-11-11	Ändrad utbredning av Bölevägen, Böle	2025-11-11	Bifall

Antal beslut 1

STATISTIK ÖVER BOSTADSANPASSNINGENS ÄRENDEN 2025								
Antal inkomna ärenden (totalt) inkl återställning								
Januari	42				Juli	50		
Februari	52				Augusti	66		
Mars	65				Septembe	52		
April	61				Oktober	92		
Maj	55				Novembe	126		
Juni	69				December			
						730		
Bostadsanpassningar (inkl omprövningar) Antal beslut/månad								
	Beslutade		*/Avskrivna/	Delvis avslag/		Reparations-		
	Bev bidrag	Återställnin	Återkallade	Bifall	Avslag	bidrag	Antal beslutade	
Januari	53	4	4	1	0	11	73	
Februari	39	0	4	2	0	11	56	
Mars	52	2	4	1	0	8	67	
April	52	2	4	0	1	16	75	
Maj	49	1	15	1	1	13	80	
Juni	80	1	9	1	0	19	110	
Juli	36	0	1	0	0	29	66	
Augusti	53	4	9	1	0	23	90	
September	55	2	4	0	0	15	76	
Oktober	78	1	5	1	2	61	148	
November	72	2	7	0	0	64	145	
December								
	619	**19**	**66**	**8**	**4**	**270**	**986**	
Beslutat belopp per månad								
		Antal beslut			**Elsaneringsbidrag**			Antal
	Beviljat	(inkl ompr.)	Utbet.	Antal utbet.	Beviljat	Antal beslut	Utbet.	utbet
Januari	377 756	73	800 647	32				
Februari	822 488	56	831 173	41				
Mars	892 607	67	1 018 995	43				
April	492 620	75	572 237	46				
Maj	1 199 017	80	1 072 481	47				
Juni	847 463	110	528 512	51				
Juli	173 878	66	1 069 891	74				
Augusti	931 553	90	416 696	37				
September	920 048	76	824 031	53				
Oktober	1 657 922	148	692 057	82				
November	1 544 191	145	1 499 348	117				
December								
	9 859 543	**986**	**9 326 068**	**623**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Beviljat	Totalt antal	**Utbetalt**	Totalt antal				
TOTAL	**BAB + ELB**	bev bidrag	**BAB + ELB**	utbetaln				
SUMMA	**9 859 543**	**986**	**9 326 068**	**623**				
*/Avskrivna ärenden som handlagts men där sökande avlidit, flyttat eller åtgärden har utförts utan kostnad.								

UMEÅ KOMMUN

2025-11-26

Sammanställning av rättens beslut i överklagade nämndbeslut, november 2025

	Dnr	Ärende	Datum	Beslut
1	BN-2018/00538	Detaljplan för fastigheterna Skruven 1 och 2; nu fråga om prövningstillstånd	2025-11-03	Mark- och miljööverdomstolen ger inte prövningstillstånd. Mark- och miljödomstolens avgörande står därför fast.
2	BN 2025–000005	Embla 10 - Fasadändring av flerbostadshus med inglasning av balkonger	2025-11-11	Länsstyrelsen avslår överklagandet.
3	BN 2025–000115	Sparven 4 - Bygglov för inredande av ytterligare bostad i flerbostadshus; nu fråga om avskrivning	2025-11-19	Mark- och miljödomstolen avskriver målet från vidare handläggning.
4	BN-2022/02128	Norrmjöle 1:210 – Tillsynsärende; nu fråga om prövningstillstånd vid överklagan av byggsanktionsavgift	2025-11-19	Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd
5	BN 2025–001107	Björnklon 62 – Tillsynsärende	2025-11-21	Länsstyrelsen avslår överklagandet.
6	BN 2024–001342	Stöcksjö 20:51- Bygglov för nybyggnad av fyra parhus och carport med förråd samt rivning av befintliga byggnader	2025-11-21	Länsstyrelsen • avslår yrkandet om syn. • avslår överklagandena i övrigt.

7	BN 2025–000414	Vaktmästaren 27 - Bygglov för ändrad användning från skola till ateljé/kulturverksamhet, inredning av vind och fasadändring av byggnad samt nybyggnad av parkeringsplatser	2025-11-21	Länsstyrelsen avvisar överklagandet.